1119 - 1144

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 1 Décembre 1948 Զորեքշաբթի 1 Դեկտ.

թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5708-Նոր շրջան թիւ 1119 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞Ւ ՄՆԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ

1945ի խանդավառ օրերուն յանկարծ վերաբծարծուեցաւ Հայկական Դատը հայ մամուլին մէջ, համազգային աստիճանաչափով, զայն դիւանագիտութեան կանաչ սեղանին վրայ դնելու առաջադրութեամբ :

Մինչեւ այդ թուականը միայն Դաշնակցականը մամուլն էր որ ամէն առթիւ կ'արծարծէր Հայկական Դատը, յիշեցնելով հայ ժողովուրդին իրաւունքները իր պատմական հողերուն վրայ :

1920 Օգոստոս 10ի Սէվրի դաշնագիրը նուիրագործած էր Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի գաղափարը :

Համաշխարհային առաջին պատերազմի յաղթական Դաշնակիցները ոչ միայն կը ճանչնային «անկախ Հայաստանը»՝ փաստօրէն եւ իրաւապէս, այլեւ պաշտօնապէս՝ իրենց լիազօրներու ստորագրութեամբ՝ կը հաստատէին «Միացեալ Հայաստանը», այն ժամանակուան Հայաստանի Հանրապետութեան միացնելով Վանի, Պիթլիսի, Էրզրումի եւ Տրապիզոնի նահանգներուն մեծագոյն մասը, վերջնական ճշդիւտ սահմանագծումը յանձնելով Միացեալ Նահանգներու նախագահ Ուուտրօ Ուիլսըն ի, որուն անձնական հեղինակութիւնն ու համբաւը անվիճելի էին յաղթանակի վաղորդայնին :

Ուրեմն «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան»ի նշանախօսքը՝ պաշտօնապէս յայտարարուած Հ. Հ. կառավարութեան կողմէ 1919 Մայիս 28ին՝ Հայաստանի անկախութեան առաջին տարեդարձին առթիւ՝ գուտ վերացական դաղափար մը չէր, այլեւս, քանի որ յաղորդ տարին աշխարհի յաղթականները միջազգային մուրհակով մը կը հաստատէին զայն : Ոչ միայն իրենք կ'իւրացնէին այդ դաղափարը, այլեւ զայն կը պարտադրէին պարտուածթուրքիոյ երեք իրաւասու ներկայացուցիչներուն, որոնք իրենց ստորագրութեամբ կ'ընդունէին «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան»ը :

Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ ողբացեալ Աւետիս Ահարոնեան իրրեւ յաղթական կը ստորագրէր այդ միջազգային մուրհակին տակ, մեծ Դաշնակիցներու կողքին :

Երեք տարի վերջ, 1923 Յուլիս 24ին նոյն յաղթական Դաշնակիցները Լոզանի մէջ կ'ուրանային Հայկ. Դատը եւ պարտուած Թուրքիան այս անդամ իրրեւ յաղթական կը ներկայանար :

Հայ ժողովուրդը եղբեք չընդունեց այս ուրացումը եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը՝ իրրեւ ջահակիրը հայութեան ազգային եւ քաղաքական պահանջներուն՝ չարունակեց պայքարիլ, ու ամէն առթիւ յիշեցուց մեր արդար իրաւունքները :

Պայքարի այդ օրերուն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը մինակ էր, միւս բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները եւ անոնց ուղեկիցները ձեռնթափ եղած էին եւ ձայն ծպտուն չէին հաներ՝ չվշտացնելու համար Մոսկուան եւ անոր պաշտպանեալը՝ Ֆէյսալի «յեղափոխական» Թուրքիան :

Բացի Թրքական ծանօթ հողերէն, Դաշնակցութիւնը կը պահանջէր նաեւ նեղքին սահմաններու սրբագրութիւններ կատարել եւ սովետական Հայաստանին միանալ Վրաստանի եւ Ադրբէջանի հայաբնակ շրջաններու հողերը :

Դաշնակցութեան հակառակորդները երբեք չհերացուցին այս տեսակէտը, ստրկամիտ վախկոտութեամբ մը : Մինչեւ այսօր ալ բնաւ չեն խօսիր այդ մասին :

Երբ պատերազմի ելքը այլեւս ոեւէ կասկած չէր վերցներ, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը 1944ի աշնունէն սկսեալ ձեռնարկներ կատարեց Հայկական Դատը արծարծելու եւ զայն միջազգային դիւանագիտութեան սեղանին վրայ դնելու համար :

Դաշնակցութեան հակառակորդները դարձեալ վայնասուն փրցուցին ամէն կողմ, Հայկական Դատի արծարծումը հակառակ գտնելով երեւելի քաղաքականութեան :

1945ի Օգոստոսին էր միայն, որ վերէն եկած հրամանի մը վրայ, յանկարծ փոխուեցան բոլորին լեզուները եւ Հայկական Դատի երկխուան հակառակորդները դարձան անոր ջերմպաշտպանները : Տեղ տեղ աղտոտ միջոցներու ալ դիմեցին, հրապարակէն քշելու համար Դաշնակցութիւնը, որպէսզի իրենց ձեռքին մէջ կեդրոնացնեն ամէն ինչ :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլէն կը հաղորդեն հեռաձայնով.— Շաբաթ դիշեր Դաշնակցութեան Օրը մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Château des Fleursի ընդարձակ սրահին մէջ, որ լեցուած էր ամբողջութեամբ : Ներկայ էին նաեւ Փրանսացի հիւրեր : Կը նախագահէր ընկեր Ց. Պապիկեան :

Օրուան բանախօսներն էին ընկերները Շ. Միսաքեան եւ Ա. Քէօսէեան : Խօսք առին նաեւ Մարսէյլի երեսփոխան եւ նախկին նախարար Պ. Կասթոն Տէֆէր, ընկերվարական կուսակցութեան Շրջ. վարչութեան քարտուղարը, դարձեալ Փրանսացի ընկերուհի մը եւն. : Դեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԴԻՄՈՒՄԸ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ քրտական պատուիրակութիւն մը, որ ներկայացուցիչն է Խ Միութեան, Թուրքիոյ, Իրանի, Իրաքի եւ Սուրիոյ Քիւրտերուն, յուշագիր մը յանձնած է Միացեալ Ազգերու քարտուղարութեան, խնդրելով օրակարգ անցընել քրտական խնդիրը :

Յուշագիրը կը պարզէ այն պարագաները որոնց մէջ Դաշնակիցները ճանչցան Քիւրտերու միութեան եւ անկախութեան իրաւունքը, Սեւրի դաշնագրով :

ԻՍՐԱՑԵԼԻ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ պաշտօնապէս խնդրեց Միացեալ Ազգերէն ընդունիլ իր անդամակցութիւնը, սկսելով ներկայ նստաշրջանէն : Ամէն բան կախում ունի Ապահովութեան Խորհուրդի դիրքէն : Իսրայէլ ապահով կը նկատէ վեցքուէներ (Արժանթին, Պելճիա, Քանատա, Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն եւ Ուկրայնա) : Սուրիա հակառակ է, ինչպէս միւս արաբական պետութիւնները, որոնք չեն ճանչնար հրէական պետութիւնը : Անգլիա եւ Ֆրանսա վեթոյի դիրք մը բռնած են :

ԱԼՊԱՆԻՈՑ դահլիճը արմատական փոփոխութիւններ կրեց, իրրեւ հետեւանք նոր մարզադրահներու :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ օդնքին բարեփոխման ծրագիրը իրաւասու յանձնաժողովին յղուեցաւ կառավարութեան կողմէ : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, միայն երկու տեսակ ուղղակի տուրքեր պիտի հաստատեն, փոխանակ տասնի : Առաջինը պիտի դանձուի քաղաքացիներու եկամուտին վրայ, միւսը՝ ընկերութիւններէ :

ՆՈՐ ԵԼՄՏԱՅՈՑՔ 400 միլիառ ֆրանքի բաց մը կը ցուցնէ : Սովորական նախահաշիւն է 1290 միլիառ ֆրանք, բացը՝ 60 միլիառ : Արտակարգ նախահաշիւը՝ 600—700 միլիառ, բացը՝ 300 միլիառ : Կառավարութիւնը կը խորհի 200 միլիառ ֆրանքի յաւելուածական տուրք մը դանձել :

ՌՈՒՒՐի մասին ընդհ. վիճաբանութիւնները եւ րկկ սկսան Ազգ. ժողովին մէջ : Խօսք առած են չատ մը եւրոպոխաններ, բոլոր հոսանքներէն :

Շնորհք են արդէն ցարդ կատարուած ձեռնարկները :

Երկար առեւէ ի վեր սակայն ոեւէ ձայն չի լսուիր այս ճակատին վրայ : Անցեալ տարուան ապրիլին Նիւ Եորքի մէջ մեծ աղմուկներով գումարուած «համաշխարհային քոնկրէս»էն ետք Հայկական Դատի մասին բան չի խօսուիր այլեւս : Ամենավերջին տեղեկութիւնը՝ որ հրատարակուեցաւ Թերթերու մէջ, Վիչինսքիի ճառն էր՝ խօսուած Նիւ Եորքի մէջ 1947 Հոկտեմբեր 24ին, որով Խորհրդային Միութեան պաշտօնական բերանը կարան ու Արտահանը կը պահանջէր յօդուտ Վրաստանի :

Փարիզի Թրքահայ Դատի Պաշտպան Ճանճնախումբը լուծուեցաւ Հայ Ազգային Ընդհ. Միութեան կողմէ 1948 Փետրուար 4ին, առանց հրապարակաւ հաշիւ տալու իր հաւաքած եւ ծախսած դրամներու մասին :

Ո՞ւր մնաց Հայկական Դատը : Ինչո՞ւ այլեւս չեն խօսիր այդ մասին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Պարիսի պաշտոնական պիտի վերջանա՞յ

Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Խ. Միութիւնը ընդունած է չէզոք պետութեանց միջնորդութեան վերջին ծրագիրը, Պերլինի հարցին լուծման համար : Ասիճանքին արտաքին նախարարը, Պ. Պրոմուլիա, որ նախագահն է չէզոք պետութիւններուն, տեղեկեցուց Պ. Վիչինսկիի հետ, ան նոր հաւանութիւնը ստացած է : Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները նախապէս հաւանութիւն յայտնած էին նոր ծրագրի մասին որ կը տրամադրէ չէզոք յանձնախումբ մը կազմել, դրամական խնդիրը կարգադրելու համար :

Արժանթինի ներկայացուցիչը անմիջապէս պիտի կազմէ այդ յանձնախումբը, երբ ատանա, Ուրուինկվէյի վերջնական պատասխանը :

Առաջարկուած չէզոք յանձնախումբը ծրագիր մը պիտի մշակէ դրամական հարցի մասին : Եթէ երկու կողմերն ալ ընդունին, ծրագիրը անմիջապէս պիտի գործադրուի եւ պաշարումն ալ պիտի դադրի :

★ Մ. Նահանգներու Վերակոչին անդամնախկին Քոնըլլի յայտարարեց թէ Պերլինի պաշարումը պիտի վերնայ մօտերս : Այս ծերակուտականը, որ արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահ պիտի ըլլայ յառաջիկայ յունուարին, վերջերս քննական պտոյտ մը կատարեց Եւրոպայի մէջ եւ չատ լաւատես կ'երեւայ : Այս առթիւ խօսեցաւ նաեւ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան մասին, որ պիտի քննուի Մ. Նահանգներու խորհրդարանին կողմէ, յառաջիկայ յունուարին : Հաշտութեան դաշնագիրներու խնդիրն ալ չօշափելով, Պ. Քոնըլլի ըսաւ թէ կարելի չէ այդ դործին ձեռնարկել, մինչեւ որ Խ. Միութիւնը վերջնէ Պերլինի պաշարումը :

Իր ճամբորդութեան տպաւորութիւնները պատմելով, ամերիկացի ծերակուտականը ըսաւ թէ Իտալիա հետզհետէ կը զօրանայ, շնորհիւ Մարշըլի ծրագրին : Իսկ «Ֆրանսայի ողբերգութիւնը հետեւանք է քաղաքական կուսակցութեանց որոնց մէկ մասը այս ճամբով կ'երթայ, միւսը այն ճամբով» :

★ Մառէչալ Սոքոլովսկի, Գերմանիոյ խորհրդային հրամանատարը, ծանուցագիր մը ուղղեց երեք արեւմտեան պետութեանց, բողոքելով Պերլինի քաղաքապետական ընտրութեանց դէմ որոնք տեղի պիտի ունենան այս կիրակի : Մառէչալը մէջբերեց թէ երեք պետութիւնները նոր ընտրութիւններ կատարել տալով Պերլինի արեւմտեան շրջանին մէջ, անջատ վարչութիւն մը հաստատած կ'ըլլան :

Ջօր. Քլէյ, ամերիկեան հրամանատարը, պատասխանելով այս առթիւ եղած հարցումի մը, ըսաւ թէ քաղաքապետական ընտրութիւնը «Գերմանիոյ վերաբերեալ գործ մըն է. մենք ոչ կը քաջալերենք, ոչ ալ կը խանգարենք : Համաձայն Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն եւ Խ. Միութեան կողմէ վաւերացուած սահմանադրութեան, ընտրութիւններ պիտի կատարուին երկու տարի անդամ մը, մեքենաբար, եթէ գրաւման իշխանութիւնները արդելք չդնեն միաձայնութեամբ» :

250.000 ՉԻՆԱՑԻՆԵՐու ՀԱՆԱՁՔԸ

Զանկ Քայ Շէք, Չինաստանի նախագահը, հրամայեց ետ քաշել 250.000 զինուորներ որոնք յուսահատօրէն կը պաշտպանէին Սուչէուն, կարմիրներուն դէմ : Հեռագրի մը համաձայն, հակառակորդ նավարները մէկէն դէմ երկու զինուոր ունին Նանքինի ճամբուն վրայ : Մայրաքաղաքին պաշտպանութիւնը կախում ունի Սուչէուի նահանջէն : Կարմիրները այժմ իրենց ուժերը կը համախմբեն այն կէտերուն վրայ որ դէպի Նանքին կը տանին :

Ազգայնական կառավարութիւնը ուրիշ բանակներ ալ ետ կանչած է, ամբողջ ուժը Նանքինի շուրջը կեդրոնացնելու համար :

Ամերիկայի մէջ այս բոլոր պատերազմներուն պատասխանատու կը նկատուի Զանկ Քայ Շէքը, որուն կինը Ուոշինկթըն զացած է մանուաւոր պաշտօնով : Մ. Նահանգները երբեք տրամադիր չեն զինուոր ղրկելու Չինաստան : Միւս կողմէ, որեւէ հաւատք չունին թէ կարելի է վերականգնել Չինաստանի բանակը :

Վերջին լուրերու համաձայն, Սուչէու, Նանքինի դլխաւոր ամրոցը, ինկած է արդէն : Կարմրները երկրորդական ուժեր ձգած են իրենց ետին և յառաջ կը խաղան 500.000 հոգինոց բանակով մը : Հեռագրի մը համաձայն, մայրաքաղաքին յառաջացեալ դիրքերն ալ պաշարուած են :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՈՒՂԵՒՈՐՆԵՐ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԻՑ – ՅԱՆ երեքշաբթի առտու ժամը 8.45ին, երբ Նանքէն հասած կառախումբ մը զարնուեցաւ ուրիշ կառաշարի մը, Սէր Լապարթ կայարանին մէջ :

Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ԳԻՒՂԸ

Լիբանանի պատմական լեռնաղաշտը՝ «Պէքաան», երկու հայկական գիւղեր ունի իր մէջ, առաջինը. Շթօրա–Ձէլլալին, իսկ երկրորդը՝ Այնճարը:

Ձէլլալին, նոր անունով՝ Նիկոլաւան, տասներկու տարուան կեանք ունի, իսկ Այնճարը նոր կը բոլորէ իր տասնամեակը:

Այս երկու գիւղերը տասը քիլոմեթր հեռու են իրարմէ, մէկը Դամասկոսի խճուղիին վրայ, միւսը Զահլէի:

Պէքաան չատերու կարծիքով կը յիշեցնէ Ալբարատեան դաշտը: Իսկ զայն չրջապատող լեռներէն երկուքը, Շթօրայի վայրէջքին՝ կը նմանին զոյգ Մասիսներուն: Աւելի հարազատ կը նկատեն Ալբարատի հետ բաղդատութիւնը՝ ականատեսներ, Ս. Գրական Հերմոն լեռը, որ կը բարձրանայ Պէքաայի հիւսիս արեւելեան ծայրամասին վրայ, իր վեհափառ ճերմակութիւնը տեսանելի դարձնելով թէ Սուրիայէն եւ թէ Պաղեստինէն:

Ահաւասիկ, ընկեր Աղբալեան Լիբանանի անհամար ամարանոցներուն մէկէն, այս վայրը ընտրած էր հանգստանալու համար:

Անկարելի է նկարագրել այն խանդավառութիւնը, որմէ վարակուած էր մեր տաղանդաւոր ընկերը իր սիրական գիւղին հանդէպ: Կանուխէն, տակաւին նոր հիմնադրուած Ձէլլալին, անիկա եկած էր այս գիւղը ու առանց տատամսելու, իր ամբողջ խնայողութիւնը յատկացուցած էր հողի կտորի մը ու բնակարանի մը կառուցման: Տասնամեակի մը ընթացքին հետզհետէ երկու յարկեր ամբողջացուցած էին, ու ինչ իւրայատուկ ճարտարապետութեամբ յարկեր: Ընկեր Աղբալեան ինքն էր եւ յատակագիծ պատրաստողը եւ շինութեան հսկողը: Ցաճախ քաղել կուտար ամբողջ սենեակ մը, սիւն մը եւ կամ պատ մը, պարզապէս մտքին մէջ ծնունդ առած նոր «ոճ» մըիրականացնելու համար: Ու ահաւասիկ մէջտեղ կուգային մէջ մէջի սենեակներ, զարտուղի մառաններ, սանդուխներու ցանց մը, վերջապէս կառուցուածք մը, որ մատ խածնել կուտայ ճարտարապետներուն: Ու նաեւ իւրաքանչիւր սենեակ կընքուած էր մէկուն անունով,— էս մէկը Արչակին, վարը՝ գիւղի ուսուցչուհիին, էս մէկն էլ Գառնիկին, փոքր է, բայց կը սեղմուի էնտեղ: Ու խեղճ Կիւզէլեանը տարի մը հարկադրուած էր սենեակին մէջ ոտքի չկենալ երբեք, այնքան որ ցած էր անոր առաստաղը, ու գիտցէք որ ընկեր Կուզէլեան երկայնահասակ չէ:

Ընկեր Աղբալեան այնքան էր տարուած իր տունով ու պարտէզով, որ յաճախ ձմեռուան փոթորիկներուն ձիւնին, կ'երթար այնտեղ անցնելու դպրոցական արձակուրդը: Ու այդ օրերուն անկարելի կ'ըլլար համոզել զինքը, որ հանգիստ ընէ քիչ մը, զգուշանայ ցուրտէն: Անօգուտ էր այդ, անիկա անպայման չինելիք բան մը կը գտնէր, եթէ նորութիւն մը չունենար, հինը կը քանդէր՝ կրկին կառուցանելու համար:

Այսպէս ընկեր Աղբալեան իր կեանքի վերջին տարիներուն վարակուած էր զարմանալի չինարարութեան տենդով մը:

Այնքան մեծ էր հողին եւ քարին հաճոյքը իր մէջ, որ չէր դոհանար իր ցանկապատէն ներս աշխատելով: Գիւղին մէջ, ուր որ նոր չինք մը բարձրանար, նոր պարտէզ մը մշակուէր, ընկեր Աղբալեան կը չտապէր հասնիլ այնտեղ: Թելադրութիւններ, աշխատող վարպետներուն ցուցմունքներ պիտի ընէր, պիտի չօշափէր չաղաթը, ու պիտի խօսէր, անվերջ պիտի խօսէր, միշտ հողին, քարին ու ծառերուն մասին: Այս տաղանդաւոր Հայուն զրուցասիրութիւնը ծանօթ է բոլոր զինքը ճանչցողներուն. գրական ու գիտական նիւթերու չուրջ իսկական վայելք մըն էր զինքը մտիկ ընելը: Այդ, վերջին տարիներուն, նոյն հաճոյքով, աւելի մեծ խանդավառութեամբ ան իկա կը խօսէր հողին ու բնութեան մասին, կը խօսէր ժամերով, առանց յոգնութեան, հաճոյքով մը՝ որ նկատելի էր իր աչքերուն մէջ, ամբողջ իր անձին վրայ:

Ձէլլալին հիմնադրուած էր քանի մը սրտցաւ Հայերու, մասնաւորապէս ընկեր Գուտուլեանի ջանքերով: Հարիւրի մօտ ընտանիքներ, Պէյրութէն յիսուն քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ գտնուող այս չքաւոր չրջանը եկած էին, հողի իրենց կարօտը լեցնելու համար: Բոլորն ալ գիւղացիներ էին — Զէյթունէն, Մարնիէն, Էյպէդէն: Ամբողջ հողատէրեր մասնավաճառով հող կը տրամադրեն: Տնակներու չինութեան համար, օտար բարեսիրական հաստատութիւններ սիմէնթ ու երկաթ կուտան: Եւ ահա կարճ ժամանակուան ընթացքին գիւղ մը մէջտեղ կուգայ, պտղատու ծառերով ու մանաւանդ բարտիներով: Գիւղը հեռուէն արդէն բարտիի անտառ մը կը ձեւացնէ: Բարտիներ պարտէզներու չորս կողմը, տուներուն առջեւ, փչատներու անանցանելի ճիւղերուն մէջէն իրրեւ սիւն բարձրացած: Բարտիներ, որոնք Շթօրայի մեղմ կամ սաստիկ հովին դիմաց տեւաբար կը չարժեն իրենց ճկուն իրաններէն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ֆրանսա եւ Ռումանիա

Մամուլի ասուլիսի մը առթիւ որ տեղի ունեցաւ վերջերս Փարիզի ռումանական դեսպանատան մէջ, դեսպանը, Պ. Միհայել Տրակոմիրեսքօ հերքեց Պ. Ժիւլ Մոքի ամբաստանութիւնները: «Երբեք, ըսաւ, որեւէ Ռումանացի դիւանագէտ գաղտնի միջոցներով դրամ չէ փոխադրած Ռումանիայէն Ֆրանսա, կը հրաւիրենք մեզ ամբաստանողները, որ ապացոյցներ ներկայացնեն»: «Ցեղտոյ Թուղթ» այն հետապնդումները որ կատարուած են Փարիզի մէջ, ռումանական կազմակերպութեանց դէմ:

Դեսպանատունը այսօր երկու նեղկայացուցիչներ ունի, Ռումանիոյ Ֆրանսական դեսպանատան տասը անդամին դիմաց:

Ս. դրատանալով 1939ի Ֆրանքեւռումանական մշակութային պայմանագրին խզման, փորձեց արդարացնել Պուքրէշի եւ դաշնակերուն Ֆրանսական կառաւարին եւ դպրոցներուն փակումը:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ռումանիա կը չարունակէ խոստութիւններ գործադրել Ֆրանսական հաստատութեանց դէմ: Փաուլէր, Ռումանիոյ արտաքին նախարարը, վիրաւորական ընթացք մը բռնեց Ֆրանսայի դէմ, Դանուբի խորհրդաժողովին մէջ:

Այնուհետեւ, Ֆրանսական ձեռնարկները դբաւուեցան, դպրոցները փակուեցան, Ֆրանսացիներ ձերբակալուեցան, մէկը կղերական մը որ աքորուեցաւ: Ֆրանսայի լիսէներու եւ համալսարաններու ուսուցիչներու պայմանագրութիւնները չնորհուեցան: Ֆրանսերէն լեզուն փոխանակ պարտադրիչ ըլլալու, կամաւոր է երկրորդական ուսմանց մէջ: Ասոր փոխարէն բացուած է սովետական կեդրոն մը Պուքրէշի մէջ:

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԶՈՒԼՈՒՄ

Լահաստանի մէջ չուտով մեծ քայլ մը պիտի առնուի դէպի խորհրդայնացում: Մայրաքաղ եր – կու մեծ հոսանքները —համայնավար եւ ընկեր – վարական — պիտի ձուլուին: Ասիկա հետեւանք է ոչ համաձայնութեան եւ ոչ այլ դաղափարական իրաւախոհութեան երկու կուսակցութեանց մի – ջեւ: Ինչպէս ուրիշ արեւելեան երկիրներու, Լե – հաստանի մէջ ալ, բանուոր դասակարդէն միակ կուսակցութիւն մը ստեղծելը հետեւանք է աւանդական ընկերվարութեան անձնատուրութեան եւ ձեռնթափութեան: Նոր կուսակցութիւնը, կազմուած՝ Ա. Միութեան « Եղբայր կուսակցութեան » օրինակին համաձայն, պիտի դեկավարուի համաչնավարներու կողմէ, եւ առանձին իր հրահանգները Մոսկուայի կազմած Կոմինֆորմէն:

Նոր կուսակցութեան կանոնները Մարքսեան — Լենինեան դաղափարաբանութեան ցոլացում – ներն են: Այս առթիւ «Փրաւտա»ն կը դրէ թէ նոր կուսակցութեան սկզբունքները գործադրելով, վերջ պիտի տրուի բանուոր դասակարդին եւ գիւղացիներու չահադործումին: Իսկ ձուլումը տեղի ունեցած է թէ համայնավարներու եւ թէ ընկեր – վարականներու մաքրադործումով, այսինքն «ազգայնական տարրերը» դուրս ձդելով:

Կոմինֆորմը յաջողեցաւ արգիլել որ Լեհաստանն ալ Թիթոյի օրինակին հետեւի: Կը կարծուի թէ Գոլէխալա Պիլուքը, որ թէ հանրապետութեան նախադահն է եւ թէ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, միացնել կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի նախադահ պիտի նշանակուի: Երկու քարտուղարներ պիտի նշանակուին, մէկը համայնավար, միւսը ընկերվարական:

Միացեալ այս կուսակցութիւնը դերակչիռ դեր մը պիտի կատարէ Վարչաւայի երեսփ. ժողովին մէջ, ամէն տեսակ ընդդիմադիր հոսանք ջընջուած ըլլալով: Միքոլայիչէքի հին դիւղացիական կուսակցութիւնը չուտով կը ձուլուի միւս գիւղացիական կուսակցութեան հետ, որ մաս կը կազմէ իրրեւ թէ խառն, իրականին մէջ համայնավարական ուղղութեան: Երկրորդական կուսակցութիւնները չատոնց անկարողութեան դատապարտուած են:

Դասակարգերու պայքարը պիտի սաստկանայ « կուլակ»ներու դէմ, եւ արտադրութեան դործակցակաները հետզհետէ պիտի փոխուին կոլխոզի:

Մարքսեան տիրակալութեան դէմ դնող միակ տիրող ուժը կաթոլիկ եկեղեցին է, որ մեծ ազդեցութիւն ունի դիւղացիներուն վրայ: Կառավարութիւնը կ'աչխատի չեզոքցնել անոր ազդեցութիւնը, անոր հակադրելով երիտասարդութեան ոգին:

ՏԻԿԻՆ ԶԱՆԿ ՔԱՁ ՁԻԿ մասնաւոր օդանաւով Զինաստանէն Ուրիկ կը բերուի մեկնեցաւ խնդրելու նախադահ Թրումընէն որ ռազմանիւթ եւ սպառներ տրամադրէ համայնավար բանակին արչաւը կասեցնելու համար:

ՀԻՆԴ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ սպայակոյտը պիտի հաստատուի Ֆօրթ Կէյլոյի դինուորական վարժարանին մէջ որ 140 միլիոն ֆրանքի նորոգութեան կարօտ է: Կառավարութիւնը այս տարուան համար 40 միլիոն տրամադրեց:

ՕՃԱՌ պիտի տրուի Դեկտեմբերի համար 50 կրամ աւելի. այսինքն A. M. V.ներուն 200ական, Յերուն 250 կրամ:

Գիւղացիները դիչեր ցերեկ կը տքնին: Երջանկայ ագարակներուն մէջ իրենց աչխատանքը լրացնելէ վերջ, ուշ առեն, մինչեւ դիչեր, կամ առաւօտ չատ կանուխ իրենց կտոր մը հողը կը մշակեն:

Կուգայ վերջապէս ուրախալի մը նման ներդաղթը: «Ցառաջդիմական» գործակալները մեծ քաղաքներու հիւղասանները ձդած, առաջին առթիւ կը սլքտան՝ հողի եւ սեփական տնտեսութեան կապուած հայ գիւղացիներուն չուրջ: Պէտք է քանդել՝ նախանձելի վիճակի մէջ դտնուող Սուրն ու Սայտան, Քէսապը, Այնճարը, Ձէլլալին: Ջեն հասկնար չատեր, թէ ինչ դիւային հաչիւներ կան՝ հայ գիւղերը քանդելու այս ծրագրին մէջ: Ու ինչ խոստումներ, գիւղացին չլացնելիք ինչ հեռանկարներ: Հողերու, այգիներու, պատչաստ սպասող թրաքտըրներու ինչ չքեղ երազներ: Ու ահաւասիկ գիւղացին հապճեպ ծախու կը հանէ ոտք առ ոտք իր քրտինքով ոռոգած հողի կտորները:

Ընկեր Աղբալեան դէմ չէր ներգաղթին. ան այդ օրերուն լուր կը ղրկէ Պէյրութի ընկերներուն թէ՝ հայ գիւղը քանդուելու չէր. մեկնողներու տեղ դէթ նորեր դալու են, որպէսզի դարձեալ չէն մնայ հայկական այս փոքրիկ աւանը, որ կեցած է Պէքաայի դաչտին, բոլոր գիւղերուն մէջ, հարսի մը նման դեղեցիկ ու ծաղիկներով զարդարուած:

Բազմաթիւ ընկերներ պատասխան կուտան այս կոչին: Այլեւս սահման չկայ Աղբալեանի ուրախութեան: Նոր եկողները առաւելապէս տանտէրներ են, որով հնարաւորութիւն ունին գիւղը աւելի չէնցնելու: Իսկապէս ալ անմիջապէս ծայր կուտայ չինարարութիւն մը, իրար եետեւ կը բարձրանան նոր չէքերը: Այս բոլոր աչխատանքներուն մէջ ընկեր Աղբալեան ամէն տեղ է, ու նաեւ նոր չինութեան եետեւ: Ու ահաւասիկ ձեռք դարկած է, Օգնութեան Աչէին հողին վրայ կառուցուելիք սենեակներու չինութեան: Առաւօտները կանուխ, տակաւին գործաւորները չեկած, հողին վրայ է ինքը, կը չափէ, կը ձեւէ: Ծրագիրը կ'ընդարձակուի, դրամը կպդ կուգայ, ու ընկեր Աղբալեան գիւղէ գիւղ կը պտըտի, աւելի փարթամ ամպաններէն հանդանակութիւն կատարելու համար: Սենեակները կը վերջանան: Ընդարձակ 8000 մեթրնոց հող է, չորս կողմը բաց: Ու օր մըն ալ, չինութեան տենդէն բռնկած մեր ընկերը կը ձեռնարկէ մուտքի դրան մը եւ առջեւի ցանկապատին չինութեան:

Նախանցեալ ամառ Շթօրա եկած էր նաեւ հանդուցեալ ընկեր Օհանջանեանը: Կարծես եկած էր ժամադրուելու Նիկոլին հետ՝ անվերադարձ մեկնումի մը համար: Երկու հին վեթերանները անբաժանելի Ռուբինայի հետ, կը խօսէին երկար, հին օրերէն, ու նաեւ նոր օրերէն. այս խօսակցութեանց նիւթերէն մէկն ալ ընկեր Նիկոլի գիւղական չինարարութիւնն էր:

Ճակատագրական էր երբ Նիկոլ Աղբալեան աչքերը փակեց իր գիւղին, իր սեփական տան մէջ: Անչուչտ վերջին վայրկեաններուն, ուշ դիչերին՝ յաւիտենական անկումէն առաջ, անիկա իր սիրտը սեղմած՝ դուրս եկաւ պատչգամ, նայեցաւ իր դէմաց տարածուող դաչտին, նայեցաւ Հերմոնի ձիւնապատ գագաթին, յիչեց Մասիսն ու Արարատեան դաչտը, ու վերջին այդ տեսիլքը աչքերուն մէջ՝ ինկաւ այլեւս չբարձրանալու համար:

Այժմ գիւղացիները իր յիչատակը յարգելու համար գիւղին վարժարանը մկրտած են Աղբալեանի անունով: Իսկ Ձէլլալին յետ այսու պիտի կոչուի Նիկոլաւան:

Ամէն տոնք, որոնք պատմական Պէքաան կ'անցնին, Զահլէ, Պաալպէք եւ կամ Դամասկոս երթալու համար, Շթօրայի եռանկիւնէն քիչ մը անդին անպայման պիտի նշմարեն՝ կանաչներու եւ բարտիներու ծովու մը մէջ թաղուած հայկական գիւղը՝ Նիկոլաւանը: Անոր կեդրոնը կը բարձրանայ Երկայնականի արեւագործ ստացած տունը մը. անցորդները դիտեն որ անիկա տունն է տարաղաւար Հայուն՝ Նիկոլին, չինուած իր իսկ քրտինքով, իրրեւ կենդանի կոթողը իր չինարարական ոգիին:

ՈՒՌՀԱՑԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՑՍՕՐ

Անգլիացի Րիչըրտ Կրէյվ, որ մինչեւ Ապրիլ, Երուսաղէմի քաղաքապետ էր, կը նկարագրէ անոր այսօրուան վիճակը ։—

Տնտեսապէս քայքայուած, ամայի, կիսակործան Երուսաղէմը իր խռովայոյզ պատմութեան մէկ նոր փուլը կը բոլորէ ։

Երբ ՄԱԿը որոշեց Պաղեստինի բաժանումը, իր նպատակն էր Երուսաղէմը միջազգային քաղաքի մը վերածել ։ Բայց Երուսաղէմի ծայրայեղնեըրէն, Հրեաներն ալ հաւանեցան ։ Ծրագիրը Կոմս Պերնատոթին էր, որուն սկզբունքով համաձայնեցաւ նաեւ ՄԱԿը ։ Ասկէ զատ Արեւմտեան Գալիլիան պիտի փոխանակուէր Նեգէվի անապատին հետ եւ պիտի ձուլուէր ալաբական Պաղեստինը դրացի Անդրյորդանանեան թագաւորութեան հետ ։

Այսօր կացութիւնը բոլորովին տարբեր է ։

Հրեաները զինուած ապէս չահեցան պատերազմը, եւ իրրեւ յաղթական բոլորովին տարբեր բաներ կ'ուզեն քան ինչ որ նախապէս համաձայնած էին ։

Անոնք կը հակառակին որ արաբական Պաղեստինը միանայ Անդրյորդանանի, որովհետեւ կ'ուզեն իրրեւ դրացի ունենալ փոքրիկ, աղքատ պետութիւն մը որպէսզի վէրջի վերջոյ գրաւեն եւ ձուլեն ։

Գալիլիոյ թէ Արեւմտեան եւ թէ Արեւելեան մասը կ'ուզեն ինչպէս եւ Նեգէվը, եւ ամբողջ Երուսաղէմը, բացի հին քաղաքէն ։

Նեգէվի անապատը եղբեք բարերար չի կրնար ըլլալ, բացի այն պարագային որ ստորերկրեայ հանքային նիւթեր գտնուին ։ Սակայն Հրեաները պիտի կրնան բնակելի դարձնել մէկը ջուր բերելով ։

Արաբներու ձեռքին մէջ անոր կարեւորութիւնները երբեք ալ պիտի չշահագործուին, պիտի մնայ ամայի, ինչպէս եղած է հռոմէական շրջանէն ի վեր ։

Եթէ Նեգէվը Հրեաներուն տրուի, թերեւս աւելի դիւրին ըլլայ պնդել միջազգային Երուսաղէմի մը վրայ, որը ըլլայ այնքան մեծ որ կարենայ իր մէջն ունենալ Բեթլէհէմը ։

Այն Երուսաղէմը որ Հրեաները կ'ուզեն միջազգային վարչութեան մը տակ դրուած տեսնել, միջնադարեան պատերով ծածկուած քաղաք մըն է որ ունի 215 հեկտար ։ Փողոցները մեծ մասով չինուած են սանդուխներով ։

Հին քաղաքը թանգարան մըն է, իր սուրբ վայրերով պէտք է պահուի, իր հնամենի անպատեհութիւններովը բայց որեւէ վարչութեան համար յարմար կեդրոն մը չէ ։

Նոր քաղաքը նոյնքան մեծ է եւ կէսէն աւելին կը գրաւեն Հրեաները ։ Պաքարն, Քաթամոնը, Ասպու Թօրը, դերման եւ յոյն դաղութները թալպիչէն արաբական թաղեր են, թէեւ վերջերս դըրաւուած են Հրեաներու կողմէ ։

Այն 50 հազար Արաբները որոնք Երուսաղէմի պատերէն դուրս կը բնակին մշակոյթով եւ քաղաքակրթութեամբ Հրեաներուն հաւասար են ։ Անոնք դարձութիւն պիտի ըլլար զանոնք իրենց տուներէն դուրս քաշել եւ ենթարկել Ընկերվարական, բռնատիրական, ճախակողմեան պետութեան մը ։

Ամբողջ Երուսաղէմը իր շրջակայ գիւղերով եւ քաղաքներով, իր հրեայ եւ արաբ բնակիչներով պէտք է միջազգային հսկողութեամբ կառավարել ։

Մինչ այս, Բրիտանիան ոչինչ կը կորնցնէ ճանչնալով Իսրայէլի պետութիւնը ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԻՐԱՆԻ ԱՄԻՆԷՆ ՀԱՑՑԱՇԱՏ շրջաններէն մէկը Սպահան Նահանգի Փերիա գաւառն է, հաստատուած Շահ Աբբասիան, մեծ գաղթի օրերուն, մօտ երկու հարիւր տարի առաջ ։ Ներկայիս բնակչութեան թիւն է 12000 հոգի, ինչպէս կը դրէ Թէհրանի «Ա-լիք»ը ։

Նահապետական բարքերու եւ կենցաղի տէր այս գաւառը, երեքուկէս դարերու ընթացքին պահած է իր հայրենի սովորութիւնները, հակառակ ծայր հարուածներու ։ Կրօնական թէ ազգային - ամէնէական մարդին մէջ գաւառի կեանքը լեցուն է սրտաճմլիկ դէպքերով, իրրեւ հետեւանք խանելու բռնութեանց ։

Հայրերէ իջ մեկնելու առաջին ջերմ կանչը որը-ուած է անկախ Հայաստանի հանրապետութեան օրերուն, երբ Հայեր խումբ խումբ սկսան վերադառնալ ։

Դարեր առաջ 40 հազար Պարսկահայեր Ճարութիւն Լազարեանի առաջնորդութեամբ 90 հազար ալթուրքիայէն գաղթած են դէպի Ռուսահայաստան ։

Բայց նեղգաղթի ամէնէն մեծ կոչը տրուեցաւ 1945ին, երբ բոլորը ոտքի ելան ։

Եթէ փերիայի ժողովուրդը չենթարկուեցաւ Բուլղարի շրջանի դիւղացիներու վիճակին, պատճառն այն է որ զանդուածօրէն չգաղթեց գաւառէն, որովհետեւ Իրանեւհնդկաստանի թեմի առաջնորդը, Կոստանեան Եպիսկոպոսը իր 1946 Օգոստոս 29 եւ 1947 Նոյեմբեր 11ի կոչերով կը յանձնարարէր դիւղացիներուն «վերստին աշխատանքի ձեռնարկել, «չմեկնել գաւառէն» եւ չծախել ոեւէ բան» ։

Ժողովուրդը մտիկ չըրաւ եւ ծախեց ունեցածը ։ Զուտ հայարնակ մեծ դիւղը՝ Նամակերտ այսօր ցաւ կը պատճառէ հայ այցելուին ։ Իւրաքանչիւր դիւղի մէջ կը գտնուին «ամուես հաւատաց - եալներ» որոնց պատճառով խախտուած է դիւղերու միատարրութիւնն ու միամտականութիւնը ։

Բացի անոնցմէ որ ծախեցին իրենց չարժական եւ անչարժ կալուածները եւ դուս դնեցին օտարները, մանելով դուս հայարնակ դիւղերու մէջ, ուրիշ դիւղացիներ ալ ձգեցին իրենց դիւղականութիւնը եւ մեկնեցան քաղաք ։

ՍՏԱՑԱՆՔ

1.— ԱՐԴԻ ԳՐԵՐ ։— 2. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ԳՐԵՐ ։ — 3. ԻՆՉՔ Է ՍՏԻՊՈՒՄ ՄԵՋ ԲԱՐԵՓՈԽԵԼՈՒ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ԳՐԵՐԸ ։ Գրեց՝ Վարաստեղ (Վարդան Մեսրոպեան) ։ Թէհրան, 1948։ Իւրաքանչիւր տետրակը տասը րիալ ։ Հասցէ ։— 135 Ave. Sowom Kafand, Tehran (Iran) ։

Ալիք, գրական - պատմական պարբերաթերթ, Թիւ 8։ Հոկտեմբեր 30։ Հասցէ ։— Stuttgart–Bad Connstat, Wildunger Str. 46, Allemagne ։

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ԻՐ ԳՈՐԾԵՐՈՎ

ՄԱՐՍԷԼ ։ — Ահաւասիկ ամփոփումը այն տեղեկագրին զոր պատրաստած էր Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը, իր երեկոյթին առթիւ ։ —

Հինգ մօտաւորապէս երկու հարիւր անդամուհիներ եւ 30ի մօտ օժանդակ անդամներ ։ Մեր ելեւմտական դործառնութիւնը որ կը հասնի տարեկան քանի մը հարիւր հազարի, կը դոյանայ անդամավճարներէ եւ նուիրատուութիւններէ մեր աշխատասէր ժողովուրդին համեստ քսակներէն ։ Ունինք եւ չենք ունեցած հարուստ աղբիւրներ ։ Բայց ունինք հարուստ սիրտ մխիթարելու դժբախտներ որոնք ապաւինած են մեզի ։ Ամէն ամիս յարատեւօրէն կ'օգնենք կարգ մը նպաստընկալարիներու եւ որբերու, մեր կարողութեան չափով ։

Կ'այցելենք հիւանդանոցները եւ կը ղրկենք ծաղիկներ չատ մը հիւանդներու առանց բացառութեան ։ Դեղով եւ դրամով օգնութեան կը հասնինք բոլոր այն հիւանդներուն որոնք մեզի կը դիմեն ։ Զենք մոռնար նաեւ դժբախտ բանտարկեալները ։ Երկու տարիէ ի վեր հաստատուած օգափոխութեան կայանին համար ըրած ենք մեր մեծագոյն զոհողութիւնը մեր մասնակցութեամբ բաժինով, Պոմոնէն ղրկելով 10 մանուկներ որոնց ծնողները ի վիճակի չէին իրենց միջոցներով ղրկելու իրենց սիրասուն զաւակները ։ Կը մտածենք յառաջիկային համար յարմարագոյն կարգադրութիւնը մը աւելի մեծ չափով մանուկներ տանիլ եւ աւելի երկար ժամանակով, եթէ մեր նիւթական պայմանները թոյլատրէին ։

Գթութեան գործին հետ զուգընթաց Հայ Կապոյտ Խաչը իր զոհողութեան մեծագոյն բաժինը բերած է հայապահպանման գործին, հայ կրթական եւ մշակութային կեանքի զարգացման ։ Մասնաւոր հոգածութեամբ տակ առած է Մորահաս սեռնդը ամէն տեղ ։ Պոմոնի մասնաճիւղը ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս կը չարունակէ հինգշաբթի օրերու դասընթացքը, մասնաւոր ուսուցչի մը դեկավարութեամբ, ուր իրենց մայրերի հետ կ'երթան եւ պատմութիւնը կը սորվին 50ի մօտ մանուկներ ։

Աւանդութեան կարգ անցած է «Մանուկներու օրը» երբ տարին անդամ մը հաւաքելով հայկական տաք մթնոլորտի մը մէջ կ'ուրախացնենք զանոնք զանազան նուէրներով ։

Սփիւռքի մէջ Հայը Հայ պահելու մեր առաքելութեան մէջ, մեր սէրը միշտ վառ կը մնայ դէպի հայրենիքը ։ Պտտիկ հնարաւորութիւն մը մեզ քաջալերեց մեր համեստ բաժինը բերելու Բ. կարաւանով Հայաստան մեկնող մեր հայրենակիցներու, որոնք պարագաներու բերումով դժուարութեան մատնուած էին ։ Համախորհուրդ պատուարժան Թաղականութեան — որոնց հետ մեր յարաբերութիւնը միշտ ալ բարեկամական է— որոշ դումարներով դնուեցան անհրաժեշտ պիտոյքները եւ յանձնուեցան համապատասխան մարմնոյն ։ Այս առթիւ Բարեգործականէն ստացած ենք շնորհակալութեան դիր մը ։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (36)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՑՐ ՍՈՒՐԲԸ

— Այո, ըսաւ Դիոնիս, որ Կիլիկիոյ, ափունքներուն վրայ չտկած իր դիտակը անթարթափ կը նայէր, բայց մենք, Իշխան, չպիտի կարենանք հոս ցամաք ելնել, այլ պէտք է շիտակ կիպրոս երթալ, վասնզի չարունակ ծովեղերը նաւեր կ'երեւան որ կ'երթեւեկեն, անշուշտ մեզի համար է իրենց զգուշութիւնը ։

— Ով որ հնազանդիլ չգիտեր, չգիտեր նաեւ հրամայել, քու է հիմա իշխանութիւնը, ըսէ ինչպէս գիտես, ինչպէս արժան կը դատես ։

Ուստի, Դիոնիս ուղղուելով նաւապետին՝ եւ իրեն հետ քիչ մը խորհրդակցելէն վերջ, նաւը ուղղեցին կէպրոսի վրայ, մանաւանդ որ հովը չատ էր եւ քիչ վերջը ահա ցամաքը սկսաւ անհետանալ եւ կղզին երեւիլ ։ Իրօք մեր ճանապարհորդները բաւական ձանձրացեր էին ծովէն, ցամաքին դրկումը սկսեր էր գիրենք յոդնեցնել, ուստի, Եւթիմէ առանց իր զուարթութիւնը կորսընցնելու նաեւ ցամաք մը ոտնակոխելու մեծ փափաք ունէր ։ եւ երբ Կիպրոսի հելլեսպայեն կողմը սկսաւ նկարուիլ՝ արմաւենիներու բարձր գլուխները երեւիլ, Դիոնիս որ զգուշութիւն եւ նախատեսութիւն ինքն էր, կասկածելով խնդրեց նաւապետէն որ փոխանակ կիւլինէ քաղաքին մօտենալու քիչ մը դէպի արեւելք՝ անչէն տեղ մը ցամաք հանէ, ուր գիւղ մը եւ քանի մը հիւղեր կ'երեւէին ցիր ու ցան ։ չուտով մակոյկ մը մեր չորս ճանապարհորդները ծովեղերքը հանեց եւ նաւը սկսաւ հեռանալ իր ճամբան ։

Թէպէտ Բարկէնի սիրտը տխուր էր կիլիկիոյ ափանց հեռանալուն, բայց զարմանքով կը նայէր այս կղզիին՝ որ չատ նմանութիւն ունէր իր հայրենի եղկլին հետ ։ նոյն ծառերն էին, նոյն բերքերն եւ նոյն լեռներու ձօտիները, նոյն կլիման ու բնդ ինձը, միայն հոս Հայու լեզու եւ Հայու կերպարանք չկար ։

Ուստի, տրտում կ'երթային ծովեղերը հիւրընկալ տեղ մը դտնելու համար, երբ Եւթիմէ՝ որ Թորոսին թեւն ի վար կախուած կը քալէր ։

— Տես, ըսաւ, սա սեւազգեստ մօրուքով հեծեալը որ ահաւոր դլխարկ մը դրած լերան ստորոտը կը ձիավարէ ։

Թորոս մէկէն թեւը ազատեց եւ սրացաւ դէպի այն կողմը, վասնզի վեղարաւոր Հայու վարդապետ մը տեսաւ ։

— Հայր սուրբ, ձայնեց ուժգին ։

Եկեղեցականը ձին դարձուց եւ սկսաւ ան կողմը ձիավարել հմտադտրիկ եւ երբ հասաւ, մօտեցաւ Թորոս ակնարկ մը նետելով եւ երկայնահասակ, թիկնաւէտ, կենդանի աչքերով վաթսուն տարեկան ծեր մը տեսաւ, որ աւելի պիտուրի կը նմանէր իր չարժումներէն՝ քան թէ խաղաղութեան քարոզ՝ սեղանի պաշտօնեայ մը, որ նոյնպէս իր սուր աչքերը Թորոսի ուղղելով կը պնդէր ։

— Աստուած օդնական, Հայր սուրբ ։

— Աստուած պահապան, որդեակ ։

— Այս կողմերը Հայոց բնակարան ո՞ւր կրնայ գտնուիլ ։

— Հոս, մեր Ս. Մակարայ վանքը կայ ։

— Զեզ նեղութիւն տալ չէ մեր միտքը, բայց քանի որ աղդային անձեր կան, մեզ աւելի սիրելի է անոնց հիւր ըլլալ ։ Հոսկից չատ հեռո՞ւ է վանքը, Հայր սուրբ ։

— Երկու ժամի չափ կը տեւէ ։

— Ուրեմն նեղութեցէք մեզի՝ ձեր աղդայնոց, որ ձեզ ընկերանանք ։

— Սիրով եւ ուրախութեամբ, որդեակ, ըսաւ վարդապետը, եւ խորաղնին ակնարկ մը ձգելով ամէնուն վրայ եւ երիտասարդի մը պէս ցատկելով ձիէն ու Եւթիմէին նայելով աւելցուց ։

— Կը տեսնեմ որ ձեր մէջ այնչափ երիտասարդ եւ ուժգր անձեր ալ կան եւ որ աւազի վրայ քալելէն այնչափ յոդնած ու կարմրած են՝ որ ասդարվերն չատ նեղութեամբ պիտի երեւին ։ ուստի, սիրով կ'ընծայեմ իրենց իմ կեդրանես ։

Այս խօսքերուն չնորհակալութեան բառ մը ըսելով Թորոս, փետուրի պէս ձիուն վրայ դրաւ Եւթիմէն, եւ Բարկէնին յանձնեց, ու ինքն ալ Հայր սուրբին ընկերակցութեամբ սկսան յառաջանալ ։ Քիչ մը ատեն լռութեամբ ճամբան չարունակելէն վերջ, իրրեւ թէ երկու կողմն ալ կը սպասէին իրարու՝ որ առաջինը բլլան խօսելու, վերջապէս Հայր սուրբը չկրնալով համբերել եւ Թորոսի յամառութենէն ձանձրացած՝ ըսաւ ժպտելով ։

ՏԻՐՆՆ

Ընկեր մը գոհ արկածի

ՌՈՄԱՆ, 27 Նոյեմբեր.— Այս առաւօտ, ժամը 8.15ին, Լիոնի խճուղիին վրայ, Վիէնի եւ St. Phorien d'Ozonի միջեւ զառիթափի մը վրայ տեղի ունեցաւ սոսկալի ընդհարում մը, ինքնաշարժի մը եւ բեռնատար կառքի մը միջեւ, թանձր մշուշին հետեւանքով: Ինքնաշարժին ալ կողմի դուռը բացուելով ընկ. Եղիա Ծովսէփեան, 50 տարեկան, Խարբերդցի, կօշիկի «Արաքս» գործարանին տէրը դուրս կ'ինկայ եւ բեռնատար կառքին տակ մնալով կը մեռնի: Զոհը թեթեւ վիրաւորեալներ եւս կան: Բարեբախտաբար փոքրիկն Ծովսէփեանը, 13 տարեկան որ հօրը կ'ընկերանար անվնաս մնացած է:

Ողբացեալ ընկերոջ մարմինը մեր Վիէնի ծաւալօք ընկերներու նախաձեռնութեամբ փոխադրուեցաւ մեռելատունը (morgue): Ռոմանի հայ գաղութը սուգի մէջ է: Վիէնէն, Վալանսէն, Մարսիլիայէն եւն. կը հասնին համակրելին ազգականները, ծանօթները: Ընկերը իր ետին կը թողու երկու անչափահաս եւ երեք չափահաս որբեր, կինը եւ խոր ծերութեան հասած մայր մը:

Հողը թեթեւ դայ ոսկորներուդ, սիրելի ընկեր:— Ս. Պ.

Քանի մը տողով

ԹԱՆՁՐ ՄՇՈՒՇԸ երկկ ալ չարունակուեցաւ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, խանգարելով հաղորդակցութիւնները, ծովու թէ ցամաքի վրայ: Օդանաւերը դժուար կը բանին: Ֆրանսայի մէջ մշուշը կը տարածուի Փարիզէն մինչեւ Լիոն, Վալանս: Անգլիոյ մէջ աւելի ծանր է կացութիւնը:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ վարձքերու օրէնքին գործադրութեան երկրորդ հրամանագիրը, որ կը ճշդէ վճարները, քառակուսի մեթրի վրայ, կը քննուի տնտեսական խորհուրդին կողմէ: Երկու սենեակին վճարը պիտի ըլլայ քառ. մեթրը 160—180 ֆրանք, խոհանոցով եւ արտաքնոցով: Վեց սենեակ բնակարանները կը նախատեսուին, քառ. մեթրը 100—400 ֆրանք:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետը, Սոֆուլիս, որ երկու անգամ սրտի տագնապ ունեցաւ եւ մահամերձ կը համարուէր, առջի օր անկողնին մէջ նստելով ոչ միայն ճոխ նախաճաշ մը ըրաւ, այլեւ զեկուցում տուաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն: Ամէնէն առաջ իր բժիշկները ալ ի բերան մնացին:— Բշ. օր սրտի կաթուած մը ունեցաւ զօր. Զերվաս, համալիրավարներուն թիւ 1 Թրչնամին:— Աթէնքի ընկերվարական շաբաթաթերթը կը դրէ թէ 621 մահապարտներ, որոնք եգիպտ կզզին կը գտնուին, կամաւոր ծոմ կը պահեն Նոյեմբեր 16էն ի վեր:

ՁԵՒՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ ականաւոր դիւանագէտներէն Աբնոստ Հայտրիխ, որ եղած է նաեւ Մազարիքի օգնականը, Փրակայէն փախաւ իր կնոջը եւ եօթը տարեկան զաւկին հետ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Արհեստակցական Միութիւնները եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ կը սպառնան խզել իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները անգլիական իշխանութեանց հետ, եթէ օդը հանեն Քիլի Թորփիլի կայանը: Զինուորական իշխանութիւնը որոշած է Դեկտեմբեր 7ին ոչնչացնել այս կայանը, որ կը ճարէր Հիթլէրի սուազուաւերուն ռադիանիւթին 80 %ը:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ պաշտպանութեան պատրաստութիւնները յառաջ կը տարուին արագօրէն: Հինգ պետութեանց Ուոշինկթընի դեսպանները այս չաբթու իսկ պիտի սկսին քննել Ատլանտեանի դաշինքը: Պիտի առաջարկուի որ ուրիշ պետութիւններ ալ մանակցին այս դաշինքին:

ԱԺԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ բանուորները ամբողջութեամբ աշխատանքը վերսկան երկուշաբթի օր: Նաւահանգիստներու բանուորներուն գործադուլն ալ վերջացաւ:

ՃԱՓՈՆԻ նախկին վարչապետ Թոժօ եւ միւս վեց մահապարտները կախաղան առաջնորդուեցան երէկ, խիստ գաղտնապահութեամբ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ համայնավար կուսակցութիւնը ազդարարութիւն մը ուղղեց կարգ մը կազմակերպութեանց, յանձնարարելով որ ուշադրութեամբ հետեւին ժողովրդապետութեան պահանջներուն եւ չինարար աշխատանքի նուիրուին, փոխանակ ընդդիմութիւն փորձելու:

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորին առողջական վիճակը թեթեւապէս բարւոքած է, թէեւ սրունքներուն եւ բակները կանոնաւոր չեն գործեր: Նոյնիսկ վախ կայ որ աջ սրունքը կարուի, փոխանակ առնելու համար: Բժիշկները բացարձակ հանգիստ պատուիրած են, առանց ժամանակ որոշելու:

ԵԳԻՊՏՈՍի ելմտացոյցը 17 միլիոն ոսկիի բաց մը կը ցուցնէ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի Ազգ. ժողովը սահմանադրական օրէնք մը քուէարկեց, որով կը ջնջուին 50 միլիոն «մահկալի»ներու դէմ հասուցուած արգելքները: Օրէնքը քուէարկուեցաւ «կեցցէ՛ կանոի» աղաղակներով:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄԷԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մանակցութեամբ իր 12 մանաճիւղերուն: Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մազընոյի մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կէս գիշերէն մի քիչ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին:

ՏՒՐԵԿԱՆ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 4ին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանաճիւղին կազմակերպած դիչերային պարահանդէսը MOULIN – BRULÉի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին, մանակցութեամբ Գուսան երգչախումբին, սպանիական պարեր կարիո Քանթիի խումբին կողմէ: ՍԱՐԵԱՆ TANGOի նուագախումբը: Թագուհիի ընտրութիւն եւ բազմաթիւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պուֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մասնաւոր հանրակառք Ալֆորվիլէն եւ Charenton Ecolesէն 107 թիւ օթօպիւսը, իջնելու համարMoulin d'Enfer:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՂԻՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Թուլոնի Հայ մատրան հոգաբարձութիւնը ղրկած է մեզի հետեւեալ դումարները.—

Տիկին Լուսանուշ Սայապալեան հազար ֆր., Պ. Պ. Գ. Սայապալեան, Գ. Ենդիբարեանց, Ա. Երամեան, Ա. Մոսքոֆեան, Գ. Փամպուքճեան, Մ. Գազանճեան, Պ. Ապասեան, Կ. Փամպուքճեան 1000ական, Ց. Ագչհիրլեան, Պ. Էզկիւլեան, Պ. Էպոսեան 500ական, Օ. եւ Ե. Քիւրքճեան 300, Սիմոնեան 300, Տիկին Ա. Պէզճեան 200, Պ. Պ. Կարապետեան 200, Ա. Ֆէրմանեան, Հայկ Քիւրքճեան, Ավալեան, Մէլտինեան 200ական, Պէհրէեան, Հ. Այվասեան, Սիւրմէեան, Առաքելեան, Տամլամեան 100ական ֆրանք: Ընդհանուր գումարը 12.800 ֆրանք: Ստանալ «Ծառայ»էն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Ա.ճուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շավիլէն Օհանեան, Ղազարոսեան, Դաւիթեան ընտանիքները եւ իրենց պապականները, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն Շավիլի Ֆ. Կապոյտ Խաչին, Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբին եւ Նոր Սերունդին, ինչպէս նաեւ բոլոր սրտցաւ ազգական եւ բարեկամներուն որոնք մամուլով, անձամբ եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի մօր եւ մեծ մօր ողբացեալ Այրի Տիկին ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի կնկճալի մահուան առթիւ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ մասնաճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՀ

«ՍՈՒՆԻՑ ԱՆՏՈՒՆ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆի ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԴԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme, Paris (13):

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ չինող լաւ գործաւորներ, վիլֆուիֆ աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՄիի Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30ին Արիմեան ակումբին մէջ:

ՓՈՒՐՒՋԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա. Ահարոնեան խումբին ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին: Հայերէն դաս Տիկին Զիթունեի կողմէ, ժամը 8ին:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները Հրայր Ակումբը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՕՒՍԻ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՄԷԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին Թէաթրը Ալժէի մէջ (րիւ Թ'Ալժէ), կոմիտատի հայ ախոյեանութիւնները՝ ա) ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ընդդէմ Paquie – Avignon, բ) Benedetto contre Ruiz (Français et Espagnol): Ճոխ յայտագիր:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՄԱՐՄԷԼԻ ՄԷՋ

5 Դեկտեմբեր կիրակի ժամը 8.30ին Salle Mazenod սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի «ՊԱՑԿԱՐԻ ՕՐԵՐ» թատերգութիւնը, երեք արար, մէկ պատկեր: Մանրամասնութիւնները յայտագրով: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՏԷր եւ Տիկին Արշակ Պագրճեան, Պ. Ասատուր Պագրճեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Պագրճեան, Պ. Պ. Ստեփան եւ Գրիգոր Պագրճեան (Սելանիկ), Տէր եւ Տիկին Ս. Եաղճեան, Այրի Տիկին Զիւրիւքճիշեան եւ զաւակները (Գարապաս), Տէր եւ Տիկին Ս. Բաթթաթեան եւ զաւակները, Ս. Պագրճեան, Հայրապետեան եւ Եաղուպեան (Քանթի), Էլակէօզեան (Աթէնք), Մարգուանլեան (Մարսէյլ), Ղազալեան (Մարսէյլ եւ Գերմանիա), Տէօվլէճեան, Արիմեան, Արիսեան, Պալանճեան, Պօյաճեան ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ տգղականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ՊԱԳՐՃԵԱՆի
(Մնեալ Բաթթաթեան)

դառնագէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 28ին իր բնակարանին մէջ, 66 տարեկան հասակին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Ծուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Փարիզի Հայոց Եկեղեցին:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 25ԻՆ

Հ. Ց. Դ. Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղներու ամազամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պարահանդէսին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4էն 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine:

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine:

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վառոդներու համար:

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆի
FOURNITURES POUR TAILLEURS
2 Rue des Filles St. Thomas
ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse
Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներկայացնէ ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճաշակաւոր կերպասներու հին տուն մը:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.— Ստանձնած ենք ֆրանսական չաս կարեւոր «ֆապրիք»ի մը, Toile, crin եւ crin guipé Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աւիգլ.

Tél. : GOB 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 2 Décembre 1948 Հինգշաբթի 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

9. ՏԱՐԻ — 20e Année — № 5709-Նոր շրջան թիւ 1120 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԱՕՍՏԸ

ՀԻԱՆԴ ԵՒՐՈՊԱՆ

Իրականին մէջ, ամբողջ աշխարհն է հիւանդ, վերջին աշխարհամարտէն ի վեր : Հիւանդ՝ ոչ միայն քաղաքական եւ տնտեսական տեսակէտով, այլեւ բարոյապէս : Տեսակ մը անդամալոյծ, որ հրաշքի մը կը սպասէ , ոտքի կանգնելու համար :

Անշուշտ, այս ընդհանուր ջղագրգռութեան մէջ, ամէնէն եղերական պատկերը կը ներկայացնէ պատառ Եւրոպան :

Այն վիթխարի, համատարած ուժը որ երբեմն առապարէզ կը կազդար աշխարհի մնացեալ մասին, այսօր հարկադրուած է ամփոփուիլ ինքն իր մէջ : Ամէնէն առաջ՝ իր վէրքերը կապել : Իր գլխուն ճարը նայիլ՝ վարձու անթացուպեր , նոր յենարաններ փնտռելով :

Մանաւանդ որ, քաղաքական տագնապներուն հետ, ընկերային – տնտեսական ցնցումներն ալ կ'աճին հետզհետէ :

Ինչ որ Պերլինի կամ Ռուրի խնդիր, Մարշըլի ծրագիր, Արեւմտեան Միութիւն եւն. կը կոչենք, զանազան երեւոյթներ են միեւնոյն մզձաւանջին.— խաղաղութի՞ւն թէ պատերազմ :

Հաւասարակշռութեան կորուստ՝ բոլոր ճակատներուն վրայ : Փոխադարձ կասկած եւ երկիւղ՝ սահմանէ սահման :

Ո՛վ որ ուժով է , կը զգնէ կամ անակնկալներ կը ստեղծէ : Ո՛վ որ տկար է, բարեկամներ, դիւանագիտական կապեր կը փնտռէ, ի հարկին յանձն առնելով զանազան զիջումներ :

Մէկ խօսքով, միշտ երերուն կացութիւն մը : Քաղաքական մարզանք՝ խախուտ, լպրծուն գետինների վրայ :

Անվիճելի է միայն մէկ իրողութիւն,— հետզհետէ կը զօրանան հակամարտ ճակատները, ի նախատեսութիւն եղերական անակ կռիւներու :

Արդարեւ, երկու տարբեր աշխարհահայեացքներու ընդհարումը կը թանձրացնէ մթնոլորտը, անթափանցելի մշուշ մը տարածելով Եւրոպայի քաղաքական հորիզոնին վրայ :

Գաղափարական աշխարհակալութեան այս պայքարին մէջ, նորէն փոքր ժողովուրդներն են զլխաւոր զոհերը :

Ահա քանի տարի է որ արեւելեան Եւրոպան կը հեւայ, կը տքայ միեւնոյն թաթին տակ : Իրրեւ թէ կը վերակազմուի, անհնայ տրորուելով միեւնոյն գլանին տակ:

Եւ ազատագրական կազմակերպութիւններ կը հաստատուին արտասահմանի մէջ: Ճիշդ այնպէս ինչպէս պատերազմի ընթացքին, երբ չրջուն կառավարութիւններ կը տեղաւորէին , Թօթափելու համար ուրիշ լուծ մը :

Արեւելքի եւ արեւմուտքի այս պայքարին մէջ, եւրոպական ժողովրդավարութեան եւ ասիական մենաւորութեան ընդհարման ճամբուն վրայ, մասնաւոր դիրք մը կը գրաւէ մեր բնակած երկիրը :

Տակաւին առջի օր, Ռուրի հարցին քննութեան առթիւ, ընկերվարական բանախօսը, Ֆիլիփ Անտրէ — նախկին նախարար — բոլորովին տարբեր տեսակէտ մը կրպաշտպանէր, իրրեւ երաշխիք ապահովութեան :

Իր կարծիքով, Ֆրանսան այլեւս այն ուժը չէ որ կարենայ իր կամքը պարտադրել, հետեւաբար ստիպուած է ապաւինիլ «երրորդ ուժ»ին , — Եւրոպայի 250 միլիոն բնակիչներու զանգուածին :

— «Հիւանդ է Եւրոպան : Այդին ունինք բժիշկ մը որ կը փորձէ փրկել զայն : Այդին՝ ուրիշներ որ կ'ուզեն սպանել Եւրոպան : Ֆրանսա պէտք է նախընտրէ բժիշկը » :

Ո՛րեւէ բացատրութեան կը կարօտի՞ այս ակնարկը : Տեսակ մը ախտաճանաչում :

Աւելի պերճախօս ախտանշան մը՝ սա նորօրեայ նշանախօսքը զոր մշտեղ նետած են համայնաւարները եւ կը հոլովեն օրն ի բուն :— Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չկռուի Ա. Միութեան դէմ : Նշանախօսք մը՝ բխած միեւնոյն աղբիւրէն եւ զոց եղած՝ բոլոր երկիրներու մէջ:

— Ուրեմն պիտի չկռուին, եթէ Ա. Միութիւնը ինք արշաւանք մը սարքէ , ինչպէս կը հարցնէր երեսփոխան մը :

Ո՛վ որ կարենայ պատասխանել այս հարցումին, գտած պիտի ըլլայ Եւրոպայի փրկութեան բանալին :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄԷՆԷՆ ՊԱՐԶԸ ԵՒ ԴԻՒՐԻՆԸ

Տարին կը վերջանայ չուտով : Պէտք է քուէարկել եկուրին ելմտացոյցը: Բայց ի՞նչպէս, երբ խոշոր թաց մը կայ որ ոչ ճառերով կը դոցուի, ոչ ալ մամուլի վէճերով :

Բայց եւ այնպէս, մեծով պղտիկով քրտինք կը թափեն... խօսելով : Ծոյց կուտան միլոցներ բացը դոցելու , միլիառները վերածելու միլիոն – ներու եւ ի վերջոյ ջնջելու բոլորովին :

Թերեւս չհաւատաք որ մարդիկ կրնան յաջողիլ գոցել մէկ պետութեան մը 400 միլիառի բացը, միայն ճառելով, երբ դուք չէք կրնար ձեր տունին պզտիկ հաշիւը ծայրը ծայրին բերել ձեր կնոջ հետ վիճելով օրն ի բուն :

Կարդացէք թերթերը եւ պիտի համոզուիք : Նախ տուրքերու նոր օրէնք մը մշտեղ կը նետեն, սրբագրելու համար բազմաթիւները եւ պարզացնելու գործադրութեանց եղանակը : Հարկատու – ներուն աչքերը կը սկսին փայլիլ· չէ՞ որ ի վերջոյ պիտի հասկնան թէ ի՛նչ է իրենց տալիքը, ինչո՞ւ համար կուտան եւ մինչեւ ե՞րբ պիտի տան:

Բայց տարակոյսը կը կրծէ իրենց սիրտը : «Շատ լաւատես ես, բայեկամ, այս ձեւով ելմտացոյցի բաց չի դոցուիր, կ'ըսէր ընկերոջը, մեր քով նստած Պ. Սալոմոն : Եթէ օրէնքը պատրեն եւ յատակ դառնայ, ի՞նչպէս ճեղք մը պիտի գտնուի , ուզուած ձեւով մեկնելու եւ միլիոններ ձեռք ձգելու համար :

— Հոգ մի րնէք, ընկեր Ջան, լրացուց երրորդ ունկնդիրը : Օրէնքը քուէարկելէ առաջ ուրիշ մը օգնութեան կը կանչեն : Զկարդացի՞ք — կը խորհին 200 միլիառ ֆրանքի յաւելուածական տուրք մը գանձել 3—400 միլիառի բացը մասամբ դոցելու համար:

ՍՕՍԻ

ՀԱՑ ՔԱՀԱՆԱՑ ՄԸ ԱՐԿԱԾԻ ԶՈՀ

Աթէնքի վերջին թղթաբերէն յաւով կ'իմանանք թէ Հոկտեմբեր 14ին Սելանիկի հոգեւոր հովիւերէն Յովհ. ուադ քահանայ Ճկունի Վասիլիսա Օլկա պողոտայէն անցած առեն, բեռնատար ի՛ջնաշարժի մը զարնուելով կ'իյնայ հանրակառքին առջեւ: Հանրակառքը կը կենայ, բայց ինքնաշարժը կը շարունակէ ճամբան, արիւնլուայ քահանան նետելով մայթին վրայ : Գանկը մասամբ կը ջախջախուի, ուղի՛ վէրքեր ալ կը բացուին գլխուն վրայ : Վիրաւորը քաղաքային հիւանդանոց կը փոխադրուի ուշաթափ, նախնական դարմանները վէրջ գործողութիւն մըն ալ կը կատարուի, բայց անօգուտ :

Հանգուցեալը ծնած էր Պարտիզակ (աչխարհական անունով Վահան Ճէլէկեան կամ Ճկունի) : Նախնական ուսումը առնելէ վերջ անցած է Պոլիս, մտնելով Բերայի Նարեկեան վարժարանը: 1896ին բանտարկուած է իբրեւ Հնչակեան, ուրիշ Պարտիզակցիներու հետ: Քահանայ ձեռնադրուած էր 1932ին Տէտէ Ադաճի հոգեւոր հովիւն էր մինչեւ 1945, յետոյ փոխադրուեցաւ Սելանիկ:

ՄՇՈՒԵԸ փարատած էր երէկ, փարիզեան շրջանին մէջ: Արկածներու լուրեր կը հասնին ամէն կողմէ : Մշուշը 97 ժամ տեւած էր Լոնտոնի մէջ , մինչեւ երեքշաբթի օր, ինչ որ աննախընթաց կը համարուի: Նաւերը եւ օդանաւերը նոր չարժիլ սկսան:

300.000 ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ գործադուլին առաջքը առնելու համար, բանակցութիւններ կը կատարուին, կառավարութեան միջնորդութեամբ:— Բողոքի ցոյց մը սարքուեցաւ Մարսէյլի մէջ, արհեստակցական միութեանց վարիչներուն ձերբակալութեան առթիւ :

ՃԱՓՈՆԻ ԵՕԹԸ ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐԸ, որոնց գլուխը կը գտնուի նախկին վարչապետ մը, Թոժօ, չկախուեցան երեքշաբթի օր: Ամերիկացի հրամանատարը յետաձգեց մահապատիժներուն գործադրութիւնը, նկատելով որ երկու դատապարտեալներ Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանին դիմած են: Զօր. Թոժօ օր առաջ կախուիլ կ'ուզէ :

ԵՐԿՈՒ ԽՈՂԱԽԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՔԱՂԱՔԸ ՎԵՐՋՆԱՊԷՍ ԵՐԿՈՒԽԻ՞Ն ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻ

Պերլինի խորհրդային չրջանին համայնավարները երեքշաբթի օր արտակարգ ժողով մը գումարելով, պաշտօնական ըրին օրինապէս ընտրուած քաղաքապետը եւ քաղաքապետական խորհուրդը եւ անոնց տեղ հաստատուեցին իրենց թեկնածուները : Ուրեմն Գերմանիոյ երբեմնի մայրաքաղաքը կ'ունենայ երկու անջատ քաղաքապետութիւններ, —երկու հակոտնեայ վարչութիւններ : Կարմիրները նոր քաղաքապետն է Յրից Էպէրթ, Վայմարի հանրապետութեան առաջին նախագահին զաւակը, որ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ընտրութենէն վերջ·

— Նոր քաղաքապետութիւնը պատասխանատու է ամբողջ Պերլինի համար, առանց դինուորական բաժանումներու :

Այս առթիւ «բոլորովին անիմաստ» հռչակեց այն ընտրութիւնները որ պիտի կատարուին կիրակի օր, Պերլինի արեւմտեան չրջանին մէջ :

Կարմիրները ցոյց մըն ալ սարքած էին, մասնակցութեամբ 75—100.000 քաղաքացիներու որոնք չորս ճառեր լսեցին եւ մեքենաբար բարձրացուցին իրենց ձեռքերը, հաւանութիւն յայտնելու համար եղած կարգադրութեան, ինչպէս հրահանգուած էր : Եւ նախագահը յայտարարեց, համաձայն աւանդական բանաձեւին.—«Ուրեմն նոր քաղաքապետութիւնը միաձայնութեամբ կ'ընդունուի հարիւր հազարաւոր բանուորներու կողմէ » :

Թերթերը կը դրեն թէ Օփերայի մէջ գումարուած ժողովին առթիւ, արքայական օթեակներուն մէջ նստած էին 15 Ռուսեր, որոնք ուշադրութեամբ կը հետեւէին անցուդարձին :

Այս նոր «յեղաչրջումէն» անմիջապէս վերջը, արեւմտեան Գերմանիոյ երեք դինուորական հրամանատարները հեռագրով մտէչալ Սոքոլովսքիի ուղղեցին երեք նոյնմասնակ նամակներու բնագիրը, թէ իրրեւ բողոք եւ թէ իրրեւ պատասխան խորհրդային հրամանատարին այն նամակին որով կը բողոքէր Դեկտեմբեր 5ի ընտրութեանց դէմ : Իսկ Տօքթ· Ֆրիտէնսպուրգ, Պերլինի օրինաւոր քաղաքապետը, յայտարարեց, անկարող հռչակելով նոր քաղաքապետութեան անդամները :

— Խնդիրը այն է որ քաղաքին բնակչութեան 38 %ը այս մարդոց պիտի յանձնուի դրաւոր պետութեան մը կամքով, ինչ որ Ցանր հոգեր կը պատճառէ մեզի : Կը ցաւինք նաեւ անոր համար որ համբարեւթեան առաջին նախագահին՝ Ֆրիտրիխ Էպէրթի անունը կը խառնուի այս գործին, յանձին իր զաւկին :

Իսկ Պերլինի բրիտանական չրջանին հրամանատարը յայտարարեց.— Օփերայի քաղաքապետական խորհուրդին կողմէ տրուած հրամանները եւ հրահանգները ոչ օրինաւոր հիմ պիտի ունենան, ոչ ալ դործադրութեան ուժ :

Երեք դինուորական կառավարիչներն ալ իրենց բողոքագրին մէջ դիտել կուտան թէ նոր քաղաքապետութիւնը ապօրէն է, բոլորովին հակառակ՝ հաստատուած կարգադարքին : Պերլինի արեւմտեան չրջանի քաղաքապետական խորհուրդը անմիջապէս ազդարարեց թէ պարտաւոր չեն հետեւելու Պ. Էպէրթի հրահանգներուն : Իսկ ամերիկեան հրամանատարը յայտարարեց.— Քաղաքապետական խորհուրդին օրինապէս ընտրուած 130 անդամներէն միայն 26 համայնավարներ մասնակցած են այսօրուան կեղծ ժողովին : Միւս մասնակցող կազմակերպութիւնները որեւէ օրինաւոր համաձայնագիր չունին :

Հրապարակային ցոյցին առեն հետեւեալ աղաղակները կը լսուէին, համաձայն տրուած հրահանգներուն.— «Անկցի Մարշըլի ծրագիրը· — Մենք տոլարներու պէտք չունինք, մեր ձեռքերը կը բաւեն: Կեցցէ՛ Սթալին, բանուորներուն բարեկամը » եւն. :

★ Այս պատահումէն վերջն ալ , Ասահովութեան Խորհուրդին չէզոք անդամները կը շարունակեն իրենց ճիգերը, Պերլինի դրամական խնդիրը լուծելու եւ պաշարումը վերցնելու համար : Արժանթինի պատուիրակը, որ այս դործին պլուխն անցած էր, առջի օր հաղորդեց եօթը հոդինոց մասնագիտական յանձնախումբին կազմութիւնը : Իր բացատրութեան համաձայն, յանձնախումբը նկատի պիտի առնէ Օգոստոս 30ին դադրացած համաձայնութիւնը, ինչպէս եւ յետագայ դէպքերը :

★ Երեք արեւմտեան պետութեանց մասնագէտները ժողով մը գումարեցին Փարիզի մէջ, քննելու համար Պերլինի նոր կացութիւնը : Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ համայնավարները այս խաղը սարքած են — երկու քաղաքապետութիւն— վախնալով կիյակի օրուան ընտրութեանց արդիւնքէն :

(Ուրեմն չարունակութիւնը կարդալ Ե. Էջ)

« ԹԱՔՍԻ»ՆԵՐՈՒ գիւերուան գինը 48 ֆրանքէն 40ի զեղչուած է, Դեկտ. 1էն սկսեալ :

ԵՋԱԿԻ ՄԱՐԴԿԱՆՑԻՑ

Ընդամէնը վաթսուն տարի կեանք եւ երանցից քառասունը նուիրուած հասարակութեանը — այսինքն գիտակից կեանքի առաջին վայրկեանից մինչեւ հիմա հասարակական ծառայութիւն,— ահա մի կեանք, որ ամենայն իրաւամբ կարող է համարուել օրինակելի եւ նշմարելի :

Նիկողայոս Մելիք – Թանգեան, հազիւ քսան տարեկան, արդէն ուսուցիչ է հայրենի հայաշատ քաղաքի միջնակարգ դպրոցում, եւ այնտեղ նա ոչ միայն իր աշակերտներին, այլ եւ ուսուցման հասարար ստեղծուած դպրոցների աշակերտութիւնը կրթում է ազգային գաղափարական ոգով եւ ստեղծում է երանցից ապագայի յեղափոխական – ներ, ազգային գործիչներ : Ինքը յեղափոխական կոմիտէի անդամ, նա չի մնում լոկ խօսքի աշխարհում, այլ գործնականապէս մասնակցում է յեղափոխական շարժման ձեռնարկներին եւ զինուած խմբի հետ ուղեւորւում է դէպի հայ ժողովրդի Գողգոթան՝ անձամբ մասնակցելու Հայոց ազատագրման գործին :

Մրիմեան Հայրիկի խմորից չինուած, նա ենթարկուում է ժամանակակից գաղափարական երիտասարդութեան մի նոր շարժման, այն է՝ ընդունում է հոգեւորական կոչում, որպէսզի աւելի ազատօրէն եւ աւելի սերտ կերպով կապուի հայ ժողովրդի կեանքին եւ մասնակցի նրա ծոցում ծընունդ առած յառաջադէմ շարժումներին : Շատերը գնացին այդ ճանապարհով, բայց շատ քիչերը մնացին. քանիները մեռան, քանիները հետացան եւ միայն անհատներ մնացին մինչեւ վերջը իրենց ընտրած ճանապարհի վրայ՝ անխոնջ եւ անձնուէր գործունէութեան մէջ :

Այս շրջանում է, որ ես նրան պատահեցի Ա. անդամ էջմիածնում՝ Մրիմեան Հայրիկի կողմից հըրաւիրուած կովկասահայերի առաջին Ազգային Սահմանադիր Ժողովի մէջ :

Բոլոր հոգեւորականներից, որոնք անդամակցում էին այդ պատմական Ժողովին,— որ ռուս ռէակցիան շատ չուտով փակեց, փակելով միաժամանակ նաեւ ռուսական առաջին Դուման, — բոլորից եռանդուն, ամենաազատ կեղծը եւ ամենադեմոկրատիկ ոգով գործողը եւ արտայայտուողը Ներսէս վրդ. Մելիք-Թանգեանն էր :

Երկրորդ անգամ նրան պատահեցի Պետերբուրգի բարձրագոյն Սենատի դատարանում, երբ կատարւում էր Լէժինեան գործի դատավարութիւնը,— ես՝ դատապարտեալների նստարանի վրայ, նա՝ վկաների մէջ :

Բազմաթիւ էին վկաները, բարձրաստիճան հոգեւորականներ, եպիսկոպոսներ, բայց ամէնից շատ հետաքրքրութիւն եւ կարեւորութիւն ունեցաւ Ներսէս վրդ. Մելիք Թանգեանի — այն առեն Տաթեւի պատմական վանքի վանահայր — յուշմունքը, որուած մաքուր ռուսերէն լեզուով : Այնքան ջախջախիչ էին ռուսական ռէակցիայի համար նրա յուշմունքները, որ նախագահողը սարսափահար ընդհատեց նրա հարցաքննութիւնը :

Դրանից յետոյ ես նրան պատահեցի 4 տարի ետքը, մեծ պատերազմի ժամանակ, նորից հասարակական ասպարիզում : Ռուսական Գաղաքների Միութիւնը շատ լայնդործունէութիւն էր ստեղծել պատերազմի առաջաւոր դիրքերում՝ թէ զինուորների, թէ ժողովրդի եւ թէ գաղթականներիհամար :

Հիւս. Պարսկաստանի գաղթականների եւ տեղական ժողովուրդի համար ստեղծուած բազմաթիւ հաստատութիւնները վարում էր Ատրպատականի առաջնորդ Ներսէս եպիսկոպոս Մելիք-Թանգեանը մի զարմանալի հեղինակութեամբ, պատկառանք ներշնչելով բոլորին դէպի իր անձը եւ իր գործը :

Վերջին անգամ պատահեցի Ներսէս արքեպիսկոպոսին 1921ին, Թաւրիզում , արդէն հասած իր փառքի կատարին, մնալով սակայն միշտ նոյն անխոնջ եւ անձնուէր գործիչը : Ատակարգ հմայք եւ հեղինակութիւն ունէր նա ամբողջ Ատրպատականում, եւ այս՝ ոչ միայն հայ, այլ եւ իրեն չըջապատող բոլոր ազգերի աչքին. բացառիկ էր նրա դրաւած դիրքը մասնաւորաբար պետական չրջանակներում, ուր նա աւելի էր գնահատուած, քան տեղական նահանգապետը եւ կամ ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնեայ : Եւ ինչպիսի անձնուիրութեամբ, սիրով եւ հմտութեամբ նա վարեց տասնեակ հազարաւոր գաղթականների, դինուորների, մտաւորականների եւ պետական պաշտօնեաների հետ կապուած գործերը և ինչպիսի սիրալիրմթնոլորտ ստեղծեց նա տեղացի Հայերի եւ եկուորների միջեւ ...

Իմ այս բոլոր հանդիպումներիս մի բան միշտ աչքի էր զարնում այս մարդու մէջ՝ անկեղծ , պարզ եւ բնական, այնպէս բնական, ինչպէս բնական են արեւի լոյսն ու տաքութիւնը, բնական է ծաղիկների բուրմունքը, բնական է ջրերի վազքը :

Արքեպիսկոպոս Ներսէս Մելիք – Թանգեանը, չնայած իր բարձր պաշտօնին ու դիրքին, ներկայացնում էր իրանից ամենագեղեցիկ տիպարը գաղափարական հայ մտաւորականի, եւ այս երեւոյթը ինձ իրաւունք էր տալիս դրել նրան իմ չնորհաւորական նամակում.—

« Այսօր ոչ միայն ձերդ սրբազնութեան քառասակ յոբելեանն է ,այլեւ միաժամանակ ձեր յուսաւոր անձնաւորութեան մէջ տօնում է իր յոբելեանը հայ մտաւորականը առհասարակ :

« Այսօր հայ մտաւորականը յաղթող կը հանդիսանայ ձեր քառասնամեայ հասարակական – դիտական, ազգային, վարչական եւ դիւանագիտական ասխոնջ, անձնուէր եւ՝ ինչ որ ամենակարեւորն է՝ անհատնջ, անդադար ստեղծագործական գործունէութեամբ :

« Ձեր այդ տեսակ քառասնամեայ գործունէութիւնը ոգեւորութեան աղբիւր է մի չարք հայ սերունդների համար եւ աղբիւր կը լինի նաեւ մըշտապէս, ապագայում, հայ պատմութեան մէջ » :

(1926) ՀԱՄՕ ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ

Ամառական թռկտուներ

Այս նուիրական ժամին, երբ տօնում ենք Օրը Հայ մարտական կուսակցութեան, ես ձեզ եմ յիշում, սիրելի ընկերներ, որ դեռ հեծում էք բանտերում ու տափաստաններում ....

Ժապաւէնն այսպէս պատուում անվերջ մտքիս մէջ ու ձեր դէմքերը ծով տառապանքում գալիս են գնում ու նորից գալիս, հրակէզ յուշերով :

Ժամն է ահա տխուր բաժանման, ռուս զինուորների հսկողութեան տակ, խծկուած ցանցապատ վագոնների մէջ :

Ահա եւ վագոնների տեղաշարժը եւ մեր մայրերի լեղապատառ կանչերը, գլխներին խփելը, մազերը փետելը ու չնչասպառ վագոնների յետեւից վազելը :

Մենք լուռ, անխռով, դիտողի դերում :

Այն ի՞նչ սիրտ էր, որ արցունքի կաթիլ չցայտեցրեց :

Եւ վագոնները չղթայուած ցանցով մէկէն մէկ թնդաց « Մեր հայրենիք»ով՝ յանկարծակի եւ ապշութեան մատնելով :

... Միւս օրը՝ Մեսեխի բանտում՝ ձայներս մարած, չնչասպառ՝ վագոններում քաշած դժոխային պայմաններից, պատշգամների վրայ կուտակուած կեղտի հաստ շերտը գարշելի, հոտը ցցում է մեզ, տապակուած այեզակի ճառագայթների տակ :

Գիշեր ու ցերեկ եղկաթէ դարպասներն ահռելի ձայնով բացւում են — դուրս : Կին, երեխայ, ծեր, երիտասարդ հազարներ մտնում, հազարներ ելնում ու ճամբու դրւում դէպի Սիպերի սառնամանիքները :

Ցուրտ սառնամանիք, որից մեր ակռաները չխչխկում են Մոսկուայի «Սոցիալիստական» բաղնիքում :

Ճառակը լպրծուն աղտոտութեան հաստ շերտով պատած :

Թրրըխկ — Ոտքերը սահելով մէկքի վրայ ընկաւ յաղթանդամ «կուլակ»ը եւ տեղն ու տեղն անչնչացաւ, դանկը սալայատակին դպչելով :

— Տղերք, ձեռք ձեռքի բռնէք ...

Եւ մէկս – միւսի ձեռքերից բռնած, ամբողջ բաղնիքում տաք ջուր չգտանք : Սառած, մարմինները փչաքաղուած եւ ոտքերներս աղտոտութեան հաստ չերտով պատած դուրս ելանք :

Ուրալի բանտում, փետրուար ամիս, ոտքից մինչեւ գլուխ Թրջուած եւ ծնկներից վեր պաղ ջրի մէջ խրած : Ջրի մէջ լող են տալիս եւ մեր մայրերի կարած վերմակներն ու բարձերը :

Ինչո՞ւ :

— Այդպէս է կարգը Ուրալի բանտի, ամէն տարի Յունուարին կամ Փետրուարին բանտարկեալներին պաղ ջուրով պիտի լողացնեն, բացատրում են հիները :

Պատճա՞ռը : Մէկը պատուհանից խօսել է դրացի խցիկում գտնուղ ընկերոջ հետ :

Երեք տարի բանտային տառապանքներից յետոյ մենք Տուլայի կայարանում : Կանգնած է « կուլակ»ների անծայր կարաւանը, որոնց հետ խառնելով մեզ հայհւրաւոր քլոմեթրներ ոտքով քշեցին, աւօթի – ծարաւ :

Ո՞ւր : Դէպի աւելի խորերը... հեռու, հեռու երկաթագծից : Ճանճերի պէս թափւում են ճանապարհի հիւծուած , արնաքամ եղած ռուս գիւղացիները :

Դիակներ, դիակներ հրէշային տեսքեր ստացած ու անվերջ չարուած ճանապարհի երկու կողմերը, կարմիր բանապետի քրքիջների տակ ...

Մեր ոսկրացած մարմինների մէջ ուժը չէ մարում : Քայլում ենք , քայլում անտրտունջ, անվախ, գլուխներս բարձր ու հպարտ բռնած, դիտակցելով որ դէպի մահ ենք գնում, բայց մեր արիւնով բարձրացնում հայ էնիքի փառքն ու պատմութը, ապագան :

Եւ ահա մենք «ագատ» աքսորավայրում՝ սեւ ու մոայլ անտառների խորքում ընկած մի փոքրիկ գիւղում : Ձմեռը նորից վրայ հասաւ : Մենք կովկասեան թեթեւ հագուստներով՝ կծկուած փայտէ փոքրիկ խրճիթի մէջ վառած վառարանի կողքին : Մեծ աղմուկով եռում է մեր հոչակաւոր ճաշը՝ մի քանի գետնախնձոր ջրի հետ խառնուած եւ ուրիշ ոչինչ :

Ճաշը պատրաստ է , խմում ենք դգալներն առած, առանց հացի ու աղի : Եւ այդպէս չարուշնակ՝ չաբաթներով, ամիսներով :

Ոչ մէկ օգնութեան յոյս, ոչ մէկ ձեռք մեկնող, մենք միս – միրնակ, անտէր ու անօգնական յանձնուած թշնամու, սովի ու սառնամանիքի քմահաճոյքին ...

Մեզ հետ էր միայն Դաշնակցութեան զօրաւոր չունչը, նրա տոկուն ու անվհատ ոգին, որ դիմադրեց մեր չրջապատող մահացու պայմաններին :

Գիտեմ, գիտեմ ընկերներ որ ձեր տառապանքը տասնապատկուած է... գիտեմ նաեւ որ ձեզ – նից չատերը ընկան հերոսաբար :

Լեւոն Քեսարամեանների, Բաղալեաններ , Մխրզոեանների դերեզմանների թիւը հարիւրա – պատկուած է Սիպերի տափաստաններում ...

Տօնն է այսօր Դաշնակցութեան, տօնում ենք «Օր»ը մեր կուսակցութեան :Դուք այնտեղ, բռնապետութեան ծանր հարուածների տակ, մենք այստեղ՝ եղկրագիր մէկ ծայրից միւսը ձեռք – ձեռքի տուած :

Ողջոյն ձեզ, սիրելի ընկերներ, տառապանքի ամէնէն ծանր բաժինը ձեզ է վիճակուած :

Եւ փառք հայ ազգին, նրա ապի ու յեղափոխական զաւկին :

ՀԱՁԿԱԶՈՒՆԻ

Իտալիոյ եւ եպիսկոպաւորները

Անգլերէն թերթ մը դիտել կուտայ թէ իտալացի կիներ կրնան համալ զբօսաշրջիկներ, իրենց չնորհով եւ վայելչութեամբ. կրնան զարմանք պատճառել համալսարանի ուսուցիչներուն, իրենց խելացութեամբ, եւ ամուսիններուն իրենց համբերութեամբ. բայց անոնք յուսախաբ ըրին քաղաքագէտները :

1946 Յունիս 2ին, իտալացի կիները առաջին անգամ ըլլալով քուէարկեց : 1948 Ապրիլ 18ի քուէարկութիւնը, որ պիտի վճռէր հինգ տարուան համար հանրապետական կարգուսարքը, մորէն ազդեցութիւն չունեցաւ արդիւնքին վրայ :

Շատեր կը կարծեն թէ, առանց կիներու, քուէարկութեան, կաթոլիկ քրիստոնեայ ժողովրդապետութեան յաղթանակը նուազ զգալի պիտի ըլլար : Սակայ բոլորն ալ համաձայն են որ Իտալիոյ քաղաքականութեան ուղղութիւնը չէ փոխուած գեղեցիկ սեռին մասնակցութեամբը :

Միեւնոյնն է անոնց դերը իրրեւ երեսփոխանուհի : Վայրկեան մը ոգեւորուեցան անոնք , սակայն հանրային հետաքրքրութիւնը չուտմարեցաւ, երբ տեսնուեցաւ որ իրենց պաշտօնակիցներէն աւելի գործ մը չտեսան :

Երեսուն եւութ կիներ կր նստին երեսփ. ժողովին մէջ, եւ երեք ալ ծերակոյտին, բայց ոչ մէկը ուշադրութիւն գրաւած է իրրեւ յանդուգն ճառի մը կամ ձեռնարկի մը համար : Ամէն նորեկի պէս անոնք յարմարեցան տիրող մթնոլորտին, առանց փորձելու իրենց անհատականութեան կնիքը դնել : Իրենց բոլոր առաջարկներն ալ կր վերաբերին կիներու, մօր, բանուորի եւ մանուկին իրաւունքներու պաշտպանութեան : Ոչ մէկը ձայնը բարձրացուց ամուսնալուծման եւ ծնունդներու հսկողութեան վրայ : Անոնք կարծիք չյայտնեցին երկրին արտաքին քաղաքականութեան, ելմտական կացութեան, կամ աշխատանքի հարցերուն մասին :

Երեսփ. ժողովի նիստերուն մէջ պզտիկ այլայլանութիւն մր բերին սկիզրները, որովհետեւ իրենց պաշտօնակիցները եւ լրագրողները կը հետաքրքրուէին թէ ամէնէն գեղեցիկը որն էր :

Քրիստոնեայ ոամկավարները ոմ էին իրենց թեկնածուն գեղեցկութեան, իսկ համայնավարներն ալ իրենը :

Առաջի ներբ զուտ գեղեցկագիտական արժէքները կր դնահատէին, իսկ համայնավարները իրենց թեկնածուին հմայքը եւ վայելչութիւնը : Սակայն ընկերվարական աչխատաւորական թեկնածուն, խանտեալ Պլաք Պլանքին որ հիւլիսոփայութեան ուսուցիչ է, իր սահուն համոզիչ խօսքերով, դեղին դէմքով եւ անմեղ արտայայտութեամբ խանդավառութիւն ստեղծեց եւ կոչուեցաւ «Մատռնան» :

Բուական թիւով ուսուցիչներ կան երեսփոխանուհիներուն մէջ : Համայնավարները 50 առ հարիւր կը կազմեն, 19ը երեսփոխանուհի եւ մէկը ծերակուտական է : Ասոնց մէջ կան հմուտ աչխատաւորուհիներ եւ երկու դիւղացիներ :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁՂՐԿԵԼ : ԴՐԵԼ ՄԷԿ ԼՈՒՐ ՎՐԱՑ :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Carrefour չաբաթաթերթը երկու սիւնակ տրամադրած է իր գեղարուեստի յատկացուցած էջին վրայ, Արամ Խաչատուրեանի Concertoին, Claude Rostandի ստորագրութիւնով: Տարօրինակ թուեցաւ այս քննադատութիւնը մեզի, տարօրինակ այն պատճառով որ «քննադատութիւնը» որեւէ ձեւով չի ծանրանար գործին technique ազդէքին վրայ, այլ ընդհանուր եւ մակերեսային ու մանաւանդ բացասական ակնարկ մը կը նետէ ամբողջ գործին վրայ: Rostand կարծես «նախատրամադրուած» ձեւով մը մօտեցած է Ա. Խաչատուրեանին եւ ուզած է չհաւնիլ կամ չի գնահատել անպատճառ, առանց բացատրելու թուն պատճառները:

Կը քաղենք հետեւեալ մասերը.— Made in U. R. S. S. խորագրին տակ:

« ... Խաչատուրեան առաջինները էն է ներկայ Ռուսիոյ, երկրորդ կարգի երաժիշտներէն: Շատ տաղանդ ունի բայց տակաւին ցոյց տուած չէ թէ հանճարեղ է: Մնած է Հայաստան (Թիֆլիզ ?) 1904ին: Աչակերտած է իր ժամանակին ամենամեծ հեղինակներուն մօտ, ինչպէս Կնէսին, Վասիլիէնքօ, եւ մանաւանդ Միասքօվսքի որ քսան երեսը համոզուած դրած է եւ պատրաստած է Սովետական Ռուսիոյ նոր սերունդին պատկանող երաժշտական մեծագոյն մասը:

Խաչատուրեան «Ordre de Lenine» շքանշանով պարգեւատրուած է: Իր Concertoին համար 1941ին արժանացած է նաեւ «Մթալինեան մրցանակի»: Հեղինակն է սէնֆոնիի մը հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ: Հեղինակը էն է նաեւ Մաքպեթին համար գրուած բեմի երաժշտութեան մը, տաղ մը Սթալինին նուիրուած եւ ուրիշ շատ մը հայրենասիրական երգեր եւ կտորներ բանակին համար: Իր երաժշտութիւնը կը նմանի մասնաւորապէս հայկական, վրացական, ռուսական, ուկրանական, թիւրքմէն եւ պարսկական folkloreներուն:

Վերջերս « ականջ եղը քաչեց » երաժշտական sonderführerը Ազաֆիէֆ Կլիպով, որովհետեւ սարսափելի վնասարարութիւն մը (sabotage) գործած էր, երաժշտալարերը ամանկ ձեւով մը իբր բերած էր կարծես սուվետ ժողովուրդներու առողջութեան վնասած ըլլար: Այսկէտին վրայ Խաչատուրեան կը միանայ երկու ներկայ մեծ ռուս երաժիշտներուն Փրօքոֆիէֆի եւ Քհօսթաքովիչի: Հասած է անոնց, իրենց դէմ եղած ամբաստանութեան մէջ, բայց ոչ անոնց համար: Քիչմը անդին Rostand կը չարունակէ, աւելի ծանրանալով բուն գործին վրայ:

«Այս Concertoին դէմաւոր պակասն է ըլլալ ինչ որ կ'ուզես, ոչ թէ ինչ որ կը սպասուի Խաչատուրեանէն: Կարելի է գտնել իր գործին մէջ, լաւ մարսուած — Ջայքօվսքին, քիչ մը Ռիմսքիով նոյնպէս Ռաքմանի՛օֆ, Կերշուին եւ Լիստի պայմանական ձեւը դաշնակի կտորներու մէջ, իսկ Մէսիէն, Ռավելը, Մասէ դաշնաւորման մէջ: Գեղեցիկ antanté con anima մը, լեցուն իրական բանաստեղծութեամբ, հրամցուած սրինդով եւ դաշնակով եւ իր կապամանները որոնք անցած են անշուշտ Պօռոտինի «Մէջին Ասիոյ տափաստանները»: Այս գործին, այս կրկնապէս ռուսական «սալատ»ին լաւագոյն պահն է սակայն որ նոյ քան դէշ է եւ նոյնքան դրօսեցուցիչ որքան Մէն-Սանսի, քօնսերթօ մը: Այսքան մը ըսել բաւական բան է կարծեմ: Ա.

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒՄ

Գրած էինք թէ փոխադարձ հաւանութեամբ ամուսնալուծուած են Եգիպտոսի թագաւոր Ֆարուք եւ իշխանուհի Ֆէրիէ, ինչպէս նաեւ Պարսկաստանի Շահը Րիզա Փէհլէվի եւ Ֆէվզիէ, որ Եգիպտոսի թագաւորին քոյրն է:

Ֆարուք թագաւոր 10 տարի առաջ ամուսնացած էր Ֆէրիտիէի հետ: Այս տասը տարուան ընթացքին Ֆէրիտէ երեք աղջիկ զաւակներու ծնունդ տուած էր առանց սակայն մանչ մը լոյս աշխարհ բերելու: Գահաժառանգի մը չդոյութիւնը պատճառ եղաւ այս ամուսնալուծման:

Պարսկական ամուսնալուծումը առողջական պատճառներու կը վերագրուի: Ֆէվզիէ թագուհին կլիմայի չկարենալով վարժուիլ երկուքուկէս տարի առաջ Եգիպտոս գացած ու հոն մնացած էր:

Շահ Րիզա Փէհլէվի 1939ին ամուսնացած էր Ֆէվզիէյի հետ երբ տակաւին գահաժառանգ էր: Ամուսնութիւնը տեղի ունեցած էր Գահիրէի մէջ ուր մեծ խրախճանութիւններ տեղի ունեցած էին, նոյն հանդէսները աւելի վեր կրկնուեցան Պարսկաստան եւ ամուսնութիւնը բացառիկ արարողութիւններով տօնուեցաւ:

Այս ամուսնութեան արդիւնքը եղաւ աղջիկ զաւակ մը, որ այժմ ութ տարեկան է եւ կը գտնուի հօրը քով:

Գահիրէի մէջ հրատարակուեցաւ զեկոյց մը որ կ'ըսէր.—

Աստուծոյ կամքն է որ աղնուական զոյգին ներիրական կապերը կը լուծէ: Այդ կամքով ի յայտ եկաւ թագաւորին եւ թագուհիին ամուսնալուծման փաստաքը, որ սակայն կսկիծ կը պատճառէ իրենց: Ֆարուք թագաւոր ամուսնալուծման պաշտօնագիրը ստորագրեց 17 Նոյեմբեր 1948ին: Արքայական խորհուրդը կը հրատարակէ այս զեկոյցը եւ կը խնդրէ Աստուծմէ որ Ֆարուք թագաւորին համար պատրաստէ այնպիսի դէպքեր որոնք երկիրը երջանիկ ընեն»:

Ֆէվզիէյ թագուհիին մասին հրատարակուեցաւ հետեւեալ զեկոյցը.—

« Ֆէվզիէ թագուհին երկուքուկէս տարի առաջ դարմանումի համար իր երկիրը մեկնեցաւ: Բժիշկները հաստատեցին թէ Թէհրանի կլիման թագուհիին առողջութեան համար վտանգ մըն է: Այս պատճառաւ իսլամական օրէնքներու տրամադրութեանց համաձայն որոշուած է որ ամուսնալուծուի Շահէն: Այս ապահարզանը պատճառ մը չէ երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութիւնները խզուին: Երկու թագաւորներու փոխադարձ համակրանքը բաւարար ապացոյց մըն է թէ այս յարաբերութիւնները պիտի զարգանան, ի շահ Իրանի եւ Եգիպտոսի»:

Հայերը Խարբերդի մէջ

Քանի մը օր առաջ կը հաղորդեինք համբորդի մը, որ Թուրքիայէն անցած ըլլալով՝ կուտայ հետեւեալ տեղեկութիւնները Խարբերդի Հայոց մասին:

— *Խարբերդի մէջ կան երկու հարիւր յիսուն ընտանիք: Մօտաւորապէս հազար անձ: Բոլորն ալ հաւաքուած են Մէզրէի մէջ:*

— *Ի՞նչ զբաղում ունին:*

— *Տղոց մեծ մասը արհեստաւոր է: Իսկ պզտիկ մասն ալ կը զբաղի առեւտուրով:*

Սափրիչ, կօշկակար, դերձակ, մսագործ, պայտար, ոսկեգործ, առաղձագործ, երկաթագործ, թիթեղագործ եւայլն:

— *Ապրուստի վիճա՞կ:*

= *Ընդհանրապէս բոլորն ալ լաւ են: Նոյնիսկ կրնամ ըսել որ, բարեկեցիկ կեանք մը ունին:*

— *Պատերազմի ժամանակ ապրուստի դժուարութիւն կրեցի՞ք:*

= *Ոչ այնքան: Իսկ բոլորովին աղքատներուն ալ, կառավարութիւնը նպաստ մը կուտար:*

— *Եկեղեցի, դպրոց դոյութիւն ունի՞:*

= *Ոչ: Տարին անգամ մը Տիգրանակերտէն քահանայ մը գալով կը մխիթարէ ժողովուրդը:*

Պահկ կամ մկրտութեան արարողութիւնները կը կատարէ կաթոլիկ մը: Այսինքն Աւետարանէն էջ մը կը կարդայ ենթակային վրայ:

— *Նոր սերունդը հայերէն դիտե՞:*

= *Առանց բացառութեան բոլորն ալ հայերէն կը խօսին: Բայց գրել կարդալ չեն դիտեր: Գիրք դասագիրք չունին: Եթէ որեւէ մէկը բարեհաճի ղրկել մեզի արտասահմանէն, կը ստանանք:*

Այս կէտին մէջ տեղւոյն հայութիւնը յանցաւոր չէ: Ունի սորվելու եռանդ եւ անսպառ կամք, եթէ մեր եղբայրները նկատի ունենան մեզ: Սքանչելի երիտասարդութիւն մը ունինք: Առողջ եւ պիրունիկ հասակներով: Զարմանալի է որ պատրիարքարաններ եւ ազգային իշխանութիւնները կը մոռնան մեզ: Ուրիշ մտահոգութիւն չունի՛ք: Հանգիստ կ'աչխատինք եւ կ'ապրինք:

Ուրեմն թողո՞ւք որ այս մեր հարցազատները հոգեկան եւ մտային սնունդի պակասէն տառապին:

ՊԱՐՄԱՆԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՄԱԿ, պաշտօնաթերթ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան: 1948 Օգոստ. Սեպտ.: Հատոր.— Catholicossat Arménien, Anthélias (Liban):

« ԾԱՌԱՅ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (37)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՑՔ ՍՈՒՐԲԸ

— *Զարմանալի է. Տիար, որ այսպիսի թարմ պատանեակ մը հետերնիդ աս օտար երկիրները կը պտտցնէք:*

— *Զարմանքի ժամանակի մէջ կ'ապրինք: Հայր սուրբ, ըսաւ Թորոս անխռով, անոր համար կը տեսնէք զիս որ քանի մը վրայ եւ ոչ ձեզի պէս աստուածաշունչ անձի մը երկասյրի սուրին վրայ կը զարմանամ, եւ մանաւանդ թէ ուրախութիւնն նաեւ կը զգամ որ քալ նիզակակից մը մեզի կ'աւելնայ:*

— *Լաւ, որդեակ, ըսաւ վարդապետը, ուրախ եմ որ ժամանակին հարկը կը ճանչնաք, եւ ես ձեր այս տարիքին վրայ՝ տեսնելով այդ սրատես խոհեմութիւնը՝ մեծ յոյս կ'առնեմ, եւ իմ փափաքներս ու երազներս գրեթէ կատարեալ կը տեսնեմ:*

— *Շատ մութ կը խօսիք, Հայր սուրբ:*

— *Ես չատ պայծառ կը խօսիմ, բայց դուք իշխան, չէք ուզեր հասկնալ եւ ձեր խոհեմութիւնը չափազանցութեան կը տանիք, եւ ան մարդուն որ իր կեանքը քառասուն ամեայ՝ մանաւանդ թէ հազար ամեայ ձեր եւ աղդին փրկութեան համար վտանգի դրած է, վստահութիւն ցուցնելէ ալ կը զգուշանաք, եւ դեռ նոր տեսութիւն մը իրմէ պահանջաք:*

— *Ինդրեմ ձեր անունը իմ չնորհել, ըսաւ Թորոս հետաքրքրին եւ հրամայական աչք մը դարձեալ Հայր սուրբին վրայ նետելով:*

— *Կոստանդին Բարձրբերդցին եմ, որ անցեալները դեռ ամիս ու կէս հազիւ կայ Բարկէնի հետ տեսուեցայ Պոլիս, դուք դիս չէք ճանչնար եւ ես ալ զձեզ Բարկէնի ընկերութենէն երեւակայեցի:*

— *Եւ Բարկէն դարձեալ քեզ չճանչցա՞ւ:*

— *Ան առեն զիս ուրիշ հագուստներով տեսաւ, եւ սեւ մօրուքով:*

— *Բայց դուն վտանգ մը անցուցիր Պոլիս, եւ շատ չէ որ հոս եկար:*

— *Այո, աս նզովից արմատ ծոյները իմացեր էին իմ գալուստս, ուստի նոյն գիշերը զիս ձերբակալել մխրճերնին դրած էին եւ ես փոխանակ դառնէն անցնելու, ի չպէս կը սպասէին, երդիքէն անցայ եւ իմ ճամբան գնացի խաղաղութեամբ եւ փոխանակ կիլիկիա երթալու, ինչպէս կը յուսային, հկայ Ս. Մակար քանի մը ամիս ճգնելու, մինչեւ որ այցելութիւն ըլլայ Աստուծմէ:*

Ու երբ Թորոս աս խօսքին վրայ փոքրիկ ժպիտ մը արձակեց, Կոստանդին ծիծաղով մը պատասխանեց, բայց դարձեալ չուտով ծանրութիւն մը առաւ. վասնզի երիտասարդին վսեմ ձեւերը ակնածութիւն կը հրամայէր եւ Կոստանդին կ'ըսէր ինքնիրեն.

— *Ճիշտ, Թորոս անունովն ալ բնութեամբն ալ կենդանացեր էր եղբօրորդիովը. տեսնենք քանի չափ ալ թէ անոր կը նմանի՝ Թորոս Բ. կ'ունենանք:*

Ծովեզերը արդէն ձգեր էին եւ դէպի վեր կ'ելլէին անտառուտ ժայռերու եւ պարտէզներու մէջէն, հեղեղատի մը աջն ու ձախ չուղին հետեւելով. եւ բարկէն որ անկարծելի տեղ մը Հայոց վանք գտնելուն ուրախ էր եւ չատ ալ նմանութիւն իր Սեւ լերան բնութեան եւ կղզիին մէջ՝ եւ նաեւ Եւփիմէի անվեհեր ձիավարութեան վրայ՝ զրուարթ դէմքը զգեցաւ բոլորովին:

Անոր՝ Հայր սուրբին պաշտօնին վրայ, Հայոց ընդհանուր եկեղեցականաց վրայ տեղեկութիւն կուտար, անոնց ճգնաւորական կեանքին վրայ գալով, կը պատրաստէր Եւփիմէն անապատական ըմբիռքի մը, վասն զի օրն ալ արդէն սկըսած էր երեկոյ ըլլալ:

Եւ ահա մեծամեծ աւազաններ, եւ տեղ տեղ պարտէզներ ուր մշտադալար նարնջենի եւ կիտրոնի էր, չենքի մը մօտենալը կը ցուցնէին, եւ վերջապէս եղեւին անտառի մը ստորոտը երեւցաւ Սրբոյն Մակարու վանքը, եւ մեր հինդ բարեկամները քանի մը վայրկեան եւեքը՝ առաջնորդութեամբ վանահօր, իրենց բնակարանը կը հանդչէին:

ՇԵՐՈՒՆԻ

Ֆրուսաղէմի կռիւը կը դադրի

Եռուսաղէմի արաբ եւ հրեայ հրամանատար-ները նոյեմբեր 30ին ստորագրեցին դաշինք մը որուն համաձայն խաղաղութիւնը կը վերահաստատուի Եռուսաղէմի մէջ, ճիշդ մէկ տարուան կռիւներէ վերջ: Կրակը դադրեցնելու հրամանը տրուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, առաւօտեան ժամը 8ին: Միացեալ Ազգերու դիւանդուլի յանձնախումբը չերմապէս շնորհաւորեց այս որոշումը, իբրեւ «կատարեալ եւ անկեղծ համաձայնութիւն մը կրակը դադրեցնելու»:

Երկու կողմերուն հրամանատարները եւ բնակիչ խորհրդականները ատրճմ մը խմելէ եւ քարտէսը սեղանին վրայ փռելէ վերջ, որոշեցին այն սահմանագիծը ուր խաղաղութեան եւ երթեւեկի ազատութիւն պիտի հաստատուի: Զրաղեցան նաեւ ուրիշ անմիջական խնդիրներով, մանաւանդ ջուրի հարցով որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ:

★ Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդը երէկ նիստ դումարեց, քննելու համար Իսրայէլի թեկնածութեան խնդիրը: Մակին Անդամ րլլալու համար, (59րդ) Իսրայէլ պէտք է առնուազն եօթը քուէ ստանայ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, ինչպէս եւ ընդհ. ժողովի քուէներուն 2/3ը: Նորահաստատ պետութիւնը կը պահանջէ օր առաջ ընթացք տալ իր թեկնածութեան, մանաւանդ որ Միացեալ Ազգերու նստաշրջանը կը փակուի քանի մը շաբաթէն:

★ Անգլիա նորէն փոխեց իր դիրքը, եւս առնելով այն բանաձեւը որով կ'առաջարկէր Հրեաներէն եւս առնել նէճէպի չրջանը: Այս փոփոխութեամբ, Լոնտոն կը միանայ Ուշինկթընի: Այժմ երկու պետութիւնները աւելի մօտեցած են իրարու, պաղեստինի հարցին մէջ, քան առաջ:

Քաղաքական ճանճաժողովին մէջ, արաբական պետութեանց ներկայացուցիչները նորէն ազդարարեցին թէ պատերազմը պիտի չարունակեն, եթէ Միացեալ Ազգերը փորձեն պարտադրել Պաղեստինի բաժանումը: Ռիատ պէյ Սոյհ, Լիբանանի վարչապետը, յայտարարեց թէ բաժանման երկու ծրագիրները «բռնապետական են եւ պատճառ պիտի ըլլան խռովութեանց, նոյն իսկ պատերազմի»:

Ռուբի խնդիրը Ազգային ժողովին առջեւ

Ազգ. ժողովին երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, շարք մը հարցապնդումներ եղան Ռուբի մասին, որուն ածխահանքերը եւ ճարտարարուեստական թիւնները պիտի վերադարձուին Գերմաններուն, համաձայն Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու որոշման:

Վիճաբանութիւնները սկսած առեն, արտաքին նախարարը ձեռքին տակ ունէր բոլոր նիւթերը, ինչպէս եւ Լոնտոնի եւ Ուշինկթընի պատասխանները:

Առաջին հարցապնդումն ուղղեց համայնավար ներկայացուցիչը, Պ. Պիյու, նախկին նախարար, երկար ճառով մը, որ հետեւեալ իմաստն ունէր.— Ռուբը նպատակ ունի վերադարձնել՝ կը նշանակէ դործադրել Մարշըլի ծրագիրը, պատերազմ պատրաստելով Խ. Միութեան դէմ: « Պատերազմ մը պատրաստելու համար, զինադադար մը պէտք է աշխարհակալներու ճակատին, — Ռուբը՝ բարեբախտաբար բոլանդակ աշխարհի աշխատաւորները եւ ժողովուրդները իրենց պահակ կեցած են ընկերվարութեան հայրենիքին շուրջը »:

Համայնավար երեսփոխանը այս առթիւ ալ «նոր պատերազմի մը դրդիչ» անուանեց Ջըրչիլը: Ժողովականները բողոքեցին: Նախագահը նոյն պէս: « Կը բաւէ կարդալ իր ճառերը», պատասխանեց Պ. Պիյու: Երեսփոխան մը դիտել տուաւ, — Ժան Չէրըլ փաքին ալ ձեզի պէս կը խօսէր»: Ուկնդիրներէն մէկը խօսք մը նետած ըլլալով, անմիջապէս արտաքսուեցաւ:

Համայնավար երեսփոխանը ճառը վերջացուց անգամ մը եւս կրկնելով իրենց նշանախօսքը.— « Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չհանուի Խ. Միութեան դէմ »:

ՋԱՑՆ ՄԸ.— Իսկ եթէ Խ. Միութիւնը մեր վրայ յարձակի, դուք ի՞նչ պիտի ընէք:

ՊԻՑՈՒ.— Խ. Միութիւնը երբեք պիտի չյարձակի Ֆրանսայի վրայ:

Ընկերվարական ներկայացուցիչը, Պ. Անտրէ Ֆիլիփ, նոյնպէս նախկին նախարար, «ամբողջական եւ ապօրէն» դտնելով հանդերձ անգլեւամերիկեան որոշումը, նոր տեսակէտ մը պաշտպանեց.— Ֆրանսա պէտք է փոխէ իր «մեծութեան քաղաքականութիւնը, որ այլեւս չի համապատասխաներ իր ուժին: Ան պէտք է դառնայ խօսնակը Եւրոպայի եւ հրաժարի ապահովութեան այն պահանջներէն որոնք ոչինչ կ'արժեն պատակտեալ Եւրոպայի մը մէջ: Ֆրանսան մէկ յոյս կրնայ ունենալ,— արտաքսուած կազմել միջազգային «երրորդ ուժը» որ կը բաղկանայ Եւրոպայի 220 միլիոն բնակիչներէն, նոյնքան անկախ Մ. Նահանգներէն եւ Խ. Միութենէն »: Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան երէկ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԻՋՈՑ կը տօնուի այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Hôtel de Franceի սրահի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Անդրանիկ խումբին:

Գեղարուեստական բաժին: Երգ, արտասանութիւն: Մուտքը ազատ է:

ՅԱՌԱՋ կը հրատարակէ

Փարիզէն Պ. Ստեփան Ալիքսանեան մէկ տարեկան « Յառաջ » կը նուիրէ Տիթրոյիթէն Պ. Սարգիս Գրոյեանի, Հ. Ը. Դաշնակցութեան 58րդ տարեդարձին առթիւ, որ միեւնոյն տուն 58րդ տարեդարձն է իր բարեկամին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Ալթուան Հ. Ը. Դ. «ընկեր Կարօ» հնթակոմիտէն շնորհաւորելով ընկեր Ա. Դաշնակեանի մանչ — զաւակի ծնունդը՝ 500 Ֆրանք կը տրամադրէ «Յառաջ»ի տպարծման:

ԺԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. Ահարոնեանի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ փայլուն, թաղումը եւն.: Տեղի կ'ունենայ, 6 Դեկտեմբեր, երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ 11ը՝ 127 rue Boileau, Salle Saint Pothin (նախկին Emile Zola) սինէմային մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ.վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն: Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մաղընոյի մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլէի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կէս գիշերէն մի չեւ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին:

ՏԱՐԵԿԱՆ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 4ին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կազմակերպած գիշերային պարահանդէսը MOULIN – BRULÉի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբին, սպանիական պարեր կարիո Քանթիի խումբին կողմէ: ՍԱՐԵԱՆ TANGOի նուագախումբը: Թագուհիի ընտրութիւն եւ բազմաթիւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մասնաւոր հարթակառք Ալֆորվիլէն եւ Charenton Ecolesէն 107 թիւ օթօպիւսը, իջնելու համարMoulin d'Enfer:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներու մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Աճուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս դրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ե. Իւթիւճեան եւ դուստրը, Տէր եւ Տիկին Մ. Իւթիւճեան, Պ. Ա. Իւթիւճեան եւ համայն ազգակիր պատգամները կը ծանուցանեն որ յառաջիկայ կիրակի 5 Դեկտ.ին, յաւարտ Ս. պատարագի, հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ծնողքին՝ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԷԼԻԶ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆի եւ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆի յիշատակին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 rue Jean Goujon:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Տիրուհի Տիրատուրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Տիրատուրեան եւ զաւակները կը տեղեկացնեն որ Դեկտեմբեր 5, կիրակի օր, հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ողբացեալ՝

ՍԵՐՈՒԲԻ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ, Բրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին յիշատակի յարգողները:

ԹՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻԻ Հ. Ը. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30ին Մրիմեան ակումբին մէջ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները Հրայր Ակումբը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Վարուժեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները անխտիր, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelaisի դպրոցին սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

Հ. Ը. Դ. Պանեղօ Քաշանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղներու ամրամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պարահանդէսին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4ն 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine:

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine:

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքին տէր կառնտ Տիսթիլըռի տիւ Փառֆ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՈՐԱՄ, որ բոլոր փափկանաշակներու — ՓՆՏՈՒԱԾ ՐՄՊԵՐԻՆ Է:—

ՃԱՇԱՐԱՆ

AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պար, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպկիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճպ.

Tél. GOB 15-70 C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 3 Décembre 1948 Ուրբաթ 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5710.-Նոր շրջան թիւ 1121 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՄԵՆՔ ՄԵԶԻ ՄՆԱՑՔ»

Պոլսոյ վէրջին թղթաթերը զարմանազան պատմութիւններ կը հաղորդէ Թուրքեւխորհրդա – յին յարաբերութեանց մասին :

Ինչպէս կը ծանուցանէր հեռագիրը, վերջերս ընդունելութեան մը առթիւ, Անգարայի խորհր – դային դեսպանը, Լաւրիչեւ, մտերմօրէն խօսելով Թուրքիոյ վարչապետին հետ, առաջարկեր է բաժնուիլ Ամերիկայէն եւ բարեկամ դառնալ Խ. Միութեան :

Այս լուրը առաջին անգամ հաղորդած էր « Վաթան »ի խմբագրապետը, Ահմէտ Էմին Եալ –ման, հետեւեալ մանրամասնութիւններով.

— « Դեսպանը ըսած է նաեւ թէ Ամերիկայի կողմէ Թուրքիոյ տրուած դէնքերը ոչինչ կ'արժեն ռուսական զինամթերքին դիմաց : Թէ Խորհրդային բանակներու մէկ օրուան մէջ փճացուցած զերման հրասայլերը կրնային պատիկ աւելի էին Թուրքիոյ ունեցած հրասայլերէն » :

Եթէ հաւատանք Թուրք խմբագրին, խորհր – դային դեսպանը այս խօսքերը արտասանած է բարձրաձայն. « այնպէս որ ամէնուն ուշադրու – թիւնը գրաւած է եւ տեղի տուած չատ մը խծբը – ծանքներու » : Վարչապետը, Հասան Սաքա, պա – տասխանած է լռութեամբ :

Ահմէտ Էմին Եալման պատկերազարդ յաւել – ուած մը եւս կը հրատարակէր յաջորդ օրը (22 Նոյեմբեր).

— « Հասան Սաքա երեկոյթէն մեկնելու կը պատրաստուէր, երբ դեսպան Լաւրիչեւ պնդեց որ չմեկնի եւ վտակա մը եւս խմէ : Այդ պահուն է որ վարչապետին ըսած է ծանօթ խօսքերը, այսինքն հրաւիրած է Թուրքիան բաժնուիլ Ամերիկայէն եւ Խ. Միութեան կարիլ » :

Դեռ աւելի բացորոշ յայտարարութիւն մը, միշտ համաձայն միեւնոյն աղբիւրին.

— « Լաւրիչեւ ըսած է նաեւ հետեւեալը. — Մենք հաստատուն սահմաններ ունինք եւ միասին աշխարհագրական չրջանակ մը ձեւացուցած ենք : Ինչո՞ւ օտարներ մտցնել մեր միջեւ: Թողունք զա – ւնք եւ մենք մեզի մնանք» :

Այս լուրերուն վրայ հիմնուելով, կարդ մը Թուրք թերթեր փորձեցին այն տպաւորութիւնը ձգել թէ վերջերս ոյոչ փոխոխութիւն կրած է Խ. Միութեան քաղաքականութիւնը :

Աւելի լաւատեսներ կ'ենթադրէին թէ Անգա – րայի խորհրդային դեսպանը նոր համաձայնու – թիւն մը պիտի առաջարկէ Թուրքիոյ, « ինչ որ այն գաղափարը կը ներչնչէ թէ Խ. Միութիւնը հրա – ժարած է իր ծանօթ պահանջներէն » :

Դաս մը բանիմանալ ալ կը կարծեն որ եթէ Թուրքիա անգլիասաքսոն ճակատին յարեցաւ, պատահանատուն Մոսկուան է, « իր սխալ քաղա – քականութեամբ » :

Իրրեւ թէ այդ սխալը հասկցած են այժմ : « Անգարայի նախորդ դեսպան Վինոկրատով եւ իր կարգ մը ընկերները սրբուած են հրապարակէն, ինչ որ յատկանշական կը համարուի » :

Բարի վկայութիւն մը եւս, միշտ համաձայն Թուրք մամուլին հրատարակութեանց .

— « Արտասահմանի մէջ Սովետներու ընթաց – քը փոխուած է Թուրքիոյ համեմատ : Նոյնիսկ ՄԱԿի մէկ ժողովին մէջ, երբ խնդրոյ առարկայ էր Թուրքիոյ անցեալը, խորհրդային պատուիրակը միջամտած եւ դովեստով խօսած է Թուրքիոյ մա – սին : Շատերու կարծիքն այն է թէ Խ. Միութիւնը կ'ուզէ դեռին պատրաստել, քաղաքական նոր յա – րաբերութիւններ հաստատելու համար Թուրքիոյ հետ» : (23 Նոյեմբեր) :

Պարտք սեպեցինք լայնօրէն արձանագրել այս անցուդարձը, իրրեւ ժամանակի նշան :

Պատմութեան մեացեալ մասը կը կազմէ վար – չապետին բացատրութիւնը՝ իր կուսակցութեան երեսփոխաններուն առջեւ :

Նիստը տեղի ունեցաւ դռնփակ : Այնպէս որ, չատ բան կը մնայ դաղտնի :

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ անցուդարձը տեղի ունեցած է ճիշդ այնպէս ինչպէս նկարա – գրուեցաւ մամուլին մէջ : Իսկ վարչապետը խոս – տովանած է թէ երկու պետութեանց յարաբերու – թիւնները կը մնան անփոփոխ :

Այս յայտարարութիւնը բաւական է, փարա – տելու համար մշուշը :

Վախ չկայ որ « մենք մեզի» յանգի նոր ա – նակնկալութեան :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՍՈՐ ԱԼ ԴԷՄ ԵՆ ...

Մարդիկ կան որոնք անպատճառ ըսածիդ հա – կառակը պիտի ըսեն, պարզապէս քեզի պէս ըսած չըլլալու համար :

Ասիկա առօրեայ կեանքին մէջ չատ սովորա – կան է. մանաւանդ մանուկներուն կամ մանուկի խելքով մեծերուն քով :

Բայց, ի՞նչ ըսել այն մեծերուն խելքով – խե – լացի, ոյոնք աշխարհը եւ խեղճ մարդկութիւնը կառավարելու պաշտօնն ալ ունին, երբ օրն ի բուն իրենց դիմացինին հակառակը կը պնդեն կամ ժո – ղովներու մէջ ամպատճառ հակառակ քուէ մը ու – նին պատրաստ :

Նոյն տպաւորութիւնը չունեցա՞ք, երբ ՄԱԿի յանձնաժողովներէն մէկուն մէջ ցեղասպանու – թեան առթիւ տրուած որոշումի մը դէմ քուէար – կած են 9 երկիրներ, իրենց գլուխը ունենալով «աշխարհի միակ ընկերվարական պետութիւնը» :

Բանաձեւը կ'առաջարկէր միջազգային ատեանի մը յանձնել յանցաւորը :

Քիչ մը աւելի հետաքրքրուեցայ այս տարօրի – նակ մերժումով եւ իմ բացատրեցին թէ պար – զապէս «զգուշութեամբ» համար է : Պնդեցի որ ա – ւելի պարզ խօսին, ի՞նչ կը տեսնեն հոս զգոյշ կամ անզգոյշ ըլլալու :

— Ի՞նչկայ, չհասկնալիք : Երբ Անգլեւսաքսոն խմբակը իր արբանեակներով բան մը ուզէ կամ « այո » ըսէ որեւէ առթիւ, միւս խմբակը պէտք է հակառակը ուզէ կամ «ոչ» ըսէ, վատահ որ ան – պատճառ իրենց ի վնաս է :

— Ուրեմն միամիտներն ալ նոյն պատճառով կը հակառակին, երբ առաջարկը դիմացէն կուգայ :

— Ա՛չուչա : Նո՞ր բարի լոյս : ՍՕՍԻ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարը այս չաբաթ օր ժամը 6ին ժո – ղովութիւն կը հրաւիրէ բոլոր Դաշի պաշտպան Ցանձնախումբի նախագահին եւ քար – տուղարին, Պ. Զօպանեան կը խնդրէ մեզմէ ծա – նուցանել թէ Սիթէ Իմֆիվէրսիթէհի Հայ Ուսանո – ղական Տան մէջ Դեկտեմբեր 4ին տեղի ունենալիք իր դասախօսութիւնը յետաձգուած է Դեկտեմբեր 11ի չաբաթ օրուան :

ՁԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վէրջին լուրերու հա – մաձայն, աղգայնական բանակը նոր ամրութիւն – ներ կը հաստատէ Նանքինի չուրջը, դիմադրելու համար համայնավարներու արշաւանքին : Կը հեր – քուի այն լուրը թէ մայրաքաղաքը պիտի պար – պուի եւ կառավարութիւնը պիտի հեռանայ : Կա – ռավարական ուժերուն վրայ աւելցած են 400.000 զինուորներ, որոնք նահանջած էին Մուչդէնի չըր – ջանէն :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱՎԱՃԵՐԸ վերադարձնե – լու առաջարկ մը ներկայացուց Ուոչինկթընի ի – տալական դեսպանը, ուղղակի խօսելով նախագահ Թրումընի հետ : Իտալիա անհրաժեշտ կը նկատէ այս փոխարինութիւնը, միանալու համար արեւ – մտեան ճակատին :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ սկսած է բանակին ծախքերուն դործածել վերաչինութեան համար տրամադրը – ուած վարկերը : Արդէն ծախսած է 8.750.000 սթերլին : Ամսական 3—3.750.000 սթերլին կը տպաւէ Մ. Նահանգներէն, պատերազմին ծախ – քերը հոգալու համար :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ պաշտօնեաներու գործադուլը յետաձգուեցաւ, համաձայնութիւն գոյացած ըլ – լալով, չնորհիւ կառավարութեան միջամտու – թեան : Պաշտօնեաները հանդիստ պիտի ընեն եր – կու օր յաջորդաբար :

ՓՔԻՆԻի տեղափոխութեան մասին չրջած լու – րերը կը հերքուին : Բանտապահներուն թիւը պիտի կրճատուի, խնայողութեան համար : Նախկին մա – ռեչալը օրէ օր կը տկարանայ :

ԿԵՂԾ ՏՈԼԱՐՆԵՐՈՎ Եւրոպան ողողելու ձեռ – նարկ մը եղեւան Հանուեցաւ Տանըմարքայի մէջ : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, տը – պարանը կը դանուի Հարաւային Եւրոպա եւ դժ – ուար է զանազանել կեղծն ու իրականը :

Մ'ուր պիտի դանգի Պաղիճի վէճը

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ԲՈՂՈՔԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները ծանու – ցագիր մը ուղղելով Ապահովութեան Խորհուր – դին, ազդարարեցին թէ ի հարկին միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, հակազդելու համար խորհրդային իշխանութեանց վերջին դրժողութեան որով երկաթի կը բաժնուի Պերլինի քաղաքապետու – թիւնը :

Ընդունելով հանդերձ Արժանթինի պատուի – րակին առաջարկը՝ Պերլինի դրամական հարցին կարգադրութեան համար, երեք պետութիւնները դիտել կուտան թէ իրենց հաւատարմութիւնը պայմա – նաւոր է. մանաւանդ որ խորհրդային չրջանին մէջ հաստատուած նոր քաղաքապետութիւնը ինքզին – քը իրաւասու կը նկատէ ամբողջ քաղաքին հա – մար : Երեք ազդերը իրենց դիրքը պիտի ճշդեն հա – մաձայն օրուան պայմանները : « Խ. Միութիւնը հակաեմբերը 25էն ի վեր յամառօրէն եւ չարունակ մոռ միջոցներու դիմեց քաղաքին վարչութեան դէմ, յարմնուն պատակատում մը յառաջ բերելով : Երեք արեւմտեան պետութիւնները չեն կրնար համա – կերպել խորհրդային այն բոլոր անօրինութեանց որոնք կը սաստկացնեն պաչարումը կամ կը միջա – մտեն քաղաքին վարչութեան, մինչդեռ խորհրդա – յին իշխանութիւնը բոլորովին կը մերժէ որեւէ յանձնառութիւն » :

Երեք պետութիւնները այս առթիւ ալ կը յի – շեցնեն թէ իրաւունք ունին « անհրաժեշտ միջոց – ները ձեռք առնելով պահելու իրենց դիրքը Պեր – լինի մէջ», մինչեւ որ ելքի մը յանգին նոր փորձե – րը՝ իմ դիր վերջնական կարգադրութեան մը :

Մամուլ ատեան յանձնախումբը գործի ձեռ – նարկած է արդէն. բայց ի՞նչ օգուտ, երբ նոր ճեղք մը կը բացուի, երկրորդ քաղաքապետութիւն մը հաստատելով օրինաւորին դէմ :

ՆՈՐԵՐԸ ԿԸ ՎՏԱՐԵՆ ՀԻՆԵՐԸ

Պերլինի օրինաւոր քաղաքապետութիւնը ժո – ղով գումարելով, բացառիկ վիճակ յայտարարեց քաղաքին մէջ : Արեւելեան չրջանին ոստիկանու – թիւնը արգիլեց «օրինաւոր քաղաքապետին եւ խորհրդականներուն մուտքը քաղաքապետարան, յայտարարելով թէ բոլորն ալ պաչտօնազրկ եղած են եւ իրենց դրասենեակներն ալ կնքուած : Նոր քաղաքապետութիւնը, որ ընտրուեցաւ երեքչաբ – թի օր, համայնավարներուն կողմէ, պաչտօնի պիտի ձեռնարկէր երկ, իրրեւ միակ իշխանու – թիւնը ամբողջ քաղաքին համար : Օրինաւոր քա – ղաքապետութեան անդամները հարկադրուեցան արեւմտեան չրջանը փոխադրուիլ : Քանի մը չէն – քեր տյամադրուածեն իրենց, բրիտանական չըր – ջանին մէջ :

Տեղափոխուած քաղաքապետութիւնը յայտա – րարութիւն մը հրատարակեց, դատապարտելով հակառակորդ վարչութեան մը հաստատումը : Այս կիրակի նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին :

★ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարու – թեան բարձր պաչտօնատարներէն մէկը յայտա – րարեց թէ անջատ վարչութեան մը հաստատումը Պերլինի մէջ, կը դժուարացնէ, եթէ ոչ անկարելի կը դարձնէ տագնապին լուծումը : Նախարարին օդնականն ալ յայտարարեց մամուլի ներկայացու – ցիչներուն առջեւ.— « եթէ խորհրդ. իշխանու – թիւնը կը կարծէ թէ տեղի պիտի տանք բռնի ու – ժին առջեւ, կը սխալի» :

Ուշադրութեան մէջ այս նոր ձեռնարկը վերջին փորձ մը կը նկատեն կազմալուծելու չորս պետու – թեանց հսկողութիւնը :

Ռուրի հանդիստը

Արեւմտեան վեց պետութեանց խորհրդաժո – ղովը կը չարունակէ քննել Ռուրի խնդիրը, Լոն – տոնի մէջ : Վիճաբանութեանց գլխաւոր հիմը կը կազմէ Ֆրանսական ծրագիրը, որուն դէմ առար – կութիւններ ըրին անգլեւսաքսոն ներկայացուցիչ – ները : Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ համաձայն են Ֆրանսական առաջարկներուն, ինչ – պէս եւ գործադրութեան միջոցներուն :

Ֆրանսական ծրագիրը կը պարունակէ հետեւ – եալ տրամադրութիւնները.—

1.— Ռուրի համար նախատեսուած միջդաչ – նակցային կազմակերպութիւնը պէտք է օժտուի անհրաժեշտ իրաւասութիւններով, խափանելու համար գերմանական տնտեսութեան ծայրայեղ կեդրոնացումը :

2.— Այդ կազմակերպութիւնը պէտք չէ թոյլ տայ որ Նացիները որեւէ ձեւով նորէն ձեռք անցը – նեն Ռուրի ճարտարագործութիւնները :

3.— Կազմակերպութիւնը պէտք է ունենայ անհրաժեշտ իրաւասութիւնները՝ ճարտարագոր – ծութեանց արտադրութեան եւ բաչխումին վրայ, որպէսզի անոնք մտնեն Եւրոպայի ա – պահովութեան համար :

★ Ամերիկեան կառավարութիւնը պատասխա –

(Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Թ. էջ)

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՊԱՅՔԱՐԻՆ

ՄԻՒՆԻՊ, 22 Նոյ. (Յառաջ).— Վերջերս հոս եկաւ Պուլկարիոյ եւ արտասահմանի պուլկար ազգայնականներու պետը՝ Տօքթ. Կէորկի Տիմիթրօֆ, որ միժամանակ ընդհ. քարտուղարն է, Ուշինկիթի մէջ, Պալք. երկիրներու միջազգային կոմիտէին: Անիկա վերջերս խոյս տալով երկաթէ վարագոյրէն, Անգլիա ապաստանած էր: Քանի մը օրեր Միւնիխ մնալէ վերջ պիտի մեկնի Ամերիկա:

Օտար թղթակիցներու կարգին տեղեկութիւններ քաղելու համար, հայ մամուլին կողմէ իրեն կը ներկայանանք, պուլկարագէտ Մաքս Պարոնեանի միջոցաւ՝ որ ալդէն իրեն ծանօթ Փութպոլի ընկերներէն էր:

Մեծ քաղաքավարութեամբ ընդունելով մեզ, ներողութիւն կը խնդրէ որ ճամբորդութեան զբաղումներուն պատճառաւ, ժամանակ չունի մեզ դոհացնելու, սակայն կը լիազօրէ իր քարտուղարը՝ Պ. Ասսէն Մանոիքովը, որպէսզի անհրաժեշտ տեղեկութիւնները հաղորդէ:

Երիտասարդ քարտուղարը՝ պատերազմի ժամանակ Պելճիկի Պուլկարական հիւպատոսարանի պաշտօնեայ, այժմ Գերմանիոյ պուլկար Ազգ. կազմակերպութենէն ընդհ. քարտուղար՝ սիրով կը պատասխանէ մեր հարցերուն:

— Տօքթ. Կէորկի Տիմիթրով, ի՞նչպէս դիտէք Պուլկարիոյ եւ արտասահմանի պուլկար ազգայնականներու ընդհ. վարիչն է. Թուղթ ազատ ազգայնական, յայտնի հեղինակութիւն մը: 1941ին Գերմանիա պուլկար Ֆաշական կառավարութենէն կողմէ մահուան դատապարտուած էր: Ճարտար ձեւով մը կը փախի Անգլիա, յարաբերութեան մէջ կը մնայ Դաշնակիցներու հետ յօդուտ իր տառապեալ ժողովուրդին ազատագրման: Կ'անցնի Եգիպտոս (Գահիրէ) ուր երկար տարի ձայնասփիւռով կոչ կ'ընէ պուլկար ժողովուրդին, վառ պահել ազգային իդէալը, եւ չեմպարկուիլ Ֆաշական բռնակալութեան: Ֆաշական կառավարութեան անկումէն վերջ՝ Թուղթոյ ճամբով կը մտնէ Պուլկարիա եւ կը դնէ խանդավառ ընդունելութիւն ազգայնականներու կողմէ: Իրեն առջեւ որոգայթ լարող տեղացի բջիջականներու դէմ ուժդին պայքար կը մղէ, մինչեւ Պուլկարիոյ, խորհրդային վաչկռտեւի հաստատումը: Անկէ վերջն ալ գաղտնօրէն առաջ կը տանի հակախորհրդայինպայքարը, մինչեւ որ Էնկավէտէն (Ամերիկեան Տեսչութիւն) հուրը կ'առնէ, եւ ցնոր տնօրինութիւն, կ'արգելափակէ զինքը, իր ընտանիքին ու գաւակներուն հետ, իր իսկ բնակարանին մէջ չրջապատելով հաւատարիմ պահակներով:

— Ինչպէ՞ս յաջողեցաւ ճողոպրիլ, հակառակ խիստ հսկողութեան:

= Ցիրաւի չատ հետաքրքրական ու զուարճալի է իր փախուստը, եղած հսկողութեան հակառակ, չնորհիւ իր խիզախութեան եւ ճարտարութեան, միջոցը կը դնէ Սոֆիայի ամերիկեան հիւպատոսարանի պաշտօնեայի մը հետ գաղտնաբար թղթակցելու:

Իրիկուն մը, պաշտօնեան իր կնոջ հետ, դեղեցիկ ինքնաշարժով մը, այցելութեան կուգայ Տօքթ. Կէորկիին... Էնկավէտէն պաշտօնեաները ի հարկէ չեն կրնար արդիլել անոր մուտքը: Մէկ ժամ չանցած այցելուն ու տիկինը դուրս կ'ելլեն եւ իրենց ինքնաշարժով կը սուրան դէպի օդակայանը, անկէ ալ կազմ ու պատրաստ օդանաւով կը չուեն դէպի Անգլիա...: Հետեւեալ առաւօտ երբ Էնկավէտէն կ'իմանայ Լոնտոնի ձայնասփիւռի կայանէն Տօքթ. Կէորկիին ժամանումը, սահմռկած ու կատղած կը խուժեն անոր բնակարանը եւ փոխան Տիմիթրովի, ամերիկացի պաշտօնեան ու տիկ.ը կը գտնեն անկողնի մէջ.. (լիմոնօք կը խնդայ նորէն): Ահա այսպէս յարգելի Տօքթ. Կէորկին եւ նպելչաչուք տիկինը, Տէր եւ Տիկին Ամերիկացիներուն հաղուստներով ծպտուած՝ համարձակօրէն դուրս կ'ելլենկ կավէտի արթուն պահակներուն աչքին առջեւ եւ դիւրաւ կը հասնին դէպի Լոնտոն:

— Պուլկարիոյ մէջ գոյութիւն ունի՞ն ազգայնական կոմիտէներ:

= Սկիզբները չատեր կը խանդավառուէին կարմիր բանակին մուտքով եւ անոր բերելիք ազատութեան, հաւասարութեան հեռանկարով... Բայց չուտով յուսախաբ եղան: Միւս կողմէ ազգայնականները՝ կատաղի պայքար կը մղեն համայնավարութեան դէմ: Թէեւ Փէթկով կարմիր բանակին մուտքէն վերջ, կախաղան հանուեցաւ, սակայն անոր հաւատարիմ ուխտակիցները, մինչեւ այսօր անսասան յառաջ կը տանին պայքարը: Կարեւոր գործիչներ կան նաեւ, Թուրքիոյ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ: Անոնց նպատակն է Պուլկարիան ազատել կարմիր բռնակալութենէն:

Վերջին քուէարկութիւնները՝ հակառակ սեղմումներու, արդէն ցոյց տուին Պուլկար ազատասանչ ժողովուրդին դժգոհութիւնը: Հակարոյշեւիկները երկու միլիոն ձայն չահեցան: Վստահ եմ որ Պուլկար ժողովուրդին հարիւրէն 80ը դժգոհ է:

Հայկ. դպրոցներու փակումը Յունաստանի մէջ

ԱՄՐ.— «Ազատ Օր», Աթէնքի մեր պաշտօնակիցը, ծանր վտանգ մը կը մատնանշէ շարք մը խմբագրականներով: Ահաւասիկ առաջինը, իբրեւ լուսաբանութիւն (21 Հոկտ.).—

Մօտաւորապէս 20 օրերէ ի վեր, աթենահայութեան գլխուն Դամոկլեան սուրի պէս կախուած կը մնար իր վարժարաններու վերջնապէս փակման հարցը: Ազգ. Կեդր. Վարչութեան անդամները տեղեկացած էին սպառնացող ահաւոր վտանգին, որմէ չուշացան նաեւ մեզ ալ տեղեակ պահել: Մամլոյ միջոցները, ոչպէսզի խուճապ չյառաջացնեն, որովհետեւ, վստահ էինք որ, այս կամ այն ձեւով կարելի պիտի ըլլար համոզել իշխանութիւնները, եւ անոնցմէ ստանալ հայկական վարժարաններու վերաբացման յատուկ արտօնագրերը: Այս համոզումը դոյացուցած էր Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը, համոզում մը, զոր մենք ալ, մեր կարգին, պատճառ մը չունէինք չբաժնելու:

Իսկապէս գոյութիւն ունէր՞ն հայկական վարժարան եր: — ՈՉ: Այո, հայ աշակերտներու յատուկ վարժարաններ, եւ սակայն հելլենական կրթական ծրագրով, օրական միայն 1—2 պահ հայկերէն, կրօնք եւ պատմութիւն աւանդելու արտօնութեամբ:

Մեթաքսասի իշխանութիւնը 1936ին վերջ տուած էր դոյութեան Հայերու թաղային վարժարաններու, որոնք աւհատական բնոյթ էին ստացած, այդ օրէն, հելլենահպատակ պատասխանատու Տնօրէնի մը արտօտատրութեամբ եւ հելլէն տարրական դասարաններու յատուկ կրթական ծրագրով: Ուստի, Փիքսի Ազգային վարժարանը յաչս կառավարութեան կամ հելլէն կրթական տեսչութեան, Պ. Յաթեմեանի, Գոքինիոյ Ազգային՝ Պ. Սպղիս Տէր Յակոբեանի անհատական վարժարաններն էին:

Մեթաքսասի օրէնքով, ոեւէ հելլենահպատակ անձ, որ անբաղձալի չէր, կրնար արտօնատրութիւնը ստանձնել ոեւէ վարժարանի կամ իր սեփական, անհատական վարժարանը ունենալ: Յետպատերազմեան նոր օրէնք մը սակայն, երկու տարի առաջ հաստատուած, միայն հելլէն ուսուցչանոցէն վկայեալ հելլէն կամ հելլէնահպատակ ուսուցիչներու իրաւունք կուտայ ունենալու կամ վարելու աւհատական վարժարաններ:

Այս վերջին պայմանները կը լրացնեն միայն Հ. Կ. Խաչի Փիքսի եւ Գոքինիոյ վարժարանները, որոնց երկուքին ալ արտօնատէրերն ու տնօրէնուհիները հելլէն ուսուցչանոցէն չրջանաւարտ ուսուցչուհի եր են, ոլոնք իրենց քաղաքական համոզումներով եւ բայոյականով կը լրացնեն կրթական նախարարութեան պայմանները: Ահա թէ ինչու Հ. Կ. Խաչի երկու վարժարաններն ալ փակուելու ոեւէ սպառնալիքի տակ չէին գտնուեր:

Ինչ պատահեցաւ սակայն, որ վտանգը անոնց, Հ. Կ. Խաչի վարժարաններուն դուռն ալ հասաւ:

Փիքսի Ազգային վարժարանի արտօատէրը Պ. Խաթէմեան այցելու տարի Սուրիա մեկնեցաւ: Նոր արտօնատէր մը գտնելու եւ զայն կրթական նախարարութեան կողմէ ընդունիլ տալու հարց ծագած ըլլալով, երբ Ազգ. Կեդր. վարչութեան կողմէ դիմում կ'ըլլայ արտօատրութիւնը փոխանցելու հելլէն ուսուցչուհի Տիկին Մինայի, կրթական նախարարութիւնը կը մերժէ, ոլովհետեւ նոր օրէնքով մը արգիլուած էր ոեւէ անձի,— օրէնքի սահմանին մէջ իսկ,— արտօնութեան իրաւունք փոխանցել ոեւէ վարժարանի կամ նոր վարժարան հիմնել: Եւ երբ չերմ խնդրանք կը ներկայացուի արտօնելու, որովհետեւ հաւատարմ մնալէ յաջորդ չրջանը ազգային վարժարանի աշակերտները արդէն մեկնած ըլլան Հայաստան. կրթական նախարարութեան տնօրինութիւնը կ'արտօնէ մէկ տարուան համար միայն վերարացումը Յաթեմեանի նախկին անհատական վարժարանին, պայմանաւ որ տարեվերջին ինքնաբերաբար վերջնապէս փակուած նկատուի:

Ուրեմն, Փիքսի Ազգ. վարժարանի — իմա Յաթեմեան անհատական վարժարանի — փակումը անցեալ տարուընէ իսկ որոշուած էր կրթական նախարարութեան կողմէ, որովհետեւ, անոր արտօնատէրը հեռացած էր Յունաստանէն:

Ահա անցեալ տարուան այդ որոշումն էր որ գործադրութեան կը դնէին պատկան մարմինները, որոնց մօտ Ազգ. Կեդր. վարչութեան դիմումները՝ ամէն գնով վերաբանալու համար զայն, սեղմի վրայ կը բերէին եւ կու տային առաջ տրուած որոշումը, որ իրաւունք չէր տար ոչ–հելլէն ուսուցչուհիի մը կամ ուսուցչի մը ոեւէ վարժարանի արտօնատէր ըլլալ: Այո՛, նախարարութիւնը ձեռնամուխ եղաւ մեզի համար աւելի անյապաստ որոշման մը գործադրութեան,— Հայերու անունով արտօնուած աւհատական վարժարաններու փակման, որոնց կարգին եւ Գոքինիոյ Հ. Կ. Խաչի Զաւարեան վարժարանը, անչուշտ թիւրիմացութեամբ, որովհետեւ չէին անդրադարձած ամէնչապէս, որ իսկական արտօնատէրը, ինչպէս յիշուած էարտօնագրին մէջ, հելլէն ուսուցչանոցէն չրջանաւարտ հելլէնուհի մըն է: Եւ որովհետեւ հայկական վարժարանները փակելու որոշումէն տեղեակ էին Աթէնքի կրթական տեսչութիւնը եւ անհատական վարժարաններու արտօնագրերու վարչութիւնը, ատոնցմէ խնդրին էութեան, ոչ միայն կը դժկամակէին տալ օրինաւոր նկատուած մեր վարժարաններու արտօնագրերը, այլեւ կը համարձակէին փակել միւսներու կարգին նաեւ Հ. Կ. Խաչի Փիքսի վարժարանը, հոգ չէ թէ մէկ օրուան համար:

Թուղթակից

Թուղթայոց Կիպրոսը

Հակառակ բրիտանական պաշտօնական չրջանակներու մէջ տիրող լուութեան, վրդովիչ լուրեր կը չրջին Կիպրոսի հարցին չուրջ: Կառավարիչը, Լօրտ Ուինսթըը լուծեց, ամբեալ Մայիսին, օբէնադրական խորհուրդը: Այդ է ի վեր դէպքերը եւ գործադուլները իրարու կը յաջորդեն: Իսկ կառավարիչը դնաց Լոնտոն իր հրաժարականը տալու համար, ինչ որ կը նշանակէ 1946ի բարենորոգութեան քաղաքականութեան ձախողումը:

Վաթսուն տարիէ ի վեր Անգլիան կը կառավարէ այս կղզին, որ ունի 450 հազար բնակիչ (մօտ 80 առ հարիւրը Յոյներ): Աստիք չնորհիւ իրենց թիւին՝ կը պահանջեն որ Կիպրոսը կցուի Յունաստանին:

Դարերէ ի վեր կղզին ունեցած է բաւական թիւով օտար տէրեր: Շատոնց է որ Յունաստանի չի պատկանիր: Միայն լեզուի, բարքերու եւ կրօնքի խնամութիւն մը կայ, ինչ որ կարեւոր կը նկատուի «ազգապատկանութեան» կուսակիցներուն համար: Այս չարժումին ղեկավարն է օրթոտոքս կղերը: Յունական այս հոսանքին Անգլիան կը հակադրէ կրօնքի տարբերութիւնը, որովհետեւ թուրքերէ՝ 20 առ հարիւրը Իսլամներ, այսինքն Թուրքեր են, որոնք չեն ուզեր Յոյն դառնալ ոեւէ վարժարանի կամ նոր վարժարան հիմնել: Եւ երբ չերմ խնդրանք կը ներկայացուի արտօնելու, որովհետեւ հաւատարմ մնալէ յաջորդ չրջանը ազգային վարժարանի աշակերտները արդէն մեկնած ըլլան Հայաստան. կրթական նախարարութեան տնօրինութիւնը կ'արտօնէ մէկ տարուան համար միայն վերարացումը Յաթեմեանի նախկին անհատական վարժարանին, պայմանաւ որ տարեվերջին ինքնաբերաբար վերջնապէս փակուած նկատուի:

Ուրեմն, Փիքսի Ազգ. վարժարանի — իմա Յաթեմեան անհատական վարժարանի — փակումը անցեալ տարուընէ իսկ որոշուած էր կրթական նախարարութեան կողմէ, որովհետեւ, անոր արտօնատէրը հեռացած էր Յունաստանէն:

Ահա անցեալ տարուան այդ որոշումն էր որ գործադրութեան կը դնէին պատկան մարմինները, որոնց մօտ Ազգ. Կեդր. վարչութեան դիմումները՝ ամէն գնով վերաբանալու համար զայն, սեղմի վրայ կը բերէին եւ կու տային առաջ տրուած որոշումը, որ իրաւունք չէր տար ոչ–հելլէն ուսուցչուհիի մը կամ ուսուցչի մը ոեւէ վարժարանի արտօնատէր ըլլալ: Այո՛, նախարարութիւնը ձեռնամուխ եղաւ մեզի համար աւելի անյապաստ որոշման մը գործադրութեան,— Հայերու անունով արտօնուած աւհատական վարժարաններու փակման, որոնց կարգին եւ Գոքինիոյ Հ. Կ. Խաչի Զաւարեան վարժարանը, անչուշտ թիւրիմացութեամբ, որովհետեւ չէին անդրադարձած ամէնչապէս, որ իսկական արտօնատէրը, ինչպէս յիշուած էարտօնագրին մէջ, հելլէն ուսուցչանոցէն չրջանաւարտ հելլէնուհի մըն է: Եւ որովհետեւ հայկական վարժարանները փակելու որոշումէն տեղեակ էին Աթէնքի կրթական տեսչութիւնը եւ անհատական վարժարաններու արտօնագրերու վարչութիւնը, ատոնցմէ խնդրին էութեան, ոչ միայն կը դժկամակէին տալ օրինաւոր նկատուած մեր վարժարաններու արտօնագրերը, այլեւ կը համարձակէին փակել միւսներու կարգին նաեւ Հ. Կ. Խաչի Փիքսի վարժարանը, հոգ չէ թէ մէկ օրուան համար:

Փախուստի դէպքեր չատ եղած են, հակառակ սահմանապլուխներուն խիստ հսկողութեան: Կը ցաւիմ որ Յունաստանի փախած աղգայնականները կառավարութեան կողմէ, եւ ղրկուած են: Այժմ փախստականները մեծ մասով Թուրքիա կ'երթան, ուր պաշտպանութիւն կը գտնեն:

— Կրօնքը եւ դպրոցները ազա՞տ են Պուլկարիոյ մէջ:

= Իրրեւ թէ այո, սակայն իրականութեան մէջ ինչպէս դպրոցները, նոյնպէս եկեղեցիները հսկողութեան տակ են: Շեղում ունեցող ուսուցիչներ կամ ա՛հնաղանդ կրօնականներ աքսորուած եւ արգելափակուած են: Սթալինեան նոր սերունդը ակումբներու մէջ բացէ ի բաց կը պայքարի կրօնքի դէմ: Իրենց կարծիքով տիեզերքի կրօնքն ու Աստուածը, Սթալինն է...

— Որո՞նք են Պուլկարիոյ այսօրուան վարիչները:

= Վարչապետ Կէորկի Տիմիթրով, արտաքին նախարար Վասիլ Քոլարով եւ նոյն կարգի մարդիկ, բոլոր ալ Թունդ Սթալինեան, կէտ առ կէտ կը կատարեն վերի հրամանները: Պուլկար ընդդիմադիրներ ծաղրանկար մը յօրինած են որուն համաձայն Կէորկի Տիմիթրով (վարչապետը) երբ խորհրդարանէն դուրս կ'ելլէ պայծառ օդով, անմիջապէս հովանոցը կը բանայ գլխուն վրայ: Հետեւորդներ զայմացած երբ պատճառը կը հարցնեն, կը պատասխանէ — – Մոսկուայէն հեռագրեր ստացայ այս առաւօտ կ'անձրեւէ հոն» ...

— Ի՞նչ ծրագիրներ ունի ազգայնական Տօքթ. Կէորկին, եւ ի՞նչ կը նախատեսէ Պուլկար ժողովուրդին ապագային համար:

= Կազմակերպել արտասահմանի Պուլկարները: Մամուլով եւ ձայնասփիւռով արթնցնել պուլկար հպատակ ժողովուրդը, ինչպէս եւ ոուսական կարմիր թաթին տակ հեծող բախտակից պալքանեան ժողովուրդները: Պահանջել Արեւմտեան պետութիւններու միջամտութիւնը ազատելու համար ստրուկ ժողովուրդները: Անընդհատ պայքարիլ, մինչեւ որ ուրիշներու կարգինպուլկար ժողովուրդն ալ, ազատ ու օրինաւոր քուէով կազմէ իր կառավարութիւնը, անկաչկանդ հանրապետութիւնը: Մէկ խօսքով վերականգնել ցանկալի անկախ Պուլկարիան:

Շնորհակալութիւն յայտնելով կը բաժնուինք պարոնէն քարտուղարէն որ կը խոստանայ, չաբաթ մը վերջը, մեզի հաղորդել այլապէս չահեկան տեղեկութիւններ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

նալ : Օրէնսդրական խորհուրդին մէջ. վարպետ խաղի մը չնորհիւ, Թուրքերը դերակշռութիւն ու-նէին Ցոյներուն վրայ :

Բրիտանիան մտածեց տկարացնել հելլէնական կուսակցութիւնը եւ քայլայերել ձախ հոսանքը, որ նաեւ ինքնավարութեան կուսակից էր : Կառավարիչը այս ձեւով կը յուսար ինքնավարականները եւ վոզբրամանութեանց չնորհիւ օրէնսդրական խորհուրդին մէջ հաստատունմեծամասնութիւն մը գոյացնելով, ջնջել յոյն ազդայնականները ու-ցուած առանձնաշնորհները : Այս վարպետութիւնը ձախողեցաւ, ձախ հոսանքը (համայնավարութիւնը) միացած ըլլալով «Ազգապատականութեան» հոսանքին :

Միւս կողմէ, Ցունաստանի թագաւորը յայտարարեց թէ Ցունաստան չի հրաժարիր Կիպրոսի կղզւոյն դաղափարէն, եւ ասիկա ճիշդ այն պահուն երբ Ցոյները Անգլիացիներուն եւ Ամերիկացիներուն հետ կողք կողքի էին Ցունաստանի հիւսիսային մասին մէջ : Այս յայտարարութեան հետեւանքը այն եղաւ որ Կիպրոսի մէջ Անգլիացիները ձերբակալեցին թէ ազգայնականը, թէ համայնավարը, թէ «Ազգապատական» կուսակցութեան պատկանող կղերը եւ թէ արհեստակցական միութեան անդամները :

Իսկ Անգլիոյ նպատակը ամէն բան առաջ ռազմական է : Որովհետեւ Մօտաւոր Արեւելքի պաշտպանութեան ծրագրին մէջ, Կիպրոս առաջնակարգ նշանակութիւն ունի : Շատ մեծ աչխատանք տարուած է կղզին Արեւելեան Միջերկրական դիմաւոր մարտկոցի մը վերածելու, ցանց մը օդային եւ ծովային խարիսխներու : Այս պայմաններուն մէջ հասկնալի է որ Անգլիան ուշադրութիւն չդնծայէ եղկրին մէջ տիրող աւեկոծութեան : Հաւանական է որ նոր կառավարիչը տրամկոնեան հրահանգներով երթայ կղզին,— օրէնքէ դուրս հռչակել համայնավարները, արտաքսել օտար խոովարարները, սահմանափակել արհեստակական եւ քաղաքական գործունէութիւնը, եւայլն :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՏՕՆ ԵՒ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

ՏԷՄԻՆ, 25 Նոյ. (Ցառաջ).— Հ. Ց. Դ. «Օր»ը, այս տարի եւս, ոտնկայնք մեծ չուքով : Կիրակի, կէսօրէ վերջ մեր բարեկամներն ու համակիրները փութացեր էին Հ. Ց. Դ. տան սրահը՝ լսելու համար Դաշնակցութեան խօսքը, ողեկոչելու յիշատակը այն քաջերուն որոնք յանուն հայրենիքի եւ ազատութեան նետուեցան կռիւ եւ իրենց արիւնով խորտակեցին սուլթութեան եւ դերութեան անարդ լուծը :

Ինչ փոյթ, որ դեռ մարդիկ, չեն հաւատար մեր ազատագրական պայքարին, մեր մղած կռիւներուն ու յեղափոխական դղրդադին ցնցումնե-րուն : Մեր խօսքը անշուշտ թերահաւատներուն համար չէ եւ ոչ ալ անոնց՝ որոնք Դաշնակցութեան անունը լսած առեն կը սկսին քերուիլ, բոլոտութենէ բռնուած հիւանդներուն պէս :

Հ. Ց. Դ. Ցէսթրի Նոր Սերունդը հանդիսաւոր կերպով բանայ Դաշնակցութեան քայլերդով : Օրուան նախագահը, քանի մը խօսքով բացատրութիւն կուտայ Դաշնակցութեան էութեան ու հետապնդած քաղաքականութեան մասին եւ ուրկէ կը հրաւիրէ հանդիսականները՝ յարկելու համար յիշատակը մեզմէ բաժնուած ընկերներուն : Ցետոյ՝ բեմ կը հրաւիրուի երիտասարդ ուժ մը, ընկեր Միսաք Միրզէն : Կը խօսի սահուն ոճ ոդեւորիչ : Մեր չրջանին մէջ, իր ամէնէն դեղեցիկ ճառն էր որ խօսեցաւ Միրզէն :

Եղկրորդ բանախօսը ընկեր Ս. Սիսլեանն էր, նոյնպէս երիտասարդ, որ տպամարանական ճառով մը բաղդատեց Դաշնակցութիւնը եւ ուրիշ կուսակցութիւնները եւ յորդորեց աննկուն չարունակել մեր գործը, մինչեւ որ հայ ժողովուրդը վերստանայ իր հողերուն ամբողջութիւնը և հայրենիքի ազատութիւնը :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Տիկիններ Մ. Կարապետեան եւ Աչխ. Պօյաճեան : Մենդլ, Պ. Պ. Ց. Մինասեան եւ Ա. Դր. Իդուրեան արտասանութիւն : Գեղեցկօրէն արտասանեցին նաեւ Օր. Ժ. Աստուրեան եւ Մ. Լ. Առաքելեան : Հանդէսը փակուեցաւ Նոր Սերունդի կողմէ «Ցառաջ նահատակ» խմբերդով :

★ *Երեքշաբթի եղեկոյ, 23 նոյեմբեր, տեղի ունեցաւ ընկեր Ա. Ահարոնեանի նուիրուած չարժանկարին ներկայացումը, խումն բազմութեամբ : Երկար առենէ ի վեր այդքան բազմութիւն տես-նուած չէր : Հոն էր Հայը՝ իր բոլոր դասակարգ-ներով,— առեւտրական, դործաւոր, ծեր, երիտասարդ ու դպրոցական աչակերտներ : Կազմակերպիչ յանձնախումբը լաւ մտածեր էր բերել տալով նաեւ երկու ուրիշ չարժանկարներ, մէկը՝ Ֆրանսայի ազատագրութեան պայքարները ցուցադրող, իսկ միւսը՝ Հռոմի ազատագրութիւնը : Նոր լրութեան մէջ ցուցադրուեցաւ Ահարոնեանի չարժանկարը : Շատ մը կիներ կը հեկեկային իրենց յուզումէն : Տառապանքի եւ զայրոյթի երդչին կեանքէն առնուած այս անցքերը անջնջելի յիշատակ մը պիտի մնան հայ հասարակութեան համար :*

— Ցաւալի է որ չատ կարճ է,— կ'ըսէին չատերը : Ուրիշ բաներիս մը, մօտենալով ինծի՝ ըսաւ.— Դաշնակցութիւնը չի՞ կրնար «Ծանասորի արչաւանք»ը չարժանկարի վերածել տալ : = Եթէ հնարաւորութիւն ըլլայ ինչո՞ւ չէ :

Որսորդ

ԽՈՆԱՐՀ ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ԹԱՂՈՒՄԸ

ՌՈՄԱՆ.— Ինչպէս հաղորդած էի, Նոյեմբեր 27ին կառք մը դարնուելով մեռաւ ընկեր Եղիա Յովսէփեան : Ողբացեալ ընկերոջ յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 29ին, ժամը 15ին, մեծ բազմութեամբ : Սգաւորներ եկած էին Մարսէյլէն, Վիէնէն, Վալանսէն, եւն. : Կը մասնակցէին նաեւ Ֆրանսայի ընկերվարականներէն քաղաքացիներ Շաղալոն, Պօնօմ եւ առեւտրական դաշնակցութեան նախագահը՝ Պ. Մուրիէ : Գերեզմանատան մէջ, ընկեր Շաղալոն յուղիչ ճառ մը կարդաց, խոր տպաւորութիւն ձգելով : Ծաղկեպսակներ եւ ծաղիկներ դրկած էին, ազգականներէն եւ անհատներէ զատ, Հ. Ց. Դ. «Ազատ-

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը : Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

րանիկ» խումբը, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, Կապոյտ Խաչը, Խարբերդի Հայր. Միութիւնը եւն. :

Սիրելի ընկեր Եղիա, փոխան դամբանականներ, ահաւասիկ, այնքան սիրած յեղափոխական երգիդ, ամէնէն յուզիչ յանկերգը.— « Ահա հանդիստ հող կը մտնեմ, յոյսս դուք էք ընկերներ, չարունակեցէք դուք մեր գործը, Դաշնակցութեան վեհ քայլեր » :— Պիլալի

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ, 30 Նոյ.— Խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկնցուց Porte de Bouc-ի երիտասարդ խումբին դէմ 3ի դէմ 1 նչանակէտով : Կրկնցուց, որովհետեւ իր Ա. խումբին խոստմնալից բերդապահը՝ Պ. Իմանէեան վիրաւորուած ըլլալով St. Remy-ի խաղարկութեան ընթացքին, իր փոխանորդը չկրցաւ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսերը : Ցարձակողակի դծէն Պ. Եղոյեանեան իր ամուսնութեան պատճառաւ, իսկ պաշտպանողական Պ. Ֆօռժ Մկրտիչեան վիրաւորուած ըլլալով չէին կրցած մասնակցիլ այս չատ կարեւոր մրցումին :

Ամէն պարագայի մէջ, չնորհաւորելի են մեր տղաքը որոնք մինչեւ վերջին վայրկեանը կարելին փորձեցին, բարձր պահելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատիւը :

Այս խաղարկութեամբ մեր տղաքը կ'աւարտեն իրենց առաջին մրցումներու չարքը եւ կը դրաւեն Groupe D-ի երրորդութիւնը :

★ Այս կիրակի, 5 Դեկտեմբեր, Հ. Մ. Ը.Մ.ը կը սկսի իր դարձի մրցումները : Իր մարզադաշտին Atlantic-ի վրայ պիտի մրցի Istres-ի օդանաւային խումբին դէմ : Առաջին խաղարկութեան տեղացիները իրենց մարզադաշտին վրայ ծանր պարտութեան մատնուեցան Հ. Մ. Մ. Մ.ի կողմէ 0ի դէմ 8 նչանակէտով : Այժմ նոր ուժերով զօրացած կ'ուզեն իրենց վրէժը լուծել :

Մեր մարզիկները, հակառակ իրենց երկու պարտութեան Ֆրանսական մարզական չրջանակներու եւ թերթերու կողմէ կը նկատուին Promotion d'Honneur-ի ամէնէն զօրաւոր խումբերէն մին : Մեր տղոց մէջ դգալի է ճարպիկ, արագ եւ հարուածող յառաջապահի մը պակասը, բայց Աւետեաններ, Ժանօներ եւ Եղոյեաններ այդ պակասը հետզհետէ անդգալի կը դարձնեն :

Mr. Turc մեծ վստահութիւն ունի ապագայ յաղթութիւններու մասին : Օն, տղաք, հազարաւորներ ձեր նոր յաղողութեան կը սպասեն :

Վահան Շամլեան

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (38)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԿԻՊՐՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ

Այն գիշերը մեծ ուրախութեամբ եւ զուարթութեամբ վայելեցին վանքին հիւրընկալութիւնը մեր ուղեւորները, եւ Բարկէն զարմանքով տեսաւ սեղանին վրայ իր քով նստած աչխարհական զգեստներով ճերմակ մօրուքով մէկը որ առանց խօսերու՝ իր բոլոր ծանրութեամբ եւ լաւախորժակով կ'ուտէր, Բարկէն երբեմն երբեմն քովնտի ակնարկ մը կը նետէր աս նոր սեղանակցին, որ ամենեւին իրեն ուշ չէր դներ. վերջապէս վանահայրը տեսնելով թէ՝ սեղանին վրայի լռութիւնը այս պատճառաւ իրօք վանականաց սեղան մը կր դառնար, ինք ալ արեղաթող կը համարէր այն օրը իր միաբաններուն :

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ. ձեր ճամբու ընկերը վարդապետը չե՞ս փնտռեր :

— Հայր սուրբ, ես կը յուսայի եւ կը փափաքէի զինքը հոս դտնել. բայց ձեր հրամանը դիտէ տնօրինել, մենք զինուոր ենք՝ կրօնաւորաց համար ալ լաւած ենք թէ զինուոր են՝ իրենց վանահօր կր հնազանդին :

— Անոր փոխարէն ահա քեզի ուրիշ բարեկամ մը ես դտայ, Սեւ լեռնէն է նա ալ, իրեն տեղեկութիւն ինչո՞ւ չես հարցներ :

Բարկէն քնող աչքով դարձեալ նայեցաւ քովինին, բայց չկրնալով ճանչնալ, եւ սեղանին հորթի՝ կաքաւի եւ կաթնեղէնէ պատրաստուած խորտիկներն ու համադամներն՝ Կիպրոսի տեսակ տեսակ գինիներն իր ախորժակին յարմար դալով, եւ անոր յամառ լռութիւն ձանձրացած ,

— Հայր սուրբ, ըսաւ , սա բարեկամը՝ ինձմէ անօթի կ'ելլեւայ, ոչ անուն կուտայ եւ ոչ ձայն կը հանէ :

— Բարկէն, ըսաւ քովինը չեչտակի իրեն նայելով, դիս չես ճանչնար :

— Աստուած վկայ Կոստանդին ինքն է, նա է , անոր ձայնն է, ըսաւ Բարկէն դէպի անոր դառնալով եւ աչքերը խոշոր խոշոր բանալով, փառք Աստուծոյ ողջ է :

— Փառք Աստուծոյ որ դիս ճանչցար :

— Թէ որ ձայնդ լսէի, խաչ որ պիտի չճանչնայի :

Ամէնքը սկսան խնդալ, ուրախութիւնը կը տիրէր սեղանին վրայ. Վանահայրը որ պատուական եւ խմաստուն ա՛ծ մըն էր եւ որու իմացուցած էր Կոստանդին որոնք ըլլալին, կատարեալ հիւրա-մեծար դտնուեցաւ իրենց, եւ խոստացաւ ամէն դիւրութիւն եւ ապահովութիւն ճարելու Տորոսի լեռները դտնել տալու համար Հայ իշխանին :

Ան դիշեր ապահովութեան եւ վստահութեան վիճակի մէջ՝ Դիոնիս իր տաժանելի աչխարհութենէն յոդնութիւն կ'առնէր Բարկէն ուրախ էր ամէն բան դիւրանալուն. Թորոս թէպէտ սակաւախօս՝ դոհ էր ամէն բան մինչեւ այն օր անվտանգ յաղողելուն : Եւ իմ միւսին դոհութիւնը տեսնելով դուարթութիւնը դեղեցկութեան հաւասար կր փայլեցնէր, իսկ Կոստանդինի ուրախութիւնը անպատմելի էր :

Այս մարդը չարունակ իր մեծին Հայաստանի ճամբորդութիւնները կը պատմէր, վասնզի հայրենակ երկիր մը չկար որ հինգ տարի չարունակ պատած չըլլար, Վրաստանէ մինչեւ Միջագետք, Սպիրկ մինչեւ Ատրպատական տեղ չկր ձգած որ խուզարկած չըլլար, վասնզի կենաց յոյս մր կը փնտռէր Կիլիկիայէ դուրս եւ չէր դտներ, հայ թագերու պաշտպանութեան համար չինուած բերդեր, բերդաքաղաքներ օտարին իշխանութեան եւ բռնութեան դործիք ու ամրութիւն եղած էին :

Անի նաեւ, մեծ Անին, հազար ու մէկ եկեղեցւոյ Անին, ան ալ կենդանութեան յոյս չէր տար, եւ ժողովուրդը որ անդամ մը դացեր իր թագաւորաց դերեզմաններուն վրայ ողբալով լացեր էր, ալ չէր հաւատար թէ անոնց ստուերները դարձեալ պիտի ելնեն կանդնին, փրկել Հայաստան :

Քրիստոնեայ դրացի եւ ազդակից ժողովուրդ վիրք, նաեւ Հայ զօրավարաց ձեռքով վարուած Հայ ազգ հալածելու եւ հարստահարելու կր նկատէին, Վասպուրականի դասալիք Արծրունեաց յիշատակր անհետացեալ էր դրեթէ եւ յիմար ժողովուրդ մր կրծանեալ դահին պատուանդաններուն վրայ կաթողիկոսական բաժանման աթոռ մր հաստատելով կը մխիթարուէր :

ՏԵՐՆՆՑ

նելով Ֆրանսական յուշագրին, հաւանութիւն կը յայտնէ որ միջազգային հակողութիւն հաստատուի Ռուրի ճարտարագործութեանց վրայ։ Այս առթիւ կը յայտարարէ թէ թոյլ պիտի չտրուի որ վերահաստատուի Գերմանիոյ զինուորական ուժը։ Տեղականթերթերը դիտել կուտան թէ ամերիկեան պատասխանը որեւէ նորութիւն չի պարունակեր։

Պաղեստինի բնակչութիւնը

Մակի Քազաքական Ընտանեժողովին Դ. օրուան նիստին մէջ, Արաբները ուժգնօրէն ընդդիմացան Իսրայէլի թեկնածութեան, դիտել տալով թէ հրէական պետութիւնը յարձակողական դիրք մը բռնած է, կ'արհամարհէ Ազգաժողովին սկզբունքները, եւ իրական պետութիւն ալ չէ։ Իսրայէլի ներկայացուցիչները լաւատես կ'երեւային քանի մը օր առաջ, բայց այժմ համոզուած են թէ չատ ջուր կը վերցնէ իրենց ընդունելութիւնը։ Անգլիա, Ֆրանսա եւ ուրիշ պետութիւններ համաձայն են յետաձգելու այս խնդիրը։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, արաբ ներկայացուցիչները բացէ ի բաց յայտարարեցին թէ պիտի հրաժարին Ազգաժողովէն, եթէ ընդունուի Իսրայէլի թեկնածութիւնը։

Սուրիոյ ներկայացուցիչը, Ֆարէս էլ Խուրի հարցուց թէ Իսրայէլի ընդունելութեամբ վարձատրե՞լ կ'ուզեն Հրեաները, կոմս Պերնատոթի սպանութեան համար։ Շուէտի ներկայացուցիչը բողոքեց։— « Հանդիստ ձգեցէք կոմս Պերնատոթը։ Քարոզչական պայքարի առարկայ մի դարձնէք զայն»։

Եգիպտոսի ներկայացուցիչը, Ալի Անտրաոս ալէյ, խնդրեց հապճեպ որոշումներ չտալ։ «Մենք մեր ճամբան պիտի շարունակենք եւ, չնորհիւ Աստուծոյ, ոչ ոք պիտի կրնայ կեցնել մեզ»։

★ Արաբական երկիրները պատասխանելով հաշտութեանց բանակցութեան առաջարկին, կը յայտարարեն թէ Հրեաներուն հետ կրնան բանակցիլ միայն այն ատեն երբ անոնք ընդունին արաբական պետութեան մը հաստատումը ամբողջ Պաղեստինի վրայ։

★ Տոքթ. Խայիմ Վայզման, Իսրայէլի նախագահը, կը պահանջէ հրէական պետութեան միացնել Նոր Երուսաղէմը, «անմարսելի զանելով օտար իշխանութեան մը ենթարկել այդ հրէական քաղաքը»։ Իր յայտարարութեան համաձայն, Իսրայէլի կառավարութիւնը վճռապէս պիտի ընդդիմանայ ամբողջ Երուսաղէմի միջազգայնացման եւ հաւատար իրաւունքներ պիտի պահանջէ բոլոր դաւանանքներուն համար։

Քանի մը տողով

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄի թերթը յօդուած մը հրատարակած է վերջին թիւին մէջ, համաչնաւար երեսփոխան Թիլոնի առորդրութեամբ։ Նախկին նախարարը 800.000 հաշուելով ֆրանսական բանակին թիւը (400.000ը կամնաւոր), կը գրէ թէ այս բանակը « ի սպաս դրուած է ամերիկեան յետադիմութեան», իբրեւ հետեւանք արեւմտեան Միութեան։ Ցետոյ կ'աւելցնէ.— «Ֆրանսական բանակը անկախ չէ այլեւս եւ կը գտնուի օտար հրամանատարութեան տակ։ Ան իջած է հակարոչնչիկ լեգէոնի մը աստիճանին, ինչպէս Նացիներու օրով։ Անոր պաշտօնն է նախ՝ դիմադրել ազատագրական ճակատին, երկրորդ՝ պահպանել ներքին բարեկարգութիւնը »։

ԴԱՏ ԲԱՑՈՒԵՑԱԻ չորս համաչնաւար թերթերու դէմ,— « Իւմանիթէ », «Ալմ Կառա », «Քոնաքռի» եւ «Ֆրանս Նուվէլ», այն ամբաստանութեամբ թէ փորձած են խախտել բանակին բարոյական կորովը եւ անհնազանդութեան մղել զինուորները։

ԱՆԳԼԻՈՑ զինուորական պաշտպանութեան մասին բուռն ճառ մը խօսեցաւ Զըրչիլ։ «Մենք իրաւունք ունինք գոհ այնքան բան դիտնալու մեր ազգային պաշտպանութեան մասին որքան կրեմլինը»։ Ըսելէ վերջ թէ այս տարի քառապատիկ վարկ քուէարկուած է բաղդատելով 1914ի հետ, հարցուց թէ ի՞նչպէս կը վատնուին այս վիթխարի դումարները։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ձոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մանաւորաբար չրջուն վաճառորդներու համար։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԵՐՒԻՒԻ ՄԷՋ կը տօնուի այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Hôtel de Franceի սրահի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Ալդրանիկ խումբին։

Գեղարուեստական բաժին։ Երգ, արտասանութիւն։ Մուտքը ազատ է։

×

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Դեկտեմբեր 11ին, չորեքթի իրիկուն ժամը 8էն մինչեւ առաւօտ։

Գեղարուեստական ընտիր բաժին։ Ճոխ պիւֆէ։ Հայկական եւ եւրոպական պարեր, Cercle des Républicains, 16 rue J .B. David: Մուտքը ազատ է։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. Ահարոնեանի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով։ Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.։ Տեղի կ'ունենայ, 6 Դեկտեմբեր, երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ 11ը՝ 127 rue Boileau, Salle Saint Pothin (նախկին Emile Zola) սինէմային մէջ։ Մուտքը հրաւիրատոմսերով։

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն։ Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մաղընոյի մէջ։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլէի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի։ Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ։

Կէս գիշերէն մի չետ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին։

ՏԱՐԵԿԱՆ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 4ին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կազմակերպած դիչերային պարահանդէսը MOULIN – BRULÉի սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբին, սպանիական պարեր կարիո Քանթիի խումբին կողմէ։ ՍԱՐԵԱՆ TANGOի նուագախումբը։ Թաղուհիի ընտրութիւն եւ բազմաթիւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ եւ պիւրա-մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մասնաւոր հարթակառք Ալֆորվիլէն եւ Charenton Ecolesէն 107 թիւ օթօպիւսը, իջնելու համարMoulin d'Enfer:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra։
Գեղարուեստական բաժին Ա.ճուրդ չհայ
Սեղանները նախապէս դրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 22 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.—Ուսանողական Ոստանի Մայրենաւար հաստատութեան վարչութիւնը պարտք կը համարէ հրապարակաւ արտայայտել իր ու Ոստանի բոլոր ուսանողներու անկեղծ ու խոր գնահատա քը այն լայն օժանդակութեան համար որ մեզ տուեցաւ Institut Arménen de Franceի կողմէ։

Վարչութիւնս, որ ցարդ վայելած է փարիզահայ գաղութին բարեացակամ հոգածութիւնը եւ մասնաւորաբար Հ. Բ. Ը.Մ.եան մնայուն գործակցութիւնը վարչական եւ այլ մարզերու մէջ, ուրախութեամբ կ'արձանագրէ նաեւ Institut Arménienի նիւթական օժանդակութիւնը, որու չնորհիւ կարելի եղաւ վերահաստատել չէնքին մէջ նախաճաշի կանոնաւոր սպասարկութիւն մը՝ մեծապէս գնահատուելովհայ եւ օտար ուսանողներուկողմէ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻԻ Հ. Ը. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30ին Մրիմեան ակումբին մէջ։

ՊԱՆԵԼՕ ԲԱՇԱՆի Աբծիւ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները Հրայր Ակումբը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Վարժարանական կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները անխտիր, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelaisի դպրոցին սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.—«Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը8ին, ընկերվարականներուն սրահը, rue Brossard։ Կարեւոր օրակարգ։

ԷՔՍԻ Հ. Ը. Դ. խումբին ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, սովորական հաւաքատեղին։

ԿԱՐՏԱՆի «Նիկոլ ՊԻաման» խումբին ընդհ. ժողովը, կիրակի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՁԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի ժամը 3էն կէս դիշեր, ՊՈՄՈՆի դպրոցին սրահին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
Կը խօսին ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ընկ. ԹՈՒԴՈՑԵԱՆ

Արտասանութիւններ, երգ եւ պար Փր. Կ. Պոլսէն Կրընոպլի սանուհիներուն կողմէ։

ԴԵՍՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

Հ. Ը. Դ. Պանէլօ Քաշանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղներու ամդամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պարահանդէսին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4էն 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine։

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ե. Իւթիւճեան եւ դուստրը, Տէր եւ Տիկին Մ. Իւթիւճեան, Պ. Ա. Իւթիւճեան եւ համայն ազակիր պատգամները կը ծանուցանեն որ յառաջիկայ կիրակի 5 Դեկտ.ին, յաւարտ Ս. պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ծնողքին՝ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԷԼԻԶ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆի եւ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆի յիշատակին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 rue Jean Goujon։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Տիրուհի Տիրատուրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Տիրատուրեան եւ զաւակները կը տեղեկացնեն որ Դեկտեմբեր 5, կիրակի օր, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ՝

ՍԵՐՈՒԲԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆի

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ, Պոմոնի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ։ Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները։

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ։ Կիրակի 12 Դեկտեմբեր կէս օրէ վերջ ժամը 3էն 11, Պէն Տուչի սրահը, 1 rue Jules Ferry à Petit Ivry, métro Porte de Choisy։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ եւ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ։

Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի «ՊԱՏՈՒՈՈՑ ԳՈՂ»Ը երկու արար։

Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 6ին, ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի նուագախումբին։ Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով։

Մուտք 100 ֆրանք։

Ծանօթ.— 125 թիւ հանրակառք առնողները պէտք է իջնեն rue Jules Ferry, ճիւղ սրահին մօտ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ կօչիկ չհնող լաւ գործաւորներ, վիլԺՈՒԻՖ աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 4 Décembre 1948 Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թ. ՅԱՌԻ — 29e Année N° 5711–Նոր շրջան թիւ 1122 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԴԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ..

Ամէնքն ալ այդ մասին կը խօսին ամիսներէ ի վեր, օրէ օր խրելով անստուգութեան մէջ :

Ճիշդ այս միջոցին Մ. Նահանգները կը գտնուին երեք ականաւոր դէմքեր,— Զօր. Քէնընքթ Քրաւֆորտ, բրիտանական ընդհ. սպայակոյտին պոս – նախագահը, պ. Ժան Մոռօ, Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը, եւ զօր. Մառռաս, Իտալիոյ սպարապետը :

Իրենց պաշտօնը,— խորհրդակցիլ Հիւսիսատլանտեան Ապահովութեան դաշինքի մասին, քննելով երեք տարբեր ծրագիրներ: Մէկը մշակած են արեւմտեան Եւրոպայի ազգերը, երկրորդը՝ Մ. Նահանգները, երրորդը՝ Քանատացիները :

Շահակիցները կ'ուզեն վերջնական համաձայնութեան մը յանգիլ օր առաջ, կազմակերպելու համար ապահովութեան ճակատը:

Անշուշտ վճռական դեր պիտի կատարեն արեւմտեան Եւրոպայի գլխաւոր պետութիւնները, Անգլիա եւ Ֆրանսա: Պարտեալ Իտալիան առ այժմ հիւր կը համարուի: Տեսակ մը պահեստի դրամագլուխ, ինչպէս Սպանիան, հակառակ բոլոր վերապահութեանց :

Իրազեկները կը հաւատան թէ ուրիշ պետութիւններ ալ պիտի հրաւիրուին, յանուն արեւմտեան Եւրոպայի ապահովութեան, ազատութեան եւ քաղաքակրթութեան, որոնք լրջօրէն վտանգուած կը համարուին :

Առաջին «հրաւիրեալները» պիտի ըլլային սկանտինաւեան պետութիւնները, Շուէտ եւ Նորվեկիա:

Բայց, ահաւասիկ ձայն մը Մոսկուայէն, զգաստութեան հրաւիրելու համար զանոնք:

«Իզվեստիա», Մ. Միւթեան կառավարական պաշտօնաթերթն է որ կ'ազդարարէ, Դևկտ. 2 թուակիր յօդուածով մը (Պ. Կրինին).

— « Պատմութեան դասերը անդամ մը եւս կ'ապացուցանեն փոքր ազգերուն, մէջն ըլլալով հիւսիսային Եւրոպայի փոքր երկիրները, թէ իրենց համար ո՛րքան աղետալի է մասնակցիլ նախայարձակ պետութեանց աշխարհակալ քաղաքականութեան »:

Մնացեալը դոց դիտէք բոլորդ ալ.— Ծրագրուած Արեւմտեան Միութիւնը սահմանուած է պատերազմ սարքելու Մ. Միւթեան դէմ :

Նոյնիմաստ ազդարարութիւն մըն ալ Իտալիայէն, համայնավար առաջնորդին՝ Թոլիաթթիի բերնով, երեսփ. ժողովին բեմէն: Ուղղուած՝ օրուան դահլիճին .

— « Ձեր հետեւած ճամբան պատերազմի եւ քաղաքացիական կռիւներու կ'առաջնորդէ : Դուք շատ լաւ գիտէք որ ամէնէն օգնութիւնը կը տրուի այն երկիրներուն որոնք իրենց պաշտպանութեան ճակատին կը միանան, խզելով չէզոքութիւնը »:

Ինչպէս բոլոր երկիրներու համայնավարները, Իտալիոյ մէջ ալ պատերազմի դրդիչ կը համարուին արեւմտեան պետութիւնները, գլխաւորութեամբ Անգլիասաքսոններու, իսկ խաղաղութեան միակ պաշտպանը, ախոյեանն է Մ. Միութիւնը ...

Այս իմաստով ճառեր կ'լսենք ամէն օր, Ֆրանսայի մէջ ալ: Դեռ առջի օր, Ռուրի հարցին քննութեան առթիւ, համայնավար ներկայացուցիչը, Ֆյորիմոն Պոնթ կը յայտարարէր Ազգ. ժողովին բեմէն .

— «Արեւմտեան Գերմանիան կցուելով արեւմտեան Եւրոպայի, իրական ին մէջ աւելի վտանգաւոր պիտի դառնայ անոր համար որ, չատ չանցած տիրական դիրք մը պիտի բռնէ իր նախկին զինակիցներուն, Սպանիոյ, Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ հետ: Այդպիսի Եւրոպայի մը ծոցին մէջ Ֆրանսան ուրիշ տեղ պիտի չունենայ բայց եթէ այն դոր իրեն կը վերապահէ Հիթլէր»:

Եղրակացութիւն.— « Անդիւսաքսոններու քաղաքականութեան հիմն է նախայարձակման խարիսխի մը վերածել արեւմտեան Եւրոպան, ընդդէմ Մ. Միութեան » :

Ահ՛ղճ ապահովութիւն եւ խաղաղութիւն, որ պիտի ամրապնդուին փոխադարձ կասկածամտութեան, մրցակցութեան եւ յարձակման սպառազէն – նութեանց այս թունաւոր մթնոլորտին մէջ ...

Շ.

Խուժանավարութեան մը առթիւ

Մէկ շաբաթէ ի վեր պատահական փախուստ – ներ, սուտով սուտեր եւ դարշահոտ քսութիւններ իրար կը հրմշտկեն դիմացի բանջարանոցին մէջ, « օրկա՛ն Ֆրանսահայ Ազգ. ընդհ. Միութեան» :

Նոր դիւտը.— Դաշնակցութիւնը ուզեր է խաչաձեւել Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութիւնը, միեւնոյն օրը կազմակերպելով իր կուսակցական տօնը, Փարիզի եւ Մարսէյլի մէջ:

Ամէնադէմ եւ երերուն Զիթունին ալ, որ չի կրնար քառասուն տող բան գրել առանց ինքզինքը, իր այս ու այն գործը, աշխատանքը դովելու, կը ճուար երէկ, նոյն բանջարանոցին պատերէն .

— « Ուրիշ օր չէրկա՞յ···

Միանգամ ընդ միշտ կը յայտարարենք ի դիտութիւն բոլոր գրգռիչներուն եւ Զիթունիներուն.

— Ի գո՛ւր կը փորձէք հայրենասիրական վարկ չահիլ, գռեհկօրէն խեղաթիւրելով բուն իրականութիւնը:

Փարիզի մէջ Դաշնակցութեան Օրը կազմակերպուած էր Նոյեմբեր 20ին , յետաձգուեցաւ « Արմենուհի»ի ներկայացման եւ Արովեանի հարիւրամեակի տօնակատարութեան առթիւ :

Մարսէյլի մէջ ալ նշանակած էին Նոյեմբեր 21ին, վարձելով Grand Palaisն: Վերջին պահուն պինդարական իշխանութիւնը գրաւած ըլլալով չէնքը, ստիպուեր էին ուրիշ սրահ մը վարձել յաջորդ շաբթուան համար:

Այսպէս ալ յայտարարուած էր ամէն տեղ, թերթով եւ թռուցիկներով :

Ուրեմն, ոչ թէ խաչաձեւում, այլ միայն զուգադիպութիւն:

Դաշնակցութիւնը պէտք չունի պատէ պատ զարնուելու, ձրի սինէմայ խոստանալու եւ հայրենիքին անունը չհաւդործելու, որպէսզի բազմութիւն հաւաքէ: Տեսնողը տեսաւ վերուքն ալ:

ՀՐԱՇՔ – ՏՂԱՆ, ջութակահար Վարուժան, հազիւ 12 տարեկան, Փարիզհատածէարդէնը, երաժշտանոց մտնելու համար Լիբանանի կառավարութեան ծախքով: Կը ծանօթանաք վաղը :

ԿԻԼԻԿԻՈՑ մասին խնդրագիր մը ներկայացուցած է Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարութեան՝ Պ. Դր. Թէլլալեան (Գրիմիթէլ), իբրեւ նախկին պատուիրակ: Ի՛նչ սրտառուչ միամտութիւն, օրուան այս ժամուն ...

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՍՈՒՐԻՈՑ ՄԷՋ

Արիւնալի դէպքեր պատահեցան Սուրիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք դահլիճին հրաժարման: Հեռագրի մը համաձայն, ուժ հոգի սպաննուած, 70 հոգի վիրաւորուած են: Ոստիկանութիւնը կրակ բացած էր ցուցարարներուն դէմ: Կ'ըսուի թէ կրակի տրուած է պատերազմական նախարարին՝ Ահմէտ Շարապաթի բնակարանը :

Նախկին նախագահ Հաշէմ պէյ մերժեց «ժողովրդական ճակատ»ի կառավարութիւն մը կազմել, յաջորդելու համար նախորդին որ հրաժարեցաւ եւ նոր օրուան ընդհ. դրծադուէյ մը վերջ : Դժգոհները կը պահանջեն զարկ տալ Պաղեստինի պատերազմին, փոխանակ տկարանալու հրէական յաղթութեանց առջեւ :

Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ խռովութեանց զոհերուն յուղարկաւորութեան առթիւ , նոր բնդհարումներ պատահեցան, երբ հաւատացեալները դուրս կ'ելլէին մեծ մզկիթէն: Նոյն պրիւրին համաձայն, առաջին անկարգութիւնները սկսան խորհրդարանին մէջ, երբ խոսոյէն կը քննադատուէր ձէմիլ Մէրտամի կառավարութեան քաղաքականութիւնը եւ զինուորական հրամանատարներուն տկարութիւնը: Ցետոյ սկսան փողոցային ցոյցերը, չուկաներու , Դամասկոսի համալսարանին եւ բոլոր դպրոցներու փակումով :

★ Դահլիճի մէջ ալ խռովութիւններ ծագեցան ուսանողներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ : Համալսարանը փակուեցաւ:

★ Պաղեստինի Արաբնախկն պատուիրակութիւն մը Անդրյորդանան երթալով, յայտնեց թէ ազգ. ժողով մը «Անդրյորդանի եւ Պաղեստինի թագաւոր» հռչակած է Ապտուլլահը :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ զինուորական կացութիւնը ծանրացած է, համաձայն պատերազմական նախարարին խոստովանութեան :

Ռուրի վասին տրուած որոշումը

« ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է ՈՐԵՒԷ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ՖՐԱՆՍԱՅԻ »

Հինգշաբթի օր, Ազգ. ժողովը լսելէ վերջ արտաքին նախարարին բացատրութիւնները, 181ի դէմ 377 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց կառավարութեան, որ անմիջապէս բողոքած էր Գերմանիոյ անգլեւամերիկեան շրջանի հրամանատարութեան նոյեմբեր 10 թուակիր որոշման դէմ (Ռուրի ճարտարագործութիւնները Գերմանիոյ վերադարձնել): Թէեւ Ֆրանսա իրաւունք ստացած է անմիջապէս մասնակցելու Ռուրի վերատուչիչ կազմակերպութեանց, բայց անգլեւամերիկեան հրամանագրին յառաջաբանը ոչ ետ առնուած է, ոչ ալ ստորագրուած: Արդ, Ազգ. ժողովը համոզուած է թէ անոր տրամադրութիւնները հակառակ են Ռուրի հանքածուխին եւ պողպատին «եւրոպականացման», միակ միջոցը հաշտեցնելու եւրոպական ապահովութեան եւ Գերմանիոյ մտտեսութեան աստիճանական հաւասարակշռութեան պահանջները: Բանաձեւը չի պարունակեր սովորական բառերը,— « Վստահութիւն կը յայտնէ կառավարութեան »:

Համայնավարները առանձին բանաձեւ մը առաջարկած էին, պահանջելով Գերմանիա գրկել քննիչ յանձնաժողով մը, բայց մերժուեցաւ 181ի դէմ 411 ձայնով: Տը Կոլի կուսակիցներն ալ երկրորդ բանաձեւ մը առաջարկած էին, որ վերապահումներ կը յայտնէր կառավարութեան գործունէութեան մասին:

Այս ալ մերժուեցաւ 62ի դէմ 314 ձայնով :

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՆՉՈՐ ՄՏԱՀՈԳ Է

Վիճաբանութիւնները այն տպաւորութիւնը կը ձգէին թէ կառավարութիւնը եւ խորհրդարանը չեն ուզեր խանգարել Փարիզի (Միացեալ Եւրոպա) եւ Լոնտոնի բանակցութիւնները (Ռուրի խնդիր): Այս մտահոգութեամբ ալ, չափաւոր ճառ մը խօսեցաւ արտաքին նախարարը, Պ. Շուման : Բայց եւ այնպէս, շատ մը երեսփոխաններ կր կասկածին Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու բռնած դիրքէն:

Նախարարը չհեկնեցաւ տեղեկութիւններ հաղորդեց Ռուրի ճարտարագործութեանց մասին : Հանքածուխի ամսական արտադրութիւնն է 8 միլիոն թոն (պատերազմէն առաջ՝ 10 միլիոն), պողպատին արտադրութիւնը՝ տարեկան 7 միլիոն (նախապէս 10 միլիոն): Ֆրանսա դրամ չի վճարեր հանքածուխին համար որուն արժէքին է տարեկան 77 միլիոն տոլար: Ֆրանսա հաւանած է 336.000 թոն ածուխ յանձնել Լոռէնի հանքերէն, ուր ամռան մէջ, այնքան մեր արտադրութեան հազիւ 3 %ը : Աւսոր փոխարէն գերմանական հանածոյ կը ստանանք :

ԼՈՒԻ ՄԱՌԻՆ.— Եթէ փոխանակութիւններ կատարել կ'ուզէք, միասով կամ հազամբով փոխանակեցէք, որպէսզի ռումբի վերածուելով մեր դէմ չդայթին :

Պ. Շուման չարունակելով իր ճառը, յայտարարեց թէ Ֆրանսա երբեք հրաժարած չէ գերմանական գործարանները քանդելու ծրագրէն: Եթէ քանդումները ընդհատուած են այժմ, պատճառը այն է որ վերաքննութիւններ կր կատարուին : «Կարելի չէ համոզել Դաշնակիցները որ սահմանափակեն գերմանական արտադրութիւնը, բաղդատելով մերինին հետ, մինչ մենք անկարող ենք զարկ տալ անոր : Անկէ կրնանք չափել վերջին դործադուլներուն աղետալի ազդեցութիւնը : Մեր նպատակը այն է որ ճարտարագործական կեդրոնացում մը տեղի չունենայ Ռուրի մէջ, գրամատիրական ըլլայ թէ պետական: Ապագայ Գերմանիան պէտք է եւրոպական ճակատին վրայ արձանագրուի նախ տնտեսական , յետոյ քաղաքական ծրագրով: Առանց հերքուելէ վախնալու, կր յայտարարեմ թէ որեւէ վերջնական կարգադրութիւն կարելի չէ առանց մեր համաձայնութեան » :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, աջակողմեան երեսփոխան մը հարցուց համայնավարներուն .

— « Դուք առանց պայմանի յանձն առած էք երբեք չկռուիլ Մ. Միութեան դէմ: Միեւնոյն յանձնառութիւնը կր ստանձնէ՞ք մեր միւս դաշնակիցներուն հանդէպ :

Ոչ ոք պատասխանեց այս հարցումին: Համայնավար երեսփոխան մը յայտարարեց թէմիաքն իրենք են որ Ալզաս Լոռէնը կր պաշտպանեն գերմանական քարոզութեան դէմ: Նախագահը դիտել տուաւ թէ այս ժողովին մէջ չկայ մէկը որ մտքէն անցընէ հրաժարիլ Ալզաս Լոռէնէն :

★ Պ. Խոհօ ճառ մը խօսելով Փարիզի ամերիկեան ակումբին մէջ, յայտարարեց .

— « Պէտք չէ փորձենք ստանանք: Եթէ Գերմանիա վերստանայ, ուղղակի կամ անուղղակի , իր դործարանները եւ հում նիւթերը, չենք կրնար հաւատալ թէ մարդասիրական նպատակներու համար պիտի դործածէ այդ աղբիւրները» :

(Ուրեմն չարունակութիւնը հարդա Գ. Էջ)

ՄԵՒ ԾՈՎՈՒ մէջ, Զոնկուլտաքի առջեւ ընկղմեցաւ թրքական նաւ մը: Հեղդուեցան 21 ուղեւորներ :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ՈՒԺԸ

Նախկին Օսմ. կայսրութեան աւերակներուն վրայ ծնունդ առին արաբական եօթը պետութիւններ: Թուրքիայէն բաժնուած այդ հողերուն տարածութիւնը կը հաշուուի երկու միլիոն քառակուսի քիլոմէթր: Իսկ արաբ ազգայնականներու հաշուով, արաբական պետութիւններու ընդհանուր սահմանագծումը իր մէջ կ'ամփոփէ՝ եօթը միլիոն քառ. քիլոմէթր տարածութիւն: Այսինքն՝ նոյնքան, որքան չէ Եւրոպայի ամբողջ հողամասը: Հակադրութիւն ըլլալով, այս երկիրներու բնակչութիւնը հազիւ մէկ տասներորդը կը կազմէ Եւրոպայի բնակչութեան: Ցիսուն միլիոնի մօտեցող Արաբները, առաւելութիւն մը ունին միայն, քիչ բացառութեամբ միատարր են, ունին նոյն լեզուն, նոյն կրօնքը եւ մշակոյթը:

Ընդարձակ այս երկիրները կը տարածուին Հնդկաց ովկիանոսէն մինչեւ Ատլանտեան, Պարսից Ծոցէն մինչեւ Ազեւեղեան եւ ափրիկեան Միջերկրականի եզերքները:

Բուն արաբական հայրենիքը կազմող թերակղզին իր մէկուկէս միլիոն քառակուսի քիլոմէթր տարածութեամբ, հազիւ հինգ միլիոն բնակչութիւն կը հաշուէ իր վրայ: Այս հողամասը, չնորհիւ Իսլամի վճռական պայքարներուն, միացած կարելի է նկատել: Եէմէնի հանդուցեալ Իմիրը՝ Եահեա Համիտ էլ Տին, 1935ի կռիւներու ընթացքին, հարկադրուեցաւ իր արտաքին եւ ներքին իշխանութիւնը դիջիլ Հիճազի այսօրուան տիրոջ: Բացի Կարմիր Ծովու ձիպրալթարը նկատուող Ատէնէն, այսօր արաբական թերակղզին, Ապուլ Ազիզ Սէուտի զաւակը՝ Ֆէյսալը կը ճանչնայ իրեն թագաւոր:

Հիմնական այս կոլիգին չափ արժէք կը ներկայացնեն սակայն արաբականութեան համար չաբք մը ուրիշ սահմանակից երկիրներ: Առաջին դէմ վրայ կուգան՝ Իրաքը, 340.000 քիլոմէթր տարածութեամբ եւ երեք միլիոն բնակիչներով: Աւելի հեռուն՝ Եգիպտոսը իր մէկ միլիոն քառակուսիով եւ տասնեօթը միլիոն բնակչութեամբ: Լրացնելու համար ցանկը, պէտք է աւելցնել Սուրիան, որ ունի 138.000 քիլոմէթր եւ երեք միլիոնի մօտեցող բնակչութիւն: Թագաւոր Ապտուլլահի Անդրյորդանանը՝ 42.000 քիլոմէթր եւ կէս միլիոն բնակիչ: Կռուախնճոր դարձած Պաղեստինը այս վերջինին կէս տարածութեամբ, սակայն մէկ միլիոնէ աւելի բազմութեամբ: Աւելի նեղ սահմաններով Լիբանանը՝ իր մէկ միլիոնի հասնող ժողովուրդներով:

Այսքանով չի վերջանար չաբքը սակայն: Տակաւին կան հարաւային Միջերկրականեան երկիրները, Լիբիա, Սպանիական Մարոքը, յետոյ Ֆրանսական Թունիզը, Ալժերիան, Մարոքը, եւ կուգուկէս միլիոն քառ. քիլոմէթր տարածութեամբ եւ տասներեք միլիոն բնակիչներով: Դարձ մը դէպի հետ, դէպի արաբական թերակղզին, կը հանդիպինք՝ Հատրամուտի, Օմանի, Պահէյնի կղզիներու եւ Քուվէյթի սուլթանութիւններուն, իրենց քառորդ միլիոնէն աւելի տարածութեամբ ու հազիւ կէս միլիոն հասնող բնակիչներով:

Արաբ ծայրայեղ ազգայնականներու ծրագիրն է օր մը միացած տեսնել այս հողերը: Արաբական հսկայ կայսրութեան մը երազը այսօր նուաճած է իրաքահպիր արաբի հոդիին մէջ: Սակայն անոնք երեք երազ չեն չափերը իրականութեան հետ: Արաբ գործիչները օժտուած են քաղաքական մեծ խմաստութեամբ: Անոնք կը դգան դժուարութիւնները, ներքին թէ արտաքին ու մանաւանդ տնտեսական:

Կ'արժէ չեչտել որ այս վերջին մտահոգութիւնը հետզհետէ կը սկսի փարատիլ չնորհիւ քարիւղի հարստութեան: Արաբ պետութիւնները գրեթէ բոլորն ալ ունին այս կենսական հեղուկէն, կը մբնայ աստիճանաբար չահագործումը կանոնաւորել, առանց արտաքին ծանր լուծներու տակ իյնալու: Այսպէս Իրաքի նշանաւոր քարիւղը, որուն չահագործման ձեռնարկուեցաւ 1934ի, ներկայիս կ'արտադրէ տասնեակ չորս միլիոն թոն: Սակայն այս քանակը չատ դիւրութեամբ կրնայ կրկնապատկուիլ: Աւելի հին է Պարսից Ծոցի քարիւղը, ուր Պահրէյնի կղզիները միայն տարեկան կ'արտադրեն մէկուկէս միլիոն թոն քարիւղ: Նոյնպէս Քուվէյթի նահանգը առատ քարիւղ ունի, որուն չահագործումը մեծ կարելիութիւններ կը նկատացնէ: Եգիպտոսի քարիւղը կը գտնուի Կարմիր Ծովու եզերքը, Սուէզէն 200քիլոմէթր անդին գտնուող Ռաս Կապիի մէջ, անոնք հազիւ տարեկան 650.000 թոն կ'արտադրեն, եւ սակայն յաւելումը ապահով կը նկատուի:

Սէուտական Արաբիոյ առասպելական քարիւղը արդէն նոր պատմութիւն մըն է: Այս անբաւ հարստութիւնը պատճառ պիտի դառնայ որ անապատները ծաղկին այս չրջանին մէջ: Քարիւղի հարուստ հորիզոն դտնուած են նաեւ սուլթանական ծէգուէյէի մէջ:

Արաբական եղկիրները ունին նաեւ պղինձ, երկաթ, արմտիք եւ բամպակ:

Արաբ վարիչները տեղեակ իրենց տնտեսական հնարաւորութիւններուն, առայժմ աւելի մտահոգ են երկրի հողեկան կապ ստեղծելու խնդրով: Նախ եւ առաջ դարաւոր տարկուէտեան հետքերը պէտք է ամհետանան արաբական ժողովուրդներու հոդիէն: Հակայական անապատներով բաժնուած միեւնոյն ազգի զաւակները խորթացած են իրարմէ, ստեղծուած է զաւառաբարբառներու տարբերութիւն մը եւ բարբառու խանդիաղանճ մը: Աչիրէթական հոգեբանութիւնը չատ մը իշխանութիւններ վերածած է աւատականութեան: Դժուարութիւն ունի նաեւ հին արիւնոտ օրերէն եկող կրօնական աղանդամոլութիւնը: Սիմինեռու, Շիիներու դարաւոր հակամարտութեան զուգընթաց նորէն սկսած է ձեւ ու մարմին ստանալ Վահապիներու իսլամական ուղղափառութիւնը: Բոլոր այս ա՛մէնական դժուարութիւնները կը մղեն արաբ նորաստեղծ պետութիւնները խոհականութեան, աչալրջութեան եւ համբերութեան:

Ներկայիս բոլորն ալ լծուած են բարձրացնելու արաբական զանգուածներու քաղաքական մակարդակը: Իրաքահիպ պետութիւն նախ ի՛ք իր մէջ պէտք է զարգացնէ պետականութեան գաղափար. կամակերպուի, գործիչներու եւ պաշտօնէութեան դասակարգ մը առաջ բերէ ու անկից վերջ միայն լծուի իրականացնելու արաբական միութեան գաղափարը:

Մինչ այդ, դէպի միութիւն մեծուած առաջին քայլը՝ Արաբական Դաշնակցութիւնը, 1945էն ասդին տնտեսական իրողութիւն մըն է արդէն: Անոր չուրջ բոլորուած են արաբականեօթը պետութիւնները: Լիկայի ուխտը կազմող քանի յօդուածներէը, կարծես սանդխամատեր ըլլան, որոնք աստիճանարար պիտի բարձրացնեն արաբական պետութիւնները դէպի ըդհանուր միութիւն: Այդ ուխտին երկրորդ յօդուածին արտադրումը ցոյց պիտի տայ հետապնդուած հեռաւոր նպատակը: Ըստ այդ յօդուածին,— «Միութեան նպատակն է ան - դամ պետութեանց միջեւ կապերու սերտացում եւ ա՛ղ քաղաքական գործունէութեան ներդաչնակում, որպէսզի կարելի ըլլայ սերտօրէն համագործակցիլ իւրաքանչիւրի հետ, պահպանել իրենց անկախութիւնը եւ գերիչխանութիւնը եւ ընդհ. ձեւով հետաքրքրուիլ արաբ երկիրներու վերաբերեալ հարցերով եւ չահերով:

Միութեան նպատակն է նաեւ իւրաքանչիւր պետութեան վարչակարգի եւ պայմաններու սահմանին մէջ ստեղծել համագործակցութիւն հետեւեալ հարցերու համար.— 1) Տնտեսական եւ ելմտական հարցեր, մէջը հաչուած նաեւ առեւտրական փոխանակութիւնները, մաքսային, դրամական, երկրագործական եւ ճարտարարուեստական խնդիրներ: 2) Հաղորդակցութիւնը, ինչպէս երկաթուղիներու, ճամբաներու, օդանաւորդութեան, նաւարկութեան եւ փոստ - հեռագրական խնդիրներ: 3) Մշակոյթի հարցեր: 4) Ազգութեան եւ հպատակութեան հարցեր, անցագիրներ, վիզաներ եւ պետական վճիռներու գործադրութիւն: 5) Ընկերային հարցեր: 6) Առողջապահական հարցեր:

Մտաւորական չարժումը եղկրէ երկիր սկսած է յատն ծաւալով տարածուիլ: Միայն Եգիպտոսի էլ Ազհարի համալսարանը 14.000 ուսանող կը հաչուէ իր ծոցին մէջ, որոնց 2000ը դանազան արաբական երկիրներէ հաւաքուած են այ՛տեղ: Արաբ թերթեր կան ներկայիս, որոնք օրական 100.000 տպաւորւմ ունի՛: Այլեւս հաչիւը չկայ դրական, դիտական, մասնագիտական ամսագիրներուն: Նոյնպէս կարեւոր դեր մը վերապահուած է արաբական չարժանկարին: Ներկայիս արաբ երկիրներու մէջ ստուդիոյ չարժանկարի սրահները, գրեթէ կէս տո կէս ցուցադրութեան կը դիտեն Եգիպտացիներու պատրաստած արարքերէն ժապաւէնները:

Արաբական Դաշնակցութիւնը ամէն տարի կը հպմակերպէ տարբ դրագէտներու, մտաւորականներու, բժիչկներու տարձին համագումարներ, ու միչտ տարբեր երկիրներու մէջ: Այս հանդիպումները աւիթ կը ստեղծեն որ մտաւորական եւ հոգեկան կապ ստեղծուի երկրէ երկիր:

Վերջապէս ամէն միջոց կը գործադրուի՝ արագ կերպով առաջ բերելու համար արաբական համատարած դարթօնքը: Այս ընթացքով վստահօրէն կարելի է պնդել որ արաբ ժողովուրդը օր մը պիտի հասնի իր ներպին ու՝ վերականգնելով անցեալի իր փառքը, պիտի ստեղծէ մեծ, հզօր եւ միացեալ արաբական կայսրութիւնը:

ՈՒՌՀԱՑԵՑԻ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ Թուրքիոյ մէջ

Անգլ· թերթի մը թղթակիցը կը գրէ Անգարայէն·—

Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ յարաճուն ձգտում մը, տնտեսական տպնապ մը, եւ ներհակ կուսակցութեանց իշխանութեան տիրանալու մրցում մը կարծես կը փութացնեն որ Թուրքիան դանդաղ եւ տաժանելի յառաջդիմութեամբ մը դառնայ Արեւմտեան ժողովրդապետութեան վրայ տփուած պետութեան մը՝ թէեւ Թուրքիան հեռու է «կատարեալ» ժողովրդապետական երկիր մը ըլլալէ, սակայն մեծ յոյսեր ունի, բաղդատմամբ Ցունաստանին որ կը տառապի քաղաքային պատերազմով եւ արաբական երկիրներուն ուր դեռ կը տիրեն աւատական բարքերը:

Թուրքիոյ մէջ կրօնական ազատութեան սեղմումները կը բարեփոխուին, գաղտնի ոստիկանութիւնը այլեւս չի ձերբակալեր բնաւ մէկը քստ կամս: Քաղաքական վէճերու աւելի ազատութիւն կայ հիմա, բացի Իսթամպուլէն եւ Անդարայէն ուր պզտիկ սեղմումներ կը չարունակուին:

Կառավարութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակեց համայնավար կուսակցութիւնը, իբրեւ օտար պետութեան ծառայող: Անոր վարիչներէն 56 հոգի ձերբակալուեցան երկու տարի առաջ: Ասոնց համեմատ հայհոյանքը այնքան խիստ չէ որքան Ցունաստանի մէջ:

Թրքական յառաջդիմութեան դէմ վտանգաւոր ճակատ մը կը կազմեն «Ա՛ստղուցի»ները, դիւանագիտութեամբ նախկին կրթական նախարար Բ. Ս. Սիւլըմի: Ասոնք ծայրայեղ ազգայնականներ են եւ բուռն կերպով կը չարձակին համալսարանի ազատամիտ ուսուցիչներուն վրայ:

Այն երեք ուսուցչապետերէն որոնք քանի մը տարի առաջ կ'ամբաստանուէին «Անատոլուցիներու» կողմէ թէ Ամերիկացիներու համակիր էին, հիմա կ'ամբաստանուին իբրեւ կուսակից համայնավարներու:

Թրքական մամուլը հետզհետէ աւելի ազատութիւններ կը վայելէ, բացի այն սեղմումներէն որ թոյլ չտար յարձակում գործել պետութեան մարիխներուն դէմ, մէկը ըլլայով համրապետութեան նախագահը: Մամուլին միակ տնարութիւնը այն է որ կախում ունի կառավարութենէն, երբ առտաքին քաղաքականութեան մասին կը խօսի:

Թրքական խորհրդարանը ստիպուեցաւ հաւանութիւն յայտնել ամերիկեան օգնութեան: «Եէնի Սապահ» վերջերս դիտել կուտար թէ Միացեալ Նահանգները խիստ ծանր պայմաններ դրած են: Բնականաբար նաեւ կառավարութիւնը թէ գաղտնի բանակցութիւններ կը վարէ, ինչ որ «Թուրքիան տնտեսական եւ առեւտրական սեղմումներու» կառավարիչը:

Չախ հոսանքի պարբերաթերթեր չկան Թուրքիոյ մէջ: Երկու տարի առաջ այ հոսանքի խմբակներ խորտանեցին այն տպարաններուն որոնք այդ կարգի հրատարակութիւններ կրտպէին: Ոստիկանութիւնը չմիջամտեց:

Թրքական օրէնքը խառնուրդմըն է Զուիցերիական, քաղաքական օրէնսգրութիւն իտալական պատժական օրինգրութեան եւ գերմանական առեւտրական օրէնքի: Սակայն քանի մը թրքական յաւելումներ կան որոնք բաց դուռ կը ձգեն:

Օրէնքի խուսափելու օրինակն ձեւ մը կայ: 1946ին եւ 1947ին այս խուսափումը գործածուեցաւ քաղաքական նպատակներով: 1947ի քաղաքական տարտութեանց առեն, Գոնիայի մէջ 85 հոներ եւ այրեղէներ հաւաքուեցան, առ ամբաստանութեամբ թէ կ'ուղէին տապալել կառավարութիւնը: Երբ ներչխանութեամբ ուզէ վճիռ կը գործադրուի, դատախազը կ'ըսէ թէ «տանտէրն կը գնէ» եւ ամբաստանեալը ի վերջոյ կ'ազատի չորս ու կէս ամիս բանտը մնալէ վերջ:

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ԳԱՆԳԱՏԸ

ՅՄԲ.— «Արմենիա», Պուէնոս Այրէսի մեր պաշտօնակիցը, հետեւեալ խորհրդածութիւնը կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ·

... Տասնեակ հազարաւոր Հայերու մէջ մտահոգիչ վրայ կը համրուին հայերէն դիրք կարդացողները:

Հայ դիրքը անտեսուած է ու լքուած: Ան կը նմանի որբի մը, որուն ճակատագրով ոչ ոք կ'ուզէ հետաքրքրուիլ: Մինչդեռ ապրեցնելու համար ցեղ մը, պայման է որ ապրի որբը:

Մենք կ'ուզենք մեծցած ու առուղացած տեսնել ցեղը, կը մոռնանք սակայն, որ ազգերը մեծ են ու հզօր իրենց մշակոյթով ու արուեստով:

Մեր պայմաններու մէջ ապրող բազմութիւններու համար հրամայական պարտականութիւնն մըն է կապուիլ հայ գրականութեան ու մշակոյթին:

Միամտութիւն է խորհիլ թէ մարդ կրնայ հեռեւիլ հայ մտքի զարգացման փուլերուն, երբ կը մոռայ հեռու դրքի ընթերցումէ:

Վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին այս հացին չուրջ սպառած մելանը չափ չունի: Եւ

Արաբական եղկիրները ունին նաեւ պղինձ, երկաթ, արմտիք եւ բամպակ:

Արաբ վարիչները տեղեակ իրենց տնտեսական հնարաւորութիւններուն, առայժմ աւելի մտահոգ են երկրի հողեկան կապ ստեղծելու խնդրով: Նախ եւ առաջ դարաւոր տարկութեան հետքերը պէտք է ամհետանան արաբական ժողովուրդներու հոդիէն: Հակայական անապատներով բաժնուած միեւնոյն ազգի զաւակները խորթացած են իրարմէ, ստեղծուած է զաւառաբարբառներու տարբերութիւն մը եւ բարբառու խանդիաղանճ մը: Աչիրէթական հոգեբանութիւնը չատ մը իշխանութիւններ վերածած է աւատականութեան: Դժուարութիւն ունի նաեւ հին արիւնոտ օրերէն եկող կրօնական աղանդամոլութիւնը: Սիմինեռու, Շիիներու դարաւոր հակամարտութեան զուգընթաց նորէն սկսած է ձեւ ու մարմին ստանալ Վահապիներու իսլամական ուղղափառութիւնը: Բոլոր այս ա՛մէնական դժուարութիւնները կը մղեն արաբ նորաստեղծ պետութիւնները խոհականութեան, աչալրջութեան եւ համբերութեան:

Ներկայիս բոլորն ալ լծուած են բարձրացնելու արաբական զանգուածներու քաղաքական մակարդակը: Իրաքահիպ պետութիւն նախ ի՛ք իր մէջ պէտք է զարգացնէ պետականութեան գաղափար. կամակերպուի, գործիչներու եւ պաշտօնէութեան դասակարգ մը առաջ բերէ ու անկից վերջ միայն լծուի իրականացնելու արաբական միութեան գաղափարը:

Մինչ այդ, դէպի միութիւն մեծուած առաջին քայլը՝ Արաբական Դաշնակցութիւնը, 1945էն ասդին տնտեսական իրողութիւն մըն է արդէն: Անոր չուրջ բոլորուած են արաբականեօթը պետութիւնները: Լիկայի ուխտը կազմող քանի յօդուածներէը, կարծես սանդխամատեր ըլլան, որոնք աստիճանարար պիտի բարձրացնեն արաբական պետութիւնները դէպի ըդհանուր միութիւն: Այդ ուխտին երկրորդ յօդուածին արտադրումը ցոյց պիտի տայ հետապնդուած հեռաւոր նպատակը: Ըստ այդ յօդուածին,— «Միութեան նպատակն է ան - դամ պետութեանց միջեւ կապերու սերտացում եւ ա՛ղ քաղաքական գործունէութեան ներդաչնակում, որպէսզի կարելի ըլլայ սերտօրէն համագործակցիլ իւրաքանչիւրի հետ, պահպանել իրենց անկախութիւնը եւ գերիչխանութիւնը եւ ընդհ. ձեւով հետաքրքրուիլ արաբ երկիրներու վերաբերեալ հարցերով եւ չահերով:

Միութեան նպատակն է նաեւ իւրաքանչիւր պետութեան վարչակարգի եւ պայմաններու սահմանին մէջ ստեղծել համագործակցութիւն հետեւեալ հարցերու համար.— 1) Տնտեսական եւ ելմտական հարցեր, մէջը հաչուած նաեւ առեւտրական փոխանակութիւնները, մաքսային, դրամական, երկրագործական եւ ճարտարարուեստական խնդիրներ: 2) Հաղորդակցութիւնը, ինչպէս երկաթուղիներու, ճամբաներու, օդանաւորդութեան, նաւարկութեան եւ փոստ - հեռագրական խնդիրներ: 3) Մշակոյթի հարցեր: 4) Ազգութեան եւ հպատակութեան հարցեր, անցագիրներ, վիզաներ եւ պետական վճիռներու գործադրութիւն: 5) Ընկերային հարցեր: 6) Առողջապահական հարցեր:

Մտաւորական չարժումը եղկրէ երկիր սկսած է յատն ծաւալով տարածուիլ: Միայն Եգիպտոսի էլ Ազհարի համալսարանը 14.000 ուսանող կը հաչուէ իր ծոցին մէջ, որոնց 2000ը դանազան արաբական երկիրներէ հաւաքուած են այ՛տեղ: Արաբ թերթեր կան ներկայիս, որոնք օրական 100.000 տպաւորւմ ունի՛: Այլեւս հաչիւը չկայ դրական, դիտական, մասնագիտական ամսագիրներուն: Նոյնպէս կարեւոր դեր մը վերապահուած է արաբական չարժանկարին: Ներկայիս արաբ երկիրներու մէջ ստուդիոյ չարժանկարի սրահները, գրեթէ կէս տո կէս ցուցադրութեան կը դիտեն Եգիպտացիներու պատրաստած արարքերէն ժապաւէնները:

Արաբական Դաշնակցութիւնը ամէն տարի կը հպմակերպէ տարբ դրագէտներու, մտաւորականներու, բժիչկներու տարձին համագումարներ, ու միչտ տարբեր երկիրներու մէջ: Այս հանդիպումները աւիթ կը ստեղծեն որ մտաւորական եւ հոգեկան կապ ստեղծուի երկրէ երկիր:

Վերջապէս ամէն միջոց կը գործադրուի՝ արագ կերպով առաջ բերելու համար արաբական համատարած դարթօնքը: Այս ընթացքով վստահօրէն կարելի է պնդել որ արաբ ժողովուրդը օր մը պիտի հասնի իր ներպին ու՝ վերականգնելով անցեալի իր փառքը, պիտի ստեղծէ մեծ, հզօր եւ միացեալ արաբական կայսրութիւնը:

ՈՒՌՀԱՑԵՑԻ

սակայն կարելի չէ ուրիշ անոր վրայէն, երբ դիտենք որ մեր մտաւոր վերելքն ու մեր մշակոյթի տպագան կախուած են հայ գրքի տպաւորմէն :

Գեղարուեստական ամէն ստեղծագործութիւն դատապարտուած է կորսուելու, երբ կը պակսի հետաքրքրութիւնը անոր հանդէպ :

Գրավաճառներու դարակներուն մէջ փոշիի խաւերուն ներքեւ թաղուած գրքերով մշակոյթ ստեղծել կարելի չէ :

Դժուար թէ մամուլին տակէն դուրս ելած հայ գիրքը, 1000է աւելի օրինակներով տպագրուած ըլլայ : Բանաստեղծութիւն, թատերգութիւն եւ յուշերկը տարուբերին 400—500ի մէջ, բայց բախտաւոր պէտք է համարել իւրաքանչիւր հեղինակ մը, եթէ կարենայ տասնեակ տարիներ վերջ անոնց բազմացումը տեսնել :

Մինչեւ Աբեւելքի Հայ Գրողներու համագումարի առթիւ կը մղուինք այս խորհրդածութեանց, երբ մեզ զանգուածները գրեթէ գիրք չեն կարդար :

Մարդիկ ձեղի կը ճառեն դրականութենէն : կը թոթովեն դիպուածով ու դասագրքերէն դուրս սորված կիսատ պռատ հեղինակներու անունները, բայց առանց չափազանցութեան գժուար է հատիւ անձի մը վրայ դտնելմէկը, որ իրապէս ճանչնայ մեր գրողները :

Առաւելագոյն պատահային չատ յեղեղուած անուններ կան, ծանօթ նորմիսկ նախաերթեւարի մը խոնարհագոյն կարգի տղոց ալ. Րաֆֆի, Աբովեան, Աշարունեան, Շիրվանզատէ, Դուլեան, Սիամանթօ, Մեծարենց, Վարուժան եւ այլքան կամ դեռ կրկնապատիկը :

Այս թիւը յիսնապատկող գրողներ ունինք սահմանէն անդին եւ ասդին ու միայն վերջին քառորդ դարուն մէջ, բայց անոնց մասին անծանօթ մնալը չգիտութիւն չի համարուիր բնաւ :

Եւ րսել, որ հայ կեանքին հետ քայլելու եւ զայն ճանչնալու յատկութիւն ունեցողներու բանակ մը ամէն կողմ կը մնայ իրողութիւն :

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

« ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ»Ը ԱԹԼՆԻԻ ՄԷՋ

Աթլիք, նախապատերազմեան « Հայ Մարզի Տուն»ին յայտնի էր «Աթենահայ Մշակութային Միութիւնը» :

Աթլիքի արուարձաններուն՝ Քոքինիոյ եւ Տուրդուիմէյ մեծ գործունէութիւն ունեցած էր ան, կազմակերպելով թատերական ներկայացումներ, զեղարուեստական երեկոյթներ, դասախոսական եւ բանախօսական հաւաքոյթներ : Աթլիքի կեդրոնն ալ 1947—1948ին կազմակերպած է զեղարուեստական ցեղեկոյթներ եւ երդահանդէս – ներ, ինչպէս եւ ծնած է Ա. Ահարոնեանի ծննդեան ութսունամեակը : «Մշակութային Միութիւն» վերակազմուած է եւ կոչուած «Համազգային ընկերութեան Ցունաստանի մասնաճիւղ» : «Համազգային»ի ներկայիս վարչութիւնը կը բաղկանայ Աթլիքի մտաւորական դասի լաւագոյն ներկայացուցիչներէն :

Նորակազմ վարչութիւնը ոչնչած է յաւ հիմերու վրայ դնել «երդ երդոց» թատերախաղին բեմադրութիւնը ի չէն եւ համերդ մը՝ զեկավարութեամբ խմբավար Եղիշուհի Օր. Մարի Աչըդեանի :

Արուեստասէր կարեւոր ուժեր որոնք մեկուսացած կը մնային, բոլորուեցան «Համազգային» շուրջ :

Յունահայ ծանօթ արուեստագէտ Պ. Գէորգ Փափազեան ի զեկավարութեամբ կազմուած է թատերասիրաց խումբը : Եւ մօտ օրէն պիտի ներկայացուի Շիրվանզատէի «Պատուոյ Համար»ը :

120 հոգինոց ընտիր երդչախումբ մը յանձնուած է Օր. Աչըդեանի եւ Պ. Ցակոբ Փափազեանի, եղդահան երաժշտագէտ երիտասարդ մը : Ան Օփերայի վերածած է «Նամուս»ը եւ «Զարշելը Արթին Աղան» որ մեծ յաջողութիւն գտած է Աթէնքի եւ Սելանիկի մէջ :

« Համազգային»ը կը պատրաստէ դասախոսութեանց չարք մը : Իր ծրագրին մաս կը կազմէ եւ հրատարակչական գործը : Հելլէնահայ յարաբերութեանց ներտացման լաւագոյն միջոցներէն մէկն ալ, մշակութային գետի վրայ, երկու ժողովուրդներու փոխադարձ ծանօթացումն ըլլալով, Աթէնքի բեմերէն եւ ձայնասփիւռէն պիտի ծանօթացնէ հայ երգը, հայ դրականութիւնը յունարէն լեզուով : Հայկական դրականութենէն ընտիր կտորներ պիտի հրատարակուին հելլէն դրականի պարբերաթերթերու մէջ :

«Համազգային»ը կը պատրաստուի մամուլին յանձնելու կեր Վազգէն Եսայեանի երկու գործերը, մէկը հելլէն լաւագոյն բանաստեղծներէն թարգմանութիւններու հաւաքածոն, միւսը նոյն բանաստեղծի քնադիր քերթուածներու անտիպ ժողովածուն, ինչպէս նաեւ ընկեր Սօս Վանիի հայկական ուսանդալէպերու եւ ժողովրդական հէքեաթներու չարքը, որուն մանուկներու եւ պատանիներու մատը դպցի պակաս մը պիտի լրացնէ :

« Ազատ Օր» իր կիսամեակի 2—3 էջերը արամադրած է հին եւ նոր գրողներուն : Հայդրշակցութեան մէջ մտնելով Լիբանանի կեդրոնին հետ, «Համազգային»ը վաւերացնել տուած է իր կազմը, եւ ատացած՝ գործունէութեան ծրագիրը :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Վիէն.— Այս տարի եւս հեռու հայրենիքէն, Վիէնն ալ տօնեց Հ.Յ.Դ. Օրը, մեծ բազմութեամբ եւ խանդավառութեամբ :

Կ. Պոլսի սահմանները եդեցին «Մշակ բան – ուեր»ը յատկայս : Օրուան նախագահը ընկեր Թ. Հերոյեան, բացումը կատարեց, բացատրելով տօնակատարութեան իմաստը : Գեղարուեստական բաժինը չատ իմաստով պատրաստուած էր : Լիւդն ոիկին Պ. Ահարոնեան իր քաղցր ձայնով խանդավառեց ներկաները :

Օրուան բանախօսը ընկեր Ս. Սիսլեան պարզեց Հ.Յ.Դ. գործունէութիւնը մինչեւ 1920 : Ասիս թուեց անօրէնութիւնները 25 տարիներու ոճիրներ, գաղթականներ մէջ, ի նպաստ հայկական գործին, հայապահպանման գործին եւ Հայկական Դատին : «Դաշնակցութիւնը պիտի մընայ միշտ հաւատարիմ, մեր ժողովրդի ազնիւ տուր, անոր վերջնական ազատագրման, Միացեալ Անկախ Հայաստանի գաղափարին : Մենք գոյատեւած ենք մեր բիւրաւոր հերոսներէն, Ապրիլեան եղեռնի նահատակներէն, Մայիս 28ը կերտող անձնուրացներէնորոնք զոհուեցան որպէսզի հայ ազգը ապրի » :

Այո, սիրելի Դաշնակցական ընկերներ, այս պէտք է ըլլայ մեր հաւատքը : Կուռ չարքերով միահամուռ ճիգերով բարձր պահենք, հայ յոյսի, ազատութեան դրօշը, մոռնանք անհատականը, նուիրուինք ընդհանուրին ինչպէս ըրին մեր նախորդները :

Իշխան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյեմբեր 28ին տեղի ունեցաւ Հայ Մարզականին (U. S. A.) ութերորդ եւ վերջին Match – Allerն, Promotion d'Honneur, մեր ամէնէն վտանգաւոր եւ հակառակորդ ախոյեաններէն F. C. V.ի դէմ, իրենց դաշտին վրայ :

Այս մրցումը եղանակի մեր խաղերուն, ամէնէն հետաքրքրականն էր : Ամբողջ չարաթ մը տեղական թերթերը, սիւնակներ նուիրեցին, թեր ու դէմ, ներկայացնելով մեր եւ հակառակորդ խումբը : Եւ ջանք չէին խնայած մեծ բազմութիւն մը ապահովելու համար :

Ժամը 1.30ին բացումը սկսաւ մեր անմոմոն cadetներուն եւ F. C. V.ի կրտսերներուն մրցումը : Խաղարկութիւնը չատ հաճելի էր : Ժամը 3.30ին Պոմի փալա դաշտը խռնուած հազարաւոր համակիրները, խելայեղ ծափերով կ'ողջունէին մեր անմոմոն հայորդիները : Երեք պաշտօնական դատաւորներ կը հսկէին : Խաղը սկսաւ հակառակորդին զօրաւոր յարձակողականով եւ արընթաց վազքով : Իր պատակն էր մերոնց աչք թարթել չտալ եւ ապահովել մէկէ աւելի նշանակէտներ : Մեր խումբը այս սեղմումները ետ մղելէ վերջ, իր կարգին անցաւ յարձակման : Հակառակորդը իր անկարելին կը փորձէր : Ի վերջոյ, ճարահատ անցաւ պաշտպանողականի : 37րդ վայրկեանին չնորհիւ փափաղանին վարպետութեան պատանի Ստեփանեան չահեցաւ առաջին նշանակէտը խեղճ ձախերու մէջ :

Մեր այս խումբին լաւագոյն խաղացողներէն չորսը բացակայ էին, եւ կուգը դինուոր, երկուքն ալ անհանդիստ : Հակառակորդը ծանօթ ըլլալով այս իրողութեան, միշտ կը սաստկացնէր իր գրոհը : Վերջապէս կիսախաղին երկու վայրկեան մնացած կէտ մը չահեցան չնորհիւ դատաւորներուն թոյլատուութեան :

Երկրորդ կիսախաղին մրցումը կարծես ցլատարած մը վերածուած էր : Անկում, հրմշտուք : Մեր ձախ ծայրէն Ասւագը չահեցաւ նշանակէտ մը եւս : Մրցումը հետզհետէ սաստկանալով, հակառակորդը կէտ մը եւս չահեցաւ : Փոխն ի վայրկեան մնացած արդիւնքը եղաւ հաւասար, 2—2 : Մութը սկսած էր կոխել : Գնդակը հազիւ կը տեսնուէր : Այսպէս քառորդ ժամ մաքառելէ ետք մրցումը վերջացաւ հաւասար :

Այժմ մեր խումբը իր չարքին առաջին հանդիսացողներէն երկրորդ կուգայ : Եղանակի սկիզբէն Promotionի այս զօրաւորչարքին մէջ ունեցած ենք յաջողական, երեք հաւասար եւ երկու պարտուած : Այժմ պիտիսկինք Match Retourներ, որոնք քիչ մը նպաստական են, իրրեւ պարտութիւն կամ յաղթանակ : Այս մրցումին առաջինը պիտի սկսի մեր դաշտին վրայ Niyonsի դէմ : Մեր cadetներն ալ իրենց 4րդ ախոյեանականը վերջացուցին. ունին երկու յաղթական, 1 հաւասար եւ մէկ պարտուած :

Թղթակից

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (39)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԿԻՊՐՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ

Այս երկար պատմութեան ամէնքը կը մրափէին, Թորոս միայն այս կէսգիշերի աշխարհագրութեան եւ վիճակագրութեան մէկ բառը չէր կրնար գնել եւ մութ մնացած իր դիմքինները կը պըրպտէր, կը լուսարձակէր. Կոստանդին կը զարմանար, կը չփոթէր իր խմաստալից հարցաքննութեան առջեւ, որ ամէն բան կը ճղդէր, տեղը, վիճակները, հեռաւորութիւնները :

Երբ ամէնքը իրենց տեղերը զգացին մնջելու, դեռ այս երկու անձերը նստած՝ կը խօսէին Կիլիկիոյ վրայ. Հա՛ եւ օտար ժողովրդոց թիւին, վիճակին, յոյսերուն, իչխանաց, կառավարութեան ձեւին, զօրաւոր դիրքերուն եւ ամրութեանց վրայ, մինչեւ որ նաեւ աքաղաղներն սկսան խօսիլ եւ Կոստանդին ինքն պարտաւորեցաւ յորդորել Թորոսը որ երթայ քունի հանդիստը առնէ :

Երբ Թորոս գնաց, տեսաւ որ իր սենեակին դրան առջեւ Բարկէն մէկ աչքը քուն, միւսը արթուն կը պտտի եւ երբ գինքը տեսաւ, գնաց իր հին գինուորակիցը դտնելու :

Մտաւ սենեակը ուր Կոստանդինի հետ պիտի պառկէին, առջի խօսքը՝ որ ըսաւ Կոստանդին՝ ան եղաւ .

— Բարկէն, Աստուած վկայ, որ աս իրիկուն համոզուեցայ թէ Կիլիկիա իր փրկիչը դտաւ. ան էր իտասարդը թէ՝ որչափ խելք ունի, այնչափ ալ քաջութիւն ունի՝ հօրմէն ալ վեր, հօրեղբօրմէն ալ վեռ պիտի ըլլայ :

— Դուն ինչ կ'ըսես, եղբայր, անցեալ օր վեց եօթը հոգի իրարու վրայ ամչունչ դեաինը ձգեց, տասն երեք հոգի էին մեր վրայ յարձակողները :

— Այդ Հոռոմ ծերը եւ իր աղջիկը ի՞նչ բան ունին ձեզ հետ :

— Աղջիկը Հոռոմ չէ, իչխանին պահեալ կինն է. մեր Արծրունի թագաւորաց գերէն է :

— Իչխանը պահուեցա՞ւ ... Արծրունի կի՞ն առաւ ... յաւ հա, քիչ մըն ալ աս ծերը Հայ մարտէ, Բարկէն :

— Ծերը Հայ չէ, բայց Հոռոմ ալ չէ, վասնզի չատ յաւ է եւ Հայու բարութիւն կ'ուզէ :

— Բարկէն, , դուն ցնդեր ես, խելքդ կորուսեր ես, այս մարդը Հոռոմ է, ուրեմն յաւ մարդ չկրնար ըլլալ Հայու ալ բարութիւն չկրնար ուզել :

— Տէ ինչ կ'ըսես, դայէ աս իմ գլուխս Հայու գլուխ է, խօթէ աս մատդ ոսկորի մէջ, աս գլուխը Հոռոմները կոտրտեցին, այդ մարդը աղէկդուց. հիմա հասաւա՞ր ... մենք բանտէն ո՞ւրկէց պիտի երթինք, թէ որ աս մարդը չըլլար, եթէ այդ ապրիկո չըլլար :

Աստուած մեզ պատեհին. մենք նորէն բանտ մտած էինք բու պատճառաւ՝ թէ որ աս ծերը մեզ չփախցնէր ... թէ որ աս ծերը մեզ հետ չըլլար, մենք Հոռոմի նաւերուն մէջ լինկած եւ բռնուած էինք, ծոցը պզտիկ հատ զաւազան ունի ծակած, մէջը փայլուն, կը դնէ աչքին, կը նայի աչխարհքին ծայրը ինչ կ'ընեն մարդիկ՝ կը տեսնէ, կ'իմանայ :

— Հիմա հասաւացի թէ յաւ մարդ է այդ ծերը եւ Հոռոմ չէ, ըսաւ Կոստանդին եւ կօշիկները հանելով վերարկուն գլուխը քաշեց ու երկնցաւ պառկելու :

Նոյնը ըրաւ Բարկէն, բազմոցին միւս կողմը եւ սկսան քնանալ :

Վանահայրը իր հիւրերուն քունը չխանգարելու համար, առանց դանդակի իջեր էր միարան – ներուն հետ մարքին անչուք եւ փոքրիկ եկեղեցին՝ ժամերգութիւն կատարելու. պատարագին ամէնը ներկայ էին, եւ երբ սարկաւագը «Ազատութիւն եղբարց մերոց դերելոց» կ'երգէր՝ Բարկէն մեծաձայն ,

— Ամէն, պոռաց :

Ու ամէն գլուխ երբ իրեն կը դառնայի, ինք անխոով եւ մեծ հաւատքով իր աղօթքը կը չարունակէր :

Երբ եկեղեցիէն ելան, Վանահայրը յաւ ճաշ մը պատրաստել տուեր էր իր հիւրերուն, եւ վերջը անոնց փափաքը կատարելու համար ինքն ալ իրենց հետ որսի ըլկերացաւ :

Կոստանդին ուրախ աչքերով կը տեսնէր եւ կը համոզուէր Թորոսի Թեւին զօրութեան եւ աչքին ճշդութեան՝ նետաձգութեան մէջ, անոր սրընթաց կորովին որ այնեամի պէս մախերու եւ դահավէժներու եղերքը կը վազէր, եւ այչափ տարուան այչարժութիւնը՝ որ իր միտքը սրացուցեր եւ բարձրացուցեր էր, չիներուն ուժը չէր թմրեցուցեր :

ՄԵՐՈՆՑ

Պերլինի նոր տագնապը

Պերլինի օրինաւոր քաղաքապետութեան բրի – տանական կցորդը վեց ժամ պայքարելէ վերջ, ստիպուեցաւ հեռանալ: Մինչ արեւմտեան պե – տութեանց կցորդները ալ հեռանալու հրաման ստացան, իբրեւ հետեւանք համայնավարներու Գ. օրուան ձեռնարկին (Նոր քաղաքապետու – թիւն): Ներքին իշխանութեան ենթակայ ոս – տիկանութիւնը ուզեց խուզարկել օտար սպանե – րուն գոյքերը, նոր քաղաքապետին հրամանով:

Ներքին հրամանատարութիւնը անմիջա – պէս վաւերացուց նոր քաղաքապետութիւնը:

Պերլինի ամերիկեան հրամանատարը յայտա – րարեց թէ աւելորդ է բանակիլ Ռուսերուն հետ, քանի որ կը դրժեն իրենց բոլոր յանձնառութիւն – ները:

Ընդհարումները յաճախադէպ են երկու քա – ղաքապետութեանց կուսակիցներուն միջեւ, ժո – ղովներու, մինչեւ անգամ փողոցներու մէջ: Նոր քաղաքապետութիւնը ժողով գումարելով, հրաւի – րեց նախորդին պաշտօնեաները որ մնան, բայց շատ քիչեր յանձն կ'առնեն: Իր ծրագիրն է խոր – հրդային շրջանի տնտեսական կարգուսարքին են – թարկել ամբողջ Պերլինը: Համայնավարները քա – րոզութիւններ կը կատարեն, ժողովուրդը հրա – պուրելու համար, ուտեստ, ածուխ եւ կաղանդի տօնածառեր խոստանալով:

Օրինաւոր քաղաքապետութիւնն ալ ժողով գումարելով, լսեց նախագահին դեկուցումը նոր կացութեան մասին: Անգլեսաքսոնները 25 միլիոն մարք տրամադրած են քաղաքապետութեան, ան – միջական պէտքերու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ 1.175.000 ֆրանքի բարձրա – ցուց եղեսփոխաններուն տարեթուակը: Այս առ – թիւ երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ համայնա – վարները իրենց թուակին 2/3ը կը յանձնեն կու – սակցութեան: «Այսպէս հարկատուներուն դրամը կը ծառայէ հակազգային քարոզութեան»:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ հասան եւեք ռուս կղերակա – ներ, որոնք պիտի բանակցին հրէական իշխանու – թեանց հետ, օրթոտոքս եկեղեցւոյ ստացուածք – ներու մասին: Աւելի քան հինգ միլիառ ֆրանք կը դնահատուին կարգ մը կալուածներ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ բաժանման համար կոմս Պերնա – դոտ կազմած միջին ծրագիրը մերժուեցաւ Ազ – գաժողովի քաղաքական Յանձնաժողովին կողմէ, պարտութեան մատնելով Անգլեսաքսոնները: Այս որոշումէն գոհ են թէ Հրեաները եւ թէ Արաբ – ները ...

ՋԻՆԱՍՏԱՆի կարմիրները կը ծանուցանեն թէ Մուչէուն գրաւած են երեք չարթուան կուիներէն վերջ եւ այժմ Նանքինի վրայ կը քալեն:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ցաւով կ'իմանանք թէ Նոյեմ – բեր 29ին մեռած է Պ. Աբշակ (Ժաք) Աստուրեան, 48 տարեկան: Ամիսներէ ի վեր չէր առեալ եւ ո – չինչ դիտենք մահուան պարագաներու մասին: Բնիկ Երզնկացի, աւարտած էր Պոլսոյ Պէրպէեան վարժարանը: Իբրեւ կամաւոր մասնակցած ըլլա – լով վերջին Աշխարհամարտին, ստացած էր պա – տերազմական խաչ: Այրին Ֆրանսուհի մըն է: Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, ուր – բաթ, Père Lachaiseի գերեզմանատան մէջ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Ջ. ՄՈՒԹՖԻԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 22 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine եւ H. Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7 ԵՒ 14 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԵՒԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

Լէոյա Պետրեան

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

CHEF D'ORCHESTRE եւ ԵՐԳԱՀԱՆ

Յովհաննէս Թոփալեան

Սկսմիջնէր նուագահանդէսը տեղի պիտի ու – նենայ Հոմանաւորութեամբ ՏՀՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՊՕ – ՂՈՍ ՖՐԻՆԿԵԱՆի, յառաջիկայ Ցունուար 21, Ուրբաթ երեկոյեան, Salle Gaveauի մէջ:

Հայկ. կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ վերոյիշեալ թուականը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԻՆԹ ԷՔՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Դեկտեմբեր 11ին, չա – բաթ իրիկուն ժամը 8էն մինչեւ առաւօտ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Ճոխ պիւ – ֆէ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, Cercle des Républicains, 16 rue J .B. David: Մուտքը ազատ է:

ՅԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. Ահարոնեա – նի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եան.: Տե – ղի կ'ունենայ, 6 Դեկտեմբեր, երկուշաբթի երե – կոյեան ժամը 9էն մինչեւ 11ը՝ 127 rue Boileau, Salle Saint Pothin (նախկին Emile Zola) սինէմային մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄԻՑԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Դ. Շրջ. կոմիտէ – ին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Բ. Դ. Նոր Սէյունդ Շրջ.վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն: Շարաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մաղընոյի մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԻՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սա – նուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կէս գիշերէն մի քիչ յետ եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Բ. Դ. Նոր Սե – րունդի նուագախումբին:

ՏԱՐԵԿԱՆ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 4ին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կազմակերպած գիշերային պարա – հանդէսը MOULIN – BRULÉի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբին, սպանիական պարեր կարիո Քանթիի խումբին կողմէ: ՍԱՐԵԱՆ TANGOի նուագախումբը: Թագուհիի ընտրութիւն եւ բազմաթիւ ճաճելի անակնկալներ, ճոխ եւ դիւրա – մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մասնաւոր հարթակառք Ալֆորվիլէն եւ Charenton Ecolesէն 107 թիւ օթօպիւսը, իջնելու համարMoulin d'Enfer:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕ'Ե'Ց ԱՆՏՈՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme, Paris (13):

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Ա.ճուրդ հայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռա – ձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շուտակարտէն Օր. Ար – փինէ Գրիգորեան իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր ա.նոնք ոմոնք գուրգուրան – քով իմացած են իր հա.գուցեալ եղբայրը, եր – ուանդ Գրիգորեան (Իրանցի) անոր հիւանդու – թեան ընթացքին, ի մասնաւորի Պ. Ս. Սանասար – եանի եւ Ա. Թաթուլեանի:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խաչերդի Աղնձի գիւղէն Ազ – նիւ Կօշկարեան: Պատերազմի օրերուն տեսնուած է Ֆրանսայի Արտէշ նահանգին մէջ: Լուր ունի – ցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Լեւոն Ապրահա – եանի 2 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):

ԿԸ ՓՆՏՌԻՆ Յարութիւնեան Յարութիւնը, հօր անունը Խաչատուր, որուն 1937ին Ֆրանսա ըլ – լալը ստուգուած է: Տեղեկացնել բարեկամին Վ. Խաչատուրեանի Klagenfurt Waidmansdorf Camp «C» B. 8 Osterreich Karrneten:

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻԻ Հ. Բ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շարաթ ժամը 8.30ին Երիմեան ակումբին մէջ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Արձիւ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները Հրայր Ակումբը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրա – կարգ:

ՍԻՆԹ ԷՔՍԻՆ.—«Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շարաթ իրիկուն ժամը 8ին, ընկերվա – րականներուն սրահը, rue Brossard: Կարեւոր օրա – կարգ:

ԷՔՍԻ Հ. Բ. Դ. խումբին ժողովը՝ այս կեր – պի կէսօրէ վերջ, սովորական հաւաքատեղին:

ԿԱՐՏԱՆԻ «Ընիկոլ Դուման» խումբին ընդհ. ժո – ղովը, կերպի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորա – կան հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմի – տէի ներկայացուցիչը:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՁԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի ժամը 3էն կէս դիշեր, ՊՈՄՈՆի դպրոցին սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Բ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ընկ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Արտասանութիւններ, երգ եւ պար Ֆր. Կ. Խաչի Կրընոպլի սանուհիներուն կողմէ:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

Հ. Բ. Դ. Պանէլօ Քաշանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղերու անդամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պարահանդէ – սին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4էն 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine:

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՍԳԱՍՕՆ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Մահուան 13րդ տարելիցին առիթով, նախաձեռ – նութեամբ Մարսէյլի Ս. Սահակ Մեսրոպ մայր ե – կեղեցիի կրօնական ընկերակցութեան, այս կի – րակի: Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պաշտօն, մասնակցութեամբ վերոյեալ երգեցիկ դասին: Եկեղեցական արարողութիւններու աւար – տումէն ետքը՝ բացման խօսք, Մաղթերգ, ու – ղերձ, «Ով մեծասքանչ», ուղերձ, «Մաղկիր ա – զատ», փակում: Պատարագի ընթացքին, երգչա – խումբը բազմաձայն պիտի երգէ նաեւ «Քրիստոս պատարագեալը»:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Տիրուհի Տիրատուր – եան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Տիրա – տուրեան եւ զաւակները կը տեղեկացնեն որ Դեկ – տեմբեր 5, կիրակի օր, հոգեհանգիստ պիտի կա – տարուի ողբացեալ՝

ՍԵՐՈՒԲԻ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ, Պոմոնի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ: Կը հրա – ւիրուին յիշատակը յարգողները:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ Պ'ՈՒՐԱՀ'ԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ: Կիրակի 12 Դեկտեմբեր կէս օրէ վերջ ժամը 3էն 11, Պէն Տուչի սրահը, 1 rue Jules Ferry à Petit Ivry, métro Porte de Choisy:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ եւ ԳԵ – ՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ:

Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի Թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի «ՊԱՏՈՒՈՑ ԳՈՂ»Ը երկու արար:

Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 6ին, ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի նուագախում – բին: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Մուտք 100 ֆրանք:

Ծանօթ.— 125 թիւ հանրակառք առնողները պէտք է իջնեն rue Jules Ferry, ճիշդ սրահին մօտ:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ չինող լաւ դործաւորներ, վիլԺՈՒԻՖ աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C C P. Paris 1678-63

Dimanche 5 Décembre 1948 Կիրակի 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

№ ՏԱՐԻ — 20e Année № 5712–Նոր շրջան թիւ 1123 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԶԸԽՄԱՆԱՄ ՓԻԼԻՍՏԱՑԱՆ» ..

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր այս ըմբռստ կանչը : Նոյնիսկ իր թուրք – թաթարական չարադրու – թեամբ.

— Զընխմանամ ֆիլիսթաւ, դոնմանամ խաա– տաւ...

Անոնմա Սայեաթ Նովան էր որ կ'արձակէր այս օրհասական աղաղակը, երբ արիւնարբու բըռ– նակալը կը հրամայէր դուրս ելլել:

— Եկեղեցիէն դուրս չեմ ելլեր, Քրիստոսը չեմ ուրանար...

Եւ տապարը կ'իջնէր:

Հերոսի փառապսակ մը եւս կը չահէր ժողո– վրդական երգիչը, բնաղդօրէն հետեւելով իր խղճմտանքի ձայնին:

Ինչպէս աւելի առաջ եւ իրմէ վերջը, ուրա– ցումը, ինքնաժխտումը, դասալքութիւնը կը հա– մարուէին մահացու մեղքեր:

Ինքնուրոյն հաւատքը՝ ամէն բանէ վեր: Կրօ– նական ըլլայ թէ քաղաքական կամ ընկերային:

Ո՞վ պիտի կրնար արդել թէ մէյն քրիստո – նէական կոչը մոլեռանդութիւնն էր ու անդրդուե– լի դիրք մը բռնել կուտար Սայեաթ Նովայի :

Հայրապատ անհատականութեան , սեպհական դասանքի մը արտաքին երեսներն էին «Քիլիսա»ն եւ «Իսա»ն:

Ազատ եւ անկախ միտքն էր որ կը խլրտէր ա– նոնց տակ: Ցեղային բնազդն էր որ կ'ըմբռստանար օտարութեան, բռնութեան, սպառնալիքին դէմ :

Մարդիկ դեռ այնքան զարդացած չէին այդ չրջանին, որպէսզի պատրաստ բանաձեւեր կամ նշանախօսքեր արտասանէին :

Այդ պատճառով ալ, չատ աւելի անկեղծ էին եւ հարազատ, քան այսօր, երբ թխածոյ, դոյնզդոյն տասնարանեաններ կը հոլովեն օրն ի բուն, ձկնե– ծամելու պէս:

Այս խորհրդածութիւնները կը չահախեն մեր միտքը, ի տես այն անվաստակ նահանջին, որ հետզհետէ վարակիչ հանդամանք մը կը ստանայ:

Նահանջ՝ ամէնէն ընդվզեցուցիչ իրողու – թեանց հանդէպ: Քաղաքականէն մինչեւ զրական– գեղարուեստականը: Հայկական Դատէն մինչեւ մշակոյթը :

— Ուզածիդ դասանանքդ, կը հրամայէ խորթ ձայն մը:

— Այնճնատուր եղիր կամ անճնասպան, կ'ար– ձագարձէ նոյն ձայնը, եղանակ փոխելով համա– ձայն տեղին եւ ժամանակին :

— Ե՛ս եմ որ տուն պիտի տամ քեզի, ե՛ւ զրե– լու ե՛ւ ուսուցանելու համար: Բաւերն անդամ ես պիտի որոշեմ :

— Պիտի մտածես այսպէս: Պիտի քալես այն– պէս: Պիտի զովես ինչ որ հաճելի է ինծի համար: Պիտի մրոտես, պիտի կեղծես, պիտի ստես, երբ ա՛յդ կը պահանջէ իմ բարի կամքս...

Այսպէ՞ս բոլոր ճակատներուն վրայ:

Վա՛յ քեզ, եթէ համարձակեցար հակազ– դել, յիշեցնելով զանազան դիտելիքներ եւ իրա – ւունքներ :

Փորձէ մէկդի դնել քաղաքական խնդիրնե – րը, յարդելով այս կամ այն հոսանքին տեսակէ – տը: Ամփոփուէ միայն մշակոյթի դետնին վրայ :

Բացատրէ, օրինակի համար , թէ ան մը իշ– խանաւորի եւ, աւելի կամ նուազ դիտուն ակադե– մականներ եւ բանասէրներ իրաւունք չունին մսուրի վերածելու մեր դարաւոր վաստակը, լե– զուն, բանութեամբ կամ տգիտութեամբ :

Հասկցուր թէ բարբարոսութիւն է արգիլել արեւմտահայ բարբառին գործածութիւնը Հայաս– տանի մէջ: Նոյնիսկ բանաստեղծներու եւ դպրա – գէտներու համար:

Ցիշեցուր թէ պարտաւոր են յարդել Հայկա – կան Արտասահմանի մշակոյթը : Բառն ու բանը : Դարաւոր նուաճումները :

Պատասխա՞նը,— կրա՛կ տեղացէք:

Ահա թէ ինչո՛ւ ստիպուած ենք յայտարարել բառ ճաշակ.

— Զընխմանամ ֆիլիսթաւ, դոնմանամ Իսա– տաւ ...

Վա՛յ անոնց որ կէս ճամբան կը մնան, իմաս– տութեան փեսուրներ ցուցադրելով :

Շ.

Հայաստան

Հերոսնա՛նք , եղբա՛րք, հերոսանք չուտով, երթա՛նք Հայաստան,

Մեր երկիրն ա՛չուք, աղքատ է հարկաւ, այլ միշտ բուրաստան:

Երթա՛նք Հայաստան, մեր պապենական եր – կիրն աննըմա՛ն,

Սուրբ Արարատի ճակատին կապուած պըսակ ոսկեման:

Երթա՛նք Արեւելք, եւ անվերադարձ եւ ա– ռանց ցաւի,

Մեզի կը սպասեն մեր երկինքն ու դաշտն ու ծովը ծաւի:

Երթա՛նք Արեւելք, թօթուելով փոշին այս օտա– րութեան ,

Հայոց լեռներէն արեւ է ծագեր, գունեան ու բուրեան:

Երթա՛նք Արեւելք, մոռցած Արեւմուտքն, ի սպառ, յաւիտեան ,

Ան մեզ հով տըւաւ, մենք տըւինք իրեն ծո՛վը մեր արեան:

Հերոսնա՛նք, եղբա՛րք, հերոսանք չուտով , երթա՛նք Հայաստան:

Պարզ ըրաւ զայն Տէրն , այլ ըրաւ վըսեմ սե – գան վերատան:

Տըւաւ հաց ու ջուր, խաղող ու խընձոր եւ մեղր ու կարագ,

Եւ կոյս դինիով, ձիւներուն վըրայ ,ըրաւ պա– տարագ :

Իսկ երբ ծաղկեցաւ մեր ծիրանի ծառն աստ– ղաշո՜ւշ փայլով,

Ծառին տակ նըստաւ Աստուած մեզի հետ, խընդալով , լալով :

Ա՛խ, ա՛լ տուն երթանք մեր տունն է հա– մեստ, բայց սիրով փարթամ,

Իմ վերջի՛ն ողջոյնս, իմ վերջի՛ն համբոյրս ես անոր կու տամ:

Երթա՛նք Հայաստան, մեր պապենական եր – կիրն անպատում,

Իր աղատութեան անթիւ լարերով նըւագ ու խրդում:

«Ծօսեաց Ձմտաո» Ա.ՀԱՐՈՆ

Ի՞նչ պիտի ըլլան հոտական գաղթավայրերը

Երկիւ չատ կարեւոր տեղեկութիւն մը հրատա– րակուած էր տեղական թերթերուն մէջ.— Ֆրան– սա խնդրած է Անգլիային ուժ տալ ափրիկեան Տպիոլիսը Իտալիոյ վերադարձնելու ծրագրին, ի սէր արեւմտեան միութեան: Ֆրանսայի պաշտօ– նական չրջանակներուն կարծիքով, Իտալիոյ ժո– ղովուրդը «խոր եւ տեւական դառնութիւն մը պի– տի զգայ Անգլիոյ հանդէպ, եթէ կորնգնէ ափ – րիկեան Տպիոլիսը »:

Ֆրանսա համաձայն է որ Անգլիոյ յանձնուի Կիւրենեան — Հիւս. Ափրիկէի այն երկրամասը որ կը գտնուի Տրիպոլսոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ, բայց, իրրեւ փոխադրինութիւն, անհրաժեչտ կը գտնէ Իտալիոյ վերադարձ ել Տպիոլիսը:Ֆրանսա նախապէս կ'առաջարկէր Իտալիոյ յանձնել անոր նախապատերազմեան բոլոր գաղթավայրերուն խնամակալութիւնը: Այդ գաղթավայրերն են.— Լիբիա, մէջն ըլլալով Տրիպոլիսը, Կիւրենիա եւ Ֆէզզանի չրջանը, Էրիթրէա, (կարմիր ծովու վը– րայ) եւ իտալական Սոմալի (Հնդկաց ովկիա – նոս): Ֆրանսա կ'առաջարկէ Իտալիոյ յանձնել նա– եւ Սոմալիի խնամակալութիւնը, եւ յետադէմ Էրիթրէայի խնդիրը, քանի որ Եթովպիան կը պահանջէ զայն, ծովային ելք մը ունենալու հա– մար:

Հիւս. Ափրիկէի բնակիչներէն 100.000 տարա– դիմներ Իտալիա կը գտնուին այս միջոցին: Տրի– պոլսոյ մէջ մնացած են 43.000 Իտալացիներ, ո– րոնք մեծ համարում կը վայելեն իրրեւ չինարար եւ հողագործ տարր: Մինչդեռ Կիւրենեան չրջա– նին 60.000 Իտալացիներ հեռացած են: Անգլիա խոստացած է անկախութիւն տալ այս երկրամա– սին, միեւնոյն ատեն զինուորական խարիսխներ ապահովել:

Ազատական ընտրութիւններ Պերլինի մէջ

ՏԱՍԸ ՀԱՋԱՐ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՀՍԿԵՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

Այսօր, կիրակի, տեղի կ'ունենան քաղաքա – պետական ընտրութիւնները Պերլինի արեւմտեան թաղամասերուն մէջ: Տասը հազար ոստիկաններ պիտի հսկեն բարեկարգութեան: Ութսուն ատիս կառքեր պիտի բանին ամբողջ օրը:

Այս արտակարգ միջոցները ձեռք ա՛ռնուած են անգլեւսաքսոն դինուորական իչխանութեանց կող– մէ, իրրեւ հետեւանք այն չղագրգռութեան որ կը տիրէ համայնավարներու նոր ելոյթէն ի վեր :

Պերլինի արեւելեան եւ արեւմտեան չրջանն– դուն պաչտօնական վերջին կապերը խզուեցան ուրբաթ օր, երբ ամերիկեան, անգլիական եւ ֆը– րանսական կցորդները հեռացան քաղաքապետա – րանէն, փոխադրուելով արեւմտեան չրջանը :

Համայնավարները որոչած են չմասնակցիլ այս օրուան ընտրութեանց, եւ եթէ կարենան՝ պի– տի խանգարեն: Արեւմտեան իչխանութիւնները մասնաւոր կառքեր պիտի տրամադրեն քուէաց– կուներուն որպէս զի կարենան մասնակցիլ, եթէ խորհրդային չրջանի ոստիկանութիւնը փորձէ խափանել երթեւեկը: Զինուորական միջոցներ ալ ձեռք առնուած են, ի նախատեսութիւն խռովու – թեանց :

Համայնավարներու կազմած նոր քաղաքապե– տութեան նախագահը, Ֆրիտրիխ Էպէրթ, յայ – տարարեց թէ իր հրահանգները պիտի ստանայ միայն խորհրդային իչխանութենէն: «Ես տրամա– դիր չեմ հրամանները ստանալու արեւմտեան զին – ուորական իչխանութիւններէն, մինչեւ որ անոնք չինդրեն ածուխ ճարել իրենց չրջանները հա – մար»: (Ռուսերը առաջարկած են ածուխ ճարել ամբողջ Պերլինի համար, եթէ արեւմտեան չրջանը զիրենք ճանչնայ իրրեւ գերագոյն իչխանու– թիւն):

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

Վերջին լուրերու համաձայն, արեւմտեան պետութիւնները ձեռնարկած են նոր հրամանա – տարութիւն մը (Քոմանտանթուրա) հաստատելու իրենց չրջանին մէջ, ինչ որ կը նչանակէ թէ այլ եւս յուսահատած են քառանդամ վարչութեան վե– րահաստատումէն: Առաջին քայլը առնուեցաւ ուր– բաթ օր երբ արեւմտեան երեք հրամանատարնե – րուն փոխանորդները առաջին ժողովը դումարե – ցին Ռուսերու հեռացումէն ի վեր (Յուլիս): Թէեւ Ռուսերը ձգած դացած էին, բայց միւս երեք հր– րամանատարները կը վարանէին արեւմտեան մի– ացեալ հրամանատարութիւն մը հաստատել, վախ– նալով որ ամէն դուռ փակած կ'ըլլան: Գործերու դիւրութեան համար, երեք հրամանատարները այսուհետեւ հաւաքական հրահանգներ պիտի տան յանուն երեք հրամանատարներուն, փոխանակ ե– րեք անջատ չրջաբերականներու :

★ Ուրբաթ օր համայնավարները փորձեցին խանգարել չարք մը քաղաքական ժողովներ՝ Պեր– լինի արեւմտեան չրջանին մէջ: Այս առթիւ ընդ– հարումներ պատահեցան: Բռունցքներ փոխանակ– ուեցան, հովանոցներ եւ բիրեր իրար խառնուե– ցան: Ամէնէն ծանր դէպքը պատահեցաւ ընկեր – վարական ժողովի մը մէջ, երբ ճառախօսը կը յայտարարէր 5000 ունկնդիրներու առջեւ .

— « Մենք պիտի չարունակենք մեր պայքարը համատիրութեան դէմ:

— Այո, մինչեւ որ բոլորս ալ իյնանք հաւա– քական գերեզմանի մը մէջ, բացագանչեցին խումբ մը համայնավարներ :

Բազմութիւնը անմիջապէս պաչարեց կարմիր– նները, եւ գիրկընդխառն կռիւ մը սկսաւ: Զղագար կամչեր կը լսուէին ամէն կողմ: Պառաւ մը չարժ– ման մէջ դրաւ իր հովանոցը, ծերուկ մը՝ իր դա– ւաղանը: Արիւն կը վազէր դէմքերէ,գլուխներէ, ձեռքերէ: Կին մը կոխոտուեցաւ: Ոստիկանութիւ– նը հազիւ յաջողեցաւ մղել համայնավարները ո– րոնք բոլոր բոլոր պիտի ըլլային:

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ համայնա– վարները մասնաւոր ծրագիր մը կազմածեն, խոո– վութիւններ յարուցանելու համար: Այս առթիւ սպառնալիքներ ալ ուղղուած են արեւմտեան չըր– ջանի գերմանիներուն:

(Ուրիշ չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

22 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵԾԱՆ Շուազէլ ԼԸ Ռուայի մէջ, երկու կառախումբերու ընդհարման հետեւանքով:— Աւելի ծանր արկած մը պատահե– ցաւ Սթրազպուրկի գծին վրայ: Չոհերու թիւը՝ 11 մեռեալ, 30 վիրաւոր: Ջերբակալուեցան մեքե– նավար եւ բանուոր մը, իրրեւ զանցառու:

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան համագումարը միաձայնութեամբ որոչեց վստահութիւն յայտնել վարչապետին, վերաքննել զանազան հաստատու – թեանց ազգայնացումը, մեծագումար խնայողու – թիւններ կատարել, պայքարիլ տնտեսական ազա– տութեան համար եւն.:— Վերընտրուեցաւ նախա– գահ, Պ. Էռիօ, որուն համար կ'ըսեն թէ Ուոչինկ– թըն պիտի երթայ մասնաւոր պաչտօնով :

ԿԱՂԱՆԴՆ ՈՒ ԾՆՈՒՆԴԸ

Կը մօտենան Կաղանդն ու Ծնունդը: Զիմն չինկաւ դեռ: Բայց տօնական անուշութիւն մը ունի պաղ մշուշը արդէն: Մարդիկ կը քալեն երկնային առուերներու պէս: Շէնքերը կը նմանին ամպերու: Կը մխան տերեւաթափ ծառերը պողոտային, կ'երկարին, կը մանուին անհունօրէն: Բարութիւն, խաղաղութիւն եւ վեհութիւն: Ցաւերժութիւն: Ցերեկ է եւ նոյն առեն դիշեր: Կը փայլին անհամար աստղեր: Կը սահին կառքերը, քարայրներ կը բանան մշուշին մէջ՝ իրենց ոսկեզօծ լուսաթաղկներով: Կը լսուին մեռաքսէ քաղցրքները շնորհաբեր հրեշտակներուն: Լոյսեր՝ մոգերուն գոհարներուն պէս: Լոյսեր՝ յարդի գոյն: Համեստ ու լուին մսուր մըն է փողոցը: Արդար էշ ու կով է մշուշը: Բամպակ եւ բուրդ են քարերը, նոյածինիմերկութիւն, հրեշտակի թեւ, աղաւնի՝ եւ Աստուածամօր կուրծք: Կու գան ...

Կախուած են արդէն մորթուած հնդկահաւն ու բադը: Զարդարուած՝ ցուցափեղկերը: Կեցած է տղոց թափոր մը վաճառատան մը առջեւ: Ոստիկան մը կը կառավարէ զանոնք՝ պողոտով առեն առեն.

— Անցէք, յառաջացէք, կարգի մտէք, տղաք... Իրար մի հրէք ...

Բադն ու հնդկահաւը, խաղալիկները տղոց: Անշուշտ, այս բոլորը ցոյց կուտան թէ մարդը պարզած, քամած է իր ստեղծած վերացական խորհուրդը: Բայց մարդերէն տարբեր չեմ նաեւ ես: Կը խորհիմ ճոխ սեղանի մը: Կարօտ մը կը կապէ զիս այս տղոց: Կը կենամ, կը նայիմ:

Բազմութեան մէջ կ'երեւան չափահասներ նոյնպէս, մայրեր եւ հայրեր: Շատեր զրկած են իրենց զաւակները, կը բացատրեն.

— Տեսա՞ր Շափըրոնն Ռուժը... իր սակաւ գայլին կուտայ ...

Զայնը, որուն մէջ կ'արձագանգեն բոլոր ախտերը, կը ջանայ մանկանալ... Ինչ ողբերգութիւն: Կը ջանայ ուրախանալ ...

— Օ՛լա պօմպ աթոմիք... կը ճչայ պզտիկ մը:

— Ֆլի՛ֆը, ֆլի՛ֆը, կը պոռայ ուրիշ մը:

— Գրոմմիթ-էն, կը բացականչէ աղջնակ մը: Հարցում մը կը կրկնուի քանի մը անգամներ.

— Պապա, պիտի՞ ուզէիր ինծի պէս պզտիկ ըլլալ նորէն...

Պատասխան չկայ:

Թափորը կ'անցնի զարդարուած ցուցափեղկերու առջեւէն՝ ուր կը չարժին պուպրիկներ, ծաղրանկար խամաճիկներ, անասուններ եւ մեքենաներ: Կը տեսնուին դլուխներուն եռեւէն յայտնուող ջրանոյշներ՝ որ կը սահին մանիչակադոյն լոյսի մը մէջէն: Կը տեսնուի նիպակը Տօն Քիշոթին:

Տարուած են տղաքը: Կը խնդան, կը զմայլին, կը պոռան, կը բացատրեն, կը ծիծաղին, կը սրվին: Կան որ չատ բան դիտեն արդէն կեանքէն: Կան որ միամիտ են դեռ: Բոլորն ալ սակայն կը նային ցանկութեամբ, կ'երազեն, կը պահանջեն:

Կան լաւ հագուած հարուստի զաւակներ: Կան աղքատ երեխաներ: Կան անանկներ նաեւ՝ որոնք, հասակ չտուած՝ կ'աշխատին արդէն: Կը խօսին, կը հարցնեն, մինչ մանկական երաժշտութիւն մը կը հոսի ձայնասփիւռէն եւ երազային լոյս մը կը սփռեն էլեկտրական ճրագները՝ փղոսկրի վերածելով կպրպատ մայթն ու սալարկները՝ ուր չուքեր կը խաչաձեւեն իրար:

Մանուկներու աչխարհ մը՝ փողոցը: Ուրիշ մը ապակիներուն եռին: Կան սուրճ, ադամաթուղ եւ նարինջ կրող խափչիկներ: Կան սառուցեալ երկիրներու բնակիչներ, որոնց վրայէն կը սուրայ դէպի լուսին գացող օդաչու մը: Ձերմակ այջ մը թեւերը կ'երկարէ: Կը լուսաւորուին սառոյցները: Շոգեկառք մը կը մօտենայ մինչեւ ապակին՝ ուր կը գտնուի արդիական քաղաք մը՝ իր չուրջ ունենալով դիւղեր, դետեր, այդիներ, մրգաստաններ եւ անտառներ: Գնացքը կը մտնէ կայարան մը, կ'անցնի, կը սուզուի լերան մը կիրճէն ներս: Կը վերադառնայ ճիդ այն պահուն երբ Թոմէօ կը սկսի նուագել դլխու երազուն տատանումով մը եւ Ժիւլիէթ՝ պատչղամէն՝ իր սէրը կը յայտնէ թեւարաց: Հայտնիք կայ փողոց մը անդին: Թափորը խճողած է ճամբան: Կը բողոքեն կառքերուն վրիժներ: Շփոթած է ոստիկանը: Մէկ ձեռքով վեր կը քաշէ վար ինկող տափատը, միւսով կը ճօճէ իր ճերմակ դաւազանը: Գինով է: Կարմիր է քիթին ծայրը: Շուն մը կը հալածէ հարսը, որ նուագելու վրայ է միշտ: Փեսան փախչիլ կը փորձէ ու յաղթանդամ կին մը կը բռնէ անոր օձիքէն, իր տեղը կը բերէ միշտ: Տղաք կը ծափահարեն: Կայ անպայման պզտիկ մը՝ որ կը յիշէ փախած հայրը մը: Տուն մը կ'այրի: Կին մը կը բանայ պատուհանը, օդնութիւն կ'աղերսէ: Ջրհոն կիրներէն մէկը կը հասնի անոր, կը սահի սանդուղին կատարէն, ևո կախուի պարապին մէջ: Կը ճօճուի սարսափահար: Կը խնդան երեխաները: Անգութներ..

Ամբողջ աչխարհ մը: Անցեալն է եւ ապագան, բարին եւ չարը, մինչադարեան վհուկը եւ արդիական դիտութիւնը, օճն ու աղաւնին, հաւն ու զայն հալծող աղուէսը, առիւծն ու անոր երախէն կախուած որսորդը: Զուկերը կը խաղան ձկնորսի մը առջեւ որ կը քնանայ: Քահանան կը կարդայ աղօթաղիրք մը, մինչ դողեր կը պարպեն իր սեւեռակը: Հեգնուած աչխարհ մը: Իրականութիւնը սակայն: Տխուր իր խորքին մէջ: Ահա դեւը, որմէ չեն կշտանար տղաք.

— Լ'օկրը՛, լ'օկրը — լը թուքո՛ւ... Ահա ձիճ — Ո՛ւր, տատա՛...

Ցուցափեղկը զարդարողը գիտէ թէ պէտք է խարէ, պէտք է ոսկեզօծէ բոլոր թշուառութիւնները, պէտք է ծաղրէ: Գիտէ թէ անասունները մինչ կը խորհին զիրենք չահագործող, չարչրկող եւ ուտող մարդոց մասին, որ ամէնէն անյագ էակներն են: Բայց պէտք է դոհացնէ մանուկներուն եռասիրութիւնն ու յաւակնութիւնը: Ապագայ մարդերն են... Ու յաջողած է: Տուած է երազը.. Սմբողջ կեանք մը: Կը պակսին միայն մեր Սասունցի Դաւիթը, մեր գուսան երգիչներն ու վիչապները, Վահագնը եւ Մասիսի դեւերը, մեր քաղաքներն ու դիւղերը, այն բոլորը որ պակսեցան մեզի միշտ.. Վայ, եթէ հայ տղեկ մը կայ թափորին մէջ... կը պակսի տղաս...

Անմեղացած կեանք մը: Անասունները կը մօտենան մարդոց.. Բարութեան կարօտ մը զանոնք չի'ոդին մէջ, հէքեաթներուն մէջ ...

Հարցումը կը յամառի միշտ.

—Պիտի ուզէի՞ր ըլլալ ինծի պէս պզտիկ.. ըսէ՛...

Ան կը հասկնայ եւրը նայուածքս կ'երթայ Հիւսիսային բեւեռին, պաղ եւ ամուլ տարածութեան, ուր կը սահին երազներն ու յոյսերը, վախնան չունին դիշերները. առաքինութիւնները կը դադրին իմաստ ունենալէ: Կեանքը կը թուի պարապ: Հարցումը կը կառչի ուղեղիս, չի ձգեր դիս, կարծէք թէ ինծի ուղղուած ըլլար: Որովհետեւ, սառնադաչտէն վերջ, կը վերադառնամ իսկոյն ցուցափեղկիդ արեւուտ մասին, կ'ըմբռնեմ թէ պատրանքով միայն կարելի է ապրիլ: Ի՞նչ պիտի ըլլայինք եթէ չունենայինք մեր յոյսերն ու գաղափարները, հակասական բոլորն ալ, անկայուն, յարաիւսիոխ՝ բայց ա՛հրաժեչտ՝ ապրելու եւ գեղեցկութիւններ ստեղծելու համար: Զարիք մըն է գիտակցութիւնը: Պէտք է խարուիլ՝ ըլլալու համար քայ, ունենալու համար հաւատք, յաջողելու համար.. Չեմ կրնար: Ինառնուածք է: Ի՞նչ ըսել:

Տարի՝ անդամ մը՝ կը լուսաւորուի միշտ խաւար փապուղին կեանքին: Կ'երեւայ դուռ մը հեռուն: Երջանկութիւն, ուրախութիւն եւ յոյս: Կաղանդի ծառ մը՝ որուն կայմիր եւկանաչ մոմերը արդար կը թուին մանուկին արդար թուղմանութիւն պէս եւ ճիւղերը կը փայլին մեր հոդեկան դարձերով: Կրխանդավառէ զիս կախարդական լոյս մը՝ ամէն տարի՝ երբ կը մօտենան Կաղանդն ու Ծնունդը: Կ'արթննայ մէջս անցեալ երանութիւն մը: Կը բիւրեղանան անձկութիւնները: Կը յիչեմ մանկութիւնս: Աղատ էի հացի հոդէն: Չէի ճանչնար զիս: Չէի ճանչնար մարդերը: Եւ սակայն կը մոռնամ միշտ անցեալս: Կը նայիմ միշտ գալիքին: Կը սպասեմ բանի մը որ պիտի գայ, պիտի իրագործուի, դոհացում պիտի տայ ինծի:

Ինչ ըսել ուրեմն ձայնին որ կը հարցնէ: Դժուար է պատասխանել:

Աստուած մանուկ է, ըսած է բանաստեղծը: Կրօնքներն իսկ կը թելադրեն մանկանալ: Ու գիտունը ուզած է մոռնալ իր ամբողջ սոլվածը, երբ հասկցած է անոր խեղճութիւնը: Մանկացմանն մէջ է ի վերջոյ կատարեալ երանկութիւնը: Բայց կան որ կ'ատեն այդ մանկութիւնը զոր անցուցած են ոչրութեամբ, աքսորի ճամբաներուն վրայ, քաղցով, սարսափով եւ հալածանքով ... Ինչ ըսել... Կան տակաւին երիտասարդութեան վայելքները, ու հաճոյքները ամէն տարիքի .. կայ տալփանքը:

Կը հալածէ չամառ այդ ձայնը զիս, ժխորին մէջէն:

Կը փախչիմ չափահասներէն: Նենգութիւն, կեղծիք ու խաթարում կը տեսնեմ: Բայց կը չահնամ հասկնալ անոնց: Մեծ երեխաներ, որ սակայն դիտեն դատել, կշռել, ապրիլ, այն բոլորը որ կը պակսի ինծի: Կ'ընկկմիմ: Կը զգամ թէ անչափահաս մըն եմ, խրատի եւ պաչտպանութեան կարօտ՝ տարբեր մոլորակէ մը եկած, մոլորած էակ մը ... Ե՞րբ, իմ կարգիս, պիտի ներչնչեմ սէր, հաւատք եւ խա՛դաւառութիւն... Ե՞րբ պիտի բռնեմ տղեկի մը ձեռքէն, փոխանցելու համար անոր արեան բոլոր եւ ոգիները.. Ե՞րբ պիտիխորվիմ ապրիլ... չվախնալ կեանքէն...

Կը նայիմ ցուցափեղկին եւ տխուր եմ այս ուրախ մթնոլորտին մէջ: Լուռ է այլեւս անչարժ տղեկը: Բայց ես կը չարունակեմ պատասխան մը փնտռել: Կը մտածեմ մոյն ատեն քանիերորդ դարու տղոց բախտաւորութեան: Կը հասկնամ անոնց դժբախտութեան: Ճիշդ է, անոնք ունին ինչ որ չունեցանք մենք, այդ ճոխութիւնը խաղալիկներուն, որ առասպել են, աւանդութիւն եւ դիտութիւն: Կը դուարճացնեն, կը կախարդեն եւ կը սորվեցնեն, կը բանան թարմ ուղեղները: Բայց կը պակսի անոնց բան մ- դոր ունեցանք մենք, եւ ատիկա թերեւս իրական մանկութիւնն է, թերեւս բանաստեղծութիւնը ... Բնութեան մտերմութիւնը...

Խաչատուր Աբովեան արեւմտահայ գրականութեան մէջ

ՄՄԲ.— Ամփոփուած եւ արեւմտահայ աշխարհաբարի վերածուած «Սովետական Հայաստան» ամսագրի 1948 Սեպտեմբերի թիւէն.—

Խաչատուր Աբովեանի մասին առաջին լուրջ յօդուածը տպուած է Փարիզի «Արեւմուտք» թերթին 1850ի թիւին մէջ: «Արեւմուտք»ի խմբագիր՝ Սահակ Ոսկան կ'ըսէ թէ Աբովեանի անունը իրեն եւ ուրիչ արեւմտահայ մտաւորականներուն ծանօթ եղած է «չատ առէն է ի վեր», իսկ «Վէրք Հայաստանի» վէպը, տասցած է «երեւանցի ազգասէր բարեկամներու չնորհիւ»:

Ոսկան իր յօդուածին մէջ կը նչէ Աբովեանի դերը հայ նոր գրականութեան ծագումին մէջ, «Վէրք Հայաստանի» վէպի արժանիքները, դնահատելով մասնաւորապէս այդ վէպին ժողովրդականութիւնը,— այն որ Աբովեան իր վէպին նիւթը առած է ժամանակակից հայկական կեանքէն եւ գրած այնպէս որ, լայնօրէն օգտագործելով ժողովրդական բանահիւսութիւնը, բառ ու բանը, ընթերցողին տալով ազգագրական հարուստ նիւթ:

Աբովեանի ազդեցութիւնը այնքան մեծ է եղած Սահակ Ոսկանի վրայ, որ ան փորձած է դրել վիպակ մը «Հայ դիւցազնուհի մը» վերնագեսակէտէն, այլեւ նիւթի կառուցուածքով կը կրկ «Վէրք»ի ուղղակի ազդեցութիւնը:

Հոս ալ հիմնականը հայ ժողովուրդի պայքարըն է պարսիկ բռնապետութեան դէմ, հոս ալ դէպ յութիւն ունի հայ աղջկան առեւանգումը, չարչարանքը, անձնատուր չըլլալու կամքը, անոր սիրած եւ իտասարդի պայքարը Պարսիկներու դէմ: Դէպքերը տեղի կ'ունենան Երեւանի չրջապատին մէջ, կը իօսուի հոչակաւոր բերդին, Զանգու դետի մասին:

Եթէ 60ական թուականներուն Պոլսոյ չառաջադէմ հոսանքի գաղափարներու արտայայտողն էր Բ. Սեմճեանի «Մեղու»ն, որ այնքան չերմօրէն կ'արտայայտուէր Նալբանդեանի եւ Աբովեանի մասին, կը տպագրէր ու կը տարածէր Աբովեանի «Աղասու խաղր», Իմմիրի մէջ նոյն դերը կը կատարէր Գ. Զիլինկիրեանի «Ծաղիկ» հանդէսը, որ դրուատալից տողեր նուիրած է մեծ լուսաւորիչին:

Աչխատուր Աբովեանի գաղափարական ուժեղ ազդեցութիւնը կ'երեւայ 70ական թուականներուն Սեդրակ Տէր-Սարգսեանի դեղարուեստական ստեղծագործութիւններուն մէջ, անոր «Վառարանի մը կայծեր» բանաստեղծութիւններու ժողովածուին մէջ (որ կը պարունակէ նաեւ Աբովեանի նուիրուած բանաստեղծութիւն մը) եւ «Շահէնն ի Սիւրիր» քաղաքական վէպին մէջ:

Այս վէպին մէջ Տէր-Սարգսեանը հաւասարապէս սուր, չախչախիչ քննադատութեան կ'ենթարկէ ինչպէս ցարական դիւանակալութիւնը (bureaucratil), ցարական կարգերու հետ սերտ կապուած հոգեւոր դասը, որ ժողովուրդը կը խաբէ եւ կը կարօտի իր ստրկութիւնը...

Դուրս կուգամ ժխորէն: Կը սուղուիմ մշուշին մէջ: Գտնելու վրայ եմ պատասխանս եւ կը կարօտիմ առանձնութեան ու խաղաղութեան: Պէտք է ոչ պատերն ու ծառերը երկարին չուրջս անհունօրէն՝ էլ կրեզոյի սուրբեչուն պէս: Կը քալեմ: Կը մանեմ:

Ինչ կ'արժէ մանուկը՝ երբ զուրկ է գիտակցութենէ: Կը սիրեմ մարտիրոսութիւնը մտածումին: Խոնջենք ու վատութիւն է երբ կը խոչհինք ապաստանիլ այդ անգիտակցութեան մէջ: Ի՞նչ կ'արժէ երջանկութիւնը տղուն՝ որ վաստակը չէ պայքարին եւ դառնութեան: Բարութիւն չէ իր բարութիւնը՝ քանի որ զերծ է չարին, տենչերուն եւ մեղքերուն հալածանքէն: Եւ կարծուածին չափ ալ արդար չէ տղան: Վերանորոգում մըն է անմիայն, կը կրէ իր մէջ սերմերը ախտերուն, ժառանգր քանի մը սերունդներուն: Կը նմանի ճերմակ թուղթին որ չինուած է կեղտոտ քուրջերով: Պիտի մնծնայ, կեղտոտի իր կարգին, որպէսզի, նետուելով ճուլարար՝ին մէջ, ծնունդ տայ ճերմակ ու մաքուր թուղթի մը ...

Կը սիրեմ անցիլ քաւարանէն, հոն ուր կ'իյնան պատրանքները, ու մարդը կը դառնայ մարդ, կը զոհուի մարդկութեան ոտպէսղի ազատուելով, հիասթափելով՝ այդ մարդկութիւնը հասնի մարդութեան եւ դեղեցկութեան: Պատրանք մը՝ թերեւս այս ալ, բայց լաւագոյնը ...

Կը քալեմ: Տարին անդամ մը կը լուսաւորուի խաւար փապուղին: Կ'ուրախանամ: Կ'երեւայ դուռ մը հեռուն: Լոյս մը: Պատրանք մը թերեւս այս ալ, բայց ինչպէ՞ս չպոռալ՝ լոյս... Երջանկութիւն մըն է, ազատութիւն մը ...

Կը մօտենան Կաղանդն ու Ծնունդը: Պիտի ծնի իմաստութիւնը: Պիտի վերանորոգուի կորովը: Գեղեցիկ է արդէն ամէն ինչ: Տարի՝ անդամ մը կը մօտենամ հրաչքին: Որովհետեւ կը միանամ մէջս մանուկին ու փոքր ծառու մարդը, երբ «ոչ» կը պատասխանեմ ինծ հալածող հարցումին:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԱՐԻՒՆԻՆ ՋԱՑՆԸ

Ո՛ւր որ ալ երթաս, ի՛նչ որ ալ դառնաս,
Դուն միշտ երկո՛ւ բան մոռնալ չես կրնար.
Նախ այդ քու ազգն է, իսկ միւսն ալ քու
Յառերու խորքին տրնակըդ խռնարհ :

Կրնաս դուն դառնալ հարուստ կամ հզօր,
Ունենալ քու չուրջ ծառայ եւ ձիեր.
Ըլլալ շատ մեծ մայդ, սակայն եւ այնպէս
Դուն միշտ երկո՛ւ բան մոռնալ չես կրնար:

Կրնաս ըզմայլիլ, յարգել ու պատուել
Մեծ մեծ ազգերու սիրտն ու մըտածումդ ,
Բայց, վստահ եղիր, որ երբ միւնակ ես,

Երբ կուրծքիդ խորքին ցա՛ւ կայ ու դեհէն,
Երբ արիւնդ է մերկ երակներուդ մէջ՝
Դուն միշտ կը դառնաս ազգի՛դ եւ հողի՛դ :

Վենետիկ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ՏԻՒԶԱՂ...

Թուրքիոյ տրտս գանք

Քրիստոնեա՞յ : Մահմետուն մըն է պարզ· սովորական:

Կրօնքի հանդամանքը չատոնց կորնցուցած:

Պաշտօն: Ասպահէզ: Առեւտուր չատերուն համար: Մանաւանդ, Պոլսոյ ոստիկան – ընտիր պատրիարքական տեղապահ, Ալանեան «արքե – պիսկոպոս»ին համար:

Այս « Պաշ Փափազ»ի մասին չատ բաներ ըսուեցան ու գրուեցան:

Եթէ կէսը սխալ, մաս մըն ալ «սուտ» կենայ ատոնց մէջ, մ՛ոգածը կը բաւէ, զինքը մօրուքէն եւ սքիմէն զրկելու:

Այս անգամ հնչակեան «Նոր Աշխարհ»ն է , զարզարդարեալ յայտնութիւններ ընողը :

Գնահատելի եւ անկողմնակալ արտայայտութիւն մը՝ հնչակեան կրօնաւորի մը մասին:

Աւետարանի այս քարոզիչը, եկեղեցական բարձրագոյն աստիճանով պիտակուած՝ մօրուքը կամովին յանձնած է թուրք ոստիկանութեան :

Կառչած է Պոլսոյ պատրիարքարան աթոռին: Չայն կը վարէ իր անձնական խանութին պէս :

Եկեղեցիներու նուիրական ամօթներն մոգաղաթէ արժէքաւոր ձեռագիրներ, գորգեր ստակի վերածելով՝ իր անյատակ գրպանը կը ճոխացնէ այս ուխտաւորը անցած Գերասպատիւը :

Անկուչօրէն կը կեղեքէ, կը ծախէ, թրքացած կողոպուտէն իսկ խնայուած ,Պոլսոյ եկեղեցիներու սրբազան եւ ազգապատկան գոյքերը ,անշուշտ լրացնելու համար թուրքին պակսած ձգածը, միեւնոյն ատեն՝ մաքրել – թևթեւցնելու համար եկեղեցիները՝ այդ աւելորդ գոյքերէն :Դուրսէն եկած նուիրատուութիւններն ալ իր քսակին մէջ պահ դնելով :

Լուծարքի ենթարկած է ազգային բոլոր վարչական մարմինները: Թուրք ոստիկանութեան բարեհաճութիւնը վայելող առաւ – փախանակներուն յանձնելով պատրիարքարանը, ուր բազմած են ժամանակին վարժապետեաններու, Ներսիսեանները, Իզմիրլեաններու, Դուրեաններու պէս ազգանուէր եւ լուսաւորչատակ պատրիարքներ :

Օրինք է կարծես: Երբ պատրիարք մը կամ կաթողիկոս մը վախճանի, փոխանորդին կամ տեղապահին անունը չի յիշուիր պատարագի միջոցին, այլ՝ հանգուցեալին անունով կ՛ըլլայ յիշատակութիւնը :

Պոլսոյ ինքնակոչ տեղապահը, փիլոնազրկութեան սպառնալիքով՝ յիշել կուտայ եղեր իր անունը պատարագին՝ կաթողիկոսին եւ Երուսաղէմի պատրիարքի կարգին՝ անշուշտ բռնօրէն գրաւած Կիլիկիոյ կաթողիկոսին յատուկ աթոռին մէջ բազմելով :

Զարմանալին եւ անըմբռնելին հոն է, որ ազգատ Ֆրանսայի Հայոց եկեղեցիներուն մէջ ալ պատարագի միջոցին կը յիշուի այս հակազգային տեղապահին անունը, կարծես վարկաբեկելու համար պատարագի խորհուրդը:

Արդեօք հո՞ս ալ, Հայրապետական պատուիրակ սպառնագիր ստացած է Պոլսէն ...

Մաղթենք, որ օր մը, Պոլսոյ Մայր Եկեղեցւոյ կուչիին, միանարէ մը տեղապահը , Թուրքերը եւ Մուհամմէտը դոհացնելու, սիրաշահելու համար ...

ՊԵՏՈՒՇ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀՐԱՇՔ ՏՂԱՆ – ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Ինչպէս հաղորդեցինք, Փարիզ եկած է Լիբանանի հրաշք տղան, Վարուժան «Գօճաօղլանեան», որ, հազիւ 12 տարեկան, յայտնութիւն մը եղաւ Միջին Արեւելքի մէջ, իբրեւ կանխահաս Ջութակահար: Եկածէ հետեւելու երաժշտական դասընթացքի մը, Լիբանանի կառավարութեան ծախքով:

Վարուժանի ուսուցիչն է դրադէտ Լեւոն Զաւէն Սիւրմէլեանի եղբայրը, Օննիկ, հանրածանօթ ջութակահար, որ զայն նէյ կայացուց Պէյրութի մէջ, նուագահանդէսի մը պահուն: Հրաշք տղուն յայտնութիւնը այնքան խոր տպաւորութիւն գործեց որ, Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը, Շէյխ Պիշարէ Խուրի, ուզեց տեսնել զայն:

Եւ տասնամեայ Վարուժանը ջութակը թեւին տակ մէկ կայացաւ նախագահին, որ այս առթիւ հրաւիրած էր նաեւ վարչապետը՝ Ռիատ պէյ Սոլհ, նախարարներ եւ երեսփոխաններ :

Ինչպէս կը նկարագրէ թղթակից մը· խրճուն լռութեան մէջ, Վարուժան ձեռք կ՛առնէ ջութակը ու կը նուագէ աչքառու հաճոյիչներու գործերը, չմոռնալով անշուշտ Սարասատեանի Գայթաքարման :Բոլորը կը համայուին ,հանրապետութեան նախագահը դուդուրանքով կը համբուրէ փոքրիկ Վարուժանը ու կը խոստանայ իր հովանաւորութեան տակ առնել: Նոյն օրն իսկ կ՛որոշուի Լիբանանի կառավարութեան ծախքով Վարուժանը Եւրոպա ղրկել, անոր տալու համար երաժշտական կանոնաւոր կրթութիւն մը :

Վարուժանի երեւումը լայն հասարակութեան առջեւ, երկրորդ անգամ տեղի ունեցաւ Մայիս 8–ին, Պէյրութի Ս· Ժողէֆ Ֆրանսական համալսարանին սրահին մէջ:

Կը նախագահէր Հանրապետութեան նախագահին տիկինը, որ անձամբ աշխատանք տարած էր նեւ նիւթական հասոյթ մը ապահովելու համար Վարուժանին: Ինքը արդէն 500 լիր· ոսկինոց չէք մը ղրկած էր այս առթիւ :

Նուագահանդէսը կատարեալ յաղթանակ մը եղաւ փոքրիկին համար: Սրահը ծայրէ ի ծայր լեցուն էր ու չատեր ստիպուած էին ոտքի մնալ:

Վարուժան ընկերակցութեամբ յայտնի դաշնակահար Միչէլ Զեսքինովի, մեծ յոյզութեամբ իրարու ետեւէ նուագեց Շուպէրթէն եւ Պերիոյէն մէկ մէկ քոնչէրթօ: Սպենդիարեանի «Գայթաքարման» եւ «Ինդէյի»ն: Պէթհովէնէն ռոմանս մը, իսկ Շուպէրթի «Ապէյ»ը :

Վարուժանը որքան համարձակ, նոյնքան եւ համեստ է: Իր նուագէն վերջ երբ ծափերը կը սկսին, անմիջապէս բեմէն վար կը վազէ ու անկարելի կ՛ըլլայ զինքը դուրս բերել իր հասակով ծաղկեփունջերը ընդունելու համար :

Վարուժանի ծնողքը Մարաշցիներ են: Կը բնակին Հայկական դաղթակայանի մէջ: Հայրը՝ Հայկ Գօճաօղլանեան, արհեստով ներկարար է, սակայն կը սիրէ երաժշտութիւնը: Տան մէջ երաժշտական ամէն տեսակ գործիքներ դիպուած են իրարու մօտ, բոլոր անդամներն ալ կը նուագեն: Վարուժանի մայրը դաշնակ կը նուագէ , իսկ մեծ եղբայրը, հազիւ տասնեւհօթը տարեկան ,արդէն մաս կը կազմէ մեծ պանդոկի մը նուագախումբին :

Լիբանանի բոլոր յայտնի երաժիշտներն այ համաձայն են, որ տասնամեայ Վարուժանը ապագային պիտի դառնայ համաշխարհային չափանիշ մը :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԱՐԵԿ, Մատեան ողբերգութեան, Ս· Գրի – դր Նարեկացիի: Գրաբար բնագրի հանդիպակ դրութեամբ աշխարհաբարի վերածեց Գարեգին եպիսկոպոս Տէրվոյեան: Կարապետ (Զալս) Ճանիկեան մատենաշար թիւ 1: Պուէնոս Այրէս , 1948: Գինն 10 տոլար:

Արթաւեակներ հր վերագիւուի՞ն

Քանի մը օր առաջ հարցապնդումներ եղան Անգլիոյ երեսի. ժողովին մէջ, պալքանեան պե – տութեանց զինուորական ուժերու մասին: Կառավարութեան ներկայացուցիչը հաստատեց թէ արտօնեալ թիւէն աւելի զինուորներ հաւաքուած են:

Կոմս Սֆորցա, Իտալիոյ արտաքին նախարարը, աւելի քացորոշ յայտնութիւններ ըրաւ ուրբաթ օր, խորհրդաբանին մէջ: Իր տեղեկութեանց համաձայն, թէեւ հաշտութեան դաշնագրով Պուլկարիոյ արգիլուած է 55.000զինուորէն աւելի պահել, բայց ատդէն ունի 76.000 զինուոր, ինչպէս եւ 10 հազար սահմանապահներ: Ճեստոյ, ունի 120 հազար քաղաքապահ զինուոր (միլիս) եւ 40 հազար — 80 հազար հոգի ալ՝ աշխատանքի մարտական կազմակերպութեանց մէջ: Իր օդանաւերուն թիւն է 450, մինչդեռ դաշնագիրը կ'արտօնէր միայն 90:

Հունգարիան ալ ոտրշած է 85.000ի բարձրացնել իր զինուորներուն թիւը մինչեւ Ցունիս, թէեւ դաշնագիրը կ'արգիլէ 65 հազարէն աւելին: Ռ. Միութիւնը 50 % զեղչելով Հունգարիոյ հատուցումները, առաջարկած է խնայուած դրամին կարեւոր մէկ մասը յատկացնել վերազինման: Սպայակոյտին գլուխը կը գտնուի խորհրդային զօրավար մը, Մոմարցեւ, վարելով Հունգարիոյ վերազինումը 120 սպանեարու հետ:

Միշտ ինչ աղբիւրին համաձայն, Ռումանիան այսօր ունի 150 հազար զինուոր եւ 20 հազար սահմանապահ, մինչդեռ հաշտութեան դաշնագիրը արտօնած է՝ միայն 120 հազար: Իտալիոյ սահմանակից երկիրներէն ամենը որ հակառակ չեն կոմինֆորմի, հարցարաններ ստացած են, իմանալու համար թէ ինչ աջակցութիւն կրնան ընծայել իրենց զինագործարանները, վերահաստատելու համար ռազմական արտադրութիւնները, հասցնելով 1944ի մակարդակին:

Կոմս Սֆորցա պատմեց նաեւ թէ Ռ. Միութիւնը ռազմական պիտոյքներ դրկած է Հունգարիա, թէ կարգ մը երկիրներու մէջ մատդիկ զօրակոչի ենթարկուած են դաղտնի հրահանգներով,— «Լոէ եւ ոչ ոքի մի յայտներ» ևն.:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

LE POPULAIRE, Փարիզի ընկերվարական պաշտօնաթերթը, վերջ ծաւալով պիտի հրատարակուի երկուշաբթի օրէն սկսեալ, իրրեւ հետեւանք նիւթական անձկութեան: Մամթպիրներուն եւ պաշտօնեաներուն երկու երրորդէն աւելին ճամբուած են: Պիտի աշխատին միայն տասը խմբագիրներ, տասը վարչական պաշտօնեաներ եւ 13տողաշարներ: Տպագրական գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն է որ թուղթին թոնը 32.500 ֆրանքէն բարձրացած է 43.610 ֆրանքի, ծախքերը աւելցած են 20 առ հարիւր, իսկ հատոյցները՝ միայն 8 %, հակառակ բոլոր նիւթական զոհողութեանց: (Վեց ըրջան 12—13 միլիոն հաւաքուեցաւ համդանակութեամբ: Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնն ալ հազար սթերլին դրկած էր): Ճամբուած խմբագիրներուն եւ պաշտօնեաներուն թիւն է 70:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հովուապետը, գերապայծառ Մինդենթի, որ ապրելափակուած է փչչթայի արքեպիսկոպոսարանին մէջ, պիտի դառնայ ժողովրդական առեանի մը առջեւ, իրրեւ դաւադիր:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ նստաշրջանը պիտի փակուի Դեկտեմբեր 12ին, եթէ անակնկալ մը չպատահի: Անգլիա կո'ւզէ եղկարաձգել ժողովը, լուծելու համար իտալական գաղթավայրերու հիդրերը, որուն չնորհիւ պիտի կրնայ խարխիններ ապահովել Միջերկրականի ափրիկեան ափերուն վրայ:

ՊԱղԵՍՏԻՆԻ ՀԱՐՑԸ նորէն ամելի մատնուեցաւ Ազգաժողովին առջեւ, երեք չաբաթ քաշքշուելէ վերջ: Ուրբաթ օր եւս համաձայնութիւն չգոյացաւ Քաղաքական Յանձնաժողովին մէջ: Ճարահատ որոշուեցաւ լայն իրաւասութիւններ տալ երեք հոգինոց հաչտարար յանձնախումբին, որպէսզի ելք մը գտնէ Արաբներուն եւ Հրեաներուն հետ:

ՌՈՒԲԻ մասին Ֆրանսա նոր ծրագիր մը ղրկեց Ուշինկթըն, պնդելով իր տեսակէտներուն վրայ: Ֆրանսա միշտ կ'ուզէ թէ կարելի չէ Գերմանիոյ վերազարձնել այդ չրջանին ճարտարագործութիւնները, որոնց կը պարտէր Հիթլէր իր սպառազինութեան 70 %ը:

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ նախորդ նախագահին՝ Հաչէմ պէյ Աթասիի: Գործադրեր տեւեց չորս օր: Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուեցան, իրրեւ հետեւանք արիւնալի դէպքերու որոնց հետեւանքով սպանուած են ութ հոգի, Դամասկոսի մէջ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒԻՆԵՐԸ կը չարունակուին կատաղօրէն, Նանքինէն 35 մղոն հեռու: Համայնավարները օգնական ուժեր ստացած են փչկ-

ՃՈՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. Ահարոնեանի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, Թաղումը եւն.: Տեղի կ'ունենայ, 6 Դեկտեմբեր, երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ 11ը՝ 127 rue Boileau, Salle Saint Pothin (նախկին Emile Zola) սինէմային մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ.— Այս երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Սինէմա Novelty մէջ: Մուտքը միայն հրաւիրատոմսերով: Ապահովեցէք նախօրօք ձեր հրաւիրատոմսերը:

ՍԱՐՍԷԼ.— ՏԻՐ ԵՒ ԻՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆԱԿ Ա. ՃԷՄԵԱՆ ուղախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին ԱՐՄԷՆԻ ծնունդը 1948 Դեկտեմբեր 3ին:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine եւ H. Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7 ԵՒ 14 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԵՒԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

ԼԻԼԼԱ ՊԱՏՐԱՍԱՆ

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

« ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ » ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ձեկուցանողն է՝ Պ. Հ. ԲԱԼԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Խաչատուր Աբովեանի գրականութիւնը եւ իր ժամանակը:

Bonneterie-Lingerie
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Ունիք առաջնակարգ մեռաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ:
ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ
կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով:
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ
Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ձերմակեղէնի պատրաստութեան համար:
ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ
Maison MAGUESYAN
67 RUE VAUBAN, LYON

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յանելում պիտի ունենաք, եթէ ատդէն իսկ չէ եղած: Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօարկ Ալեանի
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord
Հեռաձայն TRU. 02–20

LA MÉDITERRANEENE
2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ
Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամբով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ ագանդեր:
Հեռաձայն PRO. 03-98

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին ժողովը՝ այս հինդշաբթի ժամը 8ին դպրոցի սրահը: Բոլոր ըմկ.–ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» խումբին ընդհ. ժողովը, կիրակի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՐԹԻՒ

Այս կիրակի ժամը 3էն կէս դէչեր, ՊՈՄՈՆԻ դպրոցին սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
Կը խօսին ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ընկ. ԹՈՒՐՈՑԵԱՆ
Արտասանութիւններ, երգ եւ պար Ֆր. Կ. Խաչի Կրընոպլի սանուհիներուն կողմէ:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

Հ. Ց. Դ. Պանէլօ Քաչանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղներու ամրդամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պարահանդէսին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4էն 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine:

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՍԳՍՏՕՆ
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Մահուան 13րդ տարելիցին առիթով, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Ս. Սահակ Մեսրոպ մայր եկեղեցիի կրօնական ընկերակցութեան, այս կիրակի: Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանդիստի պաշտօն, մասնակցութեամբ վերոնշեալ երգեցիկ դասին: Եկեղեցական արարողութիւններու աւարտումէն ետքը՝ բացման խօսք, Մաղթերգ, ուղերձ, «Ով մեծասքանչ», ուղերձ, «Մաղկիր ա – զատ», փակում: Պատարագի ընթացքին, երգչախումբը բազմաձայն պիտի երգէ նաեւ «Քրիստոս պատարագեալը»:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Տիրուհի Տիրատուրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Տիրատուրեան եւ զաւակները կը տեղեկացնեն որ Դեկտեմբեր 5, կիրակի օր, հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ողբացեալ՝

ՍԵՐՈԲԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ, Պոմոնի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարդողները:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ չինող լաւ գործաւորներ, վիլֆուիճի աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01–08:

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մենաշնորհին տէր կացաւ Տիսթիլըրի տիւ Փառճ Հաստատութեան ԱՒԱԶԱՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու —— Ընտրանի ըմպելին է: ——

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՍՄԲԵԱՆ
Արեւելեան եւ Ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպլիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:
Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 7 Décembre 1948 Երեքշաբթի 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5713—Նոր շրջան թիւ 1124 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ֆր.

ՄԵՐ ԿՕՍՔԸ

ԱԶՔ ՄԸ՝ ՄԵՐ ԲՈԼՈՐՏԻՔԸ

Ցաւախտ թեւադրած ենք եւ անդամ մը եւս կը յիշեցնենք.— մեր թղթակիցները պարտաւոր են հետեւիլ նաեւ իրենց շրջանի ընկերային – տնտեսական անցուդարձին :

Այսպէս, տարբեր պարտականութիւն մըն է պարբերաբար տեղեկութիւններ հաղորդել մեր ցիրուցան բազմութեանց կեանքի ելեւէջներու մասին: Տեսակ մը վիճակագրական պատկեր :

Գիտենք թէ ի՛նչ պայմաններու մէջ կը գըտնուին անոնք որ ձեռագիր կը հասցնեն մամուլին, տարիներէ ի վեր :

Ընդհանրապէս բանուորներ են անոնք, հա – մեստ աշխատաւորներ ծանրաբեռնուած՝ ապրուստի եւ ընտանիքի հոգերով :

Եւ սակայն, կը շարունակեն թղթակցիլ հաւատարմօրէն, յարատեւօրէն, ծանօթացնելու համար իրենց գաղութին չարն ու բարին :

Անոնց տքնութեան չնորհիւ է որ կ'իմանանք այս կամ այն գաղութին, քաղաքին, դիւղին կեանքը, հանրային թէ կուսակցական: Անոնք են որ կենդանի կապ մը կը հաստատեն գաղութէ գաղութ, ուղղակի կամ անուղղակի : Առանց մեծ յաւակնութիւններ ունենալու:

Դժբախտաբար շատ քիչերը վարժութիւն կամ ժամանակ ունին աւելի լայն հայեացք մը նետելու իրենց շրջապատին վրայ:

Արդարեւ, եթէ փորձուիք աչքէ անցընել մէկ տարուան կամ վեց ամսուան միջոցին հրատարակուած թղթակցութիւնները, պիտի տեսնէք որ 80—90 առ հարիւր կը բաղկանան հանդիսաւոր նկարագրութիւններէ: Նոյն ժժգոյն միօրինակութեամբ:

Սխալ չհասկնաք: Հանդիսաները, երեկոյթները, ներկայացումներն ու պարբերական ժողովատարութիւնները ալ կեանքի, գործունէութեան երեւոյթներ են: Բայց ամէն բան չեն:

Որեւէ գաղութի կեանքը միայն հանդիսաւորութիւններէ չի բաղկանար:

Կան այլապէս չհետեւող, աւելի տեւական եւ հիմնական հոգեր ու խնդիրներ, որոնք ուշադրութիւն կը պահանջեն:

Կան երեւոյթներ, չարժումներ որոնք եթէ անտեսուին, երբեք պիտի չկրնանք իրական գաղափար կազմել այս կամ այն գաղութի տնտեսական, հանրային եւ ընկերային կացութեան մասին :

Կան ելեւէջներ, որոնք միայն թղթակցութեանց նիւթ կազմելու սահմանուած չեն, այլեւ կը կարօտին լուրջ քննութեան, իբրեւ ախտանշան կամ ազդանշան: Ըսէք՝ վտանգի նշան :

Օրինակ, արտագաղթի հոսանք մը ծայր տուած է, ամիսներէ ի վեր: «Ելք» դէպի Հարաւ. Ամերիկա:

Ոչ միայն անհատներ են որ կը գաղթեն, այլ եւ ամբողջ բնտանիքներ: Տուն – տեղ կը ծախեն եւ կը գաղթեն :

Ո՞ւր կ'երթան.— Պրազիլիա, Արժանթին, Ուրուկուէյ: Նոր դուռներ ալ բացուած են,— Վենեցուէլլա, Չիլի եւն.:

Ինչո՞ւ կ'երթան, աչք առնելով 25—30 օրուան ճամբորդութիւն մը մէկ ովկիանոսէն միւսը :

Գոց եղած բանաձեւերը բաւական չեն, բացատրելու համար այս նոր գաղթը:

Հարկ է պրպտումներ կատարել, ստուգել չարիքին բուն պատճառները :

Իւրաքանչիւր համբանք իր մասնաւոր պատճառները կամ պատրուակներն ունի, քաղաքական թէ տնտեսական: Շատերը այնքան բանդէտ են դարձած, որ ուրիշներուն ալ բարեկամական խրատներ կուտան :

Տաժանելի աշխատա՞նք մը պարտադրած կ'ըլլանք մեր թղթակիցներուն, թելադրելով որ ուշադրութեամբ հետեւին այս չարաչուք չարժումին : Այսինքն տեղեկութիւններ, թուականներ , փաստեր հաղորդեն, համաձայն իրենց կարողութեան :

Բոլորիս պարտականութիւնն է դիտնալ թէ ո՛ւր կ'երթան , եւ ի՛նչ համեմատութեամբ :

Դուռնէ դուռ, քաղաք քաղաք պատմուած պատմութիւնները երբ ամփոփուին եւ մամուլին հաղորդուին, այն ատեն միայն կարելի պիտի ըլլայ չափել այս նոր դժբախտութեան ամբողջ ծանրութիւնը:

Հարկ է փարատել մշուշը :

Շ.

Ազգաժողովի փակումը

ՄԱԿի ընդհ. յանձնաժողովը չաբաթ օր 2ի դէմ 9 ձայնով որոշեց ներկայ նստաշրջանը շաբունակել Նիւ Եորքի մէջ, լրացնելու համար օրակարգի խնդիրները: Եթէ առակնկալ մը չպատահի, փաբիզի ժողովը, որ բացուած էր Սեպտեմբեր 21ին, պիտի փակուի այս չաբաթ կամ կիրակի, այնպէս որ կարելի չէ քննել օրակարգի բոլոր խնդիրները :

Վերջնական որոշումը կը մնայ ընդհ. ժողո – վին: Անգլիա առաջարկած է ժողովը չարունակել մինչեւ Դեկտեմբեր 15, կարելի եղածին չափ շատ խնդիրներ քննելու համար: Իր գլխաւոր պահանջներէն մէկն է իտալական դաղթավայրերու հարցին քննութիւնը:

★ Աւելորդ է ըսել թէ օրակարգին վրայ կը մնան բազմաթիւ հիմնական խնդիրներ, բոլորն ալ աւելի մնացած: Պաղեստինի խնդիրն անդամ անուշադրութեան մատնուած է: Երկկ նոր նիստ մը դումարեց Ազահովութեան Խորհուրդը , քննելու համար Իսրայէլի թեկնածութեան խնդիրը, որուն ուժ կուտան Մ. Նահանգները:

★ Յեղասպանութեան պայմանագիրը վերջ – նապէս վաւերացուեցաւ օրէնսդրական յանձնաժողովին կողմէ, ամիսներով քաշքշուելէ վերջ : Այս պայմանագրով միջազգային ոճիր կը համարուի յեղասպանութիւնը եւ պիտի դատուի ազգային դատարաններու առջեւ, կամ միջազգային ատեանի մը կողմէ , երբ հաստատուի: Պայմանագիրը ընդհ. ժողովին կողմէ վաւերացուելէ վերջ, 1949ին պիտի ներկայացուի բոլոր պետութեանց, որպէսզի ստորագրեն: Օրէնքի ուժ պիտի ունենայ երբ քսան պետութիւններ ստորագրած ըլլան: Ոեւէ պետութիւն կրնայ դրժել զայն: Պայմանագիրը չեղեալ կը համարուի, եթէ ստորագրողներուն թիւը 16էն պակաս ըլլայ, այլապէս իր ուժը կը պահէ տասը տարուան համար:

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ՁՄԵՌ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթակիցէն կը ստանանք հետեւեալ տեղեկութիւնները (27 Նոյեմբեր).—

Կանխահաս ցուրտը եւ ձմեռը կը չարունակուին ամբողջ երկրին մէջ: Դիտարանը կը ծանուցանէ թէ 38 տարիէ ի վեր այսպիսի ձմեռ չէր տեսնուած Նոյեմբերին :

Երէկ իրիկուընէ ի վեր, հեռագրի եւ հեռաձայնի հաղորդակցութիւնը խզուեցաւ դաւառնե – րու հետ:

Կը ձիւնէ նաեւ Պուրսայի մէջ, եւ Ուլուտաղի վրայ (Ողիմպոս) ձիւնին բարձրութիւնը հասած է երկու մեթրի: Փակուած են Գարաքէօյի եւ Եալովայի ճամբաները: Կը վախցուի որ հաղորդակցութիւնները բոլորովին խզուին դաւառներու հետ: Ամէնկալ ցուրտին հետեւանքով, ածուխին քիլօն բարձրացած է 23 ղրուշի :

Իզմիթի մէջ, ձիւնամրրիկը կատաղի է եւ տեղացիները կ'ըսեն թէ տարիներէ ի վեր այսպիսի ցուրտ տեսած չէին: Իզմիթ . Խթանպուլ, Առափազար – Պօլու ճամբանները փակուած են, շատ մը փոխադրական միջոցներ ձիւնամրրիկին մէջ կորսուած: Հեռագրական ձողերը փլած են տեղ տեղ: Իզմիթի եւ Անգարայի միջեւ հաղորդակցութիւնը խզուած է եւ սակարանին մէջ ածուխը 30 — 32 ղրուշի կը ծախուի:

Սաստիկ ցուրտ է նաեւ Թօքատի մէջ, եւ ճամբան փակուած է Սիվազի հետ: Ջամլըպէլի կիրճը անանցանելի դարձած է:

Փոթորկին հետեւանքով, բազմաթիւ արկածներ պատահեցան ծովերու վրայ:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ կը չարունակէ իր աշխատանքները Փէյթայի մէջ, ի խնդիր խաղաղութեան, ինչպէս կը հաւաստեն խորհրդային թերթերը: Վերջին նիստին մէջ կըրակոտ ճառ մը խօսեցաւ Նինա Փոփոֆա, խորհրդային կիներու ներկայացուցիչը, չեչտելով . — «եթէ կիներդ դիտնան միանալ եւ պայքարիլ, արթուն ճակատ մը պիտի կազմեն խաղաղութեան համար: Պատերազմի ծրագիրները ամօթալի ձախողանքի մը պիտի յանգին»:

Քաղաքական ընտրութիւններ Պերլինի մէջ

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿ ՁԱԿԱՏԸ ԿԸ ՑԱՂԹԷ

Պերլինի արեւմտեան շրջանին քաղաքական ընտրութիւնները տեղի ունեցան կիրակի օր, մասնակցութեամբ 1.580.575 քուէարկուներ (մօտ 90 %), չախչախիչ պարտութեան մը մատնելով բոլշեւիկեան ճակատը: Այս ստթիւ ձերբակալուեցան 65—75 համայնավարներ, որոնք փորձած էին խռովութիւններ յարուցանել կամ տարհամոզել քուէարկուները: Թերթերը կը գրեն թէ ընտրութիւնները տեղի ունեցան բարեկարգութեամբ, առանց բրիտանական եւ ամերիկեան դինուորներու կամ ոստիկաններու միջամտութեան: Բոլշեւիկները ձեռնպահութիւն յայտարարած ըլլալով, ձգուած քուէները կը համարուին վստահութիւն արեւմտեան պետութեանց համար: Օրուան յաղթականներն են երեք մեծ հոսանքներ ընկերվարականները որոնք չահեցան 3755 աթոռ, քրիստոնեայ դեմոկրատները (1092), ազատականները (679):

Աւելի քան տասը հազար ոստիկաններ կը հրամկէին բարեկարգութեան: Քուէտուփերուն թիւն էր 1572: Պահեստի ուժեր ալ կը սպասէին կազմ եւ պատրաստ, ի նախատեսութիւն անակնկալներու :

Մանր – մունր ընդհարումներ տեղի ունեցան կարգ մը կէտերու վրայ: Կարմիրները թռուցիկներ ցրուած էին, հրաւիրելով արեւմտեան թաղամասերու 120.000 բանուորները որ չմասնակցին քուէարկութեան եւ իրենց դործարանները երթան, մէկ օր ալ կամաւոր աշխատանք կատարելու համար :

Արեւմտեան շրջանին փոխադրութեանց բանուորները չորոդ դործադուլ մը սարքեցին, ի դէրեւ հանելու համար բոլշեւիկեան խաղերը: Մինչեւ առաւօտեան ժամը 10 կեցնելով փոխադրութեան բոլոր միջոցները, արհեստակցական միութիւնները ապահովեցին 200 հազար քուէարկուներու մասնակցութիւնը, հակառակ համայնավարներու սպառնալիքներուն: Քաղաքին ամերիկեան հրամանատարը յայտարարեց թէ այս բարեչորոդ ընտրութեամբ Պերլինցիները արտայայտած կ'ըլլան իրենց չախչախիչ դատապարտութիւնը խորհրդային տիրապետութեան :

★ Կիրակի առաւօտ 14 բոլշեւիկներ ամերիկեան շրջանը մտան թռուցիկներ ցրուելու համար, բայց ամիչնապէս ձերբակալուեցան: Թռուցիկները կ'ներկայացնէին ամերիկեան հրամանատարը՝ զօր. Քլէյ, հիւլէական ռումբ մը ձեռքին մէջ : Ֆրանսական շրջանին մէջ քանի մը համայնավարներ քուէտուփեր մօտեցան, մասնակցողներուն անունները առնելու համար: Քուէարկուները կատղելով բռնեցին զանոնք եւ ոստիկանութեան յանձնեցին :

ԵՐԵՔ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ԲՈՂՈՔԸ

Արեւմտեան երեք պետութիւններ 2000 բառերէ բաղկացած յուշագիր մը ուղղեցին Ազգաժողովի յատուկ մասնախումբին, դանգատելով թէ Ս. Միութիւնը վաւերացնելով Պերլինի նոր քաղաքապետութիւնը, կը ձգտի վերջնապէս երկուքի բաժնել քաղաքը: Ցուշագիրը դիտել կուտայ թէ խորհրդային իշխանութիւնները նոյեմբեր 30ին «քաղաքերեցին կարգ մը արարքներ, իր պաշտօնատունէն հեռացնելով օրինաւոր քաղաքապետութիւնը եւ խախտելով անոր պաշտօնավարութիւնը»: Ցետոյ կը յայտարարէ թէ Թոյլ պիտի չտան որ այս ապօրէն մարմինը յափշտակէ օրինաւոր իշխանութեան պաշտօնը արեւմտեան թաղամասերուն մէջ: «Բայց եւ այնպէս քաղաքին երկուքի բաժանումը չափազանց կը դժուարացնէ միակ դրամի մը հաստատումը » :

25 000 յաւելո՞ւմ տուրքերու

1949 եկամտացոյցը 500 միլիառի բաց մը կը ցուցնէ: Կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ կը խորհի, դոցելու համար այս բացը: Նախարարական խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է այսօր, քննելու համար այս խնդիրը: Իրազեկներու կարծիքով, առնուազն 25 % պիտի աւելցնեն տուրքերը, բաղդատելով ներկայ տարեշրջանին հետ: Առեւտրական շրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ եկամտացոյցը իրապէս հաւասարակշռելու համար հարկ է 70 % աւելցնել տուրքերը,— ինչ որ անկարելի է: Ուրեմն ստիպուած են ուրիշ միջոցներ մտածել :

Այս հարցին հետ սերտ կապ ունի տուրքերու օրէնքին բարեփոխման ծրագիրը, որու մասին հակասական տեղեկութիւններ կ'երեւան մամուլին մէջ: Խորհրդարանական յանձնաժողով մը կը քննէ այս ծրագիրը: Նախկին վարչապետներէն Ռէյնօ եւս հրաւիրուած է մասնակցելու այս յանձնաժողովին, բայց ան մերժած է, վախնալով որ տուրքերու օրէնքին բարեփոխումը պիտի յանգի նոր

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՀՄԲ.— Ցապաղած կամքէ աւելիս պատճառներով:

Ինչպէս հաղորդած էինք չաբաթ դիշերուան (Նոյեմբեր 27) տօնակատարութիւնը Cadetի սրահին մէջ, Դաշնակցութեան Օրուան առթիւ, այս տարի եւս անցաւ ծայրէ ի ծայր ըլգուն սրահի մը մէջ: Մեծ թիւով երկսեռ երիտասարդութիւն մը եկած էր ոգեւորելու մեր ազգային կուսակցութեան 58րդ տարեդարձը եւ ներշնչուելու անոր գաղափարներէն, ամուր հաւատքէն եւ ազգային չոմանչէն:

Հանդէսը բացուեցաւ Ֆրանսական ազգ. քայլերգով եւ «Մշակ բանուոր»ով, երգուած Հ. Ց.Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբին կողմէ, դիկավարութեամբ Պ. Արա Պարթեւեանի:

Օրուան նախագահը, ընկեր. Հրանտ Սամուէլ սկսաւ այսպէս.

— « Ամէն տարի մէկ օր Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը կը ներկայանայ Հանրութեան, հաշիւ տալու իր ըրածին մասին եւ պարզելու իր ծրագիրները յառաջիկայ աշխատանքներուն համար:

Այս վերջու պարտականութիւններէն զատ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իր օրուան տօնին կ'ոգեկոչէ մանաւանդ իր պատմութեան սխալի դրուագները, իր մարտիկներուն աննման քաջագործութիւնները եւ անոնց յիշատակին համար յարգանքի կը հրաւիրէ ձեզ յոռնկայս: Այսօր 58 տարի է որ մեր կուսակցութիւնը կը տեւէ ու կը գործէ անվհատ: Պարզ երեւոյթ մը չէ այս: Հազուագիւտ է է որ կուսակցութիւն մը չարունակէ այսպէս իր գործը, դանազան չրջանները, տարբեր պայմաններու եւ ժամանակներու մէջ, անընդհատ յարատեւութեամբ մը, յիսունը ութ տարի:

Պատճառները կարելի է ամփոփել մէկ նախադասութեան մէջ: Որովհետեւ Դաշնակցութիւնը ձգած է միշտ հայ ժողովուրդին հետ, ամէն տեղ, բոլոր ժամանակներու համար, անոր յաւ եւ մանաւանդ անոր դէշ օրերուն: Իր տաժանագին աշխատանքը պսակուած է Մայիս 28ի յաղթանակով, որ հիմը դրած է մեր հայրենիքին, եւ հայ ժողովուրդի տուած է անկախ ապրելու իշխանութիւնը իր հողերուն վրայ:

Այդ հողերը ամբողջացած չեն սակայն սահմանէն սահման թէ ներսը: Այդ հողերուն իրեւ պահանջատէր կանգնած է դարձեալ Դաշնակցութիւնը: Անկախ ոչ միայն տէր կանգնած է հայ ժողովուրդին արդար գատին, անոր հօրինական ժառանգին, անոր «լքեալ դոյքերուն», այլեւ պահապան հրեշտակն է մեր մշակոյթին, մեր լեզուին, մեր բոլոր արժէքներուն Սիւնեաց մէջ եւս:

Մեր ժողովուրդը յուսահատիլ չի գիտեր, իրեն հետ Դաշնակցութիւնը եւս: Ան վստահ է որ անիրաւութիւնները կը դարմանուին ուշ կամ կանուխ, եւ ապիտակութիւնները կը դանենք իրենց օրինաւոր տէրը, իսկամայնորեն հայ ժողովուրդին «Ազգային Ուխտը», որ է Ազատ ու անկախ ապրիլ իր միացեալ հայրենիքին մէջ:

Ընկեր Զարեհ Ղարիպեան արտասանեց Մ. Վարանդեանի «Հայ Հերոսներուն» դեղեցիկ արձակը, իսկ ընկեր Զ. Մուրատեան Սիամանթօի « Գաղափարին »ը, երկուքն ալ օրուան տօնակատարութեան յարմար ոգեկոչումներ, իրեւ վարանդութիւններ Դաշնակցութեան անձնական հերոսներուն եւ անոր բարձր գաղափարականութեան :

Պ. Կարապետ Աբրահամեան մուսափոխումբի ընկերակցութեամբ երգեց հայկական համով եր – գեր , աւելի հաճելի պիտի ըլլար լսել դինքը, եթէ պարզ դաշնակի մը ընկերակցութեամբ հրամցուէին մեզի:

Կարդը եկած էր օրուան բանախօսին, ընկեր Ս. Տէր Թումասեանի.

— « Տարիներ էին պատմական 58 տարի առաջ, երբ ծնաւ Դաշնակցութիւնը: 58 տարի առաջ մեր հերոսամարտութեան եւ անոնց հետ խումբ մը մտաւորականներու առած քայլը նկատուեցաւ խենդութիւն եւ մեր ընկերները «խենդեր»:

Ինչպէս կարելի էր պայքարիլ Ռուս եւ Թուրք բռնակալութեան դէմ միանգամայն: 58 տարի առաջ կարելի էր մեր ժողովուրդի խօսիլ իր տարբական իրաւունքներու պայծառացման համար: 58 տարի առաջ ոչ իսկ գիտակից էինք մեր ազդովին ապրելու իրաւունքին:

Պէտք եղաւ որ տասնեակ մը «խենդեր» իրենց հրապարակ եւ տարիներու յամառ ու ահռելի զոհաբերութիւններով ծանրաբեռն սոսկեցնեն նախ մեր ժողովուրդին թէ ինքն ալ մարդ է, ազգ է, եւ իրաւունք ունի իր ուրոյն մշակոյթով եւ հայրենիքով ապրելու միւս ազգերու կողքին:

Այլ էին պատմականները 58 տարի առաջ երբ «խենդ» կոչեցեալները մարմին ու ձեւ տուին մեր ժողովուրդին տարածման դիտակցութեան, ամէնէն առաջ անոր ներշնչելով ոգին իր հայրենիքը պահանջելու իրաւունքը :

Եւ ահա Հայկական Դատը ձեւ ստացաւ Դաշնակցութեան ամբողջ արձագանգով, անոր անխոնջ աշխատանքով, անոր ամենուն յարատեւութեամբ: Եկաւ մի չէւ Եւրոպայի դռները, եւ հոն եղաւ «Հայկական Հարց», եւ այս Հ. Ց. Դաշնակցութեան քաղաքական դիտակից աշխատանքով :

Մեր կուսակցութեան այս 58 տարուան բեղուն կեանքը կարելի է ամփոփել ու բերել Մայիս 28ի յաղթանակին, որ արդար դինն էր մեր ժողովուրդին եւ անոր կամքը, հաւատքը անոր կորովի բազուկը ներկայացնող Դաշնակցութեան պայքարին:

Այդ թուականէն ասդին 30 տարի չարունակ դաղթաշխարհի մէջ դարձեալ իր թափառական ժողովուրդի կողքին է Դաշնակցութիւնը: Ան թոյլ չի տար ոչ այդ ցիր ու ցան բազմութիւնները դառնան անհովիւ հօտեր: Թոյլ չի տար որ մարի անոր սրտին մէջ հայրենիքին սէրը, մոռնայ իր լեզուն ուրանայ իր մշակոյթը:

Այսօր խորհրդային է մեր հայրենիքին կարգ ու սարքը: Եթէ բարիքներ բերած է այդ մեզ երկրին, իր ընկերային չահերը աւելի ծանր կը կշռեն նժարի մէջ: Եթէ այդ Նորութիւնը կրնայ չատ բան սորվեցնել մեզի, ինքն ալ չատ բան ունի սորվելու մենէ, ամէնէն առաջ հայրենասիրութիւնը: Երեսուն տարի յետոյ մեր երեսին վերաւած նոր մեղադրանքներու մէջ կայ եւ «հակահայաստանեան» բառը, «դաւաճան» եւ նոյնիսկ «թուրք» յորջորջումը:

Այդ ածականներուն հերոսները, մենք չենք ուղեր նոյն դարշելի բառերով. միայն կը հրաւիրենք որ անոնք դան եւ սորվին Դաշնակցութենէ դաս հայրենասիրութիւն :

Հանդէսին առաջին մասը վերջացաւ երգչախումբին երեք եղերովը, դեկավարութեամբ եւ հեղինակութեամբ Պ. Արա Պարթեւեանի: Երգչախումբին կազմը նոր, եղերը նոր դժուար էր այդքան նորութիւն մէկ ակդամէն մարսել: Լաւ էր մեր ականջին սիրելի քանի մը ուրիշ երգերով համեմել յայտադիրը:

Մինչեւ լոյս Պ. Սարեանի դեղեցիկ նուագով երիտասարդութիւնը պարեց ու բոլորը վայելեցին ազգային չուչոյով թոխոռուն մթնոլորտ մը, խանդավառ ու ոգեւորիչ որ, ինչպէս կ'ըսէր հայրենակից մը, յատուկ է միայն Դաշնակցական հանդէսներու:

ՇԻՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Պատմութի՞ւնն ալ մոռցան

Մամուլը, առ հասարակ կը ցոլացնէ մարդկուեան մտայնութիւնն ու տենդերը: Հոս կը թաւալին, չարժանկարի ժապաւէններուն նման, այլազան երեւոյթներ, մեծ, փոքր, գեղեցիկ, տգեղ, ճչմարիտ, ծուռ, եսապաշտ, այլապաշտ, հսկայ, դաճաճ, հաճելի, անհաճոյ, անկեղծ, կեղծաւոր, սիրելի եւ գարշելի:

Այս մտածումներով պաշարուեցայ կարդալով «Ապագայ»ի 20 Նոյեմբեր 948 թիւին մէջ յօդուած մը «Ռուբինեաններու Կիլիկիան», սեղմագրուած Պ. Ազատակ Դարբինեանէ:

Մի թղթակցելով պիտի անցնէի, ինչպէս յաճախ, կ'ընեմ բազմաթիւ դրութիւններու համար, եթէ այդ յօդուածին մէջ չտեսնէի մտայնութիւն մը, որ աննկելի հակասութիւն մը կը կազմէ ազգային ոգիին հետ: Վերջն վար եւ վարչն վեր սխալ եւ սուիեստական դաղափարներ եւ հայկական պատմութեան ակներեւ խեղաթիւրում, դարբինի հարուածներով:

Քայլ առ քայլ, քայց արագօրէն, ահա՝ իր չնաչխարհիկ դրուածքը:

— Հայ պատմիչները ջանացած են (ընդգծումը իմս է) դեղեցիկ գոյներով զարդարել մեր ազգային տարեգրութեանց էջերը:— Հայերը մեծ տոկունութիւն ցոյց տուած են, սակայն, իբր պետութիւն, միջազգային պատմութեան մէջ չեն կրցած , նուազագոյն չափով աչքառու տեղ մը գրաւել: — Թողլով հին չրջանները, անցինք կիլիկիոյ , որ կը ներկայացնէ ամփոփարական եւ տխուր երեւոյթ մը :

(Կիլիկիոյ վերաբերեալ «թագաւորութիւն» եւ «մայրաքաղաք» բառերը չակերտի մէջ առուած են): Երկու դարու չափ տեւող թագաւորութեան միջոցին հայութիւնը չունեցաւ նուազագոյն ա – մուր հողամաս:

Զուն ցանք մէկ հատ թագաւոր, մէկ հատ իշխան որ ճոխ կամարկատու չըլլար օտարներուն: Կիլիկիոյ իշխանները միշտ կախուած մնացին Բիւզանդիոնի կամ Հռոմայ պապին բչչերէն: Կիպրոս միշտ իր ազդեցութիւնը պահեց Կիլիկիոյ վրայ: Լեւոն Ե. Լուսինեանը պէտք չէ պարծանք համարել: Բազատուինէն վերջ, հայ գաղթականներ գացին Կիլիկիա, առուտուր ընելու, սակայն, քաղաքական ասպարէզի վրայ, ոչ մէկ յաջողութիւն: Հայը բնաւ ինքնուրոյն քաղաքական ուժ չէ կրցած դառնալ, մանաւանդ Կիլիկիոյ մէջ , եւայլն: Հայաստանի 28րդ տարեդարձին առթիւ , յետադէմ ամարտով մը կըսեմ ինձ թէ մանաւանդ Կիլիկիոյ մէջ մխիթարական եղրակացութիւն մը, ճամբայ մը կարելի չէ գոյց տալ, եւն.:

Այս խորհրդածութեամբ կը վերջանայ Պ. Ա. Դարբի եանի «եղակաի» յօդուածը: Արձանագրենք պատասխանները :

Հայ պատմիչը երբեք դէպքերը բաղեխոխած կամ չարափոխած չէ, մանաւանդ որ այդ դէպքերէ չատեր, օտար բազմաթիւ պատմագէտներու կողմէ լիչատակուած են: Հին չրջանին մէջ ունեցան ենք ար պիսի փառապանծ դիրք մը որ հայ անունը միջազգ. բեմին վրայ պարծացուցած է: Օրինակ, Մեծն Տիգրանի կայսրութեան պատմութիւնը, զոր ամբողջ աշխարհի պատմագէտները արձանագրած են: «Արքայից արքայ» եւ « մեծ» տիտղոսը կապուած է Տիգրանին անուան միջազգային բոլոր պատմագիրներու կողմէ: Մեծ մատենագիր, հռետոր եւ քաղաքագէտ Կիկերոն ,երբ Հռոմի ծերակուտին մէջ՝ թշնամի Տիգրանը կ'որակէ Աստոյ ամէնէն հզօր թագաւորը, անտարակոյս զայն չի կատեր իբրեւ ճորտ կամ հարկատու, ինչպէս կ'ըսէ Պ. Դարբինեան: Այս տարօրինակ պարոնը ըսել կ'ուզէ թէ միայն Մ. Հայաստանի մէջ կայ ազատութիւն եւ անկախութիւն :

Կիլիկիոյ իշխանութիւնը տեւած է երեք դար եւ ոչ թէ երկու, մինչ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ հաստատուած արեւմտեան իշխանութիւնները չեն կրցած տոկալ անոյ չափ: Այս չրջանին համար եւս մէկ կողմ թողլով բազմաթիւ մեծարժէք վեհապետներ , առանձ Լեւոն Ա. Մեծագործը, զոր օտարներ կը կոչեն նոյնպէս (Le Magnifique): Մինչ Տիգրան Ա. հսկայ զօրութեամբ, վերջ ի վերջոյ պարտուեցաւ Պոմպէոսէն, Լեւոն Ա. իր իշխանութեան միջոցին (33 տարի) երբեք պարտուած չէ, այլ իր թչնամիները (Սուլթաններ կամ եւրոպացի իշխաններ) ամբողջ գետին զարկած է: Մինչ հին չրջաններու մէջ հայկական դրամները հազուագիւտ են, Կիլիկիոյ իշխանները բազմատեսակ ոսկի եւ արծաթ դրամներով հրապարակը ողողած են :

Կիլիկիան ոչ թէ կախուած էր Բիւզանդիոնէն կամ Սուլթաններէն, ոչ միայն անկախ էր, դիւանագործաբար բոլոր օտարներէն մաքրելով իր հողերը, այլ նոյնիսկ դրացի ազգեր կը դարպասէին Հայերուն: Եւ երբ 1198ին Լեւոն Մեծագործ , Եւրոպայի վեհապետներուն ներկայացուցիչներուն կողմէ՝ պաշտօնապէս թագաւոր կ'օծուէր Տարսոնի մէջ, Բիւզանդիոնի կայսրը Լեւոնին կը դրկէր ադամանդակուռ թագ մը, խնդրելով որ փոխանակ Եւրոպային, իրեն հետ դինակից: Հայկական Կիլիկիան անկախ փոքրիկկայսրութիւնմըկը կազմէր, տարածելով այսօրուան 5 թրքական նահանգներուն վրայ, (վիլայէթ) իր մայրաքեա պահելով Անտիոքն ու Կիպրոսը :

Սելճուքեան միակ պատմագիրը (որուն ձեռագիրը պահուած է Լոնտոնի թանգարանին մէջ, կը դրէ.— « Հայոց թագաւոր (թէքֆուր) դաւաճան Լեւոն մեր հողերը կը յափշտակէ միշտ , եւայլն» :

Հայերը Կիլիկիոյ մէջ հաստատուած չեն միայն բազրատունիներու կործանումէն վերջ: Ամենահին չրջաններէ ի վեր հոն Հայեր բնակած եւ մեծ դիրք գրաւած են, եւ անոնց օժանդակութեամբ է որ Բագրատունի Ռուբէն իշխան հաստատուած է Վանկոյի մէջ (1080): Հարիւր տարիէն աւելի տեւող չրջանի մը մէջ, Կիլիկիոյ հայ թագաւորները , ոչ միայն անկախ եղած են , այլ նոյնիսկ բազմաթիւ օտար հողեր գրաւած են: (1186 — 1289):

Ռամկավար յօդուածագիրը չակերտի մէջ կը դնէ այս մայրաքաղաքը ոչ Միջնի Դարի մէջ փայլած է ադամանդի պէս, մանաւանդ չարժելով նոյնիսկ Եւրոպացիներուն: Ատենց պատմագիրներէն մէկր կը գրէ թէ Սիսի թագաւորական պալատը աւելի չքեղ էր քան Փարիզի եւ Լոնտոնի ամբողջական պալատները: Շէնք մը որուն աւերակները մինչեւ այսօր տեսանելի են ու կը կրեն նոյն անունը, Դարպաս: Չեմ խօսիր Կիլիկիան մատենադարութեան եւ դեղարուեստներու մասին :

Ի՞նչ պիտի ըսէին օտար պատմագէտները, որոնք տեղեակ են հայկական պատմութեան, օրինակ Եօրկ Եօրկ կամ Ժաք տը Մօրկան, եթէ կարդային «Ապագայ»ի յօդուածը: Ինչպէս որ չէնքի մը հիմը կարեւոր է, նոյն տրամաբանութեամբ ազգի մը անցեալը ուչադրութեան արժանի է: Անհեթեթ երեւոյթ է տեսնել թէ դասակարգ մը Հայեր, կը կրճատեն նսեմացնել իրենց անցեալը :

Աչխարհի մէջ ոեւէ ազգ կայելի՞ է դանել որ համաձայնի այսպիսի տեսակէտի մը: Օրինակ, Ֆրանսա կ'ամբողջ իր թագաւորները կամ նախագահները : Ռուսիա իր Մեծն Պետրոսը կ'ուրախա՞յ: Ընդհակառակն, այսօր կը տեսնենք թէ Մ. Երեւանն այ հայկական պատմութիւնը կը քրքրէ ու կը փառաբանէ:

Առանց խօսելու բազմաթիւ ազգերու հեղինակներուն վրայ, (հին եւ նոր) որոնք կը դրուատեն հայկական պատմութիւնը, կը յիշեմ Ռէմպրանտ Իւրան, որ Հայ ազգը կը նկատէ Եւրոպայի ամենէն ազնիւ ազգերէն մէկը:

Ինչպէս կ'ըսէ Պ. Դարբինեան, Հայ ազգը ունեցած է իր պատմութեան մէջ ամենէն ծանր ու ահռելի պահերը, ամենէն դժնդակ ու ողբերգական դէպքերը, ամենէն ցաւագին ու արիւնոտ ողբերը, ամենէն ահաւոր ու սարսափելի ոճիրները, ամենէն անդութ ու անմարդկային ջարդերը, ամենէն ցնցող ու սրտաճմլիկ աղէտները

ՖԻՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ՊԱՏՄ. Թ.

ՀԱՅԿԱՈՒՆ ՈՍԿԻ ՈՒՍԿԱՐ

— Ես խոստացայ որ չեմ տալիս դարձ և չեմ վերցնում, եւ յիմար՝ որ Հռչակավոր տեղ մը կոչեցի, որ Մարիամ Աստուածածնի պատկերն ունի ու հրաշքներ կը գործէ, ինչպէս ըսին ինձ ուխտի գացողները։ Ես ալ ուզեցի տեսնել, բայց ոչ մէկ հրաշք։

Ըսաւ Լեւոնին տալու գումարը և ելաւ։

— Հա, դեռ Լեւոնին տալու մը չկայ, այլ ինձ ալ ուխտի տեղ մը պէտք է։ Ես ալ ուզեցի ուխտի երթալ, բայց ո՞ւր երթամ։ Ամէն տեղ ալ նոյն բանն է։ Ուխտի տեղ մը չկայ։ Ես ալ ուխտի կ՚երթամ, բայց ոչ մէկ հրաշք տեսայ։ Ուխտի տեղ մը չկայ։

Ըսաւ ու ելաւ Ծերմակն որ ձեռքի հաս կը քաշէր։

Ծաքէ ինձ ըսին որ Ծերմակն ալ ուխտի գնաց, այլեւս Թորոսէն չլսուեցաւ։

— Հա, դեռ Լեւոնին տալու մը կ՚ունիմ։ Ես այդ մարդկանց ալ եւ դեռ իշ – խանութ մը կ՚ունիմ։ Այդ պատճառով չեմ կրնար հեռանալ։ Ամէն տարի ուխտի կ՚երթամ, բայց ոչ մէկ հրաշք տեսայ։ Ուխտի տեղ չկայ։

Ելաւ գնաց։

Ես ալ ուխտի տեղ մը չկայ։ Ուխտի տեղ չկայ։ Ուխտի տեղ չկայ։ Ուխտի տեղ

յաւելումներու: Իր կարծիով, երկիրը արդէն հասած է իր հարկային կարողութեան վերջին սահմանին եւ արտադրութեան բարձրացումէն վերջը միայն կարելի է նոր տուրքեր գանձել:

Ամէն պարագայի մէջ, հրատարակուած տե-ղեկութիւններէն կը հետեւի թէ կառավարութիւնը պիտի աւելցնէ տուրքերը: Վարչապետը ինք յայտարարեց արմատական համագումարին մէջ թէ հարկատուները նոր զոհողութիւններ պիտի կրեն:

★ Արմատական կուսակցութեան համագումարը անհետեւական բանաձեւ մը քուէարկեց որ կը պահանջէ կառավարութենէն վերահաստատել հասարակական պայմանագիրը, աշխատավարձի համար: Ուրիշ խօսքով, ձգել որ գործատէրը եւ բանուոր սակարկեն ազատօրէն առանց պետական միջամտութեան: Կուսակցութիւնը ազատ կը ձգէ իր անդամներուն «քաղաքական կրկնամասնութիւնը». այսինքն փափաքողները կրնան մասնակցիլ զօրոը Կոլի հոսանքին, բայց սահմանադրական անհրաժեշտութիւն մը չի տեսներ նոր ընտրութիւն ներ կատարելու: Ցեւոյ կը պահանջէ կրճատել ազգայնացուած հաստատութեանց չորայլ ծախքերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ», Ամերիկացի կարի Տէյվիս, յամառօրէն կը չարունակէ իր ջանքերը, ի խնդիր խաղաղութեան: Քաղաքական դիր մը ստացած է հռչակաւոր գիտնականէն՝ Այնշթայնէ: Ուրբաթ օր ճառ մը խօսեցաւ Սալ Փլէյէլի մէջ, 250 ունկնդիրներու առջեւ, ալջակցու-թեամբ խումբ մը փլանացի մտաւորականներու: Մակ Նախագահը խոստացած է իր բաղձանքները հաղորդել ընդհ. ժողովին: Տէյվիս կ'ուզէ գիտնալ թէ Ազգաժողովը ծրագիր մը ունի՞ խաղաղութեան համար, այլապէս ինք պիտի առաջարկէ ...

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախորդ սպարապետը, զօր. Այզընհաուըր, Ուոշինկթըն հասնելով, դաղանի խորհրդակցութիւններ ունեցաւ բարձրաստիճան սպաներու հետ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը գերագոյն փորձ մը կը կատարէ, փրկելու համար մայրաքաղաքը, Նանքին: Նոր զինուորներ հաւաքուած են: Ռազմներ կը փորուին եւ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնուած են: Վերջին լուրերու համաձայն, Զանկ Քայ Շէք վճռած է կռուիլ, փոխանակ նահանջելու Քամթոն, ինչպէս կը յորդորեն իր բարեկամները:— Չինական երկու նաւեր ընկղմած ըլլալով, 9000 զինուորներ եւ փախստականներ խեղդուեցան:

ՄԱՐՍԷՑԼի նաւաստիները որոշեցին վերսկսիլ գործադուլը, բողոքելու համար երկու վարիչներու ձերբակալութեան դէմ:

« CADI»ն լուծուած է ներքին գործերու նախարարութեան նոյեմբեր 25 թուակիր հրամանագրով: Ինչպէս գրած էինք, օտարականներու հաշուառման նուիրուած այս կազմակերպութեան թիթը, «Unis», խափանուեցաւ, քննադատած ըլլալով Ֆրանսական քաղաքականութիւնը:

Քէթէնի առողջութեան կամ տեղափոխութեան մասին չրջած զրոյցները կը հերքուին պաշտօնապէս:

ՈՒՐԱՆԻՈՄի ամէնէն հարուստ հանքերը գտնուած են Հալաւային Ֆրանսայի մէջ, Պոռտոյի մօտ: Միջոցներ ձեռք առնուած են չհագործման համար:

ՀԱԿԱՄԵՐԻԿԵԱՆ գործունէութեան յանձնաժողովը տեղեկութիւն ստացած է թէ 800 ամերիկացի համալսարաններ, որոնք մասնաւոր կրթութիւն ստացած են Մոսկուայի մէջ, «գաղտնի բանակ մը կը մարզեն, կառավարութիւնը տապալելու համար»:

ԳԱՀԻՐԷի ոստիկանութեան վերատեսուչը, Սէլիմ Զէքի փաշա, չաբաթ օր սպանուեցաւ ձեռնառումբով մը, ուսանողական ցոյցի մը միջոցին: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ երեք ոստիկաններ ալ սպաննուած են, 18 հոգի վիրաւորուած քարերով: Կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Ֆուատ համալսարանին առջեւ: Ձերբակալուեցան 259 ուսանողներ, չատերը վիրաւոր: Ցուցարարները կը պահանջէին որ գահլիճը հրաժարի, իբրեւ անկարող: Եւ կաղաղակէին.— «Պաղեստինը Արաբներուն: Սուտներ Եգիպտոսի կը պատկանի, Անկլո Նոքրաշի փաշա» եւն.: Ոստիկանութեան վերատեսուչը, որ 57 տարեկան էր, գործողութիւնները կը վարէր բժշկական վարժարանին առջեւ, երբ ռումբը պայթեցաւ:

ԻՏԱԼԻՈՑ երեսփ. ժողովը վստահութիւն յայտնեց դահլիճին արտաքին քաղաքականութեան, 140ի դէմ 448 ձայնով: Վարչապետը այս առթիւ յայտարարեց թէ իրենք տեղեկութիւն ունին որ բոլշեւիկները գաղանի չրջաբերական մը ուղղած են, յանձնարարելով կուսակցական ոստիկանութիւն մը կազմել բոլոր նահանգներուն մէջ:

ԱՏԼԱՆՏԱՆի ԴԱՇԻՆՔին ստորագրութենէն անմիջապէս վերջը, համաձայնութիւն մը եւս պիտի կնքուի, Ծայր. Ատեաքի պաշտպանութեան համար, ինչպէս կը գրեն Լոնտոնի թերթերը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆի ՄԷՋ.— Դեկտեմբեր 11ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8էն մինչեւ առաւօտ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, Cercle des Républicains, 16 rue J .B. David: Մուտքը ազատ է:

ԹՈՐԺԱՆԿԱՐի ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՎԻՆՆի ՄԷՋ.— Այս երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Սինէմա Novelty մէջ: Մուտքը միայն հրաւիրատոմսերով: Ապահովեցէք նախօրօք ձեր հրաւիրատոմսերը:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine եւ H. Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7 ԵՒ 14 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

ԼԻԼԼԱ ՊԵՍՏԻԱՆ

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԼԱՆի

Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ ԱՆԻԼՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲի մասնաճիւղին թէյասեղանը իր վերակազմութեան առթիւ, տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 12ին, կիրակի ժամը 3ին ըլ կերվարականներու սրահին մէջ, Ave. d'Argenteuill: Կը հրաւիրուին ընկերուհիներ եւ համակիրներ: Մուտք 50 ֆրանք:

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Մարիամ Տէրմանեան (Լիոն – Ա.–Լա–Մուշ), Տէր եւ Տիկին Եղիա եւ Հոռոփիկ Աքիլեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն եւ Մարիամ Տէրմէրմէնճեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկին Մանիկ Քէրիմեան (Պոլիս), Այրի Տիկին Զարուհի Մարտիրոսեան եւ զաւակները (Կափ), Տէր եւ Տիկին Օնիկ եւ Մատըլէն Լօրէնեան եւ զաւակները (Տրակինեան), Օրիորդ Սիրանոյշ Պուզուլեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ եւ Մարի Պուզուլեան (Քարիզ) եւ զաւակները, Տիկին Մարի Պէճուրեան (Քարիզ), Այրի Տիկին Սաթենիկ Տէրմանեան եւ զաւակները (Քարիզ), Տէր եւ Տիկին Անտրէաս եւ Բեբրոն Մէրճանեան եւ զաւակները (Քարիզ, Ալֆորվիլ), Տէր եւ Տիկին Սմբատ Զաքարեան (Պրօն), Տէր եւ Տիկին Թադոսեան (Քարիզ), Տէր եւ Տիկին Վաղարշակ եւ Լուսին Թէրզեան (Ա. Լա Մուշ), կը ծանուցանեն մահը՝

Պ. ԶԱՏԻԿ ՏԷՐՄԱՆԵԱՆի
(ԲՆԻԿ ՄԵԾ ՆոՐ ԳԻւղացի)

որ տեղի ունեցաւ 5 Դեկտեմբեր, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, Սէն Ժընի Լավալիէօ Ա. Լա Մուշի իր բնակարանը:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, Ա. Լա Մուշ, այսօր, երեքշաբթի, 7 Դեկտ. եւ հանդուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի, Սէն Ժընի Լավալի գերեզմանատունը:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS
Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

Համերգ ազգային երաժշտութեան Փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի երգչախումբին (80 հոգի), ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի, մենակներով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻՒԶՊԻՒԼԵԱՆ եւ ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ցայտագրին մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակները կոմիտաս, Գլիճոր Սիւնի, Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան Սապրիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ութը նոր գործերով:

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise, Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշաղլեան rue Rèbéval, դրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Միամանութ» խումբին ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8ին դպրոցի սրահը: Բոլոր ընկ.–ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՐՏԱՆի «Նիկոլ Դուման» խումբին ընդհ. ժողովը, կիրակի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա. Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21ին: Դասախօս Հ. ԷՍԱՊԱԼԵԱՆ: Նիւթը «Հայ լեզուի պատմութիւնը, սկզբնական շրջանէն»: Կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկերուհիները եւ ընկերները: Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին:

ԱՑՍՕՐ, ԵՐԵՔՇԱԲԹի կը բացուի նկարիչ Գառզուի նկարահանդէսը որ պիտի տեւէ Դեկտեմբեր 7էն 24. Galerie Drouant Davidի մէջ, 52 rue du Faubourg St. Honoré, Paris.

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ: Կիրակի 12 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, Պէն Տուչի սրահը, 1 rue Jules Ferry à Petit Ivry, métro Porte de Choisy:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ եւ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ:

Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի «ՊԱՏՈՒՀՈՑ ԳՈՂ»Ը երկու արար:

Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 6ին, ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի նուագախումբին: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Մուտք 100 ֆրանք:

Ծանօթ.— 125 թիւ հանրակառք առնողները պէտք է իջնեն rue Jules Ferry, ճիշդ սրահին մօտ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խաչերդի Աղնձի գիւղէն Ազնիւ Կօչկարեան: Պատերազմի օրերուն տեռնուած է Ֆրանսայի Արեւէ նահանգին մէջ: Լուր ունի ցղուներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Լեւոն Աբգարեանի 2 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):

ԿԸ ՓՆՏՌԻՆ Ցարութիւնեան Ցարութիւնը, հօր անունը Խաչատուր, որուն 1937ին Ֆրանսա ըլլալը ստուգուած է: Տեղեկացնել բարեկամին Վ. Խաչատուրեանի Klagenfurt Waidmansdorf Camp «C» B. 8 Osterreich Karrneten:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Բարի նպատակի մը համար սարքուած վիճակախաղը չահած է 00.657 թիւը: Դիմել Ա. Պետիկեանի:

ԾԱԽՈՒ Է ՍԷՎՈՒ ՄԷՋ

Լաւ յաճախորդ ունեցող ԿՕՇԿԱԿԱՐի ԽԱՆՈՒԹ մը, բոլոր մեքենաներով եւ Fondsով: Խանութը ունի նաեւ Ա. յարկին վրայ երկու սենեակ եւ փոքր լուացարան մը. ինչպէս նաեւ խանութին եւեւ խոհանոց մը եւ ընդարձակ սալոն մը: Շէնքը ունի կազ եւ մառան (cave): Pont de Sèvresէն հանրակառքով իջնել Mairie:
Դիմել Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի, 5 rue Lecointre, Sèvres:

ALICE - LEVON

COUTURE
5 Rue d'Artois, PARIS (8) **Tél. ELY. 74-74**
SOLDE SA COLLECTION D'HIVER
ROBES, MANTEAUX et TAILLEURS

Հաւատ կարա՞ս

ՄԻՄԻԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԼԻԼԱՆ.— **AUX LILAS**

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի:

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճպ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercrdei 8 Décembre 1948 Չորեքշաբթի 8 ԴԵԿՏԵՄ.

Ե. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5714—Նոր շրջան թիւ 1125

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԿՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ԵՐԿԴԻՄԻ

Տարօրինակ երեւոյթ մը,— Թուրք մամուլը հետզհետէ աւելի համարձակ լեզու մը կը գործածէ Ե. Միութեան հանդէպ, միշտ նորութիւն մը յայտնելով :

Կը յիշէք Անգարայի խորհրդային դեսպանին վերադրուած խօսքերը՝ հանդիսաւոր ընդունելութեան մը առթիւ :

Համաձայն հրատարակուած տեղեկութեանց, դեսպանը, Պ. Լաւրիչեւ, թելադրած է Թուրքիոյ վարչապետին՝ վերահաստատել նախկին յարաբերութիւնները, բաժնուելով Մ. Նահանդներէն:

— « Մենք հասարակաց սահմաններ ունինք, ինչո՞ւ օտարները մտցնել մեր մէջեւ: Մենք մեզի մնանք »:

Անշուշտ մեզի չի յինար երաշխաւորել այս պատմութեան վաւերականութիւնը, միւս պատկերազարդ նկարագրութիւններով :

Բայց, կը թուի թէ բաներ մը կ'որոճան երկու կողմերը, փարատելու համար այն թանձր մշուշը որ կը տիրէ 1945 Մարտ 19էն ի վեր:

Այդ օրն էր որ, Պ. Մոլոթով կը յայտնէր Մոսկուայի Թուրք դեսպանին թէ ջնջուած է 1925ի բարեկամութեան դաշինքը, եւ անհրաժեշտ է ուրիշ մը կազմել, համաձայն նոր պայմաններուն :

Ծանօթ են այդ առթիւ առաջարկուած պայմանները,— 1. Սրբագրութիւն սահմանագլուխի (Կարս – Արտահան),— 2. Վերաքննութիւն Նեղուցներու կարգուսարքին (միասին ստանձնել պաշտպանութիւնը, խարիսխ մը տրամադրելով Ե. Միութեան):

Ծանօթ են տրուած պատասխաններն ալ : Ոչ միայն Թրքական, այլեւ բրիտանական եւ ամերիկեան ծանուցագիրներով եւ խորհրդարաններու մէջ եղած յայտարարութիւններով :

Այս առթիւ էր որ, Մեծն Բրիտանիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Պեվին, կը ժխտէր Կարս–Արտահանի մասին եղած պահանջը՝ չնաչխարհիկ արամաբանութեամբ մը, իսկ նախագահ Թրումըն կը հրատարակէր իր հռչակաւոր վարդապետութիւնը (1947 Մարտ):

Բանդէմոներ անխուսափելի կը համարէին փոթորիկ մը: Լաւատեսներ հրաշապատում անակնկալներու կը սպասէին:

Լրագրական բանավէճերուն, չոնդալից ճառերուն հետ, Ջլամարան ալ կը սաստկանար երկու երկիրներուն միջեւ: Լեզու կը դրուէր նոյնիսկ վրացի ակադեմականներու բերանը, պատմական իրաւունքներ արժեցնելու համար :

Խնդիրը այն է որ, այս ամբողջ աղմուկը ծանուցագիրներէն անդին չանցաւ :

Մանաւանդ այս տարուան ընթացքին, Ե. Միութիւնը նախընտրեց ամփոփուիլ խորհրդաւոր լռութեան մը մէջ: Բռնել երկդիմի դիրք մը, որ զանազան յոյսեր կր ներշնչէ Անգարայի :

Այս տպաւորութիւնը կը գործեն Թուրք մամուլին ամենօրեայ հրատարակութիւնները :

Վկայութիւն մը եւս, վերջին Թղթաբերով :

« Ճիմհուրիէթ»ի Մոսկուայի Թղթակիցը հարեւանցի պարզելով երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները 1945 Մարտ 19էն ի վեր — ծանուցագիրներու փոխանակութիւն եւայլն — դիտել կուտայ.

— « 1947 Մարտ 12էն սկսեալ խորհրդային վարիչները փոխեցին իրենց լեզուն մեզի հանդէպ եւ սկսան բարեկամութենէ ճառել: Հետեւաբար նորութիւն մը չեն դեսպան Լաւրիչեւի կողմէ վարչապետ Հասան Սաքայի ուղղուած խօսքերը զորս Սովետները կը կրկնեն 1½ տարիէ ի վեր »:

Թուրք Թղթակիցը, որ անշուշտ Մոսկուա չի բնակիր, իր կարգին կը յիշեցնէ Թրքական յանկերգը, — պատրաստ ենք վերահաստատելու նախկին բարեկամութիւնը, պայմանաւ որ հրաժարիք ձեր հողային պահանջներէն (Կարս–Արտահան եւ Նեղուցներ):

Աւելորդ է բացատրել թէ Թուրքերը միշտ ալ այսպէս բարձր պիտի խօսին, քանի որ իրենց հզօր հարեւանը կը նախընտրէ երկդիմի դիրք մը բռնել:

Մինչդեռ, երկու կողմերն ալ շատ լաւ գիտեն որ՝ Մոսկուայի ձեռքն է Կարս–Արտահանի գլխաւոր բանալին — Հայաստանի վերադարձնել նախկին չէջանը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՋՈՐԴ ԺՈՂՈՎԸ

Ազգաժողովը կը փակուի շաբաթ օր:

Կարծեմ 50էն աւելի էին Միացեալ Ազգերը Շայհօյի պալատին մէջ եւ իրենց օրակարգին վրայ ունէին կարգ մը փշոտ խնդիրներ, ինչպէս Պերլինի հարցը, Պաղեստինի խնդիրը, զինաթափութիւն, «պոմպ ատոմիք», իտալական գաղթավայրեր, Երուսաղէմ եւն.:

Աւոնց ո՞րը կարդացուեցաւ եթէ հարցնէք մեր ժողովականներուն, ժպիտով մը միայն պիտի կրնան պատասխանել : Պատճառը Փարիզի զանազան եւ զարմանազան դեղեցկութիւնները չէին անշուշտ: Եթէ ատոնք ալ իրենց դերը ունեցած են այս օրակարգը մաքրելու դժուարին գործին մէջ, բուն մեղքը կ'իրենց միայն «լաւատեսներու » վերայ որոնք կը կարծէին թէ յիսուն պէսպիսուն եւ խայտաբղէտ ժողովուրդներ, որոնց մտքերուն դոյներն անդամ համապատասխանչենիրարու, պիտի կրնան համաձայնիլ գոնէ մէկ խնդրի շուրջ :

Մենք, միամիտներս կը կարծէինք թէ գոնէ Սուրբ Քաղաքին շուրջ կրնան իրար հասկնալ, մինչդեռ... Հրեան ու Արաբը աւելի արթնամիտ, ոչնչեր են համաձայնիլ, քաղաքին մէջ կրակը դադրեցնելու համար :

Ինչ լաւ կ'ըլլար, եթէ միւսներն ալ այդպէս ըլնէին: Օրինակ, «արեւմտեաններ» արեւելեանին հետ լեզու գտնէր. «Ատոմիք»ը զինաթափութեան հետ, գոնէ ՄԱԿը ցրուելէ առաջ իր օրակարգը մաքրուած ըլլար :

Քանի մը օր մնաց իրենց առջեւ: Անշուշտ փակման դեկոյց մը պիտի հրատարակեն, հետեւեալ եղրակացութեամբ.—

«Ժողովը վերջացուց իր աշխատանքները, ճոխ օրակարգ մը վերապահելով յաջորդ նստաշրջանին»: ՍՕՍԻ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՑ (հեռագիր).— Կիրակի օր մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի կազմութեան Գ. տարեդարձը: Ներկայ էր խումն բազմութիւն մը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով: Լոյս տեսաւ Գոյամարտ օրագրի :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Գերագոյն Ատեանը որոշեց վերաքննել Ճափոնի հօթը պատերազմական վարիչներուն դէմ արձակուած մահավճիռը: (Եօթըն ալ կախաղանի դատապարտուած են):

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ նոր ցոյցեր տեղի ունեցան երկուշաբթի օր, ուսանողներու կողմէ, տարածուելով մինչեւ Փորթ Սայիտ: Գահիրէի մէջ երկրորդական վարժարանի մը աղջիկները ալ միացան մանչերուն, պահանջելով ազատ արձակել կիրակի օր ձերբակալուած ուսանողները: Փորթ Սայիտի մէջ ձերբակալուեցան 67 ուսանողներ, որոնց մէկուն վրայ ձեռնադրումը մը գտնուեցաւ: Գահիրէի կալանաւորները մեծ մասով անդամներն են Իսլամական Եղբայրութեան :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ 300 մեծ գործարաններ եւս քանդելու որոշում տրուած էր: Եւրոպայի տնտեսական գործակցութեան ամերիկեան վարիչը, Հոֆմըն, որ Լոնտոն եկած է, կ'աշխատի փրկել 150—200 գործարանները, զարկ տալու համար Գերմանիոյ տնտեսութեան :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻՆ հասած վերջին լուրերը հակասական են: Կարմիրները կը հաղորդեն թէ բանակ մը եւս անձնատուր եղած է եւ թէ կուսակցութեան կ'ունենան Փէքինի հիւսիսային արեւելեան շրջանին մէջ, 50 քիլոմեթր հեռու: Կառավարական շրջանակներէն ալ կը ծանուցանեն թէ թշնամին կը նահանջէ, ծանր ճակտամարտ մը կրած ըլլալով :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ դինուորական ներկայացուցիչները խորհրդակցութիւններ կը կատարեն Ուաշինկթընի մէջ, Ատլանտեան դաշինքի մասին: Իտալիոյ պարագային ալ կը մասնակցի խորհրդակցութեանց: Կ'ըսուի թէ զօր. Այզնհաուըր, որ համալսարանի մը նախագահն է, նորէն զինուորական պաշտօնի մը պիտի կոչուի :

Նախագահ Թրումըն գոհ է Թուրքիայէն

ՑՈՒՍԱԽՕՍ՝ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻՆ

Երկուշաբթի օր նախագահ Թրումըն նամակ մը ուղղեց խորհրդարանին, պարզելով Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ կացութիւնը, անոնց ընծայուած օգնութեանց առթիւ: Համաձայն մանրամասն տեղեկագրի մը, Ցունաստանի բանակը չէ կրցած խորտակել ապստամբական շարժումը, հակառակ տրամադրուած ամերիկեան զինամթերքին որուն արժէքն է 170 միլիոն տոլար: Ցունաստան եւս կ'ունենայ զինուորական ճախողանք մը, երկարաձգելով պայքարը: Երկու տարուան ընթացքին Մ. Նահանգները Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ տրամադրած են 625 միլիոն տոլարի օգնութիւն մը, (մեծագոյն մասը Ցունաստանի): Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ հաղած օգնութիւնը որոշ արդիւնք տուած է: «Թրքական բանակը նշանակելի յառաջդիմութիւն կը ցուցնէ եւ պիտի կրնայ դիմադրել համայնավարական ճնշումին: Թուրք ժողովուրդը օգտուած է իրեն ընծայուած պատեհութենէն: Թուրքիան այսօր չարաչար կ'աշխատի, առաւելագոյն օգուտը քաղելու համար Մ. Նահանգներու զինամթերքէն եւ զինավարժութենէն»:

Գալով Ցունաստանի, տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ տակաւին 20.000 ապստամբներ կը չարունակեն «նիհթական եւ բարոյական աւեր տարածել, փորձելով ճամբան հարթել համայնավարներու վերջնական տիրապետութեան համար: Երբ խորհրդարանը քուէարկեց օգնութեան վարկերը, 18 ամիս առաջ, ապստամբներուն թիւը կը հաշուէին մօտ 15.000 :

Տեղեկագիրն կը հետեւի թէ Ամերիկա մեծ ժամ է զինուորական աջակցութիւն ալ ընծայել : « Ամերիկեան իշխանութիւնները վստահ են թէ յունական բանակը, նաւատորմը եւ օդային ուժերը կրնան վերահաստատել Ցունաստանի վերջին ապահովութիւնը հրոսակային չարժումի ներկայ վիճակին մէջ »:

Ազգաժողովին փակումը

Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը Բ. օր վերջնապէս որոշեց յետաձգել իր նիստերը չաբաթ օր եւ վերսկսիլ ապրիլ 1ին, Նիւ Եորքի մէջ, լրացնելու համար օրակարգը: Այս որոշումը տրուեցաւ 13ի դէմ 43 ձայնով: Երկու ապրիլ ճեռնպահ մնացին: Բրիտանական պատուիրակութիւնը ի զուր փորձեց համոզել որ աշխատանքը չարունակեն մինչեւ տարեդարձ, ապառնիւ համար օրակարգը: Իր դիմաւոր հոգն է իտալական գաղթավայրերու խնդիրը: Քաղաքական Յանձնաժողովը մերժած էր նախապատուութիւն տալ այդ հարցին եւ ամբիծապէս քննեց Քորէայի խնդիրը : Անդլիական, խորհրդային եւ եթովպական պատուիրակութիւնները համաձայն էին որ իտալական գաղթավայրերու խնդիրը քննուի միաժամանակ, բայց կարելի չեղաւ համոզել մեծամասնութիւնը :

Ընդհ. ժողովը ամբողջ օրն անցուց յետաձգման որոշումը տալու համար: Նախապէս առաջարկուած էր նիստերը վերսկսիլ Փետրուար 1ին, բայց մերժուեցաւ: Այս առթիւ անդամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ յոյս չկայ որ Իսրայէլի պատուիրակութիւնը անդամ ընդունի այս նստաշրջանին :

Քորէայի հարցին վերաբերութեան առեն, խորհրդային պատուիրակները մեղադրեցին Ամերիկա թէ ահռելագործի կարգուսարք մը հաստատած է հարաւային Քորէայի մէջ: Աւելմտեան պատուիրակները ալ նոյն մեղադրանքները ըրին Ե. Միութեան դէմ, հիւսիսային չրջանին համար: Զինական պատուիրակութիւնը պահանջեց եւ քննել թէ ամերիկեան եւ թէ խորհրդային զինուորները :

Հակարդուհի յաղթաճակը Պերլինի վրայ

Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, 1.330-820 քաղաքացիներ մասնակցած են Պերլինի քաղաքապետական ընտրութեանց: Արեւմտեան երեք չրջաններուն քուէարկուներու թիւն է 1.586.090 , ուրեմն մասնակցողները կը կազմեն 86.2 %: Խորհրդային չրջանին քաղաքացիներուն արգիլուած էր մասնակցիլ :

Ահաւասիկ վերջնական արդիւնքները. — Ընկերվարականները ստացած են 858.100 քուէ (64.5 %), քրիստոնեայ դեմոկրատները (պահպանողական) 258.496 (19.4 %), ազատական դեմոկրատները (չափաւոր) 214.224 (16.1 %): Այսպէս երեք հոսանքներն ալ բացորոշ դիրք բռնած կ'ըլլան բոլշեւիկներուն դէմ, նախընտրելով արեւմտեան ճակատը: Չեղեալ համարուած են միայն 37.156 քուէներ, թէեւ խորհրդային թերթերը 200.000էն աւելի կը հաշուեն, վարկաբեկելու համար ընտրութիւնները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԽՆԿՈՑԻ ԱՑԲԲԵՆԱՐԱՆԸ

Ա.

Ինկօն մտածին մի տիպար չէ, այլ ապրած մի անձնաւորութիւն, Հ. Ց. Դաշնակցութեան մի ուխտեալ, փեսպուարեան ապստամբութեան հե – րոսներէն մէկը, որ ափսո՛ս, վաղաժամ անցած մահկանացուի իր ուղին, միացել է ամմահների փաղանգին: Իր լուսանկարով նա մի համեստ անկիւն է գրաւում Հ. Ց. Դ. Թանգարանում, եւ պատուոյ մի տեղ բոլոր նրանց սրտերում, որ մօտէն ճանաչել են իրեն:

Ինկօն Բաչկեանցեցի էր, գիւղի զաւակ: Իր չափահասութեանը՝ նրան տեսնդն ամ վարան կարող էր ասել — հաստատուն է ու սլացիկ, ինչ – պէս լեռներն իր երկրի: Ճկուն է ու գիւրաշարժ, ինչպէս գետերն իր երկրի: Ցախուռն է ու փոթորկող ինչպէս հովերն իր երկրի: Խոնարհ է ու անձնապարտեւ, ինչպէս հողը իր երկրի:

Իր գիւղացիները պատմում էին թէ՝ Ինկոյի հայրը ձիով քաղաք էր գնացել ծնունդիք խօխի (երախայ) համար բան – ման գնելու, երբ սկսել էր մօր երկունքը Ինկօն աշխարհ բերելու համար: Ու մօր երկունքը եղել էր ծանր ու երկար:

Վերադարձին, ճիշդ այն միջոցին, երբ հայրը ձիէն իջնելով ոտքը դնում է դետին, յամառ եկուորը հայրենի օդով չունչ առած՝ արձակում է կեանքի առաջին կանչը — ը՛ը՛նկա՛ ...

Մէկ էլ ձին, փոխանակ դոմ մտնելու եւ լիք մսուրը փնտռելու, խրտչած, գլուխն առնում է, ու հայդա՛...

— Հասէք, անասունին չարք դպաւ, հասէք...

Այն որ տղամարդ է, վազում է ձիու յետեւէն: Առաջին հերթին ի հարկէ, նորածինի հայրը:

Արիւն – քրտինքի մէջ կորած, երբ ձին բռնում, տուն են բերում, վերջապէս բացւում է խրճիթի դուռը, եւ հօրը նեղս են հրաւիրում: Տատմէրը՝ քմմուհու վհհութեամբ՝ խանճարուրած նորածինը դնում է, դեռ ինքն իրեն չգտած հօր դիրկը:

— Փափախդ ծուռ դիրը խօխադ մանչ ա, էն էլ ինչ մանչ...

Հայրը՝ դեռ բարկութիւնը չառած՝ կորում է տատմօր խօսքը .

— Ես իր հօր բեխին... էս խօխէն փորձանք ա էլնելու, կապի չէ դալու: Ձիու հետ բանեկամ չէ էլնելու. ձին՝ հոտն առած – չառած՝ խրտնաւ, փախաւ: Ֆաչելիք ունենք էս խօխի ձեռքէն, ես ասի, դուք կը տեսնէք :

Ինկօն մեծացաւ գիւղում: Գիւղը իր չրջակայքով չունեցաւ նրա համար մի թագուն, անմատչելի անկիւն:

Ոտքը բոպիկ, գլուխը բաց, վրան գլուխը միշտ պատառատուն (յանցանքն իրենը չէր) ծառ մագլցելիս՝ ոտքն էր պատռում, ժայռէ ժայռ անցնելիս ծերպն էր ճղում, ծմակ մտնելիս՝ փուշն էր քաշում: Ոչ յանդիմանութիւն, ոչ ծեծ, ոչ պատիժ նրան տանը չէր պահում: Ուրուրի սուր աչք ունէր, իր նշանառութիւնն անվրէպ էր: Պարսատիկով թռչունը երկնքէն վայր կը բերէր:

Առանձին սէր ունէր կենդանիների հանդէպ : կարծես հասկանում էր բոլորի լեզուն եւ բոլորը հասկանում էին իր լեզուն:

Հօր դուշակութիւնը թէ էս խօխէն կապի չի դալու, իրականացած էր, միայն ձի չսիրելը սխալած էր: Ինկօն ծնած էր հեծուր: Վաղ մանկութենէն նրան ձի ղաղան ոչ միայն բոլոր երեխաներին յատուկ՝ ցախաւելն ու կոպալը, այլեւ գիւղի կատաղի զամբոնները, յետոյ նախիրի էշերը, եզնները, դոմէշները, եւ մի օր էլ ձին: Նա դարձաւ ձիու սիրահարը, եւ գիւղի բոլոր ձիերը սիրեցին նրան: Չեղաւ գիւղում մի ձի, ամէնէն անսանձելին, որ հաճոյքով կռնակը չյանձնէր նրան: Դեռ պատանի նա պիտի դառնար գիւղի երիտասարդ ձիերը «խամ»էն հանողը, բեղանների առաջին սանձը դնողը , երիվար դարձնողը :

Մաղերի մէջ Ինկօ զեկավար էր, առաջնորդ էր :Ֆիզիքական ուժը եւ բռնակալութիւնը չէր նրան առաջնորդ դարձնողը, այլ ընկերասիրութիւնը, անձնուիրութիւնը, վտանգի մէջ առաջինը նետուելու եւ վերջինը խուսափելու յատկութիւնը

Հասել էր օրը, որ մայրը, Ինկոյի ձեռքը բռնած, տանէր, յանձնէր գիւղի վարժապետին տղան մարդ դարձնելու համար :

Ինկօն չիմ ու չում չէր արել, այլ հաճոյքով էր հետեւել մօրը, կարդացաւոր դառնալու համար: Բայց արի տես որ, ուրուրի սրատեսութիւն ունեցող Ինկօի աչքը հրաժարել էր իր մէջ տպաւորել այբ, բեն, գիմի սեւ, փոքրիկ խաղերը : Ոչ յանդիմանութիւնը, ոչ ծեծը, ոչ անօթի ձգելու պատիժը ի զօրու էին եղել Ինկօի աչքը հաչտեցնել դպի սեւ խաղերի հետ: Նա լքել էր դպրոցը առանց այլեւ իսկ ճանաչելու:

Մայրը յանդիմանում է, հայրը ծեծում է, երիտասարդները ծաղրում են ծայլ, դղում գլուխ Ինկօն: Ինկօն գլուխն առնում, փախչում է տնէն, միտքը դնելով էլ տուն չվերադառնալ, դպրոցի դռնէն չանցնել:

Բարեբախտաբար, իր բռնած ճամբան անց – նում էր գիւղի դարբնոցի առջեւէն: Դարբնոցի դրան առջեւը մի քանի հոգով չեն կարողանում զսպել «խամ»էն հանելիք մի ձի, ոտքերը պայտելու համար : Ինկօն կանգ է առնում, մօտենում է ձիուն, նայում է ձիու աչքերի մէջ, ձեռքը տանում է դնչին, շոյում է ճակատը: Ձին արդէն ճանաչում է Ինկօին, կրել է նրան իրմերկ կռնակի վրայ: Հանդարտում է, յանձնւում է նրա դուրդուրանքին եւ հրաչք... Թոյլ է տալիս որ ոտները պայտեն:

— Ապրիս, Ինկօ, լաւ ժամանակին հասար, թէ չէ էս խօխէն չատ էր տանջելու մեզ:

Կարծես առաջին անգամ լինելով՝ Ինկօն ուշադրութեան է առնում դարբնոցը: Փուք, հնոց , չիկացած եղկաթ, ֆըշ – ֆը՛շ ... Առւակի խշշոց լինի կարծես չիկացած եղկաթի հանած ձայնը պաղ ջրի մէջ: Սալը, մուրճը թիք–թաք, թիք թաք... լաւ է: Ինկօն զտնում է իրեն պէտք է – ղած արհեստը: Նա չի կարող երկրագործ լինել, բայց պիտի կարողանայ երկաթագործ լինել:Ընդունները հաւանում են իր ընտրութեան: Ժամանակին իր ճկուն, երկար, նուրբ մատները նրան պիտի հասցնէին աւելին:Նա դառնում է վարկանագործ:

— Մատներում չնոհք ունի տղան, էննց նուրբ բաներ ա չինում ուր...

Վաղ մանկութենէն Ինկօն լսեց յեղափոխութեան, յեղափոխականների եւ հայդուկների խօսքը: Իր սրտի խօսում էր այդ բոլորը: Արիւնը եռում էր երակներում: Ինչո՞ւ մի օր ինքն էլ պիտի չկարողանայ դառնալ հայդուկ, խմբապետ: Ինչո՞ւ ինքն էլ մաս պիտի չունենայ «Մայր Հայաստան»ի ազատագրութեան գործում: Ուրեմն, Ինկօն մանկութենէն Դաշնակցական եղաւ:

Գիրը եւ դպրոցը չսիրելը պատճառ չեղան, որ նա ապհամարհուէր, լքէր իր ընկերներէն: Ամառնց գրի ու դպրոցի էլ նա չատ առաւելութիւններ եւ առաքինութիւններ ունէր իր ընկերներէն սիրուելու համար: Գիւղի Ինկօն էր աչքի լոյս մեծ ու փոքրի համար:

Շատ չուտ նա սէր տուաւ ղէնքի . (չէ՞ որ հայդուկ, խմբապետ պիտի լինէր), եւ եղաւ անվրէպ նշանառու: Իսկ երբ տիրապետեց փականագործի արհեստին, փորձեց ինքը չինել, կազմել հրացան :

Մի օր, կալ ու կուտի ժամանակ, Ինկօն հաւաքեց մի քանի իրեն էս «դարդիման» պատանիներ եւ լեռ տարաւ, իր չինած հրացանները փորձելու համար:

Փոչ֊ը յալող էր անցել: Երեկոյեան, երբ ուրախ, երջանիկ գիւղ իջան,ընկերներէն մէկի հայրը դաղադած՝ յարձակեց իր զաւակի վրայ.

— Շուտ – չան որդի, մենք կալ ու կուտի վրայ, երբ հազար ձեռքի պէտք ունինք, դու լեռ ես փախչում, քեզ տալիս ես խաղի: Ու մտրակը չաուչեց պատանու կռնակին:

Ինկօ մէկ ոստիւնով հասաւ ընկերոջը, քաշեց, մէկ կողմ ձգեց նրան, եւ իր կռնակը դարձնելով դաղադած մարդու կողմը, ասաց :

— Ինձ ծեծիր, ապի, տղոցը ես տարայ խաղի: Ծեծիր ուզածիդ չափ, որ բարկութիւնդ իջնի:

Մարդու ձեռքը մնաց օդում: Ինկօի կռնակը ծեծի համար չէր ծնած:

— Ես քո հօր բեխին... պիտես որ քեզ չեմ դարնի: Մէկ էլ կալ ու կուտի ժամանակ տղոցը չտանես խաղի:

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՈՂՋՈՅՆԸ

ՄԱՐՍԻԼԻ, 3 Նոյ. (յատկագծ).— Կէս արեւելեան բարքերով ցեղերու այս խառնարանը՝ ուրի տաք արեւ, դուարթ ու դիւրագրգիռ բնակչութիւն, սրճարանի վիճաբանական կաճառի վերածող, սեւ չուկան նրբացնող: Գործադուլներու դարընոց այս աշխատաւորական քաղաքին մէջ, ունինք քանի մը «քաղաքական»խմբակցութիւններ սրոնց գոյութեան դլխաւոր նպատակն է, պայքարիլ Դաշնակցութեան դէմ, իսկ պայքարի միջոցներէն մէկն է հետեւիլ անոր չուքի պէս, խաչաձեւելու համար Դաշնակցութեան կազմակերպած բոլոր հանդէսները :

27 Նոյեմբեր Շարաթ իրիկուն, տօնուեցաւ Դաշնակցութեան Օրըմարսէյլի ամենամեծ սրահներէն Château des Fleursի մէջ: Երթեւեկի անյարմար, կեդրոնէն հեռու այս հսկայ սրահը լեցուած էր հայրենակարօտ հազարաւոր հայրենակիցնե – րով: Հոսանքի ի վար քչուած, եկած էին նաեւ կարդ մը խորթ տարրեր :

Բեմին առջեւ փռուած էր, պատառի վրայ, Հ.Ց. Դ. Երրորդութեան խոշոր խմբակարը, իւրաքանչիւրին ճակատը՝ Հ. Ց. Դ. զինանշանը՝ բանուած մետաքսի վրայ՝ «Մահ կամ ազատութիւն» նշանաբանով: Երկու կողմերը կախուած էին հայկական եւ ֆրանսական դրօշներ: Իսկ բեմը լեցուած էր մեր կանչ արեւներով՝ Հ Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամներով :

Կ'երդէ Սէնթ Ալի Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Համբարձումեանի: Հանդէսը բացուած է: Կ'արտասանէ Նոր Սերունդէն Մակաեան չատ յաջող: Անհրաժեշտ չէ արտասանել որեւէ դրութիւն մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը : Ցաճախ աւելի ժամանակ կը խլեն՝ քան բուն բանախօսը: Օր. Անահիտ (Նոր Սերունդ) կ'արտասանէ կարճ եւ չատ լաւ: Կ'երգէ, միշտ Նոր Սերունդէն , Օր. Նուարդ յուզելով հանդիսականները:Կը նուագէ Սէն Լուի նուագախումբը, կը պարեն Լէ ք'Օլիվի եւ Սէն Ժէռոմի Ն. Սերնդական – ները:

Սրահը վերածուած է ընտանեկան բոյնի մը՝ մտերմիկ եւ հարազատ: Ելեկտրականացած է սրահը եւ կը թնդայ ծափերով եւ «կ'ուզենք»ներով: Գեղարուեստական բաժինի ղեկավարը, բեմին եռեւ աշխատանքի մէջ է, բծախնդիր եւ փափկանկատ, կ'աշխատի գոհ չդնել բոլորը, բարձր պահել մարկը Դաշնակցական հանդէսին: Այս ան իմնջ , մանիչակէն աւելի համեստ դեկավարը, մեղ ա – մէնուս սիրելի՝ մեր Մանուչն է՝ իրական զարդը մեր դաղութին:

Օրուան նախագահը, ընկեր Յակոբ Պապիկ – եան.— «Տարուան մէջ մէկ օր ունինք մեղի վերապահած ,այդ մեր օրն է, ուր պիտի խօսինք միայն մեր մասին»: Ցատակօրէն կը պարզէ Դաշնակցութեան աշխատանքները, մղած հերոսամարտերը , որոնք յանդեցան Մայիս 28ին՝ Հայաստանի անկախութեան : «Հ. Ց. Դ. հաւաքեց քանի մը մասերու բաժնուած Հայաստանները, եղաւ դարբնոցը Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի գաղափարին»:

Ներկայ էին յայտնի ընկերվարական դեկավարներ: Մարթէն, կեդր. վարչութեան կողմէ , երեսփոխաններ Կաստոն Տէֆէր, Լէնտր, Ժան Մաս եւ քաղաքապետարանի խորհրդական Էմմա Ռափուզիի կարդով բեմ հրաւիրուեցան:Վարակուած հանդիսականներու խանդավառութենէն , ողջունեցին մեր կուսակցութիւնը, իրենց հպացումը յայտնեցին մեր ժողովուրդին ազգասիրութեան, աշխատասիրութեան եւ ուշիմութեան համար, խոստացան ըլլալ միշտ մեզի հետ՝ մեր նեղ եւ լայն օրերուն:

Բեմ կը հրաւիրուի ընկեր Ա. Քէօսէեան: Կը պարզէ մեր պատմութեան դժնդակ չրջանները որոնց մէջ ծնաւ հայրենասէր այս կուսակցութիւնը: «Դաշնակցութիւնը իր ծնած օրէն նուիրուեցաւ իր ժողովորդին եւ հայրենիքին ազատութեան տաժանելի բայց նուիրական գործին ,վերամկրտեց ողնայարը կոտրած, սորուկ ժողովուրդը յեղափոխական չունչով եւ վերածեց զայն ազգմական ուժի, հաւաքեց եւ միացուց իր դրօշին տակ բոլոր ընդունակ տարրերը, որոնք դարձան մեր ազատագրական պայքարի ճարտարապետներ:Անդրանիկի կողքին. Ահարոնեան, Մուրատի կողքին Վարանդեան, Գէորգներու , Հրայրներու, Սեդրակներու կողքին Շահրիկեաններ, Ակնունիներ, Վարուժաններ եւ Սիամանթօներ: Մարի, ապրի հերոսները , մեր ժողովուրդը բարձրացուցին քաղաքական ապդի դիրքին, հաւաքական այդ աշխատանքով վերականգնեցին մեր անկախութիւնը: Դաշնակցութիւնը դարձուց հայ ժողովուրդին բախտին անիւը եւ եղաւ անոր ազդակերտ, հայրենակերտ բազուկը: Միացուց իր պատմութիւնը Հայոց պատմութեան :

Անդրադառնալով մեր հակառակորդներու կատարած տխուր դերին, ըսաւ.— Զուղեցին անսալ մեր հայրենասէր հայրապետին այն խմաստուն խրատին, «ձեր հիւանդ եւ տկար գառնուկը մի խոխէք օտար առողջ առիւծի հետ»: Շողշողուն դաղափարներու եռեւէն գացին, օտարին ծառայ դարձան եւ զոհոնք մեր երկիրը առաջնորդեցին, քանդեցին մեր հերոսներու արիւնով ձեռք բերած անկախութիւնը: Այս առթիւ պարզեց Դաշնակցութեան աշխատանքը դաղութներու մէջ.— Ե – րէկ՝ երբ հայ ֆէտային կը կռուէր բնութեան դէմ, անօթութեան, ներքին մատնիչին եւ ջար – դարար Թուրքին դէմ ի խնդիր հայ ժողովուրդի ֆիզիքական պաշտպանութեան, մեր հակառակորդները «աւազակներ» կ'անուանէին զանոնք : Այսօր ալ նոյն դասակարդէն հակառակորդներ նորէն կը փորձեն մեղ վարկաբեկել իրենց տէրերուն առջեւ: Պահ մը փորձեցին մեր ժառանգորդը դառնալ, որդեգրեցին մեր տօները եւ պահանջները.— Ապրիլ 11/24, Հայկական Դատ, Ներդաղթ, բայց կէս ճամբան մնացին: Ո՞ւր է մեր բաժինը «Հայրենական պատերազմի յաղթանակ» կէն :Մենք լաւ կը ճանչնանք Ռուսիան, կատարինէ կայսրուհիէն սկսեալ մինչեւ Սթալին: Խորհրդա –

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

L'art c'est l'homme ajouté à la nature.
BACON

Չեմ կարծեր որ պէտք ըլլայ ներկայացնել Զարեհ Մուրթաֆեանը հայ հասարակութեան: Ինչպէս կ'երեւի օտարներու դնահատանքներէն դա – տեղով, պէտք պիտի չըլլայ ներկայացնել զայն անոնց ալ:

Նկարչութիւնը, ինչպէս ուրիշ արուեստներ մեծ յեղաշրջման ենթարկուած է մանաւանդ վերջին դարու ընթացքին: Սխալ է արդէն «արուեստներ» բացատրութիւնը, քանի որ նկարչութիւնը մէկ արտայայտութիւնն է բուն Արուեստին ինչպէս դրականութիւնը կամ երաժշտութիւնը:

Մուրթաֆեանի նկարչութիւնը մատչելի է ա – ռանց ատոր համար չատ պարզ կամ բնական ըլլալու: Ան կը ներկայացնէ բնութիւնը ինչպէս որ ինք կը զգայ, կը դիտէ, կը հասկնայ, եւ այդ անձնականութեան մէջն իսկ է որ կը գտնուի իր ոճին լաւագոյն արժէքը:

Դասականէն (classique) դուրս ելած իր նկարչութիւնը ունի նոյն ատեն վիպականութիւն մը եւ իրապաշտ բնոյթ մը: Ամբողջութիւնը, հակառակ քանի մը եղերական նեղչնչումներու — ինչպէս ջարդերու նկարները — լաւատես կողմ մը ունի, որ կուտայ իր ամբողջ նկարչութեան իմաստը:

Մուրթաֆեան լաւատես է եւ այդ լաւատեսութիւնը մեզի կը ներկայանայ իր գոյներով որոնց մէջ վարպետ մըն է: Դժուար է խօսիլ այդ գոյներուն մասին: Անոնք են որ կը խօսին ձեզի: Իր coloristeի տաղանդը կը ներկայացնէ իր անմոռան կանոնով որ իր ton local է, կարելի է ըսել, եւ ամբողջ գոյներու ներդաշնակութեամբ մը, որոնք առանց հեռանալու բնութենէն՝ իրենց մէջ ունին հազուագիւտ քնարականութիւն մը:

Մուրթաֆեանին նկարահանդէսը Galeries Weilի մէջ—ինքնին ապացոյց յաջողութեան — բացուեցաւ ուրբաթ կէսօրէ վերջ, ի նեղ կայութեան բազմաթիւ հիւրերու որոնց մէջ կը նշմարուէին յայտնի հայ դէմքեր եւ ֆրանսական մամուլի քննադատներ:

յին աշխարհի ամէնէն տաղանդաւոր բանաստեղծը, եղիչէ Զարենց, չարաչար յուսախաբ, կ'աղաղակէ— «Հայ ժողովուրդ, քո վերելքիդ քո հաւաքական ուժի մէջ է»: Դաշնակցութիւնն ալ այդ ճշմարտութիւնն է որ կը յիշեցնէ ամէն տեղ:

Գլխաւոր բանախօսն էր ընկեր Շաւարշ Մի – սաքեան, որ բեմ բարձրացաւ չերմ ծափերու տարափով մը: Շատ կը խնդրենք բոլորին կողմէ որ, ընկեր Շաւարշ նոյնութեամբ գրի առնէ այդ բանախօսութիւնը, որուն անհամբեր կը սպասուէր:

Հանդէսը վերջացած ըլլալով Նոր Սերունդի նուագախումբը գործի սկսաւ: Ուրախութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ լոյս: Ժողովուրդը ցրուեցաւ լաւագոյն մաղթանքներ ընելով Դաշնակցութեան համար:

ՍՈՒՐԻՆ

Դժբախտաբար հարեւի չէ առանձին խօսել իր բազմաթիւ նկարներու մասին: Անոնց մէջ կան այնպիսիներ որոնց համար կարծես իր վրձինը միայն մէկուց մը եղած է արտայայտելու համար ամբողջ հոգի մը, երբեմն ըմբոստ, բայց որ կը հանդարտի անմիջապէս, թարգմանելով զգայութիւն մը, գեղեցկութեան զարգացած ճաշակ մը:

Ունի Bretagneէն բերած, սիրուն նաւակները, ինչպէս Barques de Pêche à Lesconil որ դեղինի դեղնցիկ նեղդաշնակութիւն մըն է եւ բազմաթիւ ուրիշներ: Իր Paysageը գոյներու համանուագ մըն է: «Laveuses»ները ամէնէն տպաւորիչներէն մէկն է, կապոյտով ալեկոծ երկինքով մը: Ունի նաեւ Cueillette de mûres մը, շատ décoratif, manège մը կեդրոնի եւ ժուժկալ, massacre մը որ ամբողջ հայ ժողովուրդին յաւիտենական պատմութիւնն է, Repos մը շատ ինքնատիպ եւ ուրիշներ:

Կ'արժէ տեսնել նկարահանդէսը ոչ միայն իբրեւ ցոյց մը լաւագոյն արուեստի, այլեւ հետեւելու համար Մուրթաֆեանի նկարչութեան հոլովոյթին: Աւելին կը մնայ տեսնել:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

★ *Մուրթաֆեանի նկարահանդէսին առթիւ J. Bouret որ հեղինակութիւն մըն արուեստի ասպարէզին մէջ, հետեւեալ տողերը նուիրած էր անոր Arts շաբաթաթերթին մէջ.—*

« Քիչ արուեստագէտներ կան որ կուգան մեզի հեռաւոր Հայաստանէն, այդ զմայլելի երկրէն, եղերական ճակատագրով, միշտ ոտնակոխ թուրքերէն, մէկը առաջին երկիրներէն ուր մտաւ քրիստոնէութիւնը, եւ ուր այս կրօնքը վառեց մարդուն մէջ ազատութեան իղձը:

Մուրթաֆեան կը բերէ մեզի նոր մթնոլորտ մը եւ առանձնայատուկ նկարչութիւն մը եղերականի իր գոյնին եւ ձեւին մէջ:

Նկարիչին համար, բնանկարը հոգեկան ապրում մըն է, եւ այս նախադասութիւնը հարիւր հազար անգամ կրկնուած, չէ պարպուած իր իմաստէն: Մուրթաֆեան ահա աւոր ապացոյցն է: Ծանր երկինքներ, կապարագոյն ամպերով, չէկ երանգներով խայտարղէտ, կ'ողողեն բնանկարները, յաճախ մշտահոծ, ուր դիմաստուերներ կ'երեւան — այրի, որբ, ծերունի յաւիտենական տարադրութեան ճամբուն վրայ:

Ծովը փորձութեան կը մղէ մեր նկարիչը, ծով մը որ աւետանչ է ինչպէս սա մերկ մատմինը որ սիրոյ կը սպասէ: Իր կտաւները կ'արտայայտեն մանիշակ եւ կանանչ գոյներու մէկ ներքին փոթորիկ մը, յարաչափ կամք մը որ կ'ուզէ յաղթանակ տանիլ եւ տուր կարծես մարդկութիւնը կը ծնի:

JEAN BOURET

ԳՂՂՈՒԹԻՒՆ ԳՂՂՈՒԹ

ՀՆԴԿԱՀԱՒԱՑ ՄԵԾԱՀԱՐՈՒՍՏ ՄԸ, ց. կ. Գալաստեան (Գալըստըն) Սեպտեմբեր 14ին մեռած է կալիֆոռնիայի մէջ: 90 տարեկան էր: Եղած է ձիաբուծի մոլի սիրահար: Կալիֆոռնիայի մէջ չինել տուած է 250 չէնքեր եւ բազմաթիւ դպրոցներ, որոնց ամէնէն չքեղը «Գալըստեան Փարք»ն է որ 1933ին պնդած է Հայոց Պատրիարքութեան Նիզամը: Շուրջ 255 ձիարշաւներու մրցանակ չահած է, մանաւանդ անգլիական թագաւորներու արքայական մրցանակները: Կազմակերպած է Հնդկաստանի հայ մարզական խումբերը: Երբ 1921ին Գալաստեի էքսթանը (Անգլիոյ գահաժառանգը) կալիֆոռնիա այցելեց, պ. Գալաստեան չահեցաւ անոր տուած բանաձեւակները եւ 15000 ռուփիի գումարը զոր յանձնեց իշխանին, խնդրելով որ ծախսէ որեւէ բարեգործական միութեան: Անգլիոյ ներկայ թագաւորը գնահատեց բարեսիրական այդ ձեռնարկը: Ոչ մէկ հայ էքստասարդ ձեռնհասութեան վերադարձած է իր մօտէն, երբ օժանդակութեան է դիմած: Առատաձեռնօրէն միշտ օգնած է հայկական եկեղեցիներուն, դպրոցներուն եւ հիւանդանոցներուն, չինած է Նոր Ջուղայի առաջնորդարանը: 25000 ռուփիի գումար յատկացուցած է Վիկտորիայի յուշարձանի չինութեան համար:

1942ին հրատարակեց « Զիարշաւի Ցիշողութիւններ» գիրքը անգլերէն լեզուով, ամբողջ է – կամուրջ յատկացնելով պատերազմի ֆոնտին:

Կալիֆոռնիայի բոլոր անգլերէն թերթերը դնա – հատանքով կը խօսին անոր բարեգործական բնութեան գործունէութեան մասին:

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ Հայ Օգն. Միութեան մասճիւղի տարեկան տեղեկագրէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Ատրպատականի Կ. Պոլսէն Միութիւնը ծանր տագնապ մը անցուց, երբ անդամուհիներուն մեծ մասը փոխադրուեցաւ Թէհրան: Մնացած փոքրաթիւ վարչութեան անդամները օգնութեան հասան տեղացի եւ գաւառացի կարօտեալներուն, եւ մանաւանդ ներգաղթի հայրենասէր գործին: Ասկէ զատ օգնեցին Հայաստանի որբերուն, ուղարկելով կենսամթերք, դեղ եւ հանդերձեղէնի կապոցներ: Այդ աշակցութեան համար Հայաստանի կառավարութենէն ստացան 19 Յունիս 1945 թուակիր նամակ մը:

Պատերազմէն վերջ Միութեան համար բացուած է աշխատանքի նոր շրջան մը: Ընդհանուր ժողովը գումարուեցաւ 1947ին Թաւրիզի առաջնորդարանին մէջ, հովանաւորութեամբ Ներսէս արք. Մելիք Թանգեանի: Հ. Օ. Միութեան գործունէութիւնը եղած է կրթական – բարեգործական ուղղութեամբ: Այս տարուընէ պիտի ունենանք առանձին դրասենեակ: Հարիւր անդամուհի ունի ներկայիս: Ասոնց մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւէ նոր սերունդը (նոր հարսեր եւ օրիորդներ): Մշակութային գետնի վրայ զարկ տրուած է մայրենի լեզուի ուսուցման, օգնելով տեղական եւ գաւառներու դպրոցներուն դասագրքերով, գրամով եւ դպրոցական պիտոյքներով: 1947ին Ատրպատականի դպրոցին մէջ հիմնուած է Հ. Օ. Մ.ի մայրենի լեզուի ձիր դասընթացք, Փայտակարանի, Ռեզայէի, Միժումարի դիւղացիներու դաւակներու համար: Վերանորոգած են նաեւ Ատրպատականի դպրոցի չէնքը: Արձուիկներու միջոցով կարեւոր մասնակցութիւն տարած են Թոստոմ — Գասպար գրադարան –ընթերցարանի վերաբացման, բարեզարդման եւ ընթացիկ աշխատանքներուն համար, տրամադրելով նիւթական աջակցութիւն: 1949ին գրադարանը կը բոլորէ իր գոյութեան քսանհինգամեակը: Տօնած են մեծ չուքով Ա. Ահարոնեանի 80ամեակը: Ինչպէս եւ Ե. Արովեանի անհետացման 100ամեակը: Իրենց մասնակցութիւնը բերած են Հ. Օհանջանեանի, Ն. Աղբալեանի, Ս. Մալխասեանի, Հ. Պանիրեանի, Կ. Պոնեանի, Ա. Ահարոնեանի եւ Ներսէս արք. Մելիք Թանգեանի յիշատակին նուիրուած սգահանդէսներուն:

Հ. Օ. Միութեան պատուոյ նախագահ Մելիք Թանգեան արք.ի անունով պիտի որդեգրեն այսուհետեւ ամէն տարի հինգ չքաւոր սաներ տեղւոյն ազգ. դպրոցին մէջ:

Մելիք Թանգեան արքեպանի թաղման յաջորդ օրը տուած են 500 հոգինոց ճաշ մը:

Տարեկան գործունէութեան ընդհանուր մուտք եղած է 163.795 րիալ, ելք 99189 րիալ: Ամերիկայի կեդրոնին հետ ունեցած են սերտ կապ, ժամանակին դրկելով գործունէութեան նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւնը:

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԿԻՊՐՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ

Չեմ զարմանար, դուն երիտասարդ ես, եւ անունդ մը ունիս ազգիդ մէջ, հայրենիք մը ունիս կորած եւ ինկած, անձնական ու ընտանեկան նախատինք, բանտ ու քուկիներուդ մահուան յիշատակը մտքիդ մէջ կը յածին, եւ չարունակ կը մտածես վերականգնել՝ սրբել եւ վրէժ առնել: Քեզի հետ խօսողը պէտք է համոզուիս որ ազգի մը չիվերարերիր· մարդկութեան զաւակն է, եւ ամէնէն առելի մարդիկ իրեն՝ աշխարհներն են, ուստի, քեզի՝ դիւուրի խրատս այս կ'ուզեմ ըլլայ, որ անիրաւ եւ անգութ չըլլաս վրէժխնդրութեան հոգւով· իրաւի, անիրաւ աշխարհիս մէջ չանիրաւել դժուար է, բայց դուն մեծ հոգի ունիս եւ ես կը ճանչնամ մարդկային բնութիւնը, անոր համար այս խօսքերը քեզի կ'ըսեմ:

Ես չեմ այն անմիտ փիլիսոփայական կարծուած դպրոցէն որ հայրենասիրութեան գաղափարը կը վտարէ մարդասիրութեան գաղափար մը չատալ քեզելով· անոք որ այդ վարդապետութեանց քարոզողներ են, իրենց սրտին անտարբերութիւնը եւ վատ անձնասիրութիւնը սուտ եւ սխալ տրամաբանութեամբ վարագուրել կ'ուզեն:

Թէ որ այսօր ազգութեան եւ հայրենեաց գաղափարը վերցնէք, վաղը դէզդաստանի եւ ընտանեաց գաղափարը ո՞ւր դնէնք:

Ուրեմն լաւ իմացիր իմ միտքս, Իշխան, ինձ փափաքելի էր որ Հայերդ նեցուկ ըլլայիք Թուրքաց կայսրութեան Ասիոյ մէջ, բայց ոչ այսչափ աստելութիւն եւ արիւնի հեղեղներ ձեզ կը բաժնեն, եւ ինչ որ անոնցմէ առնուած քաղաքականութիւն եւ ուսմունք կայ՝ եղած վնասներուն չեն փոխարիներ, դուք յաւիտեան պիտի չմոռնաք ձեր Անիի հոգեւարք թագաւորութեան ընդունած վերջին դաւճան հարուածը յունական ձեռքերէ, եւ մեր յունական ամբարտաւանութիւնն ալ երբեք պիտի չմոռնայ ձեր Կիլիկիոյ չափչտակութիւնը եւ անկախ եկեղեցին:

Որովհետեւ մարդիկ երբ զօրաւոր են կ'ուզեն իշխել, երբ տկար են՝ կ'ուզեն ազատ ըլլալ: Ուստի, դուն ալ քու իրաւունքդ պիտի ձեռք բերես այսօր, վաղն ալ վրէժ խնդրելու պիտի ելնես, բայց քու անձիդ եւ քու ազգիդ օգտին համար՝ միշտ յիշէ ծերի մը վերջին խօսքեր, միշտ չափաւոր եղիր, եւ չըլլայ թէ յաղողութիւնը քեզ կուրցնէ, վասնզի մարդկային կեանքին մէջ յաղողութիւն եւ անյաղողութիւն իրարու կը յաջորդեն:

Ես կտակ մը կ'ընեմ, աւելորդ կը համարիմ քու սրտիդ յանձնարարել Եւփիմէն, գիտեմ որ ան զքեզ ինչպէս կը սիրէ, դուն ալ զայն նոյնպէս կը սիրես:

Այս խօսքերուն ծերին ձայնը փոխուեցաւ եւ աչքերը լեցուեցան:

— Դուն որ խելք ունիս, սիրտ ունիս կ'իմանաս ծերին փափաքները երբ ձայնը իրեն կը պակսի· դնա, Աստուած հետդ ըլլայ, գնա, չէնքդ որ պիտի չինես՝ երկարատեւ ըլլայ ...

— Եւ ի՞նչ պէտք է ընել, ըսաւ Թորոս, որ երկարատեւ կարենայ ըլլալ ..

ԵՐԵՆՑ

Այս անգամ ընկերվարականները 13 % աւելի չահած կ'ըլլան, բաղդատելով 1946ի ընտրութեանց հետ: Այնատեն համակիրները չահած էին 13.5 %, արեւմտեան Պերլինի մէջ:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնապէս չնորհաւորեց Պերլինցիներու քաղաքացիական քաջութիւնը, այս ընտրութեանց առթիւ:

★ Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ առնուազն 800 մասնագէտ բանուորներ, որոնք Պերլինի արեւմտեան շրջանին մէջ կ'աշխատին, դադրեցուցած յայտարարեցին, իրրեւ բողոք խորհրդային ոստիկանութեան դէմ, որ ձերբակալած էր իրենց ընկերները, կիրակի օրուան ընտրութեանց առթիւ: Կը պահանջեն արձակել իրենց ընկերները, հետաձգել գործարանին չուրջ հաստատուած լրտեսները եւն.: Ռուսերը երբեք տրամադիր չեն զոհացում տալու այս պահանջներուն, այնպէս որ բանուորները մեծ մասով պիտի տեղաւորուին արեւմտեան շրջանին մէջ:

Ազատեան շրջանին քաղաքապետութիւնը որոշած է նոր ընտրութիւններ կատարել «ամբողջ Պերլինի համար», իրրեւ հակացոյց: Իրենց նոր քաղաքապետը, Էռնսթ «ապօրէն» կը նկատէ կիրակի օրուան ընտրութիւնները, հետեւողութեամբ Մոսկուայի թերթերուն, որոնք ահուսահարի եւ խարդախութեան կը վերագրեն ձեռք բերուած արդիւնքները: Մոսկուայի հետագրական գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ արեւմտեան Պերլինի փողոցները պարապ էին կիրակի օր, թէ հազիւ 2—4 ընտրողներ կային քուէատուփերուն առջեւ եղեր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՔԻՆ ԳԻՆԸ նորէն պիտի փոխուի յառաջիկայ յունուարին, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը: Տոլարը չարունակ կը բարձրանայ Փարիզի ազատ շուկային մէջ, նոյեմբերէն ի վեր: Եթէ բարձրացումը 2 %ը անցնի, այն ատեն պիտի գործադրուին Պանք տը Ֆրանսի կողմէ Հոկտ. 17ին հաստատուած կանոնները եւ նոր սակեր պիտի որոշուին: Տոլարին «ազատ» սակը 316.20 էր Բ. օր, իսկ նոյեմբերի սկիզբը՝ 313.80: Սեւ շուկայի գինը՝ 502 ֆրանք (Նոյ. 3ին 460): Սթերլինը ալ բարձրացած է. (օրինական գինը՝ 1062 ֆրանք):

ԵԼՄՏԱՅՈՑՑԻՆ բացը (մօտ 500 միլիառ Ֆր.) փակելու համար, տակաւին համաձայնութիւն դոյացած չէ կառավարութեան անդամներուն միջեւ: Վերջին պահուն հրատարակուած տեղեկութեան մը համաձայն, թէ յատկացուածական տուրքեր պիտի հաստատուին եւ թէ պարտաւորիչ փոխառութիւն մը:

500 ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐ հանրագրութիւն մը ուղղեցին Ազգաժողովին, խնդրելով ամէն միջոց ձեռք առնել, խափանելու համար պատերազմը: «Ինչ որ ալ ըլլայ մեր ուզած ապագան, դիտենք թէ հիւլէական պատերազմ մը զայն պիտի վտանգէ անհաշուելի տարիներով: Ժողովուրդները չափազանց ընկճուած են եւ ներքին միջոց չունին ձեղի դիմելու: Մենք, մտաւորական կանայք եւ գրագէտներ ի սպաս մարդկութեան, կը կարծենք թէ մեղի կ'իյնայ ձեղի խօսիլ անոնց համար եւ անոնց հետ: Ան ձեր ձայնը: Ան բուն իսկ ձայնն է Եւրոպայի, զինաթափ եւ աւերեալ, որովհետեւ չափազանց շատ սիրեց զէնքերը անցեալին մէջ»: Այս ձեռնարկին դլուխ անցած են Անատէ Ժիտ, Մորիաք, Վերքոր եւն.: Մտտրագրողներուն մէջ կը գտնուին՝ 66 ակադեմական կանայք, 100 ուսուցչապետներ, 300 գրագէտներ, արուեստագէտներ եւն.:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ հարցին քննութեան առթիւ, եգիպտոսի պատուիրակը յայտարարեց թէ կ'ընդունի զինադադարի առաջարկը, եթէ Հրեաները պարպեն Նէճէպի շրջանը:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ամկախութեան վերահաստատումը խնդրած է Փարիզի վրացական պատուիրակութիւնը, նախագահութեամբ Պ. Զխենկելիի, գիր մը ուղղելով Ազգաժողովին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Գ. Գափամաճեան, Օր. Արաքսի Աչճեան, ինչպէս նաեւ Աչճեան, Ասլանկիւլեան, Կարապետեան ընտանիքները ու բոլոր պարագաները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, կամ գրաւոր, հեռաձայնութիւններով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին ողբացեալ այրի ՏԻԿԻՆ ՓԻՍՏՈՍ ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի մահուան առթիւ:

Գործատուներ ի'ուշադրի

Ամերիկեան վրաններէ տափատներ, «սալուփեթ»ներ եւ «թապլիէ»ներ (աչխատաւորներու համար) չինող: Դիմել MATERIEL - INDUSTRIEL, 16 rue du Général Leclerc, Livry-Gargan (S. et O.):

ԴԱՁՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Դեկտեմբեր 11ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8ին մինչեւ կէս գիշեր:

Կը խօսի ընկեր Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, Rue Descours, St. Edmondի սրահին մէջ: Կը մասնակցին Նոր Սերունդը, Կապոյտ Խաչը եւ Սանուհիները: Մուտքը ազատ է:

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ, «Արծիւ» ենթակոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 23, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reineի նոր եւ չքեղ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԽԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Հայկական եւ եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ:

Հաղորդակցութիւն.— Հանրակառք Porte d'Orléansէն առնել 188 թիւ եւ իջնել Place Condorcet. métro Bourg la Reine:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒԹՎՇԵԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ ԱՆԻԼՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ մասնաճիւղիս Թէյասեղանը իր վերակազմութեան առթիւ՝, տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 12ին, կիրակի ժամը 3ին ընկերվարականներու սրահին մէջ, Ave. d'Argenteuill: Կը հրաւիրուին ընկերուհիներ եւ համակիրներ: Մուտք 50 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վալանսի Ֆր. Կ. Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Պ. Եղիկեանեանցի որոնք իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ 1800 ֆրանք նուիրած են: Նոյն առթիւ 500 ֆրանք ալ նուիրած է կնքահայրը, Պ. Գ. Սիմոնեան: Շնորհակալութիւն նաեւ Պ. Արմէն Խաչիկեանի, որ իր ամերոջ՝ ողբացեալ Եղիազովսկեանի եղերական մահուան առթիւ 500 ֆրանք նուիրած է Կ. Խաչի մասնաճիւղին:

ՌՈՄԱՆԷՆ Այրի Տիկին Յովսէփեան եւ զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր Պ. Ե. ՅՈՎՍԻՓԵԱՆի եղերական մահուան առթիւ:

Rhum Miami
GRAND AROME
48°
le degré le plus fort, l'arôme le plus fin.

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքութիւն տէր կտանք Տիսթիլըրի տիւ Փառ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ Ռ Ո Մ Ը, որ բոլոր փափկաճաշակներու

— Փնտռած ըմպելին է: —

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մանաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար:

Օր. ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Պ. ԽԱՉԻԿ ԱԼԷՔՍԱՆ
Ամուսնացած
27 Նոյ. 1948 Ս. Ղազար, ՎԵՆԵՏԻԿ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8ին դպրոցի սրահը: Բոլոր ընկ.-ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» խումբին ընդհ. ժողովը, կիրակի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԻՍԻԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, մանաւանդ ամերիկեան ծրար ստացողները այս շաբաթ ժամը ճիշդ 8.30ին: Կարեւոր օրակարգ եւ տեղեկութիւններ:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Օհանէսեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա. Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21ին: Դասախօս Հ. ԷՍԱՊԱԼԵԱՆ: Նիւթը «Հայ լեզուի պատմութիւնը, սկզբնական շրջանէն»: Կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկերուհիները եւ ընկերները: Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին: Sociétés Savantes:

Այրի Տիկին Մարիամ Տօնէլեան եւ զաւակները, Պ. Գէորգ Տօնէլեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Սրբուհի Տօնէլեան եւ զաւակները (Հայաստան), Այրի Տիկին Մարիամ Տօնէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Տօնէլեան եւ զաւակները (Պէյրութ), ինչպէս նաեւ Տօնէլեան, Վառաքաճեան, Տէրտէրեան, Թահմազեան, Տիւտիւճեան, Վարդանեան, Գէորգեան ընտանիքները, խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն, իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ աղգականին՝

Պ. ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ ՏՕՆԷԼԵԱՆի

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Պիսէթրի հիւանդանոցին մէջ 5 Դեկտ.:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր Շաբաթ, ժամը 3.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Bagneuxի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այն նկատել:

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Աղքատախնամ-որբախնամ մութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է, հետեւեալ նուէրները, ողբացեալ Տիկին ՀՈՒՓՍԻՄԷ ԱԼԲՈՒՆԱՐԵԱՆի յուղարկաւորութեան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի.— Պ. Պ. Ց. Փափազեան եւ Ա. Հօլորեկեան հազարական Ֆր. եւ Մ. Պօղոսեան եւ Մ. Օտապաշեան 500ական Ֆր:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խարբերդի Աղնձի գիւղէն Ազնիվ Կոշկարեան: Պատերազմի օրերուն տեսնուած է Ֆրանսայի Արտէշ նահանգին մէջ: Լուր ունեցողները կը խնդրուի իմացնել Պ. Լեւոն Ասլանեանի 2 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):

ԾԱԽՈՒ Է ՍԵՎՈՒ ՄԷՋ

Լաւ յաճախորդ ունեցող ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԽԱՆՈՒԹ մը, բոլոր մեքենաներով եւ Fondsով: Խանութը ունի նաեւ Ա. յարկին վրայ երկու սենեակ եւ փոքր լուացարան մը. ինչպէս նաեւ խանութին տակ խոհանոց մը եւ ընդարձակ սալոն մը: Շէնքը ունի կաղ եւ մառան (cave): Pont de Sèvresէն հանրակառքով իջնել Mairie:
Դիմել Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի, 5 rue Lecointre, Sèvres:

ALICE - LEVON
COUTURE
5 Rue d'Artois, PARIS (8) Tél. ELY. 74-74
SOLDE SA COLLECTION D'HIVER
ROBES, MANTEAUX et TAILLEURS

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 9 Décembre 1948 Հինգշաբթի 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5715—Նոր շրջան Թիւ 1126 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ՇԱՏ ՋԱՀԻՐԵՐ ԿԸ ՀՈՍԻՆ

Երկրորդ էջին վրայ պիտի կարդաք նկարագրութիւնը մը՝ — «Պէյրլիս , կարկաչուն քաղաքը»:

Թուրք մըն է ստորագրողը, դրագէտ, ինչպէս կ'իմանանք պոլսական թերթէ մը: Թարգմանուած — թիւնն ալ այնքան յաջող: Թերեւս աւելի նկարագրեղ քան բնագիրը, զոր աչքի առջեւ չունինք :

Բնութեան գեղեցկութիւնները նկարագրած առեն, թուրք ուսուցիչը քանի մը պատմական դիտելիքներ ալ սահեցուցած է :

Բայց, ոչ մէկ խօսք՝ անոր իրական պատմութեան մասին: Ոչ մէկ ակնարկ՝ որ յայտնէր թէ երբեմն հայկական ձեռքեր ու ոտքեր ալ շարժած են այդ քաղաքին մէջ: Ոչ իսկ յիշատակագրանիներ քրքրած առեն:

Իր չար բախտէն, յօդուածին ամենավերջին պարբերութիւնը կը բացատրէ ամէն բան: Հառաչանք մը, որուն բանաստեղծականութիւնը չի կրնար պարակել անողոք ճշմարտութիւնը .

— « Ուր՞ է հին Պէյրլիսը, որ կարեւոր հարստութեան մը աղբիւրն էր նախապէս, եւ հիմա դայն օրօրել կ'ուզեն չուրերու մրմունջով: Եւ երբ մէ՛լ որ այս քաղաքին մէջ չաղացքներ կը դառնային անցեալին, մանարաններ կային, գործարանները հիւսուածեղէն կ'արտադրէին:

«Այդ օրերուն չուրերը ոչ միայն գեղեցիկ էին, այլեւ օգտակար »:

Միայն Պէյրլիսն է այսպէս: Հապա Կարինը, Վանը, Մուշը, որոնց բնակիչներուն անօթութեան աղաղակները դեռ վերջերս արձանագրուեցան Թուրք մամուլին մէջ, պաշտօնապէս :

Հապա Խարբէրդը, Սեբաստիան, Տիգրանակերտը եւ մնացեալը, որոնց թշուառութեան, անտիրութեան մասին վկայութիւններ կը հրատարակուին պարբերաբար:

Եւ այս՝ իրենց յաղթանակէն, հայաջինջ ազահներէն եւ անհաշուելի հարստութեանց կողոպուտէն 25—30 տարի վերջը:

Եթէ համարձակէին վաւերական վիճակագրութիւն մը հրատարակել, շատ աւելին պիտի խոստովանէին :

Արդարեւ, դեռ չա՞տ չուրեր կը հոսին «արեւելեան նահանգներուն» մէջ, ինչպէս բուն Անատոլուի տարածութեան վրայ:

Չուրեր «գեղեցիկ» եւ հոսուն, որոնք ի զո՞ւր չինարար ձեռքերու կը սպասեն: Չուրեր անապատ եւ «օգտակար», որոնց չնորհիւ չաղացքներ կը դառնային, մանարաններ կը բանէին երբեմն: Ինչպէս Արաքսէն եւ Ախուրեանէն անդին: Ինչպէս դէպի հարաւ, սահմանակից նորագաղ երկիրներուն մէջ ...

Մինչդեռ, ահաւասիկ դարձեալ իրենք են որ դառնօրէն կ'ողբան, թէ այլեւս չեն կրնար տոկալ տուրքերու ծանրութեան, թէ հարիւր տարի ետ գացած են, եւայլն:

— « Նիւթապէս եւ բարոյապէս կործանեցանք, փճացանք ...

— « Կաշառքը արմատացաւ ամէն տեղ, եւ դարձաւ ախտ մը , որ կը կրծէ մեր ամբողջ կեանքերուն :

— « Պետութեան նաւը այնքան ծանրաբեռնուած է որ, տատանիլ սկսաւ»:

Կառավարական կուսակցութեան՝ Հալքի մէկ ժողովին մէջ կ'արտասանուէին այս խօսքերը, երկու շաբաթ առաջ: (Նոյեմբեր 24):

Կը բաւէ աչք մը նետել նոր տուրքերու օրի — նագծին վրայ, չափելու համար անանկութեան ահռելիութիւնը :

Ծրագիրը կը նախատեսէ պերճանքի տուրք մը, զոր ճչդելու եւ գանձելու համար հարկ պիտի ըլլայ տուները եւ խանութները կոխել, խուզարկութիւններ, հաւատարքննութիւններ, կողոպուտներ կատարել :

Երեք տեսակ ցանկեր կազմուած են, այս նոր տուրքին համար, 20, 15 եւ 10 % համեմատութեամբ: Երեքն ալ՝ ճոխ եւ այլասեռ պարունակութեամբ,— ոսկի, արծաթ, յակինթ, զմրուխտ, ինքնահոս դրիչներ ակնոցներ, օդեր, մանեակներ, մատնիներ, փողկապի ասեղներ, հովահարներ , արդուզարդի վրձիններ, էլեկտրական վառարաններ, լուսանկարչական գործիքներ, հայելիներ եւայլն:

Ինչ չուտ մոռցան արեւելեան առածը ,— «Հովին թերածը հովը կը տանի» :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՄԲԱԼ Է

Ինչ լաւ կ'ընեն մարդիկ միայն մէկ թերթ կարդալով :

Զէ՞ք տեսնէր ձեր դրացին, որ իր գաղափարանեռանդ համապատասխան թերթը կը գնէ ամէն առտու եւ երբեք հոգին ու միտքը չուզեր պղտորել զեհենիկ հայհոյութիւններ կարդալով : Եւ երբ դիտել տաս իրեն թէ այս ինչ թերթին մէջ այն ինչ բանը կարդացի,— շատ հանդիստ կը պատասխանէ .

— Ես այդ թերթը չեմ կարդար: Իմս կը բաւէ օրուան լուրերը առնելու համար: Մնացածը իմ դիտելիք բանս չէ :

Բայց մենք Հայերս ուրիշ տեսակ խմորէ չինուած ենք:

Մերինները չարախինդ ուրախութիւնով մը կը լափեն մանաւանդ սուտերն ու հայհոյանքները , եթէ տասը թերթի մէջ ալ տպուած ըլլան:

Եւ ինչ հայհոյանքներ, զրպարտութիւններ որոնք ամէն բանէ առաջ անոնց հեղինակներուն սեւ հոգին կը մատնեն:

Եթէ իրենց պաշարը չբաւէ մաղձը թափելու , «հանճարեղ» դիւտեր ալ չեն պակսիր:

Արձանագրենք իսկ պատիւ պիտի ըլլար :

— Բայց սա թերթը, եղբայր, թերթը ի՞նչպէս կը տպէ այդքան դարչելի վերագրումները ::

— Դո՛ւ միայն կաս չերուսաղէմ ... Զէ՞ս կարդացած «Պաշտօնս խմբալ է» գաւեչտը : Այդ մարդոց պաշտօնն ալ տիղմ եւ աղտ հաւաքել, ասու ան մրոտել է:

ՍՕՍԻ

ՄԻՆԱՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մանուկ հեռագրէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ Դեկտ. 3ին Թէհրանի մէջ մեռած է ընկեր Մինաս Մանուկեան, վիրաբուժական գործողութեան մը հետեւանքով :

Հանգուցեալ ընկերը, վաթսունը անց, ունեցած է բեղուն գործունէութիւն մը երիտասարդութեան չրջանին, իբրեւ յեղափոխական եւ ռազմիկ: Եղած է գործօն անդամ Վրաստանի Կեդր. Կոմիտէին: Ի. Միւթենէն հեռացած էր 1943ին, եւ Փարիզէն փոխադրուեցաւ Թէհրան, ուր կը գտնուի քոյրը: Առողջութիւնը խանգարուած էր երկարատեւ տառապանքներու հետեւանքով: Դեռ կը խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՀԱՐՑԸ

Լուծելու նոր ծրագիր մը կ'արծարծուի,— Անգլոյորդանանի թագաւորը հրաւիրել վեհափառ երկու երկիրներուն: Անգլոյորդանի դահլիճը հաւանեցաւ որ Ապտուլլահ ինքզինքը թագաւոր հռչակէ Պաղեստինի եւ Անգլոյորդանանի, ինչպէս որոշած է Երիքովի մէջ դումարուած արաբական ժողով մը:— Եւ կու չարթուան համար զինադադար կնքուեցաւ Պաղեստինի իրաքեան եւ հրէական բանակներուն միջեւ:— Կը թուի թէ Արաբները եւ Հրեաները աւելի դիւրաւ պիտի համաձայնին ուղղակի բանակցութեամբ, քան Ազգաժողովին միջամտութեամբ :

ԱԻՍՏՐԻԱ նորէն խնդրեց փութացնել հաշտութեան դաշնագիրը: Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը ուժ կուտայ այս առաջարկին :

50.000 ԱՂՕՐԵՑԻՆԵՐ դործադուլ հռչակեցին Իտալիոյ մէջ, վտանգելով բրինձի, մաքարոնի եւ ուրիշ խմորեղէններու արտադրութիւնը : Պահեստի պաշարը հազիւ քանի մը օր կը բաւէ :

ԱԹԻՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ Գ.Չ. օդ. պնդակարծուեցան երեք կիներ եւ չորս այրեր, որոնք մահուան դատապարտուած էին, իրրեւ ապստամբներ :

ՓԻՇԹԱՑԻ մէջ կախուեցաւ Գահիրէի հուն զարական նախկին դեսպանը, Վիքթոր Ցորնոքի , հանրապետութեան նախորդ նախագահին փեսան:

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ նոր ցոյցեր կատարուեցան կառավարութեան դէմ, նախաձեռնութեամբ համալսարանական ուսանողներու: Հեծեալ ոստիկաններ ցրուեցին ուսանողները: Միւս վարժարաններու աշակերտներն ալ դասադուլ յայտարարեցին:

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԳՈՑՆԱ ՄԻԼԻԱՌՆԵՐՈՒ ՔԱՑԸ

ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ ԵՒ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Նախարարական խորհուրդը երեք օրէ ի վեր ժողովի կը դումարէ, ելմտացոյցին բացը գոցելու եւ վերաչինութեան ծախքերը ճարելու համար : Բացը կը հաշուեն 250—350, նոյնիսկ 500 միլիառ ֆրանք, իսկ վերաչինութեան համար անհրաժեշտ է դտնել 700 միլիառ :

Կառավարութիւնը հարկադրուած է ելմտացոյցը քաշքշել տալ տարեդլուխին առջի: Եթէ կը խօսուի նոր տուրքերու եւ պարտաւորիչ փոխառութեան մը մասին, բայց նախարարները համաձայնած չեն տակաւին: Միւս կողմէ, Ազգ. Ժողովին մեծամասնութիւնը կ'ընդդիմանայ նոր տուրքերու: Թերթերն ալ դիտել կուտան թէ Ժողովուրդը այլեւս կարողութիւն չունի նոր տուրքեր վճարելու:

Պաշտօնական շրջանակները գաղտնի կը պահեն խորհրդակցութիւնները, բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ կառավարութիւնը անելի մը պիտի մատնուի, եթէ գլխաւոր հոսանքները չհամաձայնին նոր տուրքերու եւ փոխառութեան մասին : Զափաւոր տարրերը կ'առաջարկեն վերաչինութեան փոխառութիւն մը հրապարակ հանել, միեւնոյն առեն ընդհանուր ներում չնորհելով անոնց որ չեն նեալ պարտքեր ունին տուրքերէ: Առանց այս վերջին կարգադրութեան դժուար պիտի ըլլայ վստահութիւն ներչնչել եւ դրամ ճարել :

Արդ, ընկերվարականները հակառակ են այս ընդհանուր ներումին, որմէ պիտի օգտուին սեւ չուկայագլուխները, ինչպէս դիտել կուտան:

Կառավարութեան համար ամէնէն կնճռոտ խնդիրներէն մէկն է նոր տուրքեր գանձել այն քաղաքացիներէն որոնք ի վիճակի են աւելին վճարելու:

Եկամուտի ուրիշ աղբիւր մը , հազարաւոր պետական պաշտօնեաներու արձակումը այլեւս դործնական չի համարուիր,նկատի առնելովընկերային խլրտումները: Կարեւոր դումարներ կրնան դոյանալ կրճատելով ազգայնացուած հաստատութեանց եւ ընկերային ապահովագրութեան վարչութեան ծախքերը: Այս վերջինը 300 միլիառ ֆրանք կը ստանայ ամէն տարի: Արմատականները ամէն — նէն աւելի յոյս դրած են ազգայնացուած հաստատութեանց (հանքածուխ , էլեկտրականութիւն եւն.) ծախքերու կրճատման վրայ, բայց իրենց դէմ կը դտնեն ձախակողմեան հոսանքները եւ եթէ չատ պնդեն, անխուսափելի կը համարուի դահլիճի տագնապ մը:

★ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, որոշուած է 120 միլիառ ֆրանք դեղչել զինուորական ծախքերէ: Տեղեկատու նախարարը յայտարարեց թէ ելմտացոյցը պիտի հաւաստարակչուի, չնորհիւ քաղաքային եւ զինուորական ծախքերու կրճատման :

Սովորական ելմտացոյցը, 1250 միլիառ ֆր. , միայն 50 միլիառի բաց մը կը ցուցնէ , կ'ըսեն իրականները: Արտակարգ ծախքերը եւ վերաչինութեան վարկերն են որ ամէնէն աւելի դժուարութիւն կը պատճառեն:

Ամորոշութիւն Պերլինի մէջ

Զօր. Քլէյ, Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանին հրամանատարը, առջի օր մամուլին հաղորդեց տեղեկութիւն մը որուն համաձայն ամէն օր միջին հաշուով հազար հոգի կը փախչին Պերլինի խորհրդային չրջանէն: Ուտեստ եւ ուրիշ ապրանքներ կը փոխադրուին երկու կողմերէն, ապօրէն մի — ջոցներով : Փախստականներու թիւը ամսական 28 —30.000ի հասած էր վերջերս:

★ Պերլինի խորհրդային չրջանին հրամանատարութիւնը կը մերժէ ճանչնալ կիրակի օրուան ընտրութիւնները, ապօրէն համարելով զանոնք : Այս առթիւ «ազատ» ընտրութիւններ կը խոստանայ արեւելեան չրջանին համար :

Արեւմտեան չրջանին նորընտիր քաղաքապետական խորհուրդը միաձայնութեամբ քաղաքապետ ընտրեց ընկերվարական մը, Էրնսթ Ռէօթըը:

Արեւմտեան պետութիւնները կը խորհին օրինաւոր դրամ յայտարարել միայն իրենց մարքը , դիւրացնելու համար առեւտուրը: Միւս կողմէ բանակցութիւններ կը չարունակուին, համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար չորս պետութեանց միջեւ:

Ընկերվարականները կը պահանջեն կրկնապատկել օդանաւերով փոխադրուած ուտեստը, որ օրական 4000 թոն է այժմ: Նոր քաղաքապետը յայտարարեց թէ «պիտի չանայ Պերլինը դարձնել «միացեալ մայրաքաղաքը միացեալ դաշնակցային Հանրապետութեան» :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ չաբաթը հինգ կամ հինգուկէս օր պիտի աշխատին, համաձայն նոր ծրագրի մը որ վաւերացուած է կառավարութեան կողմէ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԽՆԿՈՅԻ ԱՑԲԲԵՆԱՐԱՆԸ

Բ.

Տանըմ են, Ախէ ջա՛ն, տանըմ է՛ն,
Ինծի սալտաղ (զինուոր) անըմ է՛ն.
Խաբար տարէք իմ նանի՛ն,
Տարան իր մէկ ու ճարին.
Բարեւ արէք իմ նանին
Տարան իր Խնկօ բալին:

Խնկօն «սալտաղ» եղաւ, դնաց հասաւ հեռու, հեռաւոր Ռուսաստան, հայրենի գիւղի կարօտը սրտին: Գիր էլ չգիտէր, ոչ թղթի ծէրով մի խօսրիկ ղրկէր կարօտած իր նանին:

Խնկօն, երբ զինուորական ծառայութիւնը լրացած գիւղ վերադարձաւ, կարծես էլ էն երիտասարդը չէր: Լրջացել էր, զարճել էր սակաւախօս, չախուռն չարժումներն անգամ չափի էին մտել, երբ աչ ոտն էր յառաջ դնում, ձախ ուսն էր յառաջ չարժում: Երբ ձախ ոտն էր յառաջ դնում, աչ ուսն էր յառաջ չարժում: Մէկ, երկուս, մէկ, երկուս, աչ, ձախ, աչ, ձախ ... Ու այդպէս, իր սլացիկ հասակը մի քիչ չորոր էր տալիս:

Առաջ Խնկօն չէր սիրում հողի աչխատանքը, հիմա հողի էր տալիս արտի ու դաչտի համար: Բռնում էր արտի սեւ հողը, հոտոտում էր, որպէս մի վարդ, այդ ալ բաւական չհամապատասխանելով, բերանն էր դնում հողը եւ կլլում էր որպէս նշխար: Օ՛հ, ինչ անուշ էր հողը հայրենի:

Խնկօն ամուսնացուցին, բայց դեռ չտեսած ծնունդն իր առաջին զաւակի, եղաւ պատերազմ: Որպէս պահեստի զինուոր, տարան ներան, հասցրին Ռուսաստան:

«Մաչինէն սուլեց դնաց.—Իմ նանը լալով մնաց.— Պատերազմի հաւարին,— Տարան գիւղի լաւերին:

Օ՛յ, աման, աղէ ջան, էրեայ ես,
Եարօխս կարօտով վառուայ ես ...»:

Գնաց պատերազմի: Գիր էլ չգիտէր որ խօսրիկ ղրկէր իր սիրած եարին:

Խնկօն հեծեալ գնդի զինուոր էր, այդ իրեն համար մի երջանկութիւն էր: Ձին իր բարեկամն էր, ընկերն էր, «ջան ախպէրն» էր: Մենակ չէր, եւ ողջ-առողջ պիտի անցնէր պատերազմի արհաւիրքէն:

●

— « Տուն, տուն, դէպի տուն, տապալած է բանակալ ցարի գահը, վերջացած է պատերազմը, գիւղացին ու բանուորն է երկրի տէրը: Կռիւ դադրամատէրի, քաղքենիի դէմ ... յեղափոխութիւն»:

Տո՛ւն.— Խնկոյի տունը Հայոց աշխարհում է, Խնկոյի հողը հայրենի գիւղում է: Եթէ տէր է որպէս գիւղացի ու բանուոր, ուրեմն տէր պիտի լինի իր հայրենիքին եւ իր հողին:

Խնկօն կտրում, անցնում է Ռուսաստանի անծայրածիր տարածութիւնը հուր եւ սրի մէջէն, եւ գալիս համնում է հայրենի գիւղը:

Հուր եւ սուր նաեւ իր հայրենիքում: Ոչ ոք է ուզում տէր ճանաչել նրան ոչ իր հայրենիքին, եւ ոչ էլ իր հողին: Ամէն կողմէ դրացի ազգեր զէնք են չարժում բնաջնջելու համար իր ազգը, եւ տէր դառնալու համար իր գիւղին ու հողին:

Ոչ, Խնկօն չի կարող զէնքը վար դնել եւ ապրել իր անձնական կեանքով: Նա ռազմիկ է, պիտի լինի ռազմիկների հետ: Պիտի լինի զինուորն իր հայրենիքի, իր կռիւը դասակարգային չէ, իր կռիւը ազգապահպանման, եւ ազատութեան համար է:

Կամաւոր է, խմբապետ: Խմբապետ, ի հարկէ, ձիաւոր դումարտակի: Երբ նա ձիու վրայ է, կազդես ձուլուած է ձիու հետ, եւ ոչ մէկ ուժ պիտի կարողանայ նրան անջատել ձիէն: Ոչ խթան, ոչ մտրակ է զարնում, ձեռքի մի չիփում, սրունքի մի չարժում փոխանցում են ձիուն իր կամքը:

Խնկօն ամէն տեղ է, ուր վտանգ, ուր կռիւ կայ:

Յարձակման ժամանակ Խնկօն միշտ առաջինն է: Նահանջի ժամանակ Խնկօն միշտ վերջինն է:

Սարտարապատ, Բեռլիք Վէդի, Ադրարատ, հայ-վրացական ընդհարում, զօրում մայիսեան ապստամբութեան, հայ – թրքական պատերազմ, — Խնկօն միշտ պատերազմի դաշտում է, միշտ կրակի գծում, միշտ առաջին չարքում: Մէջ ընդ մէջ գիւղացի է, հողագործ է, փակատգործ է, գիւղի սիրելի զաւակն է, արդէն ինքն էլ հայր զաւակների:

Հայաստանի խորհրդային իշխանութիւն, նրանց համար, որ հայրենիքն եւ ազգն վեր ունեն իսէալը դասակարգային պայքարի, Խնկօն «մաուղերիստ է, կուլակ է, հակայեղափոխական է, ժողովրդի թշնամի է, պէտք է որ ոչնչանայ»:

Խնկօն չի լքում իր հայրենի գիւղը, եւ չի թաքցնում զէնքը: Ձին, Խնկօն եւ մաուզերը ամբաճանակը ամբողջութիւն են.— « Ինչ կը լինի, ինչ չի լինի», Խնկօն Խնկօ չի լինի, եթէ ձին եւ ամբաճանակը միշտ իր քովը չլինին:

Նոր կառավարութեան ոստիկանութիւնը հրամայեց ունի «ողջ, կամ մեռած» իրեն յանձնելու Բաշգեհանեցի համբաւաւոր խմբապետ Մարտիրոսը եւ Խնկօն: Գլխադին է խոստացուած երկուսը իշխանութեան յանձնողներին. այսինքն մատնիչներին, բայց նրանց մատնող չի գտնում. ոստիկանութիւնը կատաղած՝ ատամ է կճրտում: Խնկօն միշտ իր հայրենի գիւղում է:

Մի օր լուր են տանում Խնկոյին.

— Քե մատաղ, Խնկօ, գիւղը զինուած կօմիսէրներ են եկել. գիւղ գիւղովի, մեծով պզտիկով միտիդի են կանչել. ասում են թէ՝ խնդիրը քո եւ Մաւտիրոսի չուրջն ա դառնում: Ինչ կը լինի, ինչ չի լինի... Եկ փէչիդ քարը թաւիր, տեղը փոխի:

Խնկօն՝ փոխանակ գլուխն առած ծակամուտ լինելու՝ տանիքէ տանիք ցատկելով՝ հասնում է այն տան կուտրը, ուր միտինգն է տեղի ունենում: Կուտրին բացուած երդիքէն նա տեսնում եւ լսում է ներսի աղտուղարձը:

Երեք երիտասարդ ուսանողներ, կաշուէ բաճկոնների վրայէն մէջքերին նախան ատրճանակ կապած, ձեռքերին մտրակ, իշխանութիւնն են ներկայացնում: Իւար յետեւէ ճառ են խօսում, եւ բոլորի միտ բանին այս է.—

Եթէ գիւղն ուզում է իր հաւատարմութիւնը ցոյց տալ բանուորա-գիւղացիական, հարազատ իշխանութեան, պէտք է բռնէ եւ իշխանութեան յանձնէ ժողովրդի արիւնը ծծող, վայրագ, բռնակալ մաուզերիստներին: Առաջին հերթին Մարտիրոսին եւ Խնկոյին:

Ընդհանուր հրամանով չբաւականացած՝ կոմիսարն անցնում է մասնակի սպառնանքի.

— Մենք գիտենք որ, խմբապետ կռչեցաել, մաուզերիստ Մարտիրոսն ու Խնկօն գիւղին դուրս չեն եղած, կատու տեսած մկների պէս ծակերն են մտած, ձեր տների ծակերը, այո, ձեր տների ծակերը, ձեր ձեռքն են նրանք, ուրեմն ձեզ է մնում նրանց գտնել, բռնել, եւ մեզ յանձնել: Մենք եկել ենք այս գիւղը, եւ պիտի չհեռանանք առանց Մարտիրոսը եւ Խնկօն մեզ հետ տանելու: Ձեզ 24 ժամ պայմանաժամ ենք տալիս, յանձնեցի՛ք, լաւ, չյանձնեցի՛ք, գիւղը կրակի պիտի տանք, քար – քարի վրայ պիտի չթողնենք, գտնել պատժելու համար անզօրի դահիճ, հզօրի առջեւ մուկ դարձած այդ, այդ...

Վաղը, մինչեւ այս ժամը, եթէ նրանց մեզ չյանձնէք, ապահ մէջ պիտի լողայ հակայեղափոխական «բանդիտ»ների որջ դարձած ձեր գիւղը: Ես ասացի, եւ մէկ անգամ եմ ասում իմ խօսքը, ի՞նչ է ձեր պատասխանը:

Քար լռութիւն:

— Ձեսօ՞նք, կոմիսարը օդում չարժում է մտրակը:

— Սրանց հետ, ընկեր, որ դոմչի կաշի ունեն, եւ եկան դլուխ, այդպէս խօսելու չէ,— մրմնջում է երկրորդ կոմիսարը:

— Հիմա իսկ, որպէս պատանդ վար դիր գիւղի եդիտասարդները, մտրակով չփէ կռնակները, տես ոնց նրանց կին երը կը գտնեն եւ մէջտեղ կը բերեն վախկոտ մկները:

Կաուրում Խնկօն կրծում է շրթունքները:

— Տօ՛, ինքը վախկոտ մո՞ւկ, իր պատճառով ծեծ ուտեն գիւղի ջահէլնե՞րը, կրակի տրուի գիւղը՞, արեան մէջ լողայ մէրն ու մանուկը, մատնիչ դառնայ իր գիւղացի՞ն: Էդ նէլի՞ք բան է: Խնկօ՞ն է ինքը, թէ ոչ. գոնէ ունի՞ գլխին թէ ոչ: Մէկ էլ լսում է, որ խօսում է գիւղի ծերերէն մէկը:

— Քե մատաղ, հնկեր կոմիսար, ասըմ ես Մարտիրոն ու Խնկօն գիւղս են. ո՞վ ա տեսել... Ո՞վ ա լսել.. էդ սատանի ծնունդները կախարդական գոգակի տակ են կարծես: Տեսնըմ ես. ասըմ ես: Էս ա, Մարտիրոսն ա, Խնկօն ա. ուզըմ ես ձեռդ ուսին դնե՛ս, բռնե՛ս, մէկ էլ, հա տեսել ե՛ս, հա չես տեսել, չկայ, ան յայտացել ա: Ողջ մնայ մեր կառավարութիւնը, գլխագինը մեծ ա. տեսնողը, բռնողը... Համա բռնում չեն.էլի, մէկը Մարտիրոս ա՛ս, մէկը Խնկօ... Ու բռնուին, ձեզ փէշ.էդ, գիւղի յանն էլ տի՞ջանայ, ձերն էլ, բայց որ չեն բռնուի, գիւղի յանցանքն ի՞նչ ա:

— Ձեղնէն մէկ քանիսը, որ գնդակով դամեն պատին, գիւղը կը հասկանայ, թէ իր յանցանքը ուր ա:

Որոտում է կոմիսարը: Բարի եղանք ձեզ 24 ժամ պայմանաժամ տալ. մինչեւ առաւօտ, եթէ Խնկօն ու Մարտիրոսը մեզ յանձնուած չլինեն, գիւղը պատասխանատու է:

Մէկ էլ խրճիթի դրան քովը կեցած մարդիկ քար կտրեցին: Տեսիլք ա, թէ՞...

Խնկօ՝ իր բարձր հասակով, ճօճուն քալուածքով, մաուզերը մէջքի, մտրակը ձեռին, դէմքը խաղաղ ու վէհ, որպէս մի դիւցազն՝ ներս է մտնում: Քիչ յառաջ այրուղ կանգնում է մի պահ, որ տեսնողը, թէ մատնելու է, մատնի. գլխագինը առնի: Ձայն, ծպուտ չկայ:

ԵԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Պիթլիս (Բաղէշ) կարկաչուն խաղալը

ՄՄԲ.— Թուրք գրագէտ եւ ուսուցիչ Իսմայիլ Հապիպ Սէվիւճ կը գրէ ճումհուրիէթի մէջ.

Ահա չորս գետակներ, որոնք փրփրուն եւ կարկաչահոս, իրար կը խաչաճեւեն սարալանջերէ հոսելով: Մէկ տեղէնը «Կիւզէլտէրէ»ն է, աւելի անդին «Հէրսան»ը, դէպի արեւմուտք, «Կիւմիւշ»ը, որ ոլոլ ապտոյտ կը սողայ երկու բլրակներու մէջէն. եւ անոր կողքին հեղեղատ մը — « Ալթըն – դալպուր» :

Այս չուրերը կուգան Պիթլիսի հիւսիս—արեւելքէն, Բահվայի ձիւնապատ լեռնադաշտէն, եւ կը մտնեն քաղաք ձեռքի մը մատներուն պէս, եւ հոն կը վերջանան դաստակի մը նման, ձեւացնելով Պիթլիսի մայր գետակը: Փէչէլիման Զայն է, որ Տալրոսեան ան անցանելի լեռնաշղթային մէջէն ստեղծէ միակ կիրճը:

Պիթլիսի տուները, բոլորն ալ չէչաքարէ շինուած, բոլորն ալ երկյարկանի, ճեմ-ճերմակ, բայց հողէ տանիքներով, կը մագլցին այն սարալանջերուն վրայ, ուրկէ կը հոսին այդ վտակները, չրջապատուած հովիտներով ուր կը ծաղկին բազմազան պտղատու ծառեր, յորդահոս կանաչութեամբ մը:

Թաղերը փողոցներու չեն բաժնուիր, այլ րարձունքներու, որոնք իրենց կարգին կը ճիւղաւորուին ձորերու եւ զանոնք իրարու կապելու համար չինուեր են հազարումէկ կամուրջներ, կարճուկ, կամարաձեւ, միակամի, քարուկիր, տարբեր կամուրջներ որոնք առոյգ եւ կանդուն կը մընան սակայն: Այդ կամուրջները միացմանզօտիներ են թաղերու եւ բլրակներու միջեւ, եւ անոնք կուտան ժողովուրդին:

Պիթլիս հիւսիսէն դէպի հարաւ արագօրէն կը հակի, այնպէս որ վտակները չառաջադոս կը հոսին, գրեթէ կը դոռան. իրենց փրփուրներն ու չաչիւնը կը շլացնեն մարդուն աչքերն ու ականջները. բոլորն ալ ոլորակներու, աղեղներու, ճիկզակներու կը վերածուին, համաճարն սարերու դիրքին եւ ելեւէջին. դարեր ի վեր կ'աչխատին այս պատեւական առուները, եւ բարիք ու կենդանութիւն կը բաչխեն քաղաքին:

Կը ճանչնամ երկրին բոլոր ծովեզերեայ քաղաքները, բոլոր գետերը: Այդպիսի քաղաքներու մէջ, ջուրին ճարը լսելու համար կամ պէ՞տք է իջնէք ծովեզերք, մօտենաք ալիքներուն, եւ կամ դէմին որոտումէն փախչելու համար պիտի՞ստիպուիք փակել ձեր ականջները: Մարդ կը յոգնի աւելոծ ծովէն եւ կամ հեղեղային գետէն:

Միայն հաճելի է կարկաչող ջուրը. որ ձեզ չի ճանճրացներ, եւ այս տեսակէտով միակ քաղաքն է Պիթլիս, եւ կ'արժէ զայն ոլակել «կարկաչուն քաղաքը»:

Ջուր տեղը չէ որ Ֆրանսացի զբօսաշրջիկներ հոս եկեր են եւ հիացեր Պիթլիսի երփներանգ դեղեցկութեան առջեւ: Դար մը առաջ Ֆիմէր որ հէյ երբողեր է «Պիթլիսի ստուերալի փողոցները, մչտահոս ջուրերը, ամուր օթեւանները, գմբէթաւոր բաղնիքները, կամարակապ կամուրջները, իրր նմոյշ արեւելեան գեղեցկութեան »:

Ոչ միայն բնութեան հրապոյրը կը գտնէք այս քաղաքի մէջ, այլեւ ձեր ամէն քայլափոխին երեւան կ'ելլեն պատմական յիչատակներ :

Ահա Ալէմտարի կամուրջը եւ անդին Թագ – չուէթ բարձունքը... : 17րդ դարուն, Պիթլիսի էմիրը Ապտալ Խան, բարձունքին վրայ թառած իր ապարանքին մէջ խնջոյքներ, խրախճանքներ սարքեր է Մէլիք Ահմէտ փաչայի ի պատիւ : Բարձունքին վրայ դեռ կը մնան իր ապարանքին քերտրները, բաղնիքն ու խանը:

Առուս մը, երբ իր աղախիններէն մին թեղուեր է ջուրին մէջ, Ապտալ Խան հրամայեր է քանդել բոլոր ամբարտակները եւ վերջ տուեր է այդ խրախճանքներուն: Գացի տեսայ այս բոլորը, եւ ջուրին մէջ կարծեցի տեսնել դեղանի աղախնին ողորմը մահուան դէմ :

Դէմը Ալթընգալպուրն է, պատմական ջերմուկներով: Ջուրերը աւազան մը ձեւացուցեր են քարէ պատերով. ուր երեք թեւերով կը հոսի ծծմբաւոր ալիքը.Թրքերուն կոչուած լուրը:Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ Մեծն Աղեքսանդր այս ջուրին չնորհիւ բուժուեցաւ իր մէկ անդարմանելի հիւանդութենէն:

Քաղաքին մէջտեղ, ահա Շէրէֆիյէ մզկիթը. դարն չինել տուեր է 16րդ դարուն Շէրէֆ Խան, Պիթլիսի էմիրը եւ գրուեր է համբաւաւոր Շէրաֆնամէն. մզկիթը, մինարէն, գմբէթը եւ ամէն ինչ ամուսարտ ճարտարապետութիւն մը կը յիչեցնեն :

Ալջակողմը չուկան , ձախակողմը՝ թաղապետական չէնքը: Ցետոյ վանայ մեծաւուն Հիւսրէվ փաչայի քարուկիր չուկան ,պատմական բաղնիքը, ուր թուականը կը կարդացուի տակաւին,— 937 : Աւելի անդին բարձր դռներով խան մը, Հաթիպիյէ մէտրէսէն եւ աւելի բարձր, ապառաժի մը վրայ,

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Միջազգային մրցանակ

Օրուան հրատապ խնդիրն է արեւմտեան եւրոպայի պաշտպանութեան հոդը, ի նախատեսու – թիւն նոր պատերազմի մը: Միջազգային մամուլը ամէն օր զարմանալի յայտնութիւններ կը հրատարակէ այս մասին, կատարեալ մղձաւանջի մը մատնելով մարդկութիւնը :

Ինչպէս դիտել կուտայ ռազմագէտ մը, եթէ գալիք հինգ տարիներու ընթացքին պատերազմ ծագի, անցեալին պէս երկու թշնամի բանակներ պիտի չգտնուին դէմ դիմաց, նեցուկ ունենալով ծովային եւ օդային ուժը :

Ռուսեւամերիկեան բախումի մը պարագային, հսկայական բանակը իր դէմ պիտի գտնէ ծայրագեղօրէն արագ եւ ամէնէն մահացու զէնքը — հիւլական ռումբը : Կը թուի թէ ամերիկեան ռազմագիտութիւնը այս հսկայական բանակին ճակատէն չէ որ պիտի յարձակի, այլ պիտի աշխատի կտրել հաղորդակցութեան դիծերը, պաշենաւորման աղբիւրները եւ մեծ կայարաններու ցանցերը:

Այս եղթադրութիւնը կը հաստատուի ամերիկեան նոր օդանաւերու նախատիպարներուն ուսումնասիրութեամբ: Այդ նոր օդային ուժը, որ կը վերակազմուի, յարձակողական հանդամանք ունի, եւ նպատակն է պատերազմը թշնամիին հողին վրայ փոխադրել:

Ռմբաձիգ սաւառնակը, B. 36 որ երկար դադարէ մը ետք կը կարէ առանց դադար առնելու, այսինքն ամերիկեան օդակայանէն մեկնելով կրնայ ուղղակի հասնիլ սովետական հողամասի որեւէ մէկ կէտին վրայ: Ընդհարդ սաւառնակներն ալ միեւնոյն նպատակին կը ծգտին: Թէեւ անոնց վեր բարձրանալու կարողութիւնը տակաւ է, սակայն տեւողութիւնը բաւական երկար է, եւ կրնան ընկերանալ ռմբաձիգներուն որոշ հեռաւորութեան մը վրայ:

Ասոր դէմ եւրոպական ընդհարդ սաւառնակները, որոնք բրիտանական ինքնաթիռով չինուած են, պաշտպանողական են: Նպատակն է կարելի եղածին չափ շուտ բարձրանալ խափանելու թշնամի ռմբաձիգ սաւառնակները :

Այս իրողութիւնները երեք եղթադրութեանց կ'առաջնորդեն :—

1) Միացեալ Նահանգները եւ Եւրոպան զինուորական բոլորովին տարբեր յղացումներ ունին:

2) Միացեալ Նահանգները եւ Եւրոպան աշխատանքը բաժնած են իրենց միջեւ:

3) Միացեալ Նահանգները ռազմական դաշտնի ծրագիր մը ունին, զոր չեն յայտնած իրենց դաշնակից երուն:

Եզ կրորդ եւ երրորդ եղթադրութիւնը ամէնէն հաւանականը կը թուի, այն պատճառով որ Մ. Նահանգները Ցրանսայի յանձնեցին բազմաթիւ զօրաբաժիններ զինելու չափ հին ռազմամթերք :

Մինչեւ հիմա այս ապրանքը կը դանուէր Գերմանիա: Շրջող չշուկնկ նուն համաձայն, եւմտական օժանդակութիւնը, որ պիտի տրուի (Մարշըլի օդնութեան ծրագրէն դուրս), Արեւմտեան Մ.թեան բանակներուն իր ապրանքներով կը նմանին անոնց որ գործածուեցան 1945ի պատերազմի վերջին ամիսներուն:

Ամերիկան երկու նպատակով է որ պիտի չղկէ ամէնավերջին մորութեամբ իր զէնքերը : Նախ որ բաւարար չափով չուի անոնցմէ, երկրորդ ամերիկեան սպայակոյտը պիտի չուզէր իր գաղտնիքը յայտնել այն երկիրներուն որոնք համայնավար բաւական ուժեղ փոքրամասնութիւն մը ունին: Կը թուի թէ Միացեալ Նահանգները տրամադիր չեն կարեւոր զինեալ ուժ մը դրկելու Եւրոպա, կամ անոր համար որ կը մտածեն թէ իրենց յարձակողական դաղտնի ռազմավարութիւնը աւելի օդուտ կ'ընէ այդքան մարդ դործածելը եւ կամ անոնց սահմանադրութիւնը անկարելի կը դարձնէ որ երկրէն 25 ամերիկեան զօրաբաժին դուրս հանեն, ինչ որ անհրաժեշտ է արեւմտեան Միութեան 25 զօրաբաժինները ուժեղացնելու համար :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՑԹԸ ՑՈՒՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

Աթէնքի մէջ «Հելլէն Գրողներու Ազգային Դաշնակցութեան» կողմէ կազմակերպուած դասախօսութեան մը ընթացքին «Երաժշտականութիւնը Բանաստեղծուհիի մէջ» նիւթին շուրջ խօսած է հելլէն երիտասարդ բանաստեղծ եւ թարգմանիչ Նիկոս Սիմիրեօթիս: Իր պատկերացուցած 16 հին ու նոր ազդու բանաստեղծուհիներէն մոյչներ տուած տուեն արտասանած է հայերէն լեզուով Վահան Տէրեանի «Մոռանալը»: Դասախօսը տուած է նաեւ հակիրճ ծանօթութիւններ հայ լեզուի եւ դրականութեան մասին, յիշատակելով բանաստեղծ Ռուբիս Ալեփիսի «Արմենիքի Մուսա»ն ալ:

Սիմիրեոթիս, որ միեւնոյն տանը քով լեզուագէտ է—ծանօթ մօտ տասըվեցուներու —տարիներ է աշխարհի կարեւորագոյն ազգերու բանաստեղծուհիներէն իր ըրած թարգմանութիւններով հրատարակել ծաղկաքաղ մը, որուն մէջ իր պատուոյ տեղը պիտի ունենայ հայ բանաստեղծուհիին ալ: Ան թարգմանած է պուլկար բանաստեղծ Եավորովի «Հայերը» զոր թարգմանած են տարիներ առաջ Արմէն Սեւան եւ Գէորգ Կատուվարենց :

Փիլիքիի Թեհնի (Քերթողական արուեստ) հանդէսը Ալեփիսի թարգմանութեամբ «Արմենիքի Մուսայ»էն արտադրած է Դ. Վարուժանի « Ա – կանջներուն» քերթուածը կենսադրական հակիրճ տեղեկութիւններով :

Մեւնոյն հանդէսի 2 թիւերուն մէջ (8րդ եւ 14րդ) աթենահայ երիտասարդ նկարիչ եւ բանաստեղծ Ց. Վինոյեանի թարգմանութեամբ լոյս տեսան Եղիա Տէմիրճիպաշեանի «Բարձը» եւ Միսաք Մեծարենցի «Ինչ Աբրեցութեամբ» քերթուածները կենսադրական հակիրճ ծանօթութիւններով :

Հելլէն դրական հանդէսներու մէջ վերջերս լայն տեղ կը դրուի հայազգի դրող Ուիլըմ Սարոյեանի, նեղկայացնելով զայն իբրեւ տաղանդաւոր արձակագիր, թատերագիր և բանաստեղծ: Թերթ աւելցուցած է թէ Սարոյեան՝ մօտ տասնեակ մամուլին կը յանձնէ 60 բանաստեղծութիւններէ բաղկացած «Ոսկի խնձորներ» հատորը: Ուրիշ, թերթ մը ներկայացուցած է Սարոյեանը իբրեւ ամերիկացի: Պ. Պասմաճեանի եւ Զաքարեանի բողքերուն վրայ, նոյն թերթին մէջ, արձանագրելով արդար դիտողութիւնը, հեղինակը ըսած է թէ ինք գիտէր որ Սարոյեան Հայ էր, ինչպէս նաեւ գիտէր թէ Հայեր են Ա. Միսեթեան առեւտրական նախարար՝ Ա. Միկոյեան, Ռուբէն Մամուլեան, «Լէպլէպիճի հօր հօր աղայ»ի անմահ հեղինակ Զուհաճեանը, Պիլեան, Կեօթէի եւ Շիլլէրի թարգմանիչ Բարխուդարեան, Շէյքսփիրի թարգմանիչ Ցովհ. Յան Մասեհեան, Աւտաքչեանը եւ Աւետիքը, Աբգար Զօպանեան, Տիգրան Երկաթ եւ Մարի Սվաճեան, Ա. Ահարոնեան: Երաժշտական մարդին մէջ՝ Ամերիկայէն, Աւան Ցովհաննէսը, Ա. Միսեթեան մէջ Արամ Խաչատուրեան, Կոմիտաս վարդապետ: Աւուեստագէտներէն՝ Մ. Մարութեան: Վ. Եսայեան իր թարգմանութիւններով :

«Լիթնոս» թերթը իր թիւերէն մէկուն մէջ խօսած է Իտալիա հաստատուած Հրանդ Նազարեանցի մասին, որ հոն կը հրատարակէ «Կրապալ» պարբերականը :

«Թա Նէա» թերթը դրած է Ռուբէն Մամուլեանի դուշաւոր չարժանկարին մէկ նոր թէքնիքի մասին, ուր ան դոյներու զանազան երանգաւորումներ կը դործածէ ամէն մէկ տեսարանին մէջ, աւելի լաւ տալու համար դերասաններու դէմքերուն ու հակադրեցութիւնները: Անոր «Ա-

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԿԻՊՐՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ

— Թէ որ Աստուած լաւ յաջողութիւն մը տայ, եւ քեզի պէս չորս հինգ յաջորդ ունենաս, կրնաս տեւողական Հայաստանասլեհներուն վրայ փոխադրել, թէ ոչ՝ առօրեայ ստուեր մը եւ քանի մը աւերակ աւելի կը ձգես այդ աւերակներու երկիրը Սարդարանալին (1) դերեզմանին քով :

Նայէ որ դաւակներդ քալ, դործունեայ եւ օդտակար գիտցող ըլլան: Թէ որ դուն բանտիդ մէջ վանքին դրասան դիրքերը կարդալու փափաք չունես՝ այիր՝ ոչ քու դեղեցկութիւնդ, ոչ սրամտութիւնդ եւ ոչ բազուկներուդ կորովըչէինկրնար քեզ բարձրացնել, այլ դարձեալ բնութեան ամէն ձիրքերովդ ալ պակասաւոր էակ մը կ'ըլլայիր· փոխանակ այդ խոհեմութեան՝ յանձնապաստա – նութիւն, փոխանակ համբերողդիտողութեանհապճեպ դատաստան բաժինդ պիտի ըլլայ :

Տամ նաեւ քեղի օրինակ ալ, տխուր օրինակ, եղերական օրինակ, բայց դուն չատ զօրաւոր սիրտ ունիս եւ կրնաս մտիկ ընել :

Քու եղբայրդ Ռուբէն, թէպէտ սրամիտ, դեղեցիկ եւ կորովի, բայց չունէր ոչ քու համբերութիւնդ, ոչ դիտութեանց սէրդ, ոչ քու խոհեմութիւնդ, եւ անոր համար ամէն բան եւ կեանքն ալ կորսնցուց· դիտեմ ,նախանձը կ'ըսէ աշխարհք, բայց նախանձ չէրզուեր ալ իմաստութեան մասին է· ինչ որ դուն համբերութիւն ցոյց տուիր տարիներով, ան օր մը չցուցուց· թշնամի ազգուն – եաց մէջ նուիրական բան մը չկար իրեն համար, երբ բարկութիւնը սիրտը լեցնէր, եւ հաղիւ թէ Գառագեղէն դուրս մէկ ոտք դրած սարսափելի մռնչիւններ կը ձգէր :

Ես պարապ տեղ դինքը կը խրատէի եւ կը զդուշացնէի: Քեղի հիմա այս խօսքերս միայն անոր համար է որ վրէժխնդրութեանդ մէջ չափազանց ըլլաս· միշտ Չանաս թշնամութիւնը անհաչտ վիճակի մէջ չմտցնել :

Մերին այս խօսքերը անօդուտ չէին այնպիսի երիտասարդի մը համար, որ ծանր միտ կը դնէր յանձնէրուն եւ կը խորհրդածէր տխուր լրութեամբ :

Եւ ահա, Եւթիմէ լեռն ի վեր կ'ելնէր կուդար, ե կուքն իրեն նայելով կը սպասէին, երբ անոնց մէջ եկաւ նստաւ եւ քիչ մը չուչչ առաւ.

— Մինչեւ ե՞րբ ան կղզին պիտի նստինք, ըսաւ, ալ ձանձրացայ, ես չեմ կրնար քեղի պէս Թորոս, լեռներու, դիւղերու, բերդերու ծակն ու ծուկը խառնել եւ դուարճանալ, եւ ոչ քեղի պէս Հայրիկ, մուրճ մը ձեռքս քարեր կոտրտել, բոյսի մը երակներուն վրայ ժամերովյատիչտակութեամբ աքանչանալ· չէ, այդ իմ կարողութենէս վեր է· ժամ մը առաջ ջանանք մեր տեղը հասնիլ եւ դործի սկսինք:

— Ոհ, ըաւ Դիոնիս վտքը հեղնութեան ժպիտով, Եւթիմէ ալ դործի պիտի սկսի, պէտք չէ ժամանակ կորսնցնել, երբ որ լեռներուն վրայ փոդերը դոչեն, դէլքերուն չոխնդը սկսի, քաղաքներու, դիւղերու մուխն ու մոխիրը երկինք բարձրանայ, վիրաւորները հառաչեն, տղաքներ եւ կիներ անոէր, անբնակարան, որբ եւ այրի լան ու կսկծան ան տեսն դործի պիտի սկսիս :

— Այո, ճիշդ ան տեսնն է իմ դործիս ժամանակը, պատասխանեց Եւթիմէ ձայնը բարձրացնելով, իմ պարտքս է վիրաւորները դարմանել, որբերու եւ այրիներու հաց, բնակարան ու մխիթարութիւն ճարել, յուսահատները քաջալերել, այո, դիտեմ , իմ պարտքս ասոնք են, եւ թէ որ ասոնք ես չկատարեմ արժանի չեմ իշխանի մը ոչ թէ կին՝ այլեւ ոչ իսկ աղախին ըլլալու:

— Եւթիմէ, ես քու սկդբունքներդ դիտեմ, պիտեմ նաեւ թէ ինչ առնացի սիրտ ունիս, բայց, այսպիսի յանդուգն եւ մեծ զոհողութեան մէջ դիտեմ նորմպես թէ ինչ վտանգներ կան՝ ծածկուած՝ որոնք նախատեսել անկարելի է չատ անդամ, ուստի հեղնութիւն մը իմանար իմ խօսքերս, այլ խոհեմութիւն· եթէ ուզես ծերերու վատ խոհեմութիւն համարէ· բայց միտդ դիր որ դուն հիմա Թորոսի անբաժանելի ուղեկից ըլլալովդ աւելի իրեն արդելք մը, հոդ մըն ես քան թէ օդնութիւն :

((1) Տարսոն, Սարդանապալի դերեզմանի մը աւերակներ դեռ մինչեւ հիմա ցոյց կուտան:

Զուիցերիա ծնած է եւ հայկական վարժարան յաճախած չէ, սակայն ինքնաշխատութեամբ հայե– րէն սորված եւ «Սասունցի Դաւիթ» դիւցազնա– վէպը փրանսերէնի թարգմանած, հրատարակած է առանձին դրքոյկով, 1945ին:

Ամերիկայէն Աթէնք այցելած է նաեւ ամե– րիկեան Թերթերու աշխատակից եւ Պոսթընի հա– մալսարանի դասախօսներէն վեր. Արամ Զէլվէեա– նը, որ յետոյ մեկնած է Ամոթէրտամ եկեղեցական համագումարին աշխատանքներուն հետեւելու համար :

Պատերազմը անխուսափելի՞

Երկու խորհրդային օդաչուները, տեղակալ Պետր Պիլակով, 28 տարեկան եւ Անատոլի Բար– սով, 31 տարեկան, որոնք փախած եւ Աւստրիա իջած էին հոկտեմբեր 9ին, Վիսպատէն փոխա– դրուեցան, իբրեւ հիւրերը ամերիկեան օդանաւա– յին հրամանատարութեան: Իրենց յայտարարու– թեանց համաձայն, պատերազմը անխուսափելի է Ռ. Մխութեան եւ Մ. Նահանդներուն միջեւ, կար– միր բանակը վարակուած է դժգոհութեամբ, ռուս ժողովուրդին 70 %ը կ'ատէ խորհրդային կարգուսարքը եւայլն: «Խորհրդային իշխանու– թիւնը կը ջանայ հակազդել քարոզչական ցանց մը սարքելով եւ այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ Մ. Նահանդներն ու իր դաշնակիցները պիտի յար– ձակին Ռ. Մխութեան վրայ: Կառավարութիւնը մեծ բանակ մը կը պահէ այն առարկութեամբ թէ երկիրը չրջապատուած է դրամատիրական ազդե– րով: Կոլխոզներու չնորհիւ, ժողովուրդին 70 %ը չատ քիչ ուտեստ կ'ունենայ, իսկ ոչ մէկ սեփա– կանութիւն: Այսօր իսկ ոչ մէկը մոռցած է 1937ի ահռելսարսափը, իբրեւ հետեւանք ընդհանուր մաք– րադրծումներու : Քաղաքական պատերազմին չկայ: Ո'վ որ ալ ըլլայ իշխանութեան գլուխ, ժո– ղովուրդը գիտէ թէ չեն կրնար վար առնել: Կա– ռավարութիւնը երբեք չի կրնար փոխուիլ առանց արտաքին աջակցութեան »:

Պատերազմը անխուսափելի համարելով հան– դերձ, երկու տեղակալներն ալ չեն կրնար ըսել թէ երբ կրնայ պայթիլ :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԲԴԵՀ ԾԱԳԵՑԱԻ Շայեոյի պատուին մէկ սրահին մէջ ուր ժողով կը դումարէր ՄԱԿի յանձ– նախումբերէն մէկը: Հրչէջները անմիջապէս հաս– նելով , յաջողեցան մարել 45 վայրկեանէն : Ժո– ղովասրահը ողողուած է ջուրով եւ տխուր տպա– ւորութիւն մը կը գործէ ածուխէն սեւցած պատե– րով : — Նոյն առտուն գործադուլ յայտարարելու կը պատրաստուէին վերնվակի պաշտօնեաները եւ սպասաւորները:— Ազգաժողովը կը չարունակէ իր աշխատաքները, որոնք պիտի դադրին չաբաթ օր: Պատուիրակները բեռ կապել սկսած են:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ յայտարարեցին, հինգ օրուան համար, Փարիզի հիւանդանոցներուն պաշտօնեա– ները, այսօրուընէ սկսեալ:

ՋԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու հա– մաձայն, կարմիր բանակները կը համախմբուին, եակոյէ գետը անցնելու եւ Նանքինը գրաւելու հա– մար: Ազգայնական կառավարութիւնն ալ նոր ու– ժեր կը հաւաքէ :

ԻՐԱԽՈՒՆՔՐՈՒ միջազգային պայմանա– գիրը վերնագիս խմբագրուեցաւ Ազգաժողովի ընկերային յանձնախումբին կողմէ, 85 ներսեսէ վերջ, որոնք սկսած էին Սեպտ. 30ին :

ՍՊԱՆԵՐԷՆն ալ պիտի դործադուլի Ազգաժո– ղովին մէջ, իբրեւ աշխատանքի լեզու, Հարաւ. Ա– մերիկայի Հանրապետութեանց պահանջին վրայ : Հինգ Մեծերը դէմ քուէարկեցին, բայց բանաձեւը անցաւ 20ի դէմ 32 ձայնով :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը, Պ. Մարշըլ, վերաբերմական գործողութեան մը են– թարկուեցաւ Ուոշինկթընի մէջ: Երիկամներէն մէկը հանած են:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ կուսակիցները մերժեցին նա– տիլ, Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ, իրենց սահմանուած տեղը, վեց ժամուան վիճաբանու– թիւններէ վերջ: Կ'առարկեն թէ իրենց տեղը ժո– ղովասրահին աջակողմը չէ, այլ ընկերվարական խմբակցութեան քով: Գ. օրուան նիստին ներկայ եղան միայն այն անդամները որոնք խօսելիք ու– նէին, եւ խօսելէ վերջ դուրս ելան :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ սուզանաւերու Քիլի մեծ կա– յանի քանդումը սկսաւ Գ. օր, հակառակ բոլոր բողոքներուն :Անգլիական մարտանաւերն են որ կը պայթեցնեն այս հաստատութիւնը: Հազարաւոր բանուորներ բողոքի ցոյց մը կատարեցին, թա– փօր կազմելով փողոցներու մէջ, բայց անօգուտ:

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ պարտաւորիչ զինուորութիւն հաստատուած ըլլալով, արդիւնած է 19—29 տա– րեկաններու մեկնումը երկրէն:— Նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Էմիր Ատէլ Ազսլանի, որ անդամ է Ազգաժողովին պատուիրակութեան :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Դեկտեմբեր 11ին, չա– բաթ իրիկուն ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր :

Կը խօսի ընկեր Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Ճոխ պիւ– ֆէ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, Rue Des– cours, St. Edmondի սրահին մէջ: Կը մասնակցին Նոր Սերունդը, Կապոյտ Խաչը եւ Սանուհիները : Մուտքը ազատ է:

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ , «Արծիւ» եւթակո– միտէի կողմէ , մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 23, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reineի նոր եւ չքեղ սրա– հին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀԱՍԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Հայկական եւ եւ– րոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութիւն. — Հանրակառք Porte d'Or– léansէն առնել 188 թիւ եւ իջնել Place Condorcet. métro Bourg la Reine :

ԹՈՒՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՃՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՆԻՍԻ ՄԷՋ այս կիրակի առտու ժամը 10—12: Cinétoileի մէջ, Ave. de la Victoire: Մուտքը հրաւի– րատոմսերով: Դիմել հետեւեալ հասցէներուն :— Գեղամ Խոսրովեան 1 rue Amiral Degraisse, Ա. Պէր– պէրեանի ճաշարանը 29 rue Paganini, Սուրէն Ա. – լէքսանեան 49 rue Lamartine, Ազարատ ճաշարանը 1 Ave. Thiers, Ց. Խաչատուրեան 24 rue Assalit , Առաքել Ատալեան 183 Bld. de la Madeleine:

Կը խօսի ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ – ՍԵՐՈԲ եւ Մ. Եօթնեղ– բայեան խումբի երեկոյթ – պարահանդէսը K. Bi– cêtreի մէջ, յառաջիկայ ՑՈՒՆՈՒԱՐ 22ին : Կը խնդրուի մեր քոյր խումբերէն եւ կոմիտէներէն նկատի առնել:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԹՂԹԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ ԱՆԻԷՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ մասնա– ճիւղիս թէյասեղանը իր վերակազմութեան առ– թիւ՝, տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 12ին, կիրակի ժամը 3ին ըստ կերվարականներու սրահին մէջ, Ave. d'Argenteuill: Կը հրաւիրուին ընկերուհիներ եւ համակիրներ : Մուտք 50 ֆրանք:

ՌՈՄԱՆ.— Ողբացեալ ընկեր Ե. ՑՈՎՍԷՓԵԱ– Նի արկածալի մահուան առթիւ հետեւեալ մուէր– ները եղած են զանազան բարեսպատակ հաստա– տութեանց, փոխան ծաղկեպսակի: Պ. Ցովհ. Վար– դենիկեան հազար, Պ. Ղազարոս Բալուեան հա– զար, Պ. Նիկողոս Ֆրանքեան հազար, Պ. Ա. Խա– չիկեան 500 եւ Պ. Ս. Աբրահամ 500 ֆրանք: Այս չորս հազար ֆրանքը յատկացուած է 2000 Ա.ցնճա– րի «Ցառաջ» վարժարանին, «Ցառաջ»ի միջոցով, 1500ը Ռոմանի Ֆր. Կ. Խաչին եւ 500ը Վալանսի Ֆր. Կ. Խաչին :

★ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ռոմանի մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Ե. Ցովսէփեանի մահուան առթիւ եղած նուէրներուն համար, ինչ– պէս եւ իր խորին ցաւակցութիւնները ողբացեալին պարագաներուն :

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ ԳԻՆԵՋՕՆԸ

Պոմոնի Համախարբերդցիական Միութիւնը Մարսէյլիմատնաճիւղին հետ կազմակերպած էմեծ ուրնակատարութիւն մը, նոր Խարբերդի հիմնա– դրութեան 17րդ եւ Միութեան կազմութեան 22րդ տարեդարձներուն առթիւ: Ինչպէս եւ դինեճօն մը նոյն օրը , Դեկտեմբեր 19ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Etoile սրահը, Պոմոնի Հայ Տան մէջ: Կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը սա– տար հանդիսանալ Միութեանս առաջադրած նպա– տակներուն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի եւթակոմի– տէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ , սովորական հաւաքատեղին :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8ին դպրոցի սրահը: Բոլոր ընկ.–ընկերուհիներու ներ– կայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» խումբին ընդհ. ժո– ղովը, կիրակի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորա– կան հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմի– տէի ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԷ Հ. Ց. Դ. «ըն– կեր Կարօ» եւթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կի– րակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հա– ւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԻՍԻԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ժողո– վի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, մասնաւո– րապէս ամերիկեան ծրար ստացողները այս չա– բաթ ժամը ճիշդ 8.30ին: Կարեւոր օրակարգ եւ տեղեկութիւններ:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Օհաննէս– եանի քնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բացակա– նները նկատի կ'առնուին:

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Մարսէյլի մասնա– ճիւղին ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Bld. Dugommier, Bar du Globeի ներքնասրահը :

ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Այրի Տիկին Ովսաննա Ստեփա– եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէր Նազարէթ– եան կը տեղեկացնեն որ այս կիրակի հոգեհան– գստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ընկ. ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆի յիշատակին, մահուան տարելիցին առթիւ, Պուլվար Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցիին մէջ: Պիտի պատարագէ Տոքթնծայ Բարկէն քհնյ. Աբգսլանեան, եկեղ. արարողու– թիւնները պիտի երգէ Սէնթ Անի «Սիփան» երգչա– խումբը ղեկավարութեամբ Պ. Համբարձում Համ– բարձումեանի: Կը հրաւիրուին իր յիշատակիցյար– դողները :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա. Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 2ին: Դասախօս Հ. ԷՍԱՊԱԼԵԱՆ: Նիւթը « Հայ լեզուի պատմութիւնը, սկզբնական շրջանէն»: Կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկերուհիները եւ ընկերները : Հայերէնի դասերը Տիկին ՁԻՒՈՒՆԻԻ կողմէ ժամը 20ին: Sociétés Savantes :

ԾՍԽՈՒ Է ՍԵՎՈՒԹ ՄԷՋ

Լաւ յաճախորդ ունեցող ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԽԱ– ՆՈՒԹ մը, բոլոր մեքենաներով եւ Fondsով: Խա– նութը ունի նաեւ Ա. յարկին վրայ երկու սենեակ եւ փոքր լուացարան մը. ինչպէս նաեւ խանութին եռեւ խոհանոց մը եւ ընդարձակ սալոն մը: Շէն– քը ունի կազ եւ մառան (cave): Pont de Sèvresէն հանրակառքով իջնել Mairie:
Դիմել Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի, 5 rue Lecointre, Sèvres:

ALICE - LEVON
COUTURE
5 Rue d'Artois, PARIS (8) Tél. ELY. 74-74
SOLDE SA COLLECTION D'HIVER
ROBES, MANTEAUX et TAILLEURS

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏ
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան :
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ԶԱՓԱՀՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — CCP Paris 1678-63

Vendredi 10 Décembre 1948 Ուրբաթ 10 ԴԵԿՏԵՄԲ.

թ. ՏԱՐԻ — 29e Année N° 5716—Նոր շրջան թիւ 1127

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԱԿԵԱՆ ԳԻՆ 6 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՑՆԱԼՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՆ

Ամէն անգամ որ յիշատակներ, տարեդարձներ կը տօնուին, կարգ մը խորհրդածութիւններ կ'ինկնան գրչի տակ:

Նախ ըսենք որ տօնակատարութիւններն այ հետզհետէ կը դառնան պատահական, եթէ ոչ անկանոն:

Կա՛մ չատ կանուխ կը սկսին, կամ չատ ուշ, եւ ամիսներով կը քաշքշուին :

Անշուշտ ամէն բան մեր կամքէն կախուած չէ: Տեղական դժուարութիւններ յաճախ կը կոտրեն մեր թեւերը: Չես կրնար ուզած սրահդ գտնել որ եէ առեն:

Ցետոյ կան խճողումներն ու խաչաձեւումները, տարուան զանազան եղանակներուն: Մանաւանդ աշունէն մինչեւ ամառ:

Եւ սակայն, յաճախ ալ անհոգութիւնն է անկանոնութեանց պատճառը:

Օրինակ, ինչո՞ւ մինչեւ հոկտեմբեր յետաձգեցինք Անդրանիկի գերեզմանին այցը, երբ գիտենք որ ազգային հերոսը մեռած է 1927 Օգոստոս 30ին:

Պատշաճութիւնը կը պահանջէ այցելութիւնը կազմակերպել քանի մը օր առաջ կամ վերջը (մօտաւոր կիրակին):

Տարեդարձներ կան որոնք անպատճառ պիտի տօնուին, ինչպէս Մեսրոպն ու Զաքարիան եւ ուրիշ, աւանդութիւններ: (Ապրիլ 11/24, Մայիս 28, Դաշնակցութեան Օր եւն.):

Ուրեմն, հարկ է ամիսներ առաջ ապահովել սրահները, համաձայն տեղական պայմաններուն, որպէսզի ամիսներով չքաշքշուին տօնակատարութիւնները, ինչպէս եղաւ այս տարի :

Ամէն գաղութ ծանօթ է իր տեղական պայմաններուն: Եւ ծանուցուած հանդիսներուն:

Սրահներ կան որոնց վարչութիւնները իրենք ամիսներ առաջ կը յիշեցնեն... մեր տօնողը, հետեւելով իրենց 20—25 տարուան փորձառութեան վրայ :

Վերջապէս ուրիշ պարագաներ, որոնց չնորհիւ կրնանք այս կամ այն տարեդարձը տօնել, առանց չատ հեռանալու բուն թուականէն :

Անցնելով բուն հարցին, կը նկատենք որ ինչպէս ուրիշ առիթներու մէջ, տօնակատարութեանց առեն ալ չափազանց լայն տեղ կը բռնեն անցեալն ու իր անցքերը: Հին յուշերն ու հառաչանքները :

Աչուշտ ներչնչումի աղբիւր մըն է անցեալը, իր հարազատ եւ անփոխարինելի երկունքով: Իր տառապանքներով, մարտնչումներով ու վաստակներով :

Բայց, չէ՞ք ընդունիր թէ հորիզոնը կը սահմանափակուի եւ մեր քայլերը կը կթոտին, եթէ ամէն բան կապենք անցեալին: Եթէ միշտ անցեալին կարօտով տոչորինք, թեւաթեղով հին փառքերու մշուշին մէջ:

Տեսակ մը անդիր օրէնք է,— մարդիկ միշտ երէկը, երէկուանը կը փնտուեն, երբ դժուարութեան մը, նորութեան մը հանդիպին:

Անոնք բնազդաբար պարծած կը տեսնեն անցեալին մշուշն իսկ, հառաչանք մը արձակելով : Ինչպէս իրենց դիւղը, թոնիրը կամ հարսիքը յիշած առեն:

Որեւէ յիշատակ միշտ սիրելի է ամէնէն անտարբերին, չփոցածին համար իսկ: Վաչկատուն պետութիւն անդամ իր յուշերն ունի, քաղցր կամ թախծոտ:

Ո՞ւր հասած պիտի ըլլար մարդկութիւնը, եթէ ամէն կապ խզէր անցեալին հետ, իր խարիսխը ձգելով ներկային վրայ :

Այս հասարակ ճշմարտութիւնները չեն լուծեր մեր դրած հարցը :

Ըսել կ'ուզենք թէ՝ երբ 1920—22ի արտագաղթէն այսքան տարի վերջն ալ, չափազանց կը խրխինք անցեալ յիշատակներու մէջ, դեռինը չի՞ սահիր մեր ոտքերուն տակ:

Հետզհետէ չե՞ն թուլնար մեր ճիգերը՝ ներկայի պահանջներուն առջեւ: Մանաւանդապէս նոր սերունդը չի՞ մատնուիր խարխափումներու, բաւական համարելով ինչ որ չահուած է մինչեւ հիմա :Փոխարէն թոնիք մը կատարելու դէպի նոր նուաճումներ :

Վախ չկա՞յ որ հետզհետէ նմանինք ունեւորի մը ժառանգորդներուն: Թէ իրրեւ տարագիր բազմութիւն եւ թէ իրրեւ քաղաքական հոսանք :

Վերլուծման նիւթ մը՝ բոլորին համար: Շ.

Թիւրիմացութի՛ւն թէ..

Le Monde, Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը, երէկ հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած էր Մոսկուայէն, Դեկտ. 8 թուականով.—

« Խորհրդային մամուլը այս առտու կը հրատարակէ « Թուրքիոյ հայ փոքրամասնութեան չահերու պաշտպանութեան կոմիտէին» մէկ խնդրագիրը, ուղղուած՝ Միացեալ Ազգերու բոլոր անդամներուն: Այս գրով կոմիտէն կը պահանջէ « Հայաստանի խորհրդային ընկերվարական հանրապետութեան» կցել հայկական բոլոր շրջանները որ Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ կը գտնուին 1919էն ի վեր եւ կը չեշտէ թէ«այս պահանջին համաձայն են Թուրքիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ բնակող բոլոր Հայերը »:

Ստորագրողները կը պահանջեն նաեւ Միացեալ Ազգերու յատկիկայ նստաշրջանին օրակարգը անցընել հայ փոքրամասնութեան խնդիրը :

★ « Le Monde»ի խմբագրութիւնը հետեւեալ ծանօթութիւնը կցած է այս հեռագրին.—

Այսպէս կոչուած «Թուրքիոյ հայ փոքրամասնութեան չահերու պաշտպանութեան կոմիտէն » Թուրքիա՛ կը գտնուի թէ Ա. Միութեան մէջ: Եթէ ստեղծուած էերեւանի մէջ,ինչպէսհաւանական կը թուի, կը հետեւի թէ խորհրդային իշխանութիւնը ճնշումի նոր փորձ մը կը կատարէ թրքական կառավարութեան վայ,փորձ մը որ յայտնապէս ձախողման դատապարտուած է :

ԳԱՌԱՋ.— Կը կարծենք թէ թիւրիմացութեան մը հետեւանք է այս հեռագիրը, եւ խնդիրը կը վերաբերի այդիմումին զոր ամիսներ առաջ կատարեցին Հայկ. Դատի Փարիզի հրաժարեալ յանձնախումբին նախագահը եւ քարտուղարը , յուշագիր մը յանձնելով ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարին, ծանօթ պահանջներու մասին: «Թուրքիոյ հայ փոքրամասնութիւնը» որեւէ յարաբերութիւն ունեցած չէ այս գործերուն հետ եւ ի դուր կը պղտորեն մտքերը:

«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ»ի մէջ կը կարդանք (9 Դեկտ.).— Ներկայիս կը յայտարարեմ որ Ներքին Գործոց նախարարին 19 Նոյեմբեր 1948 թուակիր Arrêtéով 7 Դեկտեմբեր 1948էն սկսեալ լուծուած է Ֆրանսահայ Ազգ. Ընդհ. Միութիւնը (Front National Arménien) :

7 Դեկտեմբերէն սկսեալ մէկ ամիս պայմանաժամ տրուած է կեդր. Վայ.Յութեան,հաշուեյարդարի ենթայկելու համար կազմակերպութեան գոյքերն ու ստացուածքները :— Հ. Մարմարեան

ՊԵՐԼԻՆԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Պերլինի արեւելեան (խորհրդային) չրջանին վերման համայնավարները երկամեայ ծրագիր մը մշակած են, համաձայն սովետական կարգուսարքին: Այդ ծրագրին համաձայն, Պերլինի մէկ երկրորդը, որ կը գտնուի Ռուսերուն ձեռքը, պիտի դառնայ «փոքր Մոսկուա» մը :

★ Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ Պերլինի արեւելեան չրջանը կորսնցուցած է աւելի քան հարիւր հազար պաշտօնեաներ եւ պիտի հարկադրուի վարչական բացը դոցել երիտասարդ բանուորներով: Հակառակ մասնագէտներու , քարտուղարներու եւ առ հասարակ վարչական պաշտօնէութեան ուղղուած սպառնալիքներու , քաղաքին խորհրդային վարչութիւնը կոչնցուցած է իր անդամներուն 2/3ը :

★ Զօր. Քլէյ ամերիկեան հրամանատարը , յայտարարեց թէ արեւմտեան չրջանին ճարտարագործութիւնը հետզհետէ կը բարգաւաճի չնորհիւ արեւելեան չրջանի մասնագէտներու եւ բանուորներու արտագաղթին: Հաղարներով կը հաշուեն փախստականներուն թիւը: Քաղաքին պաշտպանութեան հետեւանքով վակուած են 4445 գործարաններ, անգործութեան մատնելով 34.330 Պերլինցիները, կիսկատար աշխատանքի՝ ուրիշ 55.885 բանուորներ եւ պաշտօնեաներ :

ՉԵՅՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ վարչապետը, արտաքին,ելմտական եւ ճարտարագործական նախարարները Մոսկուա գացին, «բարեկամութեան եւ զինակցութեան աւելի սերտ կապեր հաստատելու համար Ա. Միութեան հետ»: Կ'ըսուի թէ ռուսական վարկեր — ոսկի — պիտի պահանջեն, քանի որ չեն կրնար օգտուիլ Մարշըլի առաջարկէն :

1949ի ճախանձալից 1281 միլիառ Ֆրանկ

ԻՆՉՊԻՍԻ ՊԻՏԻ ԳՈՑԵՆ ԲԱՅԸ.

Նախարարական խորհուրդը առջի օր մեծ ձայնութեամբ վաւերացուց 1949ի ելմտացոյցը,որ կը ներկայացնէ աննախընթաց գումար մը, 1281 միլիառ Ֆրանք: Մասնագէտ մը կը հաշուէ թէ՝ ամէն Ֆրանսացի այր եւ կին եւ մանուկ մինչեւ հաշուով 30000 պիտի վճարէ 1949ին,պետութեան ծախքերը հոգալու համար: Առանց հաշուելու արտակարգ ելմտացոյցը, 600 միլիառ Ֆրանք:

Այս աննախընթաց ելմտացոյցին մանրամասնութիւնները Ազգ. Ժողովին հաղորդուեցան երէկ իսկ: Պաշտօնական յայտարարութեան մը համաձայն, ելմտացոյցը հաւասարակշռուած է: Բացը, 250—300 միլիառ Ֆրանք, պիտի գոցուի փոխառութեամբ եւ տուրքերու յաւելումով: Սովորական ելմտացոյցին գլխ. 275 միլիառ Ֆրանք պիտի ծառայեն վերաշինութեան եւ պատերազմական վնասներու հատուցման համար :

Տեղեկատու նախարարին յայտարարութեան համաձայն, կարգ մը տուրքերու յաւելման հետ, բարեփոխումներ պիտի կատարուին, որպէսզի հարկատուները չկարենան խուսափիլ: Զախա – կողմեան թերթերը կը գրեն թէ յաւելումը պիտի ըլլայ 10 % բոլոր տուրքերուն վրայ, իսկ 1 % արտադրութեան տուրքին վրայ: Ցետոյ պիտի հաստատուի ազատ փոխառութիւն մը, որ կրնայ պարտաւորիչ դառնալ, եթէ ապահոված գումարը չդոյանայ որոշ պայմանաժամի մը մէջ :

Վարչապետը, որ միեւնոյն առեն ելմտական նախարար է, կ'ուզէ որ ելմտացոյցը քուէարկուի 1949 Ցունուար 1ին առաջ: Որպէսզի աւելորդ վիճաբանութիւններ չըլլան եւ օրինագիծը չձգձգուի, կառավարութիւնը կանոն մը առաջարկած է, քննութիւնը աւարտելու համար մինչեւ ամսու վերջը: Վարչապետը արտօնուած է վստահութեան խնդիր յարուցանելու, այս կանոնին քուէարկութեան համար: Վստահութեան քուէ պիտի պահանջուի ոչ միայն հարկային օրէնքի բարեփոխման եւ ելմտացոյցին առթիւ, այլ որեւէ հարցի համար որ կապ ունի օրէնքին ատիպոզական քուէարկութեան հետ :

Ելմտական յանձնաժողովը արդէն սկսած է քննել նախահաշիւը, իսկ Ազգ. Ժողովը պիտի զբաղի յառաջիկայ չաբթու:

★ Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ երկու տեսակ փոխառութիւններ չըլլաբերութեան պիտի հանուին, դոցելու համար արտակարգ ելմտացոյցին բացը: Միեւնոյն առեն կը յուսան 280 միլիառ Ֆրանք ստանալ Մարշըլի ծրագրով նախատեսուած վարկերէն. Թէեւ Ամերիկացիները վերապահ դիրք մը բռնած են, առ այժմ :

Ազգաժողովին վերջին օրերը

Ազգաժողովին անդամները տենդագին կ'աշխատին, քանի որ նիստերը պիտի դադրին վաղը, չաբաթ, վերսկսելու համար 1949 ապրիլ 1ին, Նիւ Եորքի մէջ:

Բոլոր յանձնախումբերը գործի վրայ են: Պաղեստինի եօթնանդամ յանձնախումբին Դշ. օրուան նիստին մէջ, բրիտանական պատուիրակը դանդաղեցուց թէ հրէական զօրքը չառաջ կը խաղայ դէպի Անդրյորդանի սահմանադլուխը, երկու անդամ բռնաբարելէ վերջ զինադուլը, եւ արդէն հասած է Մեռեալ Ծովու եւ Աքաբայի ծոցին մինչեւ: Եւ ազդարարեց.— Աւիկա ծանր մտահոգութիւն կը պատճառէ մեզի, նկատի առնելով իմ կառավարութեանս եւ Անդրյորդանի միջեւ կնքուած դաչինքը, որուն համաձայն հարկադրուած ենք պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնել :

Իսրայէլի նեկայացուցիչը բացատրեց թէ բրիտանական զինուորական եւ զինական չահերուն համաձայն է որ ոստիկանական պաշտպանութիւն մը տրամադրուի Ռամլեհ չրջանին մէջ եւ բնական է որ ոստիկանական պաշտպանութիւն ընծայեն:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, անելի մը չանգած են բանակցութիւնները Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ: Հրեաները կ'ըսեն թէ եգիպտական զօրքը 100 մեռեալ եւ վիրաւոր ձգած է, անյայտ չարժակում մը կատարելով Նէճէպի անապատին արեւմտեան կողմը:

★ Ընդհ. Ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, մերժուեցաւ բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէր անմիջապէս քննել ափրիկեան գաղթավայրերու խնդիրը: Բրիտանական եւ խորհրդային պատուիրակներ պաշտպանեցին բանաձեւը, բայց լատինական Ամերիկայի նեկայացուցիչները , Մ. Նահանգները եւ արաբական երկիրները մերժեցին : Հետեւաբար այս խնդիրը պիտի քննուի Նիւ Եորքի մէջ, ապրիլ 1էն վերջ :

Վիճաբանութեանց ընթացքին բրիտանական պատուիրակը յայտարարեց . — «Ինչպէսեւ եղեւ ժամ ունինք մինչեւ ժողովին փակումը, ինչո՞ւ հիմա չքննենք իտալական գաղթավայրերուն խնդիրը, եթէ նոյնիսկ գլխաւոր մասը Նիւ Եորք պի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԽՆԿՈՅԻ ԱՑԲԲԵՆԱՐԱՆԸ

Գ.

Ինկօն ճամբայ բանալով մօտենում է մի մեծ անտուկի վրայ խրոխտ կեցած կոմիսարին: Երբ տեսնում է, որ բերան բացող չկայ, ինքն է խօսում:

— Էս ա Ինկօն բռնաղը Թող բռնի, գիւղէս մատնիչ չերնի գլխապինա էլ պիւղի շներին Թող կեր էլնի:

Ոչ մի շարժում, ոչ մի ձայն խրճիթում :

— Ի՞նչ էք կեցել, բռնեցէք, էլի··· ինձ չէք ճանաչո՞ւմ, Ինկօ եմ, էլի:

— Բռնեցէք, ձեր հէյը··· կանչում է, կոմիսարը կաւիճի գոյն առած·

— Թէ բռնելու ա, ընկեր կոմիսէր, գէնքը ձեր ձեռին ա, բռնեցէք , էլի: — Խօսում է համարձակ Ծերը:

— Բռնեցէք, ձեր ····

— Բռնուածները դուք էք, ընկեր կոմիսէր – ներ· Թէ ուզում էք գլխներդ վրաներդ պահել, ա– տրճանակներդ ինձ յանձնեցէք, Բիձայի տանը ձեր հացը կերէք, հանգիստ քուն քաշէք, եւ վաղը ձեր տեղը դարձէք: Ձեր ճառը խօսել, ձեր պար– տականութիւնը կատարել էք· Ինկօն ոչ տեսել, ոչ էլ լսել էք: Էս գիւղը մատնիչ չունի· տեսաք էլի:

Կոմիսարները գիւղէն քաղաք են վերադառ– նում առանց «մատնչիխտ, ժողովրդի Թշնամի» «բանդիտ»ների:

Ինկօն՝ մնալով հանդերձ իր հայրենի գիւղը չինկաւ Ձեկայի ձեռքը: Նա կախարդական զգլ – խարիկ ունէր· տեսնում էր ու չէր տեսնւում, կար, ու չէր բռնւում:

Փետրուարեան ապստամբութեան ժամանակ Ինկօն ձիաւոր հարիւրեակի խմբապետ էր· ինչ– պէս միշտ՝ կռուի առաջին գծում: Նրա հարիւր – եակն էր, որ գրաւելով Աղբաչը, նահանջի մատ– նեց զրահապատ գնացքը եւ կարմիր յարձակողա– կան զօրքը:

Համգալու, Ղամարլու, Կավա , Ղարղալու , Քիւչակ Վէդի միչտ Ինկօն է առաջին գծի վրայ իր քաջարի ձիաւորներով: Ինքը միչտ չուքի մէջ է: Հրամանատար ունի Կառնէթր, խմբապետ Սմ– բատը, հնազանդ է վերին հրամանատարութեան, դինուորն է անձնանուէր: Անթաժան է իր դինուոր– ներէն, մէկն է նրանցէն, նրանց հետ ցամաք հա– ցով զոհացող: Զուարթ է միչտ, երբ կռիւ չկայ , ուզում է, որ երգեն ու պարեն, երգելով յաղթեն, երգելով պարտուին :

Նահանջ: Ինկօն վերջապահ է, նա թիկունք չէ դարձրել թշնամուն, նա ապահովում է նահան– ջի ճամբան, որ կտրել է ուզում թշնամին, գերե– լու համար ապստամբ մարտիկները, եւ տասնեակ հազարաւոր փախստական ժողովուր– դը, որ չի ուզում ապրել բռնակալ իշխանութեան տակ :

— Ասում են՝ կարմիրները կընկկոխ գալիս են մեր եռեւէն, պիտի կտրեն ճանապարհը, վայ մեզ, եթէ ձեռքերն ընկնենք, ազատում չունենք: Մտահոգ են փախստական կին ու պարման:

Ճամբէդ գնա, քանի տեղ ունես, նրանց ձեռ չընկնելու համար, հրեղէն ձի նստեն, կարմիր – ները մեզ չեն հասնի, քանի Ինկօն իր ձիաւորնե – րով մեր թիկունքն է:

Տարագիր բազմութիւնն ապահով անցնում է Արաքսը, մտնում է Պարսկաստան :

Ինկօն միչտ դիրքի վրայ է, միչտ դէմքը թշ– նամու կողմը: Արաքսը անցողներէն վերջինն է նա, կարօտակէզ հայեացքն ուղղած դէպի հայրե– նի երկիրը, ուր թողում էր նաեւ կին ու զաւակ– ներ: Գրել էլ չդիտէր խեղճը, որ նամակ գրէր իր հարազատներին:

Թաւրիզում Ինկօն տեղ չի գտնում իր ժամա– նակն անցնելու համար· այնպէս պարապ, այնպէս երկար, այնպէս ծանր են անցնում օրերը: Խաղա– մոլ չէ, որ խաղով անցնէ իր օրերը: Գինեմոլ չէ, որ Խայամի պէս գինու մէջ խեղդէ իրցաւը· կնա– մոլ չէ, որ ցոփութեամբ անցընէ իր գիշերները : Զի չունի, որ սար ու ձոր թափառի: Թշնամի չկայ դիմացը, որ դէնք գործածի: Հողն իրենը չէ, որ հերկէ ու մշակէ: Փականագործի իր արհեստին պէտք զգացող չկայ, որ երկաթ ծեծէ, երկաթին կեանք տայ: Կարդալ չգիտէ, որ նստի գիրք կար– դայ, աշխարհի բաներն իմանայ: Անգործութեան մէջ իր քաղուածքը ճօճուն է դառնում, բարձրա – հայեաց իր աչքերը դեսին նայում :

Տխուր է Ինկօն, ինքն է, ու ինքը չէ:

— Ինկօ մնաց հայրենի լեռներում, էս որ կայ, (Ինկօն մատը զարնում է կրծքին) Ինկօն չի, Ինկոյի ոսկորնիքն ա:

Տարագիրների հետ Թաւրիզում են նաեւ Ինկոյի սանահայրն ու սանամայրը: Նահանջի ճանա– պարհին, Լեռնահայաստանում ամուսնացած երի– տասարդ մի զոյգ, որոնց խաչեղբայրը — քաւորն է եղած Ինկօն: Նրանց հարսանիքն է եղել վերջին հարսանիքը հայրենի երկրում, ուր Ինկօն իր վեր– ջին պարն է պարել հայրենի հողի վրայ, եւ ուրա– խութեան աւրճանակ է պարպել Հայոց երկինքն ի վեր:

Ցաճախ նրանց մօտ է անցկացնում Ինկօն իր ժամանակը :

— Սանամէր··· = Հրամմէ, քաւոր:— Թերթ առաք: Մի կարդա իմանամ ինչ ա կատարւում մեր քամբախտ երկրում, հաշտութիւն պիտի էլ– նի՞, տուն պիտի էլթա՞նք:

Ու սանամէրը տալիս է նրան օրուայ լրագրա– կան լուրերը: Եղած լուրերով գոհ չէ Ինկօն: Նա սպասում է, որ հաշտութիւն լինի, որ տուն դար– ձի աւետիսը գրուի:

— Սանամէր, բան հասկանալո՞ւ չեն էդ ան– տէր կարմիր հայ իշխանները , Թէ մենք չէինք կարող Թոյլ տալ, որ բանտերում կացնահար սպաննէին մեր եղբայրները, մերմտաւորական մե– ծերը, մեռ··· մեր··· որ մենք չէինք կարող Թոյլ տալ, որ օտարը գար, նստէր մեր վզին: Բա մեր Սարդարապա՞տը, մեր Ղարաքիլիսէն ու Բաշ Աբա– րա՞նը, բա մեր Թրքահայ քոյր– եղբայրների ան– մեղ արիւնը, որ գետ էր դարձել, ու մեզ էլ պիտի քշէր — տանէր Թէ չծագէր Մայիս 28ի պայծառ արեւը: Մեղքը մե՞րն ա, որ կռուեցինք: Իրենք լինէին մեր տեղը պիտի չկռուէի՞ն: Եթէ իրենց նոր տիրող մի իշխանութիւն կողոպտէր իրենց ու– նեցած – չունեցածը, հաւաքէր, Սիբիր քշէր իրենց մեծ ու պզտիկ կոմիսարները բռնէր, բանտերը լեցնէր երկրում, էն որ տղամարդ էր, էն որ դլուխ էր, էն որ ···

Չէ, սանամէր, էսէնց չի մնալու, մի օր հաս– կանալու են եւ··· Մի լաւ կարդա, էդ անտէր լրագիրը գուցէ տողերի մէջ Թագուն մի խօսքով կ'ուզեն մեզ հասկացնել, Թէ էս էսչէց մնալու չէ· իրենք էլ Հայ, մենք էլ Հայ, իրար հասկանալու, իրար ձեռք մեկնելու չե՞նք: (Ինկօն ոգեւորւում էր) Թէ էղնի, որ գիւղ դառնանք, եւ խաղաղու– թիւն էղնի, սանամէր, էլ ձեռքս զէնք չեմ առնե– լու· մէկ կողմէ արօր ու խոփ եմ չինելու, միւս կողմէ հողն եմ վարելու, որ հաց հանեմ երկրիս մեծին ու փոքրին:

Մի կարդա, էդ լրագիրը, սանամէր, տեսնեմ ի՞նչ ա ասում:

— Միչտ ուրի՞շը լրագիր պիտի կարդայ, որ դու բան իմանաս, հիմա որ անգործ ես, ինչո՞ւ կարդալ – գրել չսովորես, որ ինքդ կարդաս, գրա– ծը էլ, չգլածն էլ ուզածիդ պէս հասկանաս : Գիտի էս էլ ժամանակ ունեմ, արի քեզ կարդալ – գրել սովորեցնեմ, Քաւոր :

— Ինկօն կարդալ սովորի՞, հա – հա–հա–հաա ··· Ձի՞ոք ես առնում ինձ, սանամէր· էդ մրջիւնի ճանկ, սեւ խաչերը, որ էՀօրփայութեան աչքս չմտան, ձեւ ու կեանք չառան, 30ըս անցնելէն յե– տո՞յ է, որ աչքս պիտի մտնեն, ու ձեւ առնեն: Ուշ է, սանամէր ուշ է, Ինկօն կարդալ չի սովորի: (Ինկոյի ձայնը ցաւ կար· նա տառապում էր կար– դալ – գրել չգիտնալուն համար) :

— Հայ դէրն են մրջիւնի ճա՞նկ, անձեւ ու անհոգի՞··· Հիմա պիտի տեսնես, Թէ ինչ հսկա– ներ են նրանք, ինչ կեանք եւ հոգի ունեն: Նստիր, Քաւոր :

Քաւորը նստեց:

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Շարժանկարը Մոսկուայի՝ մէջ

Մոսկուայի ամէնէն մեծ շարժանկարի սրահ– ներէն մէկուն մէջ, վարագոյրին աջ եւ ձախ կող– մերը երկու մեծ ոսկետառ արձանագրութիւններ կան: Մէկը Լենինի նախադասութիւնն է — «Շար– ժանկարը ամէնէն զօրաւոր դէնքն է քարոզի» , միւսը Սթալինի — «Շարժանկարը ամէնէն մեծ միջոցն է զանգուածի խլրտումին» :

Մ. Միութեան մէջ շարժանկարը փոխանակ զուարճութեան՝ գլխաւորաբար քարոզի եւ դաս– տիարակութեան միջոց է: Հոն տոմսակները չատ ժան են: Ոչ սիրային, ոչ խորհրդաւոր ոճերի, եւ ոչ ալ «հոգեբանական ողբերգութեան» պատկեր – ներ են :

Խորհրդային ժապաւէնը չորս դասակարգի կը բաժնուի — առաջինը, քաղաքականը, որ կը ցու– ցադրէ դրամատիրական երկիրներու «այլասերու– մ»ը: Ասոր մէջ կը մտնէ «Ռուսական Հարցը», Կոստանդին Սիմոնովի թատերդութենէն առ– նուած, հոն կը տեսնուի որ Միացեալ Նահանգնե– րը անվերջ կը հալածեն լրագրող մը, որ կը հա– ւատայ Թէ Ռուսիոյ հետ գործակցութիւն մը ոչ միայն կարելի է, այլ կենսական, աշխարհի խա– ղաղութեան համար: Անոր ըսուած է որ Ռուսիա երթայ եւ վերադարձին հակասովետ գիրք մը գրէ, ուրկէ պիտի չահի մեծ դումար մը: Սակայն ան կը մերժէ եւ կը գրէ « առարկայական» գիրք մը, ինչ որ դինք թշուառութեան կը մատնէ: Ուրի, ժապաւէնի մը մէջ, «Քրիստափոր Քոլոմպոս կը վերադտնէ Ամերիկան», հոս ցոյց կը տրուի Քո– լոմպոս մը որ կը գտնէ Ամերիկա մը աղտոտ խր– ճիթերու, ոստիկանութիւն մը, որ կ'արդիլէ ժո– ղովրդավար հաւաքոյթները, որ Սենամորթներըօ– րէնքէ դուրս կր հանէ եւ կր ծեծէ, անգործներու, բանթողներու եւ ցեղային առելութեանցԱմերիկա մը: Քոլոմպոս իր աչքերուն նախ չի հաւատար , իսկ յետոյ այն եղրակացութեան կուգայ Թէ չէր ալ գտնել այսօրուան Ամերիկան···

Երկրորդ կուգան այն ժապաւէնները որոնք կը ժողովրդականացնեն ականաւոր Ռուսեր: Ասոնք կ'ունենան ըլլալ պատերազմի հերոսներ եւ կամ յայտ– նի դէմքեր գիտութեան, բժշկութեան, դրակա– նութեան եւ արուեստներու մէջ: Շատ ժողովրդա– կան նորժապաւէն մը որ վերջերս երկայցուեցաւ « Փոկովն» է, ռուս ենթասպայի մը կենսագրա– կան պատմութիւնը :

Այս ժապաւէններուն նպատակն է ցոյց տալ Սովետ հերոսութիւնը կամ այլազան պարագանե– րու մէջ սովետական իրագործումները, ազգային հպարտութեան կամ հայրենասիրութեան զարկ տալու համար:

Ցետոյ կուգան փաստաւկարները (documen - taire) որոնք Մ. Միութեան կեանքը եւ կամ անոր հանրապետութեանց մէկուն կեանքը եւ գործը կր նեւկայացնեն: Ասոնց ամէնէն յայտնիները էր « Օր մը Մ. Միութեան մէջ», որ արագ ակնարկով մը կուտար 24 ժամուան ընթացքին պատահած դէպքերը Պալթիկէն Սեւ Ծով, Մոսկուայէն Խա– ղաղական: Վերջին տարուան այս ժապաւէններուն ամէնէն յայտնի է «Սիպերիոյ երկրամասին մէկ պատմութիւնը», որ կր դերազանցէ մինչեւ իսկ բրիտանական եւ Ամերիկեան լաւագոյն արտա – դրութիւնները: Առիթ պատմութենէն է երեսա – սարդ երաժիշտի մը որուն ձեռքերը վնասուած են պատերազմին, եւ ցոյց կուտայ Թէ ինչպէս ան , դաշնակահար մը ըլլալու իր կեանքի մեծագոյն ցանկութենէն եւ փառասիրութենէն կր հրաժարի, եւ խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն կը դտնէ սի – պերիական պարզ դիւղի մը մէջ: Այս շարժանկարը տուաւ ամէնէն կենդանի հայեացքը սիպերիական ժողովուրդին, անոնց կենցաղին եւ բարքերուն : Ան Թէ ծանօթութիւն կուտայ եւ Թէ հարազատ է կեանքին հանդէպ:

Ուրիշ շարժանկար մը — «Երկաթուղին դեպի Արեւելք կ'երթայ »— ցոյց կուտայ երիտասարդ երկրագործ աղջիկ մը որ դէպի հեռաւոր Արեւել– քը, կ'երթայ աշխատելու եւ կր սիբտհարի ծովա– յին սպայի մը, Անդր – Սիպերիան երկաթուղիի մը մէջ: Ժապաւէնը չատ մր դուարճալի կացու – թիւններ կը ներկայացնէ, իսկ խօսակցութիւնը արագ է: Բայց աղջիկը թեթեւամիտ մէկն է — Սովետ աղջկան տիպար չէ — Սովետական մամու– լի քննադատները դատապարտեցին շարժանկարը : Այս առթիւ «Փրաւդա»յի քննադատը դրեց Թէ ժապաւէնը յղացողները նպատակ ունէին միմիայն դուարճացնել, մոռնալով սովետական արուեստին դաստիարակչական ազնիւ դերը: « Պատմութիւնը յիմար է եւ անպիտան, բնաղբօսիկ, բարոյական ըմբռնումը համոզիչ չէ:

Միայն Սովետ Միութեան դեղեցիկ տեսա – րաններն յանձնարարելի են:

«Արհեստագիտական խումբի » ժապաւէնները կը ներկայացնեն խորհրդային դիւտումներու հե – տախուզութիւնները: Գեղեցիկ արտադրութիւն – ներ են ձուկերու կեանքը եւ սովորութիւնները, սովետական բանակը եւայլն :

Գիտելիքներ ուսուցանող այս ժապաւէնները ա– ւելի չուտ սահմանուած են արհեստագիտական ուսանողներու, քան հանրութեան, Թէեւ չատեր կը ներկայացուին սովորական շարժանկարի սրահ– ներու մէջ:

Մոսկուայի մէջ Զարլի Չէփլէն ժողովրդական աստղ մըն է որ միչտ իրրեւ ճշմարիտ ժողովրդա– վար կը ներկայացուի, եւ որ դրամատիրական րն– կերութեան տարրութիւնը մէջտեղ կը հանէ: Սիր– ուած է նաեւ Տիանա Տըրպին :

Վերջերս Իվան Բօլչաքով, շարժանկարի նա– խարարը, «Իվվեստիա» Թերթին մէջ կր դրէր Թէ « Տաղանդները եւ դիտութիւնը պէտք է տան յա– ջողութիւնը եւ ուժը իրենց եկրին, օգնելու հա– մար խորհրդային ժողովուրդին, կատարելու ի – րենց պատգամը, — եւ կառուցանել համայնավա– րութիւնը: Ներշնչելով Հոլիւուտի մէջ պատրաս – տուած շարժանկարներուն անկումը, Թէ դաղա – փարական եւ Թէ գեղարուեստական տեսակէտով , նախարարը կը յիշէր Լենինի ուսուցումը.— ար– ուեստը պէտք է հասկնալի դառնայ զանգուածնե – րուն, պէտք է սիրուի անոնց կողմէ, պէտք է միացնէ անոնց զդացումը, միտքը եւ կամքը:

Թ. Ա. Թ.

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԸ , 35.000 հոգի պիտի ար– ձակուին մինչեւ տարուան վերջը: Ֆրանսա պիտի մնան միայն հազար գերիներ որոնք դատապար – տուած կամ ամբաստանուած են իրրեւ պատերազ– մի ոճրագործներ :

Ցարգանքի ցույց մը

ՊՐԻՒՔՍԷԼ, (յապաղած).— Վերջերս Պելժիոյ Գաղթ. վարչութիւնը Union Coloniale-ի սրահին մէջ կազմակերպած էր Ցորելեանական հանդէս մը՝ ի պատիւ Գարեգին կաթողիկոսի ուխտաւորական տարեդարձին, վաթսունամեայ դրականն – դիտական եւ յիսնամեայ եկեղեցական դործունէութեան :

Ցորելեանական Յանձնախումբի նախագահ Մ. Մխիթարեանց քահանայ մը խօսքով հանդէսը բացուած հռչակեց, ու յետոյ բեմ հրաւիրեց Փարիզէն մասնաւոր հրաւէրով եկած «Գուսան» երգչախումբը (Ալֆորվիլ), որ երգեց «Հայր մեր»ը, «Օրհներ հայրապետական»ը, եւ «Ծաղկիր ազատ իմ հայրենիք»ը :

Միհրդատեանց ներկայացուց յոբելեարը, վեր հանելով անոր կատարած գործերը հայ նկարչութեան արուեստին, հայ ձեռագիրներու եւ յիշատակարաններու հաւաքման ու դասաւորումին, Ֆր. դարու ժամանակակից «Պաղտկեանց» տոհմին պատմութեան հսկայ աշխատանքին, եւ վերջապէս իր կիլիկիոյ կաթողիկոս կատարած ու կատարելիք գործերու մասին :

Հայասէր Փրոֆ. Կոէկուտ, որ նախագահն է Պելժիոյ Արքայական Ակադեմիայի դրական դասին եւ իբր բիւզանդագէտ միջազգային համբաւ կը վայելէ, հայանպաստ ճառ մը խօսեցաւ, եւ փափաք յայտնեց որ ի սփիւռս աշխարհի ցրուած Հայերը հասնին իրենց իտէալներուն իրականացմանն, տիրանան իրենց պատմական հայրենիքին, ուր կարենան պահել ու զարգացնել հայ դիրն ու դրականութիւնը, հայ մշակոյթը եւ իրենց ընդունակութիւնները, որոնցմով օժտուած է հայ ցեղը :

Ա. Թիւիլհասի սաներէն Շահէ վրդ. Ա.էմէեան, որ ներկայիս ուսանող է Պրիւսէլի մէջ, ներկայացուց Ցորելեարին անձը եւ անոր վերին հսկողութեան տակ Անթիլիասի վանքին մէջ կատարուած աշխատանքները եկեղեցական, ազգային եւ հայկ. մշակոյթի բոլոր մարզերուն մէջ, եւ թելադրեց ներկաներուն բարոյապէս ու նիւթապէս օժանդակել սոյն հաստատութեան :

Ճոխ էր հանդէսին դեղարուեստական բաժինը : «Գուսան» երգչախումբը փոխն ի փոխ երգեց հայկական կտորներ Սայաթ Նովայէ, Կոմիտաս վարդապետէ, Եկմալեանէ, Սիւնիէ, Վ. Սարգսեանէ, Ալէմշահէ, եւն., որոնք մեծ խանդավառութիւն յառաջ բերին սրահին մէջ եւ օտար հիւրերուն մասնաւոր գնահատութեան արժանացան: Ցիշատակութեան արժանի են Ս. Պօղոսեան – նի, Օր. Ա.էմէեանի, Ա. Ադամեանի մեներգները եւ Ա. Մանուկեանի դաշնակի վրայ նուագած հայկական կտորները:

Հանդէսը յաւ կազմակերպուած էր եւ իր ամբողջութեան մէջ անթերի :

Հ. ՏԷՐՕՍԿԻ

5, 10 եւ 20 ՖՐԱՆՔՈՆՈՑ թղթադրամները փոխելու առաջարկ մը ներկայացուած է Սէնի Նահանգապետութեան, նկատելով որ «չափազանց աղտոտ են, եւ ամօթ մը՝ օտարականներուն առջեւ »:

ԹՈՒՐՔԻԱ

« ՀԱՑԱՍԻՐԱԿԱՆ » ...

Թուրք գրադէտ մը, էրճիմէնտ էքրէմ Թալու, անցեալ շաբթու բանախօսութիւն մը կատարած է Պոլսոյ Մխիթարեան Սաներու ակումբին մէջ, փառաբանելով Հայերու քաղաքակրթական ծառայութիւնները: Այս առթիւ յիշած է բազմաթիւ ականաւոր Հայեր, որոնք հիմնադիրները հանդիսացած են Թուրք յառաջապահ եւ յեղաշրջական շարժումին եւ յարդանքով խոնարհած է անոնց յիշատակին առթիւ: Պոլսոյ Թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ ամփոփումը .

Դուք, Հայերդ, անցեալին մէջ մեծ ծառայութիւններ մատուցած էք մեր երկրին, մանաւանդ Թանզիմաթի շրջանէն սկսեալ Աբեւմուտքի առաջին ազդեցութիւնները բերած էք այստեղ: Դար մը առաջ խաւարը կր տիրէր ընկերութեան մէջ, եւ սակայն Հայերը եղան անդրանիկ նախաճաշակիները, որոնք եւրոպական թատրոնին, երաժշտութեան, արուեստներուն սէրը ներմուծեցին Թուրքիա: Այդ օրերուն Խեթանալուլ ամբողջովին չէր բացած դռները եւ պատուհանները Եւրոպայի առջեւ, չքեղ կղզիացումի մը մէջ ամփոփուած էր: Հայերը մեծ ծառայութիւն մատուցին այս ուղղութեամբ, եւ հետզհետէ բերին արեւմտեան չունչը, ոգին, ճաշակները, սկսան նուագել դաշնամուր, տուիղ, եւ արդիական նուագարաններ , սալօններու մէջ վալսեր դառնալ եւ պարի վայելքը տարածել :

Սուլթան Մէճիտի օրով կը սկսի երջանիկ Թուական մը ուր Հայերը Թանկագին ծառայութիւններ կը մատուցանեն եւ կր բոլորուին լուսամիտ վեհապետին շուրջ: Իսլամներու եւ ոչ իսլամներու միջեւ ամբարտակները կը քանդուին: Հայերը կը շահին Ապտիւլ Մէճիտի յարգանքն ու համակրանքը եւ զայն իրենց տունը կը հրաւիրեն նոյնիսկ, վեհապետը հաճոյքով կ'երթայ եւ կր սիրէ Հայ ժողովուրդը: Մանաւանդ Գազազ Աբթինի մատուցած ծառայութիւնը վեր է ամէն գնահատանքէ եւ կրնանք զայն Հրաշք-Մարդը որակել: Հայ սեղանաւորներ քանի քանի անգամ օգնութեան փութացած են Օսմանեան ելմտական դանձուն, յիշենք այս ուղղութեամբ քանի մը պատուական դէմքեր, Թրլկըրօղլու, Կէօչօղլու, Օտեանները, Տատեանները, եւն.: Սուլթանը անոնց բնակարանը կ'երթար եւ ախորժով նուագահանդէս մտիկ կ'ընէր:

Երանելի, սիրալի օրեր: Մեղք որ Սուլթան Մէճիտի յաջորդեց Սուլթան Ազիզի նման յետադէմ թագաւոր մը, որ ջնջեց այս գեղեցիկ սովորութիւնները, քանդեց թատրոնը եւ զայն ախոռի վերածեց: Ան չէր ախորժեր արեւմտեան արուեստէն, երաժշտութենէն, հոգիի խօսող նիւթերէն, այլ կը սիրէր ըմբշամարտութիւն, աքաղաղներու կռիւ, եւ սաստիկ որկրամոլ էր,կը պարծենար որ մէկ անգամէն կրնար գառնուկ մր ուտել:

Ահա այս խաւարամիտ շրջանին Հայ մր ելաւ ժողովուրդին ծոցէն, աչխատունակ, ձեռներէց հայ մը, Ցակոբ Վարդովեան կամ Կիւլլիւ Ցակոբ, որ հիմնեց առաջին անգամ կէտիկ փայտի թատրոնը, դործակցեցաւ Նամիդ Քէմալներու, Րէճաիզատներու եւ այլ Թուրք լուսամիտ մտաւորականներու հետ, ամէնէ Թատերախաղերը ներկայացուց եւ լայնժողովրդականութիւն ստեղծեց:

Սրտի զեղումով կը յիշեմ այս անունները, որոնք ամէնատնալի յիշատակներ Թողած են մտքիս մէջ: Այդտեղ ծնաւ Թատրոնի հսկայ մը, Մարտիրոս Մնակեան, եւ անցեալ օր բախտը ունեցայ ծափահարելու այդ չրջանի սերունդին երկու մբնացորդ դէմքերը, երկու պատուական հոգիներ , Տիկին Քնար եւ Պալթազար: Ինչ արուեստ, ինչ եռանդ եւ խանդավառութիւն: Հաղար ապրին այն հայ հայրենակիցները, որ սատարեցին այս կերպով Թուրք քաղաքակրթութեան :

Ինչպէս մոռնամ կիւլլիւ Ցակոբի Թատրոնը, ուր փայլեցան Գազազեանն քոյրեր եւ առաջնակարգ դերասան մը, Ցակոբեան, հապա՞ Նամըդ Քէմալի Թատերախաղին «Վաթան վէ Սիլիսթրէ»ի անդրանիկ ներկայացումը Վարդովեանի Թատրոնին մէջ, ուր ժողովուրդը կէս գիշերին եւ ջահերի ձեռին ուսամբարձ տարաւ օրուան հերոսը, եւ այս կերպով Ազատուղիդի զայրոյթը հրաւիրեց իր վրայ :

Երբ կը խօսիմ այսպէս Հայերու Թանկագին ծառայութիւններուն մասին, չեմ մոռնար նաեւ անոնց կատարած դերը մեր պետական կեանքին մէջ: Հայերն են որ վերածնող Թուրքիոյ կառավարութիւններուն մաս կազմած են եւ ինչպէս մոռնամ ձեր առաջին նախարարները,— Գրիդոր Աղաթօն էֆէնտի, Նուբարեան էֆէնտի, Տատեան Աբթին փաշա, Աբրահամ փաշա:

Ինչպէ՞ս մոռնամ Ապտիւլհամիտի մեծարժէք ելմտական նախարարը, Ցակոբ փաշա Գազազեան, որ դիտէր պետական պիւտճէն հաւասարակշռելու արուեստը եւ իր կարողութիւնով Սուլթանին եւ – րախատադիտութիւնը չահած էր: Երանի Թէ իրենց դերեզմաններէն ելլէին այս մարդիկը եւ դոցէին պիւտճէի բացերը: Համիտի պէս խիստ Թագաւոր մրմնջքան սիրած էր այս հայ նախարարը որ ա – նոր եղերական մահուան առթիւ դառնօրէն լացաւ եւ իր արարողապետը դրկեց հանդուցեալին մօրը, անկեղծօրէն վշտակցելով եւ անոր ցկեանս Թոշակ կապելով :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ. — Խումներամ բաղմութեան մը ներկայութեան Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին Լախլախիչ յաղթութիւն մը տարաւ Istre-ի օդանաւային խումբին դէմ 1—6 նշանակէտով :

Ֆրանսացիները արագ էին, բայց չկրցան Հ. Մ. Ը. Մ.ի կրակոտ յարձակողականին դիմանալ եւ այսպէս Ելդուանեան, Ցակոբ, Մարգարեան եւ Զիլիկիրեան չահեցան նշանակէտները :

★ Այս կիրակի, 12 Դեկտեմբեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին Atlantic-ի վրայ տեղի կ'ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին մրցումը Coup ede Provence-ի համար, Մարսէյլի Ոտիկանական խումբին դէմ:

Ոտիկան մարզիկները չատ լաւ մարզուած եւ կարգապահ մեծ միութիւն մը կը ներկայացնեն եւ իրենց արագ խաղարկութեան չնորհիւ մեծ յաղթականներ տարած են: Promotion d'Honneur-ի groupe A.ի երկրորդն են:

Մեր մարզիկները պիտի կրնա՞ն տանիլ դեղեցկանութեան հետ, ամէնէ Թատերախաղերը ներկայացուց եւ լայնժողովրդականութիւն ստեղծեց:

Սրտի զեղումով կը յիշեմ այս անունները, որոնք ամէնատնալի յիշատակներ Թողած են մտքիս մէջ: Այդտեղ ծնաւ Թատրոնի հսկայ մը, Մարտիրոս Մնակեան, եւ անցեալ օր բախտը ունեցայ ծափահարելու այդ չրջանի սերունդին երկու մբնացորդ դէմքերը, երկու պատուական հոգիներ , Տիկին Քնար եւ Պալթազար: Ինչ արուեստ, ինչ եռանդ եւ խանդավառութիւն: Հաղար ապրին այն հայ հայրենակիցները, որ սատարեցին այս կերպով Թուրք քաղաքակրթութեան :

Ինչպէս մոռնամ կիւլլիւ Ցակոբի Թատրոնը, ուր փայլեցան Գազազեանն քոյրեր եւ առաջնակարգ դերասան մը, Ցակոբեան, հապա՞ Նամըդ Քէմալի Թատերախաղին «Վաթան վէ Սիլիսթրէ»ի անդրանիկ ներկայացումը Վարդովեանի Թատրոնին մէջ, ուր ժողովուրդը կէս գիշերին եւ ջահերի ձեռին ուսամբարձ տարաւ օրուան հերոսը, եւ այս կերպով Ազատուղիդի զայրոյթը հրաւիրեց իր վրայ :

Երբ կը խօսիմ այսպէս Հայերու Թանկագին ծառայութիւններուն մասին, չեմ մոռնար նաեւ անոնց կատարած դերը մեր պետական կեանքին մէջ: Հայերն են որ վերածնող Թուրքիոյ կառավարութիւններուն մաս կազմած են եւ ինչպէս մոռնամ ձեր առաջին նախարարները,— Գրիդոր Աղաթօն էֆէնտի, Նուբարեան էֆէնտի, Տատեան Աբթին փաշա, Աբրահամ փաշա:

Ինչպէ՞ս մոռնամ Ապտիւլհամիտի մեծարժէք ելմտական նախարարը, Ցակոբ փաշա Գազազեան, որ դիտէր պետական պիւտճէն հաւասարակշռելու արուեստը եւ իր կարողութիւնով Սուլթանին եւ – րախատադիտութիւնը չահած էր: Երանի Թէ իրենց դերեզմաններէն ելլէին այս մարդիկը եւ դոցէին պիւտճէի բացերը: Համիտի պէս խիստ Թագաւոր մրմնջքան սիրած էր այս հայ նախարարը որ ա – նոր եղերական մահուան առթիւ դառնօրէն լացաւ եւ իր արարողապետը դրկեց հանդուցեալին մօրը, անկեղծօրէն վշտակցելով եւ անոր ցկեանս Թոշակ կապելով :

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (43)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԿԻՊՐՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ

— Նայէ, Հայրիկ, սա քարղները որքան որ կը նորոգուին, ինձ ոչ Թէ յուսահատութիւն՝ այլ կիրք կը բերեն, եւ գիս ի խոր կը վիրաւորեն, Թէ որ ...

— Ոչ, ոչ, ըսաւ Դիոնիս տեսնելով որ խոսակցութիւնը անախորժ ձեւ մը կ'առնէր, դուն կիրք մի ելլեր, մենք ինչպէս ճամբայ ելանք՝ նոյնպէս կը կատարենք:

— Հա, այո է իմ փնտռածս, հիմա, ահա գոհ եմ եւ ձեզի խօսք կուտամ որ իմ բերնէս ամէնեւին չպիտի լսէք ոչ յոգնութիւն, ոչ երկիւղ, ոչ յուսահատութիւն եւ ոչ հառաչանք անգամ, այլ Թէ պէտք ըլլայ անչչունչ յանձն պիտի առնեմ իմնայ մեռնիլ քան Թէ դանգատիլ :

— Ծանր պարագաներու մէջ խոհեմութեամբ տեղի տալ հարկին առջեւ՝ սկզբունք մեղի դնենլով, իմ սիրելի Եւփիմէս, ըսաւ Թորոս ոտքի ելլելով եւ ծանրութեամբ, միչտ կը չանաք իրարմէ վայրկեան մը չզատուիլ:

Եւ երեքը միասեղ սկսան լեռնէն ծանր ծանր վար իչնել :

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՔԱՐԱՑԻՆ ԿԻԼԻԿԻԱ.

Նոյն միջոցին վանահայրը վանքին դրան դրսիդին կեցած Թիկնաւէտ՝ հաստարաղուկ եւ արեւէն սեւցած երիտասարդի մը հետ կը խօսէր կամաց ձայնով եւ չարունակ հարցումներ կ'ընէր իրեն եւ Թէպէտ յայտնի էր Թէ ախորժելի չէին իրեն առած պատասխանները, բայց դարձեալ երբ իր հիւրերը տեսաւ, զուարթ ընդունելութեամբ հր – րամցուց զիրենք, եւ ինք ամէնէն վերջը դռները գոցել հրամայեց, վասնզի արդէն ժամանակը ուշ էր :

Ընթրիքը ընելէ վերջ, Թորոսի ակնարկ մը ընելով եւ առանձին սենեակ մը հրաւիրելով ուեր – րիտասարդը ցուցնելով.

— Ահա, Իչխանդ, ըսաւ, սա երիտասարդը հիմա նոր կը հասնի Կիլիկիայէ,եսչեմկարծեր Թէ գոնուի մէկը որ ասոր չատ լաւ ճանչնայ այդ երկրին զանազան կողմերը եւ վիճակը. Թէ որ ընդունելիք տեղեկութեանց վրայ ուղէք դարձեալ ամէն վտանգ դիմադրաւել եւ երթալ, չեմ կարծեր Թէ ասկից քալ ասկից լաւ եւ ասկից հաւատարիմ առաջնորդ մը կարենաք գտնել :

Թորոս այս խօսքերը լսելուն, ուչի ուչով արդան կը դիտէր, որու բաց ճակտին վրայ անվհատութիւն դրոչմուած էր եւ իր նայուածքը կր խոստանար Թէ մարդիկ, տարերք եւ մահ դիտէր արհամարհել :

— Անունդ ի՞նչ է, բարեկամ, հարցուց Թորոս:

— Մարգիս Ծառայ, ըսաւ տղան ձեռքը իր լայն կուրծքին վրայ դնելով :

— Ո՞րքան ատեն է որ Կիլիկիոյ ափունքը Թողուցիր:

— Այս առաւօտ :

— Ի՞նչ նաւով էիր :

— Մեր նաւով :

— Դուն նա՞ւ ունիս :

— Պզտիկ նաւ մը, ըսաւ երիտասարդը ժպիտով մը վանահօր նայելով :

— Դո՞ւն կը կառավարես նաւը :

— Այո :

— Ուրեմն ի՞նչ կարօտութիւն ունինք ուրիչի դիմելու երբ հայր սուրբը քեզի կը ճանչնայ եւ քու քաջութիւնդ եւ տեղեկութիւնդ կը դովէ :

— Բայց իմ նաւիս թիչնամին չատ է, իչխան, եւ բոլոր Ցունաց նաւերը դիս խեղդելու կ'աչխատին, բոլոր ծովեզերքը դիս կը փնտռեն. ես ալ ծածկուելու համար հոս անցայ քանի մը օր:

— Զըսե՞ս որ ընկեր ենք. ինձ ալ կը հաւատացնեն Թէ դիս կը փնտռեն:

Այո, քեզ ալ կը փնտռեն :

— Ի՞նչ դիտես, դիս ուսկի՞ց կը ճանչնաս. խօսէ ինչ որ դիտես:

— Նախ ես քեզ կը ճանչնամ, տղայութեանս ամէն օր մէկտեղ էի վահկայ բերդը, Թաթուլին Սարգիսն եմ. այս իրիկուն երբ վանքին դուռը տեսայ, հայր սուրբը բան մը չըսած, զրուցեցի Թէ Թորոս իչխանն է (մեծաւորը գլխովը նչանացի կը հաստատէր):

ՏԵՐՏԵՆ

ցիկ յաղթութիւն մը: Ամէն պարագայի մէջ մըը – ցումը պիտի ըլլայ շատ հետաքրքրական որովհե – տեւ պարտեալ խումբը միանգամընդմիշտ դուրս կ'ելլէ Coupe de Provnceի խաղարկութիւններէն :

Անշուշտ մեծ բաղմութիւն մը պիտի հաւաք – ուի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը, խրախուսելու երկու խումբերը, անգամ մը եւս արծարծելով այն ընկերական ջերմ մթնոլորտը որ կը տիրէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Մարսէյլի ոստիկանական խումբին մի – ջեւ :— Վահան Շամլեան

տի փոխագրուի»: Պ. Վիշինակի եւս պաշտպանեց այս տեսակէտը, դիտել տալով թէ իտալ. գաղ – թավայրերու խնդիրը պէտք չէ ձգձգուի երեք ա – միսէն աւելի :

★ Քաղաքական յանձնաժողովը 6ի դէմ 41 ձայնով քուէարկեց չինեւամերիկեան բանաձեւ մը որ կը տրամադրէ չարունակել Քորէայի յանձնա – խումբին աշխատանքները, ճանչնալ հարաւ. Քո – րէայի կառավարութիւնը, քաշել ամերիկեան եւ խորհրդային զինուորները, «անմիջապէս որ կա – րելի ըլլայ »:

Նոյն օրը ընդհ. ժողովը որոշեց առաջարկել Ապահովութեան Խորհուրդին նորէն քննել 12 նոր թեկնածուներու անդամակցութեան առաջարկը : Այս թեկնածուներուն մէջ են Իտալիա, Ֆինլան – տա, Ալպանիա, Անդրյորդանան, Պուլկարիա, Հունգարիա, Աւստրիա, Իրլանտա, Ռումանիա, Սէյլան, արտաքին Մոնկոլիա եւն. :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿՌԻԻՆԵՐԸ կը չարունակուին նոյն կատաղութեամբ: Վերջին լուրերու համա – ձայն 110.000 ազգայնական զինուորներ պաշար – ման չղթան խզելով միացած են գլխաւոր բանա – կին: Աւելի քան 500.000 ազգայնական եւ համայ – նավար զինուորներ կը կռուին փէյկփուի մէջ, Նանքինէն 100 մղոն դէպի հիւսիս: Կ'ըսուի թէ Չինաստանի նախագահը, Չանկ Քայ Շէք, անձ – նապան պիտի ըլլայ, եթէ կարմիրները Նանքին մտնեն:— Օդանաւով Չինաստան մեկնեցաւ Եւրո – պայի ինտեսական գործակցութեան վերատեսու – չը, Հոֆմըն:

ՋՕՐ. ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԼՐԻ յուշերուն վրայ խո – սելով, խորհրդային ակադեմական մը, Վ. Դա – նիլեւսկի, «զօրավարի մը մղձաւանջը» կը կոչէ այդ պատմութիւնը, ինչպէս եւ «ինքնատիպ խառ – նուրդ մը սպրդուքներու, մեծամոլութեան եւ ստապատում զառանցանքի»: Զօրավարին յուշերը հրատարակուած են գրքի ձեւով, եւ ամէն օր կ'ե – րեւան գաղտնի թերթերու մէջ ալ:

ԻՍՐԱՑԼԻի արտաքին նախարարը, Մոչէ Շէր – թոք, խօսելով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, յայտարարեց թէ «ոչ իսկ մէկ հրացան կամ փամփուշտ ստացած են Մ. Միութենէն»: Նախարարը չուրացաւ թէ զէնքեր գնած են արե – ւելեան Եւրոպայի մէկ ազգէն (Չեխոսլովաքիա):

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐ պիտի հռչակուի, երկուշաբթի օր, Ապտուլլահ, Անդրյորդանանի վեհապետ :

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՅԱՒԵԼՄԱՆ օրէնքին գործա – դրութիւնը մինչեւ 1949 Յուլիս յետաձգելու առա – ջարկ մը ներկայացուց Տնտեսական Խորհուրդը : Տակաւին ճշդուած չէ թէ ինչպէս պիտի հաշուեն քառ. մեթրին գինը:

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ձեր – մակեղէններու, մանաւորապար չրջուն վաճա – ռորդներու համար :

Գործատուներ կ'ուզուին

Ամերիկեան վրաններէ տափատներ, «սալոփեթ»ներ եւ «թապլիէ»ներ (աչխատաւորներու համար) չինող: Դիմել MATERIEL - INDUSTRIEL, 16 rue du Général Leclerc, Livry-Gargan (S. et O.):

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

10 Place Edouard VII

Métro Opéra, Madeleine եւ H. Caumartin

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ, ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԵՒԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

Լիլյա Պետրոսա

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13e)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Դեկտեմբեր 11ին, չա – բաթ իրիկուն ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր :

Կը խօսի ընկեր Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Ճոխ պիւ – ֆէ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, Rue Des – cours, St. Edmondի սրահին մէջ: Կը մասնակցին Նոր Սերունդը, Կապոյտ Խաչը եւ Սանուհիները : Մուտքը ազատ է:

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի ՄԷՋ, «Արծիւ» եռթակո – միւէի կողմէ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 23, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reineի նոր եւ չքեղ սրա – հին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Հայկական եւ եւ – րոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութիւն. — Հանրակառք Porte d'Or – léansէն առնել 188 թիւ եւ իջնել Place Condorcet. métro Bourg la Reine :

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՀՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՆԻՍԻ ՄԷՋ այս կիրակի առտու ժամը 10—12: Ciné Etoileի մէջ, Ave. de la Victoire : Մուտքը հրաւի – րատոմսերով: Դիմել հետեւեալ հասցէներուն :— Գեղամ Խոսրովեան 1 rue Amiral Degraisse, Ա. Պէր – պէրեանի ճաշարանը 29 rue Paganini, Սուրէն Ա. – լէքսան եան 49 rue Lamartine, Արարատ ճաշարանը 1 Ave. Thiers, Ց. Խաչատուրեան 24 rue Assalit, Աւետիք Աւետեան 183 Bld. de la Madeleine :

Կը խօսի ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՆԻԷՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲի մասնա – ճիւղին թէյասեղանը իր վեպակազմութեան առ – թիւ, տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 12ին, կիրակի ժամը 3ին ը կերվարականերու սրահին մէջ, Ave. d'Argenteuill: Կը հրաւիրուին ընկերուհիներ եւ համակիրներ : Մուտք 50 ֆրանք:

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ ԳԻՆԵՋՈՆԸ

Պոմոնի Համախորհրդարանական Միութիւնը Մարսէյլի մասնաճիւղին հետ կազմակերպած էմեծ ուսնակատարութիւն մը, նոր Խարբերդի հիմնադրութեան 17րդ եւ Միութեան կազմութեան 22րդ տարեդարձներուն առթիւ: Ինչպէս եւ պիտի ճաշ մը նոյն օրը, Դեկտեմբեր 19ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Etoile սրահը, Պոմոնի Հայ Տան մէջ: Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը սա – տար հանդիսանալ Միութեանս առաջադրած նպա – տակներուն :

ՑՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ: Կիրակի 12 Դեկտեմբեր կէս օրէ վերջ ժամը 3էն 11, Պէն Տուչի սրահը, 1 rue Jules Ferry à Petit Ivry, métro Porte de Choisy :

Կը խօսի Տիկին Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ (Շրջ. վար – չուհի): ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ եւ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱ – ԿԱՆ ԲԱԺԻՆ:

Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի «ՊԱՏՈՒՈՅ ԳՈՂ»Ը երկու արար:

Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 6ին, ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի նուագախում – բին: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

Մուտք 100 ֆրանք :

Ծանօթ.— 125 թիւ հանրակառք առնողները պէտք է իջնեն rue Jules Ferry, ճիշդ սրահին մօտ:

ALICE - LEVON

COUTURE

5 Rue d'Artois, PARIS (8) Tél. ELY. 74-74

SOLDE SA COLLECTION D'HIVER

ROBES, MANTEAUX et TAILLEURS

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յա – ճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ – թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքները կ'ընդունինք contre remboursement

Օր. ՄԱՏԼԷՆ ԲՈՒՐՈՒՆԱԿԵԱՆ
Պ. ԱՐԱ ՆԱՐԼԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ 28 Նոյեմբեր, 1948

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ամի – պողջարար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէն այս իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԻՇԽԱՆ խումբը չաբաթ 11 Դեկտ. իրիկուն, ժամը 8.30ին :

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԱՐԱՄ խումբը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին:

ԿԱՐՏԱՆի «Նիկոլ Դուման» խումբին ընդհ. ժո – ղովը, կիրակի 12 Դեկտ. կէսօրէ վերջ, սովորա – կան հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմի – տէի ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆի Հ. Ց. Դ. «ըն – կեր Կարօ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կի – րակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հա – ւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԻՍԻի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ժողո – վի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, մասնաւո – րապէս ամերիկեան ծրար ստացողները այս չա – բաթ ժամը ճիշդ 8.30ին: Կարեւոր օրակարգ եւ տեղեկութիւններ:

ՇԱՎԻՒԻ Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Օհաննէս – եանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բացակա – ները կ'առնուին:

ՀԱՄԱՅՆԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մարսէյլի մասնա – ճիւղին ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Bld. Dugommier, Bar du Globeի ներքնասրահը :

ՀԱՑ ՆԱՅԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 14.30ին, 32 rue de Trévise: Վարչութիւնը կը հրաւիրէ Միութեանս անդամ բոլոր նախկին ռազմիկները առնպայման ներկայ ըլլալ :

ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Այրի Տիկին Ովսաննա Ստեփան – եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէր Նազարէթ – եան կը տեղեկացնեն որ այս կիրակի հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ընկ. ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆի յիշատակին, մահուան տարելիցին առթիւ, Պուլվար Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցիին մէջ: Պիտի պատարագէ Տէր Ընծայ Բարկէնն քհյ. Աբսալեան, եկեղ. արարողու – թիւնները պիտի երգէ Սէնթ Անի «Սիփան» երգչա – խումբը ղեկավարութեամբ Պ. Համբարձում Համ – բարձումեանի: Կը հրաւիրուին իր յիշատակեալ – ղողները :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Մուրատ եւ Ար – մենուհի Մուրատեան իրենց խորին ցաւակցու – թիւնը կը յայտնեն, այրի Տիկին Մարիամ Տէր – մանեան (Լիոն) եւ իրենց պարագաներուն, ի – րենց կաքաւոր՝ ՉԱՏԻԿ ՏԷՐՄԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՀԱՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետարանական եկեղեցիներու նախագահ վերապատուելի փրոֆ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madameի ժողովատեղին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs: Այս կիրակիի քարոզի նիւթն է «Ներկայ Աղէներու եւ Քրիստոսի վերչա – ձեւը »:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Salle des Amis de L'Instructionի մէջ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՆՇԱՆԵԱՆ կը ներկայացնեն՝
ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
ԵՒ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂ ՄԸ կահաւորուած սենեակ մը կը փնտռէ, հայ ընտանիքի մը մէջ (մասնակի – բար ճաշով), Փարիզ 5րդ, 6րդ թաղամասերուն մէջ, կամ քաղաքին կեդրոնը: Տեղեկացնել թեր – թիս վարչութեան :

ՁԱՒԱՐ ԵՒ ԿԻՐԿՈՑ

Մանր եւ խոշոր տեսակը ԿԻԼՕՆ 110 ՖՐԱՆՔ

Alimentation générale

MAISON ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

4 Rue d'Alexandrie, Paris (2)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճզլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 11 Décembre 1948 կիրակի 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թ. 8ԱՐԻ — 20e Année N° 5717–Նոր շրջան թիւ 1128 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«Միջազգային ոճիր»

Ազգաժողովը, որ կը փակուի այսօր, չարաթ, չկրցաւ լուծել քաղաքական կնճիռները:

Մօտ երեք ամիս որոճալէ, ուքնելէ, վիճելէ վերջն ալ, առկախ կը մնան բոլոր պայթուցիկ խնդիրները :

Ոչ մէկ բացորոշ, վերջնական համաձայնու – թիւն՝ այն բոլոր հարցերու մասին որ կապ ունին ժողովուրդներու ճակատագրին հետ:

Ցիսունեւեւութ ազգերէ կազմուած բազմանդամ եւ բազմածախս պատուիրակութիւնները պիտի մեկնին, իրենց ետին ձգելով քսմոնելի մղձաւան– ջը,— պատերազմ թէ խաղաղութիւն :

Անոնք նորէն պիտի հաւաքուին յառաջիկայ ապրիլին, այս անգամ Նիւ Եորքի մէջ, շարունա– կելու համար վիճաբանութիւնները:

Մինչեւ այն ատեն, ռազմական պատրաստու– թիւնները պիտի չարունակուին չոգեպինդ: Եվ կու ճակատները ալ իրար պիտի հետապնդեն, առա – կնկալի չդալու համար: Եւ իրար պիտի քարկո – ծեն, պիտի մեղադրեն, նոյն կսկծալի միօրինա – կութեամբ — «պատերազմի հրձիգ»...

Բայց Ազգաժողովը ունեցաւ բարոյական յա – ջողութիւն մը, իրրեւ էրած սրտի մխիթարանք : Կրցաւ քուէարկել, միաձայնութեամբ, անխախըն– թաց պայմանադիր մը, որ «միջազգային ոճիր» կը յայտարարէ ցեղասպանութիւնը (génocide):

Քուէարկութիւնը կատարուեցաւ հինգշաբթի օր, 9 Դեկտեմբեր, մասնակցութեամբ 55 ազգե – րու (երեք պատուիրակութիւններ բացակայ էին) :

Պայմանագիրը բաց է բոլորին առջեւ, անգամ ըլլան թէ ոչ: Այնպէս որ ուրիշներ ալ կրնան մաս– նակցիլ, 1949ի ընթացքին :

Այժմ կը մնայ որ իւրաքանչիւր երկրի խոր – հրդարան վաւերացնէ զայն, որպէսզի դառնայ վերջնական օրէնք :

Պայմանագիրը կը բաղկանայ 19 յօդուածնե – րէ, որոնց համաձայն օրէնքէ դուրս կը հռչակուի ցեղասպանութիւնը,— բնաջնջում ժողովուրդնե – րու՝ ցեղային, կրօնական կամ լեզուական պատ – ճառներով :

Վիճաբանութեանց ատեն, խորհրդային պատ– ուիրակութիւնը առաջարկած էր պայմանագրին մէջ արձանագրել նացիականութիւնը եւ ֆաշա – կանութիւնը, բայց ընդհ. ժողովը մերժեց:

Տակաւին առիթ կ'ունենանք լուսաբանելու այս անմնախընթաց օրէնքին տրամադրութիւնե– րը, որոնք եթէ տառապէս գործադրուին, նոր եւ փառաւոր շրջան մը պիտի բանան մարդկային պատմութեան մէջ:

Պայմանագիրը պիտի դառնայ օրհնութիւն մը՝ մասնաւորապէս փոքր ժողովուրդներուն հա– մար: Եւ պատուհաս՝ այն պետութեանց համար ո– րոնք տարացեղ փոքրամասնութիւնները կը նկա– տեն մսացու ոչխար: Առ նուազն լքեալ, անտէր դոյք, որոնց հետ կրնան վարուիլ իրենց ուզածին պէս, իրրեւ «ներքին խնդիր»:

Ինչպէս բացատրած ենք ժամանակին, ցեղաս– պանութեան բանաձեւըմշակած է լեհածին իրաւա– գէտ մը, Ռաֆայէլ Լեմքին, 47 տարեկան, ու– սուցչապետ ամերիկեան համալսարանի մը մէջ: Բառին հեղինակն ալ ինքն է: Տարիներէ ի վեր կ'ուսումնասիրէր այս խնդիրը , եւ յատկապէս փարիզ եկած էր, ապահովելու համար պայմանա– գրին քուէարկումը :

Պայմանագիրը առաջին անգամ Ազգաժողո – վին ներկայացուեցաւ 1946 Հոկտեմբերին, երբ ա– ռաջին ընդհ. ժողովը կը գումարուէր :

Անկէ ի վեր քարոզութիւններ կը կատարուէին բոլոր միջոցներով, թմրած խիղճերը արթնցնելու համար:

Ցաջողութեան գլխաւոր գաղտնիքը այն է որ, «քաղաքակիրթ» մարդկութիւնը իսկապէս ցըն– ցուած էր պատերազմի ընթացքին գործուած բար– բարոսութիւններէն:

Մարդիկ «անմնախընթաց » կոչեցին այդ գոն– գուածային սարսափները, տարագրութիւնները ու ջարդերը, մոռնալով Թրքականը: Պարզապէս ա– նոր համար որ նորը տեղի ունեցած էր իրենց աչ– քերուն առջեւ, իսկ միւսը, — ո՞վ կրցաւ պատկե– րացնել ...

Ցեղասպանութեան պայմանագիրը պիտի կր– նա՞յ լուսաբանել մեր պատմութիւնը :

Շ.

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹՒՒՐՔ Շ. ՆԱՐԳԻԼԻՆԻ

«Գրուած խսիարին մէջ»

Առաջին գրութիւնը՝ աչքի տակ բութենէն ի վեր, տուն տրուած՝ աշխատակցի մը :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ ԱԼ...

Հեռաւոր Պաղտատն ալ ունեցաւ իր թերթը, « Գոյամարտ», առ այժմ չաբաթական :

Պաղտատ ուրիշ անգամ ալ թերթ ունեցած է, խմորատիպ «Տիգրիս»ը: Բայց առաջին անգամ է որ կ'ունենայ իր տպագիր խօսքը :

Սեղանին վրայ է «Գոյամարտ»ի Ա. թիւը (8 Նոյեմբեր) : Միջակ ծաւալով:

Խմբագրական մը, «Մուտք», պարզելով թեր– թին ուղեգիծը, կը ներկայացնէ հետեւեալ հան – գանակը.—

1.— Կատարել մեր քաղաքացիական պարտա– կանութիւնը :

2.— Ծանօթացնել մեր ժողովուրդն ու անոր մշակոյթը արաբ ժողովուրդին եւ փոխադարձա – բար :

3.— Մասնակցիլ հայատահպանման գործին:

4.— Մատնանշել թերիները ազգային, հասա– րակական կեանքին մէջ, եւ դարման առաջարկել անոնց :

5.— Ցատուկ ուշադրութիւն դարձնել մեր մա– տաղ սերունդի դաստիարակութեան :

6.— Ամէն բանէ վեր նկատել՝ արդարութիւնն ու ճշմարտութիւնը :

7.—Հեռու պահել հայ ժողովուրդը օտար գա– ղափարախօսութիւններէ :

8.— Այս ամէնը իրականացնելու համար հե– ռու կենալ կիրքէ, նախապաշարումէ, կանխակալ կարծիքէ եւ անհատական գձուձ հաշիւներէ :

Անշուշտ այս առթիւ պիտի ծաղկին եւիտա – սարդ արժէքներ, ինչպէս ամէն տեղ :

Ամէն բանէ առաջ ուշադրութիւն՝ որպէսզի թերթը դառնայ իրական պատկերը այդ մեկուսի դաղութին : Վ.Ա.Հէ

Ֆր. Ա.Զդ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ (Ազգ. ճակատ) լուծ– ման առթիւ, մեզի կը հաղորդեն թէ կառավարու– թիւնը արդիլած ըլլալով Cadix, անոր հետ կապ– ուած 17 օտար կազմակերպութիւններ «նոյին բա– նիւ» լուծուած հռչակուեցան: Հայ Ազգ. ճակա – տը, իրրեւ մէկը այդ 17 կազմակերպութիւննե – րէն, լուծուած կ'ըլլայ այս ձեւով, ինչպէս յայ – տարարուած էր պաշտօնապէս :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ յայտարա – րութիւնը, զոր քուէարկած էր Ազգաժողովին մե– ծամասնութիւնը, մերժուեցաւ Ս. Միութեան կողմէ: Պ. Վիշինսկի պահանջեց խնդիրը յետա – ձգել մինչեւ 1949 Սեպտեմբեր:

«ԱՇԽԱՐՀԻ ԿԱՂԱՔԱՑԻՆ», Կալի Տէյվիս, առջի օր հրապարակային ժողով մը սարքած էր աջակցութեամբ խումբ մը ֆրանսացի մտաւորա – կաններու: Թերթերը 15.000 — 20 հազար կը հաշ– ուեն ունկնդիրներու թիւը: Պ. Տէյվիս այս առ – թիւ կարդաց Ազգաժողովի նախագահին՝ Պ. Էվը– թի մէկ նամակը, որ կ'ըսէ թէ «Միացեալ Ազգե– րու կազմակերպութիւնը ոչ ընդհանուր իրաւա – սութիւն, ոչ ալ առանձնաշնորհ ստացած է խաղա– ղութիւն հաստատելու: (Սուլոցներ): Իր պաշ – տօնն է պահպանել խաղաղութիւնը, անմիջապէս որ հաստատուի (ծիծաղներ): Ժողովին մէջ ալ, ոչ «աշխարհի քաղաքացին», ոչ ալ իր ընկերները կրցան պատասխանել հետեւեալ հարցումին — «Ի՞նչպէս խափանել պատերազմը»:— Եչ. օր , Ազգաժողովին վիճաբանութեանց ատեն, մարդ մը տեղէն ցատկելով պոռաց.— «Ա՛կռի՛ պատերազ– մը» եւ թռուցիկներ ցրուեց, իրրեւ «Տիեզերքի քաղաքացի » ...

ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ չրջաբերութիւնը 43 միլիառ ֆրանք աւելցած է վերջին չաբթուն: Ընդհ. դու– մարը՝ 956 միլիառ 498 միլիոն ֆրանք :

ՄԷԿ ՏԵՍԱԿ ՏՈՒՐՔ

ՍԱԿԸ ԿԻՋՆԷ (18 %), ԲԱՑԱ ԱՒԵԼԻ ՊԻՏԻ ՎՃԱՐԵՆՔ

Ազգ. ժողովին երկտակեան յանձնաժողովը եչ. օր 15ի դէմ (համայնավար) 25 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան մէկ առաջարկը որով կը կըր– ճատուի աւանդական վիճաբանութիւնը՝ երկտա – ցոյցի քուէարկութեան առեն: Հին դրութեան հե– տեւանքով էր որ 1948ի երկտացոյցին քննութիւնը վեց ամիս քաշքշուեցաւ: Ազգ. ժողովը երեկ երկ քննել սկսաւ քուէարկուած բանաձեւը: Արդէն կէս ճամբան կտրած էր, քուէարկելով բանաձեւ մը որ կը դժուարացնէ խափանարար ձեռնարկները :

Անցեալին մէջ տեւէ երեսփոխան երբ 50 առա– ջադրութիւն հաւաքէր, կրնար ընդհատել վիճա – բանութիւնները, նախապատուութիւն պահանջե – լով ուրիշ հարցի մը համար: Այսուհետեւ նախա– պատուութեան առաջարկները կրնան ըլլալ միայն վարչապետին պահանջով, կամ երկու ժողովներէն մէկուն յանձնախումբի նախագահին առաջարկով, պայմանաւ որ յանձնախումբին անդամները հա – մաձայն ըլլան չախչախիչ մեծամասնութեամբ :

Նոր երկտացոյցին վիճաբանութիւնը պիտի սկսի յառաջիկայ չաբթու: Կառավարութիւնը եր– կու կարեւոր օրինագիծներ պատրաստած է: Մէ– կը արմատական փոփոխութիւններ կ'առաջարկէ հարկային դրութեան մէջ, եկամուտի երկու տար– բեր տուրքերը վերածելով մէկի, (18 %): Երկ – րորդ օրինագիծը կը ներկայացնէ 1949ի նախահա– շիւը, որուն դումարն է 1281 միլիառ ֆրանք,— իրր 300 միլիառ ֆրանք աւելի, բազդատելով անցեալ տարուան հետ:

Ստատակարգ երկտացոյցը, որ կը վերաբերի վերաչինութեան, պատերազմի վնասներու հա – տուցման եւ ճարտարագործութեան արդիացման, պիտի կազմէ յաւելուած մը այս օրինագիծին : Ստատակարգ երկտացոյցը կը հաշուէն 620—640 մի – լիառ ֆրանք:

• Ի՞նչպէս պիտի ճարուին այս գումարները • ուրիշ խօսքով, ի՞նչպէս պիտի գոցեն բացը :

Արտադրութեան տուրքին յաւելումէն կը յու– սան ստանալ 50 միլիառ: Տասը առ հարիւր աւել– ցնելով բոլոր տուրքերը՝ 100 միլիառ, «ազատ» փոխառութենէ՝ 60 միլիառ: Եթէ այս վերջին գու– մարը չճարուի, մինչեւ Յուլիս 1, ուրիշ միջոցներ պիտի խորհուին :

Համեմատական ցուցակ մը պատրաստուած է, թէ եկամուտի տուրքին (18 %) եւ թէ 10 % յա– ւելուածականի համար: Այսպէս, առաջին 50.000 ֆրանքին համար տուրք չկայ: Մինչեւ 150.000 ֆրանք եկամուտի համար որոշ կրճատում կը նա– խատեսուի, 150.000էն վեր՝ 18 %: Վաճառական – ներու համար կը պահուի ներկայ դրութիւնը (միաուադ, forfait):

Անհատ արհեստաւորներու համար (artisans) սակը կէս առ կէս կը զեղչուի՝ 250.000է վեր գու– մարներու համար: Կր մնան ընտանեկան հոգերու համար եղած կրճատումները :

10 % յաւելումը պիտի հաշուէն հետեւեալ հա– մեմատութեամբ.— 10 % տուրք՝ 120.000էն 200 հազար ֆրանքի համար, 15 %, երբ եկամուտը 200 հազարէն 300 հազար ֆրանք է, 20 %՝ 300 հազար – 500 հազար ֆրանքի համար, 25 առ հա– րիւր 500.000–800 հազարի համար: Աստիճանա – բար աւելնալով, տուրքի համեմատութիւնը կը բարձրանայ 30, 40, 50 %ի, եւ վերջապէս 60 %, երբ եկամուտը երեք միլիոնէն աւելի է:

Ներկայ օրէնքով նախընթաց տարուան տուր– քերն են որ կը դանձուին պարբերական ազգարա– րութիւններով: Նոր օրէնքին տրամադրութեամբ դանձումը պիտի կատարուի ընթացիկ տարուան եկամուտներուն կամ չահերուն վրայ, վեցամսեայ մասնավճարներով:

Ստուրիներէն աւելի պիտի դանձուի :

Ներկայ օրէնքով ընկերութիւնները անձեր նկատելով, տուրքի կ'ենթարկուէին համաձայն սովորական կանոններու: Այսուհետեւ անոնք են– թակայ պիտի ըլլան մասնաւոր տուրքի մը, 24 % համեմատութեամբ :

Մէկ խօսքով երկու օրինագիծները կը պարու– նակեն բազմաթիւ նորութիւններ եւ նրբութիւն – ներ, որոնց մասին լուսաբանութիւնները պիտի հրատարակենք երբ քուէարկութիւնը կատարուի : Վարչապետը կը սպառնայ հրաժարիլ եթէ մեր – ժուին առաջարկուած օրէնքները :

★ Քանի մը ամիս առաջ կառավարութիւնը ջնջեց վաճառու աշխատաւորներու (salarié) տուր– քը, 5 % վճարք մը պարտադրելով գործատէրե – րուն: Այս դրութիւնը առեն մըն ալ պիտի չա – րունակուի. բայց ի վերջոյ այս դասակարգն ալ ենթակայ պիտի ըլլայ տուրքի :

Արտադրութեան տուրքը պիտի հաշուէն 20 %, եթէ Ազգ. ժողովը քուէարկէ նոր օրէնքը :

★ Ստուրի մը, որ 5760 ֆրանք տուրք ունէր 150.000 ֆրանքի վրայ, նոր օրէնքով պիտի վճարէ 3000, եւ այսպէս համեմատաբար (մինչեւ 4 մի– լիոն ֆրանք եկամուտի համար՝ 1.828.000): Ա – մուսնացած բայց անզաւակ մարդ մը՝ տուրքի են–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԽԱՐԽԱԲՈՒՄՆԵՐԷՆ ԵՏՔ՝ ԳՈՐԾԸ ...

Այս սիւնակներուն մէջ յաճախ խօսած ենք լեզուական հարցերու մասին: Առիթ պիտի ունենանք աւելի յաճախ խօսելու նաեւ ասկէ ետք, ոչ թէ անպատճառ լուծումներ գտնելու, այլ միշտ օրակարգի վրայ պահելու համար հայ լեզուի հարցը եւ հանրային հետաքրքրութիւն առեղծելու անոր շուրջ :

Լեզուն կիրք մը պէտք է ըլլայ նաեւ մեզի համար: 1846 — 48ական թուականներուն, — ինչպէս դիտել կուտայ Հ. Ներսէս Ակինեան ,— մասնաւորաբար Վիէննական Մխիթարեաններուն մէջ կը սկսի վերադարձիշարժում մը դէպի զուտ ոսկեդարեան հայերէնը՝ զայն մաքրելու համար յունաբան եւ լատինաբան դպրոցներու բերած աղճատումներէն եւ նորաբանութիւններէն :

Լեզուն կիրք մը պէտք է ըլլայ նաեւ մեզի համար:

Զուներիք անշուշտ 48ի սերունդին ձգտումը՝ վերադառնալու ոսկեդարեան հայերէնին: Զուներիք նաեւ այդ սերունդին ճաշակը, ըմբռնումները, հակումներն ու տրամադրութիւնները : Սակայն պարտաւոր ենք քալել անոր հետքերուն վրայէն՝ մաքրելու համար մեր լեզուն ոչ միայն յունաբան ու լատինաբան, այլեւ...«հայաբան» դպրոցներու բերած աղճատումներէն , խօթութիւններէն ու խաթարումներէն:

Այս կէտին մէջ աւելի անհրաժեշտ կ՚ըլլայ նաեւ մեզի համար: Նոյնիսկ հայ չէ այն մարդը, որ իւրաքանչիւր պատասխանատուութեան համար այս կէտին վրայ չի կրկնուած :

Քաւորը յուզուած, կարմրած է, բայց սանամէրը ուշադրութիւն չի դարձնում :

— Հիմա տես այս աւելի պզտիկ գիրը,որ Աի պէս է, բայց երկու գլիծ ունի միայն: Սա Սիմէոն Զաւարեանն է, Սասունն է, Սուլուխն է, Սարդարապատն է: Ս. Սա Բաֆֆին է .— Ր:

— Է՛ Է՛ Է՛ :

— Այս էլ քո էն : Հիմա տես թէ, այս չորս գրերը ինչ կարող են անել, երբ քով քովի բերենք: Առնենք Սիմոնի անուան առաջին տառը, քովը դնենք Անդրանիկի անուան առաջին տառը, եղաւ ՍԱ: Աւելցնենք Բաֆֆու անուան առաջին տառը , եղաւ ՍԱՐ : Ինչ հետաքրքրական կրնանք քո էջէն, կարդանք. ՍԱ ՍԱՐ է: Սար է, պատճառ խմբապետ, որ կռուի ժամանակ կուրծք եւ թիկունք կը պաշտպանէ :

Սանամէրը բաց է անում դասագրքի այր ու բէնի էջը: — Բանք Օթօման, Բարկէն... Բր: Գէորգ Զաւուշ, Գալուստ Ալոյեան, Գիւլխանդան — եան, ո՞ր մէկն ասեմ. Գը: Դաշնակցութիւն, Դրօ, Դեղիկ, Դր: Եղիշէ Թօփչեան, Երեւան, Ե: Զանազեզուր, Զէյթուն... Զը: Էջմիածին , ճանաչում ես արդէն, Է: Թնդանօթ, Թադէոս, քաչէ Թուրքի վրայ, Թ : Ժիրայր , Ժ: Իշխան Ի: Լեւոն, Լալ — վար, Լ: Էս էլ Խնկօն է. Խ:

— Զեյա, Սանամէր, բերանը բացեց քաւորը, — Խ՝կօն պզտիկ ա, էդ Յանն ա, Ինչօն ա. Խանասորն ա:

Սանամէրը չարունակում է, երկաթը տաք — տաք ծեծել: — Զ ձի թէ քո ձին աննշան է. Սա — սոցի Դաւիթի Քուռկիկ Զալալին է.

— Զիրաւի դաշտր կայ :— Լրացնում է Խնկօն:

— Ղ Ղարաքիլիսա:

— Ղեւոնդ երէցը կայ:

— Ճ. ճշմարտութիւնն է :

= Ով չճանաչէ՝ մօրէ ծնած չէ :

— Մ. քո ընկեր Մարտիրոսն է:

= Մէջքին էլ մաուզէրն է, թշնամու մահն է:

— Ց. յեղափոխութիւնն է, Հ. Ց. Դ.ի միջին դիրքն է:

= Մէկ տուն կը չինէ, մէկ տուն կը քանդէ. նայած յեղափոխութեան նպատակին ինչ ա:

— Ն.ը Նալբանդեան Միքայէլն է. Նախիջեւանն է, որ Թուրքի ձեռքն է:

= Թուրքին հալալ անող Հայը իչու ձագ է : Շան զաւակ է:

— Շ. Շարուրն է, որ Թուրքին մաքրուած է:

= Նորէն Թուրքերով բնակեցնողը Հայի դահիճ է:

— Ջ.: = Ջօլօն է. ինձ պէս անգրագէտ, բայց հոգի տղայ է: Չէ, սանամէրը, դիր չդիտցող հայդուկը Հայ է, դիր չդիտնալը իր յանցանքը չէ:

— Պ... = Պատիւն է, որ պաշտպանել պէտք է: — Ջ... = Ջանլալըն է:

— Ռ... =Ռոստոմն է:

— Ի՞նչ Ֆն է, որ չես հաւանում. խե՛ղճ ֆէտայիներ, անանուն նաւատներ, խմբապետ Խնկոյի սիրտը ձեզ հետ չէ:

= կայ, սանամէր, թէ էդ դիրը ֆէտային է, Խնկոյի համար սրբութիւն է. իր տեղը Անդրանիկն է, Արամի եւ Ազատութեան քովն է:

— Ֆո ասածը կը լինի, երբ այր ու բէնի չըզթայի ծայրերը քով – քովի բերենք եւ օղակ կազմենք, պակ անենք, մեր գլխին դնենք: Ուրե՞մն:

Խօսքը մնաց սանամօր բերանը: Սանահէրը ներս մտաւ օրուան լրագիրը ձեռքին :

Երկու, երեք օր Քաւորը չեկաւ սանամօրը այցելութեան: Սանամէրը ենթադրեց , թէ նրան վշտացրել էր անգրագիտութեան խօսք անելով : Մտածում էր ինքը գնալ նրան տեսութեան,եւ կատակելով՝ սիրտը առնել:

Մի երեկոյ, երբ սանահէրը ժողովի էր գնացել, ու սանամէրն առանձին էր տանը, Խնկօն ներս մտաւ մի տեսակ վարանումով, որ նրան յատուկ չէր այդ տան մէջ:

Սանամէրն սպասեց, որ առաջին խօսողը քաւորը լինի:

— Սանամէր: = Հրամմէ, Քաւոր:

— Գիտէի որ սանահէրս տանը չէ, դրա համար հիմա եկայ:

= Ինչո՞ւ, ի՞նչ ունես սանահօրդ դէմ:

— Բան չունեմ, բայց էն որ քեզ պիտի ասեմ, չեմ ուզում որ մարդ իմանայ,նոյնիսկ սանահէրս:

Սանամէրը լուեց, սպասելով նրա խօսքի շարունակութեանը:

— Սանամէր, իսկապէ՞ս ուզում ես ինձ կարդալ սովորեցնել:

Սանամէրին ազատ չունէր քաչեց ներքին դոհունակութեամբ:

— Գրելն էլ հետը, քաւոր, ինչո՞ւ ոչ, լաւ է ուշ, քան երբեք: Այն որ երեխան տարիներում է սովորում, մեծի համար օրերի խնդիր է, եթէ ուզենայ:

— Երեսունս անցնելէն յետո՞յ, հապա եթէ չյաջողեմ, դրա համար չեմ ուզում, որ մարդ իմանայ, նոյնիսկ սանահէրս:

— Ուզածդ այդ լինի, քաւոր, մարդ չի իմանայ, մինչեւ այն օրը, երբ դու ուզենաս լրագիր կարդալ, որ ուրիշներն իմանան:

— Պիտի գա՞յ այդ օրը:

— Եւ շատ չուտ, քաւոր: Հիմա իսկ սկսինք, առ առաջին դասդ :

— Առաջին դասս առել եմ արդէն, Ան Անդրանիկն է, Արամն է, Ազատութիւնն է...Ես իմ Աստուած, էդպէս կարդալ սովորելը գործիս գլխի է:

(Մնացեալը յաջորդով) ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ՆՈՐ ՄԵՐՈՒԽԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԽՆԿՈՅԻ ԱՑԲԲԵՆԱՐԱՆԸ

Դ.

Սանամէրը մէջտեղ է բերում «Լուսաբեր» այբբենարանը. բայց է անում առաջին էջը:

— Վերէն վար երեք գիծով իրար միացած այս փոքրիկ գիլը տեսո՞ւմ ես, Քաւոր :

— Շատ եմ տեսել ու քովէն անցել:

— Հիմա կանգ պիտի առնես, ու բարեւի պիտի կենաս իր առջեւ: Սա Անդրանիկն է, Արամն է, Ազատութիւնն է. Այրն է. աաա՛... Այս փոքրիկ գրով է, որ գրում եւ կարդացուում են այդ հսկաները, եւ սրբութիւնները: Ով այս գիրըչճանաչէ, նա հայ ազգի պաշտպան գինուորը , պահակը չէ , երբ պայքարի համար զէնքն անօգուտ է: Ֆո մատուզէր ատրճանակը՝ տասը փամփուշտով՝ այս մէկ գրի առջեւ ոչնչութիւն է. իսկ ամբողջ այբբենարանի առջեւ ամենաուժեղ զէնքերով զինուած բանակներ կը պարտուեն: Սա զէնք է, որ ամենաբռնակալ իշխանը անգամ չի կարող խլել այն գինուորի ձեռքէն, որ այս զէնքով է զինուած:

Հայ գինուո՞ր, խմբապե՞տ... նոյնիսկ հայ չէ այն մարդը, որ իւր պաշտպանութեան համար այս զէնքով չէ զինուած:

Քաւորը յուզուած, կարմրած է, բայց սանամէրը ուշադրութիւն չի դարձնում :

— Հիմա տես այս աւելի պզտիկ գիրը,որ Աի պէս է, բայց երկու գլիծ ունի միայն: Սա Սիմէոն Զաւարեանն է, Սասունն է, Սուլուխն է, Սարդարապատն է: Ս. Սա Բաֆֆին է .— Ր:

— Է՛ Է՛ Է՛ :

= Այս էլ քո էն : Հիմա տես թէ, այս չորս գրերը ինչ կարող են անել, երբ քով քովի բերենք: Առնենք Սիմոնի անուան առաջին տառը, քովը դնենք Անդրանիկի անուան առաջին տառը, եղաւ ՍԱ: Աւելցնենք Բաֆֆու անուան առաջին տառը , եղաւ ՍԱՐ : Ինչ հետաքրքրական կրնանք քո էջէն, կարդանք. ՍԱ ՍԱՐ է: Սար է, պատճառ խմբապետ, որ կռուի ժամանակ կուրծք եւ թիկունք կը պաշտպանէ :

Սանամէրը բաց է անում դասագրքի այր ու բէնի էջը: — Բանք Օթօման, Բարկէն... Բր: Գէորգ Զաւուշ, Գալուստ Ալոյեան, Գիւլխանդան — եան, ո՞ր մէկն ասեմ. Գը: Դաշնակցութիւն, Դրօ, Դեղիկ, Դր: Եղիշէ Թօփչեան, Երեւան, Ե: Զանազեզուր, Զէյթուն... Զը: Էջմիածին , ճանաչում ես արդէն, Է: Թնդանօթ, Թադէոս, քաչէ Թուրքի վրայ, Թ : Ժիրայր , Ժ: Իշխան Ի: Լեւոն, Լալ — վար, Լ: Էս էլ Խնկօն է. Խ:

— Զեյա, Սանամէր, բերանը բացեց քաւորը, — Խ՝կօն պզտիկ ա, էդ Յանն ա, Ինչօն ա. Խանասորն ա:

Սանամէրը չարունակում է, երկաթը տաք — տաք ծեծել: — Զ ձի թէ քո ձին աննշան է. Սա — սոցի Դաւիթի Քուռկիկ Զալալին է.

— Զիրաւի դաշտր կայ :— Լրացնում է Խնկօն:

— Ղ Ղարաքիլիսա:

— Ղեւոնդ երէցը կայ:

— Ճ. ճշմարտութիւնն է :

= Ով չճանաչէ՝ մօրէ ծնած չէ :

— Մ. քո ընկեր Մարտիրոսն է:

= Մէջքին էլ մաուզէրն է, թշնամու մահն է:

— Ց. յեղափոխութիւնն է, Հ. Ց. Դ.ի միջին դիրքն է:

= Մէկ տուն կը չինէ, մէկ տուն կը քանդէ. նայած յեղափոխութեան նպատակին ինչ ա:

— Ն.ը Նալբանդեան Միքայէլն է. Նախիջեւանն է, որ Թուրքի ձեռքն է:

= Թուրքին հալալ անող Հայը իչու ձագ է : Շան զաւակ է:

— Շ. Շարուրն է, որ Թուրքին մաքրուած է:

= Նորէն Թուրքերով բնակեցնողը Հայի դահիճ է:

— Ջ.: = Ջօլօն է. ինձ պէս անգրագէտ, բայց հոգի տղայ է: Չէ, սանամէրը, դիր չդիտցող հայդուկը Հայ է, դիր չդիտնալը իր յանցանքը չէ:

— Պ... = Պատիւն է, որ պաշտպանել պէտք է: — Ջ... = Ջանլալըն է:

— Ռ... =Ռոստոմն է:

— Ի՞նչ Ֆն է, որ չես հաւանում. խե՛ղճ ֆէտայիներ, անանուն նաւատներ, խմբապետ Խնկոյի սիրտը ձեզ հետ չէ:

= կայ, սանամէր, թէ էդ դիրը ֆէտային է, Խնկոյի համար սրբութիւն է. իր տեղը Անդրանիկն է, Արամի եւ Ազատութեան քովն է:

— Ֆո ասածը կը լինի, երբ այր ու բէնի չըզթայի ծայրերը քով – քովի բերենք եւ օղակ կազմենք, պակ անենք, մեր գլխին դնենք: Ուրե՞մն:

Խօսքը մնաց սանամօր բերանը: Սանահէրը ներս մտաւ օրուան լրագիրը ձեռքին :

Երկու, երեք օր Քաւորը չեկաւ սանամօրը այցելութեան: Սանամէրը ենթադրեց , թէ նրան վշտացրել էր անգրագիտութեան խօսք անելով : Մտածում էր ինքը գնալ նրան տեսութեան,եւ կատակելով՝ սիրտը առնել:

Մի երեկոյ, երբ սանահէրը ժողովի էր գնացել, ու սանամէրն առանձին էր տանը, Խնկօն ներս մտաւ մի տեսակ վարանումով, որ նրան յատուկ չէր այդ տան մէջ:

Սանամէրն սպասեց, որ առաջին խօսողը քաւորը լինի:

— Սանամէր: = Հրամմէ, Քաւոր:

— Գիտէի որ սանահէրս տանը չէ, դրա համար հիմա եկայ:

= Ինչո՞ւ, ի՞նչ ունես սանահօրդ դէմ:

— Բան չունեմ, բայց էն որ քեզ պիտի ասեմ, չեմ ուզում որ մարդ իմանայ,նոյնիսկ սանահէրս:

Սանամէրը լուեց, սպասելով նրա խօսքի շարունակութեանը:

— Սանամէր, իսկապէ՞ս ուզում ես ինձ կարդալ սովորեցնել:

Սանամէրին ազատ չունէր քաչեց ներքին դոհունակութեամբ:

— Գրելն էլ հետը, քաւոր, ինչո՞ւ ոչ, լաւ է ուշ, քան երբեք: Այն որ երեխան տարիներում է սովորում, մեծի համար օրերի խնդիր է, եթէ ուզենայ:

— Երեսունս անցնելէն յետո՞յ, հապա եթէ չյաջողեմ, դրա համար չեմ ուզում, որ մարդ իմանայ, նոյնիսկ սանահէրս:

— Ուզածդ այդ լինի, քաւոր, մարդ չի իմանայ, մինչեւ այն օրը, երբ դու ուզենաս լրագիր կարդալ, որ ուրիշներն իմանան:

— Պիտի գա՞յ այդ օրը:

— Եւ շատ չուտ, քաւոր: Հիմա իսկ սկսինք, առ առաջին դասդ :

— Առաջին դասս առել եմ արդէն, Ան Անդրանիկն է, Արամն է, Ազատութիւնն է...Ես իմ Աստուած, էդպէս կարդալ սովորելը գործիս գլխի է:

(Մնացեալը յաջորդով) ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Այս հովանին պէտք է կանգուն պահել:

Մեր իրաւունքը ու նաեւ մեր պարտքն է ըլլալ անոնուան ախոյեանները հայ լեզուին, զայն նկատելով ամբողջին ՅԱՐԻՍԽ մը :

Զի բաւեր միայն բողոքներ ու դժգոհութիւններ յայտնել: Անհրաժեշտ է դնել միջոցառումներ մը, — անհատ, թերթ, ընկերակցութիւն, դպրոց թէ կուսակցութիւն,— պէտք է բռնուի այս փրկարար, այս փրկագործ աշխատանքին: Ամէն մէկը՝ իր չափով, համաձայն իր կարողութիւններուն եւ կարելիութիւններուն :

Ամէնէն առաջ հետամուտ պէտք է ըլլալ ըստեղծելու լեզուական միջոցներու, աւելի համեստ բառով մը՝ ուղղագրական եւ քերականական միակերպութիւն: Անհնա՞ր է ասիկա. չենք կարծեր: Քիչ մը դիտութիւնը եւ շատ մը դուրդուրանքը պիտի բաւեն «անուանելի»ն նուաճելի դարձնելու:

Վերջապէս ո՞ւր տեղուած է, որ նոյն բառը երկու – երեք եւ աւելի ձեւերով գրուի երբեմն նոյն գրքին կամ նոյն թերթին մէջ եւ կամ նոյն հեղինակին կողմէ: Ու սովորական է այլեւս ամէն օր հանդիպիլ սա տեսակ երկուութիւններու. արձաղանգ–արձագանգ, թադուն–թաքուն, բախիլ – բաղխիլ, դժբախտաբար – դժբաղդաբար, զերթ – զերդ, խնդիր – խենդ, ամբարիշտ – անբարիշտ, ամենէն – ամէնէն, քող – քօղ, կը գրուի – կը գրուի, աղնուութիւն - ազնուութիւն, կը սպասէ–կ՚ըսպասէ – կ՚սպասէ եւն եւն.: Աւիկա կը նշանակէ գրել ըստ «իւր հաճոյից, քմայ եւ մտացածին դաղափարաց», ինչպէս որ պիտի ըսէր Տօքթ. Սեւան: «Ես ասա՛կ կը գրե՛մ», «ասա՛կ ալ կ՚ըլլայ, անանկ ալ». այս ձեւի ալդարացումները դոյութեան իմաստ չունին եւ կը ծառայեն դրդոհին տգիտութիւնը միայն քողարկելու: Եթէ ըսելիք մը ունենալը գրելու արուեստին մէկ մասն է, միւս մասը զայն ուղիղ ու դեղեցիկ ձեւով մը ըսելն է սակայն: Իսկ բուն արուեստը կը կայանայ այս երկու «կէս»երը միացնելուն մէջ :

Արդ՝ իրրեւ գլխաւոր պայման հայ լեզուի մաքրութեան, մշակման ու զարգացման, կ՚առաջարկենք հետեւեալ միջոցները .

Ա.— Կարելի ամէն հոգածութեան առարկայ դարձնել մեր թերթերը, որոնք ամէն օր գրականութիւն եւ արուեստ կը բանին:

Բ.— Աւելի խնամք ու հոգ տանիլ հայերէնի ուսուցման՝ մեր դպրոցներուն մէջ:

Գ.— Քաջալերել, բարոյապէս և նիւթապէս, հայերէնի ուսուցիչները, հայ լեզուի մէջ առաջնութիւն չհաղող աշակերտները, հայերէնի ուսուցման համար պատրաստուած լաւագոյն դասագրքերու հեղինակները :

Դ.— Զեռնայ կել թարգմանութեանը օտար գլուխ – գործոց երու, ճոխացնելու համար հայ լեզուի բառամթերքը :

Ե. Պատրաստել ֆրանսերէնէ եւ անգլերէնէ հայերէն բառարաններ, հետամուտ ըլլալով դանել այդ երկու լեզուներուն յատուկ բառերուն, ոճերուն եւ բացատրութիւններուն համապատասխան հայերէնները :

Զ.— Օգտուիլ դրաբարէն, հին մատենագիրներու գործերէն եւ գաւառաբարբառներէն՝ ընդհղաբար մեր աշխատհաբարին մէջ մտցնելու համար դեղեցիկ բառեր, ասոյթներ եւ բացատրութեան ձեւեր :

Է.— Հաստատել ուղղագրական միօրինակութիւն մեր լեզուին մէջ:

Ը.— Ընդունիլ միօրինակ տառադարձութիւն:

Թ.— Թերթերու մէջ հաստատել մասնաւոր բաժիններ՝ բացատրելու եւ ժողովրդականացնելու համար քերականական եւ ուղղագրական կանոնները: Միաժամանակ տարածել ընթերցասիրութիւնը՝ ամէն հայ տունէ ներս մտցնելով հայ գիրքն ու թերթը :

Ժ.— Դպրոցներէ դուրս՝ հաստատել հայախտական, աւելի նեղ իմաստով՝ հայ լեզուի դասընթացքներ :

Եւայլն, եւայլն:

Առ այժմ կը գոհանանք այս թելադրանքները ընելով, առանց անոնցմէ իւրաքանչիւրին վրայ ծանրանալու առանձին առանձին: Ուրիշներ թերեւս քիչ կամ շատ գտնեն այս «պատուիրան»ները, որոնց չուրջ կարելի է խօսիլ միշտ վիճաբանական կարգով, յօգուտ եւ ի պաշտպանութիւն հայ լեզուի:

Մեր նպատակը եղած է ու պիտի մնայ միշտ գործը՝ խարխափումներէն հեռ:

(Մամբագրական՝ «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

ՎՂՋԿՑԻ ՈՍՈՐԹԻ

գլուխ Ա.

ՖԱՆԻԼ ՀԱԿԻՒՆ

— Ը՛ստ ինձ տուի ի ձոհս ամուսնութեան, — ըսաւ ինքնիրեն Հոռոմոս Ֆրեդերիկ Ֆրանսուա Մարիա դը Ռոշֆոր, դուքս դը Վիլֆոր, ծնած Ռոշֆոր-Լուզէ, Ֆրանսայի ամենահին ազնուականներէն մէկուն ներկայացուցիչը։ Ան ամուսնացած էր Ֆրանսուազ դը Լուվուա դը Լիմուզէնի հետ, որ Ռոշֆորներու ճիւղին վերջին ներկայացուցիչն էր։ Ան ունէր միայն մէկ զաւակ, որ աղջիկ էր։ Ան կոչուած էր ժառանգելու Ռոշֆոր-Լուզէ ընտանիքի ամբողջ հարստութիւնը։

Հոռոմոս Ֆրեդերիկ Ֆրանսուա դը Ռոշֆոր, դուքս դը Վիլֆոր, ամուսնացած էր Ֆրանսուազ դը Լուվուա դը Լիմուզէնի հետ, որ Ռոշֆորներու ճիւղին վերջին ներկայացուցիչն էր։ Ան ունէր միայն մէկ զաւակ, որ աղջիկ էր։ Ան կոչուած էր ժառանգելու Ռոշֆոր-Լուզէ ընտանիքի ամբողջ հարստութիւնը։

Ամուսնութիւնը տեղի ունեցած էր Ռոշֆոր-Լուզէ ընտանիքի ամրանոցին մէջ, Ռոշֆոր-Լուզէ ամրանոցին մէջ, որ կը գտնուի Ֆրանսայի հարաւային կողմերը, Ալպեան լեռներուն ստորոտը։ Ամրանոցը կը գտնուի Ռոշֆոր-Լուզէ ընտանիքի ամբողջ հարստութիւնը։

Ամուսնութիւնը տեղի ունեցած էր Ռոշֆոր-Լուզէ ընտանիքի ամրանոցին մէջ, Ռոշֆոր-Լուզէ ամրանոցին մէջ, որ կը գտնուի Ֆրանսայի հարաւային կողմերը, Ալպեան լեռներուն ստորոտը։ Ամրանոցը կը գտնուի Ռոշֆոր-Լուզէ ընտանիքի ամբողջ հարստութիւնը։

— Ես զոհ տուի ինձ ի ձոհս ամուսնութեան, — ըսաւ ինքնիրեն Հոռոմոս Ֆրեդերիկ Ֆրանսուա Մարիա դը Ռոշֆոր, դուքս դը Վիլֆոր։ Հոռոմոս իր ձեռքը տարաւ ճակատին, ինչպէս որ կ՚ընէ այն մարդը, որ կը ջանայ յիշել մոռցած մը։ Ան ուզեց յիշել, թէ ինչո՞ւ ինքը ամուսնացած էր։ Ան ուզեց յիշել, թէ ինչո՞ւ ինքը ամուսնացած էր։

— Այո՛, — ըսաւ ինքնիրեն Հոռոմոս, — ես ամուսնացած էի, որովհետեւ ես ալ ինձ համար ունէի ծրագիրներ, որոնք կը կապուէին այդ ամուսնութեան հետ։ Ես ամուսնացած էի, որովհետեւ ես ալ ինձ համար ունէի ծրագիրներ, որոնք կը կապուէին այդ ամուսնութեան հետ։

Հոռոմոս Ֆրեդերիկ Ֆրանսուա Մարիա դը Ռոշֆոր, դուքս դը Վիլֆոր, ամուսնացած էր Ֆրանսուազ դը Լուվուա դը Լիմուզէնի հետ, որ Ռոշֆորներու ճիւղին վերջին ներկայացուցիչն էր։ Ան ունէր միայն մէկ զաւակ, որ աղջիկ էր։ Ան կոչուած էր ժառանգելու

թակայ է 200.000 ֆրանքէն սկսեալ (ներկայիս՝ 5760, նոր օբլիգով՝ 2000)։ Երկու զաւակի տէր հայր մը (անոնց հոգը իր վրայ ըլլալով) տուրք պիտի վճարէ 500.000 ֆրանքի վրայ 14 հազար ֆր. (այժմ 23.280) եան։:

★ Օրինագիծը ներում կը նախատեսէ այն հարկատուներուն համար որ չեն կատարած իրենց պարտականութիւնը, եթէ երկու ամսուան մէջ փակեն հաշիւները, 10 % յաւելումով։

Արեւմտեան Եւրոպայի ապագան

ԱՆԳԼԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ. ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Անպիտոյ երեսփ. ժողովը երկու օրէ ի վեր չատ կարեւոր վիճաբանութիւններ կը կատարէ մինչդասային կացութեան եւ մասնաւորապէս արեւմտեան Եւրոպայի մասին։ Այս առթիւ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին։ Պարզելով Պերլինի վիճակը, նախարարը յայտարարեց թէ որեւէ փոփոխութիւն չկայ, օդանաւային փոխադրութիւնները պիտի շարունակուին, մինչեւ որ պաշարումը վերնայ։ Ինք յոյս չունի մօտաւոր կարգադրութենէ, հակառակ չէզոք պետութեանց ջանքերուն։ «Այս կացութեան պատասխանատուն է Մ. Միութիւնը, որ երկուքի բաժնեց քաղաքը։ Անգլեամերիկեան օդանաւերը, որոնք 6000 թոն ուտելիք փոխադրեցին երէկ, պիտի շարունակեն այս գործը, ինչ որ ալ ըլլայ ծախքը, ի գերեւ հանելու համար Մ. Միութեան ջանքերը որ կը ձգտին քաղաքէն դուրս նետել արեւմտեան պետութիւնները»։

Նախարարը մասնաւորապէս ծանրացաւ Ռուրի հարցին եւ դերման գործարանները քանդելու մին վրայ, ջանալով փարատել Ֆրանսայի մտավախութիւնները։ Միեւնոյն ատեն յայտարարեց թէ չեն կրնար ընդունիլ Ֆրանսայի պահանջը — Ռուրի ճարտարագործութիւնները դարձնել միջազգային — դիտել տալով թէ այդպիսի կարգադրութիւն մը պիտի խափանէ Գերմանիոյ ակայութիւնը Եւրոպայի վերաշինութեան մէջ, «առանց խաղաղութիւն բերելու»։

Եւրոպայի ապահովութեան խնդիրն ալ չօշափելով, Պ. Պէվին ըսաւ թէ չատ չանցած արեւմտեան աշխարհին ազդերը պիտի ներգրաւեն ի բրեց տնտեսական եւ ռազմավարական պաշտպանութեան միջոցները։ «Ես վստահ եմ թէ չատ չանցած արեւմտեան աշխարհին ելմտական եւ ազդ. պաշտպանութեան նախարարները միասին պիտի նստին եւ հաստարակաց ելմտոյթ մը, պաշտպանութեան հաստարակաց նախահաշիւ մը եւ մեթոտ մը պիտի մշակեն»։ Գալով ամերիկեան ապագային, նախարարը չատ բան կը յուսայ Ատլանտեանի դաշինքէն։ Եւրոպան դեռ երկար ատեն երկուքի բաժնուած պիտի մնայ։ Վերջացնելէ առաջ, Պ. Պէվին թելադրեց որ Ֆրանսա իր տնտեսական ծրագիրը յարմարցնէ անգլիականին եւ անհրաժեշտ պիտոյքներ ճարէ բրիտանական չուկային, ոչ թէ պերճանքի նիւթեր։

ԵՒԻՊՏՈՍի աջակողմեան մեծ կազմակերպութեան՝ «Իսլամ եղբայրութեան» կեդրոնատեղին փակուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ, որ դուռնը կնքեց կարմիր կնիքով։ Թերթերը կը դրեն թէ կազմակերպութիւնը լուծուած է, իբրեւ հետեւանք վերջին դէպքերու (սպանութիւն ոստիկան — նութեան վերատեսուչի եւն)։ «Իսլամ եղբայրութիւնը» ոչ միայն կրօնական, այլեւ քաղաքական կազմակերպութիւն մըն է, թունդ աջակողմեան։

ՊԻԶՄԱՐԲի թոռան թոռը, որ խմբագրապետը էր Պերլինի խորհրդային չրջանի թերթին, արեւմտեան Գերմանիա փախաւ։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ երեք չեխ զինուորներ, ամբաստանուած ըլլալով թէ պիտի սպաննէին հանրապետութեան նախագահը։

ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ 29 տարեկան փաստաբան մը, Թէոտոր Քուլըն, ամբաստանուած ըլլալով թէ նամակներ կը փախցնէր Ֆրէնի բանտէն։ Օրէնքը վեց ամիսէն երկու տարի բանտարկութիւն կը նախատեսէ այս կարգի յանցանքներու համար։

ՃՇԴՈՒՄ.— Տէսիէն ընկեր Վ. Հիւսեան բողոքելով Պ. Բագրատ Ոսոսիկեանի մասին եղած ակնարկի մը դէմ, (Յառաջ, 4 Նոյեմբեր), կը յայտարարէ թէ վերոյիշեալ պարոնը Տէսին կր գտնուի երեք տարիէ ի վեր եւ որեւէ կասկածելի արարքի մէջ գտնուած չէ։

ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այրի Տիկին Մանիա Կարապետեան եւ զաւակները, Սարգիս եւ Աշխէն կը յայտնեն թէ այս կիրակի 12 դեկտեմբեր յետ պատարագի հոգեհանգստեան մատնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի (Այբ Պետրոս) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Կարապետեան, Անդալատեան, Մուրատեան ազգականներու բոլոր ննջեցեալներու յիշատակին։ Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին այդ հանդուցեալին շիրմին, Պանեէօլի (Քոմիւն) գերեզմանատունը։ Սիրով կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ընկերներն ու բարեկամները։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆի ՄԷՋ, «Արծիւ» ենթակոմիտէի մը կողմէ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 23, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reineի նոր եւ չքեղ սրահին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ՀԱՄԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին։ Հայկական եւ եւրոպական պարեր։ Ճոխ պիւֆէ։

Հաղորդակցութիւն.— Հանրակառք Porte d'Orléansէն առնել 188 թիւ եւ իջնել Place Condorcet. métro Bourg la Reine։

ԹԱՐԺԱՆԿԱՐի ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏի ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՆԻՍի ՄԷՋ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10—12։ Ciné Etoileի մէջ, Ave. de la Victoire։ Մուտքը հրաւիրատոմսերով։ Դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Գեղամ Ոսկովեան 1 rue Amiral Degraisse, Ա. Պէրպէրեանի ճաշարանը 29 rue Paganini, Սուրէն Ա.-Լէքսաւեան 49 rue Lamartine, Արարատ ճաշարանը 1 Ave. Thiers, Ց. Ղազարոսեան 24 rue Assalit, Առաքել Առալեան 183 Bld. de la Madeleine։

Կը խօսի ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉի

Ֆ. Կ. ԽԱՉի ԱՆԻԷՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՄՊի մասնաճիւղիս թէյասեղանը իր վերակազմութեան առթիւ, տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 12ին, կիրակի ժամը 3ին ընկերվարականներու սրահին մէջ, Ave. d'Argenteuill։ Կը հրաւիրուին ընկերուհիներ եւ համակիրներ։ Մուտք 50 ֆրանք։

ՅՈՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. ԽԱՉի Փորթ տ'Իթալիէ մասնաճիւղին կողմէ։ Կիրակի 12 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, Պէն Տուչի սրահը, 1 rue Jules Ferry à Petit Ivry, métro Porte de Choisy։

Կը խօսի Տիկին Ս. ՑԱՒՈՐԵԱՆ (Շրջ. վարչութիւն)։ ՆԵՐԿԱՑՑԱՑՈՒՄ եւ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ.— ԿԱՆ ԲԱԺԻՆ։

Սէվրանի Ֆ. Կ. ԽԱՉի թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի «ՊԱՏՈՒՒԱՑ ԳՈՂԼ»Ը երկու արար։

Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 6ին, ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի նուագախումբին։ Առատ պիւֆէ դիպուկ գիներով։

Մուտք 100 ֆրանք։

Ծանօթ.— 125 թիւ հանրակառք առնողները պէտք է իջնեն rue Jules Ferry, ճիշդ սրահին մօտ։

ՇԱՎԻԼի կապոյտ ԽԱՉի մանաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Սլբուհի ՊԱՔՐՃԵԱՆի մահուան առթիւ.— Տէր եւ Տիկին Տէր Գալուստեանէ, Տէր եւ Տիկին Կղմէս Օհանեանէ, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Մի-նասեանէ 500ական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տէր Գալուստեանէ 300 ֆրանք, ընդհ. դուրմար 1800 ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի վարչութիւնը ներմապէս կը չնորհաւորէ առաջին խումբին երկու օրինակելի մարզիկներուն՝ Պ. ԽաչիկԳալուստեանի ընդ Օր. Ահարիտ Նուրիճանեանի եւ Պ. Գրիգոր Ելդովանեանի ընդ Օր. Մարի Պոյաճեանի ամուսնութիւնը։ Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ելդովանեանի ամուսնութեան առթիւ հազարական ֆրանք նուէրները.— Պ. Պ. Փիլիկեանէ, Գրիգոր Ելդովանեանէ, Տալագիւիէեանէ, Սարգիս Սարգիսեանէ, Պապիկեանէ։

Ս. ՇԱՄՈՆԻՆ Այրի Տիկին Ոսկեհատեան իր ողբացեալ զաւկին՝ ԽՍԱՏՈՒՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Երուսաղէմի աղէտեալնե-րուն։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

Գործաւորներ կ'ուզուին

Ամերիկեան վրաններէ տափատներ, «սալոփեթ»-ներ եւ «թապլիէ»ներ (աշխատաւորներու համար) չինող։ Դիմել MATERIEL - INDUSTRIEL, 16 rue du Général Leclerc, Livry-Gargan (S. et O.)։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ԻՇԽԱՆ խումբը չաբաթ 11 Դեկտ. իրիկուն, ժամը 8.30ին։

ԳԻՈՐԳ ՋԱՎԱՇ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։

ՎԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին։

ԱՐԱՄ խումբը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին։

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ Հ. Ց. Դ. «ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԻՍԻԻ Ֆր. Կապոյտ ԽԱՉի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, մասնաւորապէս ամերիկեան ծրար ստացողները այս չաբաթ ժամը ճիշդ 8.30ին։ Կարեւոր օրակարգ եւ տեղեկութիւններ։

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Աբղութեան խումբի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Օհաննէս-եանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ՀԱՄԱԽՍՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Մարսէյլի մասնաճիւղին ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Bld. Dugommier, Bar du Globeի ներքնասրահ։

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌՈՒԶՄԻԿՆԵՐՈՒ Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 14.30ին, 32 rue de Trévise։ Վարչութիւնը կը հրաւիրէ Միութեան անդամ բոլոր նախկին ռազմիկները անպայման ներկայ ըլլալ։

ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Ովսաննա Ստեփանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէր Նազարէթեան կը տեղեկացնեն որ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ընկ. ՏԻԳՐԱՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆի յիշատակին, մահուան տարելիցին առթիւ, Պուլվար Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցիին մէջ։ Պիտի պատարագէ Նորընծայ Բարկէն քհնյ. Արսլանեան, եկեղց. արարողութիւնները պիտի երգէ Սէնթ Անի «Միհրան» երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Համբարձում Համբարձումեանի։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS
Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948_ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՄՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄէ
Մասնակցութեամբ
«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ԵՐԳԱԽՄՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)
Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ՒՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ։ Ցայտագրին մաս կը կազմեն հետեւեալ երգախումբերը կոմիտասս, Գրիգոր Սիւնի. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Ոսկեհատեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ուժը նոր գործերով։

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise, Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշագլեան rue Rèbéval, դրատուն Պարսամեան 46 rue Richer։

ՀԱՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետարանական Եկեղեցիներու նախագահ վերապատուելի փրօֆ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs։ Այս կիրակիի քարոզի նիւթն է «Ներկայ Ազգերու եւ Քրիստոսի վարչաձեւը»։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ ԺՆՆԵԻ ՄէՋ

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Salle des Amis de L'Instructionի մէջ։

ՏԷՐ եւ Տիկին ՆՇԱՆԵԱՆ կը ներկայացնեն՝
ՄԵԾԱՊԱՏԻԻ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
եւ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ

ՁԱՒԱՐ ԵՒ ԿՐՐԱՈՑ
Մանր եւ խոշոր տեսակը ԿԻԼՕՆ 110 ՖՐԱՆՔ
Alimentation générale
MAISON ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
4 Rue d'Alexandrie, Paris (2)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 12 Décembre 1948 Կիրակի 12 ԴԵԿՏԵՄԲ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5718-ՆԴՐ ՀՐՋԱՆ ԹԻՒ 1129 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կարծողներ կան թէ նոր հոգեբանութիւն մը կը ստեղծուի Հայկական Արտասահմանի մէջ։ Տեսակ մը «Սփիւռքեան հոգեբանութիւն», ինչպէս կը գրէր պաշտօնակից մը։

Բացատրութիւնը ոչ միայն խորթ է, իբրեւ պատկեր, այլեւ անտեղի։

Զարմիհարներ կրնան իրենց ուզած իմաստը տալ բանաձեւին։ Ինչպէս կ'ըլնեն արդէն։ Անոնց համար որեւէ ինքնուրոյն դիրք, ազատ մտածում, արդար պահանջ կամ քննադատութիւն համազօր են թշնամութեան։ (Կը հասկնաք իմաստը)։

Մեր խօսքը բարեմիտներու մասին է։ Անոնց որ կեդրոնախոյս ձգտումներ կը տեսնեն Հայկական Արտասահմանի մէջ։

Անո՞նք ալ կ'ուզեն որ մունջ – հարս ձեւանանք Երեւանի այլանդակութեանց հանդէպ։

Ի՞նչ։ Բարեւի՛ կենանք, իբրեւ բարեպաշտ բազմութիւններ, երբ կը հնչէ ձայնը.— «Վարդապետ ասաց»։

Զքննադատե՞նք լեզուական, գրական – դէ – ղարուեստական բարբարոսութիւնները։

Չյիշեցնե՞նք թէ իրենք ամէն բան չեն, իբրեւ արտայայտիչը հայկական մշակոյթի եւ ստեղծագործութեան։

Զպահե՞նք մեր հարազատ դիծը։ Մտքի եւ ուղեգծի անկախութիւնը։

Զպաշտպանե՞նք մեր դարաւոր վաստակն ու սեփական ստեղծագործութիւնները։

Զայն չհանե՞նք, երբ օր առաջ թաղել կ'ուզեն արեւմտահայ աշխարհաբարը, արեւելեանը պարտադրելով նորեկներուն։ Բոլորին։ Բանաստեղծին եւ դրագէտին, ինչպէս հասարակ բանուորին։ Երիտասարդին, ինչպէս տարէցին։

Եւ, այստեղ պատասխանատուութեան չհրաւիրե՞նք անոնք որ, դռոց – բրո՛ց, կրաւորա – կան դիրք բռնած են։ Այլ մանաւանդ անոնք որ անպատիւ մարզանքներ կը կատարեն, արդարացնելու համար հարթանօթ բարբարոսութիւնները։ (Ի՞նչ տիպարներ, այս ճամբուն վրայ)։

Մեզի համար իրական տառապանք մըն է խօսիլ, վիճիլ այսքան տարրական հարցերու մասին։ Ինդիրներ, հոգեր, վտանգներ, որոնք բացատրութեան անգամ չեն կարօտիր։

Եւ սակայն, հարկադրուած ենք միշտ հնչեցնել ահազանգը։ Ոչ միայն չարամիտները սարսեցնելու, սաստելու, այլեւ բարեմիտները լուսաբանելու համար։

Ոչ կեդրոնախոյս քաղաքականութիւն է այս, ոչ ալ ճգտում՝ հատուածական, «գաղթահայ մը – տայնութիւն» ստեղծելու։

Պարզապէս ինքնապաշտպանութեան պայքար։

Կ'ուզենք փրկել մեր մշակոյթը բարբարոսնե – րու արշաւանքին դէմ։

Կ'ուզենք պաշտպանել մեր ինքնուրոյն արժէքները։

Կ'ուզենք արժեցնել հայրենիքէն դուրս կատարուած նուաճումները։ Սերունդներու անգին վաստակը։

Կ'ուզենք լրացնել Երեւանի պակասը։ Մանաւանդ որ, շատ լաւ գիտենք թէ՝ այնտեղ մարդիկ ազատ չեն լայնօրէն բանալու իրենց թեւերը, ծաղկեցնելով իրենց բոլոր կարողութիւնները։

Դեռ քանի՞ տարի առաջ էր որ հեռաւոր Մոսկուան նոր սաստ մը կ'ուղղէր Երեւանի գրական ճակատին, մէկը միայն ծիծաղելի մեղքեր վերագրելով հայ գրագէտներու, բանաստեղծներու, բանասէրներու, գիտնականներու։ Մեղադրելով անոնց չբանասէրը թէ փառաբանած է պատմական ոսկեդարը։ Կամ սա բանաստեղծը որ Սեւանը երգած է... (Կը խօսինք առանձին)։

Կը կարծենք թէ ժամանակը չատոնց եկած է, համաձայնութեան մը յանգելու համար կարգ մը հիմնական հարցերու մասին։ Նոյնիսկ շատ ուշ, մնացած ենք։

Եթէ Հայկական Արտասահմանը Մշակոյթի ճակատին վրայ եւս պիտի չարունակէ իր թարթափումներն ու թիւրիմացութիւնները,

Եթէ նոյն սերունդին մեծ ու փոքր արժէքներն ալ իրար պիտի չհասկնան,

Եթէ այս ջուրերն ալ պիտի պղտորին քաղաքական եւ կուսակցական կիրքերով, կամ զանազան մտավախութիւններով,

Կը նշանակէ թէ մարդիկ յաջողած են բանաւոր հօսք մը վերածել Հայկական Արտասահմանը։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՍ ԱԼ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Եւ չէր կրնար վերջանալ առանց « Հայկական Հարցի »։

Ի՞նչպէս կարելի է մեր ամենապարզ մէկ ի – րաւունքը չդրաժնել կռւսախնձոր երկու պետու – թիւններու միջեւ, երբ օրակարգի վրայ դայ։

Ժողովին վերջնաւարկէն մէկ շաբաթ առաջ փութկոտ ? նախանձախնդրութեամբ մը Թրքահայ Դատի յանձնախումբը, — ուրեմն ո՞ղջ է — յուշագիր մը կը ներկայացնէ, համաձայն աւանդա – կան սովորութեան մը որ կը տեւէ Պերլինի վեհաժողովէն՛ի վեր (1878)։

Ծուշագիրին ուղածը ամէնքս ալ գիտենք։ Բայց ամէն մարդ կրնայ իր ուզած կերպով մեկնել զայն, պղտորելով անոր անմեղ բովանդակութիւնը, ինչպէս ըրած էր Մոսկուայի ռատիօն։

Ի՞նչ սրտառուչ բառեր,— վոքրամասնութեան իրաւունք, եւայլն։

Այս բոլորի մասին խորհած առնէ յանկարծ պատմութիւն մը կ'իյնայ միտքս։

Պերլինի պատմական վեհաժողովէն առաջ Ալպիոն անունով ճարպիկ առեւտրական մը կ'առաջարկէ մեր մեծ դրացիներէն մէկուն որ քրիստոնեաները կը պաշտպանէր իբրեւ «խաչապաշտ», Պերլինի վոխադրել Հայկական Հարցը եւ դէմ ու դնող վհնտռել։ Միւս կողմէ ձեռքի տակէ յաճա – խորդ մը կը գտնէ, կը սակարկէ ու կ'ըսէ.— «Դուք ձեր ուզածին պէս կրնաք առնել ծախել զայն, միայն թէ միջորդէքս կանխիկ է»։

Ծակաչք յաճախորդը լաւ չահ մը ընելու ակնկալութեամբ կիպրոսը ծրարը կ'ընէ եւ լորտ Պի – քընսֆիլտի պարտկոը կը ղրկէ առտուն կանուխ։

Մնկը, մինչեւ վաղը ի՞նչ պիտի ընէ, չեմ դիտեր։ Բայց կրնայ գտնուիլ ուրիշ ճարպիկ մէկ նորդ մը որ նորէն նոյն յաճախորդին ակնջքին վախայ,— « Ես այս խնդիրը թաղել կուտամ, դուն հոգ մի ըներ։ ան վարժուած է արդէն քանի մը տարին անգամ մը ողջ ողջ թաղուելու։ Միայն Տարտնել եւ Վոսփոր անունով 2 զեղեցիկ աղ – ջիկներ ունիս եղեր, չե՞ս կրնար մեր տուներ հարս ղրկել»։

ՍՕՍԻ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՑՈՒՇԱԳՐԻՆ ԱՌԹԻԻ

Le Monde երէկ ճշդելով Դեկտ. 9ի տեղեկու – թիւնը՝ Մոսկուայէն ուղղուած հեռագրի մը մա – սին, կը գրէ թէ «Թրքահայաստանի Դատին պաշտպան կոմիտէ»ին կեդրոնն է Փարիզ, նախագահը՝ Պ. Ս. Զօպանեան։

« Այս կոմիտէն վերջերս խնդրագիր մը ուղղած է Ազգաժողովի պատուիրակութեանց նախագահ – ներուն, պահանջելով «ազատագրումը Ուիլսընի կողմէ սահմանազծուած հայկական հողերուն եւ անոնց կցումը Խ. Հայաստանի »։

Այս ճշդումէն վերջ, Թերթը կ'աւելցնէ.

— «Աւելորդ է ըսել թէ վերոյիշեալ կոմիտէն այսպիսի նպատակներով կը վայելէ հաւանութիւնը, եթէ ոչ աջակցութիւնը Խ. Միութեան որուն չահերուն կը ծառայէ »։

Թիւրիմացութիւն մըն ալ այս։

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԸ երէկ վերջացուց իր աշխատանքները, եւ փակուած պիտի ըլլայ այսօր, կիրակի։ Իր վերջին գործերն եղան քուէարկումը մարդկային իրաւունքներու Յայտարարութեան, հաշտարար յանձնախումբի մը ընտրութիւնը Պաղեստինի համար եւն.։ Պատուիրակութիւնները այնքան ալ դոհ չեն 80 օրուան աշխատանքներու արդիւնքէն։ Անգլ. կառավարութիւնը բանաձեւ մը պիտի առաջարկէ, ճառերը կարճ կապելու համար։

ՎԵՑ ԱՄԻՍ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵԻ 50.000 սթերլին (2.000.000 տրախմի) տուգանքի դատապարտուեցաւ, Աթէնքի մէջ, Զուիցերիոյ դոմինիկեան նեղ կայացուցիչը, որ փորձած էր օտար դրամ փախցնել։ Քարտուղարն ալ որ դատապարտուեցաւ երեք ամիս բանտարկութեան եւ 700 միլիոն տրախմի տուգանքի։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ մինչեւ հինգ ֆրանք ղեղչելու համար խորհրդակցութիւններ կը կատարուին։

Բնակարաններու նոր վարձերը պիտի գործադրուին Յունուարին

ՔԱՌԱԿՈՒՍԻ ՄԵԹՐԸ 160 ՖՐԱՆՔ

Երէկ, շաբաթ, պաշտօնաթերթը հրատարակեց այն հրամանագիրը որ կը ճշդէ բնակարան – ներու քառ. մեթրին գինը, իբրեւ հիմ նոր վարձքերու։ Տնտեսական խորհուրդը առաջարկած էր վեց ամիս յետաձգել օրէնքին գործադրութիւնը, բայց վերաշինութեան նախարարը մերժեց, ա – րարկելով թէ շատ ուշացած է։ (Քանի տարիէ ի վեր կը քաշքշուի այս խնդիրը)։

Թերթերը կը գրեն թէ հետեւեալ գիշումները եղած են, վերջին պահուն.—

1.— Քառակուսի մեթրը 160 ֆրանք պիտի հաշուեն տարեկան վարձքը յարկաբաժնի մը մէջ որ ունի երկու սենեակ, խոհանոց մը, արտաքնոց մը եւ 50 տարուան հնութիւն։

2.— Այդ յարկաբաժնին «սրբագրուած» տարածութիւնը պիտի ըլլայ 36 քառ. մեթր եւ ոչ թէ 32, ինչ որ պիտի նպաստէ իջեցնելու քառ. մեթրին գինը։

3.— Բնակութեան յատուկ չէնքերը պիտի բաժնուին ութ դասակարգերու, որոնց մէկը պիտի կազմեն ամէնէն փարթամ բնակարանները։

Ինչպէս գիտէք, օրէնքը այնքան մանուածապատ է որ ահագին դժուարութիւններ պիտիպատճառէ, գործ բանալով ճարտարապետներու եւ փաստաբաններու։ Տանտէրները անհամբեր կը սպասէին այս օրէնքին, եւ իրենց գործակալները գործի վրայ են արդէն, ճշդելու համար նոր վարձքերը։

Քառակուսի մեթրը 160 ֆրանք հաշուելով, յառաջիկայ յունուարին սովորական բնակարանի մը (երկու սենեակ) տարեկան վարձքը պիտի ըլլայ 5760 ֆրանք։ Բայց 20 % յաւելումներ պիտի կատարուին վեց ամիսը անգամ մը, մինչեւ 1954։

Երկրորդ հրամանագիր մը կը ճշդէ միւս եօթը դասակարգերու քառ. մեթրին գիները, որոնք բարձր են 3A շարքի յարկաբաժիններուն համար, եւ աժան՝ 3B եւ 4 շարքերուն համար։

Բայց, ինչպէս գիտել կուտան թերթերը, նոյն իսկ սրբագրեալ տարածութիւնը դանելէ վերջ, կարելի չէ ճշդել վարձքը։ Անհրաժեշտ է «սրբագրեալ» տարածութիւնը վերածել «գիտական» տարածութեան, նկատի առնելով կարգ մը պարագաներ,— չէնքին տարիքը, դիրքը, ուղղութիւնը, ներքին յարմարութիւնները եւն.։ Այս բոլորը կախում ունին տանտիրոջ կամ իր գործակալին հայեցողութենէն։ Երբ բուն վարձքը ճշդուի այս մանուածապատ հաշիւներէն վերջ, վարձակալները պիտի հաղորդուի ապահովագրեալ նամակ – ներով, յունուար 1էն առաջ։

Այն տեղն վարձակալին կը մնայ.— 1. Ընդունիլ առաջարկուած գինը.— 2. Նոր առաջարկ ներկայացնել.— 3. Դատարան դիմել (պէտք չէ ուշացնել աւելի քանփետրուար 28).— 4. Վերջին վարձքին վրայ 33 1/3 առ հարիւր աւելի վճարել։

Իրազեկներ կը կարծեն թէ վարձակալները մեծ մասով պիտի նախընտրեն վերջին միջոցը, խուսափելու համար տաղտկալի ձեւակերպութիւններէ։

Ելմտացոյցին իմաստը

Ազգ. Ժողովը 231ի դէմ 341 ձայնով քուէարկեց այն բանաձեւը որ կը կրճատէ վիճաբանութիւնները, օր առաջ քննելու համար 1949ի ելմտացոյցը։ Կարճ կապելու ձեւերէն մէկը այն պիտի ըլլայ որ իւրաքանչիւր նախարարութեան նախահաշիւները պիտի քուէարկուին հաւաքաբար, առանց մանրամասնութեանց մէջ խրելու։

Վարչապետ բացորոշապէս հասկցուցած էր թէ պիտի հրաժարի, եթէ անյապաղ չքուէարկեն ելմտացոյցը, որ 1281 միլիառ ֆրանքի անհնախորհրդ գումար մը կը ներկայացնէ։

Քուէարկուած բանաձեւին համաձայն, երես – փոխականները պիտի չկրնան երկար – բարակ վիճաբանիլ իւրաքանչիւր գումարի մասին։ Այս առթիւ ալ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան։ Հա – մայնավարներու ներկայացուցիչը, ծաք Տիւքօ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը այս միջոցը դտած է, ծածկելու համար զինուորական վարկերը, թէ «վարչապետը կ'ուզէ ձեզի վճարել տասնեակ պատերազմին եւ դալիք պատերազմին դիները»։ Այս առթիւ նորէն քննադատեց Մարշըլի ծրագիրը։

Վարչապետը ամէն միջոցէն պատասխանեց բոլոր առարկութեանց։ Եւ հարցուց.— «Ատոնց Մարշըլի ծրագրին պիտի չհարկադրուի՞նք փակել մեր վերաշինութեան աշխատանոցները»։

Համայնավար երեսփոխանը կրկնեց իրենց բանաձեւը,— «Մարշըլի ծրագիրը Եւրոպայի վերաշինութեան ծրագիր մը չէ, այլ պատերազմի պատրաստութեան ծրագիր մը»։

Վարչապետ պատասխանելով ուրիշ դիտողութեանց, չխտեց թէ վերջին ամիսներու ընկերային խլրտումները ծանրացուցին ելմտական հոդերը եւ հիմա պարտաւոր են ամէն բան ընել, որ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՄԵՐԱՆԱՆԸ

(Շ. Եր Վերջին տես)

Ջահը էր: Մնիկո գիտեր սիրուհուն վերադարձի ժամը, եւ ջահով էր սպասում նրան, որ ներս մտնի, ճանապարհը լուսավորի նրա համար:

— Ինչո՞ւ ես այդքան ուշացրել, սիրելիս, — հարցրեց Մնիկոն:

— Ես ուզում էի ինձ համար նոր զգեստներ պատվիրել: Ասա, որ ուրախ ես:

— Ես միայն ուզում եմ, որ դու ինձ սիրես:

Գրկեց նրան եւ համբուրեց:

— Ի՞նչ ես ուզում, որ անեմ:

Մնիկոն «Մարգարեանի» գործարանի տերն էր, որ մեծ հարստություն էր դիզել ռազմի ժամանակ: Ունեցվածքն էր հարյուր հազար ռուբլի: Ամուսնացել էր Մարիամ Հարությունյանի հետ, որ գեղեցիկ էր եւ հարուստ: Ամուսնությունից հետո Մնիկոն սկսեց ուրիշ կանանց հետ էլ սիրավեպեր ունենալ, որ Մարիամին շատ էր նեղացնում: Ամուսինը նրան խոստացել էր, որ այլեւս չի դավաճանի, բայց խոստումը չէր կատարում:

— Ես ուզում եմ, որ դու ինձ սիրես, ինչպես առաջ էիր սիրում, — ասաց Մարիամը:

— Ես քեզ սիրում եմ, — պատասխանեց Մնիկոն:

— Ուրեմն ինչո՞ւ ես ինձ խաբում:

— Ես քեզ չեմ խաբում:

— Ինչո՞ւ ես ուշացել:

— Ես ասացի, որ նոր զգեստներ եմ պատվիրել:

— Ինչո՞ւ ես ինձ հետ չեկար:

— Ես ուզում էի քեզ անակնկալ անել:

— Ինչո՞ւ ես ինձ խաբում:

— Ես քեզ չեմ խաբում

Լէոն Թոլսթոյ
հայ գրականութեան մէջ

ՄՄԲ.— Ամփոփուած եւ աբեւմտեան աշխարհաբարի վերածուած «Սով. Հայաստան» ամսագրի 1948 Օգոստ. 1 թիւէն. —

Նիկոլայեվիչ Թոլսթոյի ծննդեան 120ամեակը լրացաւ: Անոր ստեղծագործութիւններուն մէջ իր խոր եւ բազմակողմանի արտայայտութիւնը գտած է ամբողջ ռուսական կեանքը, մասնաւորաբար 1861-1905ի շրջանը, երբ դրամատիրութեան արագ զարգացման հետեւանքով այլեւս անգամանալի կերպով կը խորտակուէր նահապետական կարգն ու կենցաղը եւ կը սկսէր նորը:

Բարդ եւ ընկերային խոր հակասութիւններով շրջան էր, երբ դրամատիրութեան առջեւ տեղի կուտար դարերով կազմակերպուած կենցաղը, կը վլէին չատոնց սրբազործուած ընկերային կարգերը, բարոյականը, եւ ժողովրդական զանգուած – ները ենթարկուելով հզէյային շահագործման, կը լեցուէին զայրագին աեւելութեամբ դէպի միապետութիւնը, դէպի անոր սահմանած օրէնքները, տիրող բարոյականութիւնը, դէպի այդ բոլորը սրբազործող հաւատքը եւ ամէն տեղապատմութիւնները կը բարձրանային: Շրջան մըն էր երբ զանգուածները անզօր էին որոշելու իրենց ապրելակերպը, երբ անոնց յեղափոխական ընդվզումները տակաւին տարերային հանդամանք ունէին եւ դեռ պարզ չէր անոնց համար իրենց իսկ երազած «երկրային դրախտի» եւ «արդար» կարգերու ընկերային բովանդակութիւնն ու ձեւը:

Ահա ռուսական կեանքի այդ բարդ եւ ներքին խոր հակասութիւններով լեցուն շրջանի ճշմարիտ պատկերը կուտայ Թոլսթոյ:

Լենինի տեսակէտով, որպէսզի Թոլսթոյի դերարուեստական գործերը ունենան բազմամիլիոն ընթերցողներ, պէտք է որ զանգուածները կեանքի մարդկային պայմաններ ստեղծեն իրենց համար, երբ անոնք կը տապալեն կալուածատէրերու եւ դրամատէրերու յուծը: Եւ Թոլսթոյ որ անցեալին մէջ կը պատկանէր մարդկութեան «չնչին փոքրամասնութիւն», դարձաւ հանրութեան տեսիլ կանութիւն սովետական հասարակակարգի օրով:

Իրրեւ դերարուեստական դրող, Թոլսթոյ իր դերարուեստական գործունէութեան սկիզբէն իսկ գրաւեց հայ ընթերցողին եւ գրականութեան հայ գործիչներուն ուշադրութիւնը: Գրեթէ բոլոր հայ անուանի հեղինակները իրենց յիշողութիւններու եւ ինքնակենսագրականներու մէջ կը յիշատակեն Թոլսթոյն, իրրեւ մէկը որուն գործերը մեծապէս ազդած են իրենց վրայ, մղում են տուած ստեղծագործելու եւ իրենց երկերու մէջ ընկերային ուբաբոյական լուրջ եւ կարեւոր խնդիրներ առաջադրելու: Թոլսթոյ իշխած է իր ժամանակի ամբողջ համաշխարհային դրականութեան վրայ: Կորքին ըսած է թէ «քանի Թոլսթոյ կ'ապրի, կարելի է հանգիստ ու ապահով ըլլալ դրականութեան բախտի համար: Ան մինակ ու փառաւոր կերպով կը կատարէր բոլորիս գործը»:

Թոլսթոյի գործերէն թարգմանուած են հակերէնի միայն դերարուեստական երկերը, անոր կրօնա — բարոյական փիլիսոփայութիւնն ընդգրկող երկերը չեն թարգմանուած:

80ական թուականներէն ի վեր Թոլսթոյի գերքերը թէ թարգմանուած եւ թէ հրատարակուած են մէկէն աւելի անգամներ, Պերճ Պռօշեան ժամանակին թարգմանած է Կովկասեան գերին (1894) «Մանկութիւնն ու Պատանեկութիւնը (1899): Երբոյդ անգամ այդ երկերը լոյս տեսած են եւ վերախմբագրուած մեր օրերուն, սովետական հրատարակութեամբ:

1901ին «Մուրճ» ամսագրին մէջ սկսան հրատարակել « Ճարութիւն » վէպը Տիգրան Յովհաննէսեանի դերարուեստական թարգմանութեամբ: 1911ին լոյս տեսաւ նոյն վէպին վերախմբագրուած հրատարակութիւնը: Արեւմտահայերն ալ թարգմանած են եւ հրատարակած « Ճարութիւն » վէպը Պոլիս 1910 — 1911, թարգմանուած ոչ թէ ռուսերէն բնագրէն, այլ ֆրանսերէն թարգմանութենէն:

1893էն մինչեւ 1905 «Կրէյցերեան Սոնատ »ը լոյս տեսած է երեք տարբեր հրատարակութեամբ:

ՊՈՒՏՄ ԾԻՆԱՂ...

Միամտականի...

— Հա՛յ էք, բարեկամ: Ո՞րտեղացի էք: Չեզ տեսած եմ կարծեմ: Ձեր անունը է՛. է՛ ..

— Իմամչըքմազեան: Եղնիկ Ուսլումեան :

— Օ՛ օ՛: Եղած եմ այդ քաղաքը: Ինչ աղուոր տեղ է: Սքանչելի պարտէզներ, ջուրեր ունիք : Ձեր տէրտէրն ալ կը ճանչնամ: Տէր Մելիտոսը ...

— Մենք այդ անուններով տէրտէր չունինք :

— Կեցիր, սեթել բան: Տէր, Տէր...ինչպէս էր ճանըմ, մոռցած եմ: Աանկ մօրուսաւոր, երկարի մօտ հասակով: Գէր ըսեմ, նիհար ըսեմ ...

— Տէր Սերոբէ էր անունը :

—Այո՛, այո՛, Տէր Սերոբէ, հա այո: Ինչպէս էք տեսնենք Պ. Եղնիկ: Կին, զաւակներ ունի՞ք :

— Ամուրի եմ, բարեկամ:

— Աղբար կարգին՛ք քեզի: Ես հարուստ կնիկ մը կը ճանչնամ: Անցած օր ուսելիք բաներ մը ուզեց տարի եւ...

— Ինչ, ուսելի՞ք կը ծախէք, քանի՞ն ...

— Ձեզի համար շատ աժան դիներով կրնամ տալ:

— Է, սանկ բաներ մը բեր ինծի :

— Այսօր ուրիչ մէկու մը խոստացայ: Իրամն ալ կանխիկ տուաւ, եթէ ոչ ձեզի կուտայի: Կը ճանչնա՞ք, Հաճի Բենիկ աղա կ'ըսեն:

— Վայ, բարեկամս է: Խնդրեմ քանի մը օրէն ինծի ալ բեր: Առէք դրամը կանխիկ տամ :

— Եղբայր, ի՞նչ պէտք կայ : Երբ որ բերեմ կը վճարէք: Դուք վստահելի մարդ էք: Ես իմամչըքմազիները լաւ կը ճանչնամ: Ինչորէ, տուէք նայինք, քանի որ այսպէս կը փափաքիք :

— Շատ չնորհակալ եմ, պարոն. ը. ը. Հա ձեր անունը չհարցուցի, կը ներէք:

— Ձիս բոլորը կը ճանչնան:: Առաքել Եափընտրեան: Ուրիչ ծառայութեան եթէ պէտք ունենաք կրնամ օգտակար ըլլալ: Օրինակ, Ամերիկա երթալ ուզողներ եթէ կան, դիւրութեամբ կրնամ անցագիր, վիզա եւայլն առնել:

— Ճիշդ իմ ուզածս էք եղեր: Ախ, երկար ատեն է որ կ'աշխատիմ Ամերիկայի համար: Կրնա՞ք բան մը ընել :

— Ընենք ալ խո՞սք է: Ես ձրի չոգենաւով ալ կրնամ ղրկել ձեզ իրրեւ գաղթական: Մենք միջոցը ունինք: Անցած օր հինդ հոգինոց ընտանիք մը ղրկեցի: Թէեւ քիչ մը ծախք կ'ըլլայ: Բայց քեզի համար չէ:

— Խնդրեմ: Կրնա՞մ մաս մը դրամ վճարել :

— Երբ որ յաջողինք, այն ատեն բան մը կ'ընենք: Եթէ կ'ուզէք,սանկ մէկ-երկու թուղթ մը տուէք:Ձեր արժանապատուութիւնը չվիրաւորելու համար կ'առնեմ :

— .....

— Լաւ միտքս ինկաւ: Խեղճ ընտանիք մը կայ: Քաւականըզ հիւանդ, կինը տկար: Ախ, ինչ դժբաղդին բան է ղրկայուն ըլլալ: Չի՞ք կրնար մաս մը օգնութիւն իրենց համար: Հազարնոց մը կը բաւէ: Հաճի Բենիկ աղան ալ աղուոր գումար մը տուաւ:Ինչ բարի եւ ազնուական մարդ է...

— Հինդ հարիւր մը տամ: Այս օրերս չատ նեղն եմ: Ուրիշ ատթիւ կրկին հրամմեցէք, խնդրեմ: Ապրանքները ե՞րբ կը բերէք :

— Վաղը, վաղը անմիջապէս... Ամերիկայի մասին ալ ձեզի լաւ լուր մը հետը կը բերեմ: Մնաք բարով ...

Եւ Պ Առաքելը կը մեկնի դրպանելով միամիտ եզնիկին կանխավճարները: Իսկ Եղնիկ մինչեւ այսօր կը սպասէ եղեր ուտեստեղէնի ծրարներուն, Ամերիկայի անցագրին եւ չոգենաւի ձրի տոմսակին ...

Այս պարոն Առաքելներէն բաւական մը կան մեր մէջ, որոնք տուները կը մտնեն դաւնուկի պէս եւ կ'ելլեն գայլի նմանութեամբ:

Ուրիչ ապրանք մըն ալ կայ, որ նամականերով արտասահմանի բարեկամներուն կը ներկայանան, «մեռանք կորանք», «ձիու միս կ'ուտենք հոս Ցըրանսայի մէջ» ողբերգութիւններով՝ Ամերիկա – ներէն, Պոլսէն, ուտեստի ծրարներ եւ դրամ չորթելու համար :

Եւ այս երկիրներու միամիտները «վայ, ձիու միս կ'ուտէ եղեր մեր Պ. Եդուարդը Փարիզի մէջ, բան մը ընենք, ճար – ճարակ եւ ուտելիք հասցընենք»ով իրար կ'անցնին, առանց դիտնալու որ հոս Պ. Եդուարդները ճոխ կերպով կ'ապրին կ'ուտեն, կը խմեն, կանայս առնեն եւ ...

Ձիու միս, Փարիզի մէջ ամենայարգի անուններէն է, մանաւանդ տկար–ստամոքսներուն համար:

Հայու բուն–սիրտը: «Հայ է, աղբար, սո՞ւտ պիտի խօսի» միամտութիւնը՝ հաւերուն իսկ նախանձը կրնայ չարժել... Կ. ՊԵՏՈՒՇ

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (45)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՔԱՐԱՁԻՆ ԿԻԼԻԿԻԱ

— Ներէ՛ իշխան, ես փառք Աստուծոյ հարուստ եմ քանի որ ծովուն վրայ հոռոմի նաւ կը պատի եւ ես ալ կը պատիմ, ստակի նեղութիւն չեմ դիտեր ինչ է: Ուրիչ ազգի՝ Աստուած վկայ՝ դպած չունիմ, անոնք մեզի ինչ ըրին եւ ինչեր կ'ընեն: Մնաս բարով ուրեմն, ըսաւ եւ անհետ եղաւ:

Երբ վարդապետը ու Թորոս մնացին.

— Զորս օր դեռ ձեզի հետ պիտի ըլլանք, ըսաւ Թորոս:

— Երանի՛ թէ աւելի երկայն ժամանակ ձեզ հիւր ունենայի,պատասխանեց վանահայրը, բայց կ'երեւայ թէ այս օրերս հոս ալ նաեւ իրենց չարութիւնը աւելցուցեր են Հոռոմք, վասնզի սկսեր են թշնամական հոգի ցուցնել, եւ նեղութիւն տալ Լէֆքօշա մեր ազգայնոց. ամէն կողմ հալածանք մեր անպէտ ազգին վրայ կը տեղայ. Աստուած մեր աղաչանքները լսէր եւ փրկութեան դրօշակը տար ան ձեռքին որ իր ընտրեալն է արդէն, տար իրեն զօրութիւն եւ յաղթութիւնիրգործը ի գլուխ հանելու: Այս է ահա մեր ցերեկուան ու գիշերուան աղօթքը. երանի թէ մեր ձայնը ընդունելի ըլլար:

— Հայր սուրբ, թէ որ ձեր ցուցուցած նաւավարին եւ ձեր հիւրընկալութեան հաւասար է աղօթքը՝ մեր ամէն գործը պէտք է յաջող երթայ:

Աս երիտասարդը որ յիշեցի՝ իմ տղայութեանս ընկեր՝ երբ անունը տուաւ, շատ քաջ եւ սրամիտ տղայ կ'երեւայ, ես շատ չնորհակալ եմ ձեզի :

— Մենք ձեզի չնորհակալ պէտք է ըլլանք ազգ եւ եկեղեցի, երբ յաջողիք մեծ գործը ի գլուխ հանել. քանի որ ձեր հայրը Լեւոն եւ դուք դերի եղաք, ալ Ցունաց ըրբութեան չափը անցաւ ամէն տեղ, ամէն հարստահարութեանց,ամէն բռնութեանց, ամէն նախատանաց ենթակայ եղաւ մեր ազգը, մեր խաչն ու աւետարանը կը հայհոյեն, չկրցանք հասկցնել այս ամբարտաւան ազգին թէ խաչ եւ աւետարան միեւնոյնն է ամէն քրիստոնեայի համար, Տէրն ինք այց ընէ մեր տառապեալ ազգին. քանի անգամ աղերսագիր տուինք կաթողիկոսին որ գոնէ Լամբրոնի իշխանաց ձեռքով կայսեր խնդիր ընէ որ զմեզ չի չարչարեն. բայց կիպրոս ուր, կայսրը ուր. Լամբրոնի իշխաններն ալ կէս հոռոմցած, թէ որ կաթողիկոսն իրենց աղգակից չըլլար մինչեւ հիմա բոլորովին հոռոմ եղած էին: Դարձեալ կ'ըսեմ, Աստուած քու սուրդ հատու ընէ, իշխան:

Այս խօսքիս վրայ ելան, Թորոս ամէն բան եւխիմէի հաղորդեց, ամէն վտանգ աչքին առնելու դրաւ, որ հանդարտ մտիկ ընելէն վերջ.

ՏԵՐՆՆԵՑ

Լեւոն Թոլսթոյ
հայ գրականութեան մէջ

ՄՄԲ.— Ամփոփուած եւ աբեւմտեան աշխարհաբարի վերածուած «Սով. Հայաստան» ամսագրի 1948 Օգոստ. 1 թիւէն. —

Նիկոլայեվիչ Թոլսթոյի ծննդեան 120ամեակը լրացաւ: Անոր ստեղծագործութիւններուն մէջ իր խոր եւ բազմակողմանի արտայայտութիւնը գտած է ամբողջ ռուսական կեանքը, մասնաւորաբար 1861-1905ի շրջանը, երբ դրամատիրութեան արագ զարգացման հետեւանքով այլեւս անգամանալի կերպով կը խորտակուէր նահապետական կարգն ու կենցաղը եւ կը սկսէր նորը:

Բարդ եւ ընկերային խոր հակասութիւններով շրջան էր, երբ դրամատիրութեան առջեւ տեղի կուտար դարերով կազմակերպուած կենցաղը, կը վլէին չատոնց սրբազործուած ընկերային կարգերը, բարոյականը, եւ ժողովրդական զանգուած – ները ենթարկուելով հզէյային շահագործման, կը լեցուէին զայրագին աեւելութեամբ դէպի միապետութիւնը, դէպի անոր սահմանած օրէնքները, տիրող բարոյականութիւնը, դէպի այդ բոլորը սրբազործող հաւատքը եւ ամէն տեղապատմութիւնները կը բարձրանային: Շրջան մըն էր երբ զանգուածները անզօր էին որոշելու իրենց ապրելակերպը, երբ անոնց յեղափոխական ընդվզումները տակաւին տարերային հանդամանք ունէին եւ դեռ պարզ չէր անոնց համար իրենց իսկ երազած «երկրային դրախտի» եւ «արդար» կարգերու ընկերային բովանդակութիւնն ու ձեւը:

Ահա ռուսական կեանքի այդ բարդ եւ ներքին խոր հակասութիւններով լեցուն շրջանի ճշմարիտ պատկերը կուտայ Թոլսթոյ:

Լենինի տեսակէտով, որպէսզի Թոլսթոյի դերարուեստական գործերը ունենան բազմամիլիոն ընթերցողներ, պէտք է որ զանգուածները կեանքի մարդկային պայմաններ ստեղծեն իրենց համար, երբ անոնք կը տապալեն կալուածատէրերու եւ դրամատէրերու յուծը: Եւ Թոլսթոյ որ անցեալին մէջ կը պատկանէր մարդկութեան «չնչին փոքրամասնութիւն», դարձաւ հանրութեան տեսիլ կանութիւն սովետական հասարակակարգի օրով:

Իրրեւ դերարուեստական դրող, Թոլսթոյ իր դերարուեստական գործունէութեան սկիզբէն իսկ գրաւեց հայ ընթերցողին եւ գրականութեան հայ գործիչներուն ուշադրութիւնը: Գրեթէ բոլոր հայ անուանի հեղինակները իրենց յիշողութիւններու եւ ինքնակենսագրականներու մէջ կը յիշատակեն Թոլսթոյն, իրրեւ մէկը որուն գործերը մեծապէս ազդած են իրենց վրայ, մղում են տուած ստեղծագործելու եւ իրենց երկերու մէջ ընկերային ուբաբոյական լուրջ եւ կարեւոր խնդիրներ առաջադրելու: Թոլսթոյ իշխած է իր ժամանակի ամբողջ համաշխարհային դրականութեան վրայ: Կորքին ըսած է թէ «քանի Թոլսթոյ կ'ապրի, կարելի է հանգիստ ու ապահով ըլլալ դրականութեան բախտի համար: Ան մինակ ու փառաւոր կերպով կը կատարէր բոլորիս գործը»:

Թոլսթոյի գործերէն թարգմանուած են հակերէնի միայն դերարուեստական երկերը, անոր կրօնա — բարոյական փիլիսոփայութիւնն ընդգրկող երկերը չեն թարգմանուած:

80ական թուականներէն ի վեր Թոլսթոյի գերքերը թէ թարգմանուած եւ թէ հրատարակուած են մէկէն աւելի անգամներ, Պերճ Պռօշեան ժամանակին թարգմանած է Կովկասեան գերին (1894) նակին թարգմանած է Կովկասեան գերին (1894) «Մանկութիւնն ու Պատանեկութիւնը (1899): Երբոյդ անգամ այդ երկերը լոյս տեսած են եւ վերախմբագրուած մեր օրերուն, սովետական հրատարակութեամբ:

1901ին «Մուրճ» ամսագրին մէջ սկսան հրատարակել « Ճարութիւն » վէպը Տիգրան Յովհաննէսեանի դերարուեստական թարգմանութեամբ: 1911ին լոյս տեսաւ նոյն վէպին վերախմբագրուած հրատարակութիւնը: Արեւմտահայերն ալ թարգմանած են եւ հրատարակած « Ճարութիւն » վէպը Պոլիս 1910 — 1911, թարգմանուած ոչ թէ ռուսերէն բնագրէն, այլ ֆրանսերէն թարգմանութենէն:

1893էն մինչեւ 1905 «Կրէյցերեան Սոնատ »ը լոյս տեսած է երեք տարբեր հրատարակութեամբ:

«Պատերազմ եւ խաղաղութիւն » եւ « Աննա Քարենինա » վէպերը առաջին անգամ կը թարգմանուին Պոլիս, 1911ին արեւմտահայ դրական լեզուով: Սակայն ատոնք լրիւ չեն, կրճատուած թարգմանութիւններ են եւ լեզուն անմատչելի էր հայ ընթերցող հասարակութեան ճնշող մեծամասնութեան: Վէպեր որոնց մէջ արտայայտուած է ռուսական նկարագիրը, ռուս կեանքը եւ ռուս մարդը իր խոհեմով, իր երազանքով ու հերոսականութեամբ: «Պատերազմ եւ խաղաղութիւն»ը այս անգամ թարգմանած է Ստեփան Զօրեան: Նոր լրիւ թարգմանութեամբ լոյս է տեսած նաեւ «Աննա Քարենինա» վէպը: Սովետական տպարիններուն թարգմանուած եւ երկու հրատարակութեամբ լոյս է տեսած Թոլսթոյի « Կազակներ » վիպակը, որուն գործողութիւնը կը կատարուի Կովկասիմէջ: Նոր թարգմանութեամբ եւ հրատարակութեամբ լոյս տեսած են վերջին տարիները «Հաճի Մուրատ»ը եւ « Սեւաստապոլեան Պատմուածքներ »ը, ինչպէս եւ «Պոլիկուշկա » հանճարեղ պատմուածքը :

Գ. Սունդուկեան թարգմանած է « Կենդանի Դիակ» թատերգութեան մէկ տեսարանը: Գ. Լեւոնեան «Լուսաւորութեան պտուղներ » զաւեշտը, եւ քանի մը պատմուածքներ, որոնց թարգմանութիւնը կատարած են տարբեր ժամանակներու մէջ տարբեր անձնաւորութիւններ — աւելի կամ պակաս յաջողութեամբ:

Թոլսթոյի հետ ոչ յարաբերութիւններ ըստեղծած են կարգ մը հայ հանրային եւ գրական դէմքեր (Գր. Զոհրապ, Լ. Սարգսեան, Ատրպետ, Վ. Տոտոմեանց եւ ուրիշներ): Բանաստեղծ Վ. Տէրեան ներկայ եղած է Թոլսթոյի թաղման: Հայ պարբերական մամուլը յաճախ անդրադարձած է Թոլսթոյի երկերու քննադատութեան եւ վերլուծման, որոնց մէջ Սա. Շահումեան եւ Ս. Սպանդարեան :

Ներկայիս Ա. Հայաստանի Պետական Հրատարակութեան կողմէ ձեռնարկուած՝ Թոլսթոյի հայերէն 10 հատորնոց երկերու ժողովածուի հրատարակութեան բաժանորդագրութիւնը մեծ ուշադրութիւն կը պատճառէ :

Թոլսթոյ սովետական երկրին մէջ կենդանի է եւ սիրուած: Անոր երկերը քանի մը տասնեակ միլիոններով հրատարակուած են: Մատնեքի պէս կը պահուին մէկ միլիոնի հասնող անոր ձեռագիրները, իրերը եւ առարկաները :

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՈՒՐԵԱՆ

պէսզի դրամը չկրճտանի: Հետեւաբար անհրաժեշտ է կարելի եղածին չափ չուտ քուէարկել հաւատարակուած ելմտացոյցը :

Նոր նախահաշիւը եւ տուրքերու օրինագիծը Ազգ. ժողովին յանձնուած ըլլալով, պիտի քըն – նուին երեքշաբթի օր :

Զբոչիլի գաղտնի ևաամակը Սթալինի

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, վիճարանութիւնները չարունակուեցան արտաքին քաղաքականութեան մասին: Այս առթիւ չանդիսլից յայտնութիւն մը ըրաւ նախորդ վարչապետը, Զըրչիլ: Պատմեց թէ 1945 Ապրիլ 29ին անձնական նամակ մը գրած էր Սթալինի, ազդարարելով թէ « Մեծն Բրիտանիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ռուսաստանի միջեւ ծագած կռիւները պիտի պատակտեն աշխարհը » : Եւ կատակ կարգ մը հատուածներ՝ մեքենադիր նամակէն :Ակնարկելով լեհական հարցին, Զըրչիլ կ'ըսէ թէ «Մեծն Բրիտանիա ոչ պիտի քաջալերէ, ոչ այ պիտի թոյլատրէ լեհական ոչ – բարեկամ կառավարութիւն մը Ռուսիոյ հանդէպ» : Կը խօսի նաեւ Գունաստանի մասին, ըսելով թէ Անգլիա ուրիշ չուզեր եթէ ոչ անոր անկախութիւնը եւ հոգային ամբողջութիւնը » : Ու վերջապէս կը յայտարարէ թէ ամբողջ անգլեւսաքսոն աշխարհը կ'ուզէ անկեղծօրէն գործակցիլ ռուս խորհրդային հզօր հանրապետութեան հետ եւն. :

Շարունակելով իր ճառը, Զըրչիլ առաջարկեց որ Ֆրանսա — ան որ ամէնէն աւելի տառապեցաւ — դլուխն անցնի չարժումի մը, եւրոպական ընտանիքին մէջ վերադարձնելու համար դերմանիոյ ժողովուրդը : «Դերմանիոյ հետ այս հաչտութեան չնորհիւ միայն Ֆրանսան պիտի կրնայ վերագրաւել իր դիրքը Եւրոպայի դեկավարութեան մէջ : Հարկ է վերջացնել այն հազարամեայ պայքարը որ աւերեց Եւրոպան, գրեթէ կործանելով համաշխարհային քաղաքակրթութիւնը » :

Ցետոյ թելադրեց կարելի եղածին չափ չուտ դադրեցնել, դերմանական գործարաններու քանդումը, ճանչնալ սպանիական կառավարութիւնը , դեսպան դրկել եւ այդ երկիրն ալ ան դամ ընդունիլ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան :

Ծօսեցաւ նաեւ Չինաստանի, Պաղեստինի եւ ուրիշ միջազգային խնդիրներու մասին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՔՎ

Չինաստանի համայնավարները յառաջ կըխտան չարունակ : Վերջին լուրերու համաձայն, միայն 45 քիլոմեթր հեռու են Նանքինէն : Պաշարման վիճակ հրատարակուած է ամբողջ երկրին մէջ :— Կառավարական զեկոյցը կ'ըսէ թէ 20.000 կարմիր դինուորներ չարդուեցան ճակատամարտի մը ըն – թացքին :

Ամերիկեան դեսպանին դէմ քննութիւնը վերսկսաւ Ուշինկթընի մէջ : Գլխաւոր նպատակն է դինակցութիւն մը հաստատել Մ. Նահանգներուն եւ արեւմտեան Եւրոպայի միջեւ : Եւրոպացիները կը պահանջեն դինուդական դաշինք մը կնքել 50 տարուան համար, Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի հետ : Կը պահանջեն նաեւ որմ Նահանգները յանձն առնեն անմիջապէս պատերազմ յայտարարել, եթէ իրենցմէ մէկը յարձակման ենթարկուի Խ. Միութեան կամ ուրիշ ազդի մը կողմէ :

Լոնտոնէն վճռապէս կը հերքեն այն լուրը թէ թագաւորին մէկ սրունքը պիտի կորսի եւ թէ ամերիկացի բժիշկ մըն ալ խորհրդակցութեան հրաւիրուած է :

Հինգ միլիոն Ֆրանք յափշտակուեցաւ Ազգային ապահովութեան տեսչութեան ելմտական բաժնի դրասենեակէն : Նոյն օրը յարձակում կատարուեցաւ Պանք տը Ֆրանսի Սէնթ Ուէնի մասնաճիւղին վրայ : Գողերը մէկ միլիոն յափշտակեցին , վիրաւորելով դանճապահ մը : Լիոնի մէջ ալ յարձակում մը փորձուեցաւ Պանք տը Ֆրանսի մասնաճիւղին վրայ, բայց անյաջող : Աւազակներէն մէկը վիրաւորուելով ձերբակալուեցաւ :

Հինգարիոց նոր վարչապետ ընտրուեցաւ Իմրէ Նագի, որ նախապէս չունեւոր դիւղացի մըն էր (կուլակ) :

Դպրոցականներու թիւը 4 միլիոնէն հինգ միլիոնի պիտի բարձրանայ մօտերս : Տեղ չկայ աւելցած մէկ միլիոնին համար :

LA MÉDITERRANEÏNE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵԻԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ , օղի եւ աղանդեր :

Հեռաձայն PRO. 03-98

ՊԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԻՋ , «Արծիւ» ենթակոմիտէի կողմէ , մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 23, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reineի նոր եւ չքեղ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Հայկական եւ եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութիւն. — Հանրակառք Porte d'Orléansէն առնել 188 թիւ եւ իջնել Place Condorcet. métro Bourg la Reine :

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՆԻԼԻՆ ՊՈՒՍ. ՔՈԼՈՄՊԻ մասնաճիւղին Թէյասեղանը իր վերակազմութեան առթիւ, տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 12ին, կիրակի ժամը 3ին ընկերվարականներու սրահին մէջ, Ave. d'Argenteuill: Կը հրաւիրուին ընկերուհիներ եւ համակիրներ : Մուտք 50 ֆրանք:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիէ մասնաճիւղին կողմէ : Կիրակի 12 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, Պէն Տուչի սրահը, 1 rue Jules Ferry à Petit Ivry, métro Porte de Choisy :

Կը խօսի Տիկին Ս. ՑԱԿՈԲԵԱՆ (Շրջ. վարչութիւն) : ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ եւ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ – ԿԱՆ ԲԱԺԻՆ:

Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի Թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի «ՊԱՏՈՒՈՒՈՑ ԴՈՂ»Ը երկու արար:

Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 6էն, դեվարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի Նուագախումբին : Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով :

Մուտք 100 ֆրանք :

Ծանօթ.— 125 թիւ հանրակառք առնողները պէտք է իջնեն rue Jules Ferry, ճիշդ սրահին մօտ:

ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այրէ Տիկին Մանեա Կարապետեան եւ զաւակները, Սարգիս եւ Աշխէն կը յայտնեն թէ այս կիրակի 12 դեկտեմբեր յետ պատարագի հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ա – մէրիկացի եւ հօր՝ ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի (Արջ Պետրոս) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Կարապետեան, Անդալատեան, Մուրատեան դերդաստաններու բոլոր ննջեցեալներու յիշատակին : Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին այդ հանդուցեալին չիրմին, Պանեէօյի (Բոմիւն) գերեզմանատունը : Սիրով կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարդող ընկերներն ու բարեկամները :

ՃԱՇԱՐԱՆ

AU CHAPON FIN ՍՄԲԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպլիէրէն 50 մեթր հեռու միայն :

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած : Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարքէն խուսափելու համար , դիմել՝

Գ. Կրօնիկ Ալեսանի

ԱԳԱՀՈՎԱԴՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մեքենայէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ :

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ , ձեռական աշխատանքով :

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար :

ԴԻՄԵՑՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՇ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՎԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԱՐԱՄ խումբը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին:

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆի Հ. Ց. Դ. «ընկեր կարօ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը վաղը, երկուշաբթի ժամը 4ին, Սոսիէթէ Սաւանթի մէջ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒՐԹԱՖԵԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետարանական Եկեղեցիներու նախագահ վերապատուելի փրոֆ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs: Այս կիրակիի քարոզի նիւթն է «Ներկայ Ազգերու եւ Քրիստոսի վարչակարգը »:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS
Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մասնակցութեամբ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ճատագրին մաս կը կազմեն հեռաձայնները տաս, Դլիդոր Սիմոն. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ութը նոր գործերով :

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise , Maison Massis, 21 rue Saulnier, Քամպուճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշաղլեան rue Rèbéval, դրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ՁԱՒԱՐ ԵՒ ԿՈՐԿՈՏ

Մանր եւ խոշոր տեսակը ԿԻԼՕՆ **110** ՖՐԱՆԿ

Alimentation générale

MAISON ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

4 Rue d'Alexandrie, Paris (2)

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անդամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ – թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆ

68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի դանէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուանոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջան վաճառորդներու համար :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 14 Décembre 1948 երեքշաբթի 14 ԴԵԿՏԵՄԲ.

Թ. ՏԱՐԻ — 29e Année N° 5719-ՆԴ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹՒ. 1130 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱԶԱՒՄ ԱՂՄՈՒԿ ..

Ամէնէն լաւատեսներն ալ չեն ծածկեր իրենց յուսախաբութիւնը՝ Ազգաժողովի Գ. նստաշրջանէն :

Ճիշդ է որ նստաշրջանը չէ լրացած տակաւին եւ պիտի վերսկսի յառաջիկայ ապրիլին, Նիւեմբէր :

Բայց, այն ինչ որ տեսանք Փարիզի մէջ, Սեպտ. 21էն սկսեալ, ոչինչ ունի բարենշան, վաղուան համար :

Արդարեւ, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը տակաւին այնքան զօրացած, ամրացած չէ, իր կամքը պարտադրելու համար՝ միջազգային կնճիռներու լուծին մէջ :

Մանաւանդ որ, հինգ, աւելի ճիշդ՝ երեք Զօրէրը չարաչուք ազդեցութիւն մը կը գործեն իրենց յարաճուն վէճերով եւ պառակտումներով :

Վիճակագիր մը հաշուեր է թէ տասը միլիոն բառ արտասանուեցաւ 413 ճառախօսներու կողմէ, 84 օրերու ընթացքին :

Կը մնայ ճշդել թէ այդ ճառերէն, տասը միլիոն բառերէն քանի՞ միլիոնը ծառայեցին խաղաղութեան դատին, փարատելով փոխադարձ վէճերն ու կիրքերը ...

Ամէն պարագայի մէջ, հաշուեկշիռը բացասական է, քաղաքական տեսակէտով :

Նորէն ամպ եւ մշուշ՝ այն բոլոր խնդիրներէ բուն մէջ որ միտք եւ արիւն կը պղտորեն :

Անորոշ, տագնապական բանաձեւեր՝ մասնաւորապէս վինթրոփութեան, ապառազինութեանց կրճատման եւ յարակից հարցերու մասին : Ինչպէս Ժընեւի Ազգաժողովին մէջ :

Միայն ընկերային խնդիրներու քննութեան առթիւ էր որ կարելի եղաւ դրական եզրակացութեանց յանգիլ :

Առիթ ունեցանք չօշափելու այդ խնդիրներէն մէկը, ցեղասպանութեան պայմանագիրը, որ քուէարկուեցաւ միաձայնութեամբ :

Միւս կարեւոր յաջողութիւնը — բարոյական յաղթանակ — եղաւ Մարդկային Իրաւունքներու Տիեզերական Յայտարարութիւնը, որ քուէարկուեցաւ 0ի դէմ 48 ձայնով : Զեռնպահ մնացին ութ ազգեր, դիւանագիտական Խ. Միութեան :

Ինչպէս միշտ, Մոսկուայի ներկայացուցիչները այս հարցին առթիւ ալ փորձեցին արժանացնել Մարքս — Լենինեան տեսութիւնները : Բայց տեսնելով որ մեծամասնութիւնը մտիկ չընելու տրամադրութիւն չունի, առաջարկեցին յետաձգել :

Իրենց պահանջներէն մէկն էր յայտարարութեան մէջ արձանագրել «ժողովրդավարութիւն», «ֆաշականութիւն » , « նացիականութիւն » բառերը : Արեւմտեան ազգերու պատուիրակները մերժել տուին այս «մանրուքները», որոնք դուրս պիտի բանային ակադեմական հակաճառութեանց, ինչպէս քաղաքական կեանքի մէջ :

Խորհրդային պատուիրակները համաձայնեցան նաեւ 11րդ յօդուածին տրամադրութիւնները :—

Ա.— « Ամէն մարդ իրաւունք ունի չարժումի եւ բնակութեան ազատութեան իւրաքանչիւր պետութեան սահմաններուն մէջ» :

Բ.— «Ամէն մարդ իրաւունք ունի ձգելու որ եւ է երկիր, մէկը ըլլալով իր հայրենիքը» :

Կ'արժէր դրի առնել կատարուած վիճաբանութեանց մանրամասնութիւնները , հաստատելու համար թէ ինչ խոր տարբերութիւններ կան երկու աշխարհահայեացքներուն միջեւ : Նոյնիսկ Մարդկային Իրաւունքներու, ազատութեան սկզբունքի մասին :

Ցայտարարութեան Ա. Բ. եւ Գ. յօդուածները հանդիսաւորապէս կը վաւերացնեն ԺԲ. դարու փիլիսոփայութեան երեք հիմնական սկզբունքները :— Եղբայրութիւն , Հաւասարութիւն , Ազատութիւն :

Այս վերջին յօդուածը — Ազատութիւն — կ'ըսէ :— « Ամէն անհատ իրաւունք ունի կեանքի , ազատութեան եւ իր անձին ապահովութեան » :

Միւս բոլոր կէտերն ալ այնպէս խմբագրուած են , որ տեղի չտան երկիմութեան , ծուռ մեկնութեանց կամ կամայականութեանց :

Սփոփանք մը մարդկութեան համար, այնքան անամէջ ազմուկներու մէջ : Պայմանաւ որ դուռ չբանայ նոր ճամարտակութեանց :

Հարկ է թարգմանել բոլոր յօդուածները, ամբողջական գաղափար մը կազմելու համար :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՒՐԳԻՆ ԱԼԻՄՇԱՀ

Տարի մը արդէն (1947 Դեկտ. 14) : Ու ամէն բան իր տեղն է միշտ ... Կը չարունակուի կեանքը բոլորին համար, իրեններուն սրտին մէջ միայն կը կոտորայ խոր վէրքը այս տուգին :

Բարեկամները կ'անդրադառնան իր անողոք բացակայութեան, ամէն անգամ որ կ'ափսոսան իր ձգած պարապը չափելով :

Այդ պարապը իր հօրենական տունէն սկսած տարածուեր է մեր «Արժէք»ներու տունէն ներս ալ :

Ու այդ Տո՛ւնը .. Որքա՜ն թափուր սենեակ – ներ ունի, ա՜ւ՛ղ :

Կարելի՞ է երեւակայել աւելի անողոք բան մը, քան կորուստը երիտասարդ կեանքի մը, որուն ամէն մէկ օրը պէտք էր բան մը տար իր շուրջբոլորին :

Վարակիչ զուարթութիւնը Գուրգէնին, անսահման բարի տրամադրութիւնը այդ միշտ լաւատես տղուն ի՞նչպէս պիտ հաշտուեցաւ այդ դաժան ու ժանտատեսիլ «անխուսափելի»ին հետ, որ կարծես չարախինդ հաճոյքն ունի յափշտակելու մեզի չատ սիրածդ, չատ հաւնածդ, չատ գնահատածդ : Այն որ սովորականէն դուրս է, այն որ իր տաղանդով ու իր կարելիութիւններով դիտէ գեղեցկացնել առօրեային տգեղութիւնը եւ ազնուացնել գռեհիկը :

Դեռ տարի մը առաջ որո՞ն մտքէն կ'անցնէր թէ Ալէմշահ պիտի հրաժարի այդ գեղեցիկ պաշտօնէն, իր տան բոմանդակութիւնը պիտի պարպէ մեծ մասով, եւ մեր տունին, Հայուն խարխուլ տունին ալ գեղեցիկ ու հաղուագիւտ մէկ զարդը պիտի փչրէ իր մեկնումով :

Ի դուր չէ որ ժողովուրդի մը արժէքը չատ անգամ կը չափեն իր Արուեստին չափանիշովը :

Ի դուր չէ որ բաած են չատ կանուխէն թէ «չարերը երդ չունին» :

Ահա իր արուեստով մեր արուր ակօսած մշակն է որ կ'ողբանք այսօր ալ, եւ իր երգին, կամ «Իմ երգին» թրթռուն ձայնալարերուն մէջէն կ'ոգեկոչենք իր բարի ժպիտը : ՍՕՍԻ

Ո՛Վ պատեցուց ռումբը

Կիրակի առաւ ժամը 1ին բուռն պայթիւն մը տեղի ունեցաւ Փարիզի փարթամ պողոտաներէն մէկուն՝ Ամբիւ տը լա Կոանտ Ամէի վրայ, չատ ծանր վնասներ պատճառելով : Պայթումին ուժգնութենէն ջարդուխփուր եղան հարիւրաւոր տուներու եւ խանութներու ապակիները : Ամբողջ ցուցափեղկեր փոշիացան : Մեծ վնասներ կրեցին կառատուն մը (Մայէր), Թուրիստ եւ Թրիատու գրճարանները, Ռուայալ Մայօ սինէման, Ալսին եւ փէօժօ վաճառատուները եւն .: Երկու կիներ թեթեւապէս վիրաւորուեցան :

Հրշէջներ եւ ոստիկաններ անմիջապէս օգնութեան հասնելով, զսան զժոխային մեքենային բերկորները : Պայթումի պահուն ճաշը նոր վերջացուցած էին 10—12 անգլիացի սպաներ, Թուրիստ գրճարանին մէջ : Կառատան վրայ կը գտնուէին երկու հրէական հաստատութեանց դրասենեակները :

Կը մնայ ճշդել թէ որո՛ւ դէմ ուղղուած էր այս եղեռնափորձը, Անգլիացիներո՞ւն թէ հրէական հաստատութեանց դէմ : Իրաղեկներու կարծիքով, ձեռնարկը քաղաքական հաղորդանք ունի :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ քաղաքական պարբերաթերթը . « Նոր ժամանակներ», որ արտաքին նախարարութեան տեսակէտները կը յայտնէ, վերջին խմբագրականով դիտել կուտայ թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա ճակատներ կը կազմեն առանձնորդութեամբ Մ. Նահանգներուն, ձեռնարկ մը «որ ուղղակի կը հակասէ անդլեսխորհրդային եւ ֆրանքեսխորհրդային դաշնագիրներուն» : Ցոռետեսներ կը կարծեն թէ Խ. Միութիւնը չեզոնալ պիտի յայտարարէ Անգլիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը, թէեւ առեւտուրը կը շարունակէ :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ՓԱԿՈՒՄԸ

ԻՆՉ ԳՈՐԾԵՐ ԿԱՏԱՐՈՒԵՑԱՆ

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Գ. նստաշրջանը , որ բացուած էր Սեպտ. 21ին, փակուեցաւ կիրակի առաւտ վերսկսելու համար Ապրիլ 1ին, Նիւ Եորքի մէջ :

Շաբաթ դիշեր ժողովը չարունակուած էր ուշ առեն, մինչեւ առաւտան ժամը 2, բայց կարգ մը խնդիրներ առկախ մնացած ըլլալով, հարկ եղաւ յաջորդ օրուան ձգել : Ժողովին վերջին գործն եղաւ հաշտարար յանձնախումբի մը ընտրութիւնը Պաղեստինի համար, բաղկացած՝ Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչներէն : Յանձնախումբը պիտի բանակցի Արաբներուն եւ Հրեաներուն հետ, ելք մը գտնելու համար : Ընտրութիւնը վաւերացուեցաւ 7ի դէմ 40 ձայնով : Պ. Վիշինսկի կ'ուզէր որ անդամներէն մէկը Լեհաստանի ներկայացուցիչը ըլլայ, բայց չատ չպնդեց :

Երկրորդ գործն եղաւ 6ի դէմ 48 ձայնով վաւերացնել Քորէայի հանրապետութիւնը (ամերիկեան չրջան) :

★ Անգլեսաքսոն Թերթերը կը գրեն թէ Արաբները գոհ եղան որ հաշտարար յանձնախումբին անդամներէն մէկը իսլամ է (Թուրք) : Լիբանանի վարչապետը, Ռիատ պէյ Սոլհ յայտարարեց թէ իրենք թշնամական դերք պիտի չբռնեն յանձնախումբի դէմ, ինչպէս ըրին ուրիշներ պալքանեան յանձնախումբին դէմ : Ամէն պարագայի մէջ, Միջին Արեւելքի պետութիւնները իր գործերէն պիտի դատեն յանձնախումբը :

Հաշտարար յանձնախումբին ընտրութեամբ , վերջ կը գտնէ Ազգաժողովի միջնորդին դերը (նախկին Կոմս Պերնատոթ, յետոյ իր փոխնորդը) : Հրեաներն ալ տրամադիր կ'երեւան բանակցութիւններ կատարելու յանձնախումբին հետ, օր առաջ կռիւը դադրեցնելու եւ տեւական խաղաղութիւն հաստատելու համար :

Երուսաղէմի հրէական ուժերուն հրամանատարը, դեր – գնդապետ Մոչէ Տայան, յայտնեց արաբ հրամանատարին թէ պատրաստ են բանակցելու Անդրյորդանի հետ : Երկու հրամանատարները համաձայնեցան բանալու Բեթղէհէմի ճամբան, որպէսզի քրիստոնեաները կարենան մասնակցիլ Ծնունդի ծէսին :

ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ

Աւելորդ է ըսել թէ Ազգաժողովը չատ քիչ գործ կրցաւ կատարել, այս երրորդ նստաշրջանին, որ տեւեց մօտ երեք ամիս : Վիճակագրութեան մը համաձայն, 58 ազգերու պատուիրակները աշխատած են 1800 ժամ, արտասանած են տասը միլիոն բառ : Նիստերու դումարն եղած է 619, ձախքերը՝ 2.315.000 տոլար :

Ահա թէ ինչ գործեր կրցած են կատարել. —

1. Հաստատում մարդկային իրաւունքներու յայտարարութեան,— առաջին միջազգային վաւերագիրը տիեզերական իրաւունքներու մասին :

2. Ստեղծում ցեղասպանութեան պայմանագրին, որ երբ ստորագրուի անդամակից պետութեանց կողմէ, պիտի ունենայ գաշնագրի ուժ, խափանելու համար մարդկային համբարքներու (փոքրամասնութիւններ) բնաջնջումը , ցեղային կամ կրօնական պատճառներով :

3. Մերժուեցաւ Խ. Միութեան բանաձեւը որ կ'առաջարկէր մէկ երրորդ համեմատութեամբ կրճատել ապառազինութիւնները եւ զինեալ ուժերը :

4. Հիւլէական ռումբի խնդիրը նորէն յանձնուեցաւ Ապահովութեան Խորհուրդին, որպէսզի ծրագիր մը մշակէ միջազգային հսկողութեան համար :

5. Մեքսիկա բանաձեւ մը առաջարկեց, փութալ եւ համար Գերմանիոյ եւ Ճափոնի հաշտութեան գաշնագիրները : Բանաձեւը քուէարկուեցաւ միաձայնութեամբ, առանց գործնական եզքի մը յանգելու :

6. Պաղեստինի համար եռանդամ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, փոխան միջնորդի :

7. Վաւերացուեցաւ Քորէայի տնտեսական չրջանին կառավարութիւնը եւ որոչուեցաւ անյապաղ քաչել օտար զինուորները :

8. Վերակազմուեցաւ Մանուկներու օգնութեան հաստատութիւնը, որուն դրամապէս օգնելու կոչուած են անդամակից պետութիւնները :

9. Վերահաստատուեցաւ պալքանեան յանձնախումբը, հակառակ Խ. Միութեան բողոքներուն :

Այս նստաշրջանին ամէնէն կարեւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլար իտալական գաղթականներու հարցին լուծումը. բայց նորէն յետաձգուեցաւ, համաձայնութիւն գոյացած չըլլալով Մեծերուն միջեւ :

★ «Փրաւտա» , Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, այս նստաշրջանը «բարոյական եւ քաղաքական յաղթութիւն մը կը նկատէ Խ. Միութեան եւ ուղեկից հանրապետութեանց համար :

« ՀՈՒՍԻՔ ԲԱՆՔ »

Նիստին փակման առթիւ, ճառեր խօսեցան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Թրիկվը Լի չնորհակալութիւն յայտնելով Ֆրանսայի հիւրընկալութեան

(Ուրիշներ շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐՈՒԱԾ ԽԱՒԱՐԻՆ ՄԷՋ

Բ.

Աչքին տուած այս դնահատութիւնս երբ պահ մը քննութեան կ'առնեմ՝ ուշադրութիւնս կը դրաւէ որ, քաղաքակրթութեան պատմութիւնը աչքի դործ է առաւելապէս : Երէկ յիշեցի թէ՝ Մաթէոս Աւետարանիչը աչքին կուտայ մտային լուսաւորութեան պաշտօնը, մինչ քիչ անդին Յովհաննու Աւետարանիչը նոյն այդ պատիւը կուտայ ականջին, երբ կ'ըսէ.— « Ի սկզբանէ էր Բանն» :

Ճոնական իմաստասիրութեան պատմութեան մէջ բացուած այս վէճը, աչքին եւ ականջին գերակայութեան հարցը դժուար չէ լուծել, մտածելով այն հնդիկ իմաստասէրներուն մասին որոնք մեհեանները ծածկող հսկայ թզենիներու չուքին տակ նստած, իմաստութեան ջրվէժով կը լեցնէին ա – կանջները, բայց այսօր, ինչ արձագանդ կը մնայ այդ ջրվէժէն, եւ վերջապէս ի՞նչ կը մնայ Սոկրատի իմաստուն հեդնանքէն, մինչ Պղատոն, Ա – րիստոտէլ անմահութեան կը տանին իրենց իմաստութիւնը, չնորհիւ աչքին որ դիրը ճանչցաւ :

Աչքի եւ ականջի գերակայութեան այս վէճը նոր ձեւ մը կ'առնէ մեր դարուն մէջ: Կը յիշեմ, քանի տարի առաջ « Les Nouvelles Littérairse » արձագանգ կ'ըլլար երկու մեծ գեղեցկադէտներու տեսութեանց, Ֆրոէյ, Իտալացի եւ ա'Օրսէ ,սպանացի, երկու վարպետներ վերջնահատութեան կ'ենթակէին աչքին եւ ականջին արժէքը քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ: Ոմանք վէճը վախճանի չհասած դիրք կը բռնէին աչքին ու ականջին թեր ու դէմ: Հարցը լուծուած չէ ան – շուշտ, բայց ականջը պիտի մնայ միշտ կրտսեր զգայարանք մը, հակառակ երաժշտութեան ճամբով ամբոխները խանդավառելու իր կարողութեամբ ցոյց տուած նուաճումներուն :

Աչքը պիտի թագաւորէ տակաւին իբրեւ իմաստութեան աղբիւր, եւ յաւիտենականութեան հաղորդակից :

Եթէ ուսումնասիրութիւն մը կատարել ըլլար նպատակ, ես պիտի կրնայի ցոյց տալ նոյնիսկ լեզուին մէջ, որ մէկ կալուածն է ականջին, թէ՝ որքան անսահման է աչքին դերը: Բերականութեան երեք գլուխներուն մէջ, բառախօսութիւն , համաձայնութիւն (զոր ես կ'անուանեմ ներդաշնակութիւն) եւ արտայայտութիւն, չատ բան կը պարտին աչքին, եւ եթէ լինի հարցնէին՝ պիտի ըսէի թէ՝ լեզուն աչքն է :

Ուղղագրութիւնն իսկ որուն հիմ կը ծառայէ առոգանութիւնը, կը հպատակի աչքին, հակառակ հռովմայեցի մատենագիրներուն, եւ այս՝ Կուինտիլիանոսէն սկսեալ որոնք փորձեցին արգասրել հելլենական դրչութիւնը ըստ ստուգաբանութեան :

Զեմ ուզեր քրքրել նաեւ հոգեբանական կողմը, ըսելու համար թէ՝ աչքը նաեւ գթութեան դործարան մըն է: Ատոր համար է որ մեր անմահ ժողովուրդը կ'ըսէ.— «Աչքէ հեռու սիրտ հեռու» :

Եւ վերջապէս աչքը այնքան սիրելի է մեր ժողովուրդին, իրրեւ գեղեցկութեան նշանակ, որ միշտ աչք երգած են, Ն. Քուչակ, Յովհ. Թլկուրանցի, Ղազար Սեբաստացի, Գ. Աղթամարցի, եւ ուրիշ երգիչներ:

Ահաւասիկ, սիրելի ընկերներ, կը տեսնէք թէ ինչ մեծ կարեւորութիւն կուտամ աչքին եւ երբ դժբախտութիւնը յանկարծ կը զարնէ իմ աչքս, դուք կրնաք երեւակայել այն ահաւոր տառապանքը որ ամիսներ փուչերով խոցոտեց մարմինս :

Ես պատրաստուեցայ դործի մը համար, ամէն զոհողութիւն ըրի, բան մը պակաս չձգելու համար իմ կատարելիք աշխատանքներուս մէջեւ տակաւին բան մը չեմ տուած, բայց ինչ որ ծրագրած էի տալ՝ կը յայտարարեմ ամենայանձնապատարագութեամբ թէ պիտի չկրնային տալ տասը հոգի միացած : Համոզուած եմ որ Հայկ. Մշակոյթը կրնայ վերկուիլ, նոյնիսկ նոր ոսկեդարի մը հասնիլ, երբ կը ստեղծուի աշխարհական միաբանութիւն մը գիւղատնտեսական հիմերու վրայ դրուած, բայց ես այլեւս հաւաքական աշխատանքներէ յողնած՝ վճռած էի աշխատիլ մինակ, յանձնառած այնպիսի զոհողութիւն մը որուն նմանը դժուար թէ կարենան ցոյց տալ ուրիշներ մեր դըպրականութեան պատմութեան մէջ :

Պատրաստուեցայ, ամբարեցի, ուռճացայ եւ հիմա, յիսուն տարեկան ուժերուս լիութեանը մէջ եւ այնքան երջանիկ որ պիտի կարենայի հրաշալի ակօս մը բանալ, յանկարծ դժբախտութիւնը կը խորտակէ զիս :

Մահու չափ ծանր այս հարուածին տակ ես ցաւ պիտի չզգայի եւ պիտի ուզէի մեռնիլ «Հոյ նազանըմ» երգելով, եթէ աւարտած ըլլայի ծրագիրիս դէթ մէկ կարեւոր մասը :

Իմ տխրութիւնս անհուն է, որովհետեւ կը զարնուիմ կեանքիս մէջ այնպիսի պահու մը, երբ կը զգայի թէ՝ երջանիկ եմ, թէ միշտ բարձր պիտի մնայ աստղս, թէ ընկերներու հսկայ զանգուած մը համակրանքով կը նայի ինծի, եւ ես լեցուած եմ հրաշալի ծրագրի մը ստեղծման երանութեամբ :

Ուրեմն կուրութիւնը, նոյնիսկ մահը պիտի չկարենային վախցնել զիս, եթէ չստիպուէի ըսել, ինչպէս ըսաւ Անդրանիկ.— «Գոյծս կէս մնաց» :

Ոչ, նոյնիսկ սկսած չեմ դեռ այդ դործը որուն մեծութեամբ դինովցած՝ ես յանձն առի ամէն տառապանք, աքսորէն մինչեւ Սփիւռքի թշուառութիւնս: Բայց , սիրելի ընկերներ, Յորի այս դժբախտութեանս մէջ զիս մխիթարող պարագան այն եղաւ որ Ֆրանսայէն մինչեւ Իտալիա, մինչեւ Սուրիա, մինչեւ Եգիպտոս եւ Ամերիկա, ընկերներ խրախոյսի եւ համակրանքի ողջոյններ ղրկեցին ինծի , ամէն բան ընել խոստացան , որպէսզի կարենամ գանել իմ տեսողութիւնս : Համակրանքի այս ջերմ ողջոյնները կարծես ուժ տուին ինծի եւ հիմա մէկ բան միայն կը մտածեմ. երբ աչխատելու ի վիճակի ըլլամ, այլեւս հեռու օրաթերթերէ եւ պարբերականներէ, պիտի աչխատիմ աւարտել իմ գործերս օրը իրիկուն չեղած: Առայժմ մտքովս կ'որոճամ Սաղմոսին մէկ հատուածին վրայ: Երբ դեռ չատ փոքր էի, մայրս ինծի կը սորվեցնէր աղօթել այսպէս.— «Տէր, եթէ չրթներս իմ բանաս...»: Հիմակ ես կ'ըսեմ.— «Տէր, եթէ աչքերս բանաս...» :

Թերեւս հիմա կը հետաքրքրուիք թէ ինչպէս կ'անցընեմ օրս: Օրուան մեծ մասը պառկած կը-

Միհրան Մակարեան

Հեռադիրը դուժեց անակնկալ մահը մեր սիրելի Մինասի :

Ողբացեալ ընկերը ծնած էր 1889 թուին Վերին Ադուլիսում: Աննման գիւղ էր Ադուլիսը , որ , աւաղ , Թուրքերի ձեռքով հրը – դեհուեց եւ աղգաբնակչութիւնը սրի քաշուեց: Այնտեղէն դուրս կուգային բազմաթիւ համալսարանականներ եւ բարեկեցիկ վաճառականներ, բայց նոքա եղբեք իրենց ծննդավայրը չէին մոռանար եւ ամառը, փոխանակ աւելի հանդստաւէտ վայրերը օդափոխութեան երթալու՝ կը հաւաք – ուէին Ադուլիսում: Այդ ժամանակ գիւղը «Փոքր Փարիզ» կը կոչէին :

Մինասը իր նախնական կրթութիւնը կը ստացաւ իր հայրենի գիւղում՝ մեր նահատակ ընկերոջ Հայկ Սողոմոնեանի մօտ: Տասը տարեկան հասակում Մինասը կ'ուղարկուի Բաթում, իր եղբօր՝ ընկեր Աբրամի (1937 թ. վախճանած Երեւանում) մօտ, որ այն ժամանակ Կովկասեան Բանկի այնտեղի մասնաճիւղի հաշուապահն էր:

Բաթումում Մինասը իր եղբօր չունչի տակ հաղորդակից կը լինի Հ. Յ. Դաշնակցութեան գաղափարներուն եւ 1905թուին կ'անդամագրուի մեր «Աշակերտական Միութեան» :

1908 թուին աշակերտական չարժումների պատճառաւ կը փակուի Բաթումի գիմնազիայի վերջին դասարանը եւ Մինասը կը դայ Թիֆլիզ: Չնայած Կովկասեան հոգեպարձուի հայահալած քաղաքականութեան՝ Մինասը, չնորհիւ իր ընդունակութեան եւ աչխատասիրութեան, կարողանում է ստանալ հասունութեան վկայական :

1908—1909 թուականներին , յեղաչրջութեան սեւ օրեր էին Կովկասահայութեան համար: Մէկ մէկու յետեւից կը ձերբակալուէին ու բանտ կ'առաջնորդուէին մեր լաւագոյն ընկերները: Տխրահռչակ քննիչ Լբժինը գործի վրայ էր՝ իր կողքին ունենալով դատաճան Միհրանին: Դուրս մնացած մեզ սակաւաթիւ ընկերների համար հեչտ չէրկուսակցական աչխատանքներ կատարելը : Բարեբախտաբար , այդ չրջանին ազատ էր դեռ մեր լուսահոգի Աբրահամ Գիւլխանդանեանը, որի չուրջն էին հաւաքուած մի խումբ երիտասարդներ : Նոցա մէջ էր եւ մեր Մինասը: Այդ չրջանում Մինասը ցոյց է տուած աչխոյժ գործունէութիւն: Շնորհիւ իր մեզմ բնաւորութեան , գաղափարապաշտութեան ու անվախութեան ,— այո, վախի զգացմունքը օտար էր Մինասին ,— նա չուտով գառնում է մեր աչխատաւոր գանգուածների սիրելին: Մեր Մինասը այդ օրերի փնտռուած մարդն էր: Ցարական կառավարութեան գործակալները կը հետեւէին այդ խմբին եւ 1910 թուին Մինասին ու իր ընկերներից ոմանց ձերբակալում ու Մետեխի բանտն են առաջնորդում, եւ երեք ամիս վերջ , աքսորում են Ռոստով: Մինասը նաեւ այստեղ կը չարունակէ կուսակցական աչխատանքները, մինչ կողմից էլ կը կազմակերպէ Ռոստովի եւ Նովոչերկասկի բանտերում գտնուող մեր ընկերների օգնութեան գործը :

1912ին Մինասը մեկնում է Պետրոգրադ եւ մտնում արհեստի համալսարանի իրաւագիտական բաժանմունքը :

1914 թուին երբ բռնկւում է առաջին համաչխարհային պատերազմը, Մինասին մօտալուտ է թւում մեր Թրքահայ եղբայրների ազատագրման օրը եւ նա թողնելով իր ուսումը կիսատ՝ վերադառնում է Թիֆլիզ եւ գործօն մասնակցութիւն է ունենում կուսակցական աչխատանքների, ինչպէս նաեւ կամաւորական խմբերի կազմակերպական գործին :

Երբ ազատագրուեց Թրքահայաստանի մէկ մասը, Մինասը մեր յաւերժ յիչատակելի բժիչկ Զաւրեանի հրահանգով մի խումբ ընկերների հետ անցնում է երկիր, վարչական աչխատանքներին լծուելու համար :

Մինասը երկար տարիներ եղած է Վրաստանի կեդր. կոմիտէի անդամ եւ միչտ առաջին գծի վրայ, չնորհիւ իր բազմակողմանի պարզացման՝ թէ իբրեւ քարոզիչ եւ թէ իբրեւ կազմակերպիչ ահաբեկումների :

1921 թուի փետրուարի 23ին էր, բոլչեւիկների կողմէ Թիֆլիսը գրաւելու նախօրեակին: Մեր գիտէին ընկերները հնարաւորութիւն ունէին դալ այնտեղի կեդր. կոմիտէն արտասահման, բայց Վրաստանի կեդր. կոմիտէն միաձայնութեամբ որոչեց չչարժուել, մնալ մեր զանգուածներուն հետ, այն խորունկ հաւատքով թէ հնարաւոր կը լինի բոլչեւիկների հետ ընդհանուր լեզու գտնել: Չէ՞ որ այն օրերի բոլչեւիկ ղեկավարներից չատերը անձնապէս կապուած էին խրեից, միասին մեծցած, միատեղ դպրոց ու համալսարան յաճախած: Չէ՞ որ նոցա յաճախ օգնած էին մերոնք:

Երկար չտեւեց լաւատեսութիւնը մեր ընկերների: Նոքա չարաչար պատժուեցին եւ ցայսօր կամ բանտերում եւ կամ աքսորավայրերումն են քաւում իրենց լաւատեսութեան մեղքերը :

Բոլչեւիկը ապերախտ է, բոլչեւիկը սրբութիւն չի ճանաչում: Եթէ դու նորա հետ չես, դու նորա թշնամին ես: Իրենց կուսակցական ընկերներին իսկ չխնայեցին բոլչեւիկները, մերոնց պէտք է խնայէին: Ո՞ւր են այն օրերի առաջնակարգ ղեկավար բոլչեւիկները: Կամ դնդակահարուած եւ կամ աքսորուած են:

Ճչմալ փաչայի նման մէկ սատրապի ահաբեկումը առիթ էր, որ մեր ընկերները, նոցա հետ նաեւ Մինասը, ձերբակալուէին: Մինասը բանտերում եւ աքսորավայրերում երկար տառապելուց յետոյ, 1943 թուին գալիս է Եւրոպա: 22 տարի վերջ ես տեսայ Մինասին բոլորովին քայքայուած, իրրեւ հետեւանք իր կրած տանջանքների: 20րդ դարու հաւատաքննիչները չէին կարողացել, սակայն, սպանել Մինասի հաւատքը: Մինասը առաջուայ նման խորապէս համոզուած էր, որ չուտով դալու է այն երջանիկ օրը, երբ կը բացուեն մերօրբազան հայրենիքի դռները ու ի'լրականացնայ մեր դարաւոր երազը՝ ազատ, անկախ ու միացեալ Հայաստանը :

Աւաղ, նա չտեսաւ այդ օրը ու գնաց միանալու Աբրահամին ու Համոյին, Նիկոլին ու Լիպարիտին, որոնց հանդէպ անսահման ակը ու պաշտամունք ունէր :

Նէջիր հանդիստ, Մինաս Ջան, Իրանի օտար, թէեւ հիւրընկալ երկրում :

Գիտցիր, որ երբ իրականանայ քո եւ մեր իղձը, քո ամիւնը կը փոխադրենք Հայաստան, որի ազատագրման համար դու պատանի հասակից այնքան պայքարեցիր, տանջուեցիր ու նահատակուեցիր :

ԴԱՔԻԿՕ

«ՀԱՃԵԼԻՆ » ԵՒ «ՕԳՏԱԿԱՐ»Ը ԻՐԱՐ ԽԱՌՆՈՒԱԾ .— «ՃԱՌԱՅ» ՄԸ ԶՈՐՍ ԷՋ, ԸՆԿՈՃԶԻ ՄԻՋՈՒԿԻ ՄԸ ՊԷՍ ԼԵՑՈՒՆ:

Հայ երգի օրը

Անուշ յիշատակներ կ'արթնցնեն մէջս սա քանի մը բառերը, իրրեւ չատ հին անդամ մը Պոլիսէն մինչեւ Փարիզ կազմուած զրեթէ բոլոր երգչախումբերուն :

1935 Դեկտեմբերին էր, երբ վաղեմի բարեկամս՝ Ազրա Պարթեւեան Հայ Երգի Օր կոչեց հայ երաժշտութեան փառքի այն գոյդ համերգները որ տրուեցան Salle Erard-ի մէջ : Այդ օրը կը միանային Սիփան եւ Կոմիտաս երգչախումբերը, որոնց հետ մերթ ալ դրացնէութիւնն ալ, ամուր հիմերու վրայ դրուած՝ կը պարտինք իրեն :

Յանդավառութիւնը մեծ էր այն առեն, երբ մեր սերունդը իր մէջ վառ կը պահէր անցեալ փառքի օրերու յիշատակը, սկսած Պոլիսէն եւ ուրիշ դաղութներէ :

Քանի մը տարիներ չարունակուեցան երգա - հանդէսները, յետոյ պատերազմ, յետոյ խղաղութիւն, եւ այս տարի անդամ մը եւս Հայ Երգի Օրը :

Գովելի է յարատեւութեան կամքը ղեկավարին : Բայց մենք, անցեալի երդիչներս չկանք այլեւս իր կողքին : Ուրախ ենք՝ սակայն, տեսնելով որ աւելի երիտասարդներ կը չանան չարունակել մեր դործը : Իրենց պայմանները աւելի անհպատա են հիմա, բայց բան մը կայ որ աչխատանքի չծած է դիրենք, — հայ երդին հմայքը :

Այսպէս, Փարիզի Հայկական Երգչախումբը ժառանգեր է տարիներու մեր աչխատանքը ու պատրաստեր է նաեւ բոլորովին նոր յայտադիր մը, պէսպիսուն, ինչպէս եղած է միչտ :

Ուրախութեամբ լսեցի նաեւ կազմութիւնը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբին, իր մանաճիւղերով, ղեկավարութեամբ Պարթեւեանին, որ անոնց լաւագոյն տարրերը միացնելով Փարիզի կրցեր է համախմբել 80 հոգի : Ցառաջիկայ դարնան երդիչներու թիւը պիտի ըլլայ 150, ինչպէս կը տեղեկանամ :

Այսպիսի համերգներու կը պարտինք նաեւ ունկնդրութիւնը մեզի անծանօթ հեղինակներու գործերուն, մասնաւոր փնտռտուքով ղեկավարին, որ գիտէ դանոնք չահեկան կերպով դասաւորել յայտագրին մէջ, հմմտասէն՝ Սիւնի, Հայատանեան երաժիչտներ, տարբեր ոճի կրող արտասահմանի երաժիչտներ, վերջացնելու համար իր գործերով :

Ուր նոր գործեր կը յայտարարէ մեր ղեկավարը, Մեծարենցի, Դուրեանի դեղեցիկ բանաստեղծութիւններուն վրայ : Վերջինը՝ «Վրէժ» ազդ մականը երդ մը, որ իրր անմահրնթաց նուագութիւն պիտի ունենայ չորս դաչնակներու ընկերակցութիւնը :

Անդադտնապահ չէլլամ սակայն յայտագրի մասին : Կը թողում այդ հաճոյքը ունկնդիրնե - րուն :

Ինչ որ ամէնէն աւելի գնահատելի է ներկայ դժնդակ պայմաններուն մէջ, Փարիզի Շայիլի, Իսկի, սա թարմ երիտասարդութեան համախմբումն է հայ արուեստի լոյսին տակ, ար որ ճառագայթները սփռելու համար Փարիզի մոայլ կեանքին վրայ :

ՍՈՒՐԻՆ ՏԷՄԻՐՃԻԱՇԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Հ. Ց. Դ. ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Ցառաջ) .— Վերջին պահուն փոքըր հրաւէր մը բաւական էր որ սրահը նեղ դար բազմութեան, լսելու համար Դաչնակցութեան խօսքը :

Օրուան նախագահին՝ ընկեր Ց. Նիկողոսեանի բացման խօսքէն վերջ, երդեց Օր. Արմենուհի Սէրէնկիւլեան, չորս ծափերու մէջ : Կրկնութեան պահանջը փոխարինեց նոյնչափ չնորհալի իր քոյրը՝ Տիկ. Ազատուհի Տէր Վարդանեան, երդելով « Բլբուլ »ը եւ « Միրանի ծառ»ը : Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին կողմէ իր յարդանքի խօսքը ըսաւ ընկերուհի Քիւլրիճեան, ոդեկոչելով մեր հերոսներու փաղանգը : Ընկեր Գ. Քէնտիրեան իրեն յատուկ զգացմունքով արտասանեց զըրուած մը Զօպանեանէն :

Ցետոյ ընկեր Տիգրան Թադոյեան խօսեցաւ չատ դեղեցիկ ճառ մը, որ կ'ընդմիչուէր ծափերով : Ընկերոջ նիւթը բաժնուած էր 14 կէտերու որոնք կրնան նիւթ կազմել չարք մը յօդուածներու : Բացատրելէ վերջ Դաչնակցութեան օրուան իմաստը, պարզեց կատարուած աչխատանքները, եւ մեր պահանջները : Ցիչեց վկայութիւններ, հայ եւ օտար զրողներէ : «Դաչնակցութիւնը մեռնելու չատ ունի, բայ ճակատով կրնայ ներկայանալ աչխարհի դատաստանին եւ մարդկային խղճմտանքին առջեւ : Հայաստանի հողը ոռոգուած է Դաչնակցական արիւնով :

«Ապագայ սերունդները պիտի որթացնեն Դաչնակցութիւնը, եւ անոր գործը պաչտամունքի առարկայ պիտի ըլլայ : Պայքարը պիտի չարունակուի մինչեւ հայրենիքի սահմաններու ամբողջացումը եւ անկախութիւնը » :

Հանդիսին երկրորդ մասը սկսաւ Կրընոպլի Սահուհիներու պարերով, ժողովուրդի խանդավառութիւնը հասցնելով իր գագաթնակէտին : Ցաջորդական տեսարաններով մեզ հիացուցին մկկը միւսը դերազանցող 9 պարերով, «Հօյ նազանիմ», «Այսօր երկուչաբթի», «Աղբիւր դացի» , « Թամ - զարա», «Շիկուկ չիկուկ», «Թամարա», « Նոր Ցոր», «Ախ եարջան» եւ «Կողրայ եղան սելերը », խմբերդ մը նուիրուած դերջանկին : Արտասանեց Օր. Տիգրանուհի Աւետեան, երդեց Օր. Ս. Տ. Կոմիտեան : Մէջ ընդ մէջ բացատրութիւններ կուտար ընկեր Ա. Սարգիսեան :

Մեր երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Ս. Սիմեան որ երկարաեւ ծափերու տակ սկսաւ իր այնքան հմտալից ճառը : Ցիչելէ վերջ Դաչնակցութեան անցեալ դործունէութիւնը , կանդ առաւ օրուան հոդերուն վրայ : Մի առ մի թուեց այն բոլոր աչխատանքները որ կը ծանրանան Դաչնակցութեան վրայ եւ հրաւիրեց բոլոր ընկերներն եւ համակիրները որ առելոտ չարունակեն իրենց ճամբան, արհամարհելով իրենց չուրջ բարձրացած աղմուկը : «Մենք կ'ուզենք ազատ ապրիլ, մենք սորուկներ չենք եւ չենք ուզեր ըլլալ : Հայհոյութիւնը տկարներու եւ սրտուկներու միակ դէնքն է : Մեր մէջ կը խօսի Քրիստափորներու ոդին » :

Սահուհիներու քանի մը պարերէն վերջ ընկերուհի Սիսլեան տուաւ կարդ մը բացատրութիւններ հայկական պարերու մասին եւ յայտարարեց .

— « Այն ինչ որ կ'ընենք, եւ ինչ որ կը տեսնէք, արդիւնքն է միակ մտահոդութեան մը, պարերով եւ երդերով ալ օտար ընկերներու տակ հասակ նետած մեր նոր սերունդը կապել հայ իրականութեան : Մենք ծառայողներն ենք հայկ. մշակոյթին : Ձեր բոլոր ծափերը եւ դոչասանքները կ'արթան այս Հայու ճաղուկներուն եւ անոնց ծնողներուն որոնք դիտակցութիւնը ունեցած են իրենց զաւակները մեզի վստահելու, իսկ մեզ քաջալերելու եւ կորով ներչնչող են Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը եւ անոր քոյր կազմակերպութիւնը՝ Հայ Կապոյտ Խաչը» :

Ժողովուրդի բուռն ծափերուն մէջ Օր. Աչքանեան յարգելի տիկնոջ յանձնեց ծաղկեփունջ մը նուիրուած Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի կողմէ : Օրուան նախագահը յանուն «Զաւարեան» ենթակոմիտէի չնորհակալութիւն յայտնելով Տէր եւ Տիկին Սիսլեաններու, պարող օրիորդներու եւ Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, հանդէսին պաչտօնական մասը յայտարարեց փակուած : Ցետոյ սկսաւ բուն խնջոյքը, տեւելով մինչեւ առաւօտ, մինչդեռ պիտի վերջանար կէս գիշերին, ըստ յայտարարութեան :

Ց. Տ.

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հայրենակիցներ, նկատելով որ Միութեանս Ֆրանսայի չրջանի 8րդ պատմ. ժողովը որոչեց կազմել Ֆրանսաբնակ Խարբերդցի - ներու մարդահամարը եւ միանգամայն Ամերիկայի մէջ կը պատրաստուի Խարբերդի պատմութիւնը, ներկայիս կոչ կ'ուղղենք բոլոր Խարբերդցի - ներուն ամէնքս՝ որ դիւրացնեն մեր մտահաճիւդերուն դործը, արձանադրելով անմիջապէս :

Այս կոչը կը վերաբերի մասնաւորաբար այն չրջաններուն՝ ուր մասնաճիւղեր դոյութիւն չունին : Այդ վայրերու հայրենակիցները կրնան իրենց ցանկը դրկել ամէնէն մօտակայ մասնաճիւղին, կամ հակառակ պարագային, ուղղակի կեդրոնական վարչութեան հասցէին : Գրել անուն, մականուն, ընտանիքին քանի հոգիէ բաղկացած ըլլալը, Խարբերդի ո՞ր չրջանէն կամ դիւղէն :

Մտորիւ կուտանք կեդր. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու հասցէները.— ՓԱՐԻԶ՝ H. Zartarian, 44 rue de Dunkerque, Paris (9): ԼԻՈՆ՝ H. Chahbazian, 107 rue de la Part - Dieu: ՏԷՍԻՆ՝ B. Torossian, 78 Ave. Jean - Jaurès: ՎԻԻՆ՝ K. Simonian, 124 rue Lafayette: ՎԱԼԱՆՍ՝ N. Teboyan, 10 rue des Balais: ՄԱՐՍԷՅԼ՝ N. Derderian, 19 ru edes Petites' Maries: ԿԱՌՏԱՆ՝ K. Kaloustian, 36 rue Kruger : ՍԷՆ ԼՈՒ՝ G. Yavanian, 15 Traverse Chevalier, St. Loup: ՊՕՄՈՆ՝ R. Kaloyan, 24 Bld. du Nord, La Rosière, St. Barnabé: ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ G. Gumuchian, 10 rue Mission de France, Marseille: (ԿՆԻՔ)

ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » ՆՈՒԻՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄԻԴ

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (46)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՔԱՐԱՑԻՆ ԿԻԼԻԿԻԱ

— Քու այդ Սարգիսդ չատ լաւ տղայ մըն է, ըսաւ ծիծաղելով, թէ որ Աստուած յաջողէ մեր ձեռնարկութիւնը զերազոյն ծովապետ մը ունինք : Հիմա ես օրվընը պիտի համրեմ, ուրբաթ առաւոտ հոս է, նոյն իրիկուն ճամբայ կ'ելլենք :

Եւ այսպէս պատրաստ ամէն վտանգի այս դիւցազն կինը անհամբեր կը սպասէր ուրբաթին եւ ամէն երեկոյ կ'առնէր իր ձեր Բարկէնը կ'ինչէր ծովեզրը տեսնելու թէ՝ նաւն եկա՞ծ էր եւ սրտնեղած վանք կը դառնար մութին անօգուտ սպասելէն վերջ :

Երկրորդ ուրբաթ մը եկաւ որ Թորոս անդամ կ'այլայլէր թէպէտ երեսէն բան մը չէր իմացներ . Եւփիմէ՝ այդ չղային կազմուածքը, զաղտուկ արցունք կը թափէր, այնչափ իրեն նեղ կուդար կղզին, եւ Թորոսի անտարբերութեան դէմ կը զանգատէր, որ դինք հանդարտեցնելու կը նայէր, եւ համբերութիւն սորվիլ կը յորդորէր :

Ուրիշ ճար մը կը մտածէր այս երկրորդ բանտէն ազատելու եւ կոստանդինն՝ նաւու մը խօսք կ'ընէր որ Անտիոք պիտի երթար, եւ կը համոզէր թէ ապահով մխիթար ճամբան այն էր Սեւ լեռն երթալու եւ երբ աս խորհրդին վրայ էին՝ Բարկէն ներս մտաւ չունչը հատած .

— Աւետիս, իչխանիկս, Սարգիսն եկաւ, հի - մա հոս կը հասնի :

— Ի՞նչ վիճակի մէջ, հարցուց Եւփիմէ :

— Լաւ, չատ լաւ վիճակի մէջ, տիրուհիս , պատասխանեց Բարկէն :

Եւ իրօք, Սարգսին սեւ երեսը երեւցաւ, բայց աչքերն ուրախութեան հուր կը ցոլացնէին . դեռ մութը չէր կոխած :

— Կը ներես, իչխան , ըսաւ, բայց կիսկատար դործ չեմ սիրեր, ամէն բան պատրաստ ընելու համար պէտք էր ան ձամբ վահկայ մօտերը երթայ եւ ձեր ապահովութեան համար օգնական խումբ մը բերել :

Բայց լեռը կրնայի ոտք հանել թէ որ անունդ տայի, բայց խոհեմութիւն չսեպեցի . տանտերկու տղայ առի ըմտրուած, ով Լուսաւորիչ կը սիրէ՝ չհարցնէ թող հետս դայ ըսելով . ամէնքը լեռներուն վրայ ցրուեցի, իրենց սպասելու տեղերը ցուցուցի, պաչար, դրաստ, ամէն բան զետեղեցի, դուք միայն պակաս էք, թէ որ կ'ուղէք աս դիչեր կ'երթանք, օդն ալ յաջող է, փառք Աստուծոյ :

— Ո՞ւր, ըսաւ վտանհայրը, այսպէս անօթի ծարաւ, անկարելի է : Անմիջապէս սեղան դնել տուաւ, ընթրիքը չուտ մը պատրաստեցին, բարի յաջողութեան համար դաւաթներ պարպեցին, եաքը եկեղեցի իչան, «Տէր Ուղղեա»ն ըսին եւ մութը կոխեր էր երբ Եւփիմէ ջորին հեծած՝ Բարկէն քովէն անբաժանելի, ելան եւ ծովեզրը իջան . նաւը արդէն պատրաստ էր՝ եւ երբ ամէնքը մտան՝ բոլոր առագաստները պարզեցին եւ յաջող հողմով նաւը սկսաւ սուրալ ծովուն վրայ : Զայն չկար ամենեւին, բացի Սարգսի ձայնէն որ երբեմն համառօտ հրամաններ կուտար ղեկին ղլուխը նստած :

Այս լռութիւնը չատերուն քունը բերաւ, արդէն Եւփիմէ հանդիստ եւ ուրախ՝ ղլուխը Թորոսի կուրծքին վրայ դրած չատոնց քնացած էր . եւ Կիպրոսի եղերքէն կ'անհետանային, երբ Սարգիս քովինն՝ որ անչշունչ նստած էր, ըսաւ .

— Հայր սուրբ, դուն սա ղեկը դործածէ, ես պէտք է նաւուն ծայրը երթամ եւ զինեմ :

Եւ իրօք , իր սուր աչքերով, որ մութին ալ ամէն բան կը տեսնէին, իր բոլոր նաւաստիներուն եւ կոստանդինի օգնութեամբ անցուցնաւուն քիթը տապարաձեւ երկաթ մը ու եկաւ իր տեղը նստաւ :

— Հիմա թող թչնամի նաւն ալ դայ, ըսաւ ղեկավարին, որ «Հայր սուրբ» կ'անուանէր, մէկ հարուածով ծովուն տակ կ'իջեցնեմ :

— Զդայ թող, որդեակ Սարգիս, պատասխանեց ան, եւ խաղաղութեամբ ցամաքը դանէինք անդամ մը :

Թորոս որ այս խօսքերը կը լսէր եւ անչարժութեան դատապարտուած էր Եւփիմէի պատճառաւ .

— Սարգիս, ո՞վ է հարսուրքը :

— Վանահայրը, իչխան :

— Մեր հե՞տն է :

համար : Պ. Ռոպէռ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, հպարտութեամբ հաստատեց որ Ֆրանսայի մէջ քուէարկուեցաւ Մարդկային Իրաւունքներու տիեզերական յայտարարութիւնը : Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու եւ Մեքսիկայի պատուիրակներն ալ գոհունակութիւն յայտնեցին ձեռք բերուած արդիւնքներուն համար: Պ. Վիշինսկի եւս, չմոռնալով յիշել յայտնելով հանդերձ Ֆրանսայի, սլաքներ արձակեց արեւմտեան պետութեանց դէմ, կատարուած աշխատանքներուն առթիւ: Այդ միջոցին կին մը պոռաց ունկնդիրներու ամպիոնէն.— « Կեցցէ՛ խաղաղութիւնը»: Ոստիկանութիւնը անմիջապէս դուրս հանեց զայն:

Վերջապէս ընդհ. ժողովին նախագահը հանդիսաւոր կոչ մը ուղղելէ վերջ, ժամը 18.10ին յայտարարեց թէ նստաշրջանը յետաձգուած է մինչեւ Ապրիլի սկիզբը :

Երէկ նիստ դումարեց Պաղեստինի յանձնախումբը: Վաղը ժողովի հրաւիրուած է Ապահովութեան Խորհուրդը որ Փարիզ պիտի մնայ մինչեւ ամսու վերջը:

★ Վերջին պահուն 300.000 տոլարի վարկ մը քուէարկուեցաւ, սպաներէնն ալ դործածելու համար, իբրեւ երրորդ պաշտօնական լեզու, դանդան յանձնաժողովներու մէջ: Ռուսերէնի եւ չինարէնի համար եղած առաջարկները մնացին յաջորդ օրակարգին :

ԹԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ խորհրդարանը քուէարկեց ընկերային ապահովութեան օրէնքը, որմէ պիտի օգտուին հինդ միլիոն քաղաքացիներ :

ԱԼՊԱՆԻՈՑ համաձայնաւար կուսակցութիւնն ալ ընդհանուր մաքրագործումի ձեռնարկած ըլլալով, բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կը կատարուին ամէն օր: Արեւմտեան պետութիւններէն մին Ֆրանսան դիւանագիտական պատուիրակութիւն մը կը պահէ Թիրանայի մէջ:

ԻՏԱԼԻԱ. Ե. Միութեան պիտի յանձնէ կարգ մը մարտանաւեր, համաձայն հաշուութեան դաշնագրին: Հռոմէն կը հեռագրեն թէ նաւապետերը կը մերժեն խորհրդային նաւահանգիստները տանիլ այդ մարտանաւերը, հակառակ առատաձեռն պարգեւներու:

ԱԹԵՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարական ուժերը կռուեցան Դեկտ. 12ին, ամբողջ օրը,ետ մղելու համար 2000 ապստամբներ, հետեւակ եւ հեծեալ, որոնք յարձակած էին Փատրիցաքաղաքին վրայ (Թեսալիա) :Թաչուելէ առաջ ապստամբները պայթեցուցին երկաթական գործարանը, աւերեցին չատ մը խանութներ եւ տուներ: Խարտիցա հանգոյց մըն է երկաթուղիներու, Աթէնքէն 140 մղոն դէպի հիւսիս-արեւմուտք:

ՉԻՆԱՍՏԱՆի համաձայնաւար ուժերը կը շրջապատեն յառաջ խաղալ դէպի Նանքին: Իրենց դեկոյցներուն համաձայն, կառավարական զօրքը չախչախիչ պարտութեան մը մատնուած է:

ՌԸՆՈՑի ժառանգորդ Լուի դէմ դատ բացաւ հռչակաւոր դերասանուհի մը, Մատամ Անտռէ Սերթիլանժ, որ, թէեւ 25 տարեկան եւ ամուսնացած, 1938ին սիրուհին դարձած էր Պ. Ռընոյի (61 տարեկան) : Այս գարշան – աչուն սէրը այնքան տաքցաւ որ, դերասանուհին ձգեց ամուսինը եւ բեմը: Արդ, Ռընօ մեռաւ պատերազմի ընթացքին, իբրեւ օրինաւոր ժառանգորդ ձգելով իր մայրը եւ որդին, որոնց համար օտարական մըն է դերասանուհին: Փաստաբանը կը յուսայ չահիլ դատը, պահանջելով չքեղ կալուած մը որ համդուցեալը իր սիրականին համար գնած էր 375.000 ֆրանքի եւ որ հիմա կ'արժէ 5—6 միլիոն :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ պահանջեցին Ռումանիա – յէն եօթ կանչել երկու դիւանագէտներ, կարելի եղածին չափ չուտ: Ռումանիան ալ պահանջած է եօթ կանչել երկու ամերիկացի եւ երկու անգլիացի դիւանագէտներ, իրրեւ լրտես ...

ԵՐԵՔ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐ ՍԻՆ Մանուէլի քաղաքական մատենադարանին ցանկապատնէրչին բարձացած առեն, դիւերապահ մը կրակ բացաւ եւ մէկը սպաննուեցաւ: «Իմանիթէ» կը գրէ թէ գոհը հերոս մըն էր վերջին պատերազմներէն եւ թէ պարզապէս յայտարարութիւն մը պիտի փակցնէր :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Կարապետ Պօղոսլանեան (Եողկաթի Թէքէք մահալէսիէն) 43 տարեկան որ մեկնած է տունէն 23 տարիէ ի վեր եւ մէկ անգամ լուր առնուած է իրմէ 16 տարի առաջ: Տեղեկացնել անոր ծնողքին Z. Bozoghlanian, Guedik Pacha, Kaderga, Hamam sokak N. 53, Istambol (Turquie):

ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂ ՄԸ կահաւորուած սենեակ մը կը փնտռէ, հայ ընտանիքի մը մէջ (նախընտրա – բար ճաշով), Փարիզ 5րդ , 6րդ Թաղամասերուն մէջ, կամ քաղաքին կեդրոնը: Տեղեկացնել Թեր – թիս վարչութեան :

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը սոսնակ երգիչ անդամներէն :

[redacted]

Այրի Տիկին Նուարդ Եղիազարեան, Պ. Թորոս Եղիազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայրապետ Եղիազարեան, Այրի Տիկին Արուսեակ Նազարէթեան, Այրի Տիկին Աբշալոյս Նիկողոս – եան (Հայաստան), Յովակ եւ Կարօ Եղիազարեան (Հայաստան), Այրի Տիկին Ալմաստ Ազարեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Նիկո – ղոսեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մարթա Գրիգորեան խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, եղբօր, հօրեղբօր, սանահօր, զարմիկին եւ աղգականին՝

ԿԻՊՐԻԱՆՈՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆի (Քարցիկի)

որ տեղի ունեցաւ 10 Դեկտ. Bicêtreի հիւանդանոցին մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեքշաբթի ժամը 15.30ին, Ժանթիլի գերեզմանատունը :

[redacted]

Վիէն.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷ – ՍԸ այս շաբաթ իրիկուն 18 Դեկտ. Hôtel de la Poste ի չքեղ սրահին մէջ:

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎԻ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Կը լսենք որ «Հայ Դրագէտներու Բարեկամ – ներ » (նախկին Ն. Գ. Բ.) հրատարակչական ընկերութիւնը, հակառակ թուղթի եւ տպագրութեան սղութեան, որոշած է անմիջապէս ձեռնարկել Դարեգին եպս. Սրուանձտեանցի գլուխ գործոցին, ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎԻՆ Գ. տպագրութեան : Գիրքը պիտի բաղկանայ երկու հատորներէ : Բացուած է առաջին հատորին բաժանորդագրութիւնը : Բաժանորդները փոխանակ 300ի, որ գրքին արժէքը պիտի ըլլայ, 250 ֆրանքով պիտի ստանան սոյն հատորը, հեղինակին լուսանկարով եւ կենսագրականով : Որչափ մեծ թիւով բաժանորդներ գրուին, Բ. հատորին տպագրութիւնը նոյնքան պիտի դիւրանայ : Այս առթիւ կոչ կ'ընենք գրասէր հասարակութեան, մասնաւորաբար Վանա-Վասպուրականի հայրենակից. միութիւններուն եւ անհատ Վանեցիներուն, որ փութան բաժանորդագրուիլ :

Մատենաշարը այս նոր հատորով պիտի ունենայ 16 գիրք, հայ գրականութեան ծանօթ հեղինակներէն, ինչպէս նաեւ երեք հատորներ, որոնք Արդի Հայ Գրականութեան (Հայաստան եւ Արտասահման) հեղինակներէն ընտրուած էջեր կը բովանդակեն : Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 46 rue Richer, Paris (9), Paris C. 3630.66:

Արտասահմանի համուլէն կը խնդրուի ապտակել :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսէնի մասնաճիւղի կողմէ , այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով: Աճուրդ չկայ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:Կը հրաւիրուին Տէսէնի եւ Լիոնի հայրենակիցները անխտիր :

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆի վեր. Հայր. Միութեան թէյասեղանը, այս կիրակի ժամը 15ին, Ապ. Տան մէջ (32 rue de Trévise): Հաճելի ժամանց հայրենակցական մթնոլորտի մէջ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ Նոյեմբեր 21—30

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները. —

ՍԻՎՐԱՆ Ուղ. 800, ՓԱՐԻԶ (8) Մատ. 800, ՇՈՒԱՉի Ֆէօ. 1450, ՄԱՐՍԷՅԼ Ալթը. 1300, ՎԻԼԼԷՕՊԱՆ Հօթ. 1400, ԱՐԺԱՆԹԷՕՑ Թէքզ. 3800 , ՆԷՕՑի Մես. 1600, ՆԻՍ Տ. Մ. 700, ՓԱՐԻԶ (9) Դաբ. 2850, ՓԱՐԻԶ (16) Հ. Բ. Ը Մ. 3650, ՄԱՐՍԷՅԼ Վարդ. 1200, ՔԱՇԱՆ Մուբ. 800, ՊԱՆԵԷՕ Աղլ. 1450, ՊՈՆՏԻ Մեզպ. 800, ՍԱՆՈՒԻ Սաեփ. 1500, ՖՈՆԹԸՆԷՑ Փոր. 1200, ՕՇ Թոր. 800 , ԿՐԸՆՈՊԼԸ Երկ. 1900, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Քլափ. 2 հատ, ՓԱՐԻԶ (2) Գ. Դ. 1600, ԻՍԻ Թոթ. 500, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Թոր. 1600, ՄԱՐՍԷՅԼ Թլթ. 2 հատ, ԼԱՎԻՍՏ Վարդ. 800, ՎԱԼՄԱՆՍ Սնապ. 650, Տէր Ղուկ. 800, Ե. Գ. 650, Ե. Բ. 800, Խանճ. 800, Մաքս. 800 :

ՄԱՐՍԷՅԼ Մ. Կիւրճեան 2000 ֆրանք, ե. տարեկան բաժնեգինը :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

948 Հոկտեմբերէն ի վեր «ՅԱՌԱՋ»ի բաժնեգինն է Ֆրանսայի համար, վեցամսեայ 800 Ֆր., իսկ տարեկան 1500 Ֆրանք, ցնոր տնօրինութիւն:

Պակաս ղրկուած դումարները ըստ այնմ նկատի կ'առնուին: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն սակաւաթոդաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի հաեւեալ ենթակոմիտէներէ եւ խումբերը.—

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը հինդշաբթի 16 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ ուրբաթ 17 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԹԱԹՈՒԼ խումբ չորեքշաբթի 15 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԱԿՆՈՒՆի ենթակոմիտէն հինդշաբթի 16 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն, հինդշաբթի 16 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 20 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ՋԱԻԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն չաբաթ 18 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ՄԱԺԱԿ (Լասիոթա) կիրակի 19 Դեկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS

Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ Մասնակցութեամբ «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Մենեջրով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼԻՊԻԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՁԻՆՁԵԱՆ: Ցայտագրին մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակները կոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ուրթ նոր գործերով :

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise , Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Նկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշաղլեան rue Rèbéval, գրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տօնէլեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ Պ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏՕՆԷԼԵԱՆի մահուան առթիւ :

Ֆր. Կ. ԽԱՉի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Միութեան բարեկամ – ներէն Պ. ԱՒԱԳ Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆի, ինքնաշարժի արկածին առթիւ եւ արագ ապաքինում կը մաղթէ :

ՀԱՑԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աւանդապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց անկեղէնին տեսակէտով: Հայկազն Ֆրանսա գալէն ի վեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական անկեղէնները ընդհանրացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուեցան: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հասունցած խաղողէն: Բայց Հայերու նախասիրութիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն աղուոր բաները զոր Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճաշակեն երկար տարիներէ ի վեր : Առտնց կարգին է մանաւանդ «ՌՈՄ»ը, այս երկնաւուշ ըմպելի , որ մշտնջենական արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ չաքարեղէգի թորումէն ստացուելով, հնչահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱՒՏԱՐԳԵԼԻՔ մըն է՝ «կոխի»ի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ,իր չքեղ նաեւ կարկանդակները եւ անուշեղէնները բուրմնաւէտող մը: Այն խառն կամ տաք ըմպելիներուդ մէջ, խմեցէք « ՌՈՄ » : Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրաժեշտ յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար: Կը յանձնարարենք փնտռել 48° «ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն,որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ չատ ախորժելի բոյրը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 15 Décembre 1948 Չորեքշաբթի 15 ԴԵԿՏ.

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5720—Նոր շրջան թիւ 1131 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ Է «ԻՐԱՒԱՄՈՒՆ»

Մօտաւորապէս մէկ տարի է որ աւետիսներ չեն լսուիր Հայկական Դատի մասին :

Ցօդուածներ կ'երեւան պարբերաբար : Ցիմար – իմաստուն տեսութիւններ ալ պակաս չեն : Իսկ հանդիսաւոր օրերու մէջ, յաճախ կ'արձագանգուին մեր պահանջները, աւելի կամ նուազ լաւատեսութեամբ :

Եւ սակայն, կարելի չէ պարտկել ընդհանուր յուսահեկութիւնը, որուն վերջին արտայայտիչն եղաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, իր ամանորեայ կոնդակով :

— « ... եթէ անհիմն էին հայ ազնիւ սրտերի երկհուայ վարդապետն յոյսերը եւ սրտառուչ խանդավառութիւնները արդար Դատի չուտափոյթ վճռահատութեան նախազգացմամբ, եւս առաւել անհիմն են դառն հիասթափութեան եւ բարոյալքման մտնելի արտայայտութիւնները համազգային տեսչանքի յաղթանակի անյուսալիութեան չարագուշակութեան » :

Անոնք որ այս չինարէնը կը հասկնան, թող բացատրեն «արդար հաստարակութեան» :

Օտար ճակատի վրայ, կարեւոր դէպք մը հանարուեցաւ քանի հազար ամերիկացի կղերականներու դիմումը՝ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան :

Այս ձեռնարկը վերագրուեցաւ ծանօթ հոսանքի մը — յառաջդիմականի :

Բայց, ամերիկացի հովիւները պահանջելով Ուիլսընեան սահմանները, կ'առաջարկեն ոչ թէ Մ. Հայաստանի կցել զանոնք, այլ ապագային ձգել անոնց ճակատագրին տնօրինումը : Տեսակէտ մը որ կը հակասէ օրուան բանաձեւին :

Հայկական չրջանակի մէջ, վերջին նորութիւնը եղաւ Թրքահայ Դատի կազմակերպ Ցանձնախումբին դիմումը՝ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան (4 Դեկտ.) :

Միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել թէ այդ ձեռնարկէն : Պարզապէս մը որ կը հակասէ օրուան բանաձեւին :

Հայկական չրջանակի մէջ, վերջին նորութիւնը եղաւ Թրքահայ Դատի կազմակերպ Ցանձնախումբին դիմումը՝ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան (4 Դեկտ.) :

Միամտութիւն պիտի ըլլար որեւէ դործնականութիւն սպասել

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հիմա, սիրելի ընկերներ, հոգիս եւ մարմինս պայքարի մէջ, վիրաւոր, յոգնած եւ խոցոտ, մարմինս կը յիշեցնէ գիւղացիին կառքը: Հոգիս չի՛կանչեր որ կ՚երգէ — «Ել, ել»· մարմինս կը դեղնի, ոսկորներս կը ճռնչեն կարծես: Թոքերս կը հեւան, սիրտս կը բաբախէ, մինչ հոգիս «ել, ել» կ՚երգէ ու կը խօսի այն ծրագիրներու մասին որ զինք կը կապեն հայկ. մշակոյթին: Մարմինս պիտի հասկնա՞յ այդ երգը, չեմ գիտեր, բայց ինծի կը թուի թէ դուք ալ, սիրելի ընկերներ, «ել, ել» կ՚երգէք եւ կ՚ուզէք որ մարմինս յաղթէ այն տառապանքին որ կ՚ծառեց ոտքերս: Ցանուն Հայկ. Մշակոյթին կը լսեմ որ «ել» կ՚երգուի ականջիս տակ· եւ այս երգով գինովցած՝ երբեմն այնքան կ՚ուժոլնամ որ, յիշելով Գէորգ Զաւուշի խօսքը, կ՚ըսեմ.— «Իմա՛չ քաղցր է մեր ժողովուրդը»:

Կ՚արժէ տառապիլ, աչքերուն լոյսը տալ եւ մեռնիլ հայ ժողովուրդին համար: Թող սխալ չմեկնուի սակայն տառապանքին եւ դժբախտութեան դէմ ընդվզումս:

Առանց մազոխական ըլլալու, միշտ բարեկամ «տոլորիստ»ներու, մահուան դէմ Սոկրատի հեղնանքին խմաստութեան մէջ համբակ, կ՚ընդունիմ որ ստեղծագործ ուժ մըն է տառապանքը: Ու զբաղումի մասին խօսելով կ՚աւելցնեմ թէ գրագէտը լուսաթիթեռ մըն է որ պէտք է այրէ ինքզինք գրականութեան բոցին չուրջ իր պարի ընթացքին:

Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ բոլորովին տարբեր էակ մըն է գրագէտը: Իրեն վիճակուած է զոհաբերութիւն առանց փոխարինութեան:

Թուաբանական այն պարզ տարազը թէ՝ մէկ մէկ ալ կ՚ընէ երկուք, սխալ է գրականութեան մէջ. նոյն տարազը պէտք է սրբագրել այսպէս — մէկ մէկ ալ կ՚ընէ մէկ, բայց խոչոր մէկ: Մէկ առաւել մէկ, առաւել մէկ կ՚ընէ զարձեալ մէկ, բայց աւելի խոչոր մէկ: Ուրեմն, հասարակաց կեանքի մէջ յաւելումը կը նշանակէ հարստութիւն, որովհետեւ կը չատցնէ առարկաները, մինչդեռ գրականութեան մէջ յաւելումը կը նշանակէ մեծութիւն, որովհետեւ կը խոչորցնէ արժէքները: Այս տարագին պարզ բացատրութիւնը այն է թէ գրականութիւնը չի կրնար վերածուիլ ապրանքի, ուրեմն չի կրնար պահանջուիլ փոխարինութիւն: Եւ սակայն գրագէտը իրրեւ ապրող էակ արժէք – ցնելու համար, իր զոհողութիւնները՝ կ՚ապաւինի նոր տարազի մը,— երկրորդ արհեստի մը պահանջին:

Մեր մէջ գրագէտին երկրորդ արհեստը ուսուցչութիւնն է դիմաւորաբար (Սիփիւք) կամ պետական պաշտօնատարութիւն (Հայաստան):

Առաջին պայմանին մէջ գրականութիւնը կը կատարուի ըստ ներշնչման, երկրորդ պայմանին մէջ ըստ թելադրութեան, բայց եւ այնպէս միշտ երկրորդ արհեստն է որ կը գերիշխէ գրագէտին կոչման վրայ: Երբ վերը կը կատարէի տառապանքին պաշտպանութիւնը եւ գրագէտին ճակատագիրը կուտայի զոհաբերութիւնը, իմ նպատակս էր հաստատել թէ՝ մեր մէջ կապուած է զոհողութեան ոգին (չեմ ուզեր բացատրել պայմանները):

Եւ հիմա, իմ տառապանքիս մէջ իմ ցաւերս նկարագրելու ժամանակ, չեմ ուզեր որ սխալ հասկցուիմ: Կը սիրեմ զոհաբերել ամէն բան. աչքս, ձեռքերս, սրունքներս ոչ մէկ արժէք կը ներկայացնեն: Ես այս իմաստութեան հասնելու համար կարծես, նախապատրաստական վարժութիւններ ըրած եմ մանկութենէս սկսեալ: Ծայր աստիճան ժուժկալ, ծարին վրայ հացով թուխ կերած եմ, կամ թարմ ընկոյզ, տակաւին պոմիր չկաղմած: Եւ այս հաճոյքը այսօր իսկ չեմ փոխեր որեւէ համադամի հետ: Աքսորի մէջ դաշտի խոտերը խաշած ու կերած եմ, փարթամ սեղանի մը վրայ բաղմած ազատանիի մը նման, առանց երբեք տրտնջալու կեանքի դառնութիւններուն դէմ: Բայց հետագային ձեռք ձգելու համար թանկագին դիրք մը՝ յանձն առած եմ անօթութիւնը: Այս – պէս, ուսանողութեանս տարիներուն, ամբողջ չաբթուան ուտելիքիս դրամը տուած եմ հատորի մը համար, որուն մէջ ինձ հետաքրքրած է միայն հինգ էջ:

Կռիւ ընելու համար փոքֆ. Ա.Ճաուեանի հետ՝ իր մէկ սխալին առթիւ, մեծագոյն զոհողութիւններով ճարած եմ արեւելեան հին լեզուներու բառարաններ, բեւեռագրի պէս անընթեռնելի այդ լեզուներուն մէջ որոնելով աջնելով ի վերջոյ ստուգած եմ մեր մեծ լեզուագէտին այդ սխալը:

Երբ չէի կրնար ձեռք ձգել ուսումնասիրութիւններուս համար անհրաժեշտ ոեւէ աղբիւր, կը մտնէի դպրատուն մը «աչքով զողութիւն» կատարելու նպատակով:

Կ՚առնէի գիրքը, քանի մը անգամ կը կարդայի ինծի անհրաժեշտ գլուխը, տեղւոյն վրայ զոց կ՚ընէի, յետոյ ընդօրինակելու համար սենեակիս մէջ: Բազմաթիւ հեքեաթներ կարդացած եմ այս – պէս դրատուներու մէջ, զոց ըրած, յետոյ թարգմանած եւ հրատարակած ՅԱՌԱՋի մէջ:

Այս առթիւ մանրավէպ մը: Ուսանող էի: Ծանօթ գրանոսկան գրատան մը մէջ՝ այսպէս հէքեաթ մը զոց կ՚ընէի, երբ յանկարծ գիրքը ձեռքէս իննկաւ վար, եւ բռնած էջս պատռեցաւ: Գլավաճառը մօտեցաւ եւ խնդրեց որ պատռած գիրքը գնեմ: Գրպանիս մէջ կը պակսէր գիրքին գինը: Ամօթահար դուրս ելայ գրատունէն:

Ուրեմն, սիրելի ընկերներ, տառապանքին եւ զոհաբերութեան դէմ տրտունջս չունի այն իմաստը թէ կը ղղջամ: Մէկ աչք չէ, երկու աչք ալ կուտամ, եթէ կարենամ տալ Հայկ. Մշակոյթին ինչ որ ամբարած էի մինչեւ հիմա: Այս կէտը կը բացատրուի արդէն Ն. Քուչակի տաղով:

Այնպէս ոչ, այն թելադրանքը թէ պէտք է այսուհետեւ լծեմ քննական եւ ուսումնասիրական ամէն աշխատանք, գրաղելու համար միայն ստեղծագործական աշխատանքով՝ կը նշանակէ թերագնահատել զոհաբերութեան ընդունակութիւնս:

Մեր մէջ ընդհանրացած է սխալ տեսակէտ մը,— այն թէ ստեղծագործական գրականութիւնն է միայն՝ արժէքաւորը: Առանց ուզելու հաստատել որ քննական եւ ուսումնասիրական աշխատանքներն ալ ստեղծագործութիւններ են, պիտի ուզէի որ մեր ժողովուրդը աշուղներու ժողովուրդ մը չըլլար. ոտանաւոր ու վէպ ծախողներու ժողովուրդ մը չըլլար: Մեր ժողովուրդին թերութիւնը այն է որ զինք քննութեան եւ վերագնահատութեան ոգին կը պակսի իր մէջ:

Ողբացեալ Վարանդեան ինծի կը թելադրէր գիտական ու քննական գրականութիւն տալ այս ժողովուրդին, աւելցնելով որ՝ ձանձրացած է սխալ ու լուսնկայ երգողներու սերունդէն: Այս թերութիւնը կ՚ապացուցուի ուրիշ ձեւով մըն ալ: Ունինք գրական վարդապետութիւններ: Ինչ որ ծանօթ է իրրեւ գրական տեսութիւն՝ բարդ – մանութիւն է, ինչպէս իրապաշտութիւնը նոյնպէս ռոմանթիզմը:

Օշականի «իրաւ» տարագն ալ ոչ տեսութիւն է, ոչ վարդապետութիւն, այլ միայն բացատրութիւն որ իր իմաստը կ՚առնէ իրապաշտութենէն: Որքան գիտեմ, ամբողջական գրականութեան տեսութիւն է միայն որ թարգմանութիւն չէ եւ կը ներկայացնէ վարդապետութեան մը բոլոր պայմանները: Այդ վարդապետութիւնն է որ գրականութեան մէջ կը հետէ մեր բոլոր զգայարանքները· աչքին, ականջին, քիթին սկսեալ մինչեւ մեր ներքին զգայութեանց ակունքը: Եւ երբ ընդունինք որ գրագէտը լուսաթիթեռ մըն է որ պէտք այրի, մեկ աչքը կրնանցնելէ եւ քը միւս աչքն ալ չկորսնցնելու վախով հրաժարիլ քննական եւ ուսումնասիրական աշխատանքներէ՝ կը նշանակէ չունենալ գրագէտի կոչում:

Ես այս տողերը կը գրեմ հոգեկան տրամադրութիւնս պարզելու, ծրագիրներս ներկայացնելու եւ կտակ մը գրելու ձեւով:

Միեւնոյն տեղն ինծի պարտք կը համարիմ չնորհակալութիւնս յայտնել այն բոլոր բարեկամներուս որոնք իրենց նամակներով կը գօտեպնդէին զիս այս դժբախտութեանս մէջ, որ նիւթական, փիլիսոփայական եւ հոգեկան փլուզում մը եղաւ: Ես չէի գիտեր թէ կը վայելեմ այսքան սէր եւ համակրանք: Բարեկամներ ինծի կը թելադրէին երթալ իրենց մօտ, Լիոն, Կրընոպլը, Մարսէյլ, Տրակինեան, Նիս եւ հանդիպիլ ժամանակ մը: Դժբախտաբար դեռ քանի մը ամիսներ պիտի չկրնամ բաժնուիլ իմ մութ սենեակէս, ինչպէս յանձնարարած են բժիշկներս:

Ու զարմանալի է որ՝ ան որ իմ մոքիս առջեւ լոյսի ճամբան բացաւ, երբ դեռ պատանի էի, այսօր խաւարէն դէպի լոյս կը հանէ մտածումներս, դէմ առնելով այս նամակը:

Ուրեմն, դէպի լոյս աղերսով մը ձեզի կ՚ուղարկեմ իմ անսահման խանդաղատանքս, ո՛վ իմ սիրելի ընկերներս ու մտերիմներս, որ ինծի հետ տառապեցաք եւ լոյս հայցեցիք իմ աչքերուս համար:

Ե. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Զարագործ Տեղապահը

Պոլսոյ մէջ պատրիարքութիւն մը ունէինք, որ մօտ հինգ դարերու կեանք ունեցած է: Պոլսոյ կեդր. կառավարութեան մօտ ան բովանդակ Ընդհանուր Ազգային Ժողովի եւ Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցչութիւնն էր. այսօր այդ պատրիարքութենէն կամ, կէս–քաղաքական, կէս–կրօնական իշխանութենէն մնացած է ժամոյն ստուերը մը միայն:

1453 Թուին էր որ Թուրքիոյ սուլթաններէն Ֆաթիհը գրաւեց Պոլիսը եւ զայն դարձուց իրեն մայրաքաղաք: Այդ Թուականէն 8 տարի վերջ՝ 1461ին, Ֆաթիհը Պրուսայէն հրաւիրեց Ցովակիմ Եպիսկոպոսը եւ զայն նշանակեց պատրիարք բովանդակ Ընդհանուր Թրքահայութեան: Այդ Թուականէն մինչեւ նախորդ մեծ պատերազմը, անընդմիջաբար պատրիարքութեան աթոռին վրայ մենք ունեցանք բազմաթիւ դահակալներ:

Նախորդ մեծ պատերազմին Թուրք կառավարութիւնը ընդեց Ընդհանուր Պատրիարքութիւնը, աւելի ճիշդ ընդեց այդ Պատրիարքութեան տրուած լայն իրաւունքները: Կառավարութեան հրամանագրով Գումգափուի նախկին Պատրիարքարանին մէջ նստողը պիտի չըլլար պատրիարք մը, այլ՝ «Պաշ Փափազ» մը միայն՝ շատ սահմանափակ իրաւունքներով:

Թուրքիոյ պարտութենէն վերջ սակայն, 1919ին, Պաղտատ աքսորուած Զաւէնպատրիարքը հրաւիրուեցաւ Պոլիս, ուր ան դրաւեց, նախկին իրաւունքներով, Պատրիարքի աթոռը: Քիչ յետոյ եկաւ Սեւրը եւ հաստատեց Թուրքիոյ փոքրամասնութեանց, ինչպէս նաեւ անոնց Պատրիարքութեանց տրուած բոլոր իրաւունքները: Կարելի է ըսել, Լօզանը եւս չընդեց Սեւրի փոքրամասնութեանց տուած իրաւունքները, բայց Թուրք կառավարութիւնը ինք չընդեց զանոնք եւ ստեղծեց դէթէ այն փաստական վիճակը, զոր ան ստեղծած էր նախորդ պատերազմին:

Նարոյեան Պատրիարքի մահուանէն վերջ, անոր գահին վրայ նստաւ, Տեղակալի հանգամանքով, Ասլանեան եպիսկոպոսը: Բաւիս բովանդակ նշանակութեամբ անարժան ու չարագործ հոգեւորական մըն է ան, որուն մասին, մանաւանդ վերջին 10—15 տարիներուն, շատ բան գրուեցաւ Պոլսոյ եւ արտասահմանի թերթերուն մէջ:

Հանրային դումարներու իւրացում, կառնեբրու խախտում, եկեղեցական արժաթիղէններու վաճառում, անարժան քահանաներու ձեռնադրութիւն, դաւեր ազգային իշխանութեանց եւ հիմնարկութեանց դէմ, դժուում եկեղեցական ուխտ.— Ահա մէկ մասը այն անուներէն յանցագործներուն, զոր խղճի կատարեալ հանդստութեամբ դրժած է Ասլանեան եպիսկոպոս՝ երկար տարիներու ընթացքին:

Տարիներ առաջ Պատրիարք Նարոյեան սրբազան, Ազգ. վարչութեան որոշումով, Իսթանպուլի քաղաքապետութեան դէմ դատ կը բանայ Սանասարեան Մանի եւ Բանկալթիի դերեզմանատան խնդիրներուն առթիւ եւ, ձեռք կը բերէ փայլուն յաղթութիւններ: Ասլանեան եպիսկ. սակայն, իր խմարդիւնքներ: Ասլանեան եպիսկ. սակայն, իր խմբագրութեամբ, ամէն դաւ կը լարէ բակի մարդոց գլուխն անցած, ամէն դաւ կը լարէ Պատրիարքին եւ վարչութեան դէմ, որպէսզի անոնք չյաջողին իրենց ձեռնարկին մէջ:

Ասլանեան եպիսկոպոս բազմաթիւ քահանաներէ հաւաքեր է սատրագրութիւն՝ ապօրէն հռչակելու համար Պատրիարքը եւ կրօնական ժողովները: Ծուղակը ինկած քահանաները չուտով կ՚անդրադառնան իրենց սխալին եւ զղջման մը սատրագրելով կուտան Նարոյեանին՝ այսպէս խոստովանելով պատրաստուած զղջանքի դաս մը: Բայց վաստը կը մնայ վաստ՝ իր ամբողջ մերկութեամբ:

Ուրիշ անգամ մըն ալ անունով, ինչպէս նաեւ սրտով ալ Թրքացած Շահին Գայաներու եւ Տաղավուա Եըմազներու հետ, Ասլանեան եպիսկ. կը հրատարակէ Թուրքերէն Թռուցիկ մը՝ պատրիարքին ու անոր վարչութեան դէմ: Կը պատրաստէ թափօր մըն ալ՝ որ Ամաթուրքի եւ Իսմէթ Ինէօնիներու պատկերներու առաջնորդութեամբ, պիտի երթայ Պատրիարքարան եւ գահազուրկ ընէր Նարոյեանը: Բարեբախտաբար իր ժամանակին կը բացուի այս դաւն ալ եւ ան չի հասնիր իր նպատակին:

Ասլանեան եպիսկ. քաջալերած է նաեւ Սրբին ճէպէլի անուն «Հայ» մը, որ հրատարակած է գրքոյկ մը՝ «Պիզ Թուրք իլ» (Մենք Թուրք ենք) խորագրով, ուր ան չանացած է ապացուցանել որ հայ եկեղեցւոյ հիմնադիրը՝ Գրիգոր Լուսաւորիչը, Հայ մը չէր: Այս գրքոյկը գիտական ուսումնասիրութիւն մը չէր, այլ դեհկիկ փորձ մը Թրքութեան առաջ վարկաբեկելու հայութիւնը եւ հայ եկեղեցին:

Ասլանեան եպիսկ. անջատած է Պատրիարքութենէն Ղալաթիոյ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ զայն կոչած «Թուրք Գրիգորեան Եկեղեցի»:

Վերջապէս, Ասլանեան եպիսկոպոս, թէեւ պատրիարքութեան գահին վրայ բազմած, յայտարարած է սակայն, որ «մենք՝ Հայերս, իրաւունք չունինք Իսթանպուլի մէջ պահելու պատրիարք եւ Պատրիարքարան, Ֆաթիհի ժամանակ Ցովակիմ եպիսկոպոսը եղած է Պոլսոյ առաջնորդ մը միայն եւ պատրիարք: Ես ալ պէտք է ըլլամ Պէյօղլուի Առաջնորդը միայն»:

Այս քանի մը փաստերը արդէն բաւական են ապացուցանելու թէ՝ ինչպիսի չարագործ, ազգատեաց եւ բարոյական ամէն ազնիւ սկզբունքներէ զուրկ հոգեւորական մը բազմած է այսօր Պոլսոյ Պատրիարքութեան աթոռին վրայ: Եւ չմոռնանք, թէ այս եպիսկոպոսն էր որ 1945ին, տօնօք–փառօք զնաց էջմիածին եւ մասնակցեցաւ, իրրեւ Թրքահայութեան ներկայացուցիչը, այնտեղ գումարուած Ազգ. եկեղեց. Համագումարին:

Խորապէս ցաւալի է որ Ամենայն Հայոց Կաթո–

ՓՈՏՈՆ ԼԱՎԱՑՈՒ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՓԱՐԶՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՐԻԿԱՏՈՒՐԱՅԻ

— Ա՛հ, իշտ, պատասխանեց դեղատոմսը, ես ալ չեմ կրնար ձեզի ըսել, թե ձեզի օգուտ մը պիտի տա կամ չի տար, բայց ես ձեզի կրնամ ըսել միայն թե ասիկա ամենէն լավ դեղն է, որ կրնայ գտնել ձեր հիվանդութեան համար :

— Ընտիր խրատ է, իրաւ, Ընթերցողը, բայց ես ալ գիտեմ, որ դուք ալ ինձի նման ձեզի համար ոչինչ պիտի առնէք, ուստի ինչո՞ւ ձեզի այդ ծախքը տալ :

Փարմակոնը ժպտեցաւ : Ան գիտէր, որ Ընթերցողը ունէր ոսկի, որ կրնար ծախսել, ինչպէս կ՚ուզէր :

— Ես ձեզի կրնամ ըսել, որ ասիկա ամենէն լավ դեղն է, որ կրնայ գտնել ձեր հիվանդութեան համար, ըսաւ ան :

— Ուրեմն ես ալ կ՚առնեմ զայն, ըսաւ Ընթերցողը, ոտքի ելլելով :

Փարմակոնը ժպտեցաւ : Ան գիտէր, որ Ընթերցողը պիտի չկրնայ ետ դառնալ, ինչպէս որ ամէն մարդ, որ կ՚առնէ իր դեղատոմսը :

Ընթերցողը ոտքի ելաւ, ինչպէս որ ըսած էր, բայց ան ետ չդարձաւ, այլ ուղղակի դէպի դուռը գնաց, ուր կանգ առնելով՝ ըսաւ.

— Ես ձեզի կրնամ ըսել, որ ես ձեր դեղատոմսը պիտի չառնեմ, ինչպէս որ ըսած էի ձեզի, այլ պիտի երթամ ուրիշ դեղատուն մը, ուր ձեր դեղատոմսը պիտի առնեն

անգլիական եւ ֆրանսական ծրագիրները մի – ջեւ, այնպէս որ անհրաժեշտ կը համարուի արտաքին նախարարներուն խորհրդակցութիւնը : Այսպէս, ընդհանուր ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պարտաւոր է 300 միլիառ ֆրանք տրամադրել, վերաշինութեան եւ արդիւացման աշխատանքներ – րու համար· բայց կարելի չէ ապահովել այս դրամարը, առանց նոր տուրքեր հաստատելու: Եթէ 200 միլիառի զեղչեն դրամարը, ինչպէս կը խորհուի, այն ատեն միւս երկիրները պիտի մեղա – դրեն թէ Ֆրանսա չի կրնար կատարելիք յանձնառութիւնները: Իսկ եթէ կառավարութիւնը պնդէ որ ամբողջութեամբ գործադրուի ծրագիրը, իբրեւ դէմ պիտի գանէ Ազգ· ժողովին մեծամասնութիւնը :

Ամերիկեան Պատգամաւոր Պաղեստինի

Անդրյորդանի խորհրդարանը միաձայնու – թեամբ վաւերացուց կառավարութեան որոշումը որով էմիր Ապտուլլահ կը հռչակուի թագաւոր Անդրյորդանի եւ Պաղեստինի: Այս որոշումը տրուած էր երիքովի արաբական համագումարին մէջ, որ գար Ապտուլլահ թագաւորին հաղորդեց մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ:Վարչապետը բացատրեց թէ երկու երկիրներուն միացումը պիտի կատարուի սահմանադրական մե – թոտներով եւ համաձայն ինքնորոշման սկզբունքին:

Արաբական Դաշնակցութեան անդամներէն Եգիպտոս, Սուրիա եւ Սէուտի Արաբիա չեն ընդունած Երիքովի համագումարին որոշումը եւ ուժգնօրէն պիտի ընդդիմանան այս ձեռնարկին: Միւս կողմէ Անդրյորդանան իրեն կը վերապահէ Անգլիոյ դիւանագիտական աջակցութիւնը խնդրել, համաձայն անցեալ մարտին կնքուած դաշնագրին :

Իրաքի դահլիճը նիստ հրաւիրուած էր երէկ, ճշդելու համար իր դիրքը, էմիր Ապտուլլահի միացեալ թագաւորութեան մասին: Լիբանան այ դեռ չէ ճշդած իր դիրքը: Կարծողներ կան թէ չեզոք պիտի մնայ:

Անդրյորդանան մէջ կը կարծեն թէ երկու երկիրներուն կցումը լաւագոյն ելքն է Պաղեստինի Արաբներուն համար:

ՌԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ Ֆրանսական հիւպատոսարան – ները փակելու որոշում տրուած ըլլալով, Ֆրանսական կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Դեկտեմբեր 11ին:

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԻ նոր խորհրդաժողովը պիտի դումարուի Սոֆիայի մէջ, Դեկտ· 18ին, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան աղբիւրէ :

50.000 ՊԵԼՃ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ յայտարարեցին Ֆրանքեւպելճիական սահմանա – գլուխին վրայ, մերժելով կէս առ կէս Ֆրանսա – կան Ֆրանք ընդունիլ իրենց աշխատավարձերին փոխարէն, ինչպէս որոշած էր Ֆրանսական կա – ռավարութիւնը: Պելճիոյ Աշխատանքի Դաշնակ – ցութիւնը յանձնարարեց գործադուրկ արձանա – գրուիլ ամէնքային: Եթէ համակերպին, Պելճիոյ գործազուրկներուն թիւը պիտի բարձրանայ 250 հազար (16 %): Սահմանային այս բանուորները մեծ մասով կ'աշխատին հիւսուածեղէնի, երկաթի եւ պողպատի ճարտարագործութեանց մէջ: Պելճիա կը բնակին, բայց Ֆրանսայի մէջ կը բանին տարեկան ի վեր :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱՎԱՃԵՐՈՒ խնդիրը լուծելու կը զբաղեցնէ քաղաքական շրջանակները: Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Իտալիա կը հաւանի Անգլիոյ ձգել Կիւրենեան, պայմանաւ որ իրեն յանձնուի ափրիկեան Տրիպոլսոյ, Էրիթրէայի մեծ մասին եւ իտալական Սոմալիի խնամակալութիւնը: Հռոմ համաձայն է Եթովպիոյ ձգելու Մասովան, իբրեւ ծովային ելք:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը խզեց Սուտանի մասին կատարուած բանակցութիւնները, պահանջելով որ Անգլիա քաշէ իր զօրքը եւ ընդունի Նեղոսի հովիտին միութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ համայնավարները ծրագիր մը մշակած են, խորհրդային հանրապետութիւն հաստատելու համար արեւելեան շրջանին մէջ, իբրեւ ներկայացուցիչը ամբողջ գերմանի ազգին : Միւս կողմէ Պերլինի արեւմտեան շրջանին քաղաքապետը, Տոքթ· Ռէօյթըր, առաջարկեց արեւմտեան պետութեանց վերահաստատել ընդհ· հրամանատարութիւնը (Քոմանտանթուրա) , առանց Ռուսերու մասնակցութեան :

ՉԻՆԱՍՏԱՆի մայրաքաղաքը, Նանքին, խուճապի մատնուած է արդէն, իբրեւ հետեւանք համալրնակար բանակներու յառաջխաղացութեան :— Մարշըլի ծրագրին վերատեսուչը, Հոֆմըն, որ Չինաստան գնաց օգնաւուով, յայտարարեց թէ նիւթական օգնութիւնը կրնայ չարունակուիլ, եթէ Չինաստան խառն կառավարութիւն մը կազմէ մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներու :

9 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐի դեղձում մը երեւան հանուեցաւ Արժանթինի կառավարութեան շրջանակներուն մէջ: Ձերբակալուեցան 12 բարձր պաշտօնատարներ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ԿՐԸՆՈՊԼի մէջ այս կիրակի Rioի մէջ, առտուան ժամը 10—12:

Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Հայկական չափ ընտրուած «փլաք»ներ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը խօսի ընկեր Ս· ՍԻՍԼԵԱՆ :

ՀԸԱՑ – ԲՈՑԱԺ

Բացառած է, ինքնորոշ տարեշրջանի բաժանորդագրութիւնը: Ապրուստի չարաճումն սղութեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրական ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեդին որոշուած է :—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԴԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ , ՔԱՆԱԴԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԴՆԵՐ, Կիպրոս եւ Պաղեստին 2 տոլար :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

ՄԱՄՈՒԼի ՏԱԿ է 95 թիւը (Նոյ·)ը եւ չուտով լոյս կը տեսնէ ճոխ եւ միշտ իմաստալից, օգտակար բովանդակութեամբ: Թիւ 100ը լոյս պիտի տեսնէ բացառիկ բովանդակութեամբ: Այդ առթիւ, գարնան սկիզբը՝ Փարիզի մէջ պիտի տրուի ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍ ՄԸ ոտանելու համար ՀԱՑ – ԲՈՑԱԺի 100րդ թուեակը :

Կը խնդրուի ՀԱՑ – ԲՈՑԱԺի բարեկամներէն դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանակին :

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով ,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow) , 17 Rue Damseme — Paris (13):

ՏՕՆԱԾԱՌ – ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

«Մանուկներու Օրեան» առթիւ կազմակերպուած Ֆր· Կ· Նաչի Տէսինի մանաճախտի կողմէ, մասնակցութեամբ կրթական մարմնին եւ դպրոցի աշակերտութեան :

26 Դեկտեմբեր Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ· Ը· Դ· Տան մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողներն ու Տէսինի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առան – ձին յայտագրով: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՎԻԵՆ .— Հ· Մ· Ը· Մ·ի ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷ – ՍԸ այս չաբաթ իրիկուն 18 Դեկտ· Hôtel de la Poste ի չքեղ սրահին մէջ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆր· Կ· Նաչի Տէսինի մանաճախտի կողմէ , այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ· Ը· Դ· Տան մէջ:

Ճոխ պուֆէ, մատչելի գիներով: Աճուրդ չկայ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:Կը հրաւիրուին Տէսինի եւ Լիոնի հայրենակիցները անխտիր:

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆի Վեր· Հայր· Մխիթեան Թէյասեղանը, այս կիրակի ժամը 15ին, Ազգ· Տան մէջ (32 rue de Trévise): Հաճելի ժամանց հայրենակցական մթնոլորտի մէջ :

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Ն· ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆ 1000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆր· Կապոյտ Նաչի Փարիզի մասնաճիւղին, ի յիշատակ ողբացեալ Պ· ՊԵՏՐՈՍ ԷՍԱՊԱԼԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ : Տառ·ալ «Ցառաջ»էն:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հողը

Հրատ· Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան: Սքանչելի արձակ մը (պատմուածքներ Մուսա Լեռնէն), երիտասարդ գրող ԵԴ· ՊՕՑԱ – ՃԵԱՆէ, ընտիր տպագրութեամբ : Լաւագոյն կաղանդեղէնը երիտասարդներու համար:

Դիմել ՑԱՌԱՋի: Գին 400 ֆրանք :

ՎԻԵՆԻ Հ· ԿԱՄ· եւ Մարտիկ· Միութեան կեդր·վարչութեան վիճակախաղէն չհաճած են հետեւեալ թիւերը.— 215 դիրք մը, 422 դիրք մը, 227 բանթուճ մը, 440 դիրք մը, 620 դիրք մը, 642 դիրք մը, 635 բանթուճ մը, 618 դիրք մը, 662 դիրք մը, 658 բանթուճ մը, 675 դիրք մը, 694 դիրք մը , 856 դիրք մը, 870 բանթուճ մը, 865 դիրք մը, 884 դիրք մը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ, այս չաբաթ դիշեր , ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 33 Bld. Galliéni: Բանախօսութիւն, գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կէս գիշերին վերջ եւրոպական պար : Շատ ճոխ պուֆէ (խորոված միսով):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ը· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Ա· Ազգ·ական այս հինգշաբթի օրուան հատաքցքիր պզտրուեստական, ժամը 21ին, Société Savantes: Հայերէն դասընթացք Տիկին Զլթունեի կողմէ ժամը 20ին :

ՄԱՐՍԷՑԼ .— Հ· Ը· Դ· Շրջ· կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը հինգշաբթի 16 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին :

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ ուրբաթ 17 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԹԱԹՈՒԼ խումբ չորեքշաբթի 15 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԱԿՆՈՒՆի ենթակոմիտէն հինգշաբթի 16 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԸՆԿ· ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 20 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն չաբաթ 18 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԽԱԺԱԿ (Լասթոթա) կիրակի 19 Դեկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՄԱՐՍԷՑԼ .— Հ· Ը· Դ· «Քրիստափոր» ենթակոմիտէնի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Palais de la Chope, 18 Bld. Garibaldi նկարքնասրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ .— Հ· Ը· Դ· Վահան Թորգոմեանի խումբի ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ԼԻՈՆ .— Հ· Ը· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Դրադարանի սրահը, 78 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS

Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մասնակցութեամբ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Մենեջրով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼԳԻԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ցայտագրին մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակներըկոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի, Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ութը նոր գործերով :

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise , Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ· Ուշաքլեան rue Rébéval, Գրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԵՒ ԹԼՓԱՍԵՂԱՆ

Ցունուար 9ին, Իսիի Խրիմեան Ակումբին մէջ: Իսիի դպրոցին հոգաբարձութիւնը կազանդի առթիւ տօնածառ մը սարքած է դպրոցի մանուկներու համար: Նոյն օրը ծնողքներն ալ պիտի հիւրասիրուին ԹԼՓԱՍԵՂԱՆՈՎ մը: Տղոց պիտի բաժնուի ՊՏՈՒՂ եւ ՆԱՒՂՆԹՐԻՔ: Մուտքը ազատ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խարբերդի Աղնձի գիւղէն Ազնիւ Կօչկարեան: Պատերազմի օրերուն տեսնուած է Ֆրանսայի Արտէշ նահանգին մէջ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ· Լեւոն Աբալեանի 2 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):

Հաւատ կերտող

ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի :

Այս օրուընէ փոխձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 16 Décembre 1948 Հինգշաբթի 16 ԴԵԿՏԵՄԲ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5721-ՆՈՐ ՀՐՉԱՆ ԹԻՒ 1132

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՋ ԴՈՒՐՍԷՆ, ՈՋ ԱԼ ՆԵՐՍԷՆ

Ի վերջոյ ի՞նչպէս պիտի ազի, բարգաւաճի մեր հայրենիքը, առանց սահմաններու ընդարձակման :

Ի՞նչպէս պիտի կրնայ ամրապնդել իր աշխարհագրական, քաղաքական եւ տնտեսական տագնապները :

Ի՞նչպէս պիտի փորձէ չարունակել «զանդուածային» կոչուած ներգաղթը, «յաւուրջիկայ տարիներու ընթացքում» :

Այս հարցումներուն ալ պատասխանելու պարտաւոր են երեւանի ժամկոչներն ու լուսարարները : Բոլոր ինքնակոչ «Հայաստանասէր»ներն ու դիմակաւորները :

Պարտաւոր են պատասխանել փաստերով, ոչ թէ դարչահոտ քարոզիչներով եւ թրքաբարոյ խուժանավարութեամբ :

Ոչ ոք ուրացած է 28 տարիներու ընթացքին կատարուած նուաճումները,— տնտեսական, հողագործական, ճարտարարուեստական :

Իրական օրհնութիւններ են, մեր երկրին համար, ջրանցքներու յարատեւ ցանցը, մասնաւորներու ոռոգումը, կարգ մը գործարաններու հաստատումը, աշխատանքի եղանակներու արդիացումը եւ ուրիշ յառաջդիմութիւններ :

Օրը օրին արձանագրած ենք մշակոյթի ճակատին վրայ կատարուած յաղողութիւնները ալ : Պահելով համեմատ մեր անկախ տնտեսութիւնը :

Բայց այս բոլորը բաւական չեն հայրենիքի մը զարգացման, զօրացման համար :

Միայն տնտեսական — ընկերային աղդակները չեն որ կը կազմեն երկրի մը մեծութիւնը, տագնովելով անոր ապագան : Մանաւանդ ժողովուրդին բարօրութիւնը :

Բոլորովին լքուած է քաղաքական աշխատանքը : Նեղսէն թէ դուրսէն :

Մէկ թիզ հող աւելցած չէ Դաշնակցութեան ձգած ժառանգութեան վրայ : Ոչ ներսէն (ներքին սահմաններ), ոչ ալ դուրսէն :

« Ո՞ւր է իրաւասուն», կը հարցնէինք երէկ, պարզելով անոր կրաւորական դիրքը՝ արտաքին ճակատի վրայ :

Ո՞ւր են «հայասիրութեան» ապացոյցները, երբ ներքին սահմաններն անդամ կը մնան անփոփոխ : Այսինքն՝ դասաւորուած են ի մնաս Հայաստանի, զայն ամփոփելով ափ մը հողի վրայ : Զրկելով իր հայրենի ստացուածքներէն : Պաչառելով՝ ամէն կողմէ : Լախտը միշտ պատրաստ՝ դլխուն կամ կռնակին :

Այս բառերէն իւրաքանչիւրը իր իմաստն ունի : Դատեցէք փաստերէն :—

Հայաստանէն անջատած են—սթալինեան սահմանադրութեամբ — Ախալքալաքը, որ ունի 2400 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն եւ 120.000 բնակիչ, 75 %ը Հայ : Բնական բերդ մը Հայաստանի հիւսիսային սահմանին վրայ :

Անջատած են — միշտ միեւնոյն սահմանադրութեամբ — Ղարաքաղը , 4600 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն, 165.000 բնակիչ, մօտ 96 %ը Հայ :

Անջատած են Նախիջեւանի գաւառը, 5400 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն, բնակիչներուն միայն 15 %ը Հայ, ջարդուած, ալ ու ձախ ցրուած ըլլալով մեծամասնութիւնը (մօտ 100.000), նախորդ պատերազմի ընթացքին :

Անջատած են Գանձակի գաւառը, 5000 քառ. քիլ. տարածութիւն, բնակչութեան 88%ը Հայեր :

Նորընծայ բանդիտներէ անչուչտ մոռցած չեն որ, տարիներ առաջ, հայ բոլշեւիկներ ալ ձայն բարձրացուցին այս անիրաւութեանց դէմ, իրենց դլուխը վրայ տալով :

Արդ, եթէ Մոսկուան բարեհաճէր օրինաւոր ուժերով վերադարձնել այս հողերը, Հայաստանի տարածութիւնը 29.000 քառ. քիլոմեթրէն կը բարձրանար 47.000ի, բնակչութիւնն ալ՝ առնուազն 1.750.000ի :

Եւ մանաւանդ, լայն կը չնչէր, կրկնապէս կը բարգաւաճէր, փրկուելով իր կողերուն մխուած դանակներէն եւ ոտքերուն զարնուած դամերէն :

Եթէ դժուար է դէպի դուրս տարածուիլ, ինչո՞ւ չփորձել կարճ եւ արդար ճամբան,— փլցնելով ներքին պատուարները :

Նորէն միջազդային խաղե՞ր, թէ բոլշեւիկեան նենդամտութիւն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՊԱ ՄԵ՞ՆՔ ...

Ամերիկահայ երիտասարդ մը, որ իր հայերկրը հոս սորված է, տարիներ առաջ, կը նկատէր իրաւամբ թէ երկրորդական վարժարաններու պէտք ունին մասնաւորաբար այն դաղութները որոնք աւելի շատ վտանգուած են, ինչպէս Ֆրանսան ու մանաւանդ Ամերիկան :

« Սուրիան ու Լիբանանը ունին զոյդ ճեմարաններ, եւ մանաւանդ աղդային դպրոցներ ուր հայ տղան մինչեւ 12—14 տարեկանը կը սորվի իր լեզուն : Անոր համար թէ՛ միջավայրը եւ թէ՛ այդ նախակրթարանները դրեթէ կը լրացնեն իր հայկական դաստիարակութիւնը :

Բայց այս մեծ եկեղեցիներու մէջ ի՞նչպէս հայ տղան հայ մեծնայ : Լաւագոյն պարագային տունը կրնայ միայն իր ապահովը, եթէ այդ տունն ալ մնացած ըլլայ Հայ :

Հոս դոնէ ունինք Մուրատեան վարժարանը : եթէ Դպրոցասէրն ալ տոքի կանդնի, դառնալով իրապէս բարձրագոյն նախակրթարան մը աղջիկներու համար, մասամբ կը դարմանուի պակասը : Մասամբ կ'ըսենք, որովհետեւ դժբախտաբար երկուքն ալ մատչելի չեն համեստ քսակներու :

« Իսկ Ամերիկա՞ : կատարեալ ողբերդութիւն մըն է : կամ իրենք իրենց մէջ ամփոփուած, մնացեր են այնպէս, ինչպէս եկեր են իրենց դաւառէն, կամ ամերիկեան քօլէճներու մէջ դարձեր են ամերիկացի, թերխաշ հայերէնով մը եւ կամ բոլորովին հեռացեր, դացեր, կորսուեր են :

Կատարեալ օրհնութիւն պիտի ըլլար եթէ հոն ալ ունենայինք ճեմարան մը նման Սեվրի վարժարանին, Պէյրութի կամ Հալէպի ճեմարաններուն :

Վստահ եմ որ ոչ միայն կատարեալ յաղողութեամբ դլուխ կ'ելլէ, այլեւ ամուր հիմերու վրայ դրուած, նախախնամական դեր մը կրնայ կատարել մեր երիտասարդ սերունդին համար» :

Երբ վերջացուց, զարմացայ միայն որ ամերիկահայ երիտասարդը իր ցաւը մեղի կ'արտայայտէր :

Այնտեղ, այդ բոլոր հնարաւորութիւններու դասական երկրին մէջ, ի՞նչ կը պակսէր իրենց այդ դեղեցիկ ցանկութիւնը իրականացնելու համար :

ՍՕՍԻ

Իտալիոյ հաստուցումները
Խ. Միութեան

Իտալական կառավարութիւնը երբեակ համաձայնութիւն մը կնքեց Խ. Միութեան հետ, Մոսկուայի մէջ, պատերազմական հատուցումներու եւ առեւտրական գործառնութեանց մասին :

Այս համաձայնութեամբ, եւ ի գործադրու թիւն հաշտութեան դաշնագրին, Իտալիա Խ. Միութեան պիտի յանձնէ 33 մարտանաւեր, եւ պիտի վճարէ 100 միլիոն տոլար, իբրեւ հատուցում : Միեւնոյն ատեն ապրանքներ պիտի փոխանակուին երկու երկիրներուն միջեւ, 90 միլիառ լիր (150 միլիոն տոլար) արժողութեամբ : Իտալիա պիտի յանձնէ նաեւ 60 միլիառ լիր արժողութեամբ բանուած ապրանքներ որոնց հետ նութերը պիտի ճարէ Խ. Միութիւնը : Այս վերջինը Իտալիոյ պիտի հայթայթէ 300.000 թոն ցորեն եւ 100 հազար թոն վարսակ, եռամեայ առեւտուր. համաձայնութեան առաջին տարին :

Տակաւին համաձայնութիւն գոյացած չէ այն իտալական ստացուածքներու մասին որոնք կը դտնուին Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ եւ որոնք Խ. Միութեան պիտի յանձնուին ի հաշիւ 100 միլիոն տոլարի հատուցման : Անոնց արժէքը պիտի ճշդուի մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, հիմ բռնելով 1943ի դիները :

Իտալիոյ համապատասխանները դոհ են այս մերձեցումէն, իսկ հանրային կարծիքը խորապէս ազդուած է, տեսնելով որ Խ. Միութիւնը ոչ մար տանաւէրն կը հրաժարի, ոչ ալ 100 միլիոն տոլարի հատուցումէն :

200 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ ծախք մը կը նախատեսուի, Շայեոյի պալատին վերանորոգման համար, հիմա որ Ազդաժողովը վերջացաւ :

Ի ՀԱՐԿԻՆ 40 ԱՌ 100 ՏՈՒՐՔ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ 1949Ի ԵԼՄՏԱՑՈՑՔԻ ՄԱՍԻՆ

Ազդային ժողովը եւ կուշաբթի օր պիտի քննէ 1949ի սովորական ելմտացոյցը, որ 1250 միլիառ Ֆրանքի անմնախընթաց դումար մը կը ներկայացնէ, ինչպէս եւ արտակարգ նախահաշիւը, 615 միլիառ Ֆր. : Համագումար 1865 միլիառ Ֆր :

Աւելորդ է ըսել թէ սովորական եկամուտները բաւական չեն, դոցելու համար այս ծախքերը : Ուստի կառավարութիւնը կ'առաջարկէ 10 % աւելցնել բոլոր տուրքերը, 20 % արտադրութեան տուրքը : Այս երկու յաւելումներով կը յուսան ձեռք բերել 135 միլիառ Ֆրանք : Ցետոյ, կ'առաջարկէ 100 միլիառ Ֆրանքի ազատ փոխառութիւն մը կնքել : Եթէ այս դումարը չդոյանայ մինչեւ 1949 Յուլիս, այն ատեն դարձեալ յաւելում կամ նոր տուրքեր կը նախատեսուին : Այնպէս որ, ի հարկին տուրքերու համեմատութիւնը կրնայ հասնիլ 40 %ի, ինչպէս կը բացատրեն կարգ մը թերթեր :

Արտակարգ միջոցներով նախատեսուած 235 միլիառ Ֆրանքի դումարը պիտի յատկացուի արտակարգ ելմտացոյցին (վերաշինութիւն եւն.) :

Վարչապետը, որ միեւնոյն ատեն ելմտական նախարար է, այս առթիւ մանրամասն բացատրութիւններ տուաւ ելմտական յանձնաժողովին, իր խորհրդականին հետ : Տակաւին ճշդուած չեն նոր փոխառութեան պայմանները. բայց վարչապետը հաւատաց թէ նեղացուցիչ հարցումներ պիտի չուղղուին հարկատուներու նիւթական աղբիւրներու մասին :

Նոր ելմտացոյցին մանրամասնութիւնները հաղիւ հրատարակուած, քննադատութիւնները սկսան, աջէն թէ ձախէն : Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ նախահաշիւը կը ներկայացնէ հետեւեալ չորս թերութիւնները :—

1.— Անբաւական են ծրագրուած խնայողութիւնները. (Թերթ մը դիտել կուտայ թէ 30 միլիառ Ֆրանք խնայուած է վերաշինութեան ծրագրէն, բայց 30 միլիոն աւելցած է դինուորական ելմտացոյցը) .— 2. Միջոցներ չի պարունակեր հաւասարակշռելու համար աղդայնացուած հաստատութեանց ելմտացոյցը, ինքնաբաւ դարձնելով զանոնք :— 3. Բաւարար դումարներ չի տրամադրեր վերաշինութեան համար :— 4. Գոհացուցիչ վիճակ մը չեն ներկայացներ դինուորական վարկերը որոնք առանձին պիտի քննուին յաւելիկայ Յունուարին :

Առեւտրական շրջանակներու մէջ կը վախնան որ նոր եւ աւելի մեծ տագնապ մը ծագի մօտերս : Արտածումներու եւ ներածումներու հաշիւը 35 % բաց մը կը ցուցնէ . այսինքն արտածումներուն հաղիւ 65 %ը փոխարինուած են ներածումներով :

ՕՏԱՐ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ

Նոր տագնապի մը նախանշանները կը համարուին ոսկեդրամի եւ օտար դրամներու բարձրացումները : Առջի օր տոլարը 534 Ֆրանքի բարձրացած էր սեւ չուկային մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր ցարդ : Կարծողներ կան թէ 600 Ֆրանքի պիտի բարձրանայ քանի մը օրէն : Այս արտակարգ բարձրացումը — 217 աւելի օրինական դինէն — տեղի ունեցաւ ելմտացոյցի մասին տրուած զեկուցումէն մէկ ժամ վերջը : Տոլարը 10—15 կէտ պակաս կ'արժէր անցեալ ուրբաթ օր, երբ Ազդաժողովը նիստ ունէր եւ հազարաւոր տոլարներ կը ծախուէին սեւ չուկային մէջ : Ժողովը փակուելով , տոլարին ալ յանկարծ պակսեցաւ եւ հետեւաբար Ֆրանքը նոր անկում մը կրեց : Սեւ չուկացիները 530 Ֆրանք կուտային ամերիկեան էքսփրէսի ճամբորդական չէքերուն, իսկ 500 Ֆրանք՝ Մ. Նահանգներուն վրայ քաշուած անհատական չէքերուն :

Սթերլինն ալ 1540 Ֆրանքի բարձրացաւ, մինչ 1280 էր Դեկտեմբեր 1ին : (Պաշտօնական սակը՝ 1062) :

★ *1949ի ելմտացոյցին մէջ քաղաքային վարչութեանց համար վարկ բացուած է 750 միլիառ Ֆրանք , քաղաքային վերաշինութեան եւ արդիացման համար 150 միլիառ (դպրոցներ եւ ուրիշ կառավարական չէնքեր), դինուորական նախահաշիւ՝ 350 միլիառ : Այս վարկերը պիտի ճարուին սովորական հասոյթներով :*

Արտակարգ ելմտացոյցին դումարը՝ 615 միլիառ Ֆրանք, բաժնուած է այսպէս :— Պատերազմական վնասներ 270 միլիառ, առեւտրական տորմիղ 43 միլիառ, վերաշինութիւն եւ արդիացում (երկաթուղիներու , հանքերու, կաղի, էլեկտրականութեան եւ ուրիշ հիմնական ճարտարագործութեանց) 302 միլիառ :

★ *Կառավարութիւնը կը խոստանայ դինեալ ուժերուն թիւը կրճատել յաւելիկայ տարի :*

(Ուրեմն շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՏԱՍԸ ՏԱՐԻ բանտարկութեան եւ ցկեանս իբաւազրկութեան դատապարտուեցաւ Փ. Մաուրոն, փէթէնի տեղեկատու նախարարը :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մեծաքանակ բուրդ եւ ձգախէժ կը գնէ, զարմանք պատճառելով Ամերիկացիներուն :

«ԽԱՒԱՐԻՆ ՄԷՋ»

ՀՄԲ.— Այս պատկերն ալ՝ մեր աշխատակիցն, որ գրի առած էր Շ. Նարդունիի առաջին տպաւորութիւնը՝ աչքի դործողութենէն ի վեր.—

×

կը լսեմ Նարդունիի աղաղակը,

— Օհէ՛...

Ինչո է օհէ՛:

Նամակագրի իմ դառն պարտականութիւնս լրացուցած պիտի համարէի՝ եթէ տուն տուողը՝ Նարդունին իր գրութեան մէջ ակնարկ չընէր եւ փափուկ թելի մը վրայ զարնելով իր մատները, չվերծանէր մեր երկուքին անցեալի յուշերը:

Աշակերտ եւ ուսուցիչ, ուսուցիչ եւ աշակերտ...: Ուրիշ առիթներով ալ նմանօրինակ արտայայտութիւններ ունեցած է չիտթութեան ենթարկելով զիս: Իմ անհատնում ըսելիքներս— այդ յուշերէն բխած— կրկին վերապահելով՝ հարկ կը զգամ քանի մը տող գրել վայրկեանի կարեւորութեան դիտակցութեամբ:

Մեր ամէնուս սիրելի Նարդունիին այս հապճեպ, եւ բազմաթիւ այցելուներէ ընդմիջուած՝ մտածումները գրի առնելով հանդերձ, ըսեմ անմիջապէս առ ի մխիթարութիւն բոլորիս, թէ կուրնալու նախկին ատոյդ վախը անցած է այլեւս բարեբախտաբար, չնորհիւ դիտութեան վերջին մեթոտներուն, եւ ենթակային առողջութեան, մանաւանդ տոկուն կամքին, թէեւ երկար ամիս – ներ հանդստանալու դատապարտուած է:

Սակայն, ինչպէս կը նշմարուի՝ առաջին տարաւսիի եւ դիտակցութեան տպաւորութեան տակ կը գտնուի դեռ, եւ ահա ատկէ ճնշուած կը դեղուն իր յուզումնալից զդացումները: Այս չարաշուք ազդեցութիւնը, սակայն, հարկ է մոռցնել:

Աւդարեւ, հեռուէն անկարելի էր երեւակայել անշուշտ ինչ որ տեղի ունեցաւ: «Ճառայ»ը ուզեց խնայել իր ընթերցող բարեկամներուն իր զուսպ ու ժլատ՝ առողջական տեղեկագրութիւնով. այլապէս Նարդունին իրապէս տպնդապալի օրեր անցուց եւ Մէյնի Դարու հաւատաքննական չարչարանքներու նմանող կիրարկումներու ենթարկուեցաւ, զարմանք պատճառելով իր դիմադրական կորովով՝ նոյնիսկ իր բժիշկներուն:

Եւ արդէն այդ էր յաղողութեան դլխաւոր պատճառը: Անհնարին թուլութիւն մը, օրինազանցութիւն մը, կրնար ճակատագրական ըլլալ իրեն համար:

Հիմա որ այլեւս ժամանակը տարաւ իր ձեռք ձգածը եւ ցաւը զուարճութեան յիշատակ դարձաւ, կ'արժէ դրի առնել քանի մը դրուագներ:

Երբ առաջին անգամ արտօնուեցայ իրեն այցելելու՝ ես իր սենեակէն դեռ շատ հեռու կանգնած՝ եւ ամբողջ լսողութիւն՝ կը կարծէի թէ պիտի լսեմ իր կանչն ու աղաղակը, որովհետեւ կը դիտակցէի թէ ինչ ըսել է աչքի դործողութիւնս առանց մարդկելու, թէ ինչ տառապանքներ կրնայ պատճառել օրեր վերջն ալ: Բայց զարմանքս մեծ եղաւ, երբ իր սենեակը մտնելով տեսայ... աւազէ դագաղ մը, որուն մէջ թաղած էին Նարդունին.

Լռութիւնն ու մթութիւնը եղերայրացած եւ եղերամօր պաշտօնը յանձնուած իր զարմուհիին: Բարուհին՝ այս որբուկ ու արեւ չտեսած աղջիկը ինչպէս դիմացաւ արդեօք անոր տառապանքներուն, դիշեր ցերեկ անթաժան ու միայնակ:

Փակ պատուհանին քովիկը կանդնած է մեր սիրելի ՅԱՌԱՋԻ Արփիկը: Ինչ զուգադիպութիւն անունները:Ջիրենք մկրտող տէրպապը այսքան եւ ատկէ աւելի դեղեցիկ գործ բրած չէ հաւանաբար, ճշմարիտ կ'ըսեմ.— Բարուհի եւ Արփի: Եղբօր մը կարօտը հաւանաբար սրտին մէջ այս փոքրիկ աղջիկը, Արփիկը, համա՛կ անձնուիրութիւն, մոգական դաւազանով մը որ դուրը որ զարկաւ փութացնելու համար բժիշկ ու դարմանատուն, արեւի լոյս ծագեցաւ իր վագած ճամբաներուն վրայ: Յայտնութիւն մըն ալ այս ինքնին ինծի համար. նոր սերունդէն բացատութիւն մը որ յոդնիլ չդիտցաւ Նարդունիին օժանդակելու գործին մէջ: Ու հիմա կանգնած է պատուհանին մօտիկ, անձայն ու անշարժ: Միտքս թուումն մասանց ընել չէ. հարկը սաստարակաց, պատիւս արժանաւորաց:

Այդ վայրկեանին մտածումս կը բաժնուի երկու թեւերու եւ ոչնչի ալ դդածուած՝ սրտի կեղեքումս կը հասնի իր դագաթնակէտին. կը սկսիմ խորհրդածել մարդու մասին: Եւ կը հասնիմ եզրակացութեան մը թէ կինը իրրեւ մայր որչափ որ գնահատուած է, սակայն իր մէջ եղած միւս անսահման բարդութիւններէն դեռ ոչ մէկը ուսումնասիրուած չէ: Ահա այս պարագային ինչ արտակարգ անձնուիրութիւն եւ ինքնուրացում պէտք է, դիմանալու համար հոգեհատորի մը այս չարչարանաց:

Կը մօտենամ Նարդունիին, մեռելադոյն բաց մնացած լայն ճակտին վրայէն կը սրբեմ պաղ քրտինքը:Վերմակին վրայ տարածած մերկ թեւերը, հանդչած ամայնութիւն է կ'ըսեն արդէն ամէն բան, փոթորիկ մը վերջ եկած խաղաղութիւնով: Կը համբուրեմ իր բազուկը ու կը լսեմ իր սրտի խորէն աշխակուած սովորական եւ յատկանշական

Սաւասատեան վարժարանը

ՀՄԲ.— Ահաւասիկ ողբացեալ Արմէն Գարոյի (Գարեգին Փաստրմաճեան) յուշերուն այն մասը զոր ծուռ մեկնելով «անբարեխիղճ եւ ամարդա – լից» գտած էր Մ. Պարսամեան, «Աբեմուտք»ի վերջին թիւին մէջ (12 Դեկտ.): Տխրահռչակ Մատաթեանի այս հրէշային արարքը կրնա՞ր ուրիշ տպաւորութիւն ձգել 16 տարեկան աշակերտի մը մտքին վրայ.—

×

Ինը տարի գիշերօթիկ մնացի այնտեղ: Տարին հազիւ մի քանի շաբաթ տուն կ'երթայի մեռնոց տեսնելու: Ոչ մէկ լաւ յիշատակ ունիմ պատմելու իմ դպրոցական կեանքին եւ իմ ուսուցիչ – ներէն: Բացի Պ. Յակոբեանէն եւ Պ. Կոմիտասէն, մնացած ուսուցիչները բոլորն ալ օտարացած Հայեր էին: Ախո՛ս Սանասարեանի երախտիքին, ոչ այսպիսի անբարեխիղճ մարդոց էրյանձնուած:

Պատմեմ մի քանի պզտիկ մը՝ ցոյց տալու համար, թէ ինչպիսի բարոյական հրէշներու էր յանձնուած մեր մատաղ հոգիներուն խնամքը:

1889 թուականին, ես արդէն 16 տարեկան պատանի էի: Մեր այդ տարիքին շատ մեծ սէր եւ հետաքրքրութիւն ունէինք դէպի ամէն տեսակ դէնքերը: Իմ ընկերներէս Տրապիզոնցի Յովհաննէս Աբգարեանը նոյն տարին արձակուրդին Հայրենիք էր գացած: Վերադարձին իր հետ բերեր էր փոքրիկ ատրճանակ մը: Մեծ դաղտնիքով ու խնամքով կը պահէինք այդ դէնքը մեր հագուստներուն մէջ, որպէսզի ուսուցիչներուն ձեռքը չանցնի, մանաւանդ, կը վախնայինք Պ. Մատաթեանէն, որը Սուլթան Համիտէն աւելի հակայե – ղափխական մէկն էր:

Օրէն մէկը շաբաթ օր մը, կէսօրէ յետոյ, երբ ազատ էինք, Աբգարեան ու ես, մերթընդելի ատրճանակի առած, գացինք դպրոցի նեղքնայարկի սենեակներէն մի, մաքրելու եւ իւղելու համար: Հազիւ ատրճանակը քանդեր էինք եւ սեղանին վրայ փռեր անոր մասերը, երբ, յանկարծ, Պ. Մատաթեանին ստուերը տեսանք պատուհանին առջեւ: Ես Աբգարեանին ըսի, որ մտնէ սեղանին տակը, եւ սկսայ հաւաքել ատրճանակին կտորները: Մատաթեան մօտեցաւ պատուհանին եւ տեսաւ դիս ու ատրճանակը: Աբգարեանին դլուխն ու դէմքը չկրցաւ տեսնել. միայն այնքանը նկատեց, որ մինք երկու հոդի էինք եւ մէկը պահուած է սեղանին տակը:

Մատաթեանը պատուհանը ձեռքով փակեց եւ ինծ հրամայեց որ տեղէս չշարժուիմ մինչեւ իր դալը: Հազիւ թէ պատուհանէն հեռացաւ, որ չէնքին չուրջը դառնալով դէպի մեզ դայ, ես Աբգարեանին ըսի, որ անմիջապէս փախչի սեղանատան միւս դռնէն: Ես մինակ մնացի: Աբգարեանը աղքատ ընտանիքի զաւակ էր եւ առանց թոշակի կը սովորէր: Մեզ համար անհերքելի ճշմարտութիւն էր, որ մեր ուսուցիչները առաջին առիթէն պիտի օգտուէին այդպիսիները դպրոցէն վռնտելու: Իսկ ներկայ դէպքը այնքան ծանր էր Մատաթեանի աչքին, որ անպատճառ 24 ժամուայ մէջ ճամբու պիտի դնէր խեղճ տղան, եթէ իմանար, որ ատրճանակի տէրը ան էր: Այս ամէնը նկատի առած՝ ես պրոշեցի սուտ խօսիլ եւ ամբողջ յանցանքը իմ վրայ առնել՝ ազատելու համար խեղճ ընկերս, զոր այնքան կը սիրէի:

Երբ Մատաթեանը մտաւ սենեակը, իր առաջին հարցը եղաւ.

— Ո՞վ էր քու հետիդ:

— Հետս մարդ չկար, ես մինակ էի:

— Սուտ կը խօսիս, ես տեսայ, որ մէկը կար մօտդ եւ սեղանին տակ պահուած էր:

— Հետս ոչ ոք կար:

— Որո՞ւն է այս ատրճանակը:

— Իմս է:

— Ո՞ւրկէ ես ձեռք ձգած:

— Տնէն եմ բերած:

— Սուտ կը խօսիս. ձեր տանը այսպիսի ատրճանակ չկայ:

Ի միջի այլոց ըսեմ, որ Մատաթեանը մեր տան փեսան էր դարձած՝ իմ փոքր հօրաքոյրս առնելով եւ, հետեւաբար, դիտէր, որ մենք տանը այդպիսի փոքրիկ ատրճանակ չունէինք:

Որքան ստիպեց, նոյն պատասխանները ստացաւ: Իներջոյ, ատրճանակը ձեռքէս առաւ եւ դիս ալ հետը առնելով՝ տարաւ մեր դասարանը: Ներս կանչեց բոլոր ընկերները եւ առնից ներկայութեան սկսաւ պատմել ամբողջ եղելութիւնը եւ կրկին ստիպեց, որ ըսեմ, թէ, ո՞վ էրինձ հետ եղողը:

Երբ այստեղ ալ նոյն պատասխանը ստացաւ, հրամայեց որ չոքիմ դասարանին մէկ անկիւնը եւ ըսաւ, թէ այսպէս չոքած պիտի մնամ, մինչեւ որ խոտովանիմ, թէ ո՞վ էր ինձ հետ եղողը: Բացի այդ՝ ցամաք հացէն եւ պարզ ջուրէն զատ ոչինչ պիտի ստանամ:

Շաբաթ երեկոյեան սկսաւ իմ պատիժս եւ այսպէս երկու շաբաթ անընդհատ: Ամէն առաւօտ եւ երեկոյ Մատաթեանը կուգայ դասարան իմանալու, թէ արդեօք միտքս փոխե՞ր էի: Ամէն անդամ նոյն բացասական պատասխանը կը ստանար ինծմէ: Ընկերներուս բոլորին համակրանքը ինծ հետ էր: Դասերէն յետոյ կարգաւ դուռը կը սպասէին, որ ինծ իմաց տան, թէ ե՞րբ ուսուցիչներէն ներս եկող պիտի լինի, որպէսզի ես կարողանամ քիչ մը ոտքերս հանգստացնել: Իսկ ճաշերու ժամանակ մէն մէկ կտոր միս կամ պանիր կը բերէին ինծ դաղտնի ուտելու համար:

Աբգարեանը ամէն օր կուգար ինծ խնդրելու, որ ըսեմ իր անունը եւ պատուիմ այս չարչարանքս:

Ես Նարդունիով հպարտացած եմ լռելեայն՝ ինչպէս մշակ մը, անհուն խանդաղատանքով եւ երանութեամբ կը դիտէ հսկայ պաղատու ծառ մը, ուղէշնելը դէպի ելկինք բարձրացած եւ իր տածուն ճիւղերը սփռած անհատնում բարիքներով՝ դալար մարդին վրայ, կը դիտէ երանութիւնով մը՝ որովհետեւ ինքն ալ մասնակից եղած է անոր ուռճացման, մանաւանդ առաջին ջուր ու խնամք տուողն եղած է, կլիմայի դիտակցութեամբ:

Կը հպարտանայի, այո՛, իրմով եւ կը կարծէի ճանչնալ զինքը իր բոլոր կողմերով, ու կը բարկանայի ալ իր վրայ, երբ «Երուսաղէ՛մ, Երուսաղէմի» մէջ կրակը նետեց Յովնաթանը... Ու ինքն ալ թաքուն կլակնկռտու մէջ: Ահա այս վերջինէն ալ հրաշքով ազատած՝ այժմ նստած է դէմս իր բազկաթոռին մէջ, նահապետի մը պէս: Աչքերը սեւ լաթով մը պարուրուած իր այս դիրքին մէջ, նորատեսակ Մատաղ մը, իր բարդ կառուցուածքէն բոլորովին անծանօթ կողմերն ալ կը պատկերանան աչքիս առջեւ: Առաջին հերթին՝ իր զարմանալի յիշողութիւնն է այդ:

Ցիշողութիւնը՝ այս յաւիտենական տղուն մէջ դործիք մըն է, մօրօրինակ դգայարանք մը. եւ ատով իսկ կը բացատրուի իր տեսողութեան այս արկածը: Որովհետեւ կը խորհիմ թէ իր ամբողջ ֆիզիքական կառուցուածքը սպաս դրած ըլլալով յիշողութիւնն արտայայտող դգայարանքին՝ վերջ ի վերջոյ պիտի տուժէր ոչ միայն իր ջղային դգայական յօրինուածքը, այլեւ պատճառ պիտի ըլլար դոհելու անդգալարար, իմաստութեան դործօններէն մէկին ու միւսը: Եւ ահա աչքը եղաւ նոխազ քաւութեանը:

Քանի մը ամիսներէ ի վեր է որ շատ մօտէն կը տեսնեմ զինքը իր դործերով, եւ հիացումս զարմանքի կը փոխուի, երբ կը զգամ իր յիշողութեան պայծառութիւնը՝ եւ կը տարուիմ անդթօրէն մտածելու թէ՝ նոյնիսկ կուրութիւնը պիտի չկրնար կասեցնել իր դործի ջղվէժը, կ'անթէթ ժայռերուն բախելով հանդերձ:

Ս. ՎՇՏՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

քէն, բայց ամէն անգամ իրեն կը սպառնայի, որ, եթէ նա ինքը իմաց տայ իր մասին, այլեւս իրեն հետ բոլոր յարաբերութիւններս պիտի խզեմ :

Քանի՛ քանի անգամ Մատաթեանը ամբողջ ուսուցչական կազմով եկաւ իմ գլխիս գայլի աւետարան կարդալու, բայց ի զուր :

Ի վերջոյ, դիմեց հօրս միջամտութեանը, կանչեց զինքը երրորդ կիլակին եւ պատմեց իրեն երկու չարաբաստիկ պատմութիւնը եւ իրմէ խնդրեց, որ ինձ խոստովանցնէ : Երբ հայրիկիս հետ առանձնացանք պարտէզին մէջ, իրեն պատմեցի իսկութիւնը, առանց ընկերոջս անունը տալու : Միայն այսքանը ըսի որ եթէ ես անոր անունը տամ, գիտեմ, որ Մատաթեանը անպատճառ ճամբու պիտի դնէ խեղճ տղան : Հայրս գտաւ որ ես իրաւունք ունէի :

Երբ Մատաթեանը տեսաւ որ հօրս միջամտութիւնն ալ ի զուր անցաւ, բոլոր ուսուցիչները մէկ դասարանը կանչեց եւ բոլոր տղայոց ներկայութեանը ինձ երկար քարոզ մը տալէ յետոյ յայտնեց, որ կամ պէտք էր ընկերոջս անունը տայի եւ կամ նոյն րոպէին դպրոցը թողնէի :

Ես առանց րոպէ մը մտածելու ընտրեցի այս վերջինը : Մէջքէս դպրոցական գօտին քակելով՝ իրեն յանձնեցի եւ ընկերներուս հրաժեշտ տուի : — Մնաք բարով տղաք ըսի ու դէպի դուռը սկսայ քալել : Բոլոր դասարանը մէկ մարդու պէս ոտքի ելաւ եւ միաբերան բացականչեց .

— Մենք ալ Գարեգինին հետ կը մեկնինք այս դպրոցէն, ըսին ու սկսան գօտիները քակել :

Մատաթեանն ու իր ընկերները չուարած մնացին : Ամբիջապէս դիս յետ կանչեցին : Դասարանէն դուրս ելանք, քանի մը րոպէ խորհրդակցելէ յետոյ ներս եկան եւ յայտնեցին, որ այս անգամ թէ՛ իմ եւ թէ միւս ընկերներուս ըմբոստութիւնը կը ներեն, բայց ուրիշ անգամ չատ խիստ պիտի լինին :

Ահա թէ ինչպէս կը վարուէին մեր մանկական հոգիներուն հետ այդ յիմար վարժապետները. փոխանակ մեր մէջ մշակելու ընկերական անձնուիրութեան եւ հաւատարմութեան զգացումնե – րը, կ'ուզէին մեղմէ պատրաստել եսասէր եւ անհամակրելի արարածներ :

... Նոյն այդ սեւ հոգի Մատաթեանը, 1913 թուին ,երբ քանի մը արաբ երեսփոխաններ ձայն կը բարձրացնեն ընդդէմ հայկական մեծ սարսափներուն, անունով միայն հայ այդ մարդուկը վեր կը կենայ իր տեղէն , կ'արդարացնէ թուրք կառավարութեան ձեռք առած միջոցները եւ կը հերքէ կատարուած սարսափները :

Այսպիսի հրէշներու էր յանձնուած մեր դաստիարակութեան գործը Սանասարեան վարժարանի մէջ :

(Ապրուած Օրեր) ԱՐՄԻՆ ԳԱՐՕ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ
Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՁԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

Հ. Ց. Դ.— ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ (յատկած) .— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, երեք տարեկան այս երիտասարդական միութիւնը արդէն ճակատը բարձր եւ ինքնավստահ՝ ունի 11 մասնաճիւղեր, տղոց եւ ժրաջան : Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ ունի վճարովի ուսուցիչ : Պարտաւորիչ է հայերէն կարդալ – գրելը : Կը կազմակերպեն դասախօսութիւններ եւ մարզական խաղեր :

Նոր Սերունդը իր տօնը կը տօնէր Դիկա. Գին Սալ Մազըոյի մէջ, բացումը կատարեց Սէնթ Անի երգչախումբը : Կը նախագահէր Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան անդամ ընկեր Մ. Պօյաճեան, որ տուաւ համառօտ տեղեկութիւններ իրենց կատարած աշխատանքներու մասին : Այս առթիւ բացատրեց իրենց նպատակը, եւ ապագայ աշխատանքի ծրագիրը «այսօր աւելի զօրաւոր քան երբէք, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, Դաշնակցութեան հովանաւորութեան տակ, անոր կողքին կը պայքարի այլասերման դէմ , կ'արծարծէ Հայկական Դատը, որ ժառանգ ձգուած է մեզի՝ մեր նախորդներէն» :

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ ընկեր Ա. Բէօսէեան բաղդատեց : Դաշնակցութեան եւ Նոր Սերունդի ծննդավայրը , պայմանները , պայքարի մէջոցները : « Անոնք, մեր հայրերը ըրին ինչ որ մարդկօրէն կարելի էր, սակայն կիսատ մնաց անոնց գործը : Մի թացեալ անկախ Հայաստան ուզեցին, ունեցան բաժանեալ Հայաստան մը : Շինեցին չէնքին առաջին յարկը, չկրցան չինել երկրորդը : Բեզի կ'ըսինայ, Նոր Սերունդ, կատարել պատասխանատուութիւնդ, լրացնելու համար մնացեալը, Հայաստաններու միացումը ազատութեան մէջ: Մեր թշնամին ցեղային հը – պատութիւն ներշնչելու համար իր նոր սերունդին ծիծաղելի դառնալու աստիճան յառաջ գնաց, Թուրքը աշխարհի քաղաքակրթութեան ոտհվիրան ներկայացուց : Իսկ մեր երկրին իշխանութիւնը կը խեղաթիւրէ ժամանակակից պատմութիւնը, հայ ժողովուրդը ներկայացնելով մուրացկան եւ պարտասական ուրիշներուն : Քալ եղիր, քալէ, միշտ յառաջ» :

Ցետոյ բուռն ծափերու մէջ բեմ բարձրացաւ Կրընոպլի Նոր Սերունդը, հայկական տարազով : Հայկական պար : Վերապրեցանք մեր բնագաւառը : Կ'արժէ անգամ մը եւս չնորհաւորել Տիկին Սիսլեանի աշխատանքը, որուն չնորհիւ Հայը Հայ կը մնայ պարելով եւ երգելով : Հանդիսին դեղարուեստական բաժինը իրենք ստանձնած էին, եւ կատարեցին մեծ յաջողութեամբ :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Ս. Սիսլեան : «Կատակ ենք հաւաքած մեծ մեռեալէն՝ Քրիստափորէն, կը փնտռենք ձեռք մը յանձնելու գայն : Երկկ Թուրքիոյ մէջ աւելի դիւրին էր յեղափոխական դառնալ : Հոս դժուար է, միայն Դաշնակցութիւնն է որ, իր կեցուածքով, վարած քաղաքականութեամբ իր չունչին տակ կրնայ հաւաքել այս սերունդը որ, վաղը մեր ձեռքէն պիտի առնէ իր սուրբ կտակը : Այս սերունդը չի կրնար ըմբռնել թէ ինչո՞ւ ինքը դրօշակ չունի, ինչո՞ւ իր երկրին իշխանութիւնը խորթ է, ինչո՞ւ պայմանաւոր հայրենասիրութիւն կը քարոզեն : Ինչո՞ւ զոհուեցան մեր հերոսները եթէ ազատութիւն պիտի չվայելենք : Այս ինչոմներու պատասխանը կը պահանջէ այս նոր սերունդը» :

Բանախօսութենէն վերջ ապտասանութիւններ եւ պարեր : Սրահը ելեկտրականացած է, Նոր Սերունդը իր տարեդարձը կը տօնէ, կ'երգեն, կը պարեն, կը նուագեն միշտ իրենք, հայկական չունչ եւ տաքուկ մթնոլորտ :

Գեղարուեստական բաժինը հազիւ վերջացած, հանդիսականները կ'ուզեն տեսնել Տիկին Սիսլեանը : Բեմ կուգայ յոգնած ճամբորդութենէն, նաեւ ժամերով բեմին եւեւ կատարած աշխատանքէն : Կը խօսի կարճ եւ տղոս, «Նոր Սերունդը հայ պահելու լաւագոյն միջոցը կը նկատենք անոր տրվեցնել հայ գիրը եւ լեզուն : Մենք անոնց հայրենասիրութիւն կը սորվեցնենք պարելով, արտասանելով եւ երգելով : Այս կերպով պիտի սորվին դրել եւ կարդալ, պիտի սիրեն մեր մշակոյթը, որպէսզի պիտի կանգնին : Զգենք, թող խօսին ինչ որ կ'ուզեն, Կապոյտ Ծով եւ Դաշնակցութիւն, այս ժողովուրդին սիրտը ներկայացնող երկու կազմակերպութիւնները կողք կողքի, պիտի կատարեն իրենց պարտականութիւնը :

Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբով կը սկսի չոլջպարը հայկական : Ամէն մարդ կը մասնակցի, ուրախութիւնը կը տեւէ մինչեւ լոյս, ժամը հինգ :

Ահա այսպէս մեծ յաջողութեամբ եւ խանդավառութեամբ Նոր Սերունդը տօնեց իր երրորդ տարեդարձը :

ՍՈՒՐԻՆ

ԳԱՂՈՒԹ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ մէջ կազմուած է 12 հոգինոց յանձնախումբ մը, սարքելու համար հայկական մանրամասնութիւններու եւ արժէքաւոր հին ձեռագիր – ներու, ինչպէս նաեւ հին գիրքերու ցուցահանդէս մը :

ՊԼՅՐՈՒԹԻ մէջ մեռած է Գարանթինայի ընկերներէն Մկրտիչ Տ. Սիմոնեան, զոհ տարբանակի գնդակի մը, իր աշխատանոցին մէջ : Մահուան մութ ծալքերը կը մնան անծանօթ : Հանդուցեալը Կարնոյ, (Խալըլ, Հընդի) գիւղացի էր : Ձեռքէ Տրուզի պատերազմին կը կորսնցնէ աջ ձեռքը : Պիքֆայայի մէջ 1929ին քանի մը ընկերներով կը կազմեն Հ. Ց. Դ. «Անդրանիկ» խումբը : Եղած է առաջնաձեռն եւ աղբատատէր : Քարանթինայի «Հրայր» խումբի ընկերներէն էր եւ մինչեւ վերջին շունչը մնաց հաւատաւոր զինուորը իր պաշտած դաղափարին :

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ առաջարկով անց – եալ տարի, Կիպրոսի Հայոց Թեմականը եւ վարչականը խառն ժողովին մէջ որոշուած էր Առաջնորդարանի մէջ հաւաքուած հայերէն ձեռագիրները փոխադրել կաթողիկոսարանի մատենադարանը, խնամքով պահելու եւ մատչելի դարձնելու համար : Այդ ձեռագիրները , թիւով 66 հատ, (որոնցմէ մէկ քանին փոստի կամ գեցակներ, պիտի հանուին ցուցակէն) վերջերս ստացուեցան եւ մաքրուելով զետեղուեցան վեհարանի ձեռագիրներու յատուկ սենեակի մը դարակին մէջ : Գաւէն արք. Մելքոնեան կազմած է այս 66 ձեռագիրներուն լիակատար ցուցակը , որ չուտով տպագրութեան կը յանձնուի հեղուտր բանասէրներու եւ գիտնականներու մատչելի դարձնելու համար :

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՅՈՒՇԱԳԻՐԸ գտնուած է Պերլինի գերմանական պետական դիւանները մէջ , բրիտանական իշխանութեանց միջոցաւ :

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ կդերական մը, Վարդան Ծ. վրդ. Խաչերեան, մեռած է Ճիւնիի մէջ (Լիբանան) : Հանդուցեալը երկար տարիներ պաշտօնավարած է գանազան թեմերու մէջ, գործած է Գահիրէի մէջ իբրեւ հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի ձեռնհաս պաշտօնատարներէն մէկը : Տեսած եւ ապրած է Ապրիլեան Մեծ Եղեռնը : Իր կեանքի վերջին տարիները Զմմարի մէջ կը վարէր Մեծաւորի պաշտօնը :

Եւ իրօք քիչ մը առաջ երբ հեռաս մերինները՝ Կորիկոսի կրկին բերդերն՝ ցամաքային ու ծովային երեւցան. ցամաքի բլուրը իր բարձր քառակուսի եւ բոլորշի աշտարակներով՝ երկաթապատ դռներով պղտիկ քաղաքի մը երեւոյթն ունէր. առնոր դիմացը՝ ծովը ծովուն մէջ բերդապատ կղզի մը արհեստական լեզուով մը միւսին հետ իբրեւ կամուրջով միացած կ'երեւար, հոս Սարգիս կեցաւ եւ սկսաւ մտածել :

— Ի՞նչ կը մտածես, ըսաւ Թորոս :

— Կը տեսնես, իշխան ճամբան երկուք է , մէկը կարճ՝ որ բերդին ստորոտէն կ'անցնի, միւսը երկայն՝ եւ ուր լերան վրայէն պէտք է պտրտիլ :

— Երկայն ճամբէն երթանք, քանի մը, նետ մը կրնայ մեր մէջէն մէկուն կեանքը վտանգի դնել , անօգուտ քաջութիւնը մեղք է :

ՍԵՐՆԵՂ

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՔԱՐԱՁԻՆ ԿԻԼԻԿԻԱ

Երբ լերան կերակուրէն, երեք հատ չոր՝ ջրոտ ջրինձ մօտեցուցին հայ տղայքը, ուր Եւփիմէ եւ վերջը Դիոնիս նստան, եղբոլրը Թորոսի համար էր, բայց նա մերժեց եւ հրամայեց ջուրի տիկեր բերցնել եւ ինք սկսաւ Սարգսի առաջնորդութեամբ լերան ի վեր չահատակել :

Եռեւէն կուգար Բարկէն, չատ անգամ ձեռքը Եւփիմէի ջորիին գլուխը բռնած , վերջը Դիոնիս , եռքը մեր բոլոր զինուոր եւ նետաւոր տղոց խումբը, եւ ամէնէն վերջը Կոստանդին իր հասակովը եւ ալեւոր վարդապետին հետ :

Սելեւկիոյ եւ Կորիկոսի մէջտեղ հրուանդանի մը քով կ'իյնար այս կէտը ուր մեր կարաւանը կապուեցաւ, եւ իրաւունք ունէին հինները անուանելու զայն Կորակիսիոն գեղեցիկ վանդի ժայռն ու անուան՝ ծովն ու վտակ՝ երկինքն ու երկիր հոս գեղեցկութեամբ զարդարած էին. կէտ մը՝ ուր ժայռ ու մացառ իրարու հետ կը կռուէին՝ ուր ոտքերու կռուան մը գտնել մինչ դժուարին եւ երբեմն դրեթէ անհնար կ'ըլլար ,մանաւանդ մերճամբորդներուն համար որ ժայռերու ընկերութիւնը աւելի կը վերադասէին քան մարդկանց թշնամութիւնը :

Այդ Տորոսի գօտիները երբեմն չանկարծ կը պատուէին տեղի տալու համար հեղեղատի մը. երբեմն բոլորակ թատրոն մը կը ձեւացնէին ծոց մը չինելու համար ծովուն, եւ երբեմն ճանապարհորդներ լերան դագաթը ելլել կը պարտաւորէին՝ երբեմն ծովեզրը իջնել, ել եւ էջը միշտ վտանգաւոր՝ միշտ տժգոնելի սոսկում կը բերէր նայողին. բայց մեր կարաւանը անիսօ անչչունչ կը չարունակէր իր ճամբան սպառնալից, վանդի նիզակ – ներուն չողիւնը, վահաններու, սուրերու եւ սաղարտներու չառաչը, եւ այդ հասատ երիտասարդներուն քայլերը այդ փոքրիկ եւ ընտրեալ խումբին անընկճելի ըլլալուն վկաններն էին :

Երեք ժամու չափ ճամբայ հազիւ առած էին եւ Սարգիս իր սուր աչքերը կը նետէր քննելու համար լեռներուն դագաթները, երբ տեսաւ որ ճերմակ դրօշակ մը կը ծածանէր, մատնանիշ ընելով գայն Թորոսի՝

— Ցաջող եւ բաց է ճամբանիս, Իշխան, ըսաւ, ահա՝ նշանը: Քիչ մը վերջը սպառազէն երիտասարդ մը խառնուեցաւ խումբին, խմացնելով թէ վտանգ չկար, եւ ոչ ոք տեսած էր :

— Կորիկոսի պահապանները ինչ կ'ընէին, հարցուց Սարգիս :

— Մեռելի պէս դռները բաց նստեր էին , բերդին չուրջը թնակող գիւղացիներն ալ չեն գիտեր թէ բերդապահ ե՞րն աւելի վնասակար են իրենց թէ աւազակները :

Չինաստանի փլուզումը

Վերջին լուրերու համաձայն, Չինաստանի կարմիր բանակին յառաջապահները արդէն իսկ հասած են նախկին մայրաքաղաքին՝ Փէքինի արուարձանները: Կառավարական ուժերը ետպի պարկեր եւ փշաթելերու պատնէշներ կը կազմեն քաղաքին շուրջը, պաշտպանելու համար թէ Փէքինը (Փէյփինկ) եւ թէ Թիէնցինը:

Երէկ գրոյց կը շրջէը թէ Չինաստանի նախագահը՝ Ջանկ Քայ Շէք հրաժարած է. բայց պաշտօնապէս հերքուեցաւ:

Կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ հրամանատարութեամբ զօր. Լին Փիաոյի, որ առջի օր գրաւեց չատ կարեւոր օդակայան մը, Փէքինէն քանի մը մղոն հեռու: Այս գրաւման հետեւանքով դաշնեցեալ առեւտրական հաղորդակցութիւնները կրնայ: Եզկաթուղին ալ չի բաներ Փէքինի եւ Թիէնցինի միջեւ:

Կառավարական զօրքին հրամանատարը խոստովանելով հանդերձ կացութեան ծանրութիւնը, կը յայտարարէ թէ քանի մը ամիս բաւելու չափ ուտեստ եւ ածուխ ունին Փէքինի մէջ: Այս առթիւ նպաստաւոր լուրեր ալ կը հաղորդէ զինուորական կացութեան մասին:

Հեռագրի մը համաձայն, համայնավարներու առաջին ոտքերը պայթած են Փէքինի օդակայանին եւ համալսարանին վրայ: Երկու կառավարական բանակներ յարձակած են իրար պաշտպանելու շրջանին մէջ:

Միւս կողմէ հաշտութեան գրոյցներ կը շրջին, մասնաւորապէս Շանկայի մէջ: Եթէ հաւանք այդ լուրերուն, կարմիր բանակին հրամանատարը, զօր. Մաօ Ցէթունկ, յարաբերութիւն հաստատած է Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան հետ, հաւանելով խաղաղ կառավարութիւն մը հաստատել:

ԲԱՆ Ի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Զօր. ՏԸ ԿՈՂ առջի օր ճառ մը խօսեցաւ Զմեռնայի Մարզարանին մէջ, պարզելով իր կազմակերպութեան ընկերային եւ տնտեսական ծրագիրները: Շատ մը թերթեր 20.000 կը հաշուեն ունկնդիրներուն թիւը: Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր, պահպանելու համար բարեկարգութիւնը: Կարեւոր դէպք մը չպատահեցաւ, բացի հազար ունկնդիրներու խուժումէն (տեղ գտած չըլլալով, բանի ներս մտնել կ'ուզէին): Զօրավարը բացատրեց թէ ներկայ արհեստակցական Միութիւնները պատրաստ քաղաքական գործիքներ են. պէտք է վերջ տալ հին դրութեան եւ հաստատել ընկերակցութիւններ դրամագլուխին եւ գործատուներու բանուորութեան միջեւ, պայմանագրութիւններ կնքելով: «Բանուորները վարձու աշխատաւորներ պիտի չըլլան, այլ բաժնետէրներ»: Զօրավարին յայտարարութեան համաձայն, չատ մը համայնավարներ միացած են իր կազմակերպութեան:

«ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ ԶԱՓԱԶԱՆՑՈՒԱԾ Է», ըսաւ Պ. Տաֆ Հուփըր, Մեծն Բրիտանիոյ ներկայացուցիչը, քաղաքական ճառ մը խօսելով Փարիզի բրիտանական առեւտրական սենեակին առջեւ: Իր կարծիքով, Ս. Միութիւնը պատերազմ չուզեր: «Ի՞նչ պիտի չահի պատերազմէն: Աղքատ իր ձեռքն են աշխարհի հարստութեան ահագին մէկ մասը, չունի տպագրութեան խնդիրը, ոչ ալ հում նիւթի կամ քանակութեան նուազութեան խնդիրը: Ինչո՞ւ խրի պատերազմի մը մէջ ընդդէմ Մ. Նահանգներուն, բրիտանական կայսրութեան եւ Ֆրանսական կայսրութեան հսկայական ուժերուն»:

Ռուսիոյ մասին բանակցութիւնները կը շարունակուին Լոնտոնի մէջ: Ֆրանսական պատուիրակութիւնը նորէն յիշեցուց թէ պոհ չէ անգլեւամերիկեան ծրագիրներէն եւ կը պնդէ իր տեսակէտին վրայ:

ԱՆԳԼԻՈՑ նորածին գահաժառանգին մկրտութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ, մեծ հանդիսականքի մէջ, վեց կնքահայր – կնքամայրերով: Զորս անուններ առաջարկուած էին:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը սպառնայ վտարել Անդրյորդանանը, եթէ յամառի իմիր Աբդուլլահը թագաւոր հռչակել Պաղեստինի վրայ, ինչպէս որոշած է խորհրդարանը: Թագաւորն ալ կը վարանի, տեսնելով արաբական ուրկիչներու մեծամասնութեան ժխտական դիրքը:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ համար ժողով մը դումարեցին, Նիւ Եորքի մէջ, Քէնթըրիի «կարմիր աւազերէցը», Հ. Ճոնսըն, նախագահական ձախողած թեկնածուն՝ Ուոլըս, եւն. մասնակցութեամբ խորհրդային դեսպանին որ հիւանդ ըլլալով նա – մակ մը ուղղած էր: Երեքն ալ համաձայն են թէ ոչ ոք պատերազմ կ'ուզէ, բայց «պատերազմը քաջալերողներ կան»: Ուոլըս առաջարկեց որ նախագահ Թրումըն դադրեցնէ «պաղ պատերազմը» եւ անձամբ տեսակցի Սթալինի հետ, լուծելու համար վիճելի խնդիրները:

ԹԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ այս կիրակի Rioի մէջ, առտուան ժամը 10—12:

Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Հայկական չընտրուած «փլաքներ»: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ

Բացուած է, ինններորդ տարեշրջանի բաժանորդագրութիւնը: Ապրուստի յարաճումն սղութեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրական ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժինգին որոշուած է.—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱԴԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԴՆԵՐ, Կիպրոս եւ Պաղեստին 2 տոլար:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ է 95 թիւը (Նոյ.)ը եւ չուտով լոյս կը տեսնէ ճոխ եւ միշտ խմաւորվից, օգուտ – չատ բովանդակութեամբ: Թիւ 100ը լոյս պիտի տեսնէ բացառիկ բովանդակութեամբ: Այդ առթիւ, գարնան սկիզբը՝ Փարիզի մէջ պիտի տրուի ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍ ՄԸ ոտնելու համար ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ 100րդ թուհակը:

Կը խնդրուի ՀԱՑ – ԲՈՑԺԻ բարեկամներէն դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանակին:

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 Rue Damseme — Paris (13):

ՎԻԵՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷ – ՍԸ այս չաբաթ իրիկուն 18 Դեկտ. Hôtel de la Poste ի չքեղ սրահին մէջ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կաղմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսիւնի մասնաճիւղի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Ճոխ պիւֆէ, մասնչելի դիներով: Աճուրդ չկայ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ: Կը հրաւիրուին Տէսիւնի եւ Լիոնի հայրենակիցները անխտիր:

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ Վեր. Հայր. Միութեան թէյասեղանը, այս կիրակի ժամը 15ին, Սղպ. Տան մէջ (32 rue de Trévise): Հաճելի ժամանց հայրենակցական մթնոլորտի մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկե – պսակի Տիկին ՍՐԲՈՒՀԻ ՊԱՒՐՃԵԱՆի մահուան առթիւ 500 ֆրանք Տէր եւ Տիկին Մինասեանէ եւ 500 ֆրանք Տէր եւ Տիկին Մանուկեանէ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Զաքար Կարապետեան կը փնտրէ Թալասցի Ցակոբ Քիւփէլեանը, որ փարիզէն 1927ին մեկնած է Բուպա: Տեղեկացնել «Ցառա – ջ»ին: «Արմենիա»էն կը խնդրուի ազատագրել:

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Վալսի մասնաճիւղը միութեան 22րդ եւ Նոր Խարբերդի հիմնարկութեան 17րդ տարեդարձի առթիւ, կազմակերպած է խնջոյք մը, այս կիրակի, 19 Դեկտ., ժամը 3ին, հայ եկեղեցասրահին մէջ: Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕՍԵՑՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆի ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme, Paris (13):

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վաճառողներու համար:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԻՍԻի ՄԷՋ, այս չաբաթ գիշեր, ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 33 Bld. Galliéni:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԳԱՆՏԻԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

ՄԵՆԵՐԳ.— Օր. Մ. Մուրատեան, Ֆէօսէեան, Պէնկեան:

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻԻՆ.— Ընկեր Ա. Գարայեան, Ե. Սերոբեան, Օր. Օղտայեան:

Կը մատնակցի Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԱՐԱՑ ԳԱՐԹԵԻԵԱՆի:

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պար: Ճոխ պիւֆէ խորոված միսով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Ա. Ահարոնեանի այս հինգշաբթի օրուան հաւաքոյթը պիտի ըլլայ գեղարուեստական, ժամը 21ին, Sociétés Savantes: Հայերէն դասընթացք Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին:

ՄԱՐՍԷՑ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ատիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը հինգշաբթի 16 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ ուրբաթ 17 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԱԿՆՈՒԻԻ ենթակոմիտէն հինգշաբթի 16 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 20 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն չաբաթ 18 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին:

ԽԱՉԻԿ (Լասթոթա) կիրակի 19 Դեկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՑ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Palais de la Chope, 18 Bld. Garibaldi ներքնասրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Վահան Խորէնի խումբի ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Հ.Ց.Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Գրադարանի սրահը, 78 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՊՐԼՎԻԼի Ռոստոմ խումբին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՑ.— Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS
Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մասնակցութեամբ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի

Մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼԳԻԻԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ցայտնի դէմքին մաս կը կազմեն հետեւեալ ենթակոմիտէները՝ կոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի, Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ուրոյն գործերով:

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise, Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշագլեան rue Rèbéval, դրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ԾԱԽՈՒ Է ՍԷՎՈՒՆ ՄԷՋ

Լաւ յաճախուդ ունեցող ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԽԱ. – ՆՈՒԹ մը, բոլոր մեքենաներով եւ Fonds-ով: Խանութը ունի նաեւ Ա. յարկին վրայ երկու սենեակ եւ փոքր լուացարան մը. ինչպէս նաեւ խանութին եռաւ խոհանոց մը եւ ընդարձակ սալոն մը: Շէնքը ունի կազ եւ մառան (cave): Pont de Sèvresէն հանրակառքով իջնել Mairie:
Դիմել Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի, 5 rue Lecointre, Sèvres:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 17 Décembre 1948 Ուրբաթ 17 ԴԵԿՏԵՄԲ.

ՁԱՐԻ — 29e Année N° 5722—Նոր շրջան թիւ 1133

խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԵՐԸ ԵՒ ՆՈՐԱՀԱՍՆԵՐԸ

Ներկայ եղա՞ծ էք հայերէնի դասընթացքի մը, Փարիզի այս կամ այն թաղին մէջ։

Եթէ բարեհաճիք այցելել, ի՛նչ նկատեր պիտի դանէք խորհրդածութեան, կազդուրիչ թէ տխուր։

Մասնաւոր նեղութիւն մը կրելու պէտք չունիք։ Ընդհանրապէս չարաքը մէկ անգամ է դասընթացքը,— Հինգշաբթի, երբ դուց են տեղական վարժարանները։

Ձեր առաջին տպաւորութիւնները պիտի ըլլան յուզում եւ խանդաղատանք։

Ցուզում՝ տեսնելով որ տակաւին հայերէն սովրեցնողներ կան։ Խանդաղատանք՝ երբ կը տեսնէք 18—25 տարեկան տղաք եւ աղջիկներ, որոնք ամէն յոգնութիւն յանձն կ'առնեն՝ մայրենի լեզուն սորվելու համար։

Անշուշտ մեծ համրանք մը չեն կազմեր այս նորատեսակ «ուխտաւորները»։ Ոչ իսկ հարիւրին տասը։ Կամ տասնէն մէկը։

Եւ սակայն, արժանի սրտագին գնահատութեան։ Առանց հոսանքի խորութեան։

Հին խօսք է,— երբ ուզածդ չես կրնար ընել, կրցածդ կ'ընես։ Երբ ցանկալին ուժերդ վեր է, կարելին փորձէ։

Այս դիտակցութեամբ է որ հայերէնի դասընթացքներ կը կազմակերպեն Ֆր. Կազդյա Մաչէ եւ ուրիշ Միութիւններ կամ ազգ. մարմիններ։

Տեղ – տեղ դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան չարաքը քանի մը անգամ, եթէ ոչ ամէն դիշեր, տեղական դպրոցներու փակումէն վերջը։

Այս տեսակէտէն բացառիկ բախտ մը կը վիճակէ Տէսինի դպրոցը, ուր լման հայերէն կը սորվին աշակերտ – աշակերտուհիները, վաղուց ապրիլէդին նուիրուած ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի մը ունենալով (այր եւ կին)։

Բախտաւոր կարելի է համարել նաեւ Վալանսի դպրոցը, ուր օրն ի բուն կը ուքնի պատրաստուած ուսուցիչ մը։

Դեռ չենք խօսիր Մարսէյլի մասին, ուր Հ. Հ. Դ. Նոր Սերունդը եւ Կազդյա Մաչէ իրենց կարելին կը փորձեն, օգտագործելով տրամադրելի ուժերը։

Այս հարեւանցի տեղեկութիւնները արձանագրած ատեն, չենք անտեսեր ոչ ալ արեւի համեստ գաղութներու ճիդերը, ոչ ալ ուրիշ խմբակցութեանց կամ ազգ. մարմիններու կրթական աշխատանքը։

Նոր Սերունդին փրկութիւնը գետին մըն է ուր իրար պիտի դիմաւորեն, պիտի լրացնեն բոլոր պիտանի ուժերը, հոգ չէ թէ ճամբաները բաժնուած ըլլան։

Քանի մը հազար այս ճակատը թող փրկէ, նոյնքան ալ միւսը, բայց նախանձով։ Արդիւնքն է որ արժէք ունի, ոչ թէ ձեւը։

Ո՞րն է տխուր տպաւորութիւնը, այս կազդուրիչ գործունէութեան առջեւ։

Այն որ՝ քիչ – շատ հասունցած նորերը չուտ քաշուեցան, կամ կէս ճամբան մնացին, իրենց տեղերը ձգելով նորահասներուն։

Գացէք տեսէք եւ կը համոզուիք։

Անդրանիկ նորերը — այսպէս կոչենք — բաւական պաշար ունէին. հայերէն կարդալ – գրել գիտէին։

Բայց, փոխանակ աւելի յառաջ երթալու, օգտուելով յետին պատեհութենէն, իրենք դիրենք «չրջանաւարտ» կը սեպեն։

Եւ այժմ իրենց յաջորդած են նորահասները, որոնք մէկ բան հայերէն չեն գիտեր, որոնց չեզոը, արտասանութիւնն անգամ ֆրանսացած է ...

Այդ «չրջանաւարտները» դո՞հ են իրենց դիտելիքներէն։ Վախ չունի՞ն որ իրենց սորվածն ալ պիտի մոռնան քանի մը տարիէն։

Սխալուած ենք այս հարցումը կրկնել պարբերաբար, իրենց իսկ բախիքին համար։

Ո՛վ որ կէս ճամբան կը մնայ, ամէնէն առաջ իր ապագան կը խորտակէ։ Մանաւանդ եթէ կոչուած է դեր կատարել հանրային կեանքի մէջ։

Հայկական Մշակոյթին չարունակութիւնը ապահովելու համար, հարկ է լայնօրէն, եթէ ոչ լիովին տիրանալ սերունդներու ժառանգութեան։ Եւ բան մը աւելցնել անոր վրայ։

Ինչ օգուտ կիսկատար գիտելիքներէն։ Կամ թերիաչ, թաւիաճ հայերէնէ մը։

Օր մը սորվեցնող ալ պիտի չգտնէք։

Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՇՒՏԵՂ ԵՒ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ»

Երաժշտագէտ մը կը գանգատէր առջի օր մեր միջակէն վար «դեղարուեստական» բաժիններուն համար։ Կը գանգատէր նոյնիսկ երբեմն արուեստագէտ հրապարակ իջնողներու մասին։

— «Պոլսէն իսկ ընկերներ ունիմ որոնք երբ հոս ներկայ կ'ըլլան մեր հանդէսներուն, կը սկսին իրենց քթին տակէն խնդալ։ Լսողներ եղան նոյնիսկ — «Ա՞յս է ձեր Փարիզը։ Մենք հոս չատ աւելի զարգացած երաժշտական հասկացողութիւն ունինք, քան դուք այստեղ Լոյս Քաղաքին մէջ։

Իրաւունք տուի ոչ միայն խօսող երաժշտագէտին, այլեւ Արեւելքէն եկած մեր հայրենակիցներուն, որոնք ժամանակ եւ միջոց ունեցած են, զարգացնելու իրենց արուեստագէտի ճաշակը եւ հնարաւորութիւնները։

Մենք, հոս երկու խոշոր թերութեանց զոհ կ'երթանք միշտ։ Մէկը ինքնահաւանութիւնն է։ «Տօ, ոչ, մի»ն սորվողը արդէն եղած, վերջացած է, ալ բան չունի սորվելու։ Ինչպէս մը բան պիտցողին բարեւ չէք կրնար տալ։ Երբեք նկատի չունին որ Փարիզ են, ուրեմն իրենցմէ չա՛տ, շա՛տ աւելին կը պահանջուի։ Ու կը մնան մէկմէկ։ Եթէ կ'ուզէք՝ անկէ ալ քիչ մը վար։

Երկրորդ թերութիւնը կը պատկանի մեր հասարակութեան, որ իր կարգին կը բաժնուի երկուքի։

Ունինք դասակարգ մը որ չուզեր «եւրոպականացնել» ճաշակով. կը վախնայ թէ իր Հայու առանձնութենէն բան մը կը կորսնցնէ։ «Ինչ որ հայկական է, պատուական է»։ Այս սկզբունքը տարած է ծայրայեղութեան, եւ իրեն հրամցուած ամէն ինչ կը գտնէ համադամ։

Միւս խումբն ալ, թիւով քիչ, բարեբախտաբար, կ'արհամարհէ «մերինը» եւ իր ջառաջադէսէ դատապարտած է զայն։—«Օ՛, մենք ի՞նչ կը հասկընանք, ի՞նչ գիտենք։ Փարիզի մէջ յիմար չեմ որ ելլեմ հայկական թատրոն երթամ, կամ երգա – հանդէսի, փոխանակ 300 ֆրանք տալու անոր, «Քանէթ Քօլոն» կ'երթամ եւ մարդավարի բան մը կ'ընեմ»։

Եզրակացութիւնը ձեզի կը թողում։

ՍՕՍԻ

Նոյեմբեր 29ի «չնորհները»

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԱՀԻՐԻ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ

Եգիպտոսի վերջին թղթաբերէն ցաւով կ'իմանանք թէ անկարգութիւններ ծագած են Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեան մասին տրուած հակասական հրահանգներու։

Ահաւասիկ առաջին լուրերը, քաղուած «Ճուսուրեր»ի Նոյեմբեր 29 — Դեկտ. 4ի թիւերէն.—

Թեմիս Առաջնորդը՝ Մամբրէ եպ. Սիրունեան, ԳԱՂՏՆԱՒՈՒՐ, առանց քաղաքական դիտութեան եւ որոշման — եւ հակառակ քաղաքական կղմէ կանխապէս առնուած որոշման՝ վարժարանները ԲԱՑ պահելու մասին — իր կողմէ կը հրահանգէ (զանազանները միջոցով՝ Գահիրէի մէջ, իսկ հեռագրով՝ Աղեքսանդրիա՝ վարժարանները ԳՈՑԵԼ Նոյեմբեր 29ի առթիւ։

Այս ապօրէն ու վրդովիչ արարքն է — աննախընթաց իր տեսակին մէջ — որ թեւկուտայ խառնակիչներուն թէ Գահիրէի եւ թէ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ տակնուվրայութիւն ստեղծելով վարժարաններու մէջ եւ հանրային կեանքը վրդովելով ղոյդ քաղաքներու մէջ։

Երկկ չատեր ոստիկանատուն տարուած եւ հրցաքննուած են, ըլլայ Գահիրէի, ըլլայ Աղեքսանդրիոյ մէջ։

Առաջնորդը տակաւին Առաջնորդարան վերադրձած չէ։ (30 Նոյեմբեր)։

ՀՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Կր տեղեկանանք, որ Նոյեմբեր 29ի խառնակութեանց մասնակից ըլլալու տմբաստանութեամբ, դատախազութեան կողմէ Գահիրէի մէջ ձեզ հոգի արգելանքի տակ առնուած են եւ կը հրացաքննուին։

Պարիզի կացութիւնը սեղի կը ծանրանայ

Մինչ կը յուսացուէր թէ ելք մը պիտի գտնուի Պերլինի պաշարումը վերցնելու համար, նոր դէպքեր աւելի կը ծանրացնեն կացութիւնը։

Ամերիկեան չրջանին դեմոնեթրէն թերթը «Թակէսչփիկըլ», Դ. օր առաջին էջին վրայ հրատարակեց կոչ մը որ կը հրաւիրէ քնակիչները կրաւորական դիմադրութիւն ցուցնել արեւելեան Պերլինի վարչութեան դէմ։ (Այս քաղաքապետութիւնը ճանչցուած է խորհրդային իշխանութենէն կողմէ, ի հեճուկս օրինաւոր քաղաքապետական խորհուրդին որ ընտրուեցաւ տասը օր առաջ)։

Այս կոչին անմիջապէս պատասխանեցին խորհրդային չրջանին թերթերը, թելադրելով սաստկացնել դասակարգային պայքարը, դեկավարութեամբ Ընկերվարական Միութեան (Համայնավար)։

Ամերիկեան չրջանին թերթը կը յանձնարարէ առեւտուր չընել, թատրոն եւ սրճարան չերթալ արեւելեան չրջանին մէջ։ «Գործ մի ունենաք արեւելեան չրջանին ոստիկանութեան հետ, մի դնէք ազդայնացուած դործարանները, ապրանքները, եւ կարճ պիտի տեւէ ձեր դիմադրութեան ժամանակը»։

Ամերիկեան չրջանին թերթերը դիմադրական պայքար մը սկսած էին մէկ չաբաթ առաջ, մերժելով հրատարակել արեւելեան չրջանին թատրոններու եւ հրատարակիչներու ծանուցումները։ Նոր կոչը կը պատուիրէ չհնազանդիլ նոր քաղաքապետութեան հրահանգներուն, չգնել պետական հրատարակութիւնները եւն.։

Ուրիշ ծանրացուցիչ պարագայ մը,— Արեւելեան Պերլինի խորհրդային իշխանութիւնը անմիջապէս պաշտօնանկ ըրաւ կեդրոնական հեռագրատան 1300 պաշտօնեաներէն 700ը, որոնք մերժած էին ստորագրել յայտարարութիւն մը, հաւատարմութիւն խոստանալով նորահաստատ անջատ քաղաքապետութեան։ Այս 700 պաշտօնեաները մեծ մասով քաղաքին արեւմտեան թաղամասերը կը բնակին։ Պաշտօնանկութիւնը տեղի ունեցաւ ստորագրութեանց հաւաքումէն քանի մը ժամ վերջը։ Կեդրոնական հեռագրատունը մաս կը կազմէ քաղաքապետական վարչութեան։

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ուրիշ 300 թղթատարկան պաշտօնեաներ եւս պաշտօնանկ եղան, միեւնոյն պատճառներով։ Արձակուած պաշտօնեաներ ընդհ. թիւը 2000ի կը հասնի։

★ Անգլեամերիկեան օդանաւերը կը շարունակեն պաշար փոխադրել ամէն օր, հակառակ բարմապիսի դժուարութեանց։

★ Գերմանիոյ արեւմտեան չրջանի երեք գինուորական կառավարիչները կը չարունակեն ուսումնասիրել նոր սահմանադրութիւնը։ Ամենայն հաւանականութեամբ արեւմտեան Պերլինն ալ պիտի կցուի նոր պետութեան։

★ Ռուրի մասին կատարուած բանակցութիւնները վերջնանալու վրայ են։ Վերջին լուրերու համաձայն, կը յուսացուի միջին ճամբայ մը գտնել, գոհացում տալու համար Ֆրանսայի, որ կը պահանջէ միջազգային յանձնաժողովի մը յանձնել ճարտարագործութեանց վարչութիւնը, առանց Ռուսիոյ մասնակցութեան։ Ամերիկացիները այժմ կը հաւանին որ Ռուրի ճարտարագործութեանց սեփականութեան խնդիրը յետաձգուի մինչեւ Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագրին կնքումը։ Նախապէս Անգլիա եւ Մ. Նահանգները Գերմաններուն կը ձգէին կարգադրել այս հարցը, կառավարութեան մը հաստատումէն վերջ։

(Ուրեմն չարունակութիւնը նարդայ Դ. Էջ)

Մամբրէ եպ. Սիրունեան դրութիւն մը ուղղած է դատախազութեան եւ յայտնած, որ իր հրահանգած է Նոյեմբեր 29ին դոց պահել վարժարանները։

Այս դրութեան նպատակն էր՝ ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուած անձերու ազատ արձակումը դիւրացնել։

Դատախազութիւնը, սակայն, տեղեակ ըլլալով, որ նոյն Մամբրէ Սիրունեան երկու օր առաջ դրաւորապէս հրահանգած է վարժարանները դոցել, դրութեան որեւէ հետեւանք տուած չէ։

Աւելին, եաքէն ձերբակալել տուած է նաեւ այն անձը, որ Առաջնորդի նամակը բերած է։

Արդէնքի տակ առնուած անձերը թէեւ ձերբակալուած են Հելիոպոլսոյ մէջ, ուր տնունք կը փորձէին խափանել Նուպարեան վարժարանի պարապմունքները, սակայն հելիոպոլսաբնակ Հայեր չեն, այլ տնունք հոն եկած էին քաղաքի ուրիշ, հեռաւոր թաղերէ ... (1 Դեկտ.)։

ԽՄԲ.— Աղեքսանդրիոյ մասը եւ ուրիշ լուրեր յաջորդով։

ՄԱՌԻՇԱԼ ՓԷՓԷՆ յօդուածները գրած է փոքր թուկալի մէկ թերթին, արդարացնելով իր քաղաքականութիւնը։

ԵՐՈՒսԱՂԷՄԻ ՀԱՅՈՑ ՏԱՃՆԱՊԸ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԿՈՉԸ

ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐ ՀԱՅԵՐ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

ՄՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, մեր գաղութին մէջ ալ հանգանակութեան ձեռնարկուած է, օգնելու համար Պաղեստինի ապէտեալներու: Այս առթիւ սրտառուչ կոչ մը ստացած ենք երուսաղէմի Պատրիարքէն: Ահաւասիկ հիմնական կէտերը, որոնք իրական գափար մը կու տան տագնապի մասին։—

«Սիոն» իր Մայիս – Յունիս թիւերուն մէջ արցունքոտ ու ափլինոտ էջերով սկսաւ պարզել ողբալի ծալքերը այն դժբախտութիւններուն որոնք նոյն ամիսներուն վիճակեցան մեր Ս. Աթոռին եւ անոր հօտին, իբր արդիւնք Ս. Երկրի ներկայ քաղաքական տագնապին :

Որքան ալ անխուսափելի Մերձաւոր Արեւելքի պատմութեան ուսանողին եւ քաղաքագէտին համար, որքան ալ իր նկարագրով ու հանգամանքներով տարբեր հայ ժողովուրդի ցարդ կրած աղէտներէն ու արհաւիրքներէն, մեր տագնապը իր ընդարձակ համեմատութիւններով ու իր ամիլչ – կան եւ հետեւանքներով անոնց կը հասնի, եւ հետեւաբար բովանդակ հայութեան կրկեզութեան ու անմիջական օժանդակութեան արժանի :

Մայիսէն ի վեր պատահած դէպքերը ու աւերները կը հաստատեն մեր ըսածները, եւ ոտ, կերպով ցոյց կուտան գալիք ահաւոր վտանգը եթէ չարունակուին կռիւները: Ռումբերու եւ հրթռիչներու հետ տնտեսական եւ նիւթական այլ եւ այլ դժուարութիւններ բոլորովին պիտի խորտակեն ինչպէս Պաղեստինի ամբողջ ժողովուրդի, նոյնպէս եւ մեր Ս. Աթոռի կենսական շահերը ու այն անհրաժեշտ պայմաններն ու ազդակները որոնցմով կը գոյատեւուի եւ կ'երաշխաւորուի մեր ամբողջ կեանքն ու գործը:

Կ'ընդունինք թէ Երուսաղէմի Ս. Աթոռը իր 1500 տարիներու կեանքին մէջ, շատ անգամներ դտնուած էնմանօրինակ եւ նոյն իսկ աւելի դժուար կացութիւններու առջեւ. բայց պէտք է ընդունիլ նաեւ որ եթէ վերապրած է ան եւ չարունակած իր առաքելութիւնը, տակաւին ընդհին այն աւելիա – պահ օգնականութեան է որ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ նուիրապետութիւնը եւ հայ ժողովուրդը միասնաբար եւ միահամուռ ջանքերով ըրած – ուած են Ս. Աթոռին, չընկրկելով ոչ մէկ զոհաբերութեան եւ դժուարութեան առջեւ: Ուրեմն, եթէ պատմութիւնը անխուսափելիօրէն պիտի կրկնուի իր դառնութիւններով, անիկա պէտք է կրկնուի նաեւ իր յաւէտ յիշատակելի քաղցրութիւններով: Անխախտ է մեր հաւատքը Աստուծոյ նախախնամութեան վրայ եւ հաստատուն է մեր վստահութիւնը Նորին Ս. Օծութիւն Վեհափառ Հայրապետի եւ իր եկեղեցւոյ բովանդակ կղերական ուխտին եւ ազգի լրութեան սիրոյն վրայ, հանդէպ Ս. Երուսաղէմի Նուիրական Աթոռին, ու կը հաւատանք թէ անոնք պատրաստ են իրենց նախահայրերուն ոգւով մեզի կրկնելու սիրոյ հրաւէրը «Հայցեցէք եւ դուք, բաշխեցէք եւ բացցի ձեզ»:

Այս վստահութեամբ եւ հաւատքով զօտեպնդուած, յանուն մեր նուիրական Աթոռին եւ միաբանութեան եւ յանուն մեր սիրելի ժողովուրդին՝ ամիլչական օգնութեան կոչ կ'ուղղենք բովանդակ Հայութեան, մէկ կողմէ ապահովելու մեր Ս. Աթոռոյ եւ մեր սուրբ տեղաց, եկեղեցւոց եւ վանօրէից պահպանութիւնը եւ միւս կողմէ ազատելու մեր սիրելի հօտը իր կրած աղէտի ճիպոտներէն :

... կը վստահեցնենք բոլոր մեր սիրելի աղդակիցները թէ եթէ մեր եւ մեր ժողովուրդի վիշտն ու հոգը սահմանազանցութիւններ ըրած չըլլար, մենք պիտի չուզէինք մեր թեմի սահմաններէն դուրս հանել զանոնք չխաչաճեւելու համար միւս դաղութներու ներքին բարեսիրական, եկեղեցասիրութիւն, ու ազգօգուտ ձեռնարկները: Եւ սակայն երբ երուսաղէմի ապահովութեան մասին հնչեալ պատերուն տրուած բոլոր հաւաստիացումներն ու յոյսերը ի դերեւ ելան աղէտալի դէպքերու հոսանքին առջեւ, ու երբ խորտակուեցան մեր եւ մեր ժողովուրդի ինքնաբաւութեան եւ ինքնապաշտպանութեան թումբերը, այն ատեն այլեւս մեր սրբազան պատասխանատուութիւնը նկատեցինք ազդին հասցնելու մեր դժբախտութեան դաժան լուրը: Վասնզի այն ինչ որ մենք եւ մեր Միաբանութիւնը կոչուած էինք պաշտպանել ու պահպանել առանձինն, կը բովանդակէր ամբողջ դաղութի մը վերկութեան գործը :

Տասը հազարէն աւելի էր անոր անդամներուն թիւը, մեծ մասամբ Կիլիկեցիներէ բաղկացած եւ կեդրոնացած Երուսաղէմի, Յոպպէի եւ Հայֆայի մէջ: Շնորհիւ իրենց աշխատասիրութեան՝ տնտեսական բարեկեցիկ վիճակի մը տիրացած էին եւ պատուաւոր դիրք չինած կառավարական հանդէպ: Ամէն տարի Ս. Աթոռոյ եկեղեցիներէն ստացուած հոգեւոր սնունդէն, կը վայելէին նաեւ անոր հովանաւորութեան եւ ղեկավարութեան տակ կազմակերպուած վարժարաններու տոհմային դաստիարակութիւնը եւ ունէին աւելի քան 1500 մանկապարտէզի, նախակրթարանի, երկրորդական վարժարանի եւ համալսարանի աշակերտներ եւ ուսանողներ, Մերձաւոր Արեւելքի հայ դաղութներուն մէջ նախանձելի դարձած էին իրենց ազդասիրական եւ բարեսիրական զոհաբերութիւններով: Յաչս Պաղեստինի կառավարութեան անոնք ամէն տեղ «օրինակելի համայնք», կը կոչուէին եւ կը վայելէին երկրի ազդաբնակչութեան համակրանքն ու վստահութիւնը: Սակայն, դարձեալ բախտի անողոք մէկ հարուածով անոնք եւ անոնց ընտանեկան բոլոր անդամները զրկուեցան իրենց արդար վաստակի արդիւնքներէն, իրենց տուներն ու ստացուածքներէն, եւ մատնուեցան աստանդական ու անորոշ վիճակի մը:

Թէ ինչո՞ւ այս ամէնը, առիկա ուրիշ տեղեւ ուրիշ, ժամանակներու մէջ պիտի բացատրուի ինչուշտ. մեզի այժմ պատք կ'իյնայ միայն յայտարարելու եւ վկայելու թէ անպարտ է մեր ժողովուրդը, մաքուր իր ձեռքերը եւ հանդիստ իր խղճմը: Ան ինչպէս ուրիշ տեղ, նոյնպէս Պաղեստինի չինարար տարրերէն մին էր եւ նպաստած մեր քաղաքներու զարդացման ու յառաջդիմութեան, սիրած էր երկիրը իր նախահայրերու անհուն սիրով, առանց Ա՛ստառամ մոռնալու, ոչ մէկ քաղաքական պահանջ ունեցած էր ցարդ ու կ'ապրէր անկողմնակալ խաղաղութեան մէջ իր դրացիներուն հետ: Մեր այս պատուական ժողովուրդը Ս. երկրի մէջ մնացորդները Ս. Աթոռոյ վանքերուն մէջ ապաստան գտած են ու կ'ապրին մեր նախահայրերու տակ կազմուած խնամատարական մարմնի մը հոգածութեան ներքեւ: Երուսաղէմի բնիկ հայութիւնն ալ Հայոց թաղի եւ հին քաղքի այլեւայլ թաղերուն մէջ, իսկ անոնք որ երկիր դուրս դաղթած են եւ այժմ մեծ մասամբ կը ապրին Ամերիկա – Գորդանանի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, դժբախտաբար չեն կրցած ունենալ իրենց խնամատարական մարմինները, տեղական դժբախտութիւններու պատճառաւ: Այնհամբերը կը սպասենք այդ դժուարութիւններու բարձման եւ ճշդիւ տեղեկութիւններու, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենանք անոնց համար ալ նպատակայարմար կարդադրութիւններ ընելու նպաստի հայթայթման եւ բաշխման համար: Այս կապակցութեամբ եւս մէկ խորին եղբայրական ողջոյնը կը յայտնենք Տանն Կիլիկիոյ Շնորհազարդ Կաթողիկոսին, մեր եղբայրական ամենայերմ հիացումի եւ մեծարանց հետ միասին իր 24 Ապրիլ 1948 թուակիր սրտառուչ կոնդակին առթիւ: Անիկա մեզի համար պիտի մնայ ոչ միայն իրրեւ մի ուրիշ զեղեցիկ արտայայտութիւնը իր վեհ սրտին ու կարաղրի, այլ եւ իր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ միասնականութեան առաքելի կեդրոնի վկայութիւնը: Վստահ ենք թէ այդ կոնդակը մեծ օրհնութիւն մը պիտի ըլլայ մեր Սուրիոյ եւ Լիբանանի դժբախտ զաւակներուն համար, եւ Ն. Ս. Օծութեան բարձր հովանաւորութիւնը պիտի տարածուի անոնց վրայ ալ :

Շնորհիւ Նորին Ս. Օծութեան ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի օրհնութեան եւ բարեհաճ յանձնարարութեանց, մեծ յոյս ունինք որ Սփիւռքի մեր սիրելի աղդակիցները մեր եւ մեր ժողովուրդի ցաւին ու վշտին տեղ պիտի տան իրենց սրտերուն մէջ, ու պիտի մխիթարեն մեր կսկծալ զաւակները իրենց սրտաբուխ օժանդակութիւններով: Աստուծոյ օգնութիւնը եւ իրական երջանկութիւն պիտի վայելեն անոնք, վասնզի պաշտպանած ու պահպանած պիտի ըլլան 10.000 պաղեստինահայութիւնը, վերահաստատուած տեսնելու իրենց տուներուն, իրենց նախկին պատուաբեր դիրքին մէջ, վերակենդանացած տեսնելու մեր Ս. Աթոռի Միաբանութեան հոգեւոր եւ կրթական այն աշխատանքը որ այնչափ բարձր դնահատութեան արժանացած էր անցեալ քսան եւ հինդ տարիներու ընթացքին, յաչս մեր ժողովուրդին եւ օտար համայնքներուն:

Մինչ այդ, մենք եւ մեր ուխտեալ զաւակները մեր եւ աւելի նախորդներուն նման ծունկի եկած մեր կանթեղին չուրջ, կը հսկենք եւ կ'աղօթենք մեր տիրոջ սրբազան պատուիրին համաձայն:

ԿԻՒՐԵՂ Բ.
ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

«ԽԱՒԱՐԻՆ ՄԷՋ»

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ցաճախ տուն կուտայ զանազան դրուագքներ ու ահա նիւթի մը պէտք զգալու պարագային կը թելադրէ երթալ իր քանի մը խոչոր սենեակներու մէջ՝ մինչեւ առաստաղը դասաւորուած մատեաններէն կամ անոնց մէջէն բերել, այսինչ դիրքէն, տեղէնը վերցնելով փնտռուածը: Ես անվարժ՝ երբեմն կը պատահի որ հակառակ բոլոր չանքերուս եւ հաճոյակատարութեանս չկրնամ գտնել յանձնարարուածը, երկար փնտռտուքս կը յուսահատեցնէ զինք· ու ինքն է հիմա որ խարխափելով կրկնակի մթութեան մէջ եւ առջնորդուելով իր ներքին լոյսէն (յիշողութենէն) կ'երկարէ իր ձեռքերը հոն ուր ինք դրած է փնտռածը քանի մը ամիս առաջ:

Դեռ աւելին, — քանի մը ծաւալուն էջերով իր տուն տուածը դոց կը կարդայ կէտերն իսկ չմոռնալով, միշտ փակ աչքերով ու բացարձակ մթութեան մէջ, երբ ես վարագոյրի մը ծալքէն ներս թափանցող պատառ մը լոյսով դժուարաւ կը կատարեմ սիրելի պարտականութիւնս:

Երբեմն, երբ այլեւս չեմ լսեր իր «հը՛ն»ը նոյնիսկ, եւ կը զդամ թէ Ռոտէնի մուրացը կ'աշխատի իր գլխուն վրայ, ոտքի կը կենամ իր լարիւրիթոսի նմանող բնակարանին մէջ, կը դիտեմ զինք: Ու ինք չի տեսներ զիս: Կը դիտեմ եւ իր դիրքերու անհատնում շարքերը որոնք իրենց մէջ կը կլանեն հոդիի մը անցնող տարիները անվերջ մտերմութեանց մէջ ընդելուզուած, կը նայիմ իր աշխատութեան լուռ սեղանին Մեֆիսթոյի արձակուկին ծաղրին տակ, ակնարկս կ'իյնայ կողմնակի ննջարանին մէջ իր անկողնին եւ իրմէ մնացած հագուստ ծալքերուն վրայ, ու կը փղձկիմ: Լաւ որ լալ չեմ դիտեր եւ կը վախնամ պոռալէ: Դեռ կը մտածեմ իր յամառութեան վրայ, երբ իր առջին ուսուցչին մասին կը խօսի նոյնիսկ այնպիսի տառապագին պահու մը երբ ուրիշներ պիտի մոռնային իրենց սեփական անունն իսկ :

Կը խօսի իմ մասիս, ըսելու համար որ ես եղած եմ դէպի կեանքը մեկնող իր առաջին քայլերուն առաջնորդը :

Ու ինք կը կարծէ թերեւս թէ ես կ'անդիտանամ թէ ինչ տուեր եմ իրեն. կամ ինչ պահած է ինձմէ, երբ նոյնիսկ, զաւակին դիմագիծերը իրեն նմանող հօր մը պէս հպարտ, տարիներէ ի վեր հետեւած եմ իրեն, քննած եմ իր դիրքը նոյնիսկ որ իմս է: Առջ նախանձով կը նշմարէի իր ընդհանուր դիրքերուն մէջ օտար ձեւով անհնչեան դիրքեր, եւ նոյնիսկ դիտէի թէ ո՞ր ուսուցչէն օրինակած է զանոնք եւ ինչու: Հիմա անոնք հետզհետէ կորսուած են արդէն եւ «դեղադիրի յարմարցուած» իր դիրքը աւելի հարազատ մնացած է իր նախատիպին: Այս երեւութապէս անկարեւոր նկատուած պարագան կուգայ հաստատել լուսանկարի դիւրին եւ զարգացման կարեւորութիւնը նկարչու – թեան երանդապնակին դէմ, մանկավարժական դետնի վրայ:

Կը սկսիմ խղճահարիլ, երբ կը մտածեմ թէ ես եւ ուրիշներ տուած ենք իրեն ակամայ այնպիսի բաներ եւս որ պէտք է խնայէինք թերեւս: Նար – դունին մեծցած է ժամանակի քառուղիի մը մէջտեղը: Իր մանկութիւնը տեսաւ ու լուսանկարեց յեղափոխական տհաս՝ եւ կղերական – պահպանողական անհաչտ պայքարը, պատանեկութեանը նվկայ եղաւ միշտ թիկնապահի մը պէս, եւ անշուշտ իր այս յիշողութեամբ իւրացուց ընկերային քաղաքական փուղումներու եւ դասակարդային մրցակցութեանց բոլորվէրներուն եւ անոնց պարտութեանց չարժառիթները:

Պատանեկութենէն դէպի վաղահաս երիտասարդութիւն անցաւ մաղէ կամուրջէ մը, բախտին բերումով միշտ մինակ, ու վճիտ ջրի երակով մը կարեց անցաւ քաղաքակրթութեան տիղմը : Պատերազմը: Ինք ծնունդով ազատատենչ՝ պարտուած ազատութեան մը փոխ վրէժը իր բեռն եղաւ, եւ իր չափահասութեան իր ոսկերիմ եղկժանին դործածեց հաւատարապէս ծառանալով ներքին եւ արտաքին թշնամիներու դէմ, ամէն ձակատի վրայ: Իր դործակիցները նոյնիսկ չէրցան, եւ չեն հակիմար իր էութիւնը, մեկնակէտի եւ մտայինդրամադլուխի պէսպիսութեան պատճառով :

Քանի մը տարուան ուսուցչութեանս ընթացքին, Նարդունիի չրջապատը իր այլազան ազդակներով ինծի ծանօթ՝ արժանի է ուրիշ առթիւ պատկերացնելու, որովհետեւ ստեղծուած այդ միջավայրը այնքան զրաւուր ազդեցութիւն թողած է իր մանուկ հոդիին վրայ որ այլեւս չի կրնար այդ կաղապարէն հեռանալ, հակառակ իր «խաւարին մէջէն» իսկ «փղոսկրեայ աշտարակը» քաշուելու իր վչտակոծ միտումին, ընդհակառակն կրնայ մեկնիլ իր կաղապարէն ճառագայթարձակ արեգակնային ձեւով: Ինքզինք արտայայտելու այս նոր կոակր իրապէս մահու չափ ծանր ցաւերու ազդեցութեան տակ աւելի յայտնութիւն մըն է, ներքին զոդադրկում մը, չըսելու համար առժամեայ հիասթափում մը :

Դեռ կը խօսի իր «բան մը չտալուն» մասին : Եթէ գոնուին քրիստոնեայ մարդիկ որ ուրախանան անոր այս համեստութեան համար, ընդհակառակն ինծի համար մտահոդութիւն մըն է իր մէջ հիմք ներտած ինքնաթերդնահատութեան ձեւը։

ԿԻՒՐԵՂ Բ.
ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ւը, որ կը նմանի փչեպահակի մը Պիղատոսներու եւ փարիսեցիներու կողմէ պարտադրուած եւ անընդհատ արձակուած թունաւոր նետերով, իր խիստ բարեկամներուն կողմէ՝ «հասարակաց կարծիք» կոչեցեալ — « Եղբայր, թող ձգէ որ մենք զովենք զինքը· վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ···»:

Վա՛յ, եւ մտահոգիչ է անոր համար որ իր այս թերագնահատութիւնը — որուն անկեղծութեան կը հաւատամ — կրնայ վնասել իր ընդհանուր գործին : Ընդհակառակն, դէպի բարձունք իր վերելքին՝ մեզի պէտք է դառնայ հանդրուան առ հանդրուան ու պոռա, «օհ՛», օհ՛, ու հօթը ատեր պէտք է քաջալերանքի արձագանգով լեցուին,— Օհ՛, հօ՛, «Ե՛լ , ե՛լ, եղօ Ջան»:

«Ել, ել, եղօ Ջան» — ու քրտինքը չէորցած«ես նոյնիսկ բան մը չեմ տուած»կ'ըսէ, երբ ուրիշներ երեք բառերով անմահացած են, ոմանք մէկ ոտանաւոր դրելով, կամ դիրք մը տալով, տեսութեան մը հեղինակը դառնալով: Ինք «բան մը չէ տուած» իր բազմահատորներով, իր Քառասուն Մանկանց Աղբիւրի զուլայ ջուրին պէս լեզուով, իր գրական, դիտական, բանաստեղծական, փիլիսոփայական արտադրութիւններով, իր ընկերային, քննական, քննադատական ուղիներով: Լեզուաբանական , պատմաիրլիսոփայական խորացումներով , վերջապէս իր բազմակողմանի հմտութեամբ, «բան մը չէ տուած» իր մամուլով, յայտնի եւ գաղտնի աշխատանքներով »:

Ոչ, սիրելի Նարդունի, քու աշխատանքով սեղան փռած ես, մենք քու կոչնականներդ բաժակներ վերցնելով կը պոռանք — «Ել, ել, ել»:Կրկնէ դուն քու խորտրդաւոր «հընն» գիւղ մը գեղով հարանիքդ պիտի կատարէ·— Հընն հընն հընն:

Դժուար թէ ուրիշ առեն ոեւէ մէկը որեւէ պատճառով կարենայ «խօսեցնել» զինք այսպէս առատօրէն եւ պարզունակ: Ոչ մէկ սքողում, սալոնականներէն թերագնահատած եւ ինքնագովութեան համարուած իր խօսքերուն մէջոչ մէկ մասնաւոր նպատակ կայ, այլ տեսակ մը պարպուիլ է· որովհետեւ մահուան լուացքէն խոզակը պատռած դուրս կ'ելլէ արբագործուած եւ կրկին լեցուելու իր սկզբնաւորութեան մէջ չատ կարեւոր խոստովանութիւններ կ'ընէ, գոհար փաստեր, ապագային իր բեղուն եւ անպատճառ վարձատրուած ու կատարելատիպ իր կեանքն ու գործը վերլուծողին խնայելով այն դժուարին աշխատանքը որ անհրաժեշտ է քակելու համար դժուար հանգոյցները, բուն գործի տիրոջը մօտենալուհամար: Ինչ որ ներկայիս չատեր թեթեւամտօրէն զանց կ'առնեն, քննադատութեան ուղիներէն վանելով նիւանքի մը ազդակներն ու միջավայրը, գործօններն ու չարժառիթները:

Եւ ահա իր այս նամակը ուղղուած իր ընկեր — բարեկամներուն, իր պատասխան մանաւանդ այն նամակներուն որոնք ղրկուեցան աշխարհի չորս ծագերէն, նամակներ որոնց մէջէն կը ցոլան սէր եւ գուրգուրանք,մտահոգութիւն,զոհողութիւններու տրամադրութեամբ : Նոյնիսկ եղան դիպեր ու թելադրութիւններ առաջարկողներ: «Ինձորի չոգիի վտյ բռնէ աչքդ»: «Մեր աչքերէն մին տանք քեզի ··»:

Զիս ալ չատ անգամ անելի մէջ ձգեցին չատեր: «Կ'ազաչենք, ի սէր ազգութեան, խօսքի բռնէ դինքը, կապէ թեւերը ի հարկին որ չկրնայ ատեն մը գրել կարդալ»: Դեռ չատեր թախանձագիր հարուածով մարդուն հոգին պիտիհանէր,երբ Թորոս բարձր ձայնով ·

— Մի, բաւ է, կանչեց:

Կեցաւ Կոստանդին ու կ'ըսէր ինքնիրեն մը մոռալով·

— Թէ որ, մենք այսպէս պիտի պատերազմինք աս անիծած ազգին հետ, վերջը չատկը ըզնջանք, եւ անոնք կ'ուտեն կը հատցնեն մեզ:

Շարունակեցին իրենց ճամբան: Կէս օրուան արեւը իր կրակը կը թափէր· Թորոս ետ դարձաւ Եւփիմէի երեսները տեսաւ կարմրած տաքէն եւ յոգնութենէն· վար նայեցաւ տեսաւ դիզեցիկ դղեակ մը որուն պարիսպները դէպի ծով կը խոնարհէին, փորձութիւն մը եկաւ հիւրընկալութիւնը խնդրելու հոն,բայց միշտ չրջահայեաց եւ խոհեմ,

— Սպդիս, ըսաւ, մենք ո՞ւր դադար պիտի առնենք :

— Հոս, սա դղեակին մէջ որ առջեւնիս է, տես, ահա մեր ճերմակ դրօշակը կը ծածանի:

Եւ իրօք, զարմանքով տեսաւ Թորոս որ դրօշակ մը կը ծածանէր :

— Մարդ չկա՞յ ուրեմն հոդ :

— Ոչ, Տէր իմ, լքուած դղեակ մըն է, Այսչ կ'անուանեն Տաճիկները, իսկ մենք՝ ճերմակբերդ կ'ըսենք, եւ երբ ծովեղերը ապահով է մեզի համար, հոս կուգանք եւ Հոռոմները կատղեցնելու համար քանի մը ժամ կ'անցնենք, քանի մը նետ կ'ուղարկենք իրարու ի նշան սիրոյ եւ բարեկամութեան՝ որ մեր երկու ազգերուն մէջ միշտ յարատեւ եղած է եւ պիտի ըլլայ, յաւոյ կը մտնենք նաւ եւ կը հեռանանք :

ՏԻՐԻՆ

Ֆ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՅԵՐԵԿՈՑԸ

ՓՈՐԹ ՏԻԹԱԼԻ.— Անցեալ կիրակի (12 Դեկտեմբեր) Իվրիի Պէն Տուշի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ֆր. Կապոյտ Խաչի փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին ցերեկոյթ–պարահանդէսը, որ սկիզբէն մինչեւ վերջը անցաւ զուարթ ու չէնչող մթնոլորտի մը մէջ :

Մօտ 250 հայրենակիցներ, հեռաւոր չրջաններէն իսկ, իրենց ընտանիքով եւ զաւակներով, եկած էին օր մը անցընելու Կապոյտ Խաչի ընտանեկան հարազատ չրկիին տակ:

Ժամը 4ին ընկեր Ս. Յովհաննէսեան ցերեկոյթը բացուած յայտարարեց եւ դրաւոր ճառով մը պարզեց հայ կնոջ այս մեծ կազմակերպութեան կատարած աշխատանքները դուրսի, առողջապահութեան, եւ հայապահպանման մարզերուն մէջ, գործունէութիւն մը որ պատիւ կը բերէ մեր անձնուէր եւ զոհաբերուող քոյրերուն :

Իրրեւ Կապոյտ Խաչի նոր ձեռնարկ ՝ ընկերը յայտնեց նաեւ թէ չրջանը հինդ չաբաթէ ի վեր ունի իր հայերէնի դասընթացքը ընկեր Գրիգոր Յովհաննէսեանի սրահին մէջ, որ բոլորովին ձրի տրամադրած է չաբաթը մէկ իրիկուն :

Այժմ երեսուն մանչեր եւ աղջիկներ, 8 — 13 տարեկան մեծ եռանդով կը հետեւին մայրենիքին, որոնց առժամեայ ուսուցիչն էընկեր Ս. Յովհաննէսեան :

Գեղարուեստական բաժինը համեստ էր, բայց տպաւորիչ: Քաղցր ձայնով երգեցին տիկիններ Ղուկասեան եւ Լ. Ամիրայեան: Ցաջողապէս ար – տասանեցին Օր. Յովհաննէսեան, ընկեր Գրիգոր Ամիրայեան եւ Պ. Հրանդ Քէօսէեան: Բոլորին այ ջերմօրէն ծափահարուեցան :

Կարգր եկած էր Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի սիրողներու թատերախումբին որ ներկայացուց «Շալա լան» զաւեչտը :

Ամբողջ մէկուկէս ժամ հանդիսականները անվերջ խնդացին: Անոնման էր «Գրիգոր աղա»յի դերին մէջ Պ. Հր. Քէօսէեան, որ խաղին առանցքը կը կազմէր: Իրենց դերերուն մէջ յաջող էին նաեւ Օր. Ամէմեան, տիկին Ղուկասեան եւ միւս բոլոր երիտասարդները :

Արդէն ժամը 6 էր եւ ահա բեմին վրայ Պ. Օնոսեանի ղեկավարութեամբ նուագախումբը տուն տուաւ եւրոպական եղանակներու: Պարերը տեւեցին մինչեւ ժամը 11, միշտ ուրախ ու խանդավառ :

Քանի մը սեղաններու չուրջ մեր ընկերներն ու երիտասարդները ազգային եւ յեղափոխական երգերով համեմեցին հանդէսը եւ ի վերջոյ բոլորն

LES LAVEUSES (ԼՈՒԱՑԱՐԱՐՈՒՀԻՆԵՐ)
(Նմոյշ մը Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ նկարահրէն, ցուցադրուած Galerie Weilի մէջ) :

ալ մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ :

Պիւֆէն առատ էր եւ իսկապէս ժամն, որուն համար չատեր գոհունակութիւն յայտնեցին :

Հակառակ իրենց յոգնութեան, գոհ էին մեր Խաչուհիները,որովհետեւ արդիւնաւորուած էր իրենց ձեռնարկը, ապահովելով գնահատելի հասոյթ մը:

Ապրի հայ կինը եւ մեր քոյրերուն միակ մութիւնը Հայ Կապոյտ Խաչը : — Գուսան

Ց. Գ.— Վարչութիւնը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Շահէ Պարկիրճեանին, որ փոխան մուտքի տոմսին, երկու հազար Ֆրանք նուիրեց մասնաճիւղիս եւ Տիկ. Տիգրանուհի Մանուչեան – նին որ խոշոր անուշեղէն մը նուիրած էր :

Շնորհակալութիւն նաեւ Սէվրանի Ֆր. Կ. Խաչի քոյր մասնաճիւղին, որ ապահովեց մեզ սիրողներու թատերախումբը : Նաեւ Ընկեր Գրիգոր Յովհաննէսեանին որ չաբաթը մէկ իրիկուն ձրիաբար մասնաճիւղիներատարած է իր սրճարանին սրահը, մանուկներու հայերէնի դասընթացքին համար :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Այս կիրակի 19 Դեկտեմբեր St. Andréի մարզադաշտին վրայ հազարաւոր հանդիսականներու ներկայութեան Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի մրցի Promotion d'Honneurի ամենաղօրաւոր խումբին հետ յաղթանակներով անպարտելի հռչակուած St. Andréի դէմ :

Այս միութիւնը նախորդ եղանակին Division d'Honneurի դասակարգին մաս կը կազմէր, բայց այս եղանակին ամէն միջոց ի գործ դրած են կրկին բարձրանալու եւ այժմ բոլոր մարզական չըրջանակներէն կը նկատուին Promotion d'Honneurի ախոյեանը: Դեռ ոչ մէկ պարտութիւն կրած են, Հ. Մ. Ը. Մ.ը առաջին խաղարկութեան պատուեցաւ 2—1 նչանակէտով: Այս անգամ պիտի կրնա՞յ յաղթել : Մեր տղաքը չաբաթներէ ի վեր պատրաստուած են եւ ցոյց պիտի տան եղանակի իրենց ամենադիզեցիկ խաղարկութիւնը :

Օն ուրեմն Հ. Մ. Ը. Մ.ի սիրահարներ, բոլորդ ալ խիտ St. Andréի մարզադաշտը, մանաւանդ այս մրցումին է որ մեր անմոռանալի մարզիկները պէտք ունին ձեր խրախոյսներուն :

Այժմէն կը նախատեսուի 100.000ի հասոյթ մը, աս ալ մրցանիչ մըն է Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար: Քանի ոսոիկաններ պիտի հսկեն մարզադաշտին վրայ :

★ Coupe de Provenceի մրցումը Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Մարսէյլի ոսոիկանական խումբին միջեւ յետաձգուեցաւ տեղատարափ անձրեւին պատճառաւ:— Վ. Շամլեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐԻՒՆՈՏ ԱՆԱՊԱՏ (իրական պատմութիւն հայաջինջ սարսափներէն) : Գրեց՝ Յակոբ Գուլումճեան: 470 էջ: Գինն 3 տոլար: 1949, Պոսթոն:

ԵՐԲ ԿԸ ԿԱՐԴԱՔ ՕՏԱՐ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ, ՉԼՔՈՔ ԽՈՐՀԻՐ ԶԵՐ ԹԵՐԹԻՆ ՄԱՍԻՆ:

ՊԱՐՏՔ ՈՒՆԻՄ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ, ԴՈՒՆ ԵՂԻՐ ՂՐԿՈՂԸ ԱՌԱՋԻՆ :

ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԸ «ՅԱՌԱՋ» ԵՐԲ ՆՈՒԻՐԵԱ, 300 ՕՐ ԿՐ ՑԻՇԵՆ ՔԵԶ, ԲԱՐԵՆԱՄՆԵՐՍ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (49)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՔԱՐԱՑԻՆ ԿԻԼԻԿԻԱ

Երկայն ճամբան բռնեցին եւ դերեզմաններու մէջէն կ'անցնէին, լինչ անհատնում եւ քարակուտ դերեզմաններ եւ լինչ բարբարոս ու սեղանակատուտ ժողովուրդներ անցեր էին հոնկից· դերեզմանի մը չկար որու կափարիչը խախտած չըլլար, կային դերեզմաններ չորս բարձր սիւներու վրայ հաստատուած բայց ամբարիշտ եւ դերեզմանակիտ ձեռքը հոն ալ հասեր էր եւ ահագին միա – կտուր երեք կանգուն եւ աւելի մեծ կափարիչը խախտեր էր, ճաքելն ու ոսկորը ցրուեր էր :

Երկայն մղոններ այս տեսարանը կը չարունակուէր եւ մեր ճամբորդները իրենց ճամբան կ'երթային, երբ յանկարծ վարէն վայրերու ձայն լսուեցաւ եւ ամէնքը կանգ առին: Բերդապահ մը Կորիկոսէն ելած արտորւօք կը դիմէր խումբին առաջ անցնելու վարի ճամբով՝ երբ Նեսի հարուած մը Կոստանդնին աղեղէն եկած՝ խեղճ մարդը յերկիր կործանեց, երկրորդ նետ մը աչուընդ մահացու հարուածով մարդուն հոգին պիտիհանէր,երբ Թորոս բարձր ձայնով .

— Մի, բաւ է, կանչեց :

Կեցաւ Կոստանդին ու կ'ըսէր ինքնիրեն մը մոռալով·

— Թէ որ, մենք այսպէս պիտի պատերազմինք աս անիծած ազգին հետ, վերջը չատկը ըզնջանք, եւ անոնք կ'ուտեն կը հատցնեն մեզ:

Շարունակեցին իրենց ճամբան: Կէս օրուան արեւը իր կրակը կը թափէր· Թորոս ետ դարձաւ Եւփիմէի երեսները տեսաւ կարմրած տաքէն եւ յոգնութենէն· վար նայեցաւ տեսաւ դիզեցիկ դղեակ մը որուն պարիսպները դէպի ծով կը խոնարհէին, փորձութիւն մը եկաւ հիւրընկալութիւնը խնդրելու հոն,բայց միշտ չրջահայեաց եւ խոհեմ,

— Սպդիս, ըսաւ, մենք ո՞ւր դադար պիտի առնենք :

— Հոս, սա դղեակին մէջ որ առջեւնիս է, տես, ահա մեր ճերմակ դրօշակը կը ծածանի:

Եւ իրօք, զարմանքով տեսաւ Թորոս որ դրօշակ մը կը ծածանէր :

— Մարդ չկա՞յ ուրեմն հոդ :

— Ոչ, Տէր իմ, լքուած դղեակ մըն է, Այսչ կ'անուանեն Տաճիկները, իսկ մենք՝ ճերմակբերդ կ'ըսենք, եւ երբ ծովեղերը ապահով է մեզի համար, հոս կուգանք եւ Հոռոմները կատղեցնելու համար քանի մը ժամ կ'անցնենք, քանի մը նետ կ'ուղարկենք իրարու ի նշան սիրոյ եւ բարեկամութեան՝ որ մեր երկու ազգերուն մէջ միշտ յարատեւ եղած է եւ պիտի ըլլայ, յաւոյ կը մտնենք նաւ եւ կը հեռանանք :

ՏԻՐԻՆ

Խ. Միութիւնը կը զօրացնէ իր արբանեակները

Չեխոսլովաքիայէն վերջ, Լեհաստանն ալ Խ. Միութեան մասնաւոր ուշադրութիւնը գրաւած է այս միջոցին, իբրեւ հետեւանք միջազգային կացութեան :

Զօրեքշաբթի օր բացուեցաւ Վարշաւայի «Միութեան համագումարը», հանդիսաւորապէս ձուլելու համար ընկերվարական եւ համայնավար կուսակցութիւնները : Նոր կազմակերպութիւնը պիտի կոչուի «Միացեալ բանուորներու կուսակցութիւն» :

Այս ձուլումով, Լեհաստան ամբողջովին կ'իյնայ Խ. Միութեան տիրապետութեան տակ : Համագումարին կը մասնակցին 1500 պատգամաւորներ որոնք կը ներկայացնեն 21 օտար համայնավար կուսակցութիւններ : Նախապէս թէ համայնավար եւ թէ ընկերվարական կուսակցութիւնները մաքրադործեր էին 50.000 հոգի, իբրեւ « դասակարգային թշնամիներ » :

Իրազեկներ կը պատմեն թէ այս ձուլման մէջ դործօն դեր կատարած է դրադիտուհի մը, Վանտա Վասիլեւսքա, որ դնդապետ է կարմիր բանակին մէջ եւ որ ամիսներով Մոսկուա մնալէ վերջ, Վարշաւա վերադարձաւ : Ձուլման հետեւանքով հաւանաբար պիտի վերակազմուի դահլիճը, եւ Տիկին Վանտա Վասիլեւսքա եւս կը յուսայ նախարարական պաշտօն մը ձեռք ձգել, ինչպէս Ռումանիոյ հռչակաւոր Անոա Փաուքերը (արտաքին նախարար) :

Կը հաւաստեն թէ ձուլման չնորհիւ Լեհաստանի խորհրդայնացումը յառաջ պիտի տարուի չորս ճակատի վրայ :— Համայնացում բոլոր հաստատ ազարակներու, խափանում կաթոլիկ թեմերու, ընդհանուր ազդայնացում առեւտրական մասնաձեռնարկներու եւ մաքրադործում բանակի, որուն հրամանատար պիտի նշանակուի Մոսկուայի մէջ մարդուած զօրավար մը :

★ Չեխոսլովաքիոյ հետ կնքուած պայմանադրութեամբ, Խ. Միութիւնը ոսկի եւ օտար դրամներ պիտի հայթայթէ, զարկ տալու համար անոր տնտեսութեան : Միեւնոյն ատեն 45 % պիտի աւելցնէ ապրանքներու փոխանակութիւնը : Չեխերը Ռուսաստանէ պիտի զրկեն կազմածներ երկաթուղիներու եւ նաւթահորերու համար, ինչպէս եւ ուրիշ արտադրութիւններ :

Չեխական պատուիրակութիւնը քաղաքական հարցերու մասին ալ խօսած է Մոսկուայի մէջ, բայց մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍԷՆ կը հեռադրեն թէ պատժական ատեանը ազատ արձակեց այն բոլոր պուլկար ամբաստանեալները որոնք Յունիս 30ին սպաննելով Սոֆիայէն մեկնած օդանաւի մը երկու վարիչները, Թուրքիա իջած էին : Ամբաստանեալները եօթը հոդի էին, բայց միայն դնդապետ մը եւ դատախազ մը բանտարկուած էին, իբրեւ սպաներները երկու օդաչուներուն : Դատարանին վճռադիրը կ'ըսէ թէ իր ձեռնհասութենէն վեր է դատել քաղաքական պատճառներով դործուած ոճիրներ : Ամբաստանեալները երեք ամիսէ ի վեր քսմնելի պատմութիւններ կը պատմէին Պուլկարիոյ մէջ կատարուած սարսափներու մասին :

ՁԻՆԱՏԱՆԻ կարմիր բանակը փէքին (Փայփինկ) մտած է արդէն, կատաղօրէն կռուելով, ինչպէս կը հաղորդեն վերջին հեռագիրները : Կ'ըսուի թէ ազգայնական հրամանատարն ալ դերի բռնուած է, թէեւ Նանքինի կառավարութիւնը կը հերքէ : Տիկին Զանկ Քայ Շէք, որ Ուոյհինկքօն դացած էր օդնութիւն խնդրելու համար, վերադարձաւ ձեռնունայն : Ամերիկեան կառավարութիւնը աւելորդ կը դտնէ նոր օդնութիւն տրամադրել — մինչեւ հինդ միլիառ տոլար — տեսնելով որ ազգայնական կառավարութիւնը ի վիճակի չէ դիմադրելու կարմիր ապչաւանքին :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ առաջին բարդը (փիլ) փոթռուեցաւ չորեքշաբթի օր, Շաթիյէոնի բերդին մէջ, Փարիզէն քանի մը մղոն հեռու : Լուրը հաղորդեց Տոքթ. Ժոլիօ-Քիւրի, Ֆրանսայի հիւլէական ուժի վերատեսուչը, առանց որեւէ մանրամասնութիւն հաղորդելու :

ԻՏԱԼԻՈՅ հանրապետութեան նախագահը Պապին այցելեց, եւ ընդունուեցաւ մեծ պատիւներով : Առաջին այցելութիւնն էր այս :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻ մասին լուսաբանութիւններ հաղորդեց Ֆրանսայի ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ, իրաւասու յանձնաժողովին առջեւ : Բացատրեց թէ դաշինքը պաշտպանողական հանդամանք ունի : Նախարարը մերժեց պատասխանել կարդ մը հարցումներու :

ՎԵՑ ԱՄԻՍ յետաձգուեցաւ չէքերու բռնադրաման օրէնքը :— Բնակարաններու նպաստի մասին որոշում պիտի տրուի մինչեւ Յունուար :

29ՐԴ ՎԵՐՕՆ գործադրելով, Ապահովութեան Խորհուրդին սովետական պատուիրակութիւնը մերժեց Սէյլանի թեկնածութիւնը, իբրեւ անդամ Միացեալ Ազդերու : Իսրայէլի թեկնածութեան խնդիրը պիտի քննուի այսօր, ուրբաթ :

ԱՆԳԼԻՈՅ ապրայաղունը կոչուեցաւ Զարլզ Ֆէլիփ Արթը ձորձ իշխան Էտինպուրկի :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՄՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԼՋ այս կիրակի Rioի մէջ, առտուան ժամը 10—12 :

Մուտքը հրաւիրատոմսերով : Հայկական չընտրուած «փլաք»ներ : Դեղարուեստական ճոխ բաժին : Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ :

ՀԱՑ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿԸ, 6 Cité Martignac, Փարիզ, կը տեղեկացնէ հասարակութեան եւ մասնաւորապէս Ալֆորվիլի հայ բնակիչներուն թէ միայն կը զբաղի ամերիկեան ճգի (care) ծրարներու բաշխումով եւ բացարձակապէս մերժած է ու կը մերժէ ստանձնել ուրիշ տեսակէ ծրարներու պատասխանատուութիւնը :

ՀՐԱՒԻՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Առաքելական ուղղափառ Հայոց Կրօնական ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ 26 Դեկտ. Կիրակի օր, ժամը ճիշդ 15ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյս մէջ :

Ժողովի օրակարգն է :— 1. Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհանուր ժողովներու տառնադրութեանց :

2.— Ընթերցում վարչութեան տեղեկադրի :

3.— Ընթերցում հաշուեքննիչ յանձնաժողովի տեղեկադրի :

4.— Օրակարգի վերոյիշեալ խնդիրներու քննութենէն ետք, պիտի կատարուի, ըստ հիմնական կանոնադրի, վարչութեան պաշտօնէ դադրած 12 անդամներու տեղ, նոր անդամներու ընտրութիւնը : Ընկերակցութեան ընտրող եւ ընտրելի անդամներ ընդհանուր անուանացանկը, վակցուած պիտի դտնէք Փարիզի, Արնուվիլի, Ալֆորվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներու մէջ իրենց անդամական թիւերով : Բոլոր անդամներու պիտի ղրկուի քուէթուղթ, հարկ եղած բացատրութիւններով :

Յատկապէս կը խնդրուի բոլոր անդամներէն, որ համին անձամբ ներկայ դտնուիլ սոյն ընդհ. ժողովին եւ կատարել իրենց եկեղեցասիրական պարտականութիւնը :— Դիւան վարչ. ժողովի

ՎԻԵՆ :— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷ – ՍԸ այս չաբաթ իրիկուն 18 Դեկտ. Hôtel de la Poste ի չքեղ սրահին մէջ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՖՆԴՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսիրի մասնաճիւղի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով : Աճուրդ չկայ : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ : Կը հրաւիրուին Տէսիրի եւ Լիոնի հայրենակիցները անխտիր :

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ Վեր. Հայր. Միութեան թէյասեղանը, այս կիրակի ժամը 15ին, Սպղ. Տան մէջ (32 rue de Trévise) : Հաճելի ժամանց հայրենակցական մթնոլորտի մէջ :

ՀԱՄԱԽՍՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը Միութեան 22րդ եւ Նոր Խարբերդի հիմնարկութեան 17րդ տարեդարձի առթիւ, կազմակերպած է խնջոյք մը, այս կիրակի, 19 Դեկտ., ժամը 3ին, հայ ել իտասարդաց սրահին մէջ : Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական բաժին :

ԾԱԽՈՒ Է ՍԵՎՈՒ ՄԷՋ

Լաւ յաճախորդ ունեցող ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԽԱՆՈՒԹ մը, բոլոր մեքենաներով եւ Fondsով : Խանութը ունի նաեւ տարեկան վրայ երկու սեզոնական եւ փոքր լուացարան մը. ինչպէս նաեւ խանութին եռաե խոհանոց մը եւ ընդարձակ սալոն մը : Շէնքը ունի կաղ եւ մառան (cave) : Pont de Sèvresէն հանրակառքով իջնել Mairie :
Դիմել Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ, 5 rue Lecointre, Sèvres :

imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ, այս չաբաթ դիչերը, ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 33 Bld. Galliéni :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԳԱՆՏԻԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկերուհիներ ԽԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

ՄԵՆԵՐԳ.— Օր. Մ. Մուրատեան, Քէօսէեան, Պէնկեան :

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Ընկեր Ա. Գարայեան, Ե. Սեւրօեան, Օր. Օղտայեան :

Կը մասնակցի Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի :

Կէս դիչերէն վերջ եւրոպական պար : Ճոխ պիւֆէ խորոված միսով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ ուրբաթ 17 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն երկուչաբթի 20 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ՁԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն չաբաթ 18 Դեկտ. իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԽԱԺԱԿ (Լասթրա) կիրակի 19 Դեկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Վահան Խորէնի խումբի ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հասցեատիրոջ :

ԼԻՈՆ.— Հ.Ց.Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Դրադարանի սրահը, 78 rue Rabelais : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՊԻԼՎԻԼԻ Ռոստոմ խումբին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ծանօթ հասցեատիրոջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Պուլվար Օտոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հասցեատիրոջ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջակայ մասնաճիւղերու ներկայացուցիչները վաղը չաբաթ Դեկտ. 20ին, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սօսիէթէ Սաւանթի մէջ, 8rue Danton, métro Odéon եւ St. Michel : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժէռոմի Հ. Ց. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, սովորական հասցեատիրոջ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS

Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մասնակցութեամբ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի

Մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ : Ցայտագրին մաս կը կազմենհետեւեալհեղինակներըկոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Պաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ուրոը նոր դործերով :

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապունճեան 39 rue de Trévise, Maison Massis, 21 rue Saulnier, Քամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշաղլեան rue Rèbéval, դրատուն Պարսամեան 46 rue Richer :

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ :

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով :

ԿԸՆԴՈՒՆԻՆԻՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար :

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ամիգ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 18 Décembre 1948 Շաբաթ 18 ԴԵՏԵՄԲԵՐ

ՏԱՐԻ — 29e Année N° 5723—Նոր շրջան թիւ 1134 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑԻ ԱՆՑՈՐԳԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ի վերջոյ միջոց մը պիտի չգտնուի՞, եթէ ոչ դադրեցնելու, գոնէ սահմանափակելու, չափաւորելու համար սա լրագրական – կուսակցական պայքարը :

= Դուք պայքա՞ր կը կոչէք այն դռեհիկ խուժանավարութիւնը որ կը մղուի Դաշնակցութեան դէմ, կարգ մը խմբակցութեանց կողմէ : Անմիտ եւ անկիրթ խաչակրութիւն մը, անարժան տալէ պատասխանի :

— Ձեմ արդարացներ եղածը : Ծայրայեղու – թիւններ կը տեսնեմ երկու կողմէն ալ : Ո՞ւր կ'երթանք այսպէս ...

= Եթէ ուշադրութեամբ հետեւած ըլլաք, պիտի տեսնէք որ մայրիկ կանխորոշ ծրագրի մը կը հետեւին, կեր ճարելու համար ամբոխին : Հազուագիւտ է հանդիպիլ փաստացի, պարկեշտ քննադատութեանց : Մեծ մասով կը ձգտին ոչ թէ լուսաբանել հանրային կարծիքը, այլ միտք եւ ա– րիւն պղտորել : Մուր քսել : Մթնոլորտ ստեղծել քնաթեր առասպելներով :

— Թիւրիմացութեանց գլխաւոր պատճառը ձեր դժկամակ դիրքն է Խ. Հայաստանի հանդէպ : Դիրք մը զոր իրենք թշնամական կը նկատեն :

= Հակադաշնակցական ճակատին ամէնէն մոլեռանդ արտայայտիչն ալ կ'ըմբռնէ մեր դիր– քը : Գիտէ թէ ինչ ըսել կ'ուզենք : Եւ սակայն, չուզեր խոստովանիլ իրականութիւնը : Ընդհան – րապէս իրենց գլխուն մէջ եղածն է որ թուղթին կը յանձնեն, ոչ թէ իրենց տեսածն ու կարդա – ցածը, այն ալ եթէ հասկնան :

— Ներդաղթի խնդիրն անգամ պարզուած չէ : Ձեր կազմակերպութիւնը կը նկատեն կուսակից արտագաղթի, մինչեւ Մատակասքար, Աւստրա – լիա, Հարաւ. Ամերիկա ...

= Միշտ նոյն տուտերն ու բանաբակութիւն – ները, որոնք բերնէ բերան տարածուելով դարձեր ձեն դերան : Անոնք չատ լաւ գիտեն Մատակասքա– րի պատմութիւնն ալ, զոր մինչեւ երեւան փոխա– դրեցին, անթելով տարաձայնեցին առանց ամէնա– լուս : Երկու տարի առաջ «Դիտակ» անուն թերթ մը կը հրատարակուէր Երուսաղէմի մէջ, կարգաթող վարդապետի մը խմբագրութեամբ : Թերթը հեռա– ւոր կապ անգամ չունէր Դաշնակցութեան հետ : Նախկին վարդապետը կամ իր աշխատակիցներէն մէկը այլանդակ միտքեր կը յայտնէր, Մատա– կասքարի եւն. ճամբան ցուցնելով :

— Իսկ ձեր մամուլին քննադատութիւննե՞րը ներդաղթի առթիւ, մասնաւորապէս Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Ամերիկայի մէջ :

= Քննադատութիւններ միշտ ալ պիտի ըլ – լան : Ոչ մէկ ուժ կրնայ կապտել այդ իրաւունքը : Ուրիշ բան է ներդաղթի սկզբունքը, բոլորովին ու– րիշ բան՝ անոր գործադրութեան եղանակը : Քըն– նադատութիւնները հիմնուած են փաստերու վրայ :

— Ձարակամութեան կը վերադրեն ձեր բոլոր փաստերը :

= Մեզ չեն հետաքրքրեր իրենց վերագրում– ները : Մենք տեսակէտներ ունինք այս հիմնական հարցին, ինչպէս Խ. Հայաստանի վերաբերեալ բոլոր խնդիրներու մասին : Թող չյաւակնին հայ– րենասիրութեան դաս տալ կազմակերպութեան մը որուն արիւնով եւ քրտինքով թրծուած է « ամէ մը երեւան»ի կորիզը :

— Որո՞նք են ձեր տեսակէտները, ներդաղթի մասին :

= Ըսած ենք եւ պիտի կրկնենք անվերջ, — 1. Ի զուր կը փորձեն դանդուածային ներդաղթ խոստանալ, առանց ընդարձակելու մեր հայրենի– քին հողերը, նախքան թէ դուրսէն :— 2. Իրաւունք չունին հաւատարմութիւն հաստատելու տարա – դիր բազմութեանց մէջ :—3.Իրաւունք չունին կազ– մալուծելու դպրոցները, տմարդի եւ ձախաւեր մարդանքներով :— 4. Իրաւունք չունին կաշկանդե– լու երթեւեկի ազատութիւնը : Եւ դեռ չարք մը տարրական գիտելիքներ, որոնք լայնօրէն պար– զուած են Դաշնակցական մամուլին մէջ :

— Եթէ ամէն խնդիր լուսաբանուէր այսպէս պարզութեամբ, դէմ դիմաց, գոնէ չէզոք հասար– կութեան համար ...

= Ի՞նչ օգուտ, երբ մարդիկ ուխտեր են ոչ թէ լուսաբանուիլ, այլ մուր քսել :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻԱՑՆ Ա՛ՑԴ ՏԵՄՆԵԼ

Գիտէի որ արդէն հրատարակուած են պատ– րաստի առաջ, «Հայրենիք» ամսագրին մէջ : Չէի կարդացած ամբողջութեամբ : Մ. Պարսամեանի ե– լոյթը պատճառ եղաւ որ մէկ շունչով, եւ ըսեմ անմիջապէս, մեծ հաճոյքով կարդամ զիրքը, — Արմէն Գարոյի «Ապրուած Օրերը» :

Ցեղափոխական ձեռնարկներու արժէքը 30 տարի վերջ «դատաստանի» ենթարկել չէ միտքս : Ոչ ալ առանձնապէս գնահատութեան ենթարկել կամ պարսաւել զիրքին արժէքը :

Կարելի՞ էր այդ դիրքին ընթերցման առեն չյափշտակուիլ այն հրաշալի կրակէն որ կ'արտա– ցոլայ խմբովին անձնազոհ երիտասարդներու աչ– քերէն : Այն մաքուր հաւատքէն որ զիրենք առաջ– նորդած էր դէպ ազոյն զոհողութեան, առանց սա– կարկելու :

Կարելի՞ էր ետ չերթալ մինչեւ այն օրը ու այն պազ քարը, որուն վրայ անկենդան տարած– ուեր էին Բաբկէն Սիմէոնին ու իր չորս կտրիճ ըն– կերները :

Կարելի՞ էր չապրիլ Արմէն Գարոյի հետ «Այն օրերը», երբ եւրոպական համալսարաններէ, ըն– տանեկան փարթամ բոյներէ, կեդրոնականէն թէ Սան Սաբաեանէն, Մարզուանի թէ Խարբերդի ու Այնթափի գօլէճներէն դուրս կը խոյանային խան– դավառ պատանիներ ու երիտասարդներ, յանուն ազատագրութեան :

Ձտեսնե՛լ այս բոլորը եւ տեսնել միայն Մա– տաթեանի ճակտին քսուած մուր մը կամ քանի մը կծու բառեր ... ՍՕՍԻ

Նոյեմբեր 29ի «չնորհներ» եգիպտահայ գպրոցին մէջ

Երէկ հաղորդած էինք Նոյեմբեր 29ի առթիւ պատահած անախորժութիւնները՝ Գահիրէի մէջ : Ա.հաւասիկ Աղեքսանդրիոյ անցուդարձը («Ցուսա– բեր», 3 Դեկտեմբեր) :—

Ինչպէս Գահիրէի, Աղեքսանդրիոյ մէջ ալ նա– խապէս որոշուած էին հետեւեալ որոշումները —

Ա.— Երկուշաբթի, Նոյեմբեր 29ին, վարժա– րանները բաց պիտի մնան : Բ.— Կիրակի, Նոյեմ– բեր 28ին, եկեղեցիին մէջ գոհաբանական մաղ – թանք պիտի կատարուի : Գ.— Այս առթիւ զուսպ քարոզ մը պիտի խօսուի պատարագիչին կողմէ, առանց Նոյեմբեր 29ի յիշատակութեան, քարոզ մը, որ քաղաքական բովանդակութիւն պիտի չու– նենայ :

Ներքին դաւադրութեամբ, զանազաններու կողմէ, այս որոշումները կը խախտուին սակայն :

Կիրակի, իրրեւ թէ ուշ դիշեր, հեռագիր մը կը հասնի Մամբրէ Սիրունեանէ (ուղղուած իրիս– խանորդին)՝ հրահանգելով Նոյեմբեր 29ին, եր– կուշաբթի, զոց պահել վարժարանները :

Այս մասին համայնքը, ինչպէս նաեւ իշխա – նութեանց կապուած անձերէն չատեր, կը տեղե– կանան Նոյեմբեր 29ին, վաղ առաւօտ, երբ Առաջ– նորդարան գալով, հոն «սուիճ»ներ կը տեսնեն, որոնք եկած էին աշակերտութեան մուտքը վար– ժարան արգիլելու համար :

Նոյեմբեր 29ին Առաջնորդարանը խայտառակ պատկեր մը կը պարզէր, — կռիւ, աղմուկ, խոշ– տանդումներ, ծեծ, ոստիկանական միջամտու – թիւն եւ պաշտօնական հարցաքննութիւններ ...

Նաեւ առաջնորդ. փոխանորդը՝ Պսակ վրդ. Թումայեան՝ կառավարչատուն կանչուած է հար– ցաքննութեան համար :

Ուսուցիչներէն ոմանք հակառակ Ազգ. իշխա– նութեանց պաշտօնական հրահանգին, յորդորածեն աշակերտութիւնը Նոյեմբեր 29ի դպրոց չգալ :

Անհանդարտ վիճակ է Աղեքսանդրիոյ մէջ. դժուար է յուսալ, որ կարելի պիտի ըլլայ խաղա– ղութիւնը վերահաստատել դպրոցին մէջ :

Քննութիւնները կը շարունակուին :

★ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Քա– ղաք. ժողովը քննութիւն բացած է, պատասխա – նատուութիւնները ճշդելու համար :

★ Նոյեմբեր 29ի առթիւ Գահիրէի մէջ բաց մնացած են միայն Մխիթարեան վարժարանը եւ Կիպէի Հայկազեան դպրոցը :

Ամերիկա պիտի շարունակէ օգնել Յունաստանի

400.000.000 ՏՈԼԱՐԻ ՆՈՐ ՎԱՐԿ ՄԸ

Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը, որ այժմ Ուա– շինկթընը կը գտնուի, յայտարարեց թէ նախագահ Թրումըն համաձայն է շարունակելու Յունաստա– նի տրամադրուած օգնութիւնը, տնտեսական թէ զինուորական : Իր հաշուով անհրաժեշտ է 400 մի– լիոն տոլարի նոր վարկ մը, յառաջիկայ տարեշր– ջանին համար : (1948ի վարկն էր 350 միլիոն տո– լար) : Յաւելուածական դումարը պիտի յատկաց– ուի զինուորական ծախքերու :

Այս տեղեկութիւններէն վերջ դեսպանը յայ– տարարեց.— «Անշուշտ աւելի ուրախ պիտի ըլլա– յինք եթէ օգնութեան գործը աւելի արդիւնաւոր եղած ըլլար : Բայց դուն դիտեն որ Յունաստանը ազատ երկիր մըն է տակաւին եւ չէ քաշուած եր– կաթեայ վարագոյրին տակ» :

Դեսպանը «չափաւոր լաւատեսութիւն» յայտ– նելով ծրագրի գործադրութեան մասին, ըսաւ թէ բաւական յառաջդիմութիւններ կատարուած են տնտեսական գետնի վրայ : Երկաթուղիներ չին – ուած են 13—14.000 քիլոմեթր երկայնութեամբ, ծրագրուած 18.000ի վրայ : Շինուած են նաեւ խճուղիներ, կամուրջներ եւ ջրուղիներ :

★ Մ. Նահանգներու պատերազմական նախա– րարը իր կարգին յայտարարեց Աթէնքի մէջ թէ պիտի չարունակուի Թրումընի վարդապետութիւ– նը. այսինքն ամերիկեան օգնութիւնը Յունաստա– նի : «Ամերիկա պիտի չարունակէ օգնել Յունաս – տանի վերելքին եւ օժանդակել անոր աքանչելի պայքարին զոր կը մղէ ամէնէն անհնազանդ պայ– մաններուն մէջ» :

Նախարարը երկարօրէն խօսած է Յունաստա– նի վարիչներուն հետ, բոլոր հարցերու մասին : Մերժեց յայտնել թէ ինչ թելադրութիւններ պիտի ընէ, երբ Ուաշինկթըն վերադառնայ :

★ Յունաստանի ապստամբներուն ամէնէլը կը յայտարարէ թէ այս չաբթու «յաղթանակ մը չա– հեցան Թեսալիոյ սրտին վրայ», թէ կռիւը կը չարունակուի Լարիսա – Քարդիցա գծին վրայ եւ թէ գրաւած են այս վերջին քաղաքը, որ 24 մղոն հե– ռու է Լարիսայէն եւ ունի 24 հազար բնակիչ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Նոյեմբերի գործողու– թեանց ընթացքին ապստամբներ գրաւած են 796 հազար փամփուշտ, 699 հրացան եւ ուրիշ դէնքեր, ինճացուցած են կառավարական հրասայլեր, վա– կոններ, սպաննած կամ վիրաւորած են 5033 զին– ուորներ եւն. :— Ամերիկեան չրջանակներու մէջ ապստամբներուն թիւը կը հաշուեն 24.000:

Ծաւիր պատիժներ Խ. Միութեան մէջ

«Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի Մոսկուայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ճարտարագործական հաստատու– թեանց 13 վարիչներ եւ մասնագէտներ հինգէն տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուե – ցան, ամբաստանուած ըլլալով թէ վարնոց հա– դուստ, ծխիկ (սիկառէթ), ածուխ, բանալիներ եւ կղպանքներ, կարի մեքենաներ եւն. արտադրած են : Այս տնօրինութիւնը կը նշանակէ թէ վարնոց պարանքներու արտադրութիւնը ոճիր է եւ պիտի պատժուի խստօրէն :

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ Սարաթովի ծխա– խոտի գործարանը 1.400.000 վարնոց ծխիկ արտա– դրած է վեց ամսուան ընթացքին : Տնօրէնը, Օվ– չինկին, դատապարտուեցաւ 7 տարի բանտարկու– թեան, գլխաւոր ճարտարագէտը եւ ուրիշ մասնա– գէտ մըն ալ՝ հինգական տարուան :

Լենինկրատի մետաղագործական ճուլարանը արտադրած է վարնոց դուրեր եւ բանալիներ ո– րոնք չեն կրնար գործածուիլ : Տնօրէնը՝ Վ. Բ. Ղարիբեան եւ գլխաւոր ճարտարագէտը հինգա – կան տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան :

Ցրունդէի հանդերձեղէնի գործարանին տնօ– րէնը, Տարաչքով, նոյնպէս դատապարտուեցաւ հինգ տարի բանտարկութեան :

Դնիէպեպետրովսկի մեքենաներու գործարանին արհեստագիտական վերակացուն, Գ. Կ. Աղարտ– եան ? դատապարտուեցաւ հինգ տարուան, ուրիշ մասնագէտ մը կոզուով եօթը տարուան, իրրեւ պա– տասխանատու 72.740 անգործածելի կղպանքնե – րու :

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ԱԼ ՆՈՑՆ ՊԱՏԻԺՆԵՐԸ

Ա. Տ. Աւագեան, Երեւանի հանդերձեղէնի գործարանին գլխաւոր ճարտարագէտը եւ Ա. Կ. Մանուկեան, վերստուգիչ բաժնին վարիչը, դա – տապարտուեցան հինգական տարի բանտարկու – թեան :

Քննութիւններ կը կատարուին մեքենաչինու– թեանց նախարարութեան Զելիապինսկի գործա – րանին, հիւսուածեղէնի նախարարութեան Նո– կինսկի գործարանին, ինքնաչարժի եւ մեքենա – չարժ արօրներու նախարարութեան Երեւանի

(Վերջու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՓՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Անդրադարձած է՞ք երբեք, — չարժանկարի պատուհին վրայ խումբ մը վայրենիներ իրենց մեքամազոտ ու անհրապոյր վնկվնկոցներով ինչ-պէս կ'ողեւորուին, կը յուզուին ու կը բորբոքին, ինքնապահպանութեան աստիճան իրար կը յօշոտեն, յաճախ յուզելով հանդիսականները:

Երգը մարդկային ուրախութեանց եւ տխրութեանց ծայրայեղ յուզումներէն է ծնած: Ժողո – վուրդներն են ստեղծեր երգը, յաղուրդ տալու իրենց զգացումներուն, մեղմացնելու խանձող վիշտերը, այրող հոգեկան կսկիծները:

Պատերազմի փոթորկող հեղեղը կը յուզէ, կը բորբոքէ կռուի քուրային մէջ նետուած բազմութիւնները, այդ վերիվայրումին մէջ կիրքերը կը հրդեհուին յաղթանակի քաղցր ու ղեկնիչ յուզումներէն կը ծնի երգ մը, ոգեւորիչ ազդեցութեան տակ:

Կեանքի պայքարին թափ ու եռանդ տալու համար հզօր աղդակ մըն է երգը:

Դարերու ընթացքին մարդկութեան ճաշակին հետ ներքացաւ ու զարգացաւ երգը: Երգ ու երաժշտութիւն չունեցող ժողովուրդները անարժէք վիշտանքներ են եւ բարբարոսներ: Չէ՞ որ «երգ չունին միայն չարերը»:

Մեր ժողովուրդն ալ, դերազանցապէս զգայուն եւ քաղաքակիրթ, որքա՜ն խանդավառ եւ խռովայոյզ երգեր է փոխանցած սերունդէ սերունդ:

Երբ կը կարդանք մեր զողթան երգերը, անոնց խորախորհուրդ ծալքերուն մէջ պահ մը կը մխրճուինք ինքնամփոփ, կը նոյնանանք անոնց հետ: Մեր հոգիները կը մեծնան, սրտերը կ'ուռին, ու ցեղին զոյութիւնը կը նուիրագործուի, կը յաւերժանայ: Այդ ազդեցութեան տակ կը փոխադրուինք դէպի հին դարերու յիշատակներն ու յիշատակարանները, այդ քանի մը տող երգին մէջ գտնելով ցեղին մեծութիւնը:

Հայը երկար դարեր երգած ու փառաբանած է հեթանոսական խորախորհուրդ երգեր: Երգած է երբ չիկացած պողպատը հրեղէն հնոցէն դուրս կը քաշէը քրտնաթոր ու հեւ ի հեւ, մուրճին խելագար հարուածներէն, սալին կուրծքէն ցայտող ֆչչացող կայծերէն ոգեւորուած, աշխատանքի արեւահամ կենսահիւթը ըմբոշխնելով: Ան հուժկու բազուկին, աստուածանուէր ուժին գովքն է հիւսած երգելով: Երգելով է աշխատած, ապրար վաստակին, առողջ կեանքին քաղցրութենէն զինուցած, աւելի խանդավառ ու եռանդուն երգած է յաւէտ:

Ահա չինականը մայր բնութեան ազատ ծոցին մէջ: Հայրենի սարերուն վեհութեամբ օծուն հոգին կը բանայ, եղբայրացած մարդ լծկանին հետ ոգեւորուած՝ ձայնը թող կուտայ դոռ ու խրոխտ, հեղեղի մը պէս կ'եղթայ կը զարնուի սարերու լանջին եւ կը վերադառնայ քաղցրահամ հնչիւնով զարնուելու ականջին, աւելի քաղցրացած, կոկ – ուած ու անուշ, ալ աւելի ալեկոծելով հոգին որ ստեղծագործէ ու յաւերժացնէ ցեղը՝ իր հարա – զատ երգերով:

Արտաւարին դուխն է կեցած քաջադանդուր ու հաստաբազուկ, հիանալով իր աշխատանքին ու աշխատակիցներուն վրայ, թեւերը ամրացուպ ըրած մէջքին, լայն կուրծքը ցցած՝ մեղեդի մը կը փսէ չորս դին: Իր սիրական հոգին արդանդն է ճեղքած ու բեղմնաւորած, հափանիքը կ'երդէ իր եւ բնութեան: Դաշտ ու լեռ արդէն եկեղեցիի վերածուած՝ երգը չինականին աղօթքի մը խորհրդաւորութեամբ կը խոնարհեցնէ բոլոր շնչաւորները, կենդանի, թռչուն, ջերմեռանդ հաւատաց – եալներ կ'աղօթեն, կ'օրհնեն արդար աշխատանքը մշակին, եհովան ալ վերէն զմայլած այս հոգեպարար ներդաշնակութենէն՝ կ'օրհնէ չինականը իր լծկաններուն ու դաշտին հետ:

Այսպէս, Հայկեան ցեղը դարերու մէջէն միշտ յառաջացաւ երգելով ու անխոնջ աքնելով, ստեղծագործելով: Հայկեան նախնիքները Մուրրի – Միհրանիներ, Ուրարտուներ հեթանոսական մեհեանններու մէջ արեւի կենդանարարութիւնը փառաբանեցին, զոհեր մատուցին, նոյնիսկ իրենց հարազատ զաւակները ողջակիզեցին երգելով ու ոգեւորուելով, բամբռիւններ առաջնորդեցին դարերով դէպի զոհաբերութիւն:

Քրիստոնէութիւնը ներքացուց երգը, չարականներու հոգեմայլ մեղեդիները սկսան յեղյեղ դատարկ հոգիները, բովանդակութիւն տալ մարդկային կեանքին: Եկեղեցին զարձաւ հայ երգին տարածիչն ու ներկայացուցիչը, նուիրագործեց անոր էութիւնը:

Մտէք հայ եկեղեցին, մեր երգի հին մչակներուն թանգարանը, հոն պիտի տեսնէք հին հին դարերու ապրող ու երգող ոգիները — սկսած հեթանոսական դարերէն — որ կը սաւառնին խունկի եւ միւռոնի անուշաբոյր մթնոլորտին մէջ: Ցեղին յարատեւման զոհուած անմահ ու անանուն սուրբերուն ձարի ելեւէջները կը լսենք Աստուածաշունչի դեղնած էջերէն: Քրիստոսատիպ առաքեալներու ստուերները կը թաւին հոգիներու վրայ

ԵՓՐԱՏ ԵՒ ՏԻԳՐԻՍ

ՄՄԲ.— Թուրք գրագէտ մը, Իսմայիլ Հապիպ Սէվիւճ, վերջերս պտոյտ մը կատարած ըլլալով «Արեւելեան Նահատակներուն» մէջ, գիրք մը գրած է, « Ձայներ Հայրենիքէն »: Անցեալ շաբթու հրատարակած էջնէ Պիթլիսի մասը: Ահա՜ւասիկ Եփրատի եւ Տիգրիսի մասին (Եփրատ, գետ կռիւի եւ ազատութեան).—

Առաջինը ծնաւ Էրզրումի Տումլու լեռնէն: Իր կարկաչահոս կեանքին առաջին փորձութիւնը պիտի անցնէր Պալապանի կիրճէն ներս: Մառաղաչ ձուրը երբ մտաւ այս նեղ ժեռուտ ոլորապը – տոյտ ճամբուն մէջ, խենթեցաւ կարծես, քալելու տեղ սկսաւ վազել, հոսելու տեղ ոստոստեց: Մարմինը փշաքաղած էր, փրփրած, դէմքը՝ խոժոռ, դոյնը՝ կապարի պէս..: Մարդիկ նայեցան իր այս պատկերին եւ ղինքը կոչեցին Սեւ ձուր (Գառաուս):

Ձայրոյթին յաջորդեց սակայն խաղաղութիւն եւ անդորրութիւն: Գետակը երբ փրկուեցաւ այս դժնդակ ու նեղ ճամբէն եւ հասաւ էրզինճանի եզերքին) դաշտը, բացուեցաւ, տարածուեցաւ, հանդստացաւ: Գարասուն ապերախտ ձուր մը չէր: Դաշտին բարիք տեսաւ եւ որոշեց բարիքով փոխարձել: Ջարդարեց այս լայնածաւալ դետինը եւ ձուր պարգեւեց անոր, դալարներով պսակեց զայն:

Գետը իր ամենամեծ զոհաբերութիւնը ցոյց տուաւ դաշտին կեդրոնը: Հոն երկու թեւի բաժնուեցաւ եւ ընդարձակ ոլորտ մը չինեց, ձեւացուց դեղեցիկ կղզի մը չորս դիւղակներով:

Պատկերը մերթ կը յիշեցնէր բնութեան խաղեր, մերթ ալ ոսկերչական աշխատանք մը: Ձուրը իրր հպատանեկան նուէր պարգեւեր էր էրզինճանի այդ կղզին, որ կը նմանի զմրուխտէ մատանիի մը՝ լուանոսկիով դրուագուած:

Ցերեկին յաջորդեց դիշերը եւ խաղաղութենէն վերջ, դալճեալ տուայտանք: Գարասուն իր երկարող տառապանքը պիտի անցրնէր Քէմախի կիրճին մէջ, որ ունի ցից եւ վայրահակ երկու ափ, երկուքն ալ բարձրաբերձ պատերու նմանակ: Կայտառ գետակը կարծեց թէ փրկուած է դինքը խեղդող աքծանէն, եւ ահա նոր պայքարի մը մէջ նետուեցաւ:

Սկսաւ ոգորիլ Սատանի Կամուրջին եւ ամբարձակ կիրճերուն պատնիշանման ոլմերուն դէմ, եւ հեղասահ ջուրը նուաճեց նոյնիսկ կրանիթները, լեռը յաղթուեցաւ ջուրէն:

Հիմա դէպի արեւմուտք կը հոսի: Ձախէն ու աջէն հպկատու գետակներ սուացաւ, մեծցաւ ու մեծցաւ, ծաւալեցաւ դաշտէ դաշտ, ամիրումեցաւ ձորեռու մէջ, եւ կիրճէ կիրճ թաւալելով արշաւեց միւտ արեւմուտք:

Եւ սակայն վտանգ մը կար իր առջեւ, եւ արմուկ մը չինեց ու նոր ճամբայ փնտռեց իրեն: Ուրախ էր, եւ ծափ կը զարնէր իր այս զոհունակութեան համար: Ընդհուպ ճաշակեց այս նոր ճամբուն բարիքը, եւ եղբայր մը դտաւ իրեն,— Մուրատ սուն:

Երկու եղբայր, Մուրատսու եւ Գարասու, յորդառատ հզօրութեամբ մը ողջագուրելին իրար:

Ապրող էակները կը բաժնուին իրարմէ, մինչ դետերը եղբայրանալու համար իրարու կը միանան: Գետերու զաւակներն են ոչ հայրեր կը ծնին, Մուրատ եւ Գարասու իրարու միացան եւ ամբողջութիւն մը կազմեցին, մարդկէ անուն մը տուին այս ազնուական պապուն, նախ «Պուրատ» ըսին, որ յետոյ Եփրատ եղաւ:

Եփրատ, մականունը Գարասուին եւ Մուրատին (Մուրածանի):

Ինդիր է թէ երկու եղբայրներէն որը պիտի առանար այդ պատուանունը: Իրաւունքը էրէցինն էր անշուշտ, բայց այս խնդրին մէջ դժուար էր գատորոշել կրասերն ու երէցը:

Չէ՞ որ երկուքն ալ հաւասար չափով ջուր կը պարդեւէին, հաւասարապէս աշխատունակ էին եւ քաջամարտիկ եւ կրցեր էին բոլոր պատուարները քանդել իրենց ճամբուն վրայ: Հայը — Եփրատին անունը որո՞ւն տալ ուրեմն: Աչխարհագրութեան վարպետները նախապատուութիւն տուին այն դետին, որ հիւսիսէն եւ արեւմուտքէն կուգար: Գարասուին տուին Եփրատի անունը կրելու պատիւը:

Օ, կարելի չէր աս, եղբայրութիւնը, տարբերներ, իրաւունքը՝ տարբեր, Մուրատ չէր կրնար ընդունիլ այս զրկանքը եւ ան իրաւ ալ չէր այնքան:

Իր օրօրանը եղրօրը օրօրոցէն աւելի բարձր էր, ծնած էր Ալա լեռներուն բարձունքներուն վրայ, աւելի քան երեք հազար մեթր վեր: Եւ յետոյ 6 հարիւր քիլոմեթր երկայնութիւն ունէր, ի հեճուկս Գարասուի, որուն երկայնութիւնը 450 քիլոմեթր էր միայն: Անոր չափ կենսատոյդ, ծննդավայրը անկէ բարձր, հոսումը աւելի ներդաշնակ, կեցուածքը՝ աւելի դեղուվէշ էր, ուրեմն իրն էր իրաւունքը:

Եթէ Գարասուն պճնազարդեց էրզրումի եւ էրզինճանի դաշտերն ու ծմակները, Մուրատն ալ կնաւետեց արեւելեան Անատոլուի մեծագոյն արտհարթը, Մշոյ դաշտագետինը: Եթէ Գարասու լեռներ, ձեղքեր ու պատուարներ քանդեր էր, Մուրատն ալ երեւան բերեր էր Պաթմըշէի կիրճը, իր եղրօրը չափ տառապեր, տատեր ու տքներ էր: Եթէ Գարասու ականատես եղեր էր պատմական մեծ բանակներուն իր հովիտէն անցքին, Մուրատն ալ բացառիկ բախտ արժանացեր էր, իր ափերուն վրայ տեղի ունեցեր էր Մալազկերտի ճակատամարտը: Լսեր էր ձիերուն դոփիւնը, պատերազմի չռինդը, Ալփ-Արսլանի եւ բիւզանդական բանակներուն կատաղի բախումը:

Մուրատ աւելի բան մը ունէր, առաջնակարգ ճարտարապետ մըն էր նաեւ: Տիւրտիսի կողմերը ծծմռաւուր հանքայուրեր, ծնաւ անցաւ այս ճամբէն եւ ալիքները աղով բեռնաւորեց, հոն ուր ջուրը փրփրուն էր չափազանց աղի հիւլէները սառեցան ու բիւրեղացան միջոցին մէջ:

Եւ համբերատար Մուրատ դարերու ընթացքին կամուրջ մը չինեց անոնցմէ, քարուկիր կամուրջ մը, եւ ամբողջ ժողովուրդ մը անցաւ այս ձրիակերտ կամուրջէն, ձիերով եւ կառքերով:Գեռ

իրր օրհնութիւն, ծոր հրեղէն լեզուով փոթորկա – չունչ երգեր ստեղծելու առաջադրութեամբ: Օհ, Հայ· եկեղեցին, ամենասկեպտիկին հոդին անդամ պահ մը կը թմրեցնէ, այդ մեղեդիներու յանկուցիչ ելեւէջներուն ազդեցութեամբ: Շարականնե – րու զգլխիչ, մերթ ցնցող, մերթ թմրեցուցիչ վերացումով, ժողովուրդի մը անցեալի վեհութիւնը կը թրթռացնէ, չափանիշ մը որ անգերազանցելի է հայ երգին հին արժէքը բնորոշելու համար:

Արեւելքի կենսուրախ խորհրդաւորութեամբ կը ցոլանայ կը ճարճատի հայկ· չարականը իր բոլոր յատկանիշներով: Հայ երգը բիւրեղացած ակն է, նման հայկական բարձրաւանդակի կարկաչուն աղբիւրներուն, ջինջ ու յստակ սարերու արձագանգին, որ մէկ վանկը, մէկ հնչումն անդամ չի աղաւաղեր կամ կեղծեր:

Իր փառքի ամենամեծ վերջ ծիծղուն երգերը, ցատկռտան պարերգները զարձած են ողբերգ, արտայայտելով տառապանքը ցեղին: Աւելի սրտապատառ աղաղակներ են եղած այդ ողբերը, հետզհետէ դառնալով բողոք, ցասում, ապա եւ ըմբոստացում: Աւելի ուշ՝ ռազմերգ, խռովելով, ալեկոծելով ամբոխին հոգին եւ մղելով դէպի ազատագրութեան սրբազան կրկէսը:

Թ՛ո· դարու երկրորդ կէսին, արմենական ցեղին մարտական, յեղափոխական ոգին կը խլրտի, ռազմերգը կը սկսի սաղմնաւորուիլ, ահաւոր երկունքով մը: Վերջապէս կը ծնի Հայկեան մարտական առաքինութիւնը, թռիչք կառնէ երեւակայութիւնը ու ռազմերգը կը հնչէ յախուռն ու դոռ: Երգին հմայիչ, փոթորկող յորձանքին հետ նոյնացած բազմութիւններ կը խոյանան դէպի ցեղին փրկութեան կռիւը: Կռուի յանդգնութենէն եւ սասկութենէն կը ծնին նոր մարտական, ազատատենչ, հրաշունչ երգեր, որոնք անմահբնթաց ոգեւորութիւն կը ստեղծեն: Աստուածաշունչի հերոսին լեզուին պէս երգը կը խորհայ սերունդներու սրտին մէջ, չարքերը կը խտանան, կը բաղմապատկուին հայդուկներով: Այսպէս անվերջ թարմ ուժեր կուգան նորոգել հինները:

Երգը իր հրաշքը գործած էր: Ցեղը բազմակողմանի առաքինութեամբ արթնցած էր, միայն ղեկավարող, ներդաշնակող ուժը կը պակսէր: Անհրաժեշտ էր այդ ուժը, ճիգերը բազմապատկելու եւ միացեալ ճակատով հետեւողականութեամբ հասնելու համար ազգային ազատագրութեան եւ ապա պետականութեան:

Այս հրաշք ցեղը ծնաւ եւռազմական կազմակերպութիւնը, որ «հուր հէր ունէր, ապա թէ բոց ունէր մօրուս, եւ աչկունքն էին արեգակունք»: Ուրիշ խօսքով՝ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը: Փառք հայ ժողովուրդին որ ծնաւ իր անուան ու մեծութեան համապատասխան զաւակ մը:

Երգի պաշտամունքը ընդհանրացաւ ու անոր հետ զարգացաւ ցեղին դոյութեան պայքարը: Պայքարէն ծնաւ փոթորկող ըմբոստ երգը: Երգին խանդավառութիւնը սահկացուց պայքարը: Ե – զած էք Դաշնակցական հաւաքոյթի մը մէջ, ըմբոշխնած էք անոր ընկերական վեհ ու անկեղծ տաքութիւնը եղբայրացած սրտակցութեամբ: Բուռ մը զաղափարական հայրենասէրներ կը համակեն բազմութեանց հոգիները՝ իրենց խանդավառ երգերով: Ամբողջ ժողովուրդը ոգի է· հայրենիքիկաթօտը հոգեկան ու իմացական սրբազան սարսուռ մը զարձած, երգել կուտայ խուռներամ, սրտաբուխ եւ հաւատաւոր:

Վա՜յ այն ժողովուրդին որ երգ չունի, ու մանաւանդ վա՜յ այն ղեկավար կազմակերպութեան որ երգին արժէքը կ'անտեսէ:

Ց· ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ՖԻՐՈՍ ԼԵՒՈՆ

ՖԱՄԱՆԻ ԿԻՆԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՊԱՐՈՆ ԴԱՆ.

Եւ ան ըսելով ինչ տեսնէին դերս, ո՞ր տան դուռը զիս պահէր կամ եւ դուռը պահող մարդն ալ ո՞վ էր:

Մոսիւի Լեբէզնեթ՝ արեւուն կիզիչ ճառագայթներէն ազատելէ ետք, ուշադրութիւնը ընդհանրապէս չէր դարձուցած ինծի: Ան մտածմունքի մէջ էր անշուշտ, կամ գուցէ ինծմէ աւելի խորհրդաւոր խնդիրներ կային իր գլխուն մէջ: Ինծի համար ալ ան կը ներկայանար իբրեւ մարդ մը որ կրնար ինծի տալ այն տեղեկութիւնները զորս կը փափաքէի ստանալ իմ ապագայիս մասին, եւ ես ալ ուզեցի ինքզինքս ներկայացնել անոր՝ ինչպէս որ էի, առանց ստելու եւ առանց ծածկելու:

— « Պէտք է զգուշանալ եւ չվստահիլ բոլոր անոնց որ ձեզ կը հանդիպին, ըսաւ ան ինծի, եւ երբեմն ալ պէտք է ստել, որպէսզի ձեզ չկարենան խաբել: Ես ձեզ կը խորհուրդ տամ որ ինծի հետ ըլլաք միշտ ճշմարիտ, որովհետեւ ես ձեզ կրնամ օգնել եւ պաշտպանել: Ես ձեզ կրնամ ազատել ամէն վտանգէ, եթէ ուզէք ինծի հետ ըլլալ: Ես ձեզ կրնամ տալ ամէն բան, եթէ ուզէք ինծմէ ստանալ զայն: Ես ձեզ կրնամ ապահովել ամէն բանի դէմ, եթէ ուզէք ինծմէ ապահովութիւն ստանալ: Ես ձեզ կրնամ ամէն բան ընել, եթէ ուզէք ինծմէ ամէն բան ընել: Ես ձեզ կրնամ ամէն բան ըլլալ, եթէ ուզէք ինծմէ ամէն բան ըլլ

դործարանին արտադրութեանց մասին :

Խորհրդային թերթերը կը չարունակեն մեր – կացումներ կատարել, դիտել տալով թէ կարգ մը ապրանքներ այնքան վարնոց են որ ժողովուրդը կը մերժէ գնել :

Կառավարիչ Քէֆին մտան

Չինաստանի կարմիր բանակը Քէքին (Փայ–փինկ) մտած էարդէն, համաձայն վերջին լուրե–րու : Կառավարական բանակը լքած է գլխաւոր ամրութիւնները, այնպէս որ նախկին մայրաքա – ղաքին ամբողջական գրաւումը մեծ դժուարու – թիւն մը չի ներկայացներ : Հրդեհներ ծագած են քաղաքին արուարձաններուն մէջ, էլեկտրական ուժը քանդուած է : Ժողովուրդը խուճապի մատ–նուած է :

Կարմիրները առաջին առթիւ գրաւեցին երկու համալսարաններ եւ ամառնային պալատը, քաղա–քին արուարձաններուն մէջ : Կռիւները կը չարու–նակուին քաղաքին կեդրոնական պարիսպներուն առ–ջեւ, բայց ժողովուրդը կը կարծէ թէ բանակցու – թիւններ ալ կը կատարուին, հաշտութիւն գոյա – ցնելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ ԱՐՏԱՔՍՈՒԵՑԱԻ Իտալիոյ Ա–խատանքի Դաշնակցութեան մէկ պատուիրակը, Ճինօ Պոչիրինի, «դիրք բռնած ըլլալով վերջին դործադուլներուն մէջ» :

ԿԻՊՐՈՍԻ բրիտանական իշխանութիւնները արտօնեցին որ Հրէաստան երթան 500 աստուա–ծաբանական ուսանողներ՝ արձակուելով արդելա–փակման կայաններէն :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՑ արտաքին նախա – րարները Դեկտեմբեր 20ին տեսակցութիւն մը պի–տի ունենան Քանի մէջ : Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս տեսակցութեան :

ՊԵՐԼԻՆԻ Ֆրանսական հրշեջ հրամանա – տարը քանդել տուաւ խորհրդային անթելին երկու ձողերը, թէկէլի օդակայանին մէջ, զանոնք ար–գելք համարելով օդանաւային հաղորդակցու–թեանց համար : Խորհրդային հրամանատարը ուժ–գին բողոքագիր մը ուղղեց : Անթելը վերակաու–քանիլ 10—12 ժամուան ընդհատումէ մը վերջ :

ՀԱՇՄԱՆԴԱՄ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ իրենց արհես – տական սրունքները նետեցին Հռոմի ոստիկանու–թեան վրայ, գործադուլի մը առթիւ, ըմբոստա – նալով կատարուած միջամտութեան դէմ : Հաշ–մանդամները թափոր կազմած էին, թոչակի յա–ւելում պահանջելու համար ներքին գործերու նա–խարարութենէն, երբ ոստիկանութիւնը միջամը–տեց : Հրմշտուքի պահուն մէկը դետին ինկաւ : Միւսները յարձակեցան զաւազաններով, իրենց արհեստական ոտքերով, թեւերով եւ անթացու – պերով : Կէս օրէն վերջն ալ 2000 կիներ իրենց զա–ւակներով ճամբայ ելան Հռոմի «Թշուառութեան դօտիէն», ներքին գործերու պաշտօնատունը եր – թալու, բնակարան, գործ եւ հաց խնդրելու հա–մար :

ՕՏԱՐ ԴՐԱՄՆԵՐԸ նորէն բարձրացան Փարի–զի սեւ չուկային մէջ : Եչ· օր տոլարը կ'արժէր 545 Ֆրանք· (Դչ· 538), սթերլինը 1600 (1560), դուս–կերիականը 133 (130) :

ՍՈՒՐԻՈՑ դահլիճը չէ կազմուած տակաւին : Էմիր Ատէլ Արսլան, որ հրաւիրուած էր ազդ· միութեան դահլիճ մը կազմելու, ձախողեցաւ երկրորդ անգամ :

ՊԵԼՃԻՈՑ հանրակառքերու 17.000 աշխատա–ւորները որոշեցին գործադուլ յայտարարել, եթէ գոհացում չստանան :

ՋՕՐ· ՏԸ ԿՈՂԻ կուսակիցները առաջին պար–տութիւնը կրեցին Համերապետութեան խորհուր – դին մէջ, երբ իրենց 132 քուէներուն դէմ 150 քուէ–ներով մերժուեցաւ բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէր չընդունիլ Ազգ· ժողովին որոշումը՝ ելմտացոյցի վիճաբանութեանց կրճատման մասին :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ առաջին բարդին դիւտը մեծ յա–ջողութիւն մը կը համարուի Ֆրանսայի համար : Զորս հարիւր դիտնականներ գնումիւններ կրկա–տարէին երկու տարիէ ի վեր : Հիւլէական ուժի վերաւեսուչը, Ժոլիօ – Քիւրի, տեղեկութիւն – ներ հաղորդելով մամուլի ներկայացուցիչներուն համար, ըսաւ թէ նոր դիւտը, զօհ, պիտի ծառայէ խաղաղասիրական նպատակներու :

ՈՒԺԳԻՆ ՊԱՑԹԻՒՆ ՄԸ տեղի ունեցաւ Փա–րիզի բժշկական համալսարանի երկրորդ յարկի դիտական աշխատանոցներէն մէկուն մէջ : Ուսա–նող մը կտոր կտոր եղաւ, երկու օդնականներ վի–րաւորուեցան :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ, ի բացակա–յութեան, զօր· Պոհատու, որ պատերազմական նա–խարար եղած էր Փէթէնի օրով, 1942—44 :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատումները պի–տի թեթեւնան, որոշ բարւոքում յառաջ եկած ըլ–լալով, ինչպէս եւ տօնական օրերու առթիւ :

ՆՈՐ ՉԻՆԻՒՈՐՆԵՐ փորձերը կատարուեցան Վէն–սէնի մէջ, ի ներկայութեան ազգ· պաշտպանու – թեան նախարարին, որ հետեւեալ պատասխանը տուաւ լրագրողներու :— «Կարգ մը զէնքեր չատ աղմուկ կը հանեն, ուրիշներ չատ աղմուկ չեն հաներ » :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ, այս չաբաթ դիշեր , ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 33 Bld. Galliéni :

Կը նախագահէ ընկեր Ս· ԳԱՆՏԻԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

ՄԵՆԵՐԳ·— Օր· Մ· Մուրատեան, Քէօսէեան, Պէնկեան :

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒՏԻՒՆ·— Ընկեր Ա· Գարայեան, Ե· Սերոբեան, Օր· Օղտայեան :

Կը մասնակցի Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ· ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի :

Կէս դիշերէն վերջ եւրոպական պար : Ճոխ պիւֆէ խորոված միսով :

Հաղորդակցութեան միջոց·— Métro Mairie d'Issy:

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎԵՇՏԻ ԵՒ ԱՋԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ այս կիրակի Rioի մէջ, առ–տուան ժամը 10—12 :

Մուտքը հրաւիրատոմսերով : Հայկական չա–ընտրուած «փլաք»ներ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Կը խօսի ընկեր Ս· ՍԻՍԼԵԱՆ :

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԳԱՐՋՈՒ - CARZOU

GALERIE DROUANT - DAVID 52 Fg. St. Honoré

Մինչեւ Դեկտեմբեր 24 : Բաց է ամէն օր բացի կիրակիէն :

ՎԻԷՆ·— Հ· Մ· Ը· Մ·ի ՄԵԾ ԳԱՐԱՀԱՆԴԷՍ – ՍԸ այս չաբաթ իրիկուն 18 Դեկտ· Hôtel de la Poste ի չքեղ սրահին մէջ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ – ԳԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆր· Կ· Խաչի Տէսինի մասնա–ճիւղի կողմէ , այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ· Ց· Դ· Տան մէջ :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով : Աճուրդ չկայ : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ կը հրաւիրուին Տէսինի եւ Լիոնի հայրենակիցները անխտիր :

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ Վեր· Հայր· Մխի–թեան թէյասեղանը, այս կիրակի ժամը 15ին, Ազգ· Տան մէջ (32 rue de Trévise): Հաճելի ժա–մանց հայրենակցական մթնոլորտի մէջ :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ ՖՐ· Կ· ԽԱՉԻՆ·—Այրի Տիկ· Մալ–վինա Բ· Էսպաղլեան իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ ՊԵՏՐՈՍ ԷՍԱՊԱԼԵԱՆի մահուան առաջին տարե–լիցին առթիւ 2000ական Ֆրանք կը նուիրէ Ֆր· Կապույտ Խաչին եւ Հ· Կարմիր Խաչին : Պուտաղ – եան եւս իր կնքահօր՝ Պետրոս Էսպաղլեանի յի – շատակին հաղար Ֆրանք կը նուիրէ Ֆր· Կ·Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ·— Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սե–բոր եւ Մ· Եօթնեղբայրեան խումբը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր ԿԻՊՐԻԱՆՈՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ, իր ընտանեկան պարագաներուն :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ Ս· ՍԱՂԸՐԵԱՆի

Կիս դարեակի Ցուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արգիւսէն Տաւրոս : Կը բա–վանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հաւրա–նէն, Երուսաղէմէն, եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (դրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ եւրոպայէն եւ Մ· Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային , քաղաքական եւ պատմական·— Առեւանդումի դէպքեր : Երկու ձէմիլչիներ (Շուշան եւ Սօսա) ·— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ : 380 մեծադիր էջ : Գին 450 Ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար : Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՑԸՐԸ

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme
Le Gérant : MERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ուո–պղարար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը·—

ԸՆԿ· ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 20 Դեկտ· հոկտուն ժամը 8.30ին :

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն չաբաթ 18 Դեկտ· իրիկուն ժամը 8.30ին :

ԽԱԺԱԿ (Լասխոթա) կիրակի 19 Դեկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ· կո–միտէի ներկայացուցիչները :

ՊԷԼՎԻԼԻ Ռոստոմ խումբին ժողովը՝ այս չա–բաթ իրիկուն ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Ֆ· Հ· Կ· Խաչի Գուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին : Բո–լոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրա – ժեշտ է :

ՖՐ· ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Շրջ· վարչութիւնը մէջ–մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջակայ մասնաճիւղերու ներկայացուցիչները վր–կուշաբթի Դեկտ· 20ին, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սօսկէթէ Սավանթի մէջ, 8rue Danton, métro Odéon եւ St. Michel : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Սէն Ժէռմէն Հ· Ց· Դ· Հայաս–տան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, սովորական հաւաքատե–ղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրա – ժեշտ է :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ·վար–չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Քրիստա–փոր» խումբի անդամները, այս հինդշաբթի երե–կոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS

կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մասնակցութեամբ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի

Մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼԳԻՒԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՁԻՆՁԵԱՆ : Ցայտա–դրին մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակները կոմի–տաս, Գրիդոր Սիւնի. Գուրգէն Այվազեան, Արամ Խաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Ազա Պարթեւեան իր ուրոյն նոր գործերով :

ՍՊԱՍՈՒՀԻ (FEMME DE MÉNAGE) Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Այր ու կնոջմէ մը միայն բաղկացած հայ ըն–տանիքի մը մէջ աշխատելու համար, 30—40 տա–րեկան, գործունեայ հայ կնոջ մը պէտք կայ : Դի–մել Mme. MARED, 149 rue de Montmartre Paris (2):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ կօշիկ չինող լաւ գործաւորներ , ՎԻԼԺՈՒԻՖ աշխատելու համար, լաւ վճարում , Դիմել Պ· ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ , ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél· Opéra 01–08:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ·— Զաքար Կարապետեան կը փնտրէ Թալասցի Յակոբ Քիւրքչեանը, որ փախչէն 1927ին մեկնած է Քուպա : Տեղեկացնել «Ցառա – ջ»ին : «Արմենիա»էն կը խնդրուի արտատպել :

ՀԱՑԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աստ–ղապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց սպնդեղէնին տեսակէտով : Հայկունն Ֆրանսա գալէն ի վեր, ա–նոնց կարդ մը մասնագիտական սպնդեղէնները ընդհատացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուե–ցան : Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հա–սունցած խաղողէն : Բայց Հայերու նախասիրու – թիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն աղուոր բաները զոյս Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճա–չակեն երկար տարիներէ ի վեր : Առանց կարդին է մատուցուրաց «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ըմպե – լի , որ մշտնջենական արեւի երկիրէն կը ներած–ուի, եւ որ չաքարեղէգի թորումէն ստացուելով, հեշտահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱՒՏԱՐԴԵԼԻՔ մըն է՝ «կռիւ»ի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կար–կամղակնկիծը եւ անուշեղէնները բուրումնաւէտող մը : Ա–խտուն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք « ՌՈՄ » : Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրաժեշտ ամէն յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար : Կը յանձնարարենք փնտռել 48°«ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն, որ իր ամենաբարձր աստիճա–նին կը միացնէ չատ ախորժելի բոյրը :

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 19 Décembre 1948 Կիրակի 19 ԴԵԿՏԵՄԲ.

ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5724—Նոր շրջան թիւ 1135 Թիւ պագի՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾՔԷ ԵՐԳԵՐՆ ԱԼ ՊՈՌՆԱՆՔ

Ի՜նչ տարակոյս որ մեր ինքնուրոյն արժէքները աւելի չուտ կը մաշին օտարութեան մէջ :

Եթէ յետադարձ ակնարկ մը նետէինք միայն մեր գաղութին վրայ, ո՛րքան աւերներ պիտի ա-ձանագրէինք : Լա՛ւն անջրպետ մը՝ երէկուան եւ այսօրուան միջեւ :

Կորուստ՝ բնական մահերով :

Կորուստ՝ իբրեւ հետեւանք տեղական փոր-ձութեանց, այլասերման, օտարացման :

Կորուստ՝ մաշումով, ուժերու սպառումով, արժէքներու ծիւրումով :

Կարճ ժամանակաշրջան մը չէ 25 տարին, օ-տարութեան մէջ :

Մանաւանդ երբ նկատի առնենք թէ կը գտնուինք միջավայրի մը մէջ ուր դժուար կը դիմա-նան մանր, ցիրուցան համրանքները, համայնա-կուլ յորձանքին առջեւ : Ինչպէս ամերիկեան ա-փերոն վրայ :

Բայց եւ այնպէս, հարկադրուած ենք անկա-րելին փորձել, դիմանալու, կանգուն մնալու հա-մար : Անխախտ պահելով մեր ինքնուրոյն դիմա-գիծը եւ սեփական արժէքները : Անշուշտ ի չահ այսօրուան եւ վաղուան հայրենիքին :

Այս է որ կը կոչուի ազգապահպանում : Մեր բառով՝ ինքնապաշտպանութիւն :

Բազմաթիւ միջոցներ ունինք, այս ճակատին վրայ, հակառակ բոլոր դժուարութեանց : Կը բա-ւէ որ չպակսին կամքն ու հաւատքը : Ազգային դի-տակցութիւնը եւ հպարտութիւնը :

Այդ միջոցներէն մէկն ալ Երգը, որ դարերով արեւ ցանած է մեր ճամբաներուն վրայ, խաւա-րակուռ Ասիոյ մէջ, թէւ տալով մեր երեւակա-յութեան եւ արդար յաւակնութեանց :

Աչդարեւ, ո՞ւր հասած կ'ըլլայինք մինչեւ հի-մա, առանց Հայկական Երգին :

Թշնամին չյաջողեցաւ սպանել զայն, իր ա-մէնէն արիւնուռչ կատաղութեան մէջ : Համիտ-եան բռնակալութեան օրերէն մինչեւ Հայաջինջ Սարսափները :

Եթէ կարելի չըլլար հրապարակաւ արտայայ-տուիլ, եղանակները կը մրմնջէին տուներու մէջ : Կամ կը քաշուէին բնութեան ծոցը, թնդացնելով լեռ ու ձոր :

Եւ, արեան ճապաղիքներուն վերեւ ալ, առ նուազն «Տէր ողորմեա» մը կը լսուէր, եթէ ոչ «Կռունկ»ը կամ կրակոտ անէծք մը :

Ինչ որ կարելի եղաւ պահել, ճոխացնել եւ ծաղկեցնել դարերու ընթացքին, այժմ փոխա-դրուած է արտասահման :

Տարադիր բազմութիւնները ձայն կուտան, ձայն կ'առնեն ի սիրուս աչխարհի : Ամէն մէկը իր երգարան – զանձարանն ունի, աւելի կամ նուազ վաւերական :

Անշուշտ բախտաւոր են այն գաղութները որ երաժչտադէտներ ունին եւ երգչախումբեր :

Դժբախտաբար այդ ներուժն ալ կը մաշի հետզհետէ : Օրինակ, չատ բան չէ մնացած վար-դապետին սերունդէն, ինչպէս Կովկասէն, Պոլսէն եւ ուրիշ վայրերէ հասած ուժերէն :

Բախտաւորներէն մէկն ալ՝ մեր գաղութը կը համարուի, թէեւ չատ բան պակսած է նախկին թափէն : Մանաւանդ որ, ձայներն ալ հետզհետէ կ'այլայփոխուին, կորանցնելով իրենց հարազա-տութիւնը :

Բայց կը դիմանայ ճակատը, չնորհիւ ափ մը երաժչտադէտներու չարատեւութեան :

Անոնք որ տարուէ տարի կը հետեւին մեր ե-դահանդէսներուն, պիտի կրնան դատել կատար-ուած աչխատանքին ծանրութիւնը :

Այդ ձեռնարկներէն մէկն է այսօրուան երգա-հանդէսը, դեկավարութեամբ անխոնջ երաժչտա-դէտի մը : Ձիդ՝ վառ պահելու երգը :

Եթէ մեր երգերն ալ մոռնանք ...

Մտածումն անգամ սարսուռ կը պատճառէ :

Այդքանը բաւական է, դտնելու համար մեր պարտականութեան ճամբան :

Արտակարգ զոհողութիւններ չի պահանջեր այդ պարտականութիւնը :

Խրախուսել հայկական երգահանդէսները, թէեւ տալ երաժչտադէտներուն եւ երգչախումբերուն՝ կը նչանակէ ամէնէն առաջ մեր Հոգին լեցնել : Բազմապատկել մեր դիմադրական կորովը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑ ՀԱՑԵՐԷՆ Ի
(Ըստ բոլշեւիկեան սրեւաձի)

— Քաղաքացի Դերենիկ (Դեմիրճեան), դուք, նախապատերազմեան դրագէտ, քաջ հայագէտ, հեղինակ մեծարժէք վէպերու, դո՞ւք ալ վարակուեցաք օտարաբանութեան համաճարակէն :

= Կարո՞ղ էք ապացուցել :

— Օրինակ, չահեկան ուսումնասիրութիւն մը ունիք, «Հայ դրականութիւնը հայրենական պատերազմի օրերին» : Օտար, չինծու բառերը կը վխտան, բոլորն ալ անտեղի :

= Որոշ բառեր չի կարելի հայացնել :

— Պարզապէս նախապաչարում : Վաստակաւոր դրագէտի մը համար ներելի՛ է դրել «գոսպիտալ» (hôpital), երբ ունինք դարաւոր «հիւանդանոցը» : Դո՞ւք ալ տեղեկութիւն չունիք որ «ռելսերը» անգլերէն rail բառն է, չոգեկառքին երկաթէ ղիծը ...

— Դրանք ինտերնացիոնալ բառեր են, վաղուց ընդունուած :

= «Ինտերնացիոնալ»ն ալ միջազգային չէ՞ : Դեռ ի՛նչ այլաղակութիւններ — էմոցիա (յուզում), պերսպեկտիվ, օբեկտիվ, տեխնոլոգիա, կուլտուրա, սպեցիֆիկ կենցաղ, ռեալ առարկաներ, խարակտեր, ֆաբուլա, տրիբունային ...

— Մենք աչխատում ենք լեզուն ճոխացնել նոր բառերով :

= Նախ սորվեցէք եղածները, հարապատները գործածել, յետոյ կը մտածենք պակասները լրացնելու մասին : Ահա ուրիչներ, մէկը միւսէն ծիծաղելի — սատիրիկա, ֆոբոխտիկ, պոէտ, պոէզիա, սոցիալիստական ռէալիզմ, կոնցեպցիա ...

— Դուք էլ պարտաւոր էք սորվել մեր տերմինոլոգիան, իբրեւ պետական լեզու :

= Դուք եղածը սորվեցէք, ձեր կոպիտ սխալները, աղճատումները սրբագրեցէք, մենք երկու քայլ աւելի յառաջ կ'երթանք : Դեռ ի՛նչե՛ր, — մոտիվ, օրիդինալ, պեսիմիստական լիրիկա, կոնտրաստ, իդէոլոդիական – թեմատիկական պլան. ապոլիտիկ, ունիվերսալիզմ, կոնկրետացնել, էմպիրիկ, մինիատիւր, էպոպէ, էպոխայնութիւն, մոնումէնտալիզմ : Երբ հիներն ալ այսպէս կը գլորին, ի՛նչպէս դուք, Տ. Հախումեանը եւ ուրիշներ, հետեւանքը ռեվոլուցիո՞ն կ'ըլլայ թէ ռէակցիա ...

(17) Վ.Ա.Հէ

Ց. Գ.— «Սով. Հայաստան» ամսագրի վերջին թիւերուն մէջ, քանի մը տեղ սահեցուցեր էին «հակառեվոլուցիոն», փոխանակ « կոնտռեվոլուցիոն»ի : Բարեփոխո՞ւմ թէ վրիպակ ...

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՄԱՐ

Լիոնէն ղրկուած ազդէ մը կ'իմանանք թէ Աբտաւազդ արք. պիտի քարոզէ այսօր, եկեղեցին, եւ կէսօրէն վերջն ալ պիտի բանախօսէ (ժամը 4ին), սրահի մը մէջ : Ազդէն իսկ հանդանակութեան ձեռնարկուած է, Երուսաղէմի համար :

Չինական խաղը

Կը հաստատուի թէ Չինաստանի կարմիր բանակը Փայփինկ (Փէքին) մտած է, բուռն կռիւներէ վերջ :

Ուրբաթ օր յաղթական զօրքերը աւերտրական կեդրոնը մտաւ, կատաղի կռիւներ մղելով հին պարիսպներուն տակ : Այս յարձակումով դրաւեց նաեւ ազգայնականներուն ձեռքը մնացած վերջին օդակայանը : Կռիւները կը շարունակուին փողոցներու մէջ : Ժամէ ժամ կը սպասուի Չանկ Քայ Շէքի վերջնական որոշման,— պատերազմը պիտի չարունակէ՞ մինչեւ վերջը, թէ պիտի քաչուի : Եթէ կռուելու որոշում տայ, իր բարեկամներէն չատերը պիտի բաժնուին : Ազդէն իսկ ըմբոստացած են իր կազմակերպութեան անդամներէն անոնք որ աքսորուած էին : Բոլորն ալ կը պահանջեն դադրեցնել պատերազմը եւ խաղաղ կառավարութիւն մը կազմել : Իր հաւատարմներէն չատեր ալ համոզուած են թէ կռիւը կորսուած է :

★ *Չինաստանի համայնավար կուսակցութիւնը «հանդիսաւոր ապստամբութիւն» մը ուղ-*

Տուրքերու 10 առ 100 յաւելումը կը մտածուի

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՃԱՐԵՆ 65 ՄԻԼԻԱՐԸ

Ազգ. ժողովին ելմտական յանձնաժողովը 16ի դէմ 22 ձայնով հաստատեց կառավարութեան առաջարկած ելմտացոյցը, բայց կարեւոր փոփոխութիւններ կատարուեցան : Յանձնաժողովը մերժեց 10 % յաւելումը բոլոր տուրքերուն վրայ, եւ քուէարկեց միայն 20% յաւելում արտադրութեան տուրքին վրայ, բարձրացնելով 12 %ի :

Վիճաբանութիւնները տեւեցին մէկ չաբաթ : Վարչապետը, որ միեւնոյն առեն ելմտական նախարար է, երկար մաքառեցաւ, համոզութեամբ ընդունիլ տալու համար իր ելմտացոյցը, բայց մասամբ յաջողեցաւ : Երեսփոխանները մանաւանդ պնդեցին որ աւելի մեծ չափով խնայողութիւններ կատարէ : Կառավարութեան կը մնայ ուրիշ միլիոններ գտնել, 55—65 միլիառ ֆրանք ճարելու եւ 615 միլիառի բացառիկ նախահաչիւր լրացնելու համար : Սովորական ելմտացոյցը, 1250 միլիառ ֆրանք, հաւասարակչռուած կը համարուի :

Յանձնաժողովը մերժեց նաեւ կառավարութեան առաջարկած ընդհ. ներումը՝ յետնեայ տուրքերու համար :

Ազգ. ժողովը ընդհ. ելմտացոյցին քննութեան պիտի ձեռնարկէ վաղն իսկ, երկուչաբթի :

★ *Վարչապետը, Պ. Քէօյ, առջի օր Հանրապետութեան Խորհուրդի պատուոյ սանդուղքէն վեր ելած առեն ինկաւ, մեծ իրարանցում պատճառելով : Բժիչկները անմիջապէս օգնութեան հասնելով ներարկումներ կատարեցին եւ ամէն վտանգ վարատեցաւ : Պ. Քէօյ այս առթիւ պատմեց թէ չորս տարի առաջ հեծելանիւթ արկած մը անցուցած րլլալով, դժուարութիւն կը քաչէ քալած առեն :*

Խորհրդի ծեկնաժողովները ձախողեցան

Ապահովութեան Խորհուրդը մերժեց իսրայէլի պետութեան անդամակցութիւնը Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան : Մ. Նահանգները եւ Մ. Միութիւնը համաձայն էին, բայց Անգլիա եւ Ֆրանսա ընդդիմացան, կանխահաս գտնելով :

Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ հինգուկէս ժամ վիճաբանելէ վերջ : Խորհուրդին 11 անդամներէն հինգը համաձայն էին, հինգը ձեռնպահ, մէկը հակառակ : Զորս բանաձեւեր առաջարկուած էին :— 1. Բրիտանական բանաձեւ մը, որ կ'առաջարկէր ընդունելութիւնը յետաձգել անպայման ժամանակով : Թեր քուէարկեցին Անգլիա, Չինաստան, Սուրիա եւ Պելճիա : Հակառակ՝ միւս եօթը անդամները :— 2. Ֆրանսական բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէր մէկ ամիս յետաձգել դիմումը, մինչեւ որ Պաղեստինի հաչտարար յանձնախումբը դործի ձեռնարկէ : Նոյնպէս մերժուեցաւ :— 3. Սուրիոյ բանաձեւը, որ դիմումը օրինական չգտնելով, կ'առաջարկէր Միջազգային Առեանին յանձնել : Ի վերջոյ մեծամասնութիւն չհաւաքող բանաձեւը, որով կը մերժուի դիմումը, ինչպէս ըսինք արդէն : (Ապահովութեան Խորհուրդը կը բաղկանայ 11 անդամներէ, ուրեմն անհրաժեչտ է 7 ձայնի մեծամասնութիւն մը) :

★ *Իսրայէլ գործի ձեռնարկած է արդէն, կազմակերպելու համար պետութիւնը : Երեք վոխառութիւններ հրապարակ պիտի հանուին, համագումար 13.500.000 սթերլին : Կ'ըսուի թէ յառաջիկայ չաբթու պիտի հրատարակուի նոր սահմանադրութիւնը, որով անկախ եւ ժողովրդավար հանրապետութիւն կը հռչակուի Իսրայէլը : Սահմանադրութիւնը կը բաղկանայ 5000 բառերէ եւ Սահմանադիր ժողովին քննութեան պիտի յանձնուի, անոր ընտրութենէն վերջ : (Ընտրութիւնը պիտի կատարուի յունուար 25ին) : Սահմանադրութեան նախագծին հեղինակն է Տոքթ. Լէօ Քէօն, որ դիրք մը գրած է Իրլանտայի սահմանադրութեան մասին : Գլխաւոր սկզբունքները հմտնուած են Միացեալ Ազգերու թելադրութեանց, արդիական պետութեանց օրէնքներու եւ հին Հրեաներու հազարամեայ ընկերային եւ կրօնական աւանդութեանց վրայ :*

★ *Ամէն կողմէ ներգաղթ կը կատարուի դէպի Հրէաստան : Եուկոսլաւիայէն ճամբայ ելաւ Հրեաներու մէկ երրորդը, 3500 հոգի, երկու նաւերով : Միասին կը տանին իրենց բոլոր գոյքերը, կահ կարասիներէն մինչեւ զոհարեղէնները :*

(Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

գած է Մ. Նահանգներուն, յայտարարելով թէ «ճնշումութիւն պիտի նկատէ որեւէ դինուրական կամ տնտեսական աջակցութիւն Չանկ Քայ Շէքի յետադիմական կառավարութեան, Մ. Նահանգներու կամ ուրիչ ոեւէ կառավարութեան կողմէ» : Կը պահանջէ անմիջապէս դադրեցնել այդ օգնութիւնը :

ԿԱՐԻՔ ՏԵՅՎԻՍ

Երէկ զարմանք, ցաւ ու ծիծաղ պատճառող անուն մըն էր : Այսօր հանրածանօթ արդէն : Արագ համբաւ մը, որ արշաւ՝ Հոլիուուտի աստղերուն պէս :

Կարիք Տէյվիս կուգայ ճիշդ առեղին, Մարդկութիւնը յոգնած է պատերազմներէն : Կը դանուի նոր եւ աւելի ահռելի պատերազմի մը առջեւ : Ըմբռնելի է բացառիկ յաջողութիւնը Մ.Նահանգներու այս արտակարգ զաւկին՝ որ խաղաղութիւն կը քարոզէ...

Քանի մը ամիս առաջ, Փարիզ հասած օրն իսկ, իր անցագիրը յանձնելով ամերիկեան դեսպանին, իր ազատ կամքով կը հրաժարէր քաղաքացիական իր իրաւունքներէն, դառնալու համար մէկը հա – զարաւոր հայրենազուրկներէն, որոնց պաշտպանութիւնը կ'ուզէր ստանձնել : Ինքզինք կը յայտարարէր Շայոյի աշխարհի քաղաքացին եւ կ'ապաստանէր Շայոյի պալատը, որ, յատկացուած՝ ՄԱԿի նիստերուն, մանրանկար միջազգային պետութիւն մըն էր՝ իր չրջապատով : Կ'ապրէր թափառական սանդուղներուն վրայ, աշխարհի բոլոր կողմերէն եկած պատգամաւորներու ոգեւին տակ, կը դրէր իր աւետարանը՝ մէկ երանգքէն միւսը դաղթելով :

Պայքար մըն էր արդէն : Իր վրայ կը հրաւիրէր բոլոր պետականամոլութիւնը : Ոգեմ ձայն մը՝ անոնց համար որ եկած էին մարդկութեան ճակատագիրը որոշելու : Բողոք մը : Սպառնալիք մը : Կարիք Տէյվիս, ինքնակոչ ներկայացուցիչը զրկուած ժողովուրդներուն, համեստ , բայց յամառ ու յանդուգն՝ կը պահանջէր որ դիւանագէտները մէկդի ձգելով իրենց ահռելի նենգութիւնը, լրջօրէն զբաղէին խաղաղութեան հարցով եւ ապահովէին մարդկութեան էջանկութիւնը :

Օժտուած իր երկրին դրական ոգիով, կատարելէ վերջ իր առաքելութիւնը Շայոյի տաճարին մէջ, ան դուրս եկաւ միջազգային պետութեան պատերէն, անապատին կամ ամայի լեռան վրայ ճշմարտութիւնը զտնող երբեմնի մարգարէնէն աւելի ներշնչեալ, խանդավառ եւ հաւատացուր :

Ներկայացաւ հասարակութեան : Ու փարիզի ժողովուրդը լսեց եւ ծափահարեց զինք Փլեյելի սրահին, յետոյ վէլ ա'Իվէրի մէջ : Մայթերն ու բակերը ողողուեցան իր թռուցիկներով : Մամուլը կը զրաղի իրմով : Իր անունը ամէնուն բերանն է, իր ձայնը կը հնչէ Շայոյի վսեմաշուք արարողապետներուն ճաւերէն աւելի հզօր, ճաւեր, որոնք, ինչպէս կը դուշակէինք, պիտի յանդէին ոչ մէկ բարի արդիւնքի :

Կարիք Տէյվիս, քանի մը մտաւորականներով շրջապատուած, կը չանայ փակել ճամբան եկող հեղեղին առջեւ : Եւ սակայն աւաղ, ան պիտի անցնի աստղի մը պէս, իյնալու համար խաւարին մէջ ուր սուզուեցան բոլոր անոնք որ խօսեցան մարդկային բարի ցանկութիւններու մասին : Ցիսուսն իսկ, անոնց ամէնէն մեծը, զերծ չմնացայդ դառն ճակատագրէն :

Դժուար պիտի ըլլար մեզի բացատրել հոս թէ ինչո՞ւ կը վիժին միշտ բարի փափաքները, տապալող ու զեղեցկութեան ծարաւ մարդկութեան : Անյագութիւն, եսասիրութիւն, սնափառութիւն , մոլեռանդութիւն, զարդացում եւ տգիտութիւն , անատուութիւն եւ բարձրութեան ձգտում կը բացատրեն մասամբ այս զաղտնիքը : Բոլոր պատերազմները կ'ըլլան խաղաղութեան ու երջանկութեան անունով : Բայց կայ միշտ յետին միտք մը, ընչաքաղցութիւն մը բոլոր զեղեցիկ խոստումներուն տակին : Կայ հաւանաբար նաեւ ամբմբռնելի խորհուրդ մը, քնութեան օրէնք մը՝ որ չարն ու բարին միասին կը զբէ, կամ զանազանութիւն չի դներ չարին եւ բարիին միջեւ : Նոյնչափով կը մարտածէ ոչխարին եւ գայլին, աղաւնիին եւ օձին եւ նոյն մայրական սէրը կը դնէ անոնց մէջ՝ իրենց ճագերուն համդէպ : Մարդը ենթակայ է դեռ այդ օրէնքին :

Բայց երկար չէր պահանջեր մենք Կարլիք Տէյվիսի մը պարագան, որ յիշել կուտայ մեզի Ուիլսոնը իր անկարելի երազներով : Որովհետեւ խաղաղութեան այս նոր քարոզիչը չատ քիչ բան ըսաւ մեզի տակաւին, այդ խաղաղութիւնը ապահովելու մասին :

Հրաժարելով իր հպատակութենէն (Հայրենազուրկ օտարականներ կան որ պիտի ուզէին ժառանգել այդ անցագիրը) կ'ուզէր ժամանակավրէպ ցնորք եւ պատերազմներու եւ թշնամութեան պատճառ յայտարարել ազգային վեհապետութիւնը : Դէմ է ազգերը իրարմէ բաժնող սահմանները եւ ազգի մը աւելի տակաւ ազգերու վրայ ունեցած գերիշխանութեան : Ամէն մարդ մարդ է նախ՝ իր վրայ ազդութեան մը պիտակը կրելէ առաջ : Տէյվիս կ'ընդդիմի կրել այդ պիտակը, բայց ըլլալ քաղաքային համաշխարհային պետութեան մը : Իր փափաքն է հիմնել միակ կառավարութիւն մը՝ որով կը յուսայ վերջ տալ ժողովուրդներու մրցակցութեան, փոխադարձ ատելութեան, ընչաքաղցութեան, աշխարհակալութեան անյադ ծարաւին : Ան կը փափաքի հիմնել միջազգային միակ ուժ մը, որ , անկախ եւ զօրաւոր՝ ապահովէ մարդկութեան երջանկութիւնը :

Զըսեմք իսկոյն թէ փքուռոյց ճառ մըն էր : Անոր մեծութիւնը կը մղէ մեզ նոյնիսկ յուզումի : Նկատի ունենանք նաեւ թէ մինակ չէ Տէյվիս այս պետնին վրայ : Շրջապատուած է մտաւորականներով եւ դիտուններով՝ որոնց առջեւ խոնարհիլը մեր առաջին զգացումն է : Ատոնց մէկը՝ Ա.Յ.ՇայՏը՝ որ Տէյվիսէն առաջ, հիւլէական ռումբին դիմաց ազդուած՝ զգուշացուց մարդկութիւնը : Նամակի մը մէջ՝ ան կը յայտնէ այսօր նոյն տեսակէտը : Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը անկարող է դարման մը դանելու եւ ժողովուրդներն են միայն, որ կրնան հիմնել համաշխարհային կառավարութիւն մը : Կը չնորհաւորէ Տէյվիսին ձեռնարկը : Կը չնորհաւորեն զայն նաեւ Ֆրանսացի մտաւորականները : Անոնք խօսեցան Ամերիկացիին հետ, որ կեդրոնական անձն է այլեւս խաղաղասիրութեան դաղափարին՝ զոր կ'ամփոփէ հետեւեալ խօսքով .

— Պատերազմի օդանաւորդ եղայ, չեմ ուզեր անդամ մըն ալ ռմբակոծել քաղաքները ...

Կ'ըսէ այս առթիւ քանի մը քաղցր խօսքեր՝ ուղղուած Փարիզի ժողովուրդին : Ըստ իրեն ան մասնաւոր կերպով ընտրած է Փարիզը, Ֆրանսացիները նկատելով բոլոր ժողովուրդներէն աւելի ընդունակ միջազգային կառավարութեան մը զաղափարին : Կրնայ, անկեղծ ըլլալ եւ չըլլալ : Թոյլատրելի է կասկածիլ թէ ան Փարիզ պիտի՛ դար, եթէ ՄԱԿը չըլլար եւ գոյութիւն չունենար Շայոյի պատասխանատու ուր կարելի էր ապրիլ առանց աչքդրի : Կը տեսնենք թէ միջազգային այդ պատերէն դուրս՝ ան երկու երեք չարթուան արտօնագիր մը միայն կրցած է ձեռք անցընել եւ Փարիզի ժողովուրդին կը դիմէ , որպէսզի պաշտպանէ զինք վտանգն պարագային :

Անշուշտ, այսպէս կամ այնպէս հերոսութիւն մըն է բրածը որուն համար ծափ կը զարնեն մարդիկ, մանաւանդ ամէն անոնք որ հայրենազուրկ են, ստորադասուած միշտ՝ ամէն տեղ՝ հակառակ իրենց կատարած ծառայութիւններուն եւ տուած զոհերուն :

Չի կրնար անտարբեր մնալ աշխարհի չորս ծագերուն վրայ գրուած հայութիւնը նաեւ : Վաղուդ ոչ միայն ունի Սփիւռքին ցաւը, այլեւ ընդունուած արդար դատի մը պահանջը, միլիոն մը նահատակներու վրէժ, համաշխարհային եղբայրութեան մը զարաւոր կարօտը եւ խաղաղութեամբ ապրելու եւ աշխատելու սէրը :

Տէյվիս կը բերէ յոյս եւ զեղեցկութիւն : Բայց ո՞ւր են այս բոլորը իրականացնելու իր միջոցները : Շատեր կը հարցնեն արդէն : Կը կարդանք :

Ի՞նչ տեսակ միջազգային կառավարութիւն է ուզածը, ամերիկեա՞ն թէ ռուսական, ժողովրդավա՞ր թէ համայ՞տար , որովհետեւ Ա. Միութիւնն ալ կը ձգտի նոյն նպատակին, կը խոստանայ ջնջել սահմանները, ազգերը յայտարարել հաւասար եւ ազատ...

Որո՞ւ դէմ է իր մեղադրանքը : Այդ երկու ուժերէն ո՞րն է որ պատերազմ կ'ուզէ եւ ան ո՞ր ուղղութեամբ առջեւ է որ կը ձգտի այդպէս հանդիսանալ : Գիտենք թէ այդ երկուքն ալ իրար կը դաւապարտեն :

Ի՞նչ են իր միջոցները արդիւնելու համար այդ պատերազմը :

ՄԱԿի առաջնորդները լ՞ւ վիճակի՞ են նման ձեռնարկ մը յաջողցնելու եւ դատապարտելի՞ են երբ չեն կրնար : Ժողովուրդները կրնա՞ն...

Կարելի՞ է արդիլել մարդոց որ հրաժարին պատերազմէ , երբ դարաւոր պահանջներ ունին : Եւ եթէ կարելի է, միջոցներ ունի՞ որ Թուրքը, օրինակի համար, հրաժարի իր դայլի կերպարանքէն, Թոյլ տայէ վերջ որ Հայր վերադառնայ իր հայրենիքը : Ինչ են իր առաջարկները աշխարհի ամէն կողմի դայլերուն եւ աղուէսներուն ազնուացումը իրագործելու համար :

Ի՞նչ միջոցներով է որ վերցնել պիտի տայ երկաթէ վարագոյրը եւ չղթան, մոզական լապտերն ու զեղեցիկ բառերու ջաղացքները որ կան անոր ետին, ինչպէս կան ովկէանոսին անդին...

Ինչ ձեւով կ'ըմբռնէ մարդկային էջանկութիւնը որ կախում ունի նիւթական եւ բարոյական միջոցներէ եւ որուն չուրջ երկու անձեր նոյն կարծիքը չունին, մէկը ըլլալով նիւթապաշտ, միւսը վերացական...

Ինչ ձեւով հաչտութեան պիտի բերէ քրիստոնեան ու մահմետականը, կաթոլիկն ու օրթոտոքսը, բողոքականն ու պուտտայականը : Նման հակադիր ու յարաչարժ սիւներու վրայ հիմնուած միջազգային կառավարութիւն մը... նոյնիսկ բռնակալութեամբ ..

Կարի Տէյվիս ա՛նչուշտ նկատի ունի այս բոլորը եւ արդ բոլոր հարցումները տակաւին զոր կրնանք բնել այս առթիւ : Բայց չատ բան չըսաւ անոնց մասին : Աչքն առե՞լ : Մոլեռանդ ներշնչեա՞լ մը առանց խոր իմացականութեան : Համաշխարհային քաոսին մէջ իր թեւերը ճօճող եւ օդին թեան աղաղակ արձակող, ընդվզած, սրտա – ռուչ բայց անզօր հոգի՞ մը : Քանի որ դարու Տօն Քիշո՞թ մը : Դուռերը բաց են մեր կասկածներուն առջեւ : Ու կը ցաւինք : Որոշ են մեզի՝ իր բարի տրամադրութիւնները :

Կը ցաւինք : Գիտենք թէ չի կրնար անցնիլ բարերէն անդին : Ընկերվարութենէն եւ համայնավարութենէն առաջ, քրիստոնէութիւնը փորձեց հաստատել այդ համամարդկային համակարգութիւնը աշխարհի վրայ եւ չյաջողեցաւ, հակառակ անոր որ աւելի խոչէն կ'առնէր հարցը, այսինքն կ'ուղէր յեղաշրջել նախ հոգիները : Եւ հոգիները չեն յեղաշրջուած դեռ : Երկու հազար տարիներէ ի վեր :

Անհրաժեշտ մը կայ երեւակայութեան եւ արարքին միջեւ, բարի ցանկութիւններուն եւ անոնց իրագործումին միջեւ : Կար, կայ եւ պիտի ըլլայ երկար ատեն դեռ, եթէ ոչ յաւիտեանս յաւիտենից : Դժբախտաբար... Տարակարծութիւն մը կայ միշտ մարդէ մարդ, ժողովուրդէ ժողովուրդ ..

Բայց պէտք են կարիք Տէյվիսները : Կը հանակրինք իրեն եւ նմաններուն, որովհետեւ բարութիւնն ու խաղաղութիւնը, ազատութիւնն ու արդարութիւնը ամէնէն զեղեցիկ բաներն են, թէեւ ոչ ոք զանոնք կ'ըմբռնէ նոյն ձեւով : Պէտք է ձգտիլ անոնց :

Պիտի սիրենք Կարիք Տէյվիսը, եթէ մաչտիրոսութեամբ եւ խաչելութեամբ իսկ վերջանայ իր առաքելութիւնը եւ հարկադրուի ետ պահանջել իր անցագիրը, հայրենիք վերադառնալ՝ կարօտակէզ աչքերով, փոթորիկէն առաջ իր բոյնը ապաստանող ծիծեռնակի մը պէս :

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

(ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Տարի մը անցաւ... անդարձ : Տարի մը եղաւ Գուրգէնին մեզմէ բաժնուիլը... անդարձ :

Ովկիանոսի ալիքներուն նման տարիները իրարու կը յաջորդեն միօրինակ կրկնութեամբ եւ մենք՝ խոտորած լաստի նման կը չարունակենք մեր ամէնօրեայ գոյութիւնը՝ անդադար, անխոնջ :

Այսօր՝ չատերուս համար նիւթը միայն զարձած է մեր գոյութեան մղիչ ուժը, նպատակը եւ հանգրուանը : Տարիները արժէք ունին միայն իրենց հաշուեյարդարի ժամանակաչրջան մը, երբ կը ստուգուի անձնական վիճակի նիւթական փոփոխութիւնը :

Այսօր՝ Գուրգէնի մահուան տարելիցին՝ ես ալ հաշուեյարդար կ'ընեմ եւ ես ինձ զարձեալ կը հարցնեմ — «ինչո՞ւ» : Ինչո՞ւ դիչերուան զողի նման մահը զինք խլեց յանկարծակի, անձայն եւ անգութ : Զո՞վ մեղադրեմ, զո՞վ դատապարտեմ : Ո՞ւր վրայ պայպեմ դառնութիւնս : Ո՞ւր խնդրեմ վշտիս մխիթարանք : Տարի մը վերջ յետահայեաց կը խորհիմ եւ զարձեալ միտքս անկարող է ըմբռնելու եւ սիրտս ա՛յօժար է համակերպելու : Այցունքս կը կլլեմ եւ ես ալ կը չարունակեմ իմ ճանապարհը՝ անկանգատակ, անխոնջ :

Իր ժպիտը դեռ աչքէս չի հեռանար : Գուրգէն մերթ մօտս է, եւ մերթ չատ հեռու : Երբեմն եթերային կերպարանքով զինքը կը տեսնեմ զարերու անծայրածիր սանդուղքին վրայ.. կը բարձրանայ, կը հեռանայ : Եւ երբեմն զինքը քովս կը զգամ , թաւ ձայնը կը լսեմ : Նստած դաչնակին առջեւ՝ կը նուագէ, իր անբաժան ծխիկը բերնին : Գորշ ծուխը կը բարձրանայ աչքին մէջ : Աչքերը կէս կը փակէ որ ծուխը մէջը չերթայ եւ հեզհեզէ սիկարէթը մոխիր կը դառնայ : Մոխիր զարձան եւ մեր ակնկալութիւնները, յոյսերը, երազները :

Առաջին անդամ զինքը տեսայ 1931ին, երբ ուսուցիչ էր Սեւրի, Մուրատեան վարժարանը : Մեզի՝ աշակերտներուս համար ուսուցիչ էր, միանդամայն ընկեր, եւ երէց եղբայր : Երկէկ այն օրերուն :

Վերջին անդամ զինքը տեսայ 1947ի դեկտեմբերին սկիզբը, իր մահէն քանի մը օր առաջ :

Որքա՜ն բեղուն եւ անձնուէր գոյծունէութիւն մը ունեցաւ Գուրգէն այս տասնըվեց տարիներուն ր Թացքին : Մեր նոր սերունդի հազուագիւտ բացառութիւն մըն էր իր ամբողջ կեանքը : Մխիթարեան Հայրերու ազդակէր չունչով տոգորուած, գիտակցօրէն ընտրեց իր ուղին եւ առանց չեղելու ինքզինք չհայրօրէն նուիրեց իր միակ նպատակին,— ծառայել հայ ժողովուրդին :

Ինքն ալ ունէր մարդկային թերութիւններ , բայց ոյքա՞ն կը նսեմանային այս թերութիւնները բաղդատմամբ իր ձիրքերուն, իր հեզահամբոյր, մարդամօտ եւ ազնիւ խառնուածքին, ինչպէս նաեւ իր մտքի զեղեցկութեան :

Բացառիկ երեւոյթ մըն էր ներկայ հայ սերունդին մէջ զանելիդուզէնի կարողութիւնով մէկը որ բոլորովին անջատուած նիւթէն, իր անխոնջ ջանքերը կը նուիրէր ազդին մշակութային եւ զարուեստական արժէքներուն պահպանման եւ զարգացման : Ան ուղղակի պաշտամունք ունէր

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՒՋԵՒ

Մի՛ քաշեր, զինուոր, բլթակը զէնքիդ,
Թող որ դեռ ապրի՛ այդ Գարատաղցին.
Ան ոչի՛նչ րրաւ հզօր քու ազգին.
Մի՛ քաշեր, զինուոր, բլթակը զէնքիդ :

Կուրծքի՛ ամբողջ վէրք է ու դէմքը ըսպի,
Հոգին՝ մուխի մէջ ճարճատող խարոյկ,
Թո՛ղ ոչ լերանց մէջ դարձեալ թափառի.
Մի՛ քաշեր, զինուոր, բլթակը զէնքիդ :

Լեռնանցքի ահեղ կոտորածին մէջ
Դեռ երէկ ինկաւ հարան իր դեռատի.
Մի՛ քաշեր, զինուոր, բլթակը զէնքիդ :

Գարատաղն ամբողջ արիւն է ու սով,
Ու հէք մանուկներ անհայր եւ անմայր.
Մի՛ քաշեր, զինուոր, բլթակը զէնքիդ :

Ալպօ (Իտալիա) ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

հայ գեղարուեստին եւ մանաւանդ հայ երաժշտութեան հանդէպ :

Կոչում ունենալով հանդերձ՝ համեստաբար նաեւ խղճմտօրէն ինքզինքը պատրաստեց արժանի ըլլալու համար իր ասպարէզին : Յետոյ անդադար աքնեցաւ եւ իր ուժերը անխնայ գործածեց : Քարտուեսց, անտեսելով հայ մտաւորականներուն եւ արուեստագէտներուն վիճակուած խոչընդոտները : Ծաղկեցաւ իբր ներկայ հայ երաժշտութեան մչակներէն մին, եւ յանկարծ ... Դեռ իր թռիչքին լիութեան մէջ՝ երբ անմին վրայ էր նոր հորիզոններու , յանկարծ իջաւ վարագոյրը ճմրան առաւօտ մը Տիթրոյիտի մէջ : Ընդվզեցուցիչ առեղծուած մըն է որ այդքան բարեկամներ ունեցողը իր վերջին չունչը տուաւ միս մինակ :

Թէեւ կարճ եղաւ իր կեանքը այս աշխարհի մէջ, սակայն Գուրգէն՝ իր գործով, իր ազդեցութիւնով եւ արդիւնքով չատ ապրեցաւ... բայց աւ՛ղ, հայ ժողովրդին համար պէտք եղածին չափ չապրեցաւ : Ամառի հսկայ կաղնիներուն նման ինկաւ, լայն պարապութեան մէջ ձգելով թանձր լռութիւն մը :

Բողոքե՞նք : Անօգուտ է : Համակերպի՞նք : Անկարելի է : Վհատի՞նք : Ոչ միայն անկարելի է, այլեւ խորթ է Հայու խառնուածքին :

Գուրգէն իր ստեղծագործութիւնով արդէն յաղթեց մահուան :

Մեզ կը մնայ գնահատել եւ տարածել Գուրգէնի գեղարուեստական գործը, կայծ մը առնելով իր անչէջ կրակէն :

Ցարգանք քու տաղանդին, սիրելի Գուրգէն : Ցարգանք քու գործին, յարգանք քեզ — դու դեռ կ'ապրիս :

ԵՆՈՎՔ ԼԱՋԻՆԵԱՆ

«ՀԱՃԵԼԻՆ » ԵՒ «ՕԳՏԱԿԱՐ»Ը ԻՐԱՐ ԽԱՌՆՈՒԱԾ — «ՑԱՌԱՋ» ՄԸ ԶՈՐՍ ԷՋ, ԸՆԿՈՑՉԻ ՄԻԶՈՒԿԻ ՄԸ ՊԷՍ ԼԵՑՈՒՆ:

ՊՈՒՏՄ ՕԻՆՂԱԼ...

Տիկիներ եւ պարոններ...

Հայկական Դատին նման, մեր միակ հարցատուութիւնը, հայ լեզուն ալ վտանգի ենթարկուած է : Հայ մանկտին չի գիտեր Այբենարան հեգել :

Մէկը չինարէնի կը նմանցնէ զայն : Ուրիշ մը կը թոթովէ — Խենդիս բանն է, ի՞նչ է պէտք, մենք Հայաստան պիտի չերթանք որ...

Վերջապէս : Դարերով հայ մշակոյթին հարցերը դրաշարներ քրանցնող եւ մեր գոյութիւնը իբրեւ ազգ պահող 38 հայ տառերը, այսօր երեսի վրայ ձգուած, մէկտեղ են մնացեր : Դանէ դուռ կը թափառին, խնամակալներ գտնելու համար :

Թէեւ Հայոց մեծ ու պզտիկ բոլոր կազմակերպութիւնները, առանց հատուածական խորութեան, իւար են անցած մեր 38 որբուկները պաշտպանելու համար, սակայն մեր տղերքը անուց վերայ կը նային սանկ վախխուռն արհամարհանքով մը կամ ինչպէս ուղղը կը նայի ճիերուն ոտքերը երկաթ զարնող պայտարին :

Ամերիկան, որ բոլոր դժուարութիւններու մէկ մէկ բանալի գտնելու մէջ վարպետ է, որ ոչ մէկ բանի առջեւ կ'ընկրկի, նոյնիսկ չարդարար Տաճիկը քաղաքակիրթ ազգ դարձնելու ցնորքին առջեւ չընկրկեցաւ , Ամերիկահայերու միջոցաւ մեր դէմ — դրականութեան կորուստին դարմանն ալ գտած է :

Գոլոմպոսի երկրին Հայոց առաջնորդ Ներսոյեան եպիսկոպոս առաջարկ մը բերած էր մեզի. — Հայ տղոց փոխանակ հայերէնի, անգլերէնով աւանդել մարքի անումը, միայն ժամուն աղօթքներն ու ռազմոսերգութիւնները հայերէնսորվեցնել ատենց, եթէ, պատահմամբ ժամուն առջեւէն անցնող հայ տղու հանդիպի ..

Այս ծրագրէն, հայ կը հոտի գոնէ :

Ուրիշ մը : «Լոյս Զուարթ» քերթուածներու հեղինակ, տարիներով հայ միջավայրի մէջ ապրած մեր համակրելի երիտասարդը Զաւէն Սիւրմէլեան , « Հայաստանեայց Եկեղեցի» պարբերական մէջ աւելի արմատական եւ կարուկ միջոց մը կ'առաջարկէ ամերիկերէնով՝ Հայերէնսորվեցնելու համար :

— « Մարդ կարող չէ երկու լեզուներով ստեղծագործ գրականութիւն ընել : Ես նոյնիսկ կը ջամար չկարդալ կամ չլսել հայերէնը, պահպանելու համար անդլերէն լեզուով գրելու ոճիս հարազատութիւնը... Մենք պիտի կորնչցնենք հայ լեզուի պայքարը եւ թերեւս լաւ է որ կորնչցնենք, բայց անհրաժեշտ է որ չկորնչցնենք հայ հոգիին կուիւը ... Ես լեզուի կուիւը կորնչցուցի որովհետեւ (հայ գրող ըլլալով) ինքզինքս ենթարկած պիտի բլլայի հոգեկան եւ ֆիզիքական նուաստացումներու ...» : Այսինքն աւօթի պիտի մնայի եւ պիտի չկարդացուէի ըսել կ'ուզէ :

Չի բարի կամ դի վայելուչ : Շատ ալ տրամաբանական :

Հէ՛, քալ զինուորներ, թշնամին զօրաւոր է, նետեցէք ձեր զէնքերը, բայց պահեցէք ձեր քաջութիւնը : Անօգուտ է կռուիլ զէնքով : Հոգին ողջ ըլլայ ...

Մարդ երկու լեզուներով չի՞ կրնար գրել :

Գոլիս որքան կային երկու, երեք լեզուներով փայլողներ : Եւրոպայո՞ւմ : Կը խոստանամ ցանկ մը պատրաստել, ի պէտս զարգացելոց :

« Հայաստանեայց Եկեղեցի»ի խմբագրութիւնը, Սիւրմէլեանի այդ գրութիւնը «թարգմանաբար» տուած է, անոր «այժմէական բովանդակութեան եւ գեղեցիկ ոգիին համար» (տակի դիծը ինծմէ) :

Այս դիտումէն ետքը, այլեւս մեր Սփիւռքի Հայերուս գործը դիւրացած կ'ըլլայ : Մեզի համար ընելիք ուրիշ բան չի մնար :

Ամբողջ աշխարհի երկիրներուն մէջ թող կուտանք որ մեր տղերքը հայ լեզուն եւ հայ տառերը ծալլեն դնեն սեւ դագաղը — հոգին ողջ ըլլայ! — եւ անցնին գործի :

Անգլերէն, ֆրանսերէն, սպաներէն, յունարէն, ճաւայերէն, մալայերէն, հապէշերէն, առնաուտերէն լեզուներով դպագէտներ պիտի հանդիպի փառս հայ ազգին — հոգին ողջ ըլլայ :

Հայ տղաքը միանգամ ընդմիշտ ազատած պիտի ըլլին մղձաւանջէ եւ հայերէնի յատկացուած իրենց պարապուրդի ժամերը պիտի անցնեն պարապահներու եւ սիմֆոններու մէջ՝ օրհնելով եւ երախտապարտ մնալով՝ «հայ լեզուի կուիւր լքած» մեր սիրելի Զաւէնին :

«Տիկիններ եւ պարոններ», չեմ դիտեր թէ Թուրքերն ալ գոհ պիտի չմնա՞ն այս առաջարկէն, քանի որ իրենց մօլլա — սօֆթաներով հայ վարժապետներն ներս մտած են, հայերէնը լուծարքին թարկելու համար...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս կը յիշուի, Մոսկուայի Գիտութեան Ակադեմիան վերջերս յանդիմանեց եւ պաշտօնէ արձակեց քանի մը դիտնականներ, որոնք մերժած էին ընդունիլ կենսաբանութեան խորհրդային տեսութիւնը (Միչուրեան կենսաբանութիւն) : Դատապարտեալներէն մէկը հայ գիտնական մըն էր, պրոֆ. Օրբելի :

Ամերիկացի գիտնական մը, Հըրպըրթ Միւլլըր, որ Նոպէլեան մրցանակ ոտացած էր 1946ին, ըողոքեց այս յանդիմանութեանց եւ պաշտօնանկութեանց դէմ, մանաւանդ յիշելով Օրբելիի եւ Շմալհաուզընի անունները: Եւ հրաժարեցաւ Մոսկուայի Գիտութեան Ակադեմիայի անդամակցութենէն, չհանդուրժելով որ «պոլիտիկոնները մղղեն գիտական գործունէութեան վրայ » : Իր կարծիքով, խորհրդային գիտութեան ճգտումը կը քաղաքական նպատակներու ծառայել » :

Գիտութեանց Ակադեմիան անմիջապէս պատասխանեց այս մեղադրանքին, գիտութեան թըշնամի հռչակելով ամերիկացի գիտնականը : Դիտել տալէ վերջ թէ պրոֆ. Միւլլըր «գիտութեան եւ ճշմարտութեան չհաւերէն չառաջնորդուիլ», Մոսկուայի Ակադեմիան կը յայտարարէ.

— « Խորհրդային գիտնականները համոզուած են թէ չկայ եւ չի կրնար ըլլալ գիտութիւն առանց քաղաքականութեան » :

Ամերիկացի գիտնականը գրած էր նաեւ թէ Միչուրինի տեսութիւնը, որուն պաշտպանը կը հանդիսանայ Լիսինկօ, էապէս ցեղային ծագում ունի : Ակադեմիան ուժգնօրէն ժխտելով այս վերագրումը, կ'ըսէ թէ Մ. Նահանգներն են որ ցեղային տեսութիւններ կը քարոզեն եւ ոչ թէ Խ. Միութիւնը : «Միչուրինի կենսաբանութիւնը չէ , այլ Մորկընի ժառանգականութիւնն է որ լայնօրէն կ'օգտագործուի յետադիմականներու կողմէ, ցեղային տեսութեանց համար : Այդ ճամբան բռնած էր Փաշական Գերմանիան, եւ այժմ նոյն ճամբուն կը հետեւի Ամերիկան» :

Մէկ խօսքով, ամերիկացի գիտնականն ալ սեւ ցանկը կ'անցնի, իբրեւ «ցեղապաշտ եւ յետադիմական» գիտութեան մէջ» :

Ակադեմիային պատասխան — յայտարարութիւնը աւելի յառաջ երթալով, կ'ըսէ .

— « Ջարմանալի է որ պրոֆ. Միւլլըր կ'ըմբոստանայ ոչ թէ գիտութեան յետադիմականներուն չհադործման դէմ՝ ամերիկացի աշխարհականներու կողմէ, գոհ դուռածօրէն բնաջնջելու համար մարդկային կեանքեր եւ մշակոյթի արժէքներ, այլ Միչուրինի կենսաբանական տեսութեան դէմ, որուն նպատակին է արագօրէն զարկ տալ ազգային բարօրութեան : Միւլլըր այսպէս արժանացաւ Մ. Նահանգներու բոլոր յետադիմականներու ուժերուն խանդավառութեան եւ երախտագիտութեան : Գիտութեան Ակադեմիան առանց վհատի կը բաժնուի իր նախկին անդամէն, որ անցած է գիտութեան յառաջդիմութեան թշնամիներուն, խաղաղութեան եւ ժողովրդավարութեան թշնամիներուն չարքը » :

Մոսկուայի Գիտութեանց Ակադեմիային համար «դրամատիրական երկիրներու քաղքենի դասը գիտական հետազոտութիւնները կը սահրագործէ իր

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (51)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ՏՈՐՈՍ

Անդին խումբ մը հինգ վեց երիտասարդներ — րու, Թորոսի եւ հետեւաբար Եւփիմէի վրայ կը խօսէին չատ կամաց եւ զգուշաղդի. մէկ երկուքը կը կարծէին թէ յոյն պատանի մըն էր որ ընկերացեր էր Իշխանին, իսկ աւելի խորագէտները կը պնդէին թէ կ'ին էր. իսկ ուրիշներ թէ՝ Թորոսի հին էր, եւ իրենց անժխտելի փաստ կըցուցնէին Բարկէնի պէս խիստ մարդու մը անոր ըրած պատիւն ու պատկառանքը, եւ թէ ի՞նչպէս անոր կարպոցը Բարկէնն զգուշութեամբ իր ուսէն չէր բաժներ :

Կային նաեւ քանի մը երիտասարդներ նաւասրինները որ բոլոր գիշերը անքուն՝ ծառերու չուքին տակ զալարի վրայ ահագնաձայն կը խոդդային՝ ծովուն վրայէն փչած կենդանացուցիչ հովին տուած քեֆերին :

Իսկ Թորոս՝ Սարգսին, Կոստանդինին եւ վարդապետին հետ կը խորհրդակցէր իրենց հետեւելիք ճամբուն վրայ. եւ ուշադրեցին Սարգսի խոհուրդին հետեւիլ, դիւերով՝ մութին ճամբայ չընել, այլ ցերեկուան եւ արեւի լոյսով չարունակել ընթացքը. ուստի առանց ուշանալու ճամբայ ելան, երբ արեւը սկսած էր դեռ նոր խոնարհիլ, ձայն տուին տղաքներուն, խումբը կազմեցին կանոնով՝ կաղդուրած եւ ոգեւորուած ճամբայ ինկան :

Թէպէտ ժայռ եւ անտառ պակաս չէր, բայց ոչ երբեք այնքան կրնար համեմատիլ, առուակներ՝ որ երբեմն դէպի ծով կ'երկննային. դեղեցիկ ծովափէ աւազուտ մը իրենց ճամբան կը կազմէին :

Լարոսի բերդին հեռուէն չրջան մը տուին, որուն սակաւաթիւ բերդապահները ոչ թշնամութեան ցոյց եւ ոչ կեանքի նշան տուին, եւ մեր խումբը մտաւ թաւ անտառի մը մէջ ուր դարաւոր ծառեր իրենց հովանին խաղաղ լռութեան մը վրայ կը տարածէին :

Սրընթաց վտակ մը անտառը կը կտրէր եւ երբ ջուրին ընթացքին հետեւելով կարաւանը վերելաբլուրին գլուխը՝ նոնոնեաց անտառ մը գայն կը պատէր եւ Սարգսի պահապանը իր ձերմակ դշոխակը ձեռքը պիրենք դիմաւորեց :

Ան դիչերը ճամբաներուն պահապանները դրուելէն վերջ հանդիստ քնացան պայծառ երկնքի տակ եւ առաւօտուն կանուխ կ'ելլէին ճամբայ, եւ դեռ արեւը չելած Պոմպէուպօլսոյ աւերակներն եւ ծովը աչ կողմը ձգելով Տորոսի գօտիներէն ան — բաժան կը ջանային անցնիլ անձնատօթ Լամբրոնի բերդին քովէն ուր դիտէին թէ լաւ հսկողութիւն եւ պահպանութիւն կար ճամապարհներուն :

ՅԵՐԵՆՑ

նպատակներուն, — հարստացմամբ, բանուորական զանգուածներու հարստահարութեան եւ ժողովրդապետութեան ոչնչացմամբ »:

Ուրեմն, ճակատամարտը կը չարունակուի ոչ միայն քաղաքական եւ տնտեսական, այլեւ գիտական գետնի վրայ: Ս. Միութիւնը կը յաւակնի ուահաորդ, առաջնորդ հանդիսանալ նաեւ գիտութեան, ինչպէս գրականութեան եւ արուեստներու մէջ:

Ո՛վ որ կը համարձակի չեղել իրենց այս կամ այն տեսութենէն, կամ հակառակիլ յանուն գիտութեան եւ մտքի ազատութեան, կ'անցնի սեւ ցանկը, ինչ հանգամանք ալ ունենայ:

Բանաձեւը պատրաստ է, կարճ եւ ազդու, — « Ձկայ գիտութիւն (կամ արուեստ եւ գրականութիւն), առանց քաղաքականութեան»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՐՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ վերջին ընդհ. ժողովին առթիւ չատ յոռետես կարծիքներ կը յայտնեն եղեր անգլիացի նախարարներ, երկուքը նախկին, մէկը ներկայ: Երեքն ալ խորապէս յուսախաբ եղած են արդիւնքէն, եւ սեւ կը տեսնեն պատկերը, մանաւանդ որ, արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ բացուած պայքարը ոչ միայն չմեղմացաւ, այլեւ աւելի սաստկացաւ, իբրեւ հետեւանք Ազգաժողովին վիճաբանութեանց:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ պաշտպանութեան ծրագրուած դաչինքով, Ֆրանսայի դիմաւոր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ պաշտպանել արեւելեան սահմանագլուխը, ինչպէս յայտարարեց ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, իրաւասու յանձնաժողովին առջեւ: Այս առթիւ չեչտեց թէ անհրաժեշտ է աւելցնել Ֆրանսայի օդանաւային ուժերը: Բանակցութիւններ կը կատարուին, նոր օդանաւեր դնելու կամ չդնելու համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ պետական կազմակերպութեան մասին նոր ժողով մը պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, յառաջիկայ յունուարին, մասնակցութեամբ վեց պետութեանց: Կը յուսացուէր մինչեւ 1949 յունուար կազմել գերման կառավարութիւնը, բայց համաձայնութիւն դոյացած չէ տակաւին, ոչ ծրագրուած սահմանագրութեան, ոչ ալ հաշտութեան դաշնագրի մասին:

ՊԵՐԼԻՆԻ խորհրդային անթելի երկու ճողերուն քանդումը ներմապէս չնորհաւորեց ամերիկեան հրամանատարը, զոր. Քլէյ, հետեւեալ յայտարարութեամբ.— «Երախտապարտ եմ Ֆրանսացիներ – րուն որ նախաձեռնած եղան անհետացնելու իրական վտանգ մը մեր օդաչուներուն համար»: Իսկ Ռուսերը կատղած են: Պաշտօնական բողոքագիրը որեւէ սպառնագիր չի պարունակեր, բայց խոր – հրդային թերթերը եւ անթելը կրակ կը մաղեն Ֆրանսացի զօրավարին վրայ եւ սովորական լուտանքները կրտեղան Ֆրանսայի դէմ: Խորհրդային բանակին թերթը կ'ազդարարէ.— « Այս բարբարոսական քանդումը պիտի արձանագրուի վաղուան հաշիւներուն մէջ, բոլոր անհրաժեշտ հետեւանքներով »:

ՍԹԵՐԼԻՆԸ 1650 ֆրանքի բարձրացաւ Փարիզի սեւ չուկային վրայ, ուրբաթ օր, կոտրելով նախորդ օրուան մրցանիշը, 1600: Ցնծոյ իջաւ 1625ի: Տոլարը կ'արժէր 535—540 ֆրանք (եչ. 545), իսկ զուիցերիական ֆրանքը 131—132 (նախապէս 133):

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը կրկին ազդարարութիւններ ուղղեց, դիտել տալով թէ Անգլիա, Հոլանտա եւ Պելժիա չարաչար դէմ են Մարշըլի ծրագրին համաձայն եղած օգնութիւնը, իբրեն առաջած ալիւմին իմբ ծախելով Մ. Նահանգներուն մէջ:

400 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, հարիւրաւորներ ծանրապէս վիրաւորուեցան Պրազիլիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք ահռելի փոթորիկներու եւ հեղեղներու:

34.000 ՖՐԱՆՔ ՏՈՒԳԱՆՔի դատապարտուեցաւ համայնավար չարթաթերթ մը, La Défense, ամբաստանուածըլլալով թէ սուտ ուրբ տպած եւ անուանարկութիւն կատարած է Պ. Պ. Ռոպէռ Շումանի եւ Ժիւլ Մոքի դէմ (արտաքին եւ ներքին նախարարները):

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր դահլիճը կազմուեցաւ վարչապետութեամբ Խալիտ էլ Ազմի, դեսպան Փարիզի: Անդամները անկախ մասնագէտներ են: Ժողովրդական եւ ազգայնական կուսակցութիւնները չեն մասնակցիր դահլիճին:

ԱԻԱԶԱԿ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ, ուրիչ մը ձերբակալուեցաւ Լանլիի մէջ (Փարիզ), երբ կը փորձէին աւարի տալ նպարատուն մը: Ինններորդ անգամն է որ յարձակում կը կատարուի այդ հաստատութեան վրայ: Ոստիկան մըն ալ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՏՕՆԱԾՈՒՌ ԵՒ ԹԼՓԱՍԵՂԱՆ

Ծնունեար 9ին, Իսիի Մրիմեան Ակումբին մէջ: Իսիի դպրոցին հոգաբարձութիւնը կազմակերպած առթիւ տօնածառ մը սարքած է դպրոցի մանուկներու համար: Նոյն օրը ծնողքներն ալ պիտի հիւրասիրուին ԹԼՓԱՍԵՂԱՆՈՎ մը: Տղոց պիտի բաժնուի ՊՏՈՒՂ եւ ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ: Մուտքը ազատ է:

ՄԵԾ ՀԱՒԱՔՈՒԹ ԱՐՄԵՆԻԱՆ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԴԱՍԵԱՆԻ
Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine եւ H. Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ ԵՒ 28ԻՆ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ, ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

Լէյլա Պեհտիաան

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր ՄԻՆԱՍ ՄԱԿԱՐԵԱՆ եւ ընկեր Կ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ ամենց ընտանեկան պարագաներուն:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԳԱՐԶՈՒ - CARZOU
GALERIE DROUANT - DAVID 52 Fg. St. Honoré
Մինչեւ Դեկտեմբեր 24: Բաց է ամէն օր բացի կիրակիէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խաբերդի Աղնձի գիւղէն Ազնիւ Կոչկարեան: Պատերազմի օրերուն տեսնուած է Ֆրանսայի Արտէշ նահանգին մէջ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Լեւոն Ալթունեանի 2 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Ն. Խաչիկեան.— Ձեր պատասխանը կարգադրեցինք Վ. Հիւսեանի հետ:

Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Բարսեղեան, Տէր եւ Տիկին Ղազարոփ եւ զաւակները, Բարունակ, Ա. – նահիտ եւ Սիրվարդ, Տէր եւ Տիկին Փափազեան եւ զաւակները, Անահիտ եւ Սարգիս: Տիկին Մարիամ Ճակոբեան, Տէր եւ Տիկին Տէր Ստեփանեան (Պաթում), ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, փեսին, քեռայրին ու աղգականին

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ, 137 Ave. d'Italie:

Ծուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ մայմինը պիտի ամփոփուի Իվրիի գերեզմանատունը:

Մանաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ կարապետ Պօղոզլանեան (եղկաթի Թէքէչ մահալէսիէն) 43 տարեկան որ մեկնած է տունէն 23 տարիէ ի վեր եւ մէկ անգամ լուր առնուած է իրմէ 16 տարի առաջ: Տեղեկացնել ծնողքին Z. Bozoghlanian, Guedik Pacha, Kaderga, Hamam sokak N. 53, Istambol (Turquie):

LA MÉDITERRANÉENNE
2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԻԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ
Maison CHRISTOU
Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամբով, արեւելեան համեղ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր:
Հեռաձայն PRO. 03-98

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ
Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրները, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Բուլիէթն 50 մերթ հեռու միայն:
Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը.—

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 20 Դեկտ. իր կուն ժամը 8.30ին:

ԽԱՉԱԿ (Լասիոթա) կիրակի 19 Դեկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Գունդար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջակայ մասնաճիւղերու ներկայացուցիչները երկուշաբթի Դեկտ. 20ին, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սօսիէթէ Սալանթի մէջ, 8rue Danton, métro Odéon եւ St. Michel: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժէռոմի Հ. Ց. Դ. Հայասատան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի անդամները, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՏՕՆԱԾՈՒՌ – ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

«Մանուկներու Օրուան» առթիւ կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ կաթոլիկ մարմնի եւ դպրոցի աշակերտութեան:

26 Դեկտեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողներն ու Տէսինի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ տրուած են յայտագրով: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS
Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին
1948 ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948
ՀԱՄԵՐԳ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
Մասնակցութեամբ
«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ (80 հոգի)
Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի
Մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼԻՊԻԼԵԱՆ և ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ցայտնի դէմքեր մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակներըկոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան, Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ութ նոր գործերով:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ չինող լաւ գործաւորներ, վիլժուիֆ աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

ՍՊԱՍՈՒՀԻ (FEMME DE MÉNAGE) ԿՈՒԶՈՒԻ

Այր ու կնոջմէ մը միայն բաղկացած հայ ընտանիքի մը մէջ աշխատելու համար, 30—40 տարեկան, գործունեայ հայ կնոջ մը պէտք կայ: Դիմել Mme. MARED, 149 rue de Montmartre Paris (2):

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ձոխ մերբ գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ձերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վճառագրգիռներու համար:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յանձնում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել

Պ. Գրօսրկ Ալեսանի

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord
Հեռաձայն TRU. 02-20

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376 286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 21 Décembre 1948 երեքշաբթի 21 ԴԵԿՏԵՄԲ.

ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5725—Նոր շրջան թիւ 1136 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՒՄԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆ

Ազգաժողովը նոր փակեց դուռները, փարիզի մէջ, եւ ահա վայրենի կանչեր.

— Ի՞նչ օգուտ այս կազմակերպութենէն, երբ ոչ թէ 58, այլ հինգ ազգեր անգամ իրար չեն հասկնար...

Հոգին վառած մահկանացու մըն ալ բառախաղ մը փորձելով, կ'առաջարկէ ՄԱԿի փարիզի ժողովատեղին կոչել Palais de Chagrin (*Վշտի պալատ, փոխանակ* Palais de Chaillot*)։*

Ամենէն յոռետեսները իրենք՝ երկուռան կամ այսօրուան վարիչներն են.— նախապար, զօրավար, դատախազ, երեսփոխան, ծերակուտական, կամ դրոց – բրոց։

Ինչպէս կ'երեւայ, ժողովուրդներու առողջ բնազդը՝ սրատեսութիւնը այնքան ազդած է իրենց վրայ որ, չեն կրնար պարտկել իրենց մեղքերը։

Ո՛րքան պերճախօս վկայութիւններ՝ միջազգային մամուլին մէջ։ Մանաւանդ անգլեւսաքսան ափերուն վրայ։

Այսպէս, Մեծն Բրիտանիոյ քնդկ. դատախազը, Սըր Հարթլի Շոքրոս, որ գործօն դեր կատարեց Նիւրընպէրկի դատավարութեան ինչպէս Ազգաժողովի Գ. նատաշրջանին մէջ, անցեալ շաբթու ճառ մը խօսելով, կը խոստովանէր թէ Ազգաժողովը փոխանակ մեղմացնելու, աւելի սաստկացուց յարաբերութեանց լարումը արեւմուտքի եւ արեւելքի միջեւ։

— «Պէտք է անկեղծօրէն խոստովանիմ թէ քնդկ. ժողովին եւ Ապահովութեան Խորհուրդին կատարած գործը կատարեալ յուսախաբութեան չափած է մինչեւ այսօր։ Ընդկ. ժողովը ռազմադաշտ մը դարձաւ պարզ (անդէն) պատերազմի»։

Այս առթիւ յայտնութիւն մը՝ իրրեւ պատգամաւոր ՄԱԿի Քաղաքական յանձնաժողովին։

— « Կատարեալ կեղծիք էր Խ. Միութեան զինաթափութեան առաջարկը (մէկ երրորդ համեմատութեամբ կրճատել հինգ մեծ պետութեանց բանակները եւ սպառազինութիւնները)։

— « Եթէ այդ առաջարկը քննէարկուէր, եւ բոլոր ամբողջովին Խորհուրդին տակ պիտի դրուէր, ենթակայ անոր քմայքին։ Մէկ երրորդ համեմատութեամբ կրճատելով մեծ պետութեանց զինեալ ուժերը, Ռուսաստան պիտի ունենար 2.700.000 զինուոր, Մեծն Բրիտանիա՝ միայն 520 հազար։ Չեմ գիտեր թէ երբ եւ իցէ աւելի անպատկառ խարէութիւն մը ներկայացուա՞ծ է որեւէ միջազգային ժողովի մէջ»։

Շատ աւելի յոռետես կ'երեւայ նախկին նախարար մը, Տաֆի Ֆուլբըր, Փարիզի բրիտանական նախորդ դեսպանը։

Ան ալ, մասնաւոր յօդուածի մէջ բաղդատելով Ազգերու Դաշնակցութիւնը եւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը, կը խոստովանի թէ ճիշդ է որ առաջինը ձախողեցաւ Թշուառօրէն, բայց «անհուն առաւելութիւններ ունէր ՄԱԿին վրայ»։

— Անոր անդամակից ազգերը անկեղծօրէն խաղաղութիւն կ'ուզէին, եւ մեծ վստահութիւն ունէին իրարու վրայ։ «Ժընեւի մթնոլորտ» մը կար։ Մինչդեռ, առելութիւնը, երկիւղը եւ կասկածամտութիւնը մթագնեցին Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան բոլոր ժողովները, եւ Լէյք Սըքսէսի (Նիւ Եորք) մթնոլորտը ձախողանք մը եղաւ սկիզբէն իսկ »։

Ուրիշ վերլուծումներ ալ կատարելէ վերջ, անգլիացի դիւանագէտը կ'եզրակացնէ թէ ՄԱԿը բոլորովին ձախողեցաւ իր հիմնական նպատակին մէջ.— դառնալ մեքենայ մը որուն չնորհիւ ազգերը սորվին աւելի լաւ ճանչնալ իրար եւ բարեկամաբար կարգադրել տեսակէտներու եւ շահերու այն ընդհարումները որ ի վերջոյ պատերազմի կը յանգին։

Ցոյս կա՞յ որ յաջողի ապագային։

Սըր Տ. Ֆուլբըր առոր ալ չի հաւատար։ Կը թուի թէ նոյնիսկ աւելորդ կը սեպէ Ազգաժողովը։ Բայց, առ այժմ դժուար գտնելով ջնջել «այս բազմածախս, անօգուտ եւ վտանգաւոր պերճանքը», կ'առաջարկէ հանդստեան կոչել զայն առժամապէս։ «Ցետաձգենք յաջորդ նստաշրջանը, մինչեւ ոյ կացութիւնը բարւոքի, եւ թող դիւանագէտները մտերմաբար հարթեն փշոտխնդիրները»։

Ցուսախաբութիւն մըն ալ այն որ ՄԱԿը «ակռայ» չունի, որպէսզի կարենայ պարտադրել իր կամքը։ Ինչպէս չունէր լուսահոգի Ազգերու Դաշնակցութիւնը։

Եւ ահաւասիկ յարաճուն դինադրու։ Շ.

Նոյ. 29 եւ էջմիածնի օրացոյցը

Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեան համար Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ պատահած ան – կարգութեանց առթիւ, «Ցուսաբեր» ուշադրու – թեան կը յանձնէ հետեւեալ պարագան ։ —

Մայր Աթոռի «Օրացոյց»նէրէն ո՞ր մէկուն մէջ — ո՞ր թուականի եւ ո՞ր էջին վրայ — գըր – ուած է, թէ Նոյ. 29ը «Ա.ԶԳԱՑԻՆ ՏՕՆ» մըն է...

Ահա մէկ առջեւէն է Մայր Աթոռի 1946ի «Օրացոյց»ը, ուր, «Շարժական տօներ եւ միջոցներ» խորագրին տակ, 26 ազգային տօներ նշանակուած են, սակայն այդ տօներուն մէջ ԶԿԱՑ Նոյ. 29...

Ահա մէկ ալ Աթոռի 1947ի «Օրացոյց»ը, ուր, «Եկեղեցական տօներ» խորագրին տակ, նշանակուած են 7 տօներ, իսկ «Ազգային տօներ» խորագրին տակ՝ 5 տօներ, սակայն հոն եւս Նոյեմբեր 29 ԶԿԱՑ...

Եւ ահա, վերջապէս, 1948ի «Օրացոյց»ը, ուր «ՏՕՆՔ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՔ» խորագրին տակ նշանակուած են 16 տօներ, բայց ուր, սակայն, վերստին ԶԿԱՑ Նոյեմբեր 29...

Եթէ Նոյեմբեր 29ը «դպրոցական» տօն պէտք է նկատուի եւ այդ օրը վարժարանները դաղթաշխարհի մէջ պէտք է դոցել, ինչո՞ւ այդ տօնը Մայր Աթոռի 1948ի «Օրացոյց»ի «ՏՕՆՔ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՔ»ի մէջ նշանակուած չէ...

Ինչո՞ւ այդ ցանկէն դուրս հանուած է...

Ո՞ւր է այս «զաղտնիք»ին բանալին...

★ «Հայաստանեաց Ձայն» չաբաթաթերթը մը, «Զահակիր» (Գահիրէ), որ ամէն առիթէ կ'օգտուի քար մը գլորելու համար Դաշնակցութեան դէմ, հետեւեալ խորհրդածութիւնը կ'ընէ վերջին թիւին մէջ (29 Նոյեմբեր) ։—

«Իրական խաղաղութիւնը այս դաղութին մէջ «կը ստեղծուի երբ թէ՛ Նոյեմբեր 29ին եւ թէ՛ Մայիս 28ին, Առաջնորդարանն ու վարժարանները փակ ըլլան»։ Որովհետեւ, ինչպէս ըսած է Ազգ. իշխանութեան մէկ կարեւոր անդամը, Մայիս 28ը Հայ Պետութեան ԾՆՈՒՆԴՆ է, իսկ անոր Յաչելութենէն ու թաղումէն ետք՝ Նոյեմբեր 29ը Հայ Պետութեան ԶԱՏԻԿՆ է (ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԸ)։ Պէտք է յարգենք Հայ Պետութեան թէ ԾՆՈՒՆԴԸ եւ թէ ԶԱՏԻԿԸ, առանց կուսակցականացնելու զանոնք եւ առանց կիրքերու անճնատուր ըլլալու ։

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ դաշնադիրը կընքելու համար Խ. Միութիւնն ալ հաւանութիւն յայտնեց։ Ուրեմն Զորս Մեծերը — Անգլիա, Ֆրանսա, Խ. Միութիւնը եւ Մ. Նահանգները անյապաղ պիտի վերսկսին բանակցութիւնները, որոնք խզուած էին անցեալ Մայիսին։ Գլխաւոր պատճառներէն մէկն այն էր որ Եուկոսլաւիա ընդարձակ հողամաս մը եւ միլիոնաւոր տոլար հատուցում կը պահանջէր, կռնակը տուած Խ. Միութեան։ Հիմա որ մառէշալ Թիթօ ինկած է Մոսկուայի աչքէն, կացութիւնը փոխուած կը համարուի ։

ՊԵՐԼԻՆԻ չընկակայ գիւղերէն Շթոլփէ, որ 1945 Հոկտեմբեր 29ին Ֆրանսացիներուն յանձնուած էր Ռուսերուն կողմէ, օդակայան մը չինելու համար, խորհրդային իշխանութեանց վերադարձուեցաւ, իրրեւ հատուցում անթելի երկու ճոպերու քանդումին։ Այս գործողութիւնը ահուդողի մասնեց հազար գերման գիւղացիներ, որոնք իրենց տուներուն մէջ փակուեցան կիրակի օր, սպասելով խորհրդային զինուորներու ժամանումին։ Վախին պատճառը այն է որ ամէնքն ալ համայնավարներու դէմ քուէարկած էին, քաղաքական պատերազմի կը յանգին ։

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը ձայնասփիւռ կոչ մը ուղղեց 1.100.000 պետական պաշտօնեաներու, որպէսզի չհնազանդին համայնավարներու հրահանգին, 24 ժամ գործադուլ յայտարարելով։ «Ժողովուրդը մի պատժէք Մինոմիդէն քանի մը օր առաջ»։— Արտաքին նախարարը, Կոմս Սֆորցա, Քան (Ֆրանսա) եկաւ, տեսակցելու համար իր Ֆրանսացի պաշտօնակիցին հետ։ Խորհրդակցութիւնը պիտի տեւէ երկու օր ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ պատերազմը վերջացած է եւ հրէական պետութիւնը ամրապէս հաստատուած, յայտարարեց ՄԱԿի միջնորդը, Նիւ Եորքի մէջ։ Իր կարծիքով բարւոք յարաբերութիւններ պիտի հաստատուին արաբական պաղեստինի եւ Իսրայէլի միջեւ ։

ԵԼՄՏԱՑՈՑԻՆ ՓՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԻՇԵՐ ՑԵՐԵԿ ԺՈՂՈՎ, ՄԻՆՉԵՒ ԵՇ. ԱՒՏՈ

Ազգ. ժողովը երկկ սկսաւ քննել 1949ի ելմտացոյցը, որու մասին լուսաբանութիւններ պիտի հաղորդեն եօթը տեղեկաբերներ, իսկ ճառեր պիտի խօսին 30 երեսփոխաններ ։ Վիճաբանութիւնները պիտի չարունակուին գիշեր ցերեկ, վերջնականով հինգշաբթի առաւօտ ժամը 6ին, որ – պէսզի կարելի ըլլայ քուէարկել տօնական օրերէն առաջ։ Վարչապետը ի հարկին վստահութեան խնդիր պիտի յարուցանէ ։

Ինչպէս հաղորդած էինք, ելմտական յանձ – նաժողովը մերժեց 10 հարիւր յաւելումը՝ բոլոր տուրքերուն վրայ։ Ուրեմն կառավարութիւնը հարկադրուած է ուրիշ միջոցներով ճարել 45—65 միլիառ ֆրանքի բացը։

Տուրքերու յաւելման դէմ են թէ աջակողմեանները եւ թէ ձախակողմեան երեսփոխանները։ Բուռն քննադատութիւններ կը սպասուին երկու կողմէն ալ։ Կառավարութիւնը մասնաւորապէս կը մեղադրուի թէ բաւարար խնայողութիւններ չէ կատարած։ Այս տարուան սկիզբը կառավարութիւնը յանձն առաւ արձակել 150.000 պետական պաշտօնեաներ, բայց իրականին մէջ հազիւ 20.000 հոգի կրցաւ ճամբել, եւ ջնջեց 50.000 պետական պաշտօնեաներ որոնք բաց կը մնային արդէն։

Մարշըլի ծրագրով ստանձնած յանձնառութիւնները կատարելու համար, կառավարութիւնը հարկադրուած է ոչ միայն հաւասարակշռել 1949ի ելմտացոյցը, 1250 միլիառ ֆրանք (200 միլիառ աւելի՝ անցեալ տարուան վրայ), այլեւ գտնել ճարտարագործութեան արդիացման եւ ուրիշ բարւոքումներու համար, որպէսզի Ֆրանսա այլեւս պէտք չունենայ ամերիկեան օգնութեան՝ մինչեւ 1952 —53։ կառավարութիւնը կ'ուզէր այդ գումարներուն մէկ մասը ճարել 10 % աւելցնելով տուրքերը, բայց ելմտական յանձնաժողովը մերժեց ։

Բուն ճառախօսութենէն զատ, պիտի արտայայտուին հին ու նոր նախարարներ (ելմտական) եւ խմբակցութեանց պետերը։ Մէկ վայրկեան յատկացուած է ամէն խմբակցութեան իւրաքանչիւր ամգամին համար։ Ուրեմն համայնավարները պիտի ունենան 183 վայրկեան։ Նկատի առնելով իրենց խմբակցութեանց փոքրութիւնը, նախկին նախարարներ Փոլ Ռէյնօ 25, իսկ Ռընէ Փլէվէն միայն 14 վայրկեան պիտի կրնան խօսիլ։

Ընդհանուր վիճաբանութիւնները հինգշաբթի առաւօտ աւարտելէ վերջ, Ծինունդին դադար առնելով, ժողովը անընդհատ պիտի չարունակէ ելմտացոյցին մանրամասնութեանց քննութիւնը։ Ամբողջ նախահաշիւը երկու ժողովներուն կողմէ քուէարկուած պէտք է ըլլայ Դեկտ. 31ի կէս գիշերին ։

Պատերազմ Հոլանտական Հնդկաստանի մէջ

Ինտոնեզիոյ (Հոլանտական Հնդկաստան) հոլանտական զօրքը կիրակի օր անակնկալ արշաւանք մը կատարելով, գրաւեց Հանրապետութեան մայրաքաղաքը՝ Ճոկճաքարթա, ձերբակալեց նախագահը՝ Տոքթ. Սոքարնօ, վարչապետը՝ Տոքթ. Հաթթա եւ նախկին վարչապետը՝ Սուլթան Շահրիր, ուրիշ 14 վարիչներու հետ ։

Ինչպէս կը հաղորդէ հեռագիրը, առաջին յարձակումը կատարեցին անկարգելներով փոխադրուած զինուորներ։ Ցետոյ հոլանտական ուրիշ զօրամասեր, առաջնորդութեամբ ամերիկեան հըրամայելու եւ ընդ հովանեաւ որսկան եւ ռմբաձիգ օդանաւերու անցան Միացեալ Ազգերու նշանակած զինադուլի սահմանագիծը, կեդրոնական եւ արեւելեան ճաւայի մէջ, իսկ նաւաղներ ցամաք ելան արեւելեան ծովեզերքին վրայ եւ Սումաթրայի մէջ։

Գործողութեանց բոլոր լուրերը հոլանտական աղբիւրէ կը բխին։ Թէ քաղաքական եւ թէ զինուորական գրաքննութիւն հաստատուած է մամուլին վրայ։ Հոլանտական հրամանատարութիւնը դեկոյց մը հրատարակեց, բայց կը մերժէ մանրամասնութիւններ հաղորդել ։

Ջեկոյցը կ'ըսէ թէ ձերբակալուած վարիչները առժամապէս պիտի արգելափակուին նախագահական պալատին մէջ։ Իրաղեկներու կարծիքով, այս ձերբակալութիւնը կրնայ ջլատիչ ազդեցութիւն գործել. բայց որովհետեւ տեղացիները վաղուած են հրոսակային կուիւներու, աւելի հաւանական է երկարատեւ դիմադրութիւն մը, քան վերջնական փլուզում ։

Հոլանտացիները աւելի քան 125.000 սպառազէն զինուորներ ունին, Տեղացիները բաղդատաբար տկար են, թէ մարդանքով եւ թէ սպառազինութեամբ ։

Հոլանտական հրամանատարութիւնը կը յայտարարէ թէ զօրքը այս գործողութիւնները կը կատարէ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու հա-

(Էջերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա.

ՆՄԲ.— Այս յօդուածաշարքին հրատարակութիւնը յապաղեցաւ կամքէ անկախ պատճառներով.—

Ինչպէս ասացինք, հայ ժողովուրդին դէպի քրիստոնէութիւն դարձը տեղի ունեցաւ անարիւն յեղափոխութեամբ: Սրա պատճառը պիտի համարել այն կարեւոր ու ուշագրաւ պարագան, որ նա, իր նկարագրին էութեամբ, կռապաշտ-արեւա – պաշտ լինելով հանդերձ, վաղուց արդէն ընտելացած ու զործադրելիս է եղել «Բարի արարէք առելոց ձերոց» առածը.— մեծադոյն իմաստ մարդկային կեանքի, ուստի եւ ոչ մի առանձին ճիգ ու դժուարութիւն պէտք չէին նրան այդ դաղափարը պաշտօնապէս ընդունելու ուզործադրելու համար:

Մեր այս բոլոր ասածների լաւագոյն ապացոյցն է հայ ժողովուրդի պատմութիւնը: Մեր պատմութեան մէջ չկայ եւ ոչ մի յիշատակութիւն մարդկային – դերիների – զոհաբերութիւնների վայրագ ու անագորոյն սովորութեան մասին, որ, ըստ իտալացի պրոֆ. Nogaraի, գոյութիւն է ունեցել Խարուսկ– Հռոմայեցիների եւ Ցոյների մօտ: Նոյն Նոգարան, չքմեղացնելու համար իւրայիններին, համարում է թէ դա յատուկ է եղել բոլոր նախնական ցեղերին, առանց իր այդ վարկածը փաստերով եւ օրինակներով հաստատելու:

Մենք չենք ունեցել հազարաւոր մարդկանց աչքերը փորելու դաժան սովորութիւնը, ոչ էլ դերի վերցրած թշնամիները մորթազերծ անելու սահմռկեցուցիչ վայրենութիւնը, որպիսիք ամբողջ Ասորեստանի ինքնուրոյն «առաքինութիւն – ներն» էին:

Չենք ունեցել հազարաւոր մարդկանց ցից հանելու անորակելի դաժան սովորութիւնը, որոնցից մինը, ի թիւս այլոց, տեղի ունեցաւ 530 թ. Պարսից մեծ թագաւոր Խոսրով Անուշիրվանի օրով ու հրամանով, երբ մի դիւշերուան մէջ տասն հազար մարդ այդ սոսկալի մահով տանջամահ եղան Ասորաստանում:

Չենք ունեցել հազարաւոր մարդկանց խաչ հանելը ըստ Հռոմայեցի զօրավար Կրասոսի որ 71 թ. (Ն. Ք.) Սպարտակուսի ղլխաւորութեամբ տեղի ունեցած ապստամբութիւնը զսպելուց վերջ: Իր այդ յաղթութիւնը փառաբանելու ու իր մուտքը Հռոմ հանդիսաւոր դարձնելու եւ միաժամանակ ստրուկները խրատած լինելու համար (!!!), իր ճանապարհին, ամէն մի կողմից, 3000ական մարդ էր խաչել տուել, մէկը միւսից յիսուն մեթր վրայ...

Չենք ունեցել կենդանի մարդկանց ողջակէզ – զոհները, սպանելիտալական — ղլխաւորապէս սպանիական — հաւատաքնութեան խարոյկները իրենց անթիւ ու անհամար զոհերով՝ իրենց հաւատքին համար եւ որոնց անառակ գոյութիւնը վերացաւ Նափոլէոնի հրամանով 1808 թ. միայն:

Չենք ունեցել տասնեակ տեսակ, մէկը միւսից աւելի սոսկալի ու տանջալից, մահառիթ դժոխային գործիքներով դարեր շարունակ մահացրուած հազարաւոր զոհերը, ոչ ալ այն դաժան ու վայրագ ստրկատիրական – ճորտատիրականն կարգերը, ուր ապրեցան երկար դարեր եւ Հռոմայեցիք եւ Ցոյները եւ եւրոպական այլեւայլ ժողովուրդներ իրենց jus prime noctiներով (առաջին գիշերուան իրաւունքը) եւ «կողոպուտը ամօթ բան չէ, քանի որ դա կատարում են լաւագոյնները երկրիս»:

Չենք ունեցել քաղաքակիրթ Հռոմի դարերի ընթացքում սովորութիւն դարձրած սուսերամարտիկների կրկէսներում մէկմէկու յօշոտելու կամ վայրի դազաններին լափ դարձնելու վայրագ ու տմարդի սովորութիւնը, «քաղաքակիրթ» Հռոմի ժողովուրդը զուարճացնելու համար: Այդ մահակիր եւթնուտ սուսերամարտիկները, իրենց վախճանի վերջին հանդրտանում, կեսարների մօտից անցնելուց, Ave, Cesar, morituri te salutant — Ապրես, կեսար, մահուան ընդ առաջ զացողները ողջունում են քեզ — մահասարսուռ բառերն էին չչնչում իրենց անարիւն ու մահաչունչ շրթունքներով ...

Մեր պատմութեան մէջ չկան «քաղաքակիրթ» Եւրոպացիների բազմապիսի ձեւերը, Ամերիկայի նախանիկները ի չիք դարձնելու... ոչ ալ մինչեւ 1865 թ. նոյն Եւրոպացիների դարեր շարունակ օրինաւոր ու բնական դարձրած գերեվաճառու – թիւնը, երբ նրանք Ափրիկէի սեւամորթները, որսարշաւ ու négrier կոչուած յատուկ նաւերը լեցնելով, տանում հասցնում էին Ամերիկա ու այնտեղ, իրրեւ դրաստներ, վաճառքի համար, սակարկում, իրենց նման քաղաքակիրթ ու ազատ Եւրոպա–Ամերիկացիներին... Ոչ ալ իրենց հետեւելու ու տեղահանելու անկարող դարձած ձեր Ինդիները փայտէ թակերով մեռցնելու դաժան սովորութիւնը որի կենդանի վկաներն են չուէտական թանգարաններում, ցոյց դրուած բազմաթիւ նմոյշները այդ փայտէ թակերի... Եւ այսպէս անվերջ ..., որոնց եւ մի հազարերորդը չէ կարող գտնել ու ցոյց տալ, հայ ժողովրդի 2500—3000 տարուան պատմական կեանքի ամբողջ ընթացքում, ամէնից բծախնդիր, խստապահանջ ու հայատեաց օտար պատմաբանն անգամ:

Այս ամէնուն վրայ կարելի էր աւելացնել «Ճառագայթի Նոյեմբեր 18ի համարին մէջ երեւցած տեղեկութիւնը.— « Սկովտիոյ մէջ դեռ նոր ջնջուեցաւ հին օրէնք մը, որուն համաձայն, իբրեւ մահապատիժ, մարդիկ ձիու ոտքէն կը կապէին եւ կը քաշկռտէին..»: Այդպիսի պատիժով մը մահացրած Գլիդըր Լուսաւորչի թոռը՝ Գրիգորիսը, սակայն, այդ միակ մեղ յայտնի փաստը մօտ 1500 տարի առաջ էր եւ Աղուանից աշխարհում, երբ քրիստոնէութիւն կը քարոզուէր նրանց հաւատալիքների դէմ:

Այս բոլոր մահասպառնալից խժդժութիւններին զոհ գնացած մարդկանց թուին մէջ ես չհաշուեցի, արաբական, սելջուկեան, մոնղոլական եւ թուրքթաթարական դաժանութիւնների միլիոնաւոր զոհերը: Չյիշեցի նոյնպէս յեղափոխական չարժումների ժամանակ դիւեսոհիններով, կախաղաններով, կացնահարով եւայլ տեսակ գործիքներով դլխատուած, գնդակահարուած եւն. մարդկանց թիւերը:

Մի նկատողութիւն եւս: Թերեւս այս տողերի ընթերցողները ուզենան առարկել, թէ իմ արած համեմատութիւնները ու հաւած եզրակացութիւնները սխալ են, քանի որ ամենամեծ վոճրաթիւ Հայաստանը բնական է որ աւելի քիչ թուով դործեր կատարած լինէր, ուստի եւ աւելի քիչ զոհեր տըւած, քան թէ այն ժամանակուայ հսկայ բազմամարդ մեծ պետութիւնները à la Հռոմ, Պարս – կաստան, Բիւզանդիոն եւայլն:

Այդ աւարկութիւնը եւս ահիմն է: Ահա թէ ինչու:

Եթէ ներկայիս, 1914-1918 թ. Թլքական բարբարոսութեան, դլխաւորապէս, եւ պատերազմի հետեւանքով մօտ 1500.000 հոգի կորցնելուց յետոյ, ամբողջ աշխարհիս Հայերի թիւը մօտ 3.900-000 է, եթէ 1914-1918 թ. պատերազմի նախօրեակին Հայերի թիւն էր մօտ 4.500.000, եթէ հանդուցեալ Թորամանեանը Բագրատունեաց Թագաւորութեան ազգաբնակութեան թիւը համարում էր մօտ 2 միլիոն հոգի իրր 50—60 հազար քառ. քիլ. տարածութեան վրայ, ուրեմն, ամբողջ Հայաստան աշխարհի աւելի քան 200 հազար քառ. քիլ. տարածութեան վրայ եղած կարող էր լինել ոչ պակաս քան 6 միլիոն հոգի: Եւ եթէ, միաժամանակ, աչքի առաջ ունենանք, որ Օգոստոս կայսեր օրով — 63-14 թ.— ըստ պրոֆ Nogaraի իտալական թերակղզու բնակչութեան թիւը եղել է մօտ 4.500.000, իսկ 18րդ դարի սկզբին Անգլիոյ բնակչութեան թիւն էր մօտ 6 միլիոն հոգի, կր տեսնենք որ, ազգաբնակութեան թուական յարաբերութեամբ եւս, այլեւայլ երկրներում այս կամ այն առիթներով տանջուած ու մահուան մատնուած մարդկանց թիւերը, ամենադոյն իսկ չափով, չեն կարող համեմատութեան դնուել Հայաստան աշխարհում կատարուած խուժդուժ դործերի ու նրանց պատճառած զոհերի թուերին հետ՝ այնքան վերջինս անհամեմատ չնչին ու աննշան է առաջինների համեմատութեամբ!

Ի դէպ, պարտք եմ համարում այստեղ ասել, որ ես հետեւեր նպատակն անգամ չունեմ այն բոլոր բարեմասնութիւնները, որոնցմով հայ ժողովուրդը, ի պատիւ իրեն, տարբերւել է ուրիշ, չատ «քաղաքակիրթ» պիտակը իւրացրած ժողովուրդներից, դարձնել առանձ այստուկ մենաչնորհը հայ ժողովրդի: Քաւ լիցի: Ես հաւատացած եմ որ եղել են եւ կան, անտարակոյս, չատ ուրիշ ժողովուրդներ եւս, որոնք նոյնպէսղերծ են մնացել դաժան, վայրագ խժդժութիւններից: Այդպէս են եղել, ինչպէս պրոֆ. Ն. Ադոնցը ու Նիկոլսկին են հաստատում, Ուրարտական – Նայիրեան ցեղերը, դարաւոր ախոյեանները զազանարարոյ դաժան Ասորեստանի: Այդպէս են եղել Հաթերը կամ Հիթիթները, որոնց օրէնքները, հակառակ իրենց հարեւան ու ժամանակակից Ասորեստանի ու Բաբելոնի դաժան ու տմարդի օրէնքներին, եղել են չատ աւելի մեղմ ու մարդկային: Հիմք կայ ենթադրելու որ այդպէս են եղել նոյնպէս Փոքր Ասիոյ նախաբնիկները, այդպէս կոչուած asianique ցեղերը ու նրանց ցեղակից կամ համակենցաղ այժմեան Վիրք, Կովկասեան լեռնական ցեղերը, Աղուանից աշխարհի բնիկները եւ չատ ուրիշները աշխարհի զանազան մասերում:

Ես յատկութիւնը չոմ իմ այս չատ բարդ ու պատասխանատու հարցը այսու համարել վրճռուած: Ուրախ պիտի լինէի, եթէ ինձմէ չատ աւելի կարող ու չատ աւելի պատրաստուած հաւ, քան իմաց մարդիկ իրենց գիտցածը ասէին՝ հերքէին կամ հաստատէին, ուղղէին կամ լրացնէին իմ այս ասածները, յենլով աւելի ճիշդ տուեալների վրայ:

Ա. ՎԱՋԵԱՆՑ

ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԸ «ՅԱՌԱՋ» ԵՐԲ ՆՈՒԻՐԵՍ, 300 ՕՐ ԿՐ ՁԻՇԵՆ ԲՆԶ, ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՔ:

Մեր կորուստները

— «Ինչպիսի հերոս ընկերներ մեռան», պիտի ըսէր բանաստեղծը, վերյիշելով մեր այս վերջին մէկ – երկու տարիներու կորուստները: Հայոց Թուխ Ազամազդը՝ Ա.Ահարոնեան, յեղափոխական տիտան՝ Համօ Օհանջանեան, Հայ Արուեստի եւ դիտութեան վարպետ՝ Նիկոլ Աղբալեան, բազմահմուտ հրապարակագիրը՝ Լիպարիտ Նազարեանց: Դեռ աւելի առաջ՝ յայտնի ճարտասան՝ Արտակ Ջամալեան, Դաշնակցութեան հին սերունդի վաստակաւոր դէմքերէն Ա. Գիւլխանդանեան, պետական անուանի գործիչ Ալ. Խատիսեան եւն.: Եւ դեռ ուրիշ մեծ դէմքեր ի սիրտս աշխատհի եւ անոնց քով նաեւ բազմաթիւ համեստ եւ հաւատաւոր ընկերներ, որոնք լինկան հոս ու հոն, այլազան պարագաներու տակ:

Այսօր, ես այդ համեստ անունները կ'ուզեմ այծանագրելի այստեղ, պարտք մը կատարած ըլլալու համար անոնց հանդէպ որ մաս կազմեցին մեր ընտանիքին — Հ. Յ. Դաշնակցութեան — աշխատեցան, տեւ չափին մեղի հետ ու մեռան վաղուան լաւագոյն յոյսով: Չէ՞ որ այս օրերուն դաղթաչխարհի բոլոր բեմերուն վրայ մենք փառաւորեցինք Դաշնակցութեան անունն ու անորակտարած գործը:

Ահա անուն մը — Ղազարոս Քէչեխրեան: Ո՞վ չճանչցաւ մեր «ընկեր Քէչո»ն: Խարբերդի այս հայ ազատ գաւակը՝ սնած Ռ. Զարդարեաններու, Թլկատինցիներու, ընկեր Կարօներու չունչին տակ՝ ինքն ալ եղաւ «ուխտաւած» մը ու այդ ճամբուն մէջ ալ մեռաւ... Երկրին մէջ Դաշնակցական, յետոյ Ամերիկա: Կամաւոր 1914-18: Ցոյս, հաւատք, խանդավառ օրեր, ապա պարտութիւն եւ նոր բոյն այս հիւրընկալ ափերուն վրայ:

Ընկեր Քէչոին կատարած աչխատանքները եթէ միայն այստեղինը լման գրի առնուի, եթէ միայն Մարտկոցական չարժման օրերուն իր կատարած զոհողութիւնները արձանագրուին, բաւական են զայն բազմեցնելու անձնուէր Դաշնակցականի մը բազկաթոռին վրայ:

Ահա ուրիշ մը, ընկեր Լեւոն Գեղունի, (Գալանճեան), նոյնպէս Խարբերդի, որ խժդժօրէն սպաննուեցաւ 1944ի ապատագրական օրերուն Հալունուն բորենիներու կողմէ: Եր խոտասարդ, խանդավառ, բեմէ բեմ վազող, գրող եւ ապագայ խոստացող ուժ մը:

Եւ այս մէկը — Հայրապետեան Սարգիս — Տիգրանակերտցի — ծնունդով, հոգիով, մազմով Դաշնակցական: Իր տասը քիլոմեթր ճամբայ կը քալէր, կուսակցական ժողովին երթալու համար: Դաշնակցութեան բառարանին մէջ «չեմ կրնար» չկայ: Մեր պատուակալ Սարգիսին համար ալ այդ բառերը գոյութիւն չունէին... Ափսոս, անողոք հիւանդութեան մը ճիրանները տակ հալեցաւ, մաշեցաւ ու հատաւ: Միակ կտակն էր «Ցառաջ» մը եւ եռագոյն մը իրեն հետ թաղել:

Ահա, այս միւսը — ընկեր Կարօ Կիւճեան — աւելին՝ իր բուն անունով – ընկերվարական Կարօ, (այսպէս կ'որակէինք զի՛ըը): Պուսայի Մեծ Նոր դիւղէն: Մեր չրջանին ամէնէ եռանդուն ընկերն էր: Շատ մօտէն կը հետեւէր ընկերվարական դիտելիքներուն եւ կը սիրէր վիճել: Վիճաբանութեան պահուն իրերուն կը մօտենար տրամաբանօրէն: Քննութեան կ'ենթարկէր ամէնէն պարզ կարծուած հարցն այ: Ապացոյցներ կ'ուտէր պատերազմը եւ պատերազմի դրդիչները: Որ արհամարհանք ունէր բոլոր տեսակի դիկտատորներու հանդէպ, ինչ գոյնի ալ պատկանէին, կարմիր թէ դեղին: Իր համոզումով, միայն ընկերվարութիւնը կրնար իր լայնամիտ վարդապետութեամբ լաւագոյն ապագայ մը ապահովել մարդկութեան:

Պատերազմը խորապէս ատող ընկերվարական կարօն, զոհ գնաց աչխարհասասան պատուհասին: Մեռաւ զինուոր՝ պատուոյ դաչտին վրայ: Դեռ վիրջերս իր մարմինը բերին Լիոն, ուր իր ընկերները եւ բարեկամները փառաւոր յուղարկաւորութիւն մը կատարեցին:

Սա միւսը կր կոչուէր Արմենակ Թէպոյեան — Խարբերդի — եռանդուն, զոհաբերող: Եղաւ դիւնուոր, եղաւ գերի: Ապրեցաւ «Քան»ներու եւ «Սթալակ» երու կեանքը: Կրեց գերութեան բոլոր տառապանքները, բայց մնաց նոյն համոզուած, ընկերասէր, հաւատաւոր Դաշնակցական: Գերութեան մէջ երբ բացառիկ աուիթներով հոս ու հոն քանի մը վայրկեանի կամ ժամու համար իրարկը դտնէինք, ուրիչներէն կը խօսէին այլ նիւթերու չուրջ — ընտանեկան հոգերու, օրուան տաժանին, մեր անստոյգ վիճակին չուրջ — Արմենակը, հարցնես այդ հոգերը չունէր, այդ ցաւերը չունէր: Ան խելքը միտքը Դաշնակցութիւնն էր: Մեր հասակակից ընկերներն էին:

Իր չար բախտին, ընտանեկան պատմութիւն մըն էր որ գլուխ կերաւ:

Արմենակը մնաց հոն՝ Stalag XI A ի ցուրտ եւ անշուք գերեզմանատունը: Ընկերները իր յիշատակը յաւերժելու համար իր լուսանկարը տեղա –

«ՅԱՌԱՋ» ԹԵՐԹՈՒՐԸ (52)

ՓՈՐՈՇ ԼԵՌՈՒՆ

ԳԼԽԱՎ ԱՌ.

ՏԱՐՈՆ

Մասի մեր Սարգիս տատն ասում էր, եր մի ուրիշ բանը չես կարող անել, գնում ես ախտ տեղը ծառայելու։ Ես էլ եմ գնում, բայց ծառայելու համար չեմ գնում, այլ որ ինձ ուրիշ տեղ չեն ընդունում։ Ես ինձ համար գնում եմ, որ ինձ կերակրեն, հագցնեն, ոտքերիս կոշիկ տան, որ գնամ դպրոց։ Ես ուզում եմ սովորել, որ մեծ մարդ դառնամ, ինչպես հայրս էր ասում։ Ես ուզում եմ գրել, կարդալ, հաշվել սովորել, որ հետո կարողանամ ինձ համար գրել նամակներ, որ ոչ ոք չկարդա։ Ես ուզում եմ ճանապարհորդել, տեսնել ուրիշ երկրներ, ուրիշ ժողովուրդներ, որ հետո գրեմ իմ ճանապարհորդության մասին։ Ես ուզում եմ ինձ համար գրել, որ ոչ ոք չկարդա։ Ես ուզում եմ ինձ համար գրել, որ ոչ ոք չկարդա։

Ես ուզում եմ ինձ համար գրել, որ ոչ ոք չկարդա։ Ես ուզում եմ ինձ համար գրել, որ ոչ ոք չկարդա

մար, ժողովուրդը փրկելով բռնաբարող եւ անարդար կարգուսարքէ մը :

★ Ապահովութեան Նորհուրդը որ տակաւին փարիզ կը գտնուի, բացառիկ ժողովի հրաւիրուած էր երէկ առաւու, քննելու համար այս նոր տագնապը, որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Ծայր Արեւելքի մէջ: Ժողովականները ցրուած են Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի մէջ, եւ նախատի հրաւիրուեցան նախաճեռնութեամբ ամերիկեան պատուիրակին որ Նիս կը գտնուէր եւ անմիջապէս փարիզ վերադարձաւ: Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ պատուիրակները այն տեսակէտը ունին թէ Հոլանտայի կատարած գործողութիւնը վտանգ մըն է խաղաղութեան համար: Իսկ Հոլանտայի կառավարութիւնը ներքին խնդիր կը նկատէ այս գործը: Մնկի հոլանտական պատուիրակը 100000 կը հաշուէ իրենց զօրքին թիւը, իսկ 300 հազար հոգի տեղացիները: Եւ կ'ըսէ թէ զինադուլը խզելու հարկադրուեցան, որովհետեւ «ինտոնեզիոյ ահաբեկիչները անկարելի կը դարձնէին որեւէ համաձայնութիւն »:

Սոֆիայի մէջ կը փառաբանեն

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Պուլկարիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. ժողովը բացուեցաւ կիրակի օր, Սոֆիայի մէջ: Այս առթիւ վարչապետը, Կէորկի Տիմիթրով, ճառ մը խօսեցաւ որ տեւեց վեց ժամ :

Ճառախօսը փառաբանելով Չինաստանի կարմիրները յաղթանակը, յայտարարեց թէ համաշխարհային ուժի նժարը այժմ դարձած է ի նպաստ Խ. Միութեան, թէ ոչ Անգլիոյ, ոչ ալ Ամերիկայի ժողովուրդը պիտի օգնէ իրենց կառավարութեանց, եթէ պատերազմ յայտարարուի Խ. Միութեան դէմ, թէ Մ. Նահանգները ի զուր կը ցուցադրեն իրենց հիւլէական ռումբը եւն.: Ցեւտոյ խօսելով քննադատեց մառէչալ Թիթօն, որ «կը տկարացնէ ժողովրդավար ճակատը երկերես եւ կոչտ ազգայնականութեամբ , հետզհետէ հեռանալով Խ. Միութենէն. բայց Եուկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութիւնը այդ երկիրը պիտի վերադարձնէ դէպի Խ. Միութիւնը եւ ժողովրդապետութիւնները »:

Տիմիթրով (66 տարեկան), Անգլիան ներկայացուց «իբրեւ երկրորդ կարգի պետութիւն մը որ դերմանի ֆաշականութենէն փրկուեցաւ Խ. Միութեան կողմէ եւ հարցուց.— « Բրիտանական նախարարներէն ո՞վ կրնայ իր ժողովուրդը ոտքի հանել Խ. Միութեան դէմ » :

★ Չինաստանէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, կարմիր բանակը հաղիւ 60 մղոն հեռու է Նանքինէն (մայրաքաղաք): Կ'ըսուի թէ 32.000 զինուորներ սողոսկած են գլխաւոր ամրութեանց մէջ: Զանկ Քայ Շէք աճապարանքով կը համախմբէ իր ուժերը, դերադոյն դիմադրութիւն ըլլոր ձեւլու համար: Հիւսիսային Չինաստանի մէջ պաշարուած է Թիէնցինը: Փէքինի վիճակն ալ յուսահատական է :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁԱՓՈՆի ժողովուրդը պիտի զրկուի մը քաղաքական իրաւունքներէ, դառնալու համար «արհեստանոց մը Ասիոյ համար», համաձայն ամերիկեան հրամանատարին կարգադրութեան: Կը նշանակէ թէ պիտի արգիլուին գործադուլները, քաղաքական խլրտումները եւ մասնաւորապէս համայնավարական շարժումը :

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը արգիլեց նաւային երթեւեկը Պելոպոնէսի ծովեզերքին հինգ մղոն հեռու: Դիմադրող նաւերը պիտի խորտակուին: Կ'ըսուի թէ 3000 ապստամբներ պաշար կը ստանան ուղղուեցաւ մի քանի օրէն :

ՎԵՑ ԱՄԻՍ բանտարկութեան եւ 500.000 ֆր. տուգանքի դատապարտուեցաւ ամերիկական գերդաստանի մը չառաւիղը, կոմս Ռոմանոն որ լա Ռոշֆուքօ, որ մէջնորդ հանդիսացած էր երկու յարկաբաժիններու վաճառականութեան համար, մէկէն 1.500.000, միւսէն 2.200.000 ֆրանք «ռըիռիզ» պահանջելով :

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՂ ճառ մը խօսելով իր կազմակերպութեան համագումարին փակման առթիւ, ուսումնասիրած ազատութիւն պահանջեց Արտաքին քաղաքականութեան մասին ալ խօսելով, առաջարկեց դաշնակցային պետութեան վերածել Գերմանիան: Կը վախնայ որ կեդրոնացեալ Գերմանիա մը իր ճակատագիրը կապէ Խ. Միութեան, դառնալով նոր սպառնալիք մը խաղաղութեան համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ պետական կազմակերպութեան մասին ծանր անհամաձայնութիւն մը ծագեցաւ Ֆրանսական եւ ամերիկեան հրամանատարութեանց միջեւ: Վէճը երկար պիտի տեւէ, եթէ փոխադարձ զիջումներ չըլլան: Այս չրջանը ունի 45.000.000 բնակիչ:

ՅՈՒՐՏԸ վերսկսաւ Փարիզի մէջ: Կը կարծուի թէ ջերմաչափը —6ի պիտի իջնէ այս չաբթու: — Զիւնամրրիկ մը պայթեցաւ Նիւ Եորքի մէջ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՄՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ.— 5 Յունուար , Չորեքչաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սիմֆոնիա Variétés մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել Ճարպուրեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սարգիսեան Ցակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine և H. Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ ԵՒ 28ԻՆ ԵՐԵՒՇԱԲԹԻ ՕՐ ,
ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

Լէյլա Պեհրխաան

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

Դեկտեմբեր 3էն 23 GALERIE ANDRÉ WEIL
26 Ave. Matignon, Paris
ՓԱԿ Է ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐ ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ, ժամը 2էն 10, 4 rue Greze, métro Trocadéro:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու անդամները :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Տօնածառը՝ 25 Դեկտեմբեր , Շաբաթ օր ժամը 4էն կէսգիշեր, Մազնոյի մէջ: Գեղարուեստական ընտիր բաժինով: Պիտի ելոյթ նաեւ երգչախումբը:

Նուագախումբ եւ մատչելի պիւֆէ: Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողները եւ համակիրները: Մախսերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք :

ԾՆՈՒՆԴԻ ԽՆՋՈՑՔ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապոյտ Ափի Սէնթ Աննի մասնաճիւղի ֆրանսական Ծնունդին առթիւ կազմակերպած է, ընկերահամակրական խնջոյք մը, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին թաղին դպրոցին մէջ: Գեղարուեստական դեղեցիկ բաժին :

Կը բանախօսէ ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Պիտի ելոյթ Սէնթ Աննի Ն. Մ. երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

1949ի «ԳՈՑԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Շաբաթական պլոք, 22 Նոր նկարներով զարդարուած : Գինն 130 ֆրանք :

Կրնանք թղթատարով ուղարկել: Franco 150 ֆր. , Դիմել M. Keusseyanի 11 Place d'Aix, Marseille:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խաբերդի Աղնձի դիւղէն Ազնիւ Կօշկարեան: Պատերազմի օրերուն տեւնուած է Ֆրանսայի Արտէշ նահանգին մէջ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Լեւոն Արսլանեանի 2 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):

LA MÉDITERRANEENE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ
Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, դեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ , օղի եւ գաղանդեր :
Հեռաձայն PRO. 03-98

Օր. ԱԼԻՍ ԵՈՐԵԱՆ
Պ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
Ամուսնացած
Choisy le Roi 19 Դեկտ. 1948 Paris

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ.վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Բլիստափոր» խումբի անդամները, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Զաքար Կարապետեան կը փնտրէ Թալասցի Ցակոբ Քիւրէլեանը, որ Փարիզէն 1927ին մեկնած է Քուպա: Տեղեկացնել «Ցառաջ»ին: «Արմենիա»էն կը խնդրուի արտատպել :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆի ԱՆՏԻՊ քերթուած - ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (ապառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին. — 17 rue Damesme , Paris (13):

ՀԱՑԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աւանդապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց անդեղէնին տեսակէտով: Հայերուն Ֆրանսա գալէն ի վեր, անոնց կարգ մը մանադիտական անդեղէնները ընդհանրացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուեցան: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հասուցած խաղողէն: Բայց Հայերու նախասիրու - թիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն աղուոր բաները զոյս Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճաշակեն երկար տարիներէ ի վեր: Առանց կարգին է մանաւանդ «ՌՈՄ»ը, այս երկնաւուշ ըմպելի - ին, որ մշտնջենական արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ չաքարեղէգի թորումէն ստացուելով, հեչտահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱՒՏԱՐԳԵԼԻՔ մըն է՝ «կռիփ»ի եւ ցուրտէ յառաջեկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կարկամդակները եւ անուշեղէնները բուրումնաւէտող մըշ Ա. խառն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք « ՌՈՄ »: Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրաժեշտ ամէն յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար: Կը յանձնարարենք փնտռել 48°«ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն, որ իր ամենաբարձր աստիճան նին կը միացնէ չատ մխորժելի բոյրը:

ՍՊԱՍՈՒՀԻ (FEMME DE MÉNAGE) Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Այր ու կնոջմէ մը միայն բաղկացած հայ ընտանիքի մը մէջ աշխատելու համար, 30—40 տարեկան, գործունեայ հայ կնոջ մը պէտք կայ: Դիմել Mme. MARED, 149 rue de Montmartre Paris (2):

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ - թարթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի
68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33-22
Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:
ՍՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքները կ'ընդունինք contre remboursement

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Ունիք առաջնակարգ ժետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ :

ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆի ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ , ձեռակաւ աշխատանքով :

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար :

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

Imprimerie DER ARDUTIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.236

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ամգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 22 Décembre 1948 Չորեքշաբթի 22 ԴԵԿՏ.

ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5726—Նոր շրջան թիւ 1137 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՍՏԸ

ԲԱԽՏԱՒՈՐ ԹՈՒՐՔԻԱՆ...

Պոլսոյ վերջին Թղթաթերը չահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Թուրքեւամերիկեան յարաբերութեանց մասին, որ հետզհետէ կ'ամրապնդուի, չնայելու Թրումընի վարդապետութեան :

Դեռ անցեալ շաբթու էր որ Մ. Նահանգներու նախագահը տեղեկագիր մը յանձնեց խորհրդարանին, պարզելով Յունաստանի եւ Թուրքիոյ տրամադրուած օժանդակութեանց արդիւնքը :

Տեղեկագիրը յուսախաբութիւն կը յայտնէր Յունաստանի մասին, բայց գոհունակութեամբ կ'ողջունէր Թուրքիոյ մէջ ձեռք բերուած յաջողութիւնները : Մանաւանդ ռազմական տեսակէտով :

Այժմ Թուրք մամուլն է որ ցնծութեան կանչեր կ'արձակէ, ամերիկեան օգնութեան առաջին տարեդարձին առթիւ :

« Թրումընի վարդապետութիւնը » յայտարարուեցաւ 1947 Մարտին, բայց նոյն տարուան Դեկտ. 12ին էր որ Ամերիկա սկսաւ ռազմական պիտոյքներ ղրկել Թուրքիա :

Թուրք Թղթերը մանաւանդ կը չեշտեն թէ Ամերիկացիները այլեւս օտար չեն իրենց երկրին մէջ :

Այսպէս կ'ըսէին Գերմանիոյ մասին ալ, տարիներ առաջ, սկսելով Քայզեր Վիլհելմի օրերէն :

Ամէն պարագայի մէջ, այս անգամ ալ « բախտը բանեց Թուրք ազգին » :

Պատերազմը հաղիւ դադրած, Անգարա իր գլխուն վերեւ գտաւ նոր հովանաւոր մը, որ միայն զինամարժութեամբ չէր գոհանար, այլեւ յանձն կ'առնէր նիւթական միջոցներ տրամադրել, թէ երկրին տնտեսութեան զարկ տալու, եւ թէ բանակը զօրացնելու, արդիացնելու համար :

Ամերիկացի Թղթակից մըն է որ կը պարզէ մէկ տարուան ընթացքին եղած օժանդակութիւնները, չարք մը կարեւոր թերթերու մէջ : Օժանդակութիւն՝ թէ տնտեսական եւ թէ ռազմական :

Քանի մը թուանշաններ .—

Մէկ տարուան ընթացքին Թուրքիա ստացած է 200 փոխադրանաւեր, հարիւրաւոր հրասայլեր, հազարաւոր թնդանօթներ, մեծաքանակ ռազմական պիտոյք, մեքենաներ՝ ճամբաներու շինութեան համար, ռազմանիւթ, մեքենաշարժ միջոցներ փոխադրութեան համար, երկու օդանաւակիր եւ հարիւրաւոր որսկան օդանաւեր, չորս արդիական սուզանաւեր եւայլն : Եւ դեռ ուրիշ նաւեր կը սպասուին :

Թուրքիա ղրկուած ռազմական պիտոյքին արժէքը ոչ թէ 100 միլիոն, այլ մէկ միլիառ տոլար է, ինչպէս յայտարարեց ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան նախագահը :

Այս տեղեկութիւններէն վերջ, ամերիկացի լրագրողը ինքն ալ կը յայտարարէ, բարձրաձայն.

— « Ամերիկացին այլեւս օտարական չէ Թուրքիոյ մէջ : Ամերիկան ալ սրտանց կը բաժնէ Թուրքիոյ վճռական կամքը՝ դիմադրելու ամէն ամբոխութեան դէմ որ պիտի կատարուի որեւէ կողմէ ». (Խտուին կրճատուած)

Ուրիշ Ամերիկացի մը, Նիւ Եորքի անթելին դիմաւոր խօսնակը, քաղաքական տեսութեամբ մը կը բացատրէ թէ « Թուրքիան է Միջին Արեւելքի բանալին » :

Իր հաղորդած տեղեկութեանց համաձայն, Թուրքիոյ ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահը, զօր. Մաքսրայա վերջերս Իտալիա երթալով, խորհրդակցած է ամերիկացի բարձրաստիճան պաշտօնեաներու հետ :

Այս առթիւ կը խօսուի ծրագրի մը մասին, — զինուորական ընդհ. զօտի մը հաստատել Ճիպրայթարէն մինչեւ Թուրքիա եւ ապա ուրիշ զինուորական դաշինք՝ այդ ճամբուն վրայ հաստատուած երկիրներու հետ :

Ինչպէս խօսնակն ալ կը վկայէ, Մ. Նահանգներուն համար այժմ աւելի մեծ արժէք ունի Թուրքիան քան Չինաստանը : Հետեւաբար, չատ չեն տեսներ որեւէ օժանդակութիւն :

Թրումընի վարդապետութիւնը յայտարարուած տարին, ըսին թէ Մ. Նահանգները այս հսկայական զոհողութիւնները կ'ընեն յանուն ժողովրդավարութեան :

Մեր բոլորիս հասկցած ժողովրդավարութիւնը ցնորք չէ՞, երբ փոքր ժողովուրդներ կը զոհուին իրենց հայրենի ժառանգութենէն : Նոյնիսկ անոր նուազագոյն մասէն :

Շ.

Իսկ այս հաշիւները՞ր

Ինչպէս կը յիշուի, Փր. Ազգ. Ընդհ. Միութեան (Ազգ. Ճակատ) նախագահը Դեկտ. 9 թուակիր յայտարարութեամբ մը կը ծանուցանէր թէ ներքին նախարարին 1948 Նոյեմբեր 19 թուակիր հրամանով Դեկտեմբեր 7էն սկսեալ լուծուած է Միութիւնը : Միեւնոյն առեն Դեկտեմբեր 7էն սկսեալ մէկ ամիս պայմանաժամ տրուած է, հաշուեյարդարի ենթարկելու համար կազմակերպութեան գոյքերն ու առացուածքները :

Այս առթիւ հայրենակիցներ կը հարցնեն թէ ինչ եղած են կամ պիտի ըլլան ԹՐՔԱՀԱՅ ԴԱՏԻ Ցանձնախումբին եւ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵՒՆՑ գումարները, քանի որ այդ մարմինները կը գտնուէին Ազգ. Ճակատի ղեկավարութեան տակ, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Կը կարծենք թէ այս հարցումին պարտաւոր են պատասխանել հետեւեալ անձնաւորութիւնները եւ կազմակերպութիւնները, միեւնոյն առեն մի — ջոգներ ձեռք առնելով այդ գումարներուն ապահովութեան համար .—

1.— ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ, որ անձամբ մղում տուաւ Ներգաղթի Հանգանակութեան, իբրեւ կաթող. պատուիրակ եւ պատասխանատու Նախագահ Կեդր. Ցանձնաժողովին :

2.— ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ, որուն հովանաւորութեան տակ կը գտնուէր ներգաղթի հանգանակութեան կեդր. Ցանձնաժողովը :

3.— Պ. ԱՐՏԱԿ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ, իբրեւ նախագահ Ներգաղթի կեդր. կոմիտէին :

4.— Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ, նախագահ Թրքահայ Դատի Ցանձնախումբին :

5.— Պ. ՎԱՀԷ ԹՈՍՈՒՆԵԱՆ, գանձապահ Թրքահայ Դատի յանձնախումբի հանգանակութեան (թերեւս ալ ուրիշ գումարներու) :

★ *Հրապարակաւ ուղղելով այս հարցումը, առ այժմ զանց կ'առնենք հաշուական մանրամասնութիւնները :*

Ըսենք միայն որ չատ քիչ առիթներ ներկայացած են բուն Հայկ. Դատին համար ծախսելու այդ նպատակով հաւաքուած գումարները, որոնք անձեռնմխելի պիտի մնային, իսկ Ներգաղթի հաշիւները ...

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ վարձքի նոր օրէնքին առթիւ, Սէնի նահանգապետը վեց աստիճաններու բաժնեց Փարիզի թաղամասերը, արուարձաններն ալ առանձին, որպէսզի անոնց համեմատ որոշուին նոր վարձքերը : Երանի՛ անոնց որ պիտի կրնան լուծել այս գիտական եւ դասակարգային հաշիւները :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՑ արտաքին նախարարներուն, Պ. Ռոպէր Շումանի եւ կոմս Սֆոր — ցայիառաջին տեսակցութիւնը տեւեց երկուքուկէս ժամ, Քանի մէջ, եւ չարունակուեցաւ երէկ : Երկու նախարարները համաձայնեցան որ կարելին փորձուի, աւելցնելու համար երկու երկիրներուն առեւտուրը : Անշուշտ քաղաքական խնդիրներու մասին ալ խօսած են, սկսելով Ատլանտեան դաշինքէն եւ իտալ. գաղթավայրերու հարցէն : Իրարկէ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ երկու նախարարները միջոցներ պիտի գտնեն, որպէսզի ապահովեն Մ. Նահանգներուն հաւանութիւնը՝ Իտալիոյ յանձնելու համար ափրիկեան Տրիպոլոյ խնամակալութիւնը : Ֆրանսա համաձայն է Իտալիոյ պահանջներուն, իսկ Անգլիա վերապահ՝ ռազմագիտական պատճառներով :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿՌԻԻՆԵՐԸ կը չարունակուին Նանքինի շրջանին մէջ : Ազգայնական Չինաստանի վարչապետը, Տոքթ. Սուն Ֆօ, նոր գահլիճ մը կազմելով, յայտարարեց թէ կռիւը պիտի չդադրի, մինչեւ որ կարենան պատուաւոր հաշտութիւն մը ապահովել : « Անմիջապէս անձնատուր պիտի չըլլանք, ինչպէս կը թելադրեն ոմանք : Այդ պիտի նշանակէր խորտակել հակարոլշեւիկ պայքարը եւ դառնալ երկրորդ Լեհաստան մը կամ Չեխոսլովաքիա մը :— Վերջին լուրերու համաձայն, կարմիրները նոր յաղթանակներ չհամած են եւ Թիէնցին վտանգուած է : Երկու ազգայնական զօրավարներ սպանուած են իրենց զինուորներուն կողմէ :

Բուռն վիճաբանութիւններ Ազգ. Ժողովին մէջ

ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՅՆԴԻՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Ինչպէս դրած էինք, Ազգ. Ժողովը երկուշաբթի օր սկսաւ քննել 1949ի ելմտացոյցը : Առաջին նիստը տեւեց 18 ժամ : Երէկ աւելի բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, մանաւանդ պատգամաւորական ուղղակի տուրքերու 10 % եւ արտադրութեան տուրքին 20 % յաւելման առթիւ : Ելմտական յանձնաժողովը մերժած էր առաջինը, կառավարութեան ձգելով ուրիշ միջոցներ գտնել, բացը դոցելու համար : Վերջին պահուն երկու կազմերը քաշուեցան, որպէսզի միջին ճամբայ մը գտնեն, 50—60 միլիառ ֆրանք ճարելով :

Առաջին օրուան վիճաբանութեանց ընթացքին, ելմտական յանձնաժողովին տեղեկաբերը, պ. Պառանժէ բացատրեց թէ « Ֆրանսայի համար էական է ամերիկեան օգնութիւնը (Մարշըլի ծրագիրը), բայց նոյնքան էական է արժանի հանդիսանալ անոր » : Ցետոյ դիտել տուաւ թէ ազգայնացուած ճարտարագործութեանց մատակարարը — թեան բարելեղոմը յառաջ տարուած չէ անհրաժեշտ վճռականութեամբ : Ըսաւ թէ կարգ մը ազգայնացուած գործարաններ ճշմարիտ աւատապետութեանց վերածուած են :

Ուրիշ ժողովրդական (M. R. P.) երեսփոխան մը, Ժան Մառի Լուվէլ, կուսակից կառավարութեան եւ տեղեկաբեր ճարտարագործական արտադրութեան Ցանձնաժողովին, յայտարարեց թէ չնորհիւ Մարշըլի ծրագրին Ֆրանսա ի վիճակի է արհեստակործօրէն բարձր կենցաղ մը վարելու : Ցետոյ թուաբանական խաղ մը փորձելով, ըսաւ թէ սպառումը չարաթական 50 ժամ աշխատանք կը պահանջէ, բայց իրականին մէջ չարաթը հաղիւ 43 ժամ կ'աշխատին : Վերջապէս դանգատեցաւ թէ ելմտացոյցին մէջ նախատեսուած գումարը բաւական չէ, վերաշինութեան ծրագիրը գործադրելու համար :

Ուրիշ երեսփոխաններ ալ դիտել տուին թէ մօխուանները տեղի կ'ունենան ազգայնացած հատուածներու եւ ընկերային ապահովագրութեան մէջ : Վարչապետը պատասխանեց թէ օրէնքը թոյլ չի տար միջամտել այդ հաստատութեանց մատակարարութեան : « Ուրեմն պիտի առաջարկենք որ բարելեղոխք օրէնքները » : Գիշերային նիստին մէջ, վարչապետը, որ միեւնոյն առեն ելմտական նախարար է, բացատրեց թէ ներկայ ելմտացոյցին ծախքերը այնքան բարձր չեն որքան 1938ին, երբ նկատի առնենք դրամին արժէքը :

ԵՐԵՍՓոխԱՆ ՄԸ.— Ձեր բոլոր նախորդները այդպէս կ'ըսէին, բայց օրը օրին ապրեցանք : Այսօր 400 միլիառ ֆրանքի յաւելուածականտուրքը կը պահանջէք մեզմէ :

ՆԱԽԱՐԱՐԸ.— Ոչ, 135 միլիառ ֆրանք :

ԵՐԵՍՓոխԱՆԸ.— Երկու տարիէ ի վեր կը խօսուի աղբայնացուած հաստատութեանց բարեկորոգման եւ խնայողութեանց մասին :

ՆԱԽԱՐԱՐԸ.— Երկու տարիէ ի վեր 5709 ելմտական պաշտօնեաներ արձակուած են :

Ուրիշ երեսփոխաններ ալ գանգատեցան թէ մեծ խնայողութիւններ չեն կատարուած :

Առաքեալք Ապտուլլահի դէմ

Եգիպտոսի թերթերը կը գրեն թէ Արաբական Դաշնակցութիւնը վճռական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, եթէ էմիր Ապտուլլահ Հնդկաստանի Անդրյորդանանի : Այդ պարագային պիտի ջնջուի նաեւ 70.000 սթերլինի տարեկան նպաստը :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Իրաքի պատուիրակութիւնը չէ յաջողած համոզել Ապտուլլահ թագաւորը, որպէսզի հրաժարի իր ծրագրէն. բայց կրցած է յետաձգել տալ այդ որոշումին գործադրութիւնը :

Ուրիշ հեռագիրներ կ'ըսեն թէ Անդրյորդանի թագաւորը կ'ուզէ հաշտութիւն կնքել Հրեաստանի հետ : Ամերիկեան դործակալութեան մը թղթակիցը երկուշաբթի օր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է թագաւորին հետ, որ ըսեր է թէ « ժամանակը եկած է խաղաղօրէն լուծելու Պաղեստինի խնդիրը : Հակառակ միւս արաբ ազգերու բռնած դիրքին, թագաւորը կը հաւատայ մօտալուտ հաշտութեան մը : Եթէ, հակառակ իր ջանքերուն, արաբական պետութիւնները մերժեն ընդունիլ Անդրյորդանանի եւ Պաղեստինի միացումը, « ինք պիտի չզոհէ Պաղեստին ապագան : Իմ բանակս Պաղեստին կը գտնուի արդէն եւ ոչ մէկը կրնայ դուրս հանել զայն : Կը կարծեմ թէ Արաբները պիտի չկռուին իրարու հետ, Հրեաներուն հետ կռիւը վերջացնելէ առաջ » :

Թագաւորը միեւնոյն առեն յայտնած է թէ նոր միւֆթի մը նշանակած է Երուսաղէմի համար, փոխան Հաճ Ամին Հիւսէյնի որ Պաղեստինի Արաբներու առաջնորդը կը համարուի 25 տարիէ ի վեր : Հաճ Ամին հովանաւորն է այն կառավարութեան զոր կազմեցին Պաղեստինի Արաբները

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՄԵԾՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Ա.— ԱՐԱԲ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒ ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

Միջին Արեւելքը, մանաւանդ Սուրիան եւ Լիբանանը մեծապէս շահագրգռող այս հրատապ հարցը, լրագրական պղտոր զրոյցներու չընկնելու համար, այսօր՝ պաշտօնապէս սեղանի վրայ կը դնուի Անդրյորդանանի երիտասարդ թագաւորին կողմէ։

Արդարեւ, հեռագրական գործակալութիւնները արձագանգ հանդիսացան խիստ յատկանշական լուրի մը, որուն համաձայն երիքօվի մէջ դումարուած ժողովի մը ընթացքին, Պաղեստինի արաբ վարիչները պահանջած են Պաղեստինի կցումը Անդրյորդանանի, ու վերջապէս հռչակած՝ Ապտուլլահ թագաւորը։

Միւս կողմէ, Անդրյորդանանի խորհրդարանը իր կարգին, 13 Դեկտեմբերի իր վերջին նիստին, միաձայնութեամբ կը վաւերացնէ կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը, որ «կը կայանայ կարճ ժամանակի մը մէջ իրականացնել արաբական Պաղեստինի կցումը՝ Անդրյորդանանի թագաւորութեան»։

Անդրյորդանանի այս որոշումը սակայն, բուռն հակազդեցութիւն մը ստեղծած է արաբական միւս երկիրներու մէջ։

Մանաւանդ եգիպտական, սուրիական ու լիբանանեան մամուլը բուռն յօդուածներով կը քննադատէ «Անդրյորդանանի վեհապետին անջատողական ու հակարաբ քաղաքականութիւնը»։

Ազամ փաշա, Արաբական Դաշնակցութեան ընդհանուր քարտուղարը, լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին պաշտօնապէս հաղորդած է իր ենթ որոշումը,— երբեք չճանչնալ Պաղեստինի կցումը Անդրյորդանանի։

Անցողակի յիշենք, որ Արաբական Դաշնակցութեան որոշումով, անցեալ Հոկտեմբերին, կազմուած էր «Արաբ Ազատ կառավարութիւն» մը կազայի մէջ, Պաղեստինի Ազանաւոր Մուֆթիին գլխավորութեան տակ։

Ապտուլլահ թագաւորը միշտ վերապահ դիրք մը բռնած եւ մերժած էր ճանչնալ այս կառավարութիւնը։ Բոլոր նշանները ցոյց կուտային թէ երբեք չէ հրաժարած Մեծն Սուրիոյ ծրագրէն։

Մեծն Սուրիոյ կամ Արաբ Դաշնակցային Միացեալ պետութեան մը ծրագիրը նոր չէ։ Նոյնպէս, այս դաղափարը էմիր Ապտուլլահի գահակալութենէն չսկսիր։ Ան ծնունդ առած է Օսմանեան կայսրութեան հոգեվարքի շրջաններուն, երբ ամբողջ արաբական աշխարհը, գէն ի գեմին՝ Հիճազի թագաւոր եւ Մէքքէի Շէրիֆ Հիւսէյնի գլխաւորութեամբ, ապստամբութեան դրօշն էր պարզած Թուրքիոյ դէմ։

Առաջին ընդհ. պատերազմի սկզբնական շրջանին թուրքեւգերման բանակները ամբապնդ կեդրոնացած՝ Սուրիոյ եւ Պաղեստինի մէջ, տեւականօրէն կը սպառնային Մեծն Բրիտանիոյ կայսերական ճամբաներու չէզերակին՝ Սուէզի ջրանցքին։ Մերձաւոր Արեւելքի այս անկիւնին մէջ, Դաշնակիցներուն զինուորական դիրքը համեմատաբար աւելի տկար, մեծապէս կը բարելաւուէր, եթէ արաբական ընդհանուր եւ զօրաւոր ապստամբութիւն մը թիկունքէն զարնէր թշնամի բանակը։

Այս ծրագրին արագ իրագործման համար, Մեծն Բրիտանիոյ կառավարութիւնը Եգիպտոսի իր լիազօր ներկայացուցիչներու միջոցաւ, կը բանակցի Հիճազի թագաւոր՝ Շէրիֆ Հիւսէյնի հետ։

Այս վերջինս 14 Յուլիս 1915 նամակով մը, ուղղուած՝ Մաքքը Սթօրսին, հետեւեալ ձեւով կը բանաձեւէր իր պահանջները.—

Ա.— Ճանչնալով Անգլիոյ կողմէ, ամբողջ Արաբական երկիրներու անկախութեան, որոնց սահմանը հիւսիսէն՝ պիտի պարունակէ Ատանա, Մերսին, Մուսուլ նահանգները, Արեւելքէն՝ պիտի տարածուի մինչեւ պարսկական սահմանը, Հարաւէն՝ դէպի Հնդկական Ծով, եւ Արեւմուտքէն՝ Միջերկրական, Ալեքսանդրէթիոցէն մինչեւ Սուէզ։

Բ.— Մեծն Բրիտանիոյ հաւանութիւնը, խալիֆայութիւնը արաբ վեհապետի մը փոխանցելու համար։

Գ.— Պաշտպանողական դաշինք մը, 15 տարի պայմանաժամով։

Դ.— Կողմերէն մէկուն օգնութիւնը, յարձակման ենթարկուած կողմին, պէտք է ըլլայ՝ նախապէս կնքուած համաձայնութեան մը հիման վրայ։

Հեռատես քաղաքագէտ մը, Շէրիֆ Հիւսէյն այս վերջին առաջարկով կ'ուզէր կանխել ամէն պարտադրանք, որ զինքը մղէր ընդունիլ Անգլիոյ օժանդակութիւնը, զինուորական եւ քաղաքական դրաւման մը փոխարէն։

Սըը Հէնրի Մաք Մահոն,— Գ. Սթօրսին յա-

Արջ Պետրոս

Սիրելի Պետրոս, մահուանդ քառասունքի առթիւ հարկ եղաւ, որ այցի գամ Թարմ դերեզմանդ։ Ողջ օրը բնութիւնն է ալիս յուլօրէն ու թրջում առանց այն էլ սառն դերեզմանդ։ Ցուրտ է դուրսը եւ վիշտ հոգուս մէջ։

Ի՞նչ ունայն է կեանքը։ Եչէկ դեռ ողջ էիր եւ համակ կրակ, այսօր անշէջացած մի զանգուած, կենդանի մէկ յուշ։

Դո՛ւ, զաւակ, հօրից հայ, մօրից ռուս, ծնած Սիբիրի խորքերում, հասակ նետած վեհ Արարատի ստորոտում՝ Իգդիրում, ամմահ Ակայոնեանի հայրենակից, չկաս այսօր։

Հայրդ՝ Հայրապետը, հերոսնել ի չքեղ կարաւանի՝ Սարգիս Կուկունեանի խմբից, քաշից Հայոց բիւր վշտերի ծանր բեռը կուռի դաշտում, յետոյ Սիբիրի սառաչունչ տունդրաներում։ Դու, նրա խրոխտ զաւակը, արժանի յաջորդը եղար հօրդ։ Դեռ պատանի հասակից ապրեցար ողջ ողբերդութիւնը մեր պատմութեան։ Հազիւ աղուամազը դէմքիդ, կամաւոր գրուեցար 1914ին մասնակցելով ամպրոյն մեր ճակատագրի անիւը փոխելու գործին։ Ամէն տեղ ո՛ւր կռիւ, կռակ, արիւն կար, դու այնտեղ էիր։ Քո վիթխարի հասակը, սար զա՛ դուածը, հաստատում բաղուկներդ միշտ մատնակից եղան 1914—1920ի մեր ողջ ողբերդութեան եւ հերոսական ոդոլումներին։

Ցիշո՞ւմ ես Թրքահայաստանը, յիշո՞ւմ Սարդարապատը, երբ Թուրքը կրնկակոխ էջմիածնի դռների առջեւ ոռնում էր ու Հայոց աբիւնաքամ մարմինը յօշոտում։ Ցիշո՞ւմ ես ինչպէս մեր ժողովուրդը, ազատ այսօրուայ կարմիր բորենիներ-ը, մէկ մայրդու պէս ծառացաւ Թուրքի դէմ, ինչպէս մի խումբ Հայեր մահը հեղնելով խոյացան Թուրքերի դազազած բանակներ-ի վրայ։

Ցիշո՞ւմ ես նաեւ քեզ, մոռացած քո եսը, անվախ, հայրենիքի փրկութեան անշէջ կրակը հոգուդ մէջ, զարկիր առանց յողնելու, խիզախեցիր ընկերներիդ հետ, մեր յաղթանակը ապահովելու համար։

Ցիշո՞ւմ ես քանի քանի անգամ մահը աչքերիդ առջեւ, դուհի դիմացիր Սարդարապատում ու քանի անգամ Թուրքը յուսահատ փորձեր արեց ձեզ ժանեւլու։

Ցիշո՞ւմ ես հապա, ճակատագրական այն վայրկեանը, երբ վիրաւոր ընկաւ ձեր հրամանատար կրակի առաջին գծում եւ ոչ ոք համարձակեցաւ նրա մօտենալ։ Դու, միայն դու, քո հերակլեան հասակով, խիզախեցիր դէպի թշնամու դիծը ու ուսերուդ վրայ առած, արնաքամ հրամատարդ ազատեցիր ստոյգ մահից։ Սարդարապատի պատմական, Լէո իրատեան բանակի ամենախիզախ կռուողներից մէկը էիր, թերեւս առաջինը։

Տարօրինակօրէն համեստ էիր, երբ խօսում էին Սարդարապատի մասին։ Ի՜նչքան վիրաւորւում էիր, երբ խօսում էին այդ օրերի քո արածների մասին։

Հապա՛ յիշո՞ւմ ես Սարիղամիշը 1920ին, երբ լեռնեան գործակալները եւ մի խումբ ստրուկ Հայեր դաւեցին մանուկ Հայաստանի հանրապետութեան դէմ, դու եւ մի քանի հոգի քեզ պէս հայրենասէր սպաներ, մնացիք ձեր դիրքերի վրայ, արհամարհելով խուժանը «կարմրած» ու յաղթելիք ձեր կամքի չնորհիւ։

Ցիշո՞ւմ ես ինչպէս թուրքերը չընջապատեցին ձեզ՝ մի քանի հոգուդ, ինչպէս դու մինակմնացած, ամաչուած ընկերներից՝ դիրքի մէջ, երկար կռուեցար թշնամու դէմ, ինչ հոգի սպանելուց յետոյ, միւսները փախան եւ երբ միացար ընկերներիդ, երեխայի միամտութեամբ, մոռացած հերոսական արարքդ, ասացիր։

— Բա՛, տեսա՞ք, տղերք, այս չանորդի Թուրքերը ուզում էին ինձ սպանել, ինձ՝ «Արջի»։

Ի չքան համեստ էիր, մինչեւ իսկ չէիր նկատում քո կատարած հերոսութիւնները։

Ո՞րը յիշեմ, որի՞ մասին խօսեմ, այնքան շատ են եւ այնքան տպօր է իմ գրիչը։

Հելոս եր չատ է ունեցել մեր պատմութիւնը, սակայ՝ քիչերը բոլ հերոսներից հերոսացել են մեր պատմութեան էջերում։ Անողոք է կեանքը եւ ճակատագիրը։ Երբեմն նուազ հերոսները աւելի են անուն վաստակում քան աստուածային անշէջ կրակը իրենց հոգիներում կրող մարտիկները։ Դու փառք չորոնեցիր, գործը, քո բաժին մասնակցութիւնը բերելը հայկական ազատամարտին քիչ աւելի էր հետաքրքրում քան անունը։

Հապա, յիշո՞ւմ ես քո տառապանքը ու բողոքը, որ անմահ մացիր հայութեան, ամենահերոսական, զանգուածային, խիզախ ճակատամարտէն, Փետրուար 18ի ժողովրդական խոյանքէն։ Ընդվզում էիր որ դու, Արջ Պետրոսդ, անմահ մացիր այդ կռուի, չկարողացար կոտրել կարմիր դահիճի ձեռքը։ Սիրտդ կոտրած անցար արտասահման, Մասիսի ու Արաքսի, Իգդիրի եւ Բեւեանի, Հայաստանի եւ նրա ժողովուրդի մշտավառ եւ ամոռանալի կարօտը սրտիդ մէջ։

Կռիւ կար այդ օրերին Ցոյների եւ Թուրքերի մէջեւ։ Դու անվարան միացար Ցոյներին Թուրքին դէմ, այ՛տեղ եւս վեհօրէն կատարելով քո պարտականութիւնը։ Ինչ գուրգուրանքով մօտեցար գաղթական խլեակներին, ինչ դաժանութեամբ խարանեցիր թշնամին եւ ինչ սիրով հոգացիր մեր տարագիր բազմութիւնները։

Ճակատագիրը խելառ, քեզ հալածեց չարունակ, ինչպէս բոլոր ազատատենչ հոգիները եւ դու ուսրեցար Ֆրանսա։ Զկային Հայոց աշխարհը, Արարատեան դաշտը, Մասիսը, Արաքսը, Երեւանն ու Իգդիրը, Բարթողեան լեռները։ Տակաւին, հալածական, քո հոգի միացար Փարիզի գործարանների ժուխի հետ համընթաց։ Օրուայ առօրեան կլանեց քեզ, սակայն դու մնացիր միշտ կապուած մեր դժբախտ եւ կիլի ճակատագրի հետ։ Այստեղ մեր հանդիսումների ժամանակ դու միշտ մացիր պատկէրի վրայ։ Ուր որ դու կայիր՝ վստահ էինք մեր յաջողութեան։

Ցիշո՞ւմ ես, ինչպէս Հայոց սպարապետ Նազարբէկեանը ասում էր.— «Այն ճակատում, ուր Արջ Պետրոսը կայ, ապահով եմ որ վտանգ չի պատահի մեզ»։ Այդպէս էիր դուն։

Ցիշո՞ւմ ես Փարիզի մեր մէկ տօնակատարութեան ինչպէս բոլշեւիկ ստահակներ եկել էինհանդէսը խանգարելու, ինչպէս դու հաւի վառեակներ-ի պէս ինքնաքանչիւրի օձիքից բռնած սանդուխներից վար էիր գլորում եւ «հերոսները» համարձակութիւն չէին ունենում վրադ յարձակուելու։

Ցիշո՞ւմ ես ինչպէս մէկ օր Պանեէոյի մէջ կազմակերպել էինք հրապարակային դասախօսութիւն Մ. Հայաստանի մասին եւ «կարմիր եղբայրները» Փարիզից եւ չընջանեներից եկել էին յատուկ դիտումով խանգարելու։ Ի՞նչպէս քո վիթխարի հասակը ցցուած դրան առջեւ չչմայրել էր իրենց։

Ցիշո՞ւմ ես ինչպէս փոքրիկ մէկ փորձ արին

Այս բանակցութեանց ընթացքին, որոնց յաջողութեան մէջ մեծ դեր մը ունեցաւ դեղապետ Լորընս, Անգլիա յանձն կ'առնէր կազմութիւնը կառավարութեան մը, որ իր խորքին մէջ օժտուած ըլլար արաբ ազգը ներկայացնելու յատկութիւններով։

Բայց Անգլիա, խոստանալով հանդերձ այս բոլորը, կարդ մը վերապահումներ կ'ընէր զորս կրնանք ամփոփել երեք կէտերու մէջ.—

Ա.— Անգլիա՝ իր գործելու ազատութիւնը կրնայ տարածել այնքան, որքան որ չեն վտասեր իր դաշնակից Ֆրանսայի կեանական շահերուն։

Բ.— Մեծն Բրիտանիա կ'ուզէ միջոցներ ձեռք առնել, Պասրայի եւ Պաղտատի վիլայէթներու պաշտպանութեան համար։

Գ.— Պիտի կրնայ զօրամասեր պահել Պաղեստինի մէջ։

Ճարպիկ բանակցող եւ նուրբ դիւանագէտ՝ Շէրիֆ Հիւսէյն, պատերազմի բերումով, Անգլիոյ դէմ ստեղծուած դժուարութիւններէն օգտուելով, կը ջանար առաւելագոյն չափերը ապահովել, ոչ միայն իր երկրին, այլ՝ ամբողջ արաբական աշխարհի համար։

Բանակցութեանց վերջ մը տալէ առաջ, նախ. իր չուլջ կր հաւաքէ, բոլոր արաբ իշխաններն ու աշիրհապետները, եւ անոնց ուժերովզօրացած, ամբապնդելէ վերջ իր քաղաքական դիրքը, կր վերսկսի բանակցութիւնները։

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի ՓԱՌՆ ՍԹԱԼԻՆԻ.— Հայաստանի նկարիչները ու քանդակագործները կը պատրաստեն ցուցահանդէս մը «Սթալինը եւ հայ ժողովուրդի վերածնունդը» նիւթի մասին։ Բացումը պիտի կատարուի 1949ին։ Պիտի տեսնուին Սթալինի կեանքը եւ յեղափոխական գործունէութիւնը, հնգամեակի ընթացքին ձեռք բերուած նուաճումները Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութեան եւ մշակոյթի զարգացման մէջ։

Նկարիչ Մհեր Աբեղեան կ'աշխատի մեծ կտաւի մը վրայ, որ կը պատկերացնէ Սթալինը, Շահումեանի եւ Սպանդարեանի հետ «Իսկրա» թերթի խմբագրատունը։ Գ. Ռուխեան կը պատրաստէ «Սթալինը ապստամբներու գործերու կոմիտէի մէջ» նկարը։ Յակոբ Կոջոյեանի աշխատութիւնը կը պատկերացնէ այն պահը, երբ Տուրուխանսկի աքսորավայրի մէջ Սթալին եւ Սպանդարեան լեզուներէն դասակ կը սորվին։

Նկարիչ Մ. Եսայեանի պատկերաշարքը նուիրուած է «Սթալինեան վայրեր» նիւթին։ Նկարիչ Աւետիսեանի նկարը՝ «Լենին եւ Սթալին Սմոլնիի մէջ», հոկտեմբերեան օրերուն։ Ե. Սեւակեանի, նկարը «Սթալինը, Մոլոթով եւ Միկոյեանը», նիւթին չուշ։ Ցուցահանդէսին համար նոր աշխատութիւններ կը պատրաստեն քանդակագործ Արա Սարգսեան եւ Սուրէն Ստեփանեան, ժողովրդական նկարիչ Մարտիրոս Սարեան եւ ուրիշներ։

Պետական հրատարակչականը լոյս է ընծայած Ի. Վ. Սթալինի երկերու հայերէն թարգմանութեան չորրորդ հատորը։

ժողովը խանգարելու եւ ոտք մէկ բունցքը սեղանին ալ իւնր սառեցրեց իրենց երակներում։

Այսպէս անվերջ, ո՞րը յիշեմ, որի՞ մասին պրեմ։

Հայրե՛ի լեռների չունչը կար քո մէջ, անխարդախ հաւատը մեր ուժին զրոյնուած էր ճակատիդ, անվարան կամքը ամբարուած հոգուդ մէջ... Այսօր դուն չկաս, վիթխարի հասակդ լքել է այս աշխարհը։ Զեմ հաւատում, կանգնած թարմ գերեզմանիդ առաջ, ինձ թուում է ուրիշն է այնտեղ ու դուն ողջ ես եւ հիմա կ'ներեաս քո պարթեւ հասակով ...

Վարդի թերթիկներ չեմ բերել ցանելու դերեզմանիդ վրայ, բայց խօսք ունեմ ասելու քեզ։

— Սիրելի Ա՛ջ, Հայոց երկրակամարը դեռ տրտնջում է օտարի կրունկների տակ, դեռ բարբարոս թշնամի ողջակիզում է մեր ժողովուրդը, բայց աղատութեան սրբազան կրակը ոչ այրեց քեզ, այրում է ապրող սերունդը եւ Հայոցդժբախտ ճակատագիրը մէկ օր կը փոխուի, դու ես քեզ պէտք չես այն ժամանակ հանդիստ կը պառկին իրենց յաւիտենական քունի մէջ։

ՀԱՑԱՍՏԱՆՑԻ

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆԿՈՎ, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 800 ՖՐԱՆԿՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆԿՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՑ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻՐԱՒՔԱՆՉԻՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ։ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԻ ՑԱՌԱՋԻՆ։

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՁԻՔ

ԵՐԿՔ ՇԷՆ, ԱՑՍՕՐ ԱՆՏԻՐ

Աքէնճի «Ազատ Օր»էն կը ֆաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները՝ Ալեքսանդրապոլսոյ մասին (Տէտէ Աղաճ).—

Ալեքսանդրապոլսոյ 8—900 անձ հաչուող հայութենէն այս օր մնացած է միայն 170 հոգի։ Շուրջ 350 հոգի, երկու տարուան ընթացքին հայաստան ներգաղթած են, իսկ մնացածներն ալ ատտահման մեկնած ու մաս մըն ալ երկրին զանազան մասերը փոխադրուած։ Այս օր, դաղութը իր մէջ դրեթէ աղքատ չունի, բացի 4—5 հոգիէ, որոնք ազգ. իշխանութեան անուկէն կը խնամատարուին։ Իսկ մնացեալները լաւ դիրքերու մէջ են եւ մաս մըն ալ բարեկեցիկ են։

Հելլէն բանակին մէջ ներկայիս ունինք 20 հայ զինուոր եղ, որոնց 15ը կը ծառայեն չրջանիս զանազան ազգապահ դունդերուն մէջ։

Հայ զինուորը ոչ մէկ ժամանակ դաւած է հելլէն հայրենիքին դէմ. ան՝ այսօր ալ իր ատիճանաւորներուն հպատմունքին եւ դնահատանքին արժանի կը ստանայ։

Հարցուցէք ոեւէ հելլէն սպայի, ան արդէն դովեստներով պիտի խօսի ձեղի հետ։ Հելլէն սպան միշտ կը փափաքի իր քով ունենալ հայ զինուորը եւ անոր կը վստահի ամենադժուարին պաշտօնները եւ զանազան խիստ դաղտնի եւ կենսական գործեր։ Որովհետեւ, վստահ է թէ՝ ան իրպարտականութիւնը գիտակցօրէն կը կատարէ եւ չուզեր ոչ մէկ ժամանակ իր ապրած եկրին հիմերը քանդել։ Հայը երբեք չուզեր ապերախտօրէն վարուիլ այն երկրի հանդէպ, հոն՝ ուր մեծցեր է ու չնչեր օդն ու ջուրը։

Ինչպէս ըսի, նեկայիս, դժբախտաբար չունինք ոչ մէկ միութիւն եւ կազմակերպութիւն, քաղաքիս մէջ։ Ունինք միայն եռանդամ ազգային իշխանութիւն մը, որ իր վրայ ծանրացող քաղաքիս զանազան գործերը եւ հոգերը կը տանի։ Ազգ. իշխանութեան միւս անդամները զինուոր են։

Նոյեմբեր 5ին, ուրբաթ, քաղաքիս նաւահանգիստը հասաւ Ա.Թ.Ք.ին, Թրակիոյ չրջանին համար ձեռնադրուած նորընծայ Շահէն քահանայ Գալայճեան եւ պատրաստեց խուռներամ հաւատացեալներու նոյ կայութեան։ Երկար տանէք ի վեր հոգեւոր մխիթարութեան կարօտ ժողովուրդը եկած էր եկեղեցի։

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԸՆԿԵՐՆԵՐ.— *Ամերիկայի մէջ յանկարծամահ եղած է ընկեր Տօնապետ Հուիլամտեան։ Ծնած էր 1872ին Մոլլու գիւղ (Մարբերդ)։ Ամերիկա գացած 1888ին։ 1896էն ի վեր մտած է Դաշնակցութեան շարքերուն մէջ եւ հիմնադիրն եղած է 5—6 կոմիտէներու։ Ունէր անցեալի շատ շահեկան յուչեր, սակայն ըլլալով քանքարաթափ, գրի չէր առներ դանոնք։ Փոխան ծաղկեպսակի եղած նուէրներէ դոյացած է 453 տոլար, որուն կէսը «Հայ Տուն» ծերանոցին, եւ կէսն ալ «Պէյրութի հայ ճեմարանին» ըստ ողբացեալ ընկերոջ ազգականի՝ Տ. Վ. Կարուկեանի փափաքին։*

ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ
«Ց Ա Ռ Ա Զ» ՆՈՒԻՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄԻԴ

ԶԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՃԷն

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԱ ՄԻՈՐԱ. (յատկազած).— *Անցեալ կիրակի լեցուն էր Մխիթարեանների սրահը, Դաշնակցութեան օրուան առթիւ։ Բացումը կատարուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով եւ ֆլանոական քայլերգով, Նոր Սերունդի կողմէ։*

Օրուան նախագահը, ընկեր Ս. Բրուտեան բացատրեց ոտնին իմաստը, չեչտելով ազատագրական պայքարներուն արժէքը։ Այս առթիւ հրաւիրեց նեկաները յարգել հերոսներուն յիշատակը, յոտնկայս։

Անմիջապէս սկսաւ մեր գեղարուեստական բաժինը։ Գովեցին մեր Նոր Սերնդականները իրենց աստասուիրութիւններով եւ մխիթարելով։ Իրենց կողմէ ընկեր Ե. Ադամեան ուղերձ մը կարդաց խորին չնորհակալութիւնը յայտնելով Հ.Ց.Դաշնակցութեան՝ «որ միակը մեղ հայ կ'ապրեցնէ օտար երկիրներու մէջ եւ միակը որ կը պահանջէ հայրենիքի ազատութիւնը եւ անկախութիւնը»։

Օրուան բանախօսը, Տիկին Ն. Քիւրքիճեան խորապէս յուղուած, դեղեցկօրէն պարզեց Դաշնակցութեան ծառայութիւնները եւ իր բոլոր ծանօթ ընկերներու քաջագործութիւնները, յանուն հայրենիքի ազատութեան։

Ժամակ խումբի կողմէ խօսեցաւ ընկեր Ց. Ամէմեան, իսկ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի կողմէ ընկեր Սերժ, որ արկածի մը պատճառով ուչ մնացած էր։ Ընկերը պարզեց Հ.Ց.Դ. անցեալի գործունէութիւնը եւ ներկայ պատասխանատուութիւնները։ Նոր Սերունդը ներկայացուց կենդանի պատկեր մը հայ փէտայիներու կեանքէն։ Շատ չայողդէին բոլոր դերակատարները եւ չերմապէս դնահատուեցան։ Կ'արժէ չնորհաւորել Նոր Սերունդի քարտուղարուհին Օր. Ե. Ադամեան որ միշտ կ'աչխատի փայլ տալ մեր հանդէսներուն, հայերէն սորվեցնելով Նոր Սերունդի անդամներուն։

Այժմ ձեռնադրուած են մեծ հանդէս մը տալու Կաղանդի առթիւ։ — Ց. Ամէմեան

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ.— *Դեկտեմբեր 11ի գիչերը St. Bernardի սրահին մէջ, կոկիկ բազմութեան մը ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ Հ. Կապոյտ Աչի երեկոյթը։ Մասնաճիւղի ներկայացուցիչին բացման խօսքէն վերջ, Աչուհիները պարեցին հայկական տարազով «Այսօր երկուչաբթի է»։ Նոր Սերունդէն Մարտիրոս Քառյանեան, ծափերու տակ երգեց Սուրիայէն հասած Հայու խանդավառութեամբ։ Ճիզմէճեան քոյրերը, Սիմոն Պարսամեան, Սիրուն Զաքրեանը հեզաճկուն, պար մը կատարեցին։ Դաշնակով իրենց կ'ընկերանար Օր. Քառէ, St. Bernardի Patronageին համակրելի տնօրէնուհին, որուն հրապարակաւ կը յայտնենք մեր չնորհակալութիւնը Հայերու հաղէպ իր ցոյց տուած համակրանքին համար։ Օր. Մարի Քառյանեանի մեներգէն վերջը, Աչուհիներ Ն. Շէհիրլեան եւ Հ. Ալաուրեան, արուեստական ջրհորի մը առջեւ, չատ չայողութեամբ կատարեցին պաղ աղբիւրի*

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (53)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ՏՈՐՈՍ

Եւ ինք մօտենալով Բարկէնի, Եւփիմէն դարձեալ իրեն յանձնեց պատասպարել վահանով, որ նետ մը, քար մը, վտանգ չհանէ։ Եւ սկսաւ իր երկու ընկերներով ապեղնաձեւ չրջան մը ընել անելանելի ժայռերուն վրայէն, որոնց անդունդները վտանգը չէր երեւար դիչեր աեեն, բայց կրնար եղեւակայուիլ՝ չատ ծանր կը չարժէինմեր ենթք անձերը, վասնզի երբեմն պէտք կ'ըլլար ոտք մը՝ ձեռք մը փոխելու համար հինդ տասը վայրկեան կեալ եւ խարխափել, վերջապէս ճամբուն վրայ ելան. հոն թէպէտ Կոստանդին կ'ուզէր ա ռաջ անցնիլ. բայց Թորոս անոր յանդգնութենէն կասկածելով ինք առաջ անցաւ, եւ երբ մօտեցաւ՝ ինչմարեց չորս հոգի որ պատ էչէն քիչ մը անդին պառկեր էին եւ անոր վտահացած հանդիստ քուն կ'ընլլային։

Մեկ սուր ձեռքը՝ Թորոս կանչեց։

— Պահապաններ, թէ՛ որ չարժիք կը մեռնիք։ Ու երբ մարդիկը քուն է ալեծնացած ելլելու փորձ մը կ'ընէին.

— Մի չարժիք, ապա թէ ոչ կը մեռնիք, որոտաց։

Մարդիկը անչարժ մնացին այս սպառնալիքենէ առջեւ, եւ նոյն միջոցին Սարգիս ու Կոստանդին զի աթաի ըլլով զիրենք պատէչըհարթ յատակ կ'ընէին. եւ այս գործողութիւնըայնպիսի արագութեամբ կը կատարուէր որ քանի մը վայրկեանի մէջ մարդիկը անզէն եւ թեւերնին կապուած մեր կարաւանին հետ խաղաղ հանդստ կը քալէին։

Լամբրոնի դղեակը հեռացեր եւ անհետացեր էր, կարաւանը հասաւ լեռնեղու դրութը ծառացրդ խոտաւէտ բայ ձրաւանդակի մը վրայ, հոն Թորոս Սարգիսի հաւանութիւնն առնելով յոդնութիւն մը տուաւ իր խումբին եւ հրամայեց իր չորս կալանաւորները բերել, եւ ինչ որ կ'երեւակայէր՝ իմացաւ, այսինքն թէ Լամբրոնի իշխանները Սարգսի դրած պահապանները բռնած էին, եւ իմանալով թէ այնտեղէն պիտի անցնէր Սեւ լեռնցիներու խումբ մը, վարի ճամբան 45 հոգիով պահպանել որոշած էին, իսկ վերէն, ուսկից չէին յուսար որ համարձակի մարդ հասնիլ, ճամբան խցել եւ չորս պահապան դնել հրամայած էին։

Պահապաններն ալ ահ կարելի համարելով այս օդագնաց չրջանը, հանդիստ եւ ապահով քուն եղած էին։

Ժամու մը չափ յոդնութիւն առնելէ վերջ՝ դարձեալ ուժանելի ուղեղնացութեամբ ինկան մեր ճամբորդները. եւ մէկը չէր համարձակեր դան դատ մը մտչէն ան ցնել երբ կը տեսնէին Թուրէնի պայազատը՝ որ ատ խօս հետեւակ առջեւէն կ'երթար ու ոչ թէ վտանգներու մասնակից՝ այլ դիմադրաւ կ'ըլլար։

Այսպէս չարունակելով վերջապէս մօտեցան Կիլիկեան համբաւաւոր կիլճերուն՝ ուր զօրքերու խումբ մը եւ կիսակործան բերդ մը կար, որ թշնամիներուն յարձակումն արգիլելէ աւելի անցորդներու նեղութիւն տալու պաշտօն կը վարէր։

Թորոս որ իր ճամբան կ'ուղէր վարել խաղաղութեամբ՝ եթէ կարելի է՝ քան թէ անօգուտ կռուելով, Սարգիսը ուղարկեց բեդապահ աւագակին, որ քանի մը ոսկիով իրեն ճամբայ տուաւ առանց նեղելու, ի մեծ դայթակղութիւն Կոստանդինի որ կը զարմանար թէ Թորոսաքաջութենէդուրկ չըլլալով ի՛չպէս յանձն կ'առնէր այսպիսի բանակցութիւններու մտնել։ Բայց Կոստանդին փիլիսոփայ պատմութիւնը չէր կարդացեր՝ եւ Թորոս կարդացեր էր։

Վերջապէս լեռներու մէջ Հայոց դեղեր սկսան երեւիլ, Սարոս դետին վտակ երուան վրայ. խոտութեամբ արգիլուեցաւ մեր խմբին Թորոսի ով ըլլան յայտնել. մինչեւ վահկայ բերդն՝ արծուի բոյն՝ լեռներու մէջ երեւցաւ։ Բարկէն արտասուքով կը նայէր այն բարձունքներուն, որոնց պաշտպանութեանը համար այնչափ արեան թափուիլը տեսած էր, քանի անգամ կեանքը վտանգի դրած, եւ հիմա օտարներու թակարան եղած էր...

Անմիջական վտանգը կարաւանին համար թէպէտ հեռացած կը կարծուէր, բայց պէտք էր որ Թորոս չնահէտ մը ունենար հրապարակուելէն առաջ, ուստի, Կոստանդին, Բարկէն, Սարգիս եւ վարդապետը խորհուրդի նստան. Եւփիմէ նաեւ ներկայ էր։

— ՇԱՐՈՒՆԱԿ

զուգերգը: Փոքրիկն Ժընըվիէվ Ձիզմէճեանի եւՍ. Զաքրեանի արտասանութիւնը, մեներգէն վերջ Մարի Քառլանեան եւ Ովսաննա Աբրահամեան հայկական երգեր երգեցին: Եւ տեղի ունեցաւ գուսաներգութիւն մը: Ներկայացումը, «Երկու ծայրայեղներ – տարուած ներկայացումը, «Երկու ծայրայեղներ – րը» կուշտ ու կուռ խնդացուց բոլոր ներկաները:

Պարողներու եւ դերակատարներու մէջ կը գտնուէր համակրելի Ֆրանսուհի մը, անդամ կապոյտ Խաչի, Օր. Ժանին Պուրսիէ, որ հայերէն այ կը սորվի: Ինչ գեղեցիկ ապտակ մխրճեցուն բանջարոց դարձնող Հայերուն եւ ազգուրացներուն:

Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ճոմպէփեան ընտանիքին՝ որ 1500 ֆրանք նուիրեց, ինչպէս եւ հայրենակիցներ Ս. Գասապեան, Բ. Պալեանի եւ Ց. Սինանեանի, որոնք սիրայօժար առատարեցին երեկոյթին:— Սարգիս Պիլալի

Կաղայի մէջ եւ որ ճանչցուած է քանի մը արաբական պետութեանց կողմէ: Նոր միւֆթին կը կոչուի չէյխ Հիւսամէտտին Ճաբալլահ, Պաղեստինի իսլամական առեանններուն նախկին աւագ դատաւորը:

Հոլանտա կը մերժէ Ազգաժողովին միջամտութիւնը

Հոլանտական կառավարութիւնը խնդրեց Միացեալ Ազգերու կազմակերպութենէն չխառնուիլ Ինտոնեզիոյ հարցին: Այս առթիւ Ապահովութեան Խորհուրդին յանձնուած յուշագիրը կ'ըսէ.— «Որեւէ օգուտ չի կրնար ունենալ միջազգային կազմակերպութեանց կամ բարեկամ պետութեանց միջամտութիւնը ներկայ կացութեան մէջ»:

Ապահովութեան Խորհուրդը նիստ գումարեց երկուշաբթի առտու, բայց մէկ ժամ վիճաբանելէ վերջ յետաձգեց, որովհետեւ Ս. Միութեան եւ Ուկրայնայի ներկայացուցիչները բացակայ էին: Մոլոթով հետաքրքրած էր թէ չեն կրնար հասնիլ նշանակուած օրը: Անոնց անոնց բացակայութեան տրուած որոշում մը չատ բան պիտի կորնցնէր իր արժէքէն:

Մինչ այս մինչ այն, կռիւները կատաղօրէն կը շարունակուին Հոլանտական Հնդկաստանի մէջ (Ինտոնեզիա): Հոլանտայի վարչապետը յայտարարեց խորհրդարանին մէջ թէ առաջին արդիւնքները կը դեղատնկեն ամէնէն լաւատես ակնկալութիւնները: Այս առթիւ բացատրեց թէ Հոլանտա ճիշդ այն դիրքն ունի Ինտոնեզիոյ մէջ ինչ որ յունական կառավարութիւնը ապստամբներուն հանդէպ որոնք հարեւան երկիրները կը փախչին եւ կը սպառազինուին:

Վարչապետը խօսած առեն, քանի մը ուիկդիրներ պոռացին.— «Անկի՛ դաղթային աշխարհակալութիւնը»: Երեք հոգի ձերբակալուեցան:

Վերջին լուրերու համաձայն, հոլանտական զօրքը հասած է քարիւղի շրջանը: Գրաւած է Նաեւ Սոլոքը (Սումաթրա) եւ ուրիշ քաղաքներ: Այս շրջանին մէջ կատաղի կռիւներ մղուած էին անցեալ Սեպտեմբերին եւ Հոկտեմբերին: Գերի բռնուած է հանրապետական բանակին սպարապետը՝ զօր. Զոտիրման, որ 35 տարեկան է: Հոլանտական զօրքը այժմ յառաջ կը խաղայ դէպի Սումաթրա: Խիստ դրաքննութիւն հաստատուած ըլլալով, կարելի չէ մանրամասնութիւններ ստանալ դիւուրական չարժումներու մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պիտի կախուին ճափոնի եօթը մահապարտները, նախկին վարչապետ Թոժօ եւ իր վեց բանտակիցները, որոնք մահուան դատապարտուած էին, իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ: Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանը, որուն դիմած էին մահապարտները, 1ի դէմ 6 քուէով վճռեց թէ իրաւասութիւն չունի քննելու 11 աղերու կողմէ տրուած դատավճիռ մը:

Զօրս տարի եւս չարքաշութեան չրջան մը պիտի բոլորէ Մեծն Բրիտանիա, համաձայն եւրոպայի վերաշինութեան ծրագրին: Այս առթիւ հրատարակուած Սպիտակ Տետրակը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդելով, կ'ըսէ թէ պիտի չանան զարկ տալ արտադրութեան, աշխատանքով եւ չարքաշութեամբ, տոկալով տուրքերու ծանրութեան եւ ապրուստի նեղութեանց, մինչեւ 1952—53, երբ կը յուսան «աւելի լաւ ուտել»:

Ձիւն – Ձմեռը աւերներ կը գործէ Նիւ Եորքի մէջ: 1888էն ի վեր երբուդ անդամն է որ այսքան ձիւն կը տեղայ: Ձիւնամբարիկը տեւեց քսան ժամ: Տասնըվեց հոգի մեռան: 18.340 բանուորներ գործի լծուած են փողոցները մաքրելու համար:— Փարիզի մէջ ալ ցուրտ սաստկացաւ երէկ: Ձիւն կը սպասուի այսօր – վաղը:

Ս. Միութիւնը ջնջեց Ֆինլանտայի պատերազմական հատուցումներուն 2/3ը, ինչ որ կը նշանակէ 600.000 ռուբլի տոլարի չափ մը այդ փոքր երկրին համար: Այս առթիւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքուեցաւ, որուն համաձայն Ս. Միութիւնը 80.000 թոն քարիւղ, 150.000 թոն արմտիք եւ այլն պիտի յանձնէ Ֆինլանտայի, փոխարէնն ստանալով էլեկտրական մեքենաներ, աւտոգ, պատրաստ տուներ եւն.:

Ֆրանսայի հիւլէական առաջին բարդը, «Զօէ» ցուցադրուեցաւ առջի օր, միջազգային մամուլի 150 ներկայացուցիչներուն առջեւ: Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Ժոլիօ – Քիւրի բացատրութիւններ տուին, առանց մեծ գաղտնիքներ յայտնելու եւ ըսին թէ աւելի զօրաւոր բարդ մը (փիլ) կ'ուսումնասիրուի այս միջոցին:

Երուսաղէմի ուխտագնացութիւնը արտօնուեցաւ Արաբներուն եւ Հրեաներուն կողմէ, Մը նունդի տօներուն առթիւ: Երկու կողմի հայամասնաւորները հաւանեցան որ հին եւ նոր քաղաքամասերը բաժնող պատուարը բաց մնայ 24 ժամ (Մնունդի):

Ցունաստանի կառավարութիւնը 25.000 դիւուր ղրկած է Պելոպոնէսի շրջանը, ուր կը գործեն 3000 ապստամբներ, լեռները ապաստանած ըլլալով: Կռիւները կը շարունակուին Թեսալիոյ մէջ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒԻՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՍԿՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ.— 5 Յունուար, Զորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սիւէմա Variétéի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել ձայնպուրեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սարգիսեան Ցակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐ ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ, ժամը 2էն 10, 4 rue Greuze, métro Trocadéro:

Կը հրաւիրուին փարիզի եւ արուարձաններու անդամները:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Տօնածառը՝ 25 Դեկտեմբեր, Շաբաթ օր ժամը 4էն կէսգիշեր, Մազրնոյի մէջ: Գեղարուեստական ընտիր բաժինով: Պիտի երգէ նաեւ երգչախումբը:

Նուագախումբ եւ մատչելի պիւֆէ: Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողները եւ համակիրները: Մախսերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք:

ՍԵՒՐի ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆԸ, 26 Փետր. 1949, Սալ Ենայի մէջ պիտի տայ թատերական նոր կայացում մը:

ՏՕՆԱԾԱՌ – ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

«Մանուկ Երու Օրուան» առթիւ կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ կլթական մարմնի եւ դպրոցի աշակերտութեան:

26 Դեկտեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողներն ու Տէսինի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առանձին յայտգրով: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի այն հայրենակիցը որ թերթ կը ղրկէ Տիկին Պէաթրիս Չիլինկիրեանի, Bourg la Reine:

CUIRS ET PEAUX

FOURNITURES POUR CHAUSSURES

Ets. GEROSC

(Տէր եւ Տ՝օքէն ԺԻՐԱՑՐ ՈՍԿԵԱՆ

13 Rue des Dominicaines

MARSEILLE

Tél. Colbert 76–39

« GEROSC» Տունը, ամաւորի առթիւ, կը յայտնէ ջերմագին շնորհաւորութիւններ իր յարգոյ յաճախորդներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ.վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի անդամները, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

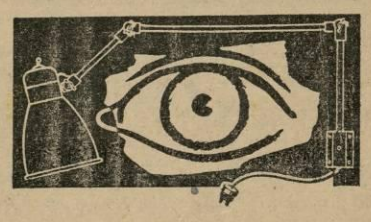
ԾՆՈՒՆԴԻ ԽՆՋՈՅՔ

Մարսէյլ.— Կապոյտ Խաչի Սէնթ Աննի մասնաճիւղի ֆրանսական Մնամդին առթիւ կազմակերպած է, ընկերահամակրական խնջոյք մը, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Թաղին դպրոցին մէջ: Գեղարուեստական զեղեցիկ բաժին:

Կը բանախօսէ ընկեր Ա. Քէօսէեան

Պիտի երգէ Սէնթ Աննի Ն. Ս. երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հ. Համբարձումեանի:

LA VUE
EST UN DES ELEMENTS
ESSENTIELS DE LA PRODUCTION
UN TRAVAIL MAL ECLAIRÉ PROVOQUE
LA FATIGUE, D'OU DIMUNITION DE LA
PRODUCTION
POUR ECLAIRER VOTRE TRAVAIL D'UNE
FAÇON RATIONNELLE, CHOISISSEZ UN
DES 25 MODELLES DES LAMPES
ARTICULÉES
« CHARMA »

ETUDIÉS POUR LE BUREAU, L'ATELIER
ET L'USINE
AVEC DIFFERENTES FIXATIONS,
Plusieurs milliers en service aux Usines :
FORD, PANHARD, RENAULT, S. N. C. F.
THOMSON HOUSTON, etc.
LA LAMPE «CHARMA» ORIENTABLE EN
TOUS SENS EST TRES ROBUSTE
ET INDÉREGLABLE
Modèle à partir de 1500 Frs. (tout équipé)
Demandez la notice.
En vente chez votre électricien, à défaut,
à notre magasin de gros :
18, Bld. SAINT – JACQUES – PARIS (14)
Tél.: GOB. 33–27
DIRECTION: ATELIERS CHARLES MARTIN
Département Construction électrique
99, Bld. Haussmann – PARIS (VIIIème)
Industriels ! Demandez notre Brochure
« l'Augmentation de la Production par les **Petits riens**»

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏ

Մեծաքանակ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան:
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ԳԻՏԷՔ ԹԷ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍԱՍՈՒՆԻ

Նոր, արդիական, գեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը: Եթէ կ'ուզէք հաճելի, քիտանեական տաք մթնոլորտի մէջ Ծնունդի Րէվէյօնի գիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝
ՃՈՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 23 Décembre 1948 Հինգշաբթի 23 ԴԵԿՏԵՄԲ.

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5727-Նոր շրջան թիւ 1138

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՊԱՒԷՆԸ

Այսօր պիտի կարդաք նկարագրութիւն մը, որ ապահովաբար պիտի խռովէ ձեր հոգին :

Պոլսէն հոգեւոր հովիւ մը կը ղրկեն գաւառ, Անատոլուի խորերը :

Քահանան, իր պարտականութեանց կարգին, 559 բեկորներ կը մկրտէ Սեբաստիոյ չրջանին մէջ : Ոչ միայն նորածին երախաները, այլեւ 25—30 տարեկան երիտասարդներ :

Այսքանը, ինքնին, ամբողջ պատմութիւն մըն է : Պատկեր :

Մնացեալ մանրամասնութիւնները կը լրացնեն պատկերը, տուն տալով դառն խորհրդածու – թեանց :

Տարիներով աչքէ հեռու, սրտէ հեռու, մայրենի լեզուն իսկ մոռցած, այս բեկորները կ'օգտուին առաջին առիթէն, մկրտելու համար նորածինն ու չափահասը : Շեմ մը միւռոն կը վնտռուի, իբրեւ դիպաղոյն սխտիանք : Վերջին ապաւէնը :

Թերեւս չատը արգահատին այս պատկերին առջեւ, իբրեւ աւելի զարգացած, նրբացած քաղաքացիները չքեղաշուք պողոտաներու :

Բուն արգահատելիները իրենք պիտի ըլլան, եթէ չեն ըմբռներ ամբողջ ողբերգութիւնը :

Աւելի քան երեսուն տարի է որ այս բեկորները բուսական կեանք մը կը քաշքշեն խաւարտ – կուռ Անատոլուի մէջ :

Ո՞վ կրցաւ նկարագրել անոնց տժգունքն ու տառապանքը, այդ մոայլ տարածութեանց վրայ :

Ի՞նչ սպեղանի կրցան գտնել անոնք, մեղմացնելու համար իրենց կսկիծը :

Եկեղեցին ու դպրոցն անգամ մթերանոցի, զօրանոցի, ախոռի վերածուած էին : Եւ կամ հիմնայվին քանդուած :

Գիւղական տէրտէրին չուքն անգամ դարձած էր անմատչելի երազ :

Մաշած ժամագրքի մը յիշատակին իսկ թանկագին երջանկութիւն մը կը համարուէր :

Առաջին քսան տարիները անցան այսպէս : Միշտ ահուդողի եւ օտարութեան մէջ : Իրենց դըլխուն վերեւ՝ երկուան մղձաւանջը, եւ վաղուան հարցականը :

Որոշ մեղմացում՝ վերջին տարիներու ընթացքին : Եւ ահաւասիկ տէրտէր մը իրենց ճամբուն վրայ, քանի մը տուն աղօթք մրմնջելու, պսակ եւ մկրտութիւն կատարելու համար :

Վերջին լարը մայր զանգուածին հետ, որ թերեւս իր գոյութիւնն ալ մոռցած է :

Գոնէ հոգեպէս մխիթարուելու, դիմանալու, լաստի մը կառչելու այս ձգտումը չի՞ ճանկռտեր ձեր հոգին :

Որ եւ է կսկիծ չէ՞ք զգար, դո՛ւք, արտասահմանի բախտաւորները, բաղդատելով այս հատուտարմութիւնը՝ ձեր անտարբերութեան, պարտաճանչութեան կամ դասալքութեան հետ :

Այնտեղ չորեքսմաք աղօթքի մը, օրհնութեան մը ապաւինած են, իբրեւ բարոյական կապ : Իբրեւ դերագոյն ապաւէն :

Դուք ի՞նչ կ'ընէք այստեղ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի սանձարձակ ազատութեան մէջ, պահելու համար ձեր զաւակներուն կապը՝ ամբողջութեան հետ : Սա ցերեկեան բաղմութեանց եւ հայրենիքին հետ :

Մայրենի լեզուն պահելու, սորվեցնելու պարտականութիւնն անգամ դարձեր է բեռ մը՝ չատերուն, եթէ ոչ մեծամասնութեան համար :

Ինչ՞ ապաշտպանութեան, սերունդի փրկութեան հոգն անգամ կը համարուի տաղտուկ :

Ահա զգաստութեան, դիտակցութեան ձայն մը եւս՝ Անատոլուի խորերէն :

Զարթուցիչ զանգ մը՝ պարտականութեան հրաւիրելու համար ձեզ : Ձեր իսկ բարիքին համար : Որպէսզի չմնաք անժառանգ :

Քանի – երեսուն տարեկանը կը մկրտեն հոն :

Հայերէն դիրք մը տուէք ձեր քսան – երկսուն տարեկաններուն, նոյն մտահոգութեամբ :

Միայն այս կամ այն կազմակերպութեան, Միութեան ճիտին պա՞տքն է ճամբայ ցուցնել, աշխատանք թափել :

Ինամակալութե՞ան կը կարօտիք թէ քարոզի կամ ուղեցոյցի, կատարելու համար ձեր տարբրական պարտականութիւնը :

Ժամկո՞չ կը փնտռէք թէ տէրտէր :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԵՍՆԵԼՈ՞վ ԱԼ ՉԵՆ ՍՈՐՎԻՐ

Ի՞նչ գիւտեր, ինչ գիւտեր, ձեռագիր սրբագրած աստեն :

Ուղղագրութի՞ւն : Քանի մը նմոյշներ, յաճախ կրկնուած .— Ընդագգիւն, էրաֆէտ, սզգանչելի, ջղագրբրուած, բահ (պահ), վերադատցանիֆ, զբոն, զկսպոնիֆ, եւայլն :

Ո՛րքան ալ առարկեն թէ կանոնաւոր դպրոց չեն տեսած, չեն արդարանար :

Թերթ եւ դի՞րք ալ տեսած չեն, 25 տարի է :

Կարդալ – դրել չգիտցող մամիկներ երբ առաջին անգամ փարիզ գալով փապուղի կը նստէին (մեթրօ), իրենց տեսածով էր որ բան կը սորվէին :

Պատերուն վրայ փակցուած ազդերէն կիսոյ մը, չէնքի մը կամ կովի մը պատկերը միտք պահելով, կը գտնէին իրենց վնտռած կայարանը : Կամ փոխելիք ուղղութիւնը :

Ամէնէն վրդովիչը այն է որ, իրենց դրածին սրբագրութենէն եւ հղատարակութենէն վերջ ալ նոյն սխալները կը կրկնեն, անատամն հաւատար – մութեամբ :

Հապա ի՞նչ ըսել բուն ուսումնականներուն, որոնք ոչ «որ»ը եւ «զոր»ը զանազանել կը սորվին, ոչ ալ սա չարաբաստիկ «յետ այսու»ն կը մոռնան (այսուհետեւ, ասկէ վերջ) :

Դեռ աւելի չամառնեղը կովկասէն կապկելով, կը գրեն,— ԽՈՇՈՐ տաղանդ, ԽՈՇՈՐ դէմք, ԽՈՇՈՐ բանաստեղծ, գրագէտ կամ դիտնական :

Կարծես դղումի մը կամ ճմերուկի մը մեծութիւնն է որ կը չափեն :

Գրոց – բրոց ըլլալ եւ «մեծ»ն ու «խոշոր»ը չհարենալ զանազանել...

« Ծնկաչոք»ն ու «չոքիլ»ը երբեք թուքիա վերադառնալու միտք չունին, տաք տեղ գտած ըլլալով մեր մամուլին մէջ :

— Ի՞նչ օգուտ այս դիտողութիւններէն, երբ սորվիլ չեն ուզեր :

= Մեր պարտքո՞ է միշտ լիչեցնել, գոնէ զարգացելոց :

ՎԱՀԷ

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Ամերիկեան երեք պետութիւնները, Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները երբեակ հրամանատարութիւն մը – զինուորականկառավարութիւն – հաստատեցին Պերլինի համար, իրենց չրջանները մէջ : Ուրեմն Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքը վերջնապէս երկուքի բաժնուած կ'ըլլայ, — ամերիկեան եւ խորհրդային :

Ֆրանսական հրամանատարը, զօր. Կանէվալ ծանուցանելով այս կարգադրութիւնը, յայտարարեց.— Եթէ խորհրդային իշխանութիւնները այսօր կամ ապագային ուզեն միանալ դոյացած համաձայնութեան, կընայ վերհաստատուիլ Պերլինի քառատրամ վարչութիւնը : Եթէ չուզեն գործակցիլ, երեք պետութիւնները պիտի գործեն իրենց դաշնակից հրամանատարութիւն » :

Ինչպէս յայտնի է, Ռուսերը քառեակ հրամանատարութենէն քաշուեցան անցեալ Յուլիսին : Այդ օրէն ի վեր անդորրութեան դատապարտուած էր միացեալ Քոմանտանթուրան :

Երբեակ հրամանատարութիւնը պաշտօնապէս ծանուցանելէ քիչ առաջ, երեք դաշնակիցները 200 թոն ածուխ տրամադրեցին, աւելցնելու համար եւ լեկտրական հոսանքը, Մնունդի տօներուն առթիւ : Ուրիչ դիւրութիւններ ալ պիտի տրուի արեւմտեան Պերլինի բնակիչներուն :

★ Պերլինի ընկերվարական կուսակցութիւնը հրաւիրեց արեւելեան չրջանի բոլոր ընկերները մերժել որեւէ աջակցութիւն խորհրդային վարչութեան :

Միւս կողմէ, արեւելեան չրջանին քաղաքապետը, Տօքթ. Էլբրթ, յանձնարարեց քաղաքապետական խորհուրդին ամենասերտ դործակցութիւն հաստատել Ա. Միութեան բանուորներուն հետ : Իր պատասխն է ամբողջովին խորհրդային իշխանութեանց հետ կապել քաղաքը :

ՍԹԱԼԻՆԻ ծննդեան 69րդ տարեդարձը տօնուեցաւ առանց հրապարակային հանդէսներու : Մամուլը եւս լռութիւն պահեց : Կ'ըսուի թէ իրեն յաջորդ նշանակած է Մոլոթովը եւ Բերիան :

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ կը վերջանայ այսօր, մեծ յաջողութեամբ :

Նոր տուրքերու խնդիրը Ազգ. ժողովին մէջ

«ԿԱՐԵԼի ՉԷ ԵՐԿԻՐԸ ՎԵՐԱՇԻՆԵԼ ՇԱԲԱԹԸ ՀԻՆԳ ՕՐ ԱՇԽԱՏԵԼՈՎ »

Ազգ. ժողովը երէկ ալ չարունակեց վիճաբանութիւնները, 1949ի եկամտացոյցի մասին : Մեծ մասն բանակցութիւններ կատարուեցան կառավարութեան եւ եկամտական յանձնաժողովին միջեւ, միջին ճամբայ մը գտնելու համար : Վարչապետը կը սպառնայ հրաժարիլ, եթէ վճռապէս մերժուի տուրքերու յաւելումը, ահագին բաց մը ձգելով : Կ'ըսուի թէ համաձայնութիւն գոյացած է ուղղակի տուրքը աւելցնելու ոչ թէ 10 %, այլ աւելի պակաս, պայմանաւ որ արտադրութեան տուրքը աւելնայ :

Երեքշաբթի օրուան վիճաբանութեանց մասնակցեցան դլխաւոր հոսանքներու ներկայացուցիչները : Փոլ Ռէյնօ, նախկին վարչապետ եւ եկամտական նախարար, քանի վայրկեան խօսելով, դիտել տուաւ թէ Անգլիա այլեւս չի կրնար բաւարար քանակութեամբ ապրանքներ դնել Ֆրանսայէն, վերահաստատելու համար նախապատերազմեան առեւտրական կշիռը : «Պատրաստ չունենանք : Այլեւս չկայ տնտեսական այն դրութիւնը որ հիմնուած էր Մեծն Բրիտանիոյ հարստութեան վրայ : Մինչեւ որ ահագին ճիգ մը չթորձենք բանուորներով եւ գործատէրերով, պիտի չկրնանք լուծել մեր առջեւ դրուած խնդիրները » :

Նախկին վարչապետը այս առթիւ բացէ ի բաց յայտարարեց թէ Ֆրանսա չի կրնար վերաչինուիլ – թիւն կատարել եւ նախապատերազմեան կեանքի մը վարել, չարաթը միայն հինգ օր աշխատելով : «Պարտաւոր ենք բանուորներուն յիշեցնել այս պարագան, այլապէս երբեք պիտի չկրնանք հաստատուն վիճակ մը ապահովել տնտեսապէս » :

Պ. Ռէյնօ միեւնոյն ատեն խօսողին քննադատեց գործատէրերը որոնք հաճութեամբ կը համակերպին ներկայ պարագաներուն : «Շատերը գոհ են որ ամէն բան, աշխատավարձը, դիները եւն. կը նշանակուին կառավարութեան կողմէ : Ամէն երկիր կը ճգնի արտածում կատարել : Դժբախտաբար, մինչ Անգլիա եւ Իտալիա 50 եւ 100 % աւելցուցած են իրենց արտածումները, 1947-1948ին, Ֆրանսա ճիշդ վերօ աւելցուցած է : Կարելի չէ իրական հաւասարակշռութիւն հաստատել մինչեւ որ հաստատուն դրամ մը չունենանք : Մինչեւ այդ՝ հարուստը աւելի պիտի հարստանայ, իսկ աղքատը աւելի պիտի աղքատանայ » :

Պ. Սիտոէ Ֆիլիփ, նոյնպէս նախկին եկամտական նախարար (ընկերվարական) դիտել տուաւ թէ «նեղկայ տուրքերը բաւական են, եթէ բոլորն ալ վճարեն» : Այս առթիւ պահանջեց խափանել հարկային խարդախութիւնները : Միեւնոյն ատեն դովեց բրիտանական կառավարութեան չանքերը եւ քառամեայ ծրագիրը, իրրեւ քաջարի ձեռնարկ մը :

Ուրիչ ընկերվարական երեսփոխան մը բացատրեց թէ Ֆրանսայի մէջ աւելի քիչ քաղաքացիներ կը գործածուին իրրեւ պետական պաշտօնեայ քան Անգլիոյ մէջ (Հարիւրին 3.7 առաջինը, 4.3 երկրորդը) : Իր հաշուով Ֆրանսայի պետական պաշտօնեաներուն թիւն է 960.000, (1936ին՝ 680.000) : Ցաւելումը հետեւանք է պետական գործունէութեան աճման :

Գիւղերուան նիստին մէջ Ժաք Տիւքլօ, համայնավար կուսակցութեան ներկայացուցիչը, խստօրէն քննադատեց վերջին 18 ամիսներու տնտեսական քաղաքականութիւնը, պնդելով թէ երկրին «կացութիւնը ծանրացած է Մարշըլի ծրագրին դործադրութենէն ի վեր» : Ցետոյ բողոքեց տուրքերու յաւելման դէմ, ուրիչ ծրագիր մը ներկայացնելով : «Կ'ուզէք մեզի վճարել տալ երկու պատերազմներու դինը, երկկուանը՝ Գերմաններու սեղ, եւ վաղուանը, ուր Ֆրանսա զինակիցը պիտի դառնայ Նացիներուն : Եթէ խնայողութիւն կատարել կ'ուզէք, 200 միլիառ ֆրանքի վերածեցէք մեր դինուորական ծախքերը :

ՉԱՑՆ ՄԸ.— Իսկ մեր ապահովութի՞ւնը.

ՏԻՒՔԼՕ.— Կը բաւէ վերահաստատել մեր կապերը մեր խորհրդային դինակիցներուն հետ :

Ֆրանսա եւ Իտալիա հաւասարակշռութեան

Տեղական մամուլը դոհունակութեամբ կ'արձադանչէ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ արտաքին նախարարներուն երկօրեայ խօսակցութեան արդիւնքը : Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կը չեշտէ երկու երկիրներուն աւելի սերտ դործակցութեան անհրաժեշտութիւնը, ի չահ Եւրոպայի վերաչինութեան եւ յոյս կը յայտնէ թէ մօտերս մաքսային միութիւն պիտի հաստատուի :

Պ. Շուման Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, յայտարարեց թէ խօսեցան մաքսային միութեան եւ ուրիչ չորս խնդիրներու մասին, առանց ճշդելու այս վերջին հարցերը :

(Էջերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ.

Ես շատ օգտակար ու անհրաժեշտ եմ համարում, իբրեւ դրական ու լաւատես միջոցներից մինը մեր բոլորիս մէջ այս կամ այն չափով խորասած սարկամտութիւնը խարխլելու համար ի յայտ բերել իմ այս նկատառումները : Ես խոչափէս համոզուած եմ որ որքան էլ սխալներ — բայց ոչ դիտաւորեալ չափազանցութիւններ — սպրդած լինին իմ այս վարկածին ու պնդումներիս մէջ, այնուամենայնիւ , կը մնան ուշադրութեան արժանի բաւական ճշմարտութիւններ, որոնց ծանօթանալը, իւրացնելը կամ նոյնիսկ ուշադրութեան առնելը հայ մարդկանց կողմից, կ'ունենայ իր բարերար հետեւանքը, հարկադրելով նրանց, դէթ մասամբ իւիք, աւելի խոր դիտակցել, ճանչնալ հայ ժողովուրդը ու լցուիլ ազգային արժանապատուութեան այն բարձր զգացմունքով, որին իր ցեղը արժանի է , ու շատ աւելի, քան թէ նրանք կարծել են մինչեւ այժմ :

Այս առթիւ, տեղին է որ ես վերյիշեմ ողբացեալ սիրելի Աւետիս Ահարոնեանի հետ, մօտաւորապէս 20—23 տարի առաջ, ունեցած մեր զրոյցների ժամանակ յաճախ արած իր բացականչութիւնները,— «Ա՛խ, այս մեր առաքինի հայ ժողովուրդը» : Այս խօսքերը այն ժամանակ ինձ ծիծաղելի էին թւում ու նոյնիսկ վրդովմունք էին պատճառում ինձ, որովհետեւ, ի միջի այլ մեր ազգային շատ թերութիւնների, իսկոյն դիմիս մէջ ցցւում էր իմ այն վաղուցուան պարզ միտքը թէ ինչե՛ր, ինչե՛ր չէին կարող անել մեր այն ահեղուած իմ մօտաւոր հաշուով՝ մօտ երկու հարիւր ռուսահայ միլիոնատէր (ոսկի ռուբլի) իրենց ցեղի մշակոյթին համար : Եթէ ամէն մինը նրանցից տարեկան 5000 րուբլի տար այդ նպատակին համար, ինչ անհեթեւակայելի հզօր թափ կարող էին տալ դրանով մեր ազգային կեանքի բոլոր մարդերին, սկսած մեր դիւղական հազար գպրոցներից : Սակայն, ցաւ է ասել, որ շատ սակաւ բացառութեամբ, նրանք գրեթէ ոչինչ չէին անում կամ շատ քիչ ...

Հակառակ իմ հեղնական վերաբերմունքին ու բերած առարկութիւններին, գլխաւորապէս հիմք ընդելով մեր ունեւորների գծծուքիւնը ու ազգասէր հակումները, նա, Ահարոնեանը, ամէն անգամ կը կրկնէր միեւնոյնը.— «Դու լաւ չես ճանաչում մեր ժողովուրդը, առաքինի է մեր ժողովուրդը» :

Տարիներ անցան, աւելի խոր մտածելի այդ ուղղութեամբ, սկսայ համեմատութեան դնել մեր ազգային բոլոր թերութիւնները ուրիշ ազգերի թերութիւնների հետ, որոնք միշտ գլում, անց – նում էին մերինները ու շատ յաճախ վերածւում էին պարզ յանցագործութիւնների ու քիչ առ քիչ, ինքնաբերաբար , ակնբախ փաստերի տարափին տակ, եկայ այն անայլայլ համոզման թէ իրաւացի էր Ահարոնեանը եւ ես էի սխալւում :

Եթէ անվերջ փաստերը, կատարած գործերը, ապրած կարգերը մեր եւ ուրիշ ժողովուրդների առայժմ մի կողմ թողնենք վ այստեղ վերյիշենք միայն այն պարագան, որ մենք Հայերս, իբրեւ մեծերի «փոքր դաշնակիցը», որոնց խոստացուած էր հանդիսաւորապէս, « հաշուեյարդարի ժամանակ նոյնիսկ չարդուած Հայերը հաշուել ապագայ Հայաստանի բնակչութեան թուին մէջ» , կորցրինք մեր 2500—3000 տարուան մեր արիւնով ու քրտինքով ոռոգուած հայրենիքը: (Ծիչէն իսկ մահուան սարսուռ է բերում): Հայրենիք մը ոչ նմանը իր հմայքեամբ չունի եւրոպական ժողովուրդներից եւ ոչ մինը, բացի Յոյներից: Մենք կորցրինք թէ Թուրքիոյ մէջ, թէ Կովկասում մօտ մէկուկէս միլիոն անմեղ հայ մարդիկ եւ, ի տրիտուր այս բոլորին, հակառակ բոլոր դաշնակից կառավարութեանց կողմից թրքահայ ժողովուրդին քանիցս եղած դեղեցիկ ու համդիսաւոր խոստումներին ու յանձնառութեանց, պարտուած Թուրքիան, « մեր Դաշնակիցների » կրունկների տակ լինելով հանդերձ, ամպրդել աշխարհիս բոլոր ծագերից, սկսած Պոլսից, օր ու գիշեր ազատօրէն զէնք ու զրահ էր ստանում, որպէսզի այժմի թքնելու իր իսկ ստորագրած Սեւրի դաշնադրին վրայ: Որպէսզի կարենայ ազատօրէն կոտրել կամ ծռվը թափել «մեծ Դաշնակիցների» « դաշնակից » Յոյներն ու Հայերը իրենց, այդ «Դաշնակիցների» ռազմանաւերի ու թնդանօթներ – ի ներդ ու լուռ հաճութեամբ ու հաւանութեամբ ... Եւ դեռ աւելին.— Կախազանի թեկնածու Մալթայաբնակ Թուրք ջարդարարները մի միլիոն «դաշնակից» ժողովուրդի, ի փոխարէն մի քանի հատ ու կենտ անգլիացի գերիների, նորից վերադառն իրենց ազատ ու ջարդարար կեանքն ու ապարիգը եւայլն, եւայլն, եւ անվերջ եւայլն ...

Միայն այս մի քանի յիշածս «քաղաքակիրթ » գործերը, բաւական են, համեմատութեան ու կշռի դրուելով մեր ամբողջ պատմական կեանքի ընթացքում մեր, Հայերիս, կատարած բոլոր «զգալի ու քամնելի» գործերին հետ, որ իրաւունք

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՄԵԾՆ ՍՈՒՐԻՈՑ ԽՆԴԻՐԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՁՍՕՐ

Բ.— ԷՄԻՐ ՖԱՅՍԱԼ ԹԱԳԱՒՈՐ ՄԵԾՆ ՍՈՒՐԻՈՑ

Տեղի անձկութեան պատճառով, ամբողջ անդամ զանց առի Շէրիֆ Հիւսէյինի եւ Մաք Մահոնի միջեւ փոխանակուած նամակները: Այդ նամակներուն ամէնէն կարեւոր կէտն այն է որ Շէրիֆ Հիւսէյին 1915 Նոյեմբեր 5 թուակիր նամակով մը կը հաւանի հրաժարիլ Ասանայի եւ Մերսինի նահանգներէն, բայց կը պնդէ սուրիական ափերու մասին: Իսկ Մեծն Բրիտանիոյ ներկայացուցիչը չնորհակալութիւն յայտնելով, դիտել կու տայ թէ վերջին պահանջը (Պէյրութի եւ Հալէպի նահանգները) կը հակասէ դաշնակից Ֆրանսայի շահերուն: Բայց կ'ընդունի արաբական կառավարութեան մը հաստատումը Իրաքի մէջ :

Քաջալերուած Անգլիոյ խոստումներէն, Հի – ճազի վեհապետը 1916 Յունիս 10ին արքայական հրովարտակով մը, անկախ կը հռչակէ արաբական բոլոր նահանգները եւ ամբողջ արաբ իշխաններու օժանդակութեամբ, իր որդւոյն՝ Էմիր Ֆայսալի ուժերուն հետ միասին կը յարձակի Թուրքական հետ միասին կը յարձակի Թուրքական բանակներու վրայ եւ կը յաջողի ազատագրել՝ արաբական երկիրներու կարեւոր մէկ մասը :

Այս ժամանակաշրջանին էր, որ Էմիր Ֆայսալ կը մտնէ Դամասկոս, ուր հիմը կը դնէ սուրիական մեծ պետութեան մը, Իրաքի, Պաղեստինի եւ Լիբանանի միութեամբ:

Բայց Էմիր Ֆայսալի իշխանութիւնը երկար չի տեւեր: 1918 Հոկտեմբեր 27ին, մարաջախտ Ալէմպի կը պահանջէ Էմիր Ֆայսալէն, կառավարութիւնները վար առնել սուրիական դրօշը եւ իշխանութիւնը փոխանցել Ֆրանսացիներուն :

Անգլիոյ այս որոշումը հիմնուած էր 1915 Մայիս 17ին կնքուած գաղտնի համաձայնութեան մը վրայ, որ իր առաջադրողներու անունով կը կոչուի Սայքս–Փիքօ դաշնագիր :

Այս համաձայնութեամբ, որ կնքուած էր Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ միջեւ, Սուրիան կը բաժնուէր երկու ազդեցութեանց գօտիներու : Մին՝ Ֆրանսական՝ որ կ'ընդգրկէր Սուրիոյ մինչերկրականեան ափը, Ալէքսանդրէթի ծոցէն մինչեւ Սայտա, միւսը անգլիական՝ որ կը պարունակէր Պաղեստինը եւ Ամմանի վիլայէթը :

Ռուսիան, որ ուրիշ առաւելութիւններ ապահոված էր այդ համաձայնութեամբ, Պրէսթ Լիթովսքի ամօթալի դաշնագրէն վերջ, երբ կը զադրի Թուրքիոյ դէմ կռուելէ, անոր կը յայտնէ այդ դաշնագրին բոլոր գաղտնի տրամադրութիւնները, եւ այս վերջինս ալ իր կարգին կը փոխանցէ զանոնք Արաբներուն :

Էմիր Ֆայսալ, ուժգնօրէն կը բողոքէ այս համաձայնութեան դէմ, եւ կը սպառնայ զաշնակից բանակներուն: Բայց Եգիպտոսի անգլիական ներկայացուցիչը, իր կառավարութեան անունով, կը վստահեցնէ Էմիրը, թէ այդ համաձայնութիւնը ժամանակաւոր է, ճշդելով թէ վերջնական ոչ մէկ որոշում տրուած է Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ :

1919 Յունուար 22ին Անգլիոյ հրաւէրով, Էմիր Ֆայսալ կը մեկնի Փարիզ, Վերսայլի խաղաղութեան խորհրդաժողովին Արաբիան ներկայացնելու համար :

Հոն՝ Սուրիոյ եւ Հիճազի անունով կը ներկայացնէ երկու յուշագրիր, որոնց մէջ յիշելով արաբ ժողովուրդին բերած անհուն նպաստը դաշնակից դատին, եւ յենլով Մեծն Բրիտանիոյ խոստումներուն եւ նախագահ Ուիլսընի հռչակած սկզբունքներուն վրայ, կը պահանջէ Սուրիոյ ամբողջական անկախութիւնը, իր բնական սահմաններուն մէջ: Կը պահանջէ նաեւ անկախութիւնը, այն բոլոր արաբ երկիրներու, որոնք իր հօրը՝ Շէրիֆ Հիւսէյինի որոշած սահմաններուն մէջ կ'իյնան : Այդ յուշագրով, Էմիր Ֆայսալ կը խոստանար յարգել քրիստոնեայ փոքրամասնութեանց իրաւունքը (կ'ակնարկէ Լիբանանի Մարօնիներուն) եւ պաշտպանել մեծ պետութեանց շահերը: Իսկ Պաղեստինի մէջ, զանազան համայնքներու միջեւ հաւասարակշռութիւնը պահելու նպատակով, Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ ընտրուած մեծ պետութեան մը ղինուորական եւ քաղաքական օժանդակութիւնը կը պահանջէր, պայմանաւ, որ Սիոնականութիւնը չքաջալերուի, եւ յարգուի Պաղեստինի Արաբներուն անկախութեան իրաւունքը :

Էմիր Ֆայսալի աշխատանքները, խաղաղութեան խորհրդաժողովին մէջ, նկատելի որոշ արդիւնք մը չեն տար: Քլէմանսօ –Լոյտ Ճորճ համաձայնութեան հիման վրայ, կնքուած 13 Սեպտ. 1919ին, բրիտանական ուժերը կը պարպեն Սուրիան, եւ կը փոխարինուին ֆրանսական ուժերով: Ֆայսալ կրկին կը բողոքէ, եւ կը պահանջէ բրիտանական ուժերուն տեղն մը եւս մնալը, յայտնելով թէ անոնց հեռացումը Սայքս – Փիքօ դաշնագրին կիրարկումը կը նշանակէ :

Անգլիա , կ'առարկէ թէ այդ փոխարինումը ղինուորական անհրաժեշտութեանց բերումով է – ղած է , եւ քաղաքական նշանակութիւն չունի :

Բայց Էմիր Ֆայսալի կրկնակ դիմումներուն եւ բողոքներու վրայ, Ֆրանսա հասկացողութեան մը գալու համար Սուրիոյ հետ, Փարիզ կը հրաւիրէ Էմիրը, եւ 16 Նոյեմբեր 1915ին, Քլէմանսօ – Ֆայսալ համաձայնութիւն մը կը կնքուի, որով Ֆրանսա կ'երաշխաւորէ Սուրիոյ ամբողջական անկախութիւնը, իսկ Էմիրն ալ, կ'ընդունի Ֆրանսայի գործակցութիւնը, Սուրիոյ վերականգնումի գործին մէջ:

Կարճ ժամանակ մը վերջ սակայն, Ֆրանսա նկատելով, որ արաբ ժողովուրդին համակրանքը հետզհետէ դէպի Անգլիոյ կողմը կը հակի, եւ Մեծն Բրիտանիոյ ազդեցութիւնը աւելի կը զօրանայ Սուրիոյ մէջ, հակաֆայսալական չարժումներ կը կազմակերպէ, եւ Սուրիոյ կարգ մը մասերու մէջ խռովտումներ կը ծագին, Ֆրանսայի նիւթական եւ բարոյական օժանդակութեամբ :

Սուրիացի ժողովուրդին մեծամասնութիւնը սակայն, կապուած կը մնար Էմիր Ֆայսալին, եւ կը պահանջէր Սուրիոյ բացարձակ անկախութիւնը, ամէն գնով: 8 Մարտ 1920ին Սուրիոյ բոլոր շրջաններէն եկած պատուիրակներ, համաժողով մը կը գումարեն Դամասկոսի մէջ, եւ միաձայնութեամբ ու ընդհանուր խանդավառութեան մէջ , Դամասկոսի գահին վրայ, թագաւոր կը հռչակեն Էմիր Ֆայսալը :

Շուտով կը կազմուի հաստատ կառավարութիւն մը, որ ձեռք կ'առնէ իշխանութիւնը եւ յայտարարութեամբ մը,ուղղուած բոլոր մեծ պետութեանց, կը պահանջէ համաժողովին տուած գրաւոր որոշումներուն ճանաչումը :

Բայց Սան Ռէմոյի խորհրդաժողովին որոշումով, երբ Ֆրանսա կը ստանձնէ Սուրիոյ հոգատարութիւնը, ժողովուրդին զայրոյթը այնքան բուռն կ'ըլլայ, որ տեղի կուտայ ընդհանուր ըմբոստութեան մը: Ճուսահատ Ֆայսալ թագաւորը կ'որոշէ կրկին մեկնիլ Եւրոպա եւ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ, պահանջել Սուրիոյ անկախութիւնը :

Զօրավար Կուրօ, մարզպան Սուրիոյ, արդելք կ'ըլլայ Ֆայսալ թագաւորին ժրնեւ մեկնումին, եւ 14 Յուլիս 1920ին, չորս օր պայմանաժամով վերջնագիր մը կ'ուղղէ անոր՝ պահանջելով.—

Ա.— Ֆրանսական հոգատարութեան ճանաչումը Սուրիոյ կողմէ :

Բ.— Բանակին զինաթափումը :

Գ.— Ապստամբ դեկավարներու յանձնումը :

Անօգուտ արիւնահեղութեան մը առաջքը առնելու համար, Ֆայսալ թագաւոր կ'ընդունի վերջնագրին բոլոր պայմանները, եւ Ֆրանսական բանակը կը քալէ Դամասկոսի վրայ: Սուրիոյ ժողովուրդին բողոքը բուռն կ'ըլլայ Ֆայսալին դէմ, սին եւ նրանցից հանած այն բարեմասնութիւնները, որոնք յատկանշում են մեր ժողովուրդը, պարտք եմ համարում ասել, որ ինչ տեսակի ու քանակի փաստարկութիւններ կամ բացատրութիւններ էլ որ բերել ուզենան կատարուած քաղաքականի ու սահմռկեցուցիչ գործերի մասին՝ իմ բերած տուեալները ու ասածները հերքելուկամ մեղմացնելու համար, քամնելի ու պժգալի գործերը այնքան շատ են, այնքան ակնբախ ու այնքան մեկ կը միւսից աւելի անհաղորդժելի , որ անհերքելի ու անվիճելի մնացածներն էլ բաւական են, որպէսզի , այնուամենայնիւ, ոչինչ պակասի իմ ասածների հիմնական իմաստից: Որովհետեւ — կրկնում եմ նորից ու նորից — թէ առանձին մարդիկ, թէ ամբողջ ժողովուրդներ դատւում են ու որակւում միայն եւ միայն իրենց կատարած գործերով եւ երբեք իրենց իմաստալից կամ անրովանդակ ճառերով կամ խելօք ու սին խօսքերով :

(Մնացեալը յաջորդով) Ա. ՎԱՉԵԱՆ

Հայկական թեկորներ Սեբաստիոյ եւ շրջանին մէջ

ԱՑՑԵԼՈՒ ԿԱՀԱՆԱՑ ՄԸ 559 ՀՈԳԻ ԿԸ ՄԿՐՏԷ (ՆՈՐԱԾԻՆՆԵՐԷ ՄԻՆՉԵՒ 25—30 ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐ)

ԽՄԲ.— Կ. Պոլսոյ պատրիարքարանի դիւանապետ Արամ Բահանայ Պասմաճեան, որ վերջերս Անատոլու ղրկուած էր հովուական պաշտօնով, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է «Ժամանակ»ի (11 Դեկտ.).—

Իսթանպուլէն մեկնեցայ Նոյեմբեր 5ին եւ 7ի կիրակի առաւօտեան դէմ հասայ Սվազ, ուր դիս դիմաւորելու եկած էին խումբ մը կրօնականներ, Շատ սիրազեղ եղաւ մեր ողջագուրումը: Եկուշաբթի առաւօտ այցելեցի Կուսակալին եւ Ապահովութեան տնօրէնին, որոնք չատ ջերմ ընդունելութիւն մը ցոյց տուին ինծի եւ դհոնակոչութիւն յայտնեցին որ առիթ ներկայացած է հայ հայրենակիցներուն հոգեւոր մատակարարութիւնը ընծայելու :

Սվազի մէջ մնացի 8էն մինչեւ 18 Նոյեմբեր, ապա շրջակաները այցելելէ վերջ դարձեալ եկայ քաղաք, ուր մնացի 25 Նոյեմբերէն մինչեւ 2 Դեկտեմբեր: Ձիւնը ամէն կողմ ծածկած էր եւ հաղորդակցութիւնները չատ դժուարացած էին: Բայց հակառակ ասոր թէ պաշտօնական անձնաւորութենէն եւ թէ մասնաւորներու կողմէ ամէն դիւրութիւն ընծայուեցաւ ինծի, որուն համար երախտապարտ եմ թէ կուսակալին, թէ շրջակայ գաւառներուն եւ թէ մասնաւորաբար Սվազի Ապահովութեան Տնօրէնին :

Սվազի մէջ ունինք շուրջ 300 տուն հայութիւն: Բոլորն ալ բաւական են:Կանոնաւիֆաթուրայի, կօշիկի եւ «խուրտալաթ»ի խանութպաններ, ինչպէս նաեւ գմնազան արհեստաւորներ, որոց մէջ մասնաւորաբար յարգ կը վայելէ«չիֆթ իշի» գործ ընող վարպետ ոսկերիչները: Անխտիր բոլոր տեղացիներուն կողմէ սիրուած դէմք մըն է Տիգրան Ուճուղ, որուն երկու երիտասարդ տղաքը յաջողութեամբ կը վարեն «աթթարիէ»ի եւ ապահկի խանութներ: Ինչպէս բսի, Տիգրան Ուճուղ բոլոր Սվազցիներուն սիրելին է, որովհետեւ ան ձեռ մը, միջոց մը կը գտնէ բոլորին օժանդակելու եւ օգտակար հանդիսանալու: Սիրուած եւ յարգուած դէմք մըն է նաեւ Նշան Խմճիկեան, որուն որդին՝ Վազգէն Սվազի քաղաքապետութեան դիտական գործերու վերահսկիչն է :

Առիթը ունեցայ տեսակցելու տեղւոյն ուսուցչական անոր տուած յորդորներուն, որ պատրաստուի դիմադրութեան: Եւ իսկապէս զօրավար Կուրոյի ուժերը բուռն դիմադրութեան մը կը բախին Խան Մէյսալունի մէջ (23 Յունիս 1920) ուր երկու հարիւր սուրիացի զօրեր կ'իյնան անկախութեան համար: Հոն՝ հերոսաբար կը նահատակուի նաեւ Սուրիոյ ազատագրական չարժման դեկավար եւ մեծ հայրենասէր Եուսէֆ Ազրմ, որուն մարմինը մինչեւ այսօր ամփոփուած կը մնայ իր զինակիցներու հետ միասին Մէյսալունի դերեզմանատան մէջ, այնտեղ, ուր խնկաւ քաջարբար, իր հայրենիքին համար :

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԻՆԸ

ԽՄԲ.— Նախապէս արտատպած էինք «Հայաստանեայց Եկեղեցի» թերթին առաջին խմբագրականը՝ այս նիւթի մասին: Այս պատասխանին ալ կը հրատարակենք, անգամ մը եւս ընդելու համար խնդիրը.—

Այս հանդիսին ներկայ տարուան Յունիսի թիւին մէջ երեւցաւ խմբագրական մը, «Հայերէնը Ամերիկայի մէջ» նիւթին շուրջ: Սոյն խմբագրականին բովանդակութիւնը ուշադրութիւնը գրաւած է կարգ մ'անձերու, որոնք մամուլի մէջ անդրադարձան անոր, առ հասարակ ողջունելի խօսքերով :

Պէտք է ըսենք անմիջապէս՝ որ եղած մեղադրանքները անարդար կը դտնենք: Վաստնի յօդուածագիրները կը դատապարտեն կեցուածք մը կամ մտայնութիւն մը՝ որ այս հանդիսինը չէ եղած եւ չէ: Կեցուածք մը եւ մտայնութիւն մը՝ որուն հակառակը իր գործունէութիւնը կ'ապացուցանէ Առաջնորդարանը, որուն պաշտօնաթերթն է «Հայց. Եկեղեցին»:

Սակայն մեր կողմէ հարկ եղած նկատողութիւնները ընելէ առաջ, անցողակի կ'ուզենք ըսել թէ ատորադրութիւն չկրող յօդուած մը հրապարակագիրներուն հետ, որոնք մասնաւոր գնահատանքով արտայայտուեցան իրենց հայ աշակերտներուն աշխատասիրութեան եւ ուշիմութեան մասին: Սվազցիները քաղցր յիշատակ մը կը պահեն նաեւ Տքթ. Զաքարէ եւ Տքթ. Խսահակ, որոնք պատերազմի տարիներուն հիւանդանոցներուն մէջ կատարած էին իրենց հայրենակցական պարտականութիւնը :

Սվազի մէջ ընդամէնը 263 մկրտութիւն եւ 29 պսակ կատարեցի: Մկրտութիւններուն մէջ նորածին երախաներէ սկսեալ մինչեւ 25—30 տարեկան եւ բիտասարդներ կան :

Սվազէն վերջ անցայ Զարա, ուր մնացի 18էն մինչեւ 22 Նոյեմբեր եւ կատարեցի 215 մկրտութիւն: Այստեղ ունինք Զատիկ անունն ունեցող մը զոր «եղբայր Զատիկ» կը կոչեն եւ որ իր կարողութեան չափով տեղացիներուն կրօնական պէտքերը կը հոգայ եւ դանազան ազիւներով արարողութիւնները կը կատարէ: Տեղւոյն մէջ սիրուած դէմք մըն է նաեւ Սահակ Դարբինեան: Զարայի Հայոց թիւը կը հասնի 60 տուների :

Նոյեմբեր 23էն 24 մնացի Հաֆիքի մէջ, ուր ունինք 15 տուն հայութիւն եւ ուր կատարեցի 38 մկրտութիւն եւ 5 պսակ: Իսկ Դեկտեմբեր 2ին անցայ Եըլտըզէլի, ուր 43 մկրտութիւն եւ 3 պսակ կատարեցի: Այստեղի Հայոց թիւն է 31 տուներ:

Մասնաւոր կերպով ուշադրութիւնս դրաւեց այն պարագան որ բոլոր այցելած վայրերուս մէջ դաւառի հին նահապետական սովորութիւնները եւ աւանդութիւնները պահպանուած էին: Ամէն արդիական ընտանիքներու մէջ իսկ, այդերու ներկայութեան կիները ոտքի կը կենային եւ տղաք անպայման մեծերուն ձեռքը կը համբուրէին :

Դժբախտաբար վաղահաս ձմեռը եւ մանաւանդ ձիւնը պատճառ եղան որ յետաձգեմ Թօքատ եւ Ամասիա այցելութիւնները, զորս, եթէ Տէրը կամի, պիտի կատարեմ Ս. Զատկէն վերջ :

բակաւ որոշ անձի մը վերադրել, վերագրումին վրայ ստուգութեան չեշտ մըն ալ դնելով, ճիշդ չէ թնաւ :

Այս հանդիսին մէջ ոեւէ տեղ խմբագրի անուն տրուած չէ: Ճիչհալ խմբագրականը, հակառակ ոմանց կարծիքին, Սրբազան Առաջնորդի գրչէն ելած չէ, թէեւ ան կանխաւ տեսած է զայն եւ իր հաւանութիւնը յայտնած՝ անոր հրատարակութեան համար :

Գալով բուն խնդրին՝ կարելիք հաստատել թէ հայերէնն լեզուն անհրաժեշտ է Հայու ոգիին, անոր դարերու տաժանքով ու արիւնով կերտած նկարագիրը իր էութեան հարազատ պահելու համար: «Լեզուն կերպընկալ իրականութիւն մըն է» արդարեւ. բայց այս հաւաստումին ուղղակի հետեւութիւնն է թէ լեզուին «կերպ» տուող հոգին չի կրնար ողջ առողջ մնալ՝ առանց իր զգեստին, իր անօթին: Վասնզի լեզուն մինչ մէկ կողմէն կը ստեղծուի ոգիէն, կ'արտայայտէ ոգին, միւս կողմէ ան կը մշտնջենաւորէ ոգին, կը ստեղծէ ոգին եւ հնարաւոր կը դարձնէ անոր կեանքին տեւականութիւնը: Հայ գիրը գտնուեցաւ «կրօնական մտահոգութեանց ճամբով»: Արդարեւ: Վասնզի հայ գիրը կոթողացնող ազդակը կրօնաւորները դիտէին թէ եթէ Հայ լեզուն չարձանագրէին՝ պիտի չկրնային պահել այն ոգին՝ որուն նուիրեալ էին իրենք: Անշուշտ եթէ հայ ազգը յուսախաբ կամ ասորախօս դառնար՝ պիտի չունենայինք մեր սքանչելի մշակոյթը, մեր փառաւոր եկեղեցին, պիտի չունենայինք ինչ որ ունեցանք, պիտի չըլլայինք ինչ որ եղած ենք :

Այս բոլորը՝ եւ այս մտքով արտայայտուած բոլոր մտածումները, որոնց անգամ մը եւս կրկնուելուն առիթառուած էր մեր վերեւ ակնարկուած խմբագրականը, ճիշդ են, ամէն կերպով իրաւացի, ամէն կասկածէ վեր:

Այս այսպէս լինելով՝ ամէն կասկածէ վեր է նաեւ այն թէ մեր ամենուս պարտականութիւնն է հայ լեզուի պահպանութեան եւ զարգացման համար բնել մեր դերազոյն կարելին: Այլապէս չենք կրնար ընել մարդիկ՝ որոնք իրենց արմատը կը ճանչնան, որոնք մեծցած են հայ լեզուով ու հայ հոգիով: Եւ այնտեղ ուր հայ լեզուն ամէնէն աւելի կորսուեան վտանգի մէջ է՝ հոն բազմապատիկ աւելի ճիգ պէտք է թափուի վտանգին դէմ պայքարելու համար: Ինչպէս ֆիզիքական կեանքի ինքնապահպանման բնազդը կ'արթնցնայ վտանգի պահուն՝ նոյնպէս հոգիի կեանքի պահպանման բնազդը պէտք է արթնցնայ մեր մէջ եւ դիտակից յամառդակի երկնէ՝ երբ լեզուի կորուստով՝ հոգիի խաթարման վտանգին առջեւ կը գտնուինք, մասնաւորապէս մենք Ամերիկահայերս :

Այս դիտակցութեամբ Առաջնորդարանը, իր Ուսումնական Յանձնաժողով, եւ զանազան քաղաքներու մէջ պատուական ու անձնուէր անձերէ կազմուած խնամակալութիւններ բազում տարիներէ ի վեր կը կատարեն լաւ գործ, կազմակերպելով ու պահելով յետմիջօրէի հայերէն դպրոցներ, որոնք թէեւ համեստ՝ բայց գնահատելի արդիւնք կունան: Ինչպէս կ'ըսէինք՝ այս մարմինները «վճռակամութիւն ցոյց կունան հայերէնը բաժին դարձնել մատաղ սերունդին տրուելիք մշակութային ժառանգութեան, ու կռուելով միայն նահանջել»: — Ի դէպ, հայերէն լեզուի ի պաշտպանութիւն դրէչ վերցնողները աւելի գործնական գետնի վրայ պիտի չուզէի՞ն դիմուորադրուիլ այս կռուին համար, տալով իրենց ժամանակը եւ դրամը:Պէտք ունինք ուսուցիչներու, դասագրքերու, խնամակալներու, դրամի: Ո՞ւր են հայթայթիչները այս պէտքերուն :

Այս բոլորը դիտալով, ըսելով եւ ընելով հանդերձ, պէտք է տեսնենք ու դիմադրաւենք կարծր ու դառն իրականութիւնը: Իրականութիւնն այն է՝ թէ փոքրիկները չեն ուզեր յաճախել մեր յետմիջօրէի դպրոցները. թէ ծնողներէն մեծագոյն մասը չեն ջանար իրենց զաւակները ղրկել դպրոց. թէ մեր դպրոցներու մէջ ուսուցուածը անբաւական է Ամերիկայի Հայր հայախօս դարձնելու. թէ վերջապէս չատ մը բացայայտ պատճառներով անկարելի է մեղի համար հայախօս սերունդ պատրաստել Ամերիկայի մէջ (կամ, օրինակի համար, Ֆրանսայի կամ Յունաստանի մէջ): Մեր առջեւ ցցուող ահագին դժուարութիւնները պարզապէս ու անառարկելիօրէն անյաղթելի են:

Ցոյները այս երկրին մէջ մեզմէ հինգ անգամ աւելի բազմաթիւ ու հարուստ են: Անոնց լեզուն միջազգային առաջնակարգ համբաւ ու կարեւորութիւն ունի: Արեւմտեան քաղաքակրթութեան մէկ ոտքը յունարէն լեզուի վրայ կը կենայ: Ցոյն հասարակութիւնը Միացեալ Նահանգներու մէջ ուժեղ եկեղեցի ու կազմակերպութիւններ ունի: Բայց Ցոյներն ալ կը պարտուին լեզուի կռուին մէջ: Ցոյն – Ամերիկացի նոր սերունդը աւելի յուսարէն չի խօսիր քան մեր Ամերիկահայերը:

Ի՞նչ պիտի րնենք ուրեմն: Զայլամի պէս դրսլուխնս աւազին մէջ թաղենք ու Հայ լեզո՞ւն փառարանենք: «Հայը Ամերիկայում մէկ սերունդ վերջ պիտի կորսուի՞» երգենք, երեմիական աղեկտուր ողբանուագ հիւսելով: Մեր պարտուղղականն ու յուսահատ լացուկոծով պատրուա՞կ հայթայթենք մեր անգործութեան համար: Ո՛չ, ամէն անգամ որ այս նիւթին շուրջ խօսուած է, ըսած ենք թէ մեր ամենամեծ պարտականութիւնն է հայ լեզուի պահպանութեան եւ զարգացման համար բնել մեր դերազոյն կարելին: Այլապէս չենք կրնար ընել մարդիկ՝ որոնք իրենց արմատը կը ճանչնան, որոնք մեծցած են հայ լեզուով ու հայ հոգիով: Եւ այնտեղ ուր հայ լեզուն ամէնէն աւելի կորսուեան վտանգի մէջ է՝ հոն բազմապատիկ աւելի ճիգ պէտք է թափուի վտանգին դէմ պայքարելու համար: Ինչպէս ֆիզիքական կեանքի ինքնապահպանման բնազդը կ'արթնցնայ վտանգի պահուն՝ նոյնպէս հոգիի կեանքի պահպանման բնազդը պէտք է արթնցնայ մեր մէջ եւ դիտակից յամառդակի երկնէ՝ երբ լեզուի կորուստով՝ հոգիի խաթարման վտանգին առջեւ կը գտնուինք, մասնաւորապէս մենք Ամերիկահայերս :

Այս դիտակցութեամբ Առաջնորդարանը, իր Ուսումնական Յանձնաժողով, եւ զանազան քաղաքներու մէջ պատուական ու անձնուէր անձերէ կազմուած խնամակալութիւններ բազում տարիներէ ի վեր կը կատարեն լաւ գործ, կազմակերպելով ու պահելով յետմիջօրէի հայերէն դպրոցներ, որոնք թէեւ համեստ՝ բայց գնահատելի արդիւնք կունան: Ինչպէս կ'ըսէինք՝ այս մարմինները «վճռակամութիւն ցոյց կունան հայերէնը բաժին դարձնել մատաղ սերունդին տրուելիք մշակութային ժառանգութեան, ու կռուելով միայն նահանջել»: — Ի դէպ, հայերէն լեզուի ի պաշտպանութիւն դրէչ վերցնողները աւելի գործնական գետնի վրայ պիտի չուզէի՞ն դիմուորադրուիլ այս կռուին համար, տալով իրենց ժամանակը եւ դրամը:Պէտք ունինք ուսուցիչներու, դասագրքերու, խնամակալներու, դրամի: Ո՞ւր են հայթայթիչները այս պէտքերուն :

Այս բոլորը դիտալով, ըսելով եւ ընելով հանդերձ, պէտք է տեսնենք ու դիմադրաւենք կարծր ու դառն իրականութիւնը: Իրականութիւնն այն է՝ թէ փոքրիկները չեն ուզեր յաճախել մեր յետմիջօրէի դպրոցները. թէ ծնողներէն մեծագոյն մասը չեն ջանար իրենց զաւակները ղրկել դպրոց. թէ մեր դպրոցներու մէջ ուսուցուածը անբաւական է Ամերիկայի Հայր հայախօս դարձնելու. թէ վերջապէս չատ մը բացայայտ պատճառներով անկարելի է մեղի համար հայախօս սերունդ պատրաստել Ամերիկայի մէջ (կամ, օրինակի համար, Ֆրանսայի կամ Յունաստանի մէջ): Մեր առջեւ ցցուող ահագին դժուարութիւնները պարզապէս ու անառարկելիօրէն անյաղթելի են:

Ցոյները այս երկրին մէջ մեզմէ հինգ անգամ աւելի բազմաթիւ ու հարուստ են: Անոնց լեզուն միջազգային առաջնակարգ համբաւ ու կարեւորութիւն ունի: Արեւմտեան քաղաքակրթութեան մէկ ոտքը յունարէն լեզուի վրայ կը կենայ: Ցոյն հասարակութիւնը Միացեալ Նահանգներու մէջ ուժեղ եկեղեցի ու կազմակերպութիւններ ունի: Բայց Ցոյներն ալ կը պարտուին լեզուի կռուին մէջ: Ցոյն – Ամերիկացի նոր սերունդը աւելի յուսարէն չի խօսիր քան մեր Ամերիկահայերը:

Ի՞նչ պիտի րնենք ուրեմն: Զայլամի պէս դրսլուխնս աւազին մէջ թաղենք ու Հայ լեզո՞ւն փառարանենք: «Հայը Ամերիկայում մէկ սերունդ վերջ պիտի կորսուի՞» երգենք, երեմիական աղեկտուր ողբանուագ հիւսելով: Մեր պարտուղղականն ու յուսահատ լացուկոծով պատրուա՞կ հայթայթենք մեր անգործութեան համար: Ո՛չ, ամէն անգամ որ այս նիւթին շուրջ խօսուած է, ըսած ենք թէ մեր ամենամեծ պարտականութիւնն է

եւ հակառակ անոր տուած յորդորներուն, կը պատրաստուի դիմադրութեան: Եւ իսկապէս զօրավար Կուրոյի ուժերը բուռն դիմադրութեան մը կը բախին Խան Մէյսալունի մէջ (23 Յունիս 1920) ուր երկու հարիւր սուրիացի քաջեր կ'իյնան անկախութեան համար: Հոն՝ հերոսաբար կը նահատակուի նաեւ Սուրիոյ ազատագրական չարժման դեկավար եւ մեծ հայրենասէր Եուսէֆ Ազրմ, որուն մարմինը մինչեւ այսօր ամփոփուած կը մնայ իր զինակիցներու հետ միասին Մէյսալունի դերեզմանատան մէջ, այնտեղ, ուր խնկաւ քաջարբար, իր հայրենիքին համար :

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (54)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ՏՈՐՈՍ

Նախ որոշուեցաւ որ Բարկէն՝ Եւփիմէն եւ Դիոնիսը առած՝ անցնէր Ամանոսի հիւսիսային ծայրը ուր կը իր բնակութիւնը, Սարդիս պիտի առնէր իր երիտասարդները՝ որոնք իրենց տուներ միշտ պատրաստ պիտի դտնուէին առաջին ձայնին ժողվուելու համար հոն՝ ուր հրաման դայ յանուն Թորոսի :

Կոստանդին պիտի երթար իր քանի մը քաջ կտրուվները ժողվելու եւ պատրաստ պիտի կենար առաջին փողի ձայնին՝ հոն՝ ուր պիտի դտնուէր Թորոս :

Այս խորհուրդին վրայ Թորոս բերել տուաւ չորս կալանաւորնելը եւ հրամայեց տուաւ իրենց կապերը արձակել եւ ազատութիւնն չնորհել, դարձեալ ի մեծ զայթակղութիւն Կոստանդնի. ու երբ երթալու վրայ էին դարձաւ իրենց՝ ծանր ծանր եւ որոշ ձայնով աս խօսքերը ուղղեց .

— Դուք որ հայ ազգի զաւակներ էք , մտիկ ըրէք իմ խօսքերս. մտածեցէք որ ձեր եղբայրնեդրուն արիւնը պիտի մտնէիք եւ անոր համար մահապարտ էիք, եւ մեղի չատ դիւրին էր ձեզ հաւտ պէս մորթել, ձեր հայութիւն ալ միմիայն պատճառ ըր մենք ձեր ազատութեան, ձեր կեանքին խնայեցինք. գացէք ձեր Լամբրոնի տէրերուն բարեւ խօսեցէք, եւ ըսէք թէ Լեւոնի տղան Թորոսը տեսանք, եւ ան երդում կ'ընէ յանուն Աստուծոյ ամենակարող եւ սրտագէտի թէ՝ երբեք մեծութիւն, փառք եւ իշխանութիւն չպիտի ըլլայ իր գործերուն նպատակը, այլ իր ազգին օգուտն ու ելջանկութիւնը, եւ թէ հայր, եղբայր, զաւակ պիտի համարէ ամէն Հայ որ նոյն հոգիով չարժի. իմացա՞ք, հասկցա՞ք ըսածներս, պիտի կարենա՞ք կրկնել :

Իսկ մարդիկը աս խօսքերուն վրայ ապուշ դարձած ելան եւ իրենց ճամբան գացին, վասնզի ժամանակին սովորութեան համեմատ նոր էր այս վարմունքը, եւ այս խօսակցութիւնը ոչ միայն այս խեղճ դինուորներուն համար՝ այլ թերեւս վարդապետին համար նաեւ որ Թորոսի քով նըստած էր :

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Այս տեսարանը կ'անցնէր Վահկայ բերդին չորեակները մացառուտ բլուրի մը վրայ. առաւօտը չատ հեռու չէր :

—Հապա, ամէն մարդ իր ճամբան, ըսաւ Թորոս իր խումբին, ասկից տասն օր չեղած, Աստուծով կը լսենք փողերուն ձայնը, եւ ամէնքս ալ կը ժողվուինք :

ՏԵՐՆԻՆ

թայթենք կծայի Հայերու, որ իրենց քսակը փակին եւ հանրային ձեռնարկութիւններու դրամ չտան։ Եկեղեցիներ եւ հանրային հիմնքներ չհիմնե՞նք, որ մեր մահը ստոյգ դառնայ։ Եթէ այսօր կալուած – ներ եւ մնայուն հարստութիւններ ունեինանք, զա – նոնք կը գործածեինք որչափ ատեն որ տեւենք։ Այնկէ ետք՝ եթէ օր մը ամենք անպէտ դառնանք (թէեւ մենք չենք հաւատար որ այնքան մոռայլ է մեր ապագան) չէ՞ որ ամբարուած հարստութիւն մը ապագային օգտակար կ'ըլլայ ազգին միւս հատուածներուն, Հայաստանի մէջ եւ այլուր։ Իսկ եթէ այսօր չհիմնենք՝ թէ մեր հոգին կը ցնդի եւ թէ անոր հետ այդ չհիմքերուն յատկացուելիք դրամը։

Ի՞նչ պիտի ընենք ուրեմն։

Պիտի պահենք այն ինչ որ պահել կարելի է։ Պիտի պահենք մեր եկեղեցին իր ծէսով, որպէսզի եկեղեցին ալ իր կարգին պահէ մեր հոգին, այն – քան հարազատ իր նախատիպարին՝ որքան կարելի է։ Այդ հարազատութիւնը կատարեալ պիտի չըլ – լայ։ Բայց պիտի ըլլայ դոհացուցիչ տուեալ պայ – մաններու մէջ։ Եկեղեցին է որ ի վերջոյ կամուրջ մը պիտի ըլլայ Ամերիկահայութեան եւ ազգին միւս հատուածներուն եւ յատկապէս Հայաստանի հետ։ Այդ կը ցուցնէ մեզի պատմութեան դասը։ Այդ կը ցուցնէ մեզի Ամերիկայի մէջ ուրիշ մեզ նման համայնքներու օրինակը։

Երբ բռնաւորը յափշտակէ մեր հայրերէն մը – նացած արծաթեայ բաժակը, չենք կրնար մնայ ծարաւի, կը խմենք փոխառեալ բաժակով, կը խը – մենք մեր ձեռքերով։

Ըլլանք իրատես։ Ըլլանք պարտուողական։ Պահենք զմեզ, Ամերիկահայութիւնը, ազգի լրու – թեան սիրոյն, Աստուծոյ սիրոյն։

(ՀԱՁ · ԵԿԵՂԵՑԻ, Հոկտ. 1948)

Իրազեկները կը հաւաստեն թէ երկու երկիր – ները քննած են միաեւ հետեւեալ քաղաքական խն – դիրները ։ —

1.— Եթովպիոյ յանձնել Ասապի ջրջանը (Էրի – թրէա), որպէսզի այդ երկիրը ելք մը ունենայ դէպի ծով։

2.— Իտալիոյ վերադարձնել Մասովայի չրջա – նը։ Ֆրանսա կրնայ պաշտպանել այս պահանջը Ազգաժողովին մէջ։

3.— Սահմանադիր ժողով մը հաստատել, իբ – րեւ նախաքայլ եւրոպական խորհրդարանի մը, մշակելու համար Եւրոպական Դաշնակցութեան սահմանադրութիւնը։

4.— Իտալիոյ մասնակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին (դինակցութիւն արեւմտեան Եւրոպայի եւ Մ Նահանգներուն միջեւ)։

5.— Իտալիոյ յանձնել ամերիկեան Տրիպոլսոյ խնամակալութիւնը ։

6.— Իտալացի բանուորներ ղրկել Ֆրանսա եւայլն։

Կոմս Սֆորցա հերքեց այն ղրոյցը թէ քննած են Ֆրանքեւիտալական խարխափ մը խնդիրը Մի – ջերկրականի վրայ։ Նոր խօսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ յունուարին, եւ հա – ւանական է որ Անգլիա եւս մասնակցի ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ (Ինտոնեզիա) արշաւանքին խնդիրը քննուեցաւ երէկ, Ապահո – վութեան խորհուրդին մէջ։ Մ. Նահանգները կը պահանջեն դադրեցնել կռիւը։ Հոլանտա կ'ուտա – կէ թէ համայնավարները կը սպառնային գաղթա – վայրին, հետեւաբար ստիպուեցաւ միջոցներ ձեռք առնել։ Կռիւները կը չարունակուին կատաղօրէն։ Կը հերքուի այն ղրոյցը թէ բնիկները եւս առած են մարտաքաղաքը։ Հոլանտացիները նոր յաջո – ղութիւններ կը ծանուցանեն Սումաթրայի եւ Ճա – վայի մէջ ։

16ՐԴ ՑԱՐԿԷՆ ՎԱՌ ՆԵՏՈՒԵԼՈՎ անձնաս – պան եղաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարա – րութեան նախկին պաշտօնատարներէն մէկը, Լո – բըրնս Տըվէն, 43 տարեկան, որ ամբաստանուած էր թէ գաղտնիքներ ծախած է համայնավարական կազմակերպութեան մը։ Մանաւանդ յանձնախում – բը կը չարունակէ իր քննութիւնները հակամերիկ – եան գործերու մասին։

ՋԻՒՆ – ՋՄԵՌԸ կը սաստկանայ ամբողջ Եւ – րոպայի մէջ, սկսելով Փարիզէն եւ Հիւսիսային Ֆրանսայէն։ Վախ կայ որ ցուրտը աւելի սաստ – կանայ ։

40 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ երկու օդանաւային արկած – ներու հետեւանքով,— եօթը հոգի՝ Մանչէսթըրի մօտ, 33 հոգի ալ՝ Հոնկ Քոնքի մօտերը։

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ կառավարները փակած են Թիէն – ցինի ծովային ճամբան, համաձայն վերջին լու – րերու։ Մ. Նահանգները որոշեցին չվճարել 70 միլիոն տոլար վարկը, Ջինաստանի վերաշինու – թեան համար, քանի որ ազգայնական կառավա – րութիւնը ի վիճակի չէ պաշտպանելու երկիրը ։

ՌՈՒԲԻի մասին կատարուած բանակցութիւն – ները վերջացան։ Որոշ զոհացումներ տրուած են Ֆրանսայի, բայց իրազեկներ լաւատես չեն վերջ – նական արդիւնքի մասին, քանի Մ. Նահանգները եւ Անգլիա չեն փոխեր իրենց տեսակէտները։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՁ ՎԶԵՏ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ.— 5 Յունուար, Զորեք – շաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սիմֆա Variétés-ի մէջ։ Մուտքը հրաւիրատոմսերով։ Դիմել Ճա – պուրեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սար – գիսեան Յակոբ, 14 rue Alsace Lorraine։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐ ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ, ժա – մը 2էն 10, 4 rue Greuze, métro Trocadéro ։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու անդամները ։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Տօնածառը՝ 25 Դեկտեմբեր, Շաբաթ օր ժա – մը 4էն կէսգիշեր, Մազընոյի մէջ։ Դեղարուեստա – կան ընտիր բաժինով։ Պիտի երգէ նաեւ երգչա – խումբը։

Նուագախումբ եւ մատչելի պիւֆէ։ Կը հրա – ւիրուին բոլոր ծնողները եւ համակիրները։ Ծախսերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք ։

ՍԵՒՐի ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆի ԱՇԱ – ԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆԸ, 26 Փետր. 1949, Սալ Ենայի մէջ պիտի տայ թատերական ներկայացում մը ։

ՏՕՆԱՇՈՒԱՌ – ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

«Մանուկներու Օրուան» առթիւ կազմակեր – պուած Ֆր. Կ. Թաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ կրթական մարմնին եւ դպրոցի աշակերտութեան։

26 Դեկտեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողներն ու Տէսինի հայ հասարակութիւնը։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առան – ձին յայտագրով։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս Թուականը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Իմ ջերմագին չնորհակա – լութիւններս կը յայտնեմ Տէսինի, Լիոնի, Պրոնի եւ Մ. Ժիւլիէնի աղնիւ բարեկամներուս եւ հայ – րենակիցներուս որոնք Լիոնի հիւանդանոցին մէջ կրած գործողութեանս օրերուն այցելեցին ինծի։— ԱՒԵՏԻՍ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ Մ. Մեսրոպեանոսի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ալֆորվիլի եկեղեցին, Նիկոմիդիոյ վաստակաւոր առաջնորդ Տ. ՍՏԵ – ՓԱՆՆՈՍ ԱՐԲ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիշատակին։ Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգող հայրենակիցներէ ներկայ ըլլալ։ Ժամերգութիւն ժամը 8.30, Պատա – րագ 10ին ։

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԳԱՐՋՈՒ - CARZOU

GALERIE DROUANT - DAVID 52 Fg. St. Honoré

Մինչեւ Դեկտեմբեր 24։ Բաց է ամէն օր բացի կիրակիէն ։

ՏՕՆԱՇՈՒԱՌ ԵՒ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

Յունուար 9ին, Իսիի Մրիմեան Ակումբին մէջ։ Իսիի դպրոցին հոգաբարձութիւնը կազմակեր – պած առթիւ տօնածառ մը սարքած է դպրոցի մանուկ – ներու համար։ Նոյն օրը ծնողքներուն ալ պիտի հիւ – րասիրուին ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՈՎ մը։ Տղոց պիտի բաժ – նուի ՊՏՈՒՂ եւ ՆԱՒՂՆԹՐԻՔ։ Մուտքը ազատ է։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՉԶԳԻ ՀԱՄԱՐ ԱԼ ՀԱՃԵԼԻ ՉԼԻ

Պարտք վճարել թերթին առաքումը դադրեյէ վերջ։ Կը խնդրուի առկախ հաշիւները փակել մին – չեւ Դեկտեմբեր 31։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնա – ճիւղին Ա. Ահարոնեան խումբին ընդհ. ժողովը, այսօր, հինգշաբթի ժամը 21ին ։ Հայերէնի դասը ժամը 8ին Տ. Զիթունիի կողմէ ։ Sociétés Savantes։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ.վար – չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Քրիստա – փոր» խումբի անդամները, այս հինգշաբթի երե – կոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ԾՆՈՒՆԴԻ ԽՆՋՈՑՔ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապոյտ Թաչի Սէնթ Աննի մաս – նաճիւղի Ֆրանսական Ծնունդին առթիւ կազմա – կերպած է, ընկերահամակրական խնջոյք մը, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Թաղին դպրոցին մէջ։ Գեղարուեստական դեղեցիկ բաժին ։

Կը բանախօսէ ընկեր Ա. ՔԻՕՍԷԵԱՆ

Պիտի երգէ Սէնթ Աննի Ն. Մ. երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի ։

Պ. Նուրհան Քիւչիւքեան, Տէր եւ Տիկին Նու – պար Քիւչիւքեան, Պ. Րաֆֆի Քիւչիւքեան, Պ. Լիպարիտ Քիւչիւքեան, Նելլի եւ Էրիկ Քիւչիւք – եան, Այրի Տիկ. Գարիտան Քիւչիւքեան, Պ. Բար – դալ Էմինեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Էմինեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Զ. Լ. Պապոյեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Գալչճեէրեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Հայկ Ալէքճեան, սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր, եղբօր, հօ – րեղբօր եւ աղգականին

ՏՕՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ 19 Դեկտ.ին, իր բնակա – րանին մէջ, 71 rue des Bourguignons, Bois-Colombes, 81 տարեկան հասակին ։

Պիտի հաւաքուին իր բնակարանը, հինգշաբ – թի 23 Դեկտ.ին, ժամը 9.15ին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Փա – րիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, ժամը 9.45ին, իսկ մարմինը պիտի ամփոփուի, Անիէռի հին գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ, ժամը 12.30ին ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Վ. Գ. Պապ – եանի, Այրի Տիկին Օպողեանի, իրենց եղբօր եւ խնամիին եւ բոլոր պարագաներուն Պ. ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՊԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԻՅ.— Պ. Պետրոս Փափազեանի մօր Տիկ. ԲԵՐՈՒՋ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Պ. Պալըքճեան եւ Պ. Գ. Փաթ – թուկեան հազարական Ֆր. կը նուիրեն Ալֆորվի – լի աղքատախնամին ։

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կը փնտռուի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԿԱՄ ԵՐԻՏԱ – ՍԱՐԴՈՒՀԻ ՄԸ 17—18 տարեկան որ տեղեակ ըլ – լայ հաշուակալութեան եւ ծնողքին կողմէ ներ – կայացուի ։

Դիմել՝ **MAISON ARTHUR**
58 Rue de Cléry, Paris (2)

ԳԻՏԷՔ ԹԷ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍԱՍՈՒՆԻ

Նոր, արդիական, գեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը։ Եթէ կ'ուզէք հաճելի, քնտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ ծնունդի Րէվէյօնի դիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝

ՃԱՇԱՍՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճեր – մակեզէններու, մանաւանդ չրջուն վաճա – ռորդներու համար ։

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 24 Décembre 1948 Ուրբաթ 24 ԴԵԿՏԵՄԲ.

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5728–Նոր շրջան թիւ 1139

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՐԽԱՓՈՒՄՆԵՐ

Եղած խնդրանքին վրայ, երէկ ամբողջութեամբ հրատարակեցինք « Հայաստանեայց Եկեղեցի » հանդէսին վերջին խմբագրականը, «Ամերիկահայութիւնը եւ հայերէնը», որ կը ձգտի պաշտպանել ճախաւեր դատ մը :

Հարթելով հանդերձ անցեալ Ցոնխի խմբագրականին կարդ մը թիւրիմացութիւնները, այս բացատրականն ալ կը յանգի նոյն կանխակալ եզրակացութեան :

Նոյն կղերամիտ, նեղմիտ ոգին է որ տուն կուտայ նոր խմբագրականին, առանց ամբողջովին լուսաբանելու հիմնական հարցը :

Ցօղուածագիրը ի զուր կը ճգնի ճշմարտու – թիւնը պարտկել մանուածապատ նախադասու – թիւններով եւ այլաբանական պատկերներով : Իր ամերիկեան հայերէնին ալ չի փրկեր կացութիւնը :

Բարեհաճեցէք թարգմանել հետեւեալ նախադասութիւնը, իբրեւ եզրակացութիւն .

— « Եթէ բռնաւորը յափշտակէ մեր հայրերէն մնացած արծաթեայ բաժակը, չենք կրնար մնայ ծարաւի, կրնանք փոխառեալ բաժակով, կրնանք մեր ձեռքով » :

Տեսակէ՞տ, ուղեցո՞յց, թէ բանաստեղծու – թիւն կամ բնաղանցական մարզանք :

Նախորդ խմբագրականով, «Հայ. Եկեղեցի»ն երկրորդական կը համարէր լեզուն, հայերէնը, առաջին տեղը տալով կրօնին : Մէսին :

Այս անգամ նահանջ մը փորձելով հանդերձ, կը սայթաքի նորէն լպծուն ճամբուն վրայ : Ըսել կ'ուզէ — եթէ կորսնցնենք մայրենի լեզուն (արծաթեայ բաժակը), կրնանք օտար լեզուով (փոխառեալ բաժակ) պահել մեր ինքնութիւնը :

Արդարեւ, Մ. Նահանգներու Հայոց երիտա – սարդ առաջնորդին, ինչպէս ուրիշներու համար, փրկութեան միակ յատուկ կրօնն է : Եկեղեցին :

— « Եկեղեցին է որ ի վերջոյ կամուրջ մը պիտի ըլլայ Ամերիկահայութեան եւ ազգին միւս հատուածներուն եւ յատկապէս Հայաստանի հետ : Այդ կը ցուցնէ մեղի Ամերիկայի մէջ ուրիշ մեզ նման համայնքներու օրինակը » :

Թողո՞ւնք միւս համայնքները, եւ ամփոփ – ուինք բուն հայկական չրջանակին մէջ :

« Հայ. Եկեղեցի»ն այս պատգամն արձակած ատեն, աչքի առջեւ ունէ՞ր «եկեղեցասիրութեան» չերմաչափը : Ոչ միայն Ամերիկայի , այլեւ Եւրոպայի համայնակուլ ափերուն վրայ :

Հաչուա՞ծ էր բարեպաշտներու թիւը : Ոչ միայն նուր , այլեւ հին սերունդէն :

Մոռցա՞ծ էր իր իսկ հոգեւոր հովիւներուն դառն դանդաուները, ի տես հաւատացեալներու անտարբերութեան եւ եկեղեցիներու ամայութեան :

Ի՞նչ օգուտ նոր չինքեր – եկեղեցիներ – չինել, երբ անոնք դատապարտուած են մնալու ամուլ չքեղութիւններ :

Հայ. Եկեղեցին, այո, կամուրջ մըն է, ազդապահպանման համար : Բայց ոչ ամէն բան : Մանաւանդ այն պղտոտաններուն վրայ ուր մեր տապրիր բազմութիւնները կը ծփան իբրեւ ցիրուցան տաշեղներ :

Գոնէ երիտասարդ կղերականներէն կը սպասէինք որ սորված ըլլային այս հիմնական, տարրական դիտելիքը :

Կը թուի թէ Սահակ – Մեսրոպները աւելի յաւկ'ըմբռնէին կացութիւնը, երբ իրենց ամբողջ ուժը կը տրամադրէին սեփական տառեր հնարելու : Աւելի արթուն էին : Կրնայինք բսել՝ արդիական :

Մինչդեռ, դարեր վերջը, 1948ին անդամ, համալսարանական վարդապետներ եւ եպիսկոպոս – ներ ունինք որոնք փոյթեր կը կատարեն անիւը եռ չրջելու :

Ի վերջոյ ի՞նչ կը նչանակէ յայտարարել, ա – ռանց վերապահութեան, թէ «Հայ գիրը գոնուեցաւ կրօնական մտահոգութեանց ճամբով » :

Համբանք փրկելու համար, անհրաժեշտ է նախ պատմութեան ոդին ըմբռնել :

Անհրաժեշտ է ըմբռնել թէ լեզուական ազա – տութեան, ինքնուրոյն գոյութեան, եւ, ինչո՞ւ չէ, քաղաքական անկախութեան ձգտումն էր որ տուն կուտար տառերու գիւտին :

Այսօր ալ, նոյն ոգին պիտի առաջնորդէ մեզ, հակառակ բոլոր խոչընդոտներուն եւ յուսախա – բութեանց :

Որեւէ «փոխառեալ բաժակ» պիտի ծառայէր օր առաջ թմրեցնելու մեզ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՐԵՐ ԱԼ ԱՆՑՆԻՆ ...

Ինչ ալ ըլլայ, դարեր ալ անցնին մեր հայրենիքէն հեռանալէն ի վեր, որքան ալ եւրոպականանանք, միշտ Հոն են մեր սիրտը, խելքը եւ աչքերը :

Հոն՝ ուր ծնած ու սպրած են մեր նախահայրերը : Հոն՝ ուր հողը [redacted] ոչ միայն մեր քրտինքով, այլեւ անհ[redacted]հատականներու ա – րիւնով :

Հոն՝ ուր մեր դարաւոր եկեղեցիներն ու վանքերը չուք կը ձգէին մոնկոլ — թաթար «քաղաքակրթութեան» վրայ :

Հոն էր որ կազմուեցաւ մեր ժողովուրդին չարքաչ ու բարի, ձեռնեէ էդ նկարագիրը, տոկուն՝ իր լեռներուն նման, զուլալ՝ ինչպէս իր ջուրերը եւ խոր ու միշտ դալար ինչպէս իր ձորերն ու դաշտերը :

Ու երբ Հոգ ու հոն կը կարդանք պատառիկ մը լուր Ա.նտեղէն եկած եւ կամ նկարագրական մը մեր տեսած ու ապրած դիւղին ու քաղաքին , կը պայծառանան մեր աչքերը եւ յանախ արցունք մը կը չողայ անոնց խորը :

Վերջերս թուրք դրադէտ մը նկատադրեր էր Եփրատը, քալեր էր անոր հետ ծագկեալ լեռներէն մինչեւ աւազուտ ափերը այդ վիշապին, կոխկոտելով Հայոց աշխարհը :

Ինչ բառեր գտեր էր մերթ դեղեցկութիւնը , մերթ անոր ամեհի կատաղութիւնը կամ հան – դիստ ու դաւադիր անդորրութիւնը նկարագրելու համար :

Այդ իրապէս դրական կտորին մէջ ալ, թրքացուցած էին ոչ միայն բոլոր պատմական ա – նունները, այլեւ գրութեան արժէքը, չյիչելով ոչ իսկ մանքի մը , դիւղի մը , եկեղեցիի մը անունը, իբրեւ հայկական յիշատակարան :

Ամէն Հայ սակայն երբ քալեց իրեն հետ այդ ամայացած վայրերէն, տեսաւ ոչ միայն իր մխացող բուխերիկը, այլեւ լսեց իր աւերակ եկեղեցիներու զանգակներուն զօդանջը եւ մանաւանդ հայկական մշակոյթին մրմունջը քարուքանդ վանքերու պատերուն վրայ :

Թուրքը չէր կրցած անոր տեղ դնել իրենը, եւ երբ դրադէտը կ'անցնէր այդ ափերէն, կը տեսնէր միայն բնութիւնը իր փառապանծ դեղեցկութեամբ :

Արդեօք հայկական ոսկորներէ կազմուած բլուրնե՞ր տեսաւ Եփրատին խորը, եւ ամօթէն կարմրելով , չհամարձակեցաւ որեւէ հայկական անուն արձանագրել ... ՍՕՍԻ

Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԵՐ ՀԱՐՑՈՒՄԻՆ

Պ. Վահէ Թօսունեան պատասխանելով մեր առջի օրուան հարցումին, կը հաղորդէ որ, ինք մէկուկէս տարիէ ի վեր քաչուած է Ազգ. ձակատէն. թէ դանձապահն էր միայն Հայկական Դատի յանձնաժողովին, որուն հաչիւները ճշդութեամբ եւ մանրամասն պահած է : Անհատական կամ կողմնակի դիմումներ միշտ մերժած է եւ վճռած է միայն որոշումով նոյն յանձնաժողովին որուն կ'անդամակցէին նաեւ Պ. Հ. Սամուէլ եւ Պ. Գորդիկեան : Իր ժամանակին հաչիւները պատրաստ են եւ բաց ամէն անոց առջեւ որ կը չահադրգռուին :

Կ'արձանագրենք ի տեղեկութիւն :

ՎԵՑ ՇԱՀԱԿԻՑ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ վերջացնելով Ռուրի մասին կատարուած բանակցութիւնները, որոշեցին ոստիկանական ղունդ մը հաստատել, որպէսզի Գերմանիա չկարենայ վերադինուիլ զաղանապէս : Այս որոշումը կարեւոր դիջում մըն է ի նպաստ Ֆրանսայի :

ԱԹԷՆՔԻՆԸ հեռագրեն թէ մօտ 2000 ապրանտմաներ յարձակեցան Եգեսայի եւ Նաուսայի դէմ (արեւմտեան Մակեդոնիա) : Կռիւները կը չարունակուին կատաղօրէն : Առաջին քաղաքը ունի 14.000 բնակիչ, 10 հազար փախստականներով, երկրորդը՝ 10 հազար բնակիչ եւ 5 հազար փախստականներ :

ԱՆՊԱՐՏ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ փէթէնի նեղքին նախարարը, Փէյրութոն, աւելի քան չորս տարի բանտարկուած մնալէ վերջ :

«ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ», կարդի Տէյվիս երեք տարի եւս պայմանաժամ ստացաւ, Ֆրանսա մնալու համար :

Կարեւոր բանակցութիւններ Թրեւսատի եւ Անգլիոյ միջեւ

Արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէր Շուման Լոնտոն պիտի երթայ Յունուարին, խորհրդակցելու համար Պ. Պեվինի հետ, կարգ մը կարեւոր խնդիրներու մասին : Իրազեկ աղբիւրէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն այդ խնդիրներու մասին, որոնց կարգադրութենէն կախում ունի Սիրալիր Համաձայնութեան ամրապնդումը.—

1. ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ.— Ֆրանսա կը դանդաղի թէ Անգլիա կը չլսէ իր տնտեսական վերականգնումը, մերժելով այլազան ապրանքներ — պեր – ճանքի նիւթեր — դինել մեծ քանակութեամբ : Ֆրանսա անհրաժեշտ կը գտնէ այս կարգի ապրանքներու արտածումը, որոշ անկախութիւն ապահովելու համար տնտեսական գետնի վրայ : Իսկ Անգլիա կ'պատարկէ թէ չի կրնար դինել այդ ապրանքները :

2. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— Լոնտոնի բարձր չրջանակներուն մէջ դիտել կուտան թէ Ֆրանսա չատ խանդավառութեամբ չի դործակցիր մտածել Մոնթկոմէրիի, արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար : Ֆրանսան ալ ուրիշ դանդաններ կը յայտնէ :

3. ՌՈՒՐԻ ԽՆԴԻՐ.— Ֆրանսացիները տակաւին դոհ չեն Ռուրի ճարտարադործութենէն հսկողութեան մասին եղած դիջումներէն : Հիմա որ մէկդի դրուած է այդ ճարտարադործութենէն միջազդային սեփականութեան ֆրանսական ծրագիրը, փարիզ ուրիշ ապահովութիւններ կը սպասէ Անգլիայէն :

4. ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐ.— Փարիզի մէջ կը սպասեն որ Ֆրանսա եւ Անգլիա միեւնոյն քաղաքականութիւնը վարեն իտալական գաղթավայրերու խնամակալութեան մասին : (Ֆրանսա համաձայն է Իտալիոյ վերադարձնելու այդ դաղթավայրերուն մեծ մասը, Անգլիա վերապահ դիրք մը բռնած է) :

5. ՖՐԱՆՔԻ ԽՆԴԻՐ.— Վերջին չարաթներու ընթացքին սթերլինը, որուն պաչտօնական դինն է 1062 ֆրանք, սեւ չուկային մէջ բարձրացաւ 1650ի (Դչ. օր իջած էր 1450ի) : Ֆրանսացի մասնագէտները կը պահանջեն աւելի վճռական փորձ մը կատարել հաստատուն արժէք մը տալու համար ֆրանքին, եթէ կ'ուզեն որ յաջողի Մարշըլի քառամեայ ծրագիրը Եւրոպայի վերակազմութեան համար :

Պաչտօնական դեկոյցի մը համաձայն, անդլիական կառավարութիւնն է որ Լոնտոն կը հրաւիրէ Պ. Շուման :

★ Իտալիոյ արտաքին նախարարն ալ, կոմս Սֆորցա, մօտերս տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Անգլիոյ արտաքին նախարարին հետ :

Ինչպէս պիտի յուծուի նոր տուրհարու խնդիրը

Վիճաբանութիւնները կը չարունակուին Ազգ. ժողովին մէջ, 1949ի ելմտացոյցին վաւերացման մասին, որ մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի : Միեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կը կատարուին, որպէսզի թէ կառավարութիւնը զոհացում ստանայ եւ թէ Ազգ. ժողովը : Ելմտական յանձնաժողովը մերժելով հանդերձ տուրքերու 10 % յաւելման առաջարկը, տրամադիր կ'երեւայ ուրիշ ելք մը դանելու :

Զորեքչաբթի օր լման ևօթը ժամ բանակցութիւններ կատարուեցան Ազգ. ժողովի մեծամասնութեան նեղկայացուցիչներուն եւ ելմտական յանձնաժողովի միջեւ, յանձնաժողովը հաւանեցաւ 20 %էն 30 %ի բարձրացնել արտադրութեան տուրքին յաւելումը, ինչ որ բաւական չի համարուիր, որովհետեւ հասոյթը պիտի ըլլայ 105 միլիառ, մինչդեռ բաց 135 միլիառ է :

★ Նոյն օրը Ազգ. ժողովին մէջ կատարուած վիճաբանութեանց առթիւ, վարչապետը հասկըցուց թէ տարիներով անխուսափելի պիտի դառնան ծանր տուրքերը, ելմտացոյցը հաւասարակչռելու եւ տնտեսական վիճակը բարւոքելու համար : Ճեոտյ չարունակեց .

— « Միշտ կը խօսուի խնայողութեանց մասին : Կառավարութիւնը կատարեց իր խոստումը եւ, անցեալ սեպտեմբերէն ի վեր, ըլաւ ինչ որ յանձն առած էր . 32 միլիառ Ֆրանք զեղչուեցաւ նախատեսուած վարկերէն : Թղթադրամի ածուխ – մէն կրցանք խուսափիլ չնորհիւ բացառիկ տուրքերու եւ ամերիկեան օդնութեան : Կը յուսանք նոր միլիառներ ստանալ, որոնց չնորհիւ պիտի կրնանք փակել տարեչրջանը : Կառավարութիւնը խոստացած է Եւրոպայի վերակազմութեան մասնակցող միւս ազգերուն՝ նոր թղթադրամ չհանել որեւէ պարագայի մէջ : Եթէ չյարգենք այս յանձնառութիւնը , տնտեսական չլուսման պիտի մատնուինք » :

Խօսելով աչխատավարձի եւ դիներու մասին, վարչապետը հաւաստեց թէ կառավարութիւնը կը

(Էութերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Անկարելի է, իրրեւ հակիրճ ու վառ ամփոփումը մեր բոլոր դիտողութիւնների, չբերել այստեղ վաղամեռիկ բանաստեղծ Վահան Տէրեանի մի անմահ հայրենասիրական բանաստեղծութիւնը, ուր նա շատ գեղեցկօրէն վեր է հանում հայ ժողովուրդի բնութեան էութիւնը ու նրա բարեմասնութիւնները, զայն համեմատելով ու հակադրելով ուրիշ ցեղերի «քաղաքակրթութիւն»ներին.—

×

Մի խառնէք մեզ ձեր արջի ցեղերին,
Մեր երկիրը աւերուած, բայց սուրբ է եւ հին,
Որպէս լեռն է մեր պայծառ տեսել հազար ձիւն,
Այնպէս նոր չեն մեզ համար ցաւ ու դառնութիւն:
Բաբելոնն է եղել մեր ախոյեանը՝ տես,
Անհետ կորել, անցել է չար մշուշի պէս.
Ասորիքն է եղել մեր թշնամին, ահա
Դաշտ է տեղը եւ չըկայ քար քարի վրայ :
Ամրակուռ է մեր հոգին զարերի զաւակ,
Շատ է տեսել մեր սիրտը աւեր ու կրակ,
Շատ է տեսել երկիր իմ ցաւ ու արհաւիրք,
Լաց է այնտեղ ամէն երգ ու ողբ՝ ամէն գիրք:
Գերուած ենք մենք ո՛չ սորուկ, գերուած մի արծիւ,
Զարութեան դէմ վեհասիրտ միշտ, վառի դէմ աղնիւ:
Բարբարոսներ շատ կը գան ու կ'անցնեն անհետ,
Աքքայական խօսքը մեր կը մնայ յաւէտ:
Չի հասկանայ ձեր հոգին եւ ծոյլ եւ օտար,
Տաճար է մեր երկիրը, սուրբ է ամէն քար,
Եգիպտական բուրգերը փոշի կը դառնան,
Աբեւի պէս երկիր իմ, կը վառուես վառմամբ,
Որպէս վիհերի կրակից կ'ելլես, կ'ելնես նոր
Գեղեցկութեամբ ու փառքով վառ ու լուսաւոր,
Կանգնիր հպարտ, որպէս լոյս լեռն է մեր կանգուն,
Արիացի՛ր, սիրտ իմ, ե՛լ հաւատքով տոկուն :

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

Ց. Գ.— Ինձ զարմացնում է այն հանդամանքը, որ Հայը ճշմարիտ հայ գաղճնող այս գեղեցիկ բանաստեղծութիւնը Վ. Տէրեանի, զոր ամէն մի Հայ պիտի անգիր գիտենայ, մեր զանազան հանդէսներում, ի թիւս այլ հայրենասիրական արտասանութեանց, երբեք չի արտասանուում :

Ինձ թւում է թէ դրա պատճառը մի մեծ թիւրիմացութիւն է: Թւում է թէ այդ ոտանաւորի առաջին տողի «Մի խառնէք մեզ ձեր արջի ցեղերին» կարդացողները, իրենց առաջին տպաւորութեան տակ, կարծում են թէ «արջի ցեղեր» բառերը ուղղուած են Ռուսերի հասցէին, որ հիմնովին սխալ է: Տէրեանը, ինչպէս դա պարզօրէն երեւում է ոտանաւորի ամբողջ իմաստից, այդ բառերով յատկանշում է Հային թշնամի եղած հին պատմական ազգերը à la Ասորեստան, Բաբելոն եւայլն եւ ոչ թէ Ռուսերը, մանաւանդ որ ինքը Տէրեանը ռուս համայնավարներին կուսակից էր, ինչպէս որ այդ մասին ինձ ասաց ժպտալով Ցուվհ. Թումանեանը իր տանը, Թիֆլիզում 1920—1921 թ. իր, Վ. Տէրեանի, ներկայութեամբ, ինձ բանաստեղծին ծանօթացնելուց : (*)

×

Այս բոլորից անելիք գործնական եզրակացութիւնները, ըստ իս, պիտի լինէին հետեւեալները.—

Ա.— Մեր բոլոր պատմագէտ ու պատմաբանները ամենայն անաչառութեամբ ու անխնայ քննադատելով ու մատնանիշ անելով հանդերձ մեր ժողովրդի ու նրա առաջնորդների բացասական բոլոր տեսակի գործերը, միաժամանակ, իրենց պարտքը պիտի սեպեն, բաղդատելով ուրիչ շատ մեծ ու փոքր ազգերի նոյնանման գործերի հետ, նոյն ուժով ու թափով վեր հանել եւ յատկապէս ընդգծել հայ ցեղի այն բոլոր համեմատական բարեմասնութիւնները, որոնցմով նա, ի պատիւ իրեն, տարբերւում է ուրիչ շատ, «քաղաքակիրթ» յորջորջուած, մեծ ու փոքր ժողովուրդներից : Մեր քննական պատմութիւնը պիտի արդարութեան մտաւախութիւնից ու հնաւանդ սոկամտութիւնից զերծ հայ պատմաբանների ձեռքով, առանց ուէզ յոխորտանքի, բայց եւ — աւելի եւս — առանց սորկամտութեան ու մտաւախութեան :

Բ.— Մեր բոլոր կարգի դպրցներում Հայոց պատմութիւն ուսուցանողները, ամենայն անաչառութեամբ ու խստութեամբ քննադատելով ուսմանն նիշ անելով հանդերձ մեր ժողովուրդի ու նրա պետերի, իրենց պատմական կեանքի ընթացքում, կատարած բոլոր տեսակի բացասական գործերը, միաժամանակ, իրենց պարտքը պիտի սեպեն, այդ բոլորը համեմատութեան դնելով ուրիչ շատ մեծ ու փոքր ազգերի այլ եւ այլ գործերին հետ, նոյն ուժով ու թափով վեր հանել եւ յատկապէս ընդգծել հայ ցեղի այն բոլոր համեմատական բարեմասնութիւնները, որպիսին նոյն չափով չեն ունեցել ուրիչ շատ մեծ ու փոքր ժողովուրդներ, հակառակ իրենց իւրացրած «քաղաքակրթ» տիտղոսին:

Բացի դրանից, նրանք իրենց պարտքը պիտի դարձնեն իրենց յանձնուած հայ մանուկները սերտօրէն ծանօթացնել ու իրրեւ հաւատամք սովորցնել այն ամէն ճշդիւտ ու բարձր գնահատանքները զոր բազմաթիւ եւրոպացի, ամերիկացի եւայլն ականաւոր մարդիկ արել են մեր ժողովրդի մասին:

Ս. ՎԱՋԵԱՆՑ

ՄՄԲ.— Այս ոտանաւորը առաջին անգամ Ցառաջն էր որ արտատպեց երեւանի «Գրական Թերթ»էն, պատերազմէն առաջ: Անգամ մը եւս արտատպեցինք երկու տարի առաջ :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԷՆ

Երէկ աւերակ, այսօր չէն

Մ Ի Ն Չ Ե Ի Ս.— Ինչպէս Գերմանիոյ բոլոր մեծ քաղաքներուն՝ նոյնպէս Միւնիխի մէջ, մեծ թափով առաջ կը տարուի շինարարութիւնը :

Վերջին պատերազմին արձակուած ահռելի ռումբերու տարափին տակ, աւերակ դարձած, այս հսկայ քաղաքը մէկ տարի առաջ տխուր պատկեր մը կը ներկայացնէր, իսկ այսօր, հետզհետէ կը վերստանայ իր նախկին գեղատեսիլ երեւոյթը, չնորհիւ արագ եւ առանդադին վերաշինութեան : Հանրածանօթ են գերման ժողովուրդին աշխատասիրութիւնն ու տոկունութիւնը: Առիթ եւ պատեհութիւն որ ունենայ հրաշքներ կը գործէ, կերտելու, յօրինելու եւ ստեղծագործելու համար :

Ճարտարագէտներ, արհեստաւորներ ու բանուորներ, դիւերը ցերեկին խառնած, անդադար կը վերականգնեն փլած շէնքերը: Ոչ անճրեւը, ոչ ձիւնն ու բուքը եւ ոչ ալ լոյսերու խնայողութեան նոր օրէնքին պատճառաւ, յաճախ մութին մէջ աշխատելու ստիպողականութիւնը, կը կասեցնեն անոնց յարատեւ աշխատանքը: Մինչեւ իսկ ծերերը, մանուկները եւ կիներ գործի լծուած են: Շուկաները զարճեալ զարդարուած են, նորաշէն խանութներով, կրպակներով, գրասենեակներով, պանդոկներով, հեռաձայնի, հանրակառքի կայաններով: Վիթխարի շէնքեր կառուցուած են, հիւրերու տեղ: Շարժման մէջ են մարդիկ եւ մեքենաներ: Նպատակը՝ վերականգնել պատերազմին քանդուած, սեւցած, Միւնխէնը :

Տ Ն Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Կ Ե Ա Ն Ք Ը.— Տնտեսական կեանքը, շատ աւելի մխիթարական է այժմ, գերմանական նոր մարքի հաստատումէն ի վեր: Աչխատաւոր դասակարգը մարդավարի կ'ապրի: Սննդեղէն եւ ամէն տեսակ ապրանք առատ են եւ աժան: Ուտելիքի կտրոնները անբաւարար իրերը կարելի է սեւ չուկային ճարել դիւրութեամբ, «Վիքթուալիենմարքթ» մեծ չուկային մէջ, օրական 15—20 հազար ֆունտ, ողկ եւ մորթուած, բադ, սագ, հաւ ու ձկունք կը սպառի, մանաւանդ ներկայ տօնական օրերուն: Ֆունտը կ'արժէ 4—4.50 մարք, (ազատ վաճառք): Ըմպելիները նոյնպէս ազատ են եւ մատչելի: 8 —10 կրպատ ընտիր գարեջուր, լիտրը 80 ֆէֆնիկ: Լիտրոց հին դիմին 8, նորը՝ 4 մարք: Օղի, քօնեակ լաւ տեսակները 18—25 Գ. Մ.: Սեւ չուկայ կարագին ֆունտը կ'արժէ 14—16 մարք, միսը 7—8, չաքարը 2—3, եւ այլուր 90 ֆէֆնիկ: Կտրոններով չաքարը ոտ կ'արժէ 30—40 ֆէֆնիկ, արդէն լիուլի կը բաւէ: Ծխելիքն ալ, առատ, աժան եւ ազատ է: Պատրաստ հագուստը 100 — 300, կօշիկ 20—70 մարք :

Լ Ի Ս Է Ն Ց Կ Ա Մ Ա Ր Տ Օ Ն Ա Գ Ի Ր.— Նոր օրէնքով, բոլորովին վերցած է, խանութպանները, եւ ինքնաշարժներու սեփականատէրերուն վրայ նախապէս եղած խիստ հակակչիռը: Առանց «Մայթքըրֆրիւֆոնկ»ի (վարչական վկայական) ամէն անհատ կրնայ իր ապրհեստին վերաբերեալ արհեստանոցներ բանալ, դիւրին եւ արագ ձեւակերպութիւններով: Դրամ ունեցողը նոյնպէս կրնայ ինքնաշարժներ ունենալ առանց նախկին դժուարութիւններու, ստանալով որոշ չափով հրանիւթ :

Հայկական կեանք

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՀԵՏ.— 400 ՀՈԳԻՆՈՑ ԳԱՂՈՒԹԻ ՄԸ ՀՈԳԵՐԸ.— ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ.— ՏՆՏԵՍԱՊԷՍ ԼԱՒ, ԱԶԳԱՑԻՆ ՏԵՍԱԿԷՏՈՎ ԹՈՑԻ :

Ըստ գերմանական օրէնքի, Գերմանուհիները ազատ են օտարներու հետ օրինաւոր ամուսնութիւններ կնքելու, ի մէջ այլոց ամերիկացի պինուորներու հետ, կորսնցնելով իրենց գերմանական հպատակութիւնը : Միայն թէ, Նացի հայերու աղջիկներ չեն կրնար ամուսնանալ Ամերիկացիներուն հետ: Այս արգելքին հետեւանքով, անցեալ շաբթու ածնասպան եղաւ երիտասարդ ամերիկացի պինուոր մը, իր գերման նշանածին հետ :

ՀԱՑ ԱՑՐԵՐՈՒՆ ՀԱՐԻՒՐԻՆ ԻՆՆՍՈՒՆՆ ալ օգտուած է այս պատեհութենէն, ամուսնանալով Գերմանուհիներու հետ: Անիրաւ կ'ըլլանք եթէ այս ընթացքը վերագրենք ապազգայնացման կամ օտարասիրութեան, քանի որ, Միւնիխի հարիւրաւոր երիտասարդ այրերու համար հայ հարսնցուներ կը պակսին բոլորովին :

Երկրորդ՝ հայ ամուսինը ազգային տեսակէտով ալ շահաւոր դուրս կուգայ, քանի որ, Գերմանուհին, օրինաւոր պահպէն վերջ, կ'ենթարկուի իր ամուսնոյն, կորսնցնելով իր հպատակութիւնը եւ կ'ելլով ամուսնոյն մականունը: Պէտք է արձարօրէն խոստովանինք թէ Գերմանուհիները (եթէ լաւ ընտանիքի կը պատկանին), տիպար կիներ կը դառնան՝ ազգասէր հայ ամուսնոյն ձեռքին տակ: Կրթուած, աշխատասէր, տոկուն եւ հաւատարիմ կիներ, որոնց օրինակները եւ փաստերը շատ ունինք հոս:

Զարմանալին հոն է որ, իրենց իսկ խոստովանութեամբ, Գերմանուհիները, բոլոր օտարներէն աւելի մեծ տկարութիւն ունին հայորդիներու եւ իրենց մէջ գովեստը կը հիւսեն ու կը տարածեն: Ասոր ալ ապացոյցը, շատ մը հայապատկան գերմանուհի կիներ, շուտով հայերէն սորված են, կը խօսին, կ'երգեն, կը գրեն, եւ իրենց զաւակներուն ալ սիրով կը սորվեցնեն: Անցեալ տարի մեր թղթակցութեան մէջ յիշած էի թէ մեր հայրենակիցներէն մէկուն գերմանուհի կինը (հմալսարանաւարտ երգչուհի) տեղական հանդէսներէն մէկուն մէջ չորս կտոր հայկական երգեր եդած է, անթերի հնչումներով ու հայացի յուզումներով, ի զարմանս ունկնդիրներու որոնց մէջ չըլլանալէն եկող տերեկ Հայեր, իսկապէս հայհի կարծած են զինքը: Ցիշեալ երգչուհին խոստովանած է (ինչպէս իրեն հետեւող գերմ. դպրնական հանդուսին) թէ աւելի ներդաշնակ եւ հաճոյքով կ'երգէ հայերէն տաք եւ հոգեպարար երգերը, քան թէ գերմանականները :

Միւնիխ, իր շրջաններով միասին, ունի մօտ 400 Հայեր, Կոլունվալտ, Փասսաու, Լանդսհութ, Քէմփթընն եւն.: Մեծ մասով ցրուած քաղաքի բնակարաններուն մէջ: Միւնիխ Կոնունվալտի երկու փայտեայ տաղաւարներուն մէջ հաւաքաբար կ'ապրին 60 Հայեր, մութ, խոնաւ եւ վատառողջ պայմաններու մէջ: Ունինք 3—4 թոքախտաւոր եւ փրտասարդներ հիւանդանոցներուն մէջ: Դժբախտաբար չկան հարեւան երկիրներու դաղութներուն պէս, անձնուէր Կ. Մաչուհիներ այսպիսի տարաբախտ հիւանդներուն այցելելու, մխիթարելու եւ օգնելու համար: Ունինք նաեւ 8—10 ծերեր, անկարողներ՝ զուրկ ապրուստի միջոցներէ եւ բոլորովին լքուած իրենց վիճակին :

Հայ Կ. Մաչէն սկսեալ (Պարոնեանի նախագահութեան տակ), յաջորդական բոլոր Ազգ. կոմիտէները (Ասլանեանի, Վարդապետեանի) միշտ ալ հիւանդներուն եւ ծերերուն ամսական որոշ նպաստներ կուտային: Ներկայ կոմիտէն՝ նախագահէն սկսելով կազմուած է (բացի քանի մը բացառութիւններէ) ապազգայնացած անհատներէ, որոնք բառ մը հայերէն չեն գիտեր: Ժողովները կամ նամակագրութիւնները կ'ըլլան ռուսերէն եւ ... Թուրքերէն: Ժողովուրդը միշտ կը գանգատի թէ նախագահը կոպիտ կերպով կը վտարէ իրեն դիմող հայրենակիցները: Կ'իմանանք թէ հանգրութիւններով, բողոքած են իր մասին, Շթութկարտի Ազգ. Կեդր. կոմիտէին եւ Զօր. Շէքէր – ճեանին :

«Անչէյի» կեդրոնէն Տիկին Մարտիկեանի թելադրանքով, հոս ալ կազմուած է Տիկնանց յանձնախումբ մը, հիւանդներու եւ ծեր ու երախաներու հոգատարութեան համար: Տիկ. Մխիթիւնը իր կարգին կը գանգատի որ, «Անչէյի» ուղարկած նպաստ – աննշանդիները՝ անհատի մը քմահաճոյքին յանձնուած են, եւ իրենք ոչ մէկ ազատութիւն կը վայելեն, իրենց հսկողութեան տակ, արդար բաչխում մը ընելու կարօտեալներու, հետեւաբար կը հրաժարին, ցնոր անօրինութիւն :

Ունինք 20—30 փոքրիկներ եւ պատանիներ՝ կարօտ խնամքի, մանաւանդ, հայերէնի ուսուցման: Մինչ Գերմանուհիները կը ձգտին մեր մայրենի լեզուն սորվելու, մեծ են այն Հայերը, թիւով, որոնք կը նախընտրեն ռուսերէնը եւ փոխանակ «եան»ի «օֆ»ով կը վերջանան իրենց մականունները: Շատեր գիտեն եւ չեն ուզեր խօսիլ հայերէնը, ուրիչներ ալ չեն գիտեր, եւ չեն ուզեր սորվիլ, ուժ կուտան գերմանէրէնի: Ազգ. եւ կուսակցական հայանուէր կազմակերպութեան մը զգալի պակասին պատճառաւ, ձուլումը անխուսափելի է :

Կրօնական տեսակէտով ալ տխուր է կացութիւնը: Թէեւ Համպուրկէն, այժմ ալ Շթութկարտէն, Գրիգոր Ծ. վրդ. Շահլամեան տարին քանի մը անգամ պատարագելու կուգայ, սակայն ոչ յարմար սրահ ունինք, ոչ ալ եկեղեցասէր Հայեր : Կրօնքն ու հայերէնը անտարբերութեան ենթարկուած են գժբախտաբար: Վարդապետը դրութիւնով մը կ'իմացնէ թէ Դեկտեմբեր 25ին պիտի գայ պատարագելու: Բարեբախտաբար, մեր հայրենակիցներէն Պ. Նուպար Զօհրապ կը տրամադրէ իր գրպի արհեստանոցը Ս. Պատարագի համար :

Բացի, ծերերէն, հիւանդներէն, ունինք նաեւ անմեղ բանտարկեալներ, որոնք նոյնպէս կոմի –

«Հայ երգի օրը»

Որքան ուրախութեամբ պիտի բաժանեմ «Ցա-ռաջ»ի ընթերցողներին հետ տպաւորութիւնս ազ-գային համերգի մասին՝ Փարիզի Հայկական Երգ-չախումբի կողմէ, մասնակցութեամբ « Նոր Սե-րունդ»ի երգչախումբին (80 հոգի), որ տեղի ու-նեցաւ կիրակի 19 Դեկտեմբերին Salle Gaveauին մէջ՝ ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի :

Ցայտագիրը կազմուած էր անաչառու-թեամբ: Թէ ռուսահայ, թէ Թրքահայ եւ թէ սու-րիացի երաժիշտները տեղ գրաւած էին յայտա-գրին մէջ: Ի՞նչպէս չզովել Պարթեւեանի անխոց աշխատանքը պատրաստելու համար այդքան մեծ խումբ մը, որ առանց դաշնակի օգնութեան կատ-ղացաւ այնքան դժուարին երգեր քառաձայն, նոյն-իսկ վեցձայն ներկայացնել :

Բացի վիթխարի, անմահ Կոմիտաս վարդա-պետի ժողովրդական երգերից խումբը երգեց Գրիգոր Սիւնիի «Զինչ ու զինչ» եւ «Տխուր է հո-գիս» երգերը, զոր Պարթեւեանը վերածած էր քառաձայնի չատ յաջող, պահպանելով երգին ամ-բողջ հոգին, ինչպէս եւ Մազմանեանի «Արհա-մարհանք» երգը եւ վերջացուց հանդէսը իր նոր քառաձայն երգերով Իսահակեանի, Մեծարենցի բանաստեղծութիւններէն ներշնչուած, Complainte, «Սիրուն աղջիկ», «Իրիկուն» եւ ի վերջոյ, դինուո-ղական երգը, «Մահ քաջղուդուն», որուն չորս դաշնակով մասնակցեցան Օր. Օր. Ճինճեան, Պայլիկ, Կառտ ու Աղաբաբով :Ներկայ հասարա-կութիւնը մեծ հիացմունք զգալով կրկնել տուաւ: Երգահանդէսին մասնակցեցան երկու երիտա-սարդ չատ համակրելի ուժեր, մէկը՝ սիրելի աշա-կերտուհիս այնքան յայտնի Փարիզի հասարակու-թեանը, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեանը, որին յաջողու-թիւնը չատ մեծ եղաւ: Օրիորդը ներկայացուց ե-րիտասարդ երգահան Օհան Դուրեանի (Աշա-տուրեան) երկու չատ դնահատելի երգերը՝ Թո-փալեանի բանաստեղծութիւններէն ներշնչուած : Պարոնը նոր եկած է Երուսաղէմէն եւ խիստ խոս-տմնալից ապագայ կը սպասէ իրեն:

Աչնուհետեւ Օրիորդը երգեց ողբացեալ Ալէմ-շահի «Ես սիրեցի» եւ «Իմ երգը» եւ Պարթեւեանի չորս նոր երգերը՝ ներշնչուած Դաթարեանի բա-նաստեղծութիւններէն «Ուռենի», «Ցանկութիւն», «Գիւղացի աղջիկը» եւ «Մարօ Ջան» : Օրիորդը ստիպուեցաւ կրկնել հասարակութեան բուռն խնդրանօք: Դաշնակով կը մասնակցէր Պարթեւ-եանը:

Երկրորդ երիտասարդ չնորհալի դաշնակա-հարուհին՝ Օր. Վերոնիկ Ճինճեանը՝ որ բացի փայլուն «տեքնիք»է այնպիսի հասկացողութեամբ, լրջութեամբ, կշռոյթի (rythme) կարելի է ասել բանաստեղծութեամբ մեծ հիացմունք եւ խանդա-վառութիւն պատճառեց, ծանօթացնելով մի չարք ստեղծագործութիւններ Բարխուդարեանէ, Օննիկ Պէրպէրեանէ, Արամ Աչէտարեանէ, Զուհա-ճեանէ եւ Սպենդիարեանէ :

Ի՞նչպէս ի վերջոյ չզովել Պարթեւեանի այս ծանր աշխատանքը, որուն չնորհիւ մեր հասարա-կութիւնը կը ծանօթանայ երաժշտական նոր գր-ծերուն, եւ ուր իր ղեկավարութիւնը աչքի է ընկ-նում այնքան ուշիմ, կատարեալ համաութեամբ եւ միեւնոյն ժամանակ պարզութեամբ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՑԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՑ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑՆԵՐԸ ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Այս տարուան Ապրիլի սկիզբը դումարուեցաւ Մերձ. Արեւելքի Հայ Աւետարանական Միութեան 20րդ համագումարը Պէյրութի մէջ: Առաջին հա-մագումարը տեղի ունեցած է 1924ին:

Բողոքականներու ընդհ. թիւը Մերձ. Արեւել-քի մէջ 1945ին հասած է 9500ի: Այս թիւէն մօտ հազար հոգի վերջին երեք տարիներու ընթացքին 7500ը չանցնիր: Որով հազար անձի նուազում մը մեկնած են Հայաստան, իսկ այսօրուան թիւր արձանագրած է երեք տարուան մէջ :

Նեկայիս կան 23 եկեղեցիներ , 25 հոգեւոր պաշտօնեաներ, որոնց 16ը ձեռնադրեալ պատուե-լիներ : Համայնքը կը ղեկավարուի կեդր. մարմ-նի մը կողմէ, բաղկացած 11 կրօնական անձնաւո-րութիւններէ :

Ելմտացոյցը անցնող տարուան չրջանին եղած է 200.000 լիր. ոսկի: Օտար միսիոնարական ըն-կերութիւններ նախկին թափով չեն օժանդակեր հայ բողոքականներուն :

Հայ բողոքականները տարիներէ ի վեր հա-մերաչխ են միւս յարանուանութիւններուն հետ : Ներքնապէս լաւ կազմակերպուած են : Մերձ. Ա-րեւելքի մէջ Հայ Աւետարանականներու ճիգը ե-ղած է պահել իրենց դոյութիւնը, Սուրիոյ եւ Լի-բանանի պարբ քրիստոնեայ տարրը կաթոլիկ եւ օրթոտոքս եկեղեցիներու կը պատկանի :

Դպրոցներու թիւը կը հասնի 20ի: Աչակեր-տութեան թիւը Լիբանանի մէջ 532 հոգիով աւելի է, իսկ ընդհ. թիւը 2268 է: Աչակերտներու 45 առ հարիւրը բողոքականներու զաւակներ են, իսկ 55 տոկոսը լուսաւորչական : Այս թիւին մէջ կը մտնեն 71 օտար ուսանողներ, որոնց 37ը քրիստո-նեայ, իսկ 34ը իսլամ: Կը պաչտօնավարեն 143 ու-սուցիչներ: Շատերը աւարտած են բարձրագոյն վարժարաններ :

Անցեալ տարի հիմը դրուեցաւ կրթական բարձրագոյն հաստատու թեան մը, որ տեսակ մը ուսուցչանոց պիտի դառնայ ու բողոքական վար-ժարաններուն համար ուսուցիչներ պիտի պատ-րաստէ: Այս ձեռնարկին նիւթապէս կ'օժանդակէ Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Ընկերակ-ցութիւնը :

Երիտասարդական կազմակերպութիւն մը ու-նին, ճանչցուած իբրեւ Քրիստոնեայ Ջանից ընկե-րակցութիւն: Անդամ – անդամուհիներու թիւր 900ի մօտ է: Ունին փոքրիկ ամսաթերթ մը «Ջա-նասէր» , նոյնպէս «Պատանեկան Արձագանգ» փոքրածաւալ երկշաբաթաթերթը: Հակառակ այս մխիթեան ջանքերուն, համագումարը դատ է որ երիտասարդը հետզհետէ կ'ուծծուայ եկեղեցիներէ :

Նկատելի է որ բողոքական համայնքին մէջէն հետզհետէ կ'անհետանան զանազան աղանդներ :

Իրեւ ուրախալի եղեւոյթ կարելի է արձանա-գրել որ Թրքախօսութեան տխուր անհետացաւ բո-ղոքական եկեղեցիներէն ներս: Սուրիոյ եւ Լիբա-նանի բոլոր քաղաքներուն մէջ, ամէն կողմ պա-տերու վրայ տպրիներով կարելի էր կարդալ «Հայ-րենակի՛ց, յիշէ՛ մէկ միլիոնը ու հայերէն խօսէ»:

Շատ անգամներ երիտասարդներ մերժած են մտիկ ընել թուրքերէն արարողութիւնները եւ ստիպած են պատուելիները հայերէն խօսիլ :

ՊԼՑՐՈՒԹԻ ՀԱՑ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ համար բաց-ուած հանգանակութիւնը խանդավառութեամբ կը չարունակուի Մ. Նահանգներու հայկական կեդ-րոններուն մէջ, չնորհիւ ընկեր Լեւոն Շանթի այ-ցելութեան :

Միայն Պոսթընի հայութիւնը տուած է 14 հա-զար տոլար :

Հանդէսի մը միջոցին, որ կազմակերպուած է Պոսթընի մէջ Պէյրութի Հայ ճեմարանին Օգն. կեդր. Ցանճախումբին կողմէ, 800 տոլար դրա-ցած է սրահին մէջ:

Հայ Օգն. Միութեան կեդր. վարչութիւնը տրամադրած է հազար տոլար: Քէսրիկիներու Հայր. Միութիւնը հազար տոլար, Քէսրիկի եւ Երիտասարդաց Ուսումնասիրացը 300, Զմչկածա-դի Հայրենասէրներու Միութիւնը հազար, Կարնե-ցիներու հայրենակցականը հազար, Քէրչենի հայ-րենակցականը 500: Հայրենակից Փիթըր (Պետ-րոս) Աստուրեան հազար տոլար: Բանաստեղծ Թափառական սկաւառակներու կազմած մը, աւե-լի քան հազար տոլար արժէքով : Հանգանակու-թիւնը կը չարունակուի :

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏի մէջ կազմուած է 1947 մայի-սին Գիտական Միութիւն մը որուն նպատակն է զարկ տալ ազգասիներուն մտաւոր զարգացման , մատչելի, զուտ գիտական դասախօսութիւններով: Միութեան անդամ կրնան ըլլալ բարձրագոյն կր-թութիւն ունեցողներ: Այս տարուան ընթացքին խօսած են պրոֆ. Ազամեան, Բժ. Սալմանեան , Պ. Զաթալեանեան, Բժ. Գեղանեան, Բժ. Մ. Գրի-գորեան, Բժ. Մխիթարեան, Բժ. Գուրգէն Մա-րիկ, Բժ. Մելիքփարսադանեան թէ մասնագէտնե-րու եւ թէ ժողովուրդին համար:

★ ՇՏՈՒԿԱՐԻի ճամբարին մէջ յանկարծա-մահ եղած է Հայկ Աւագեան: Ծնած էր Գանձակ 1903ին: Թաղումը կատարուած է հոծ բազմու-թեամբ :

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (55)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Այս անգամ եւիմէ գոհ, յանճն առած էր բաժնուիլ իր ամուսինէն, ուստի, համբուրուելէն վերջ իրե՛ հետ. դարձեալ անոր օգնութեամբ հե-ծաւ ջորիին վրայ Դիւնիսի ընկերութեամբ չրջա-պատեալ բարկէնէն եւ անոր տղաքներէն, չըտ – կուեցաւ դէպի Սեւ Լեռը՝ ուր առջեւէն քիչ մը հեռուէն կ'երեթային Սարդսի խումբը. քանի մը ժամուան ճամբայ հազիւ կը բաժնէր զիրենք ի – րենց դիւղէն :

Թորոս քիչ մը աչքերով ընկերանալէն վերջը իր հարսին որ դիչերուան ատուերներուն եւ ծա – ռերուն մէջ ծածկուեցաւ , չուրջը նայեցաւ որ Կոստանդին եւ վարդապետը միայն մնացեր էին:

Ուստի Կոստանդնին ալ բարի յաջողում մաղ-թեց, որ իր քաջերը առաջին ճակնին բերել խոս – տանալով՝ Վահկայ արեւելեան կողմի ժայռերուն մէջ անհետացաւ: Երբ եղու հոգի մնացին դար-ձաւ վարդապետին ու ըսաւ.

— Հիմա, Հայր սուրբ, մեր երկուքին կը մը-նայ խնդիրը, դուն քու Ասորի Մետրապոլիտդ ա-ւելի ազահով կը համարես եւ անոր վրայ աւելի վստահութիւն ունիս քան թէ մեր Հայ եկեղեցա-կաններուն վրայ :

—Ով իչխան , ըսաւ Վանահայրը, իմ միտքս սխալ հասկցար ես. ես մեր եկեղեցականներուն վրայ վստահութիւն չունիմ իբրեւ, այլ թէ՝ հիմա Հոռոմները մեր վրայ կասկած ունենալով՝ չա – րունակ խուզարկութեան վայ են եւ մեր վանքերն ու անապատները տակն ու վրայ կ'ընեն, երբ ընդ-հակառակն Ասորիներուն վանքը օտարին վերաբե-րելուն համար ամենեւին իրենց կասկածի տեղի չտար. դուն՝ քու դիտողութիւններդ ընելու հա – մար հոն հանգիստ առանձնարան մը ունիս, հիմա ծածուկ ճամբաներէ քեզի հոն կ'առաջնորդեմ եւ կը տեսնես թէ Ասորի եպիսկոպոսը ինչպէս գոհ պիտի ըլլայ Լեւոնի տղան տեսնելուն ,վասնզի քու հօրդ եւ հօրեղբօրդ պաշտպանութեամբ կրցեր է իր վանքը չինել, եւ ձեր իչխանէն վերջը չատ ըր-կումներ քաչեր է Հոռոմներէն :

— Երթանք ուրեմն :

Մեր երկու ճամբորդներն սկսան իրենց չահա-տակութեան ժայռերուն եւ մացառներուն մէջէն. լուռ ու մունջ կ'երթային դեռ եւ վտակ երբեմն դիրենք կը զովացնէր եւ վերջապէս Ամանոսի ա – մէնէն բարձր գլուխները դտան՝ երկու ժամ չա – րունակ երթալէն վերջ. հոնկից չրջակայ վանքեր, դիւղեր, անտառի բերդեր իրենց տոքերուն առջեւ կ'երեւային՝ իրրեւ ողորմելի ոչնչութիւններ :

Այսպէս երկու ժամ ալ քալելէն ու քիչ մը իջ-նելէն վերջ դէպի հարաւ՝ հասան ժայռերու մէջ բերդանման վանք մը, որուն դռները չէին բաց – ուեր վանդի մեծ խստութեամբ արդիլուած էր ա-ռանց մեծաւորին հրամանի դուռը բանալ. ուստի երկայն բանակցութենէ վերջ՝ նախ վարդապետը վեր առին, եւ քառորդ մը վերջ դռները բացուե-ցան նաեւ Թորոսի :

Ծեր Մետրապոլիտը երբ Թորոսը տեսաւ, աչ-քերը արցունքով լեցուեցան եւ ձեռքերը երկինք տարածելով փառք կուտար Աստուծոյ՝ որ Թորոսի ամենանման եղբօրորդի մը յարուցեր էր. ի փո – խուրձիս Հայ եւ Ասորի եկեղեցիներուն, որոնք միայն խաղաղութեամբ կ'ապրէին եւ յանումբրխ-տոսի պիտար չէին բզքտեր :

Եւ ինչպէս ծերերու սովորութիւնն է միչտ անցեալին վրայ անսպառ խօսիլ եւ պատմել, նոյն-պէս Մետրապոլեան Աթանաս՝ կը պատմէր թէ՝ քանի անգամ վահկայ բերդը գացեր էր Լեւոնը եւ Թորոսը տեսնելու, եւ թէ անոնք ինչպէս զինքը սիրով ընդունած էին եւ իր խնդրանքներ կատա – րած, թէ դրամական օգնութեամբ եւ թէ պաչ – պանութեամբ անհատատներուն դէմ, Ցոյներուն եւ Լատինները :

Բայց վերջապէս մտածելով թէ՝ մեր ճամ – բորդները տաժանելի ճամբէ մը կուգան, հրամա-յեց իրենց կերակուր եւ սենեակ տալ, եւ այսպէս Թորոս քիչ մը հանգստանալէն վերջ, երբ ծեր ե-պիսկոպոսին ներկայացաւ՝ ան սկսաւ իրեն հար-ցնել թէ՝ ինչ էր իր դիտաւորութիւնը եւ գործե – րու յառաջադիմը : Թորոս հասկցուց թէ իր յա-ռաջադիմը պատրաստելու համար իրեն հիւր ե – ղած էր, եւ թէ կ'ուզէր բոլոր չրջանները պտըտիլ, ամէն տեղ ճանչնալ ու սովրիլ եւ անկից վերջը գործի սկսիլ :

ՏԵՐՈՆՑ

բաղմապատիկ իր ջանքերը, կրճատելու համար արտադրութեանց արժեդինը: «Բայց կարելի չէ արգիլել ածուխի դիներուն բարձրացումը, նկատի առնելով հանքադործներուն աշխատավարձը: Այս բարձրացումը կ'ազդէ ամբողջ անտեսութեան վրայ»:

Ազգայնացուած հաստատութեանց բարեփոխման խնդիրն ալ չօշափելէ վերջ, վարչապետը եզրակացուց.— կը խնդրեմ Ազգ. ժողովէն մեզ դատել ոչ թէ մեր դիտաւորութիւններէն, այլ գործքերէն»:

Ատլանտեան դաշինքը պատրաստ

Արեւմտեան հինգ պետութեանց ներկայացուցիչները եւ Քանատայի պատուիրակը Դշ. օր երկու ժամուան խորհրդակցութիւն մը ունեցան Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարի խորհրդակցին հետ: Տեսակցութենէն վերջ Ֆրանսական դեսպանը յայտարարեց թղթակիցներու թէ չի կրնար որեւէ բան ըսել բանակցութեանց մասին եւ աւելցուց.— «Ա՛ռ այժմ միայն մեր բերանները կըլլան քուած են»:

Բայց եւ այնպէս, դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը հաւաստեն թէ Ատլանտեանի դաշինքը իր գլխաւոր գիծերով մշակուած պիտի ըլլայ չարթու վերջ, եթէ անակնկալ մը չպատահի: Այնուհետեւ կը մնայ վերջնական խմբագրութիւնը:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, դաշնագիրը կը տրամադրէ որ Մ. Նահանգները եւ Քանատա օգնութեան հասնին արեւմտեան Եւրոպայի, եթէ յարձակում կատարուի Ա. Միութեան կամ ուրիշ որեւէ պետութեան կողմէ:

★ Զօր. տը Լաթը տը Թասինի, Ֆրանսայի սպարապետը, Գշ. օր աչքէ անցուց Պուտժի (կեդր. Ֆրանսա) զինուորական հաստատութիւնները, ընկերակցութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիայի, Ամերիկայի, Հոլանտայի եւ Պելժիայի սպաներու (բոլորն ալ անդամ Արեւմտեան Միութեան սպայակոյտին): Այս առթիւ փորձուեցան կարգ մը նոր զէնքեր:

★ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա յանձն առած է ինքնամուտ օդանաւեր ճարել Ֆրանսայի, Պելժիոյ եւ Հոլանտայի: Արեւմտեան Եւրոպայի օդանաւային պաշտպանութեան դեկավարութիւնը պիտի ստանձնէ Մեծն Բրիտանիա, բաղմապատկելով թէ իր եւ թէ դաշնակիցներու օդատորմիղները: Անգլիական նոր օդանաւ մը, «Վամբիր», պիտի ունենայ ժամական 530 մղոն արագութիւն:

★ Ազգ. ժողովին եւմտական յանձնախումբը 40 միլիոն ֆրանքի բացառիկ վարկ մը քուէարկեց դիւերանց, Արեւմտեան Միութեան սպայակոյտին տեղաւորման համար, Ֆոնթէնպլոյի մէջ: Ցանձնաժողովին 13 համայնավար անդամները ուժգնօրէն ընդդիմացան: Իրենց ներկայացուցիչը, Տիւքլո, յայտարարեց.

— «Առաջին անգամ է որ վարկեր կը քուէարկուին խաղաղութեան առեթո, սպայակոյտի մը տեղաւորման համար»:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԱՐՏԱՔՍՈՒԵՑԱՒ սպանիացի զօրավար մը, Ֆէրնանտէզ, հակառակ համայնավարներու բողոքին:

ՖՐԱՆՔԵՒՊԵԼԺԻԱԿԱՆ սահմանադրութիւն 50 հազար բանուորները որոշեցին չարունակել գործադուլը:

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ (Ինտոնեզիա) պատերազմին առթիւ, Մ. Նահանգները անմիջապէս դադրեցուցին Մարշըլի ծրագրով նախատեսուած վարկերը: Ինտոնեզիոյ Ուշխնկթըլնի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Ամերիկա կ'ուզէ «տոլարներով խորտակել իրենց հանրապետութիւնը»: Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ ալ, Ամերիկեան պատուիրակը պահանջեց անմիջապէս դադրեցնել կրակը: Հոլանտայի ներկայացուցիչը 90 վայրկեան խօսելով, բացատրեց թէ կատարուած զինուորական գործողութիւնը միակ միջոցն է համայնավարութենէ փրկելու Հոլանտական Հնդկաստանը, թէ սերտ կապեր կան Զինաստանի, Պիրմանիոյ, Մալայեան կղզիներու եւ Ինտոնիզիոյ համայնավարներուն միջեւ եւն.— Արաբական պետութիւնները բողոքեցին Հոլանտայի նախայարձակման դէմ,— Հոլանտական զօրքը դրաւեց Սումաթրայի մայրաքաղաքը, Պուքիթինկի, իսկ ձախ վայի չրջանին մէջ՝ չաքարի արտադրութեան հարուստ չրջանը: Նախապէս դրաւած էին Ինտոնեզիոյ ամենամեծ քաղաքը, Սարաքարթա, որ ունի 500.000 բնակիչ: Ռնիկները կրակի տուած են քարիւղի հանքերը:

ԿԱՅՈՒԵՑԱՆ ձախակի «պատերազմի աստուածը», զօր. Թօժօ, վարչապետ Հիրոթա եւ հինգ զօրավարներ: Գործողութիւնը կատարուեցաւ համաձայն ամերիկեան հրամանատարին կարգադրութեանց, մեծ դաղտնապահութեամբ: Մահապարտները դէպի կառավարատ քալեցին առանց օդնականի եւ բերան չբացին, բացի մէկէրկուքէն որոնք պատուոյական աղօթքներ կը մրմնջէին: Մարմինները կիզուեցան, որպէսզի առանձին թաղուելով ուխտատեղի չդառնան: Ընտանիքներն ալ զրկուեցան անոնց աճիւնէն: Զօր. Թօժօ իր կնոջ ձգած էր պատմական ակնոցը, կեղծ ատամնաշարը եւ պատուոյական համբիչը:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ.— 5 Յունուար, Զորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սիկմա Variétésի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել Ճա – պուրեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սարգիսեան Յակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐ ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ, ժամը 2էն 10, 4 rue Greuze, métro Trocadéro:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու անդամները:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻ

Տօնածառը՝ 25 Դեկտեմբեր, Շաբաթ օր ժամը 4էն կէսգիշեր, Մաղընոյի մէջ: Գեղարուեստական ընտիր բաժինով: Պիտի երգէ նաեւ երգչախումբը:

Նուագախումբ եւ մատչելի պիւֆէ: Կը հրաւիրուին բոլոր Ծնողները եւ համակիրները: Մախսերու մասնակցութիւն 100 ֆրանք:

ՏՕՆԱԾԱՌ – ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

«Մանուկներու Օրուան» առթիւ կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ կրթական մարմնին եւ դպրոցի աշակերտութեան:

26 Դեկտեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր Ծնողներն ու Տէսինի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առան – ձին յայտնի կըլլայ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ Ս. Ստեփաննոսի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ալֆորվիլի եկեղեցին, Նիկոմիդիոյ վաստակաւոր առաջնորդ Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիշատակին: Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգող հայրենակիցներէ ներկայ ըլլալ: Ժամերգութիւն ժամը 8.30, Պատարագ 10ին:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԳԱՐՋՈՒ - CARZOU

GALERIE DROUANT - DAVID 52 Fg. St. Honoré

Մինչեւ Դեկտեմբեր 24: Բաց է ամէն օր բացի Կիրակիէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Սրբուհի Պօյաճեան կը փնտռէ Պ. Միքայէլ Քիրէմիտճեան (Սէօլէօզի, Պրուսա), Պ. Մելքոն Քիրէմիտճեան, Զաւիկ Քիրէմիտճեան, Անդիկ Քիրէմիտճեան: Տեղեկացնել Տիկին Սրբուհի Քիրէմիտճեանի, 51 rue de la Défense: Issy les Moulineaux (Seine):

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ԱՐՔ.Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս չաբաթ, Փարիզի Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի պատարագ Ս. Ստեփաննոսի տօնին առթիւ եւ մասնաւոր հոգեհանգիստ Նիկոմիդիոյ վաստակաւոր առաջնորդ Ստեփաննոս Արք. Յովակիմեանի յիշատակին:

Պատարագէն ետք հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է մասնաւոր ընդունելութիւն ի պատիւ Դպրաց Դասին:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵԶԻ ՀԱՄԱՐ ԱԼ ՀԱՃԵԼԻ ՉԼ

Պարտք վճարել թերթին առաքումէն դադրելէ վերջ: Կը խնդրուի առկախ հաշիւները փակել մինչեւ Դեկտեմբեր 31:

ԾՆՈՒՆԴԻ ԽՆՋՈՅՔ

ՄԱՐՍԻՑԼ.— Կապոյտ Խաչի Սէնթ Աննի մասնաճիւղի Ֆրանսական Ծնունդին առթիւ կազմակերպած է, ընկերահամակրական խնջոյք մը, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Թաղին դպրոցին մէջ: Գեղարուեստական գեղեցիկ բաժին:

Կը բանախօսէ տիկին Ա. ՔԻՕՍԷԵԱՆ

Պիտի երգէ Սէնթ Աննի Ն. Ս. երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – HAIASTAN

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ամսագրին 21րդ թիւը (1948 Նոյեմբեր), կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն, այլազան բովանդակութեամբ:

Տարեկան բաժնեգին (Ֆրանսա) 280 ֆրանք: Ուրիշ երկիրներ՝ 450 եւ 400 ֆրանք: Հասցէ.— Hrant Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, Դեկտեմբեր 1—10

Ծօրհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները.—

ՓԱՐԻԶ Ամ. 800 ֆրանք, ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒ Ամա. 1600, ՔՈՒՐՊՎՈՒԱ Քլ. 1450, ԼԻՈՆ փող. 3 հազար, ՍԱՐՍԻԼ Դաւ. 2850, Ս. ԺԵՐՄԻՆ Դաւ. 1600, ՓԱՐԻԶ (16) Օմ. 1450, ՕՊԵՐՎԻԼԻԷ Ինճէ. 400, Ս. ՄՈՐ Զալ. 800, ՄԱՐՍԻՑԼ Զրբ. 3900, ՎԻԹՐԻ Սթա. 2000, ԼԻՈՆ ՄԿՐ. 800, ԿԱՐՏԱՆ Պոլ. 800, ԱԼԺԵՐԻ Խաչ. 800, ՍԵՎՐԱՆ փափ. 800, ՍԵՎՐԱՆ Պապ. 2 հազար, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Պեա. 1600, Ս. ԼՈՒ Թիւ. 1600, ՎԻԼՆ Պալ. 1300, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Տ. Ց. 1500, Շելր. 1800, ՊԱՆԵՒՕ Մալ. 800, ԱՐՔԻՕՑ Նիկո. 800, ՓԱՐԻԶ (15) Ցակ. 1450, ԹԱՐԱՐ Ցով. 800, ՔԱՇԱՆ Ալ. 800, ՓԱՐԻԶ (20) Թագ. 1500, ԱՐԺԱՆԹԻԼԻ Քէօ. 700, ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ Համ. 800, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Նչա. 1050, Հ. Մ. Ը. Մ. հազար, ՍԱՐՍԻԼ Վարդ. հազար, ԻԶԻԼՕ Մարգ. 800, ՓԱՐԻԶ (15) Քիւր. 2 հազար, ՓԱՐԻԶ (18) Դատ. 800, ԼԱՖԻԼԻՑ Նաճ. 1200, ԼԻՈՆ Պօղ. 800, ՆԷՕՎԻՑ Դաւ. 800, ՊՈՄՈՆ Գործ. Նոյեմբերը, ՆՈՒԱԶԻ Պատ. 1600, ՄԱՐՍԻՑԼ փոլ. 1600, ՓԱՐԻԶ (9) Թոլ. 2 հազար, ՓԱՐԻԶ (14) Տէմ. 1500 ֆրանք:

ԽՆԶՈՑՔ ՎԱԼԱՆՍԻՍ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ վերջ: Գեղարուեստական բաժին: Համեղի ժամանի մինչեւ երեկոյ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Նուարդ Եղիազարեան, Պ. Թորոս Եղիազարեան, Այրի Տիկին Արուսեակ Նազարէթեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Նիկողոսեան իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն, ամէն անոնց որոնք անձամբ եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւնը յայտնեցին, իրենց ամուսնոյն, եղբօր եւ սանին՝ Պ. ԿԻՊՐԻԱՆՈՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Այրի Տիկին Մարիամ Պապեան եւ զաւակները Գրիգոր Վ. Պապեան իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց յարգանքը եւ ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր Պ. ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՊԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կը փնտռուի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԿԱՄ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻ ՄԸ 17—18 տարեկան որ տեղեակ ըլլայ հաշուակալութեան եւ ծնողքին կողմէ ներկայացուի:

Դիմել՝ MAISON ARTHUR
58 Rue de Cléry, Paris (2)

ԳԻՏԷՓՈ ԹԼ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍԱՍՈՒՆԻԻ

Նոր, արդիական, դեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը: Եթէ կ'ուզէք հաճելի, քնտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ ծնունդի Րէվէյօնի գիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝

ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286.

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 25 Décembre 1948 Շաբաթ 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ը. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5729–Նոր շրջան թիւ 1140

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԻՐԵԱՆ ԳԻՆ 6 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՓԱՐՈՒՆԱԿ ՆԱՀԱՆՋ

Ո՞րկէ ուր իրար դռան « Հայաստանեայց Եկեղեցի»ն եւ երիտասարդ գրադէտը, Զաւէն Լեւոն Սիւրմէլեան, նոյն վիճելի տեսակէտը պաշտպանելու համար: Մէկը՝ հայերէն, միւսը անգլերէն: Մէկը՝ կղերական, միւսը աշխարհական :

« Հայաստանեայց Եկեղեցի», Մ. Նահանգ – ներու Հայոց առաջնորդարանին պաշտօնաթերթը, յօդուած մը կը խնդրէ Մշակոյթի թիւին համար:

Տրապզոնի ապստամբաւոր զաւակը , չատոնց մոռցած հայերէնը, այս հրաւէրին կը պատասխանէ անգլերէն :

Ինչո՞ւ ըսելու համար: (Թարգմանութիւնն անդամ անգլերէն կը հոտի):

— « Հաւանական է դիտես որ ես այլեւս հայերէն լեզուով չեմ գրեր: Մարդ մը կարող չէ երբեմն տարիներով գրել նոյն ժամանակ, ըսել ի՛ուղեմ առերծադրծ գրականութիւն ընել: Ես նոյնիսկ կը ջանամ չկարդալ կամ լսել հայերէնը, որպէսզի կարենամ պահպանել անգլերէն լեզուով գրելու ոճին հարազատութիւնը » :

Այս տողերուն հեղինակը Տրապզոնի այն արմատախիլ զաւակն է, որ « Լոյս Զուարթ»ը գրեց Պոլսոյ մէջ, երբ դեռ պատանի էր: Իսկ Ամերիկայի մէջ դարձաւ միջազգային արժէք, իր անգլերէն վէպով, «I Ask you, Ladies and Gentlemen» (Կը հարցնեմ ձեզի, Տիկիններ եւ Պարոններ):

Այսքան այլափոխում չի՞ սառեցներ ձեր սրտին: Մանաւանդ երբ յիշէք թէ անգլիագիր Զաւէնը խլեակ մըն է Հայաջինջ Սարսափներէն, եւ իր անգլերէն գիրքն ալ այդ Արհաւիրքին ամէնէն քամմնելի վկայութիւններէն մէկը:ե՛ւ իրականութիւն ե՛ւ գրականութիւն :

Ինչպէս կը տեսնէք, ամերիկեան համայնա – կուլ ճուլարանին մէջ հալեր են Տրապզոնն ու Պոլիսը: Արմաչը ինչպէս Հայաստանը, ուր փոխադրուեցաւ Գիւղատնտեսական վարժարանի աշակերտուհի հետ :

Ոչ իսկ մէկ շող երբեմնի «Լոյս Զուարթ»էն : Դեղնած թուղթ մը, հայերէն ոսանաւոր մը 1924էն, իբրեւ պատասխան աշխատակցութեան հրաւէրին :

Մայրենիքէն զրկուած գրագէտը անտարբեր չէ հայկական գրականութեան հանդէպ :

— « Կասկած չկայ որ Սփիւռքի հայութեան մէջ չկան աւելի հերոսական եւ աւելի աղնիւ դիներ քան այն հայ գրողները որոնք կը գրեն առանց վարձատրութեան, միայն հին մշակոյթին կրակը վառ պահելու համար» :

Եւ սակայն, ի՞նչ օգուտ :

— « Մենք պիտի կորսնցնենք Հայ Լեզուի պայքարը, եւ թերեւս լաւ է որ կորսնցնենք, բայց անհրաժեշտ է որ չկորսնցնենք հոգիին կռիւը — Հայ Հոգիին կռիւը» :

Մեր երդիծաբան աշխատակիցը լրացուցած էր մնացեալը, անցեալ կիրակի :

Այժմ բաղդատեցէք այս տեսութիւնները՝ « Հայաստանեայց Եկեղեցի» թերթին վարդապետութեան հետ :

Երկուքն ալ իրար կը մատնեն, իրեւ ախտանշան: Երեւոյթ մը, որ դուռ կը բանայ դառն խորհրդածութեանց : Անփառունակ նահանջ մը , որ ի զուր չքմեղանքներ կը փնտռէ :

Ի վերջոյ ի՞նչ բովանդակութիւն պիտի ունենայ «Հայ Հոգին» (Հոգի՞ն թէ ոգին), երբ կորսնցնենք լեզուն :

Շարաթապահներն ալ ուրիշ բան չեն քարոզեր, աչքերն ու ոտքերը կուլ լալով իրականութենէն եւ փառաբանելով «Հոգին սուրբ»ը :

Ամերիկեան միջավայրը այնքան ազդած է երիտասարդ գրագէտին վրայ, որ ամէն բան սեւ կը տեսնէ :

— « Հայ գրողները մէկիկ մէկիկ պիտի անհետանան ասպարէզէն՝ առանձնութեան , չքաւորութեան եւ հերոսական դառնութեան մէջ» :

Եւ փոխանակ ըմբոստանալու այդ վրդովիչ հեռանկարին առջեւ, ի՞նչ ողորմելի խոստովանութիւն,— «Մարդ մը կարող չէ երկու լեզուներով դրել միաժամանակ » :

Գրիչը կը դողայ, երբ նորէն կը կարդանք միեւ նախադասութիւնը.— «Ես նոյնիսկ կը ջանամ չկարդալ կամ լսել հայերէնը » :

Ի՞նչ հոգեկան թշուառութիւն է այս :Ի՞նչ ողբերգութիւն, սիրելի Զաւէն : Երբեմն « Լոյս Զուարթ» :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՐԻՒՐՆԵՐՈՎ ԿԸ ՄԿՐՏՈՒԻՆ

Լուրը դարձեալ մեր երբեմնի «վաթման»էն է, ուր հատ ու կտոր բեկորներ, կեսարիայէն Սեբաստիա, Տիգրանակերտ, Արաբկիր, Մարքերտ, հոս հոն կծկտած , պատառ մը հաց կը ճարեն չարաչար աշխատանքով :

Ինչ սրտառուչ պատմութիւններ կը հանին երբեմնի այդ ծիծղուն ու ծաղկուն աւանդներէն , ուր Հայ Եկեղեցին ոչ միայն իր հովանին կը տարածէր ամէն կողմ, այլ «անհաւատ»ն ալ յաճախ ծունկի կը բերէր իր «Զատիկ»ին առջեւ :

Ու հիմա, ոչ իսկ հազարակ տիրացու մը պըտակ եւ մկրտութիւն կատարելու կամ « Հայր Մեր»ով մը հոգը ծածկելու համար սիրական մեռելի մը վրայ :

Քահանայի մը չուքը տեսեր են վերջերս եւ թափեր են գլխուն, նոյնիսկ քանէն վեր երիտասարդներ, կաթիլ մը միւռոն ունենալու համար իրենց «Հայ քրիստոնեայ» : Տեսակ մը վկայական որ ապացուցանէր թէ իրենք մնացել են իրենց ազգին հարազատ զաւակները :

Մինչ մենք կ'անձկկինք այս ազատ աւիերուն վրայ, Անատոլուի այդ խաւար գիւղերուն մէջ հափահատներու մկրտութիւն անդամ առտուածային պարզեւ է, իսկ հայկական պակը երկնառաք չնորհ :

Ինչպէս են հայ մնացեր հոն մեր փոքրաթիւ հայորդիները եւ առաջին առթիւ փաթթուելու տէրտէրի մը փիլոնին ...

Ահա ուժը մեր ժողովուրդին, եւ դիմանալու դաղտնիքը այս երիցս կոտրակուած ու թափառական ցեղին :

Եւ այժմ փարթամ տուներու ֆրանսախօս մեր տիկիններըը ,կամ իրենց ամերիկեան չէզոքը չվտանգելու համար հայերէնը մոռցած դրացի, եւ, ինչո՞ւ չէ, մեր անհոգ չափականները ու եկեղեցական արարողութիւնները նոր սերունդին ճաշակին յարմարցնել ուզող վարդապետները կամ եպիսկոպոսները ի՞նչ երեսով պիտի ներկայանան Սեբաստիոյ սա հայ մայրիկին ու պապիկին :

ՍՕՍԻ

ՀԱՑԿ ԴԱՏԻՆ ՇՈՒՐՋ

Ինչպէս դրած էինք Դեկտեմբեր 12ին, Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը, Le Monde, հետեւեալ դիտողութիւնը ըրած էր, Թրքահայ Դատի Յանձնախումբին կողմէ Ազգաժողովին ներկայացուած յուշագրին առթիւ.

— « Աւելորդ է ըսել թէ վերոյիշեալ կոմիտէն այսպիսի նպատակներով կը վայելէ հաւանութիւնը, եթէ ոչ աջակցութիւնը Մ. Միութեան որուն չահերուն կը ծառայէ » :

Պ. Արշակ Զոպանեան նոր նամակ մը ուղղելով թերթին խմբագրութեան, իրեւ նախագահ Թրքահայ Դատի Յանձնախումբին, կը բացատրէ թէ «վերոյիշեալ հայկական կոմիտէն միայն հայ ազդին չահերուն կը ծառայէ» : Եւ կը պարզէ անոր նպատակները,— ազատագրումը Թուրքիոյ հայկական հողերու դէմ մէկ մասին ,համաձայն Դաշնակիցներու խոստումներուն :

Այս առթիւ կը պատմէ թէ ականաւոր Ֆրանսացիներ կազմուած յանձնախումբ մըն ալ քաոսային սոորագրութեամբ յայտարարութիւն մը ուղղեց Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան , միեւնոյն նպատակներով : Ցիչելով կարդ մը անունները , կը հարցնէ .

— « Կարելի՞ է ըսել թէ այս Ֆրանսացիները Մ. Միութեան չահերուն կը ծառայէին, ստորագրելով այդ յայտարարութիւնը: Անոնք ալ, ինչպէս մենք, պարզապէս կ'ուզէին պաշտպանել հայ ժողովուրդին իրաւունքները » :

Թերթին խմբագրութիւնը հետեւեալ դիտողութիւնը կ'աւելցնէ այս նամակին տակ .

— « Մեր մտքէն չէ անցած անկասկած կարծիք մը յայտնել վերոյիշեալ յանձնախումբին Ֆրանսացի եւ հայ անդամներուն հանդէպ: Բայց եւ այնպէս, ճիշդ է որ օրուան այս ժամուն նոյն յանձնախումբին կողմէ կատարուած դիմումը կրնայ հաւանութիւն գտնել միայն Մ. Միութենէն որուն մերձաւոր արեւելեան քաղաքականութիւնը կը ձգտի ամէն գնով անպատասել Թրքական հողը»: (23 Դեկտեմբեր) :

140 միլիառ պիտի ծառայի

15 % ԱԻԵԼՑՆԵԼՈՎ ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ՏՈՒՐՔԵՐԸ, 25 % ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՐՔԸ

Զորս օրուան վիճաբանութիւններէն եւ սա – կարկուտիններէն վերջ, Ազգ. ժողովը հինգշաբթի դիշեր քուէարկեց 1949ի եւմտացոյցը: Թեր քուէարկեցին 299 երեսփոխանները, դէմ՝ 245 հոգի: Վարչապետը վստահութեան խնդիր յարուցած էր վերջին պահուն, անուղղակի, հասկցնելով թէ պիտի հրաժարի, եթէ միջոց մը չգտնեն 135–140 միլիառ ֆրանքի բացը դոցելու համար :

Քուէարկուած օրէնքին համաձայն, արտադրութեան տուրքը 10 %էն պիտի բարձրանայ 12–ուկէս%ի: Հասոյթ կը նախատեսուի 110 միլիառ ֆրանք: Մնացեալ 30 միլիառի բացը դոցելու համար, առաջարկուեցաւ 15% աւելցնել բոլոր տուրքերը եւ հարկերը, բացի ուղղակի հարկէն եւ դործառնութեանց տուրքէն: Վարչապետը անմի – ջապէս հաւանութիւն յայտնեց, աւելցնելով թէ կառավարութիւնը պիտի չկրնայ չարունակել իր պաշտօնը, եթէ անհրաժեշտ վարկերը չքուէարկուին: Կարդ մը երեսփոխաններ դիտել տուին թէ ապրուստը պիտի սղէ, արտադրութեան տուրքին յաւելումով : Վարչապետը (եմտական նախարար) պատասխանեց թէ տեսականօրէն արտադրութեան տուրքին յաւելումը ամսական միայն 160 ֆրանք պիտի աւելցնէ համեստ ընտանիքի մը ծախքը, իսկ դործնականին մէջ տուրքը պիտի ծանրանայ արտադրողին, ոչ թէ սպառողին վրայ :

Ինչպէս կը յիշուի, կառավարութիւնը նախապէս կը պահանջէր 10 % աւելցնել ուղղակի տուրքերը, բայց եմտական յանձնաժողովը վճռապէս մերժեց :

Օրինադիծը ամբիլապէս յղուեցաւ Հանրապետութեան Խորհուրդին (Սենաթոյա), ուր հաւանաբար մեծ ընդդիմութեան պիտի հանդիպի Զորս. րը Կոյի 122 կուսակիցներուն կողմէ, թէեւ անոնք մեծամասնութիւն չեն կազմեր : (Ժողովը կը բաղկանայ 319 անդամներէ , որոնց 17ը համայնավարներ են) :

Կուր վերակաւ Պաղեստինի մէջ

Մինչ կը յուսացուէր թէ մօտերս հաշտութիւն պիտի կնքուի, հինգշաբթի օր կռիւը վերսկսաւ Նէկէպի մէջ (Պաղեստին), եդիպտական եւ հրէական զօրքին միջեւ :

Եդիպտոս պահանջած էր որ Իսրայէլ պարպէ Նէկէպի չրջանը, որեւէ բանակցութիւն սկսելէ առաջ: Իսրայէլ պատասխանեց թէ այլեւս չի ճանչնար Նոյեմբեր 16ի զինադադարի որոշումը: Եւ կռիւը վերսկսաւ երկու կողմէն: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Իսրայէլի մարտանաւերը կը ռմբակոծեն Կազայի ծովեզերքը: Իսրայէլ նախապէս մերժած էր ազատ արձակել 3000 եդիպտացի զինուորները, որոնք թակարդը ինկած էին: Իսրայէլի օդանաւերն ալ 16 ռումբեր ձգեցին Կազայի մէջ, ինչպէս եւ էլ Ալ Ռիչի եդիպտական օդակայանին վրայ : Ցամաքային կռիւներն ալ կը ծաւալին: Լուրի մը համաձայն, եդիպտական օդանաւեր ռմբակոծեր են դրէական գաղութ մը :

★ *Խալէտ էլ Ազըմ, Սուրիոյ նոր վարչապետը, պայդելով դահլիճին քաղաքականութիւնը, յոյս յայտնեց թէ Թուրքիա չէզոք դիրք մը պիտի բռնէ ,իբրեւ անդամ Պաղեստինի հաշտարար յանձնախումբին , թէեւ Թրքական մամուլը ոչ–բարեկամական հրատարակութիւններ ըրած էր վերջերս : Վստահութիւն յայտնեց նաեւ Ֆրանսայի մասին (նոյնպէս անդամ յանձնախումբին) : Գալով Անդլո–Իրաքեան եւ Պաղեստինի միացման ծրագրին, դահակալութեամբ Ամանուլլահ Թագաւորին, վարչապետը չի կարծեր որ այդ որոշումը գործադրուի :*

(Մուրհակ շարունակութիւնը նարոտ Դ. Էջ)

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ պառակտումը կը չարունակուի դաղութին մէջ: Հրաժարած է Գահիրէի Քաղաք. ժողովին ատենապետը, պ. Զարմայր Քէչիչեան :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ցաւով կ'իմանանք թէ երէկ դիշեր մեռած է պ. ՅԱԿՈԲ ԿԻՐՃԵԱՆ, ծանօթ արձանադործը, 60 տարեկան: Մեծապէս գնահատուած էր Մոսկուայի եւ Փարիզի մէջ եւ չքանչաններ ստացած :

★ *Պոլսոյ մէջ մեռած է պ. Զարեհ Թահթահեան, որ ոսկերչութիւնը դարձուցած էր դեղարուեստ մը: Կը խօսինք յաջորդով :*

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Մեր մամուլը յաճախ նիւթ կը դարձնէ հայերէն լեզուի մաքրութեան խնդիրը: Փարիզի «Ճառագայթը» նոյնիսկ «դասընթացք» սիւնակ մը բացած է ճաղկելու համար, մասնաւորապէս, Հայաստանցիներու հայերէնը, որ բոլշեւիկեան մուրճ ու մանդաղի տակ կը խաչուի անընդհատ :

Ծիծաղելի եւ վրդովեցուցիչ բաներ, ի հարկէ, չատ կան ներկայ Հայաստանի հայերէնի մէջ: Մանաւանդ, անհանդուրժելի է օտար բառերու եւ ծաւարաբանութիւններու հեղեղը, որ կը յորդի խորհրդահայ մամուլի եւ գրականութեան էջերէն: Բայց ինչ որ տեղի կ'ունենայ՝ կարելի չէ ամբողջը վերագրել Հայաստանի մտաւորականութեան չար կամքին կամ տգիտութեան: Այդ մեծ մասամբ արդիւնք է օտար ուժի ստիպման: Մոսկուայի հրահանգով է որ Հանրապետութիւնը դարձած է «ռեսպուբլիկա», վիրաբուժութիւնը՝ «խիրուրգիա», պատարանքը՝ «լիտուրգիա», կուսակցութիւնը՝ «պարտիա», նախարարը՝ «մինիստր», շրջանը՝ «օկրուգ», ճարտարարուեստը՝ «ինդուստրիա», պատգամաւորը կամ երեսփոխանը «դեպուտատ», յեղափոխութիւնը՝ «ռեւոլիւցիա», ժողովի նատաշրջանը՝ «սեսամբլէյայի սեսիա»: Եւ հարիւրաւոր այսպիսի ցնդաբանութիւններ: Մի՛ այն ապուշը մնացեր է ապուշ եւ ոչ «իդիոտ»: Եւ՛ րեւի մարդիկ իրենց յատկութիւնը կը սիրեն մայրենի խօսքով արտայայտել :

Այո, դժբախտաբար, Հայ Մեծասքանչը աւելի քան ցաւալի պատկեր կը ներկայացնէ աշխարհիս «ամենայառաջադէմ» երկրին մէջ, ուր ամէն բան դերադրական աստիճանով կատարեալ է:

Բայց, լեզուական տեսակէտով, մեր՝ արտասահմանցիներուս տունը նոյնպէս մաքուր չէ: Մեր լեզուն ալ ամէն օր կ'աղճատուի եւ այլասերման վտանգի տակ է: Շատ չհպարտանանք: Եթէ հոն Ռուսն է նատած հայութեան կուրծքին՝ իր կոչտ ծունկերով, հոս բազմաթիւ «Ռուս»եր կան, որոնք սպիտակ ձեռնոցներով կ'օտարացնեն մեզ ու մեր Մեծասքանչը :

Առէք, օրինակի համար, մեր արտասահմանի մամուլը — ինչ է անոր հայերէնի պատկերը : Բառերու դրծածութեան տեսակէտով, համեմատաբար, մաքուր է, թէեւ ոչ միշտ: «Հայրենիք»ի մէջ, օրինակ, կարդացի՝ «ֆիլանտրոփ» Պըքստոնի մասին: Ինչո՞ւ ոչ մարդասէր: Հապա հայերէն չարադրութի՞ւնը , ոդի՞ն : Մասնաւորապէս, մեր ամերիկահայ թերթերն եւ մանաւանդ անոնց ամերիկեան թերթերէ թարգմանուած լուրերու բաժինները: Նախադասութիւններու բառերը հայերէն են, բայց չարայարութիւնը, ոդին մեծ մասամբ՝ անդլիերէն: Ֆրանսայի մէջ՝ ֆրանսերէն: Ափեւելեան երկիրներու մէջ ալ՝ արաբական ազդեցութեան տակ, թրքաբանութիւններով լեցուն :

Ցաւը թնդհանուր է, դժբախտաբար, մէկ տեղ աւելի , մէկ տեղ պակաս: Եւ պատճառներն ալ ծանօթ են.— Այն պայմանները, որոնց ենթակայ է հայ ժողովուրդը, ըսել է հայ լեզուն՝ երկրի մէջ թէ դուրսը: Այն անտանելի կաշկանդումները, որոնց մէջ կ'ապրի հայութիւնը ամէն տեղ :

Ազգի մը «անկաշկանդ բարգաւաճելու ամենակարեւոր պայմանը, կ'ըսէ պրօֆ. Ն. Ադոնց, քաղաքական անկախութիւնն է»: Անկախութենէ զուրկ եւ օտարներու հպատակ ժողովուրդներ չեն կրնար բարգաւաճիլ եւ ամէն հովիէ կ'ազդուին: կ'ազդուի, բնականաբար, եւ լեզուն: Դարմանը — Հայաստանի ազատութիւնը եւ հայութեան հաւաքումը հայրենի հողի վրայ մարմնապէս, կամ դոնէ հոգեւոր համախմբումը հայրենիքի չուրջ: Ատկէ դուրս՝ ամէն բան, որքան եւ դառն լինի խոստովանիլ, կը մնայ որպէս կիսամիջոց եւ ոչ համադարման :

Սակայն, կիսամիջոց թէ հիմնական դարման, պէտք չէ որ անտարբեր մնանք լեզուական այլասերման հանդէպ եւ ինչով որ հնար է՝ պայքարինք թէ բոլշեւիկեան բարբարոսութեան, թէ արտասահմանի անփութութեան եւ աստիճանական օտարացման դէմ :

Հայ խմբագիրներ ունինք, որոնք ուրիշներու դասեր կուտան, բայց իրենք փոխանակ հայերէնի, կը գրեն էինարկի: «Պայքար»ի խմբագիրը՝ օրինակ: Հրապարակագիրներ ունինք, որոնք օտար լեզուով կը մտածեն եւ կը կարծեն, թէ հայերէնը է իրենց գրածը: Օտար թերթերէ թարգմանողներու մասին ըսելիք արդէն: Կը յիշեմ՝ թէ ինչ ծաղր փրթաւ, երբ Սուրիոյ թերթերէն մէկուն խմբագիրը, չփոթելով Ֆրանսերէնի «լա պիէռ» բառը, որ թէ գարնջուր կը նշանակէ, թէ դաշտ, «դիակը դաշտի մէջ դրին» լուրը թարգմանած էր՝ «դիակը գարնջուրի մէջ դրին»: Այսօր, հայ խմբագիրներէն շատեր ամէն օր մեր Մեծասքանչը կը դնեն «գարնջուրի» մէջ :

Լեզուի մաքրութիւնը, ընդհանրապէս , պայման է նաեւ մտքի մաքրութեան: Որոշ եւ յստակ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ.

Մեծն Սուրիոյ հարցը երէկ եւ այսօր

Գ.

Այսօր, Ապտուլլահ Թագաւորը, Շէրիֆ Հիւսէյնի որդին, եւ Լմիր Ֆայսալին եղբայրը, որոշած է իրականացնել, «իր հօրը եւ եղբօրը կողմէ իրեն աւանդ ձգուած կտակը»:

Բայց այն սրբազան պայքարն ու կռիւը զոր մղեցին իր հայրն ու եղբայրը, մին՝ թուրք բռնակալութեան, միւսը՝ Ֆրանսական հոգատարութեան դէմ: Ինք՝ Լմիր Ապտուլլա , Մեծն Սուրիոյ իր ծրագրով, ո՞ր արաբ երկրին անկախութիւնը կ'ուզէ պահանջել, ո՞ր օտար `լուծի դէմ որոշած է կռուիլ :

Երէկ՝ 1916ին Սուրիան թէեւ ինքնին մեծ միութիւն մըն էր, բայց կը դանուէր թուրք տիրապետութեան տակ: Այսօր՝ արդէն տիրացած է իր անկախութեան եւ վեհապետական լայն իրաւունքներով օժտուած, Միացեալ Ազգերու մեծ կազմակերպութեան մէջ, անդամ էր քանի մը ամիս առաջ Ապահովութեան Խորհուրդին: Լիբանան նոյնպէս, միանալով Սուրիոյ մղած ազատագրական կռիւներուն, ձեռք է բերած ահռելի արդիւնք մը, որ իրականէ բառին բուն իմաստով :

Եթէ իսկապէս, Պաղեստինի ազատագրումն է, որ կը հետապնդէ Անդրյորդանանի վեհապետը իր Մեծն Սուրիոյ ծրագրով, այդ պարագային ի՞նչ լմնաս տալ ուրեմն, արաբական միւս երկիրներու մղած պայքարին Սիոնականներու դէմ, որ կը շարունակուի մինչեւ այսօր բազմահարիւր զոհերու գնով: Ինչո՞ւ անպայման Պաղեստինի կցումը կատարուի Անդրյորդանանի եւ ոչ Եգիպտոսի կամ Սուրիոյ, որոնք միաժամանակ սահմանակից երկիրներ են :

Երեւոյթներէն դատելով, Ապտուլլահ Թագաւորը , իր այս յանդուգն քայլով կ'ուզէ կատարած իրողութեան մը առջեւ դնել քաղաքական աշխարհը, մանաւանդ Արաբ. Դաշնակցութիւնը : Հարց է սակայն, թէ Անդրյորդանան, առանձի՞ն կը հետապնդէ այս նպատակը, թէ կը վայելէ նաեւ օտար մեծ պետութեան մը աջակցութիւնը: Այս ուղղութեամբ ուշագրաւ պարագայ մըն է Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետ Չըրչիլի տեղեկագրին հանդէպ, որով, հանդուգնաբար հաստատած կը թելադրէր Պաղեստինի արաբական մասին կցումը՝ Անդրյորդանանի, Նեճեպի անապատով միասին: Մեծն Բրիտանիա, Ազգաժողովի մէջ, բազմիցս յայտնած է որ Սուրիոյ եւ Լիբանանի ազատագրութեան գործին մէջ, ինք ոչ մէկ շահ ունի եւ ոչ ալ կ'ուզէ ունենալ: Ուրեմն, ինչո՞ւ Մեծն Բրիտանիա կ'ուզէ որ Անդրյորդանան Պաղեստինի արաբական մասին կցումը կատարէ:

Ինչպէս ալ ըլլայ, Անդրյորդանան, իրաւական եւ քաղաքական ի՞նչ տուեալներու վրայ յենելով կը պահանջէ Մեծն Սուրիոյ իրագործումը :

Անկախ Անդրյորդանան մը, իրրեւ աշխարհագրական թէ քաղաքական առանձին միաւորութիւն, անկախ գոյութիւն մը չէ ունեցած անցեալին մէջ :

Այս կը հաստատուի նաեւ, նոյնիքն Ապտուլլահի հօր՝ Շէրիֆ Հիւսէյնի նամակներուն մէջ , ուր՝ Հիճազի վեհապետը, ոչ իսկ յիշատակութիւն մը կ'ընէ Անդրյորդանանի համար, երբ առդին՝ ուժգնօրէն կը պահանջէ Միջագետքի եւ Սուրիոյ ամբողջական անկախութիւնը :

Արդարեւ, 1920ին էր, որ Ջըրչիլ՝ իրրեւ Անգլիոյ գաղթային նախարար եւ Մաք Մահոնի կողմէ Արաբներուն եղած խոստումները յարդելու համար, Իրաքի գահին վրայ կը բարձրացնէ տարադիմի Ֆայսալը, եւ կը հրահանգէ Պաղեստինի մարզպան Սըր Հըրպըրթ Սամուէլին, կազմել Անդրյորդանանեան էմիրութիւն մը Սուրիայէն անջատուած եւ Աբդլլոյ հովանիին տակ :

Արդ, եթէ իսկապէս անհրաժեշտ է Մեծն Սուրիոյ մը կազմութիւնը, ուրեմն՝ այդ ծրագրի միակ հոգատարը, միակ պահանջատէրը, հանրապետական Սուրիան կրնայ ըլլալ, որովհետեւ ինչպէս կը բնորոշէ նաեւ Սուրիոյ նախկին փոխ-վարչապետ՝ Խալիտ էլ Ազըմ (այժմ վարչապետ), — «Անդրյորդանան ծնունդն է Պաղեստինի մասլսամն՝ Սըր Հըրպըրթ Սամուէլի հռչակած սահմանադրութեան, եւ ոչ Արաբական ըմբոստութեան»: (Ցայտարարութիւն Արաբական Դաշնակցութեան ժողովին մէջ, Գահիրէ, հոկտեմբեր 1947):

Այժմ հետաքրքրական է դիտնալ թէ ինչո՞ւ վեհապետ Ապտուլլահ ,եւ ոչ Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահը , Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը սեղանի վրայ կը դնէ :

Փորձենք պատասխանել՝ այս խիստ կարեւոր, բայց չատ բարդ հարցին :

Էմիր Ապտուլլահ միշտ յայտարարած է թէ ինք՝ Հաշիմական տոհմի վերջին գահակալը, եւ միակ արաբ վեհապետը Մարգարէի ընտանիքէն սերող, պատմական եւ ժառանգական իր իրաւունքը կը նկատէ պահանջել արաբական երկիրներու միութիւնը, որ իր հօրը ըմբոստութեան միակ նպատակն էր :

Ըստ իրեն, Մեծն Սուրիա մը միայն կրնայ արդելք ըլլալ օտար պետութեանց աշխարհակալութեան արշաւանքներուն եւ արտասահման երկիրներու միութեամբ է միայն, որ կարելի է դերծ մնալ արեւմտեան պետութեանց քաղաքական ազդեցութիւններէն :

Այն, անբնական եւ անիմաստ կը դտնէ նաեւ, նոյն լեզուն, նոյն մշակոյթը, նոյն աշխարհագրական կազմութիւնը ունեցող, արար քոյր երկիրներու տարբեր վարչաձեւերու տակ, իրարմէ անկախ մնալը :

Անդրյորդանանի վեհապետը, այս բոլորէն վերջ, կը մատնանշէ նաեւ, ռուսական վտանգը, յորդանանեան վինակցութիւնը միշտ ի զօրու է :

Քննենք այժմ, թէ Անդրյորդանան, իրաւական եւ քաղաքական ի՞նչ տուեալներու վրայ յենելով կը պահանջէ Մեծն Սուրիոյ իրագործումը :

Անկախ Անդրյորդանան մը, իրրեւ աշխարհագրական թէ քաղաքական առանձին միաւորութիւն, անկախ գոյութիւն մը չէ ունեցած անցեալին մէջ :

Այս կը հաստատուի նաեւ, նոյնիքն Ապտուլլահի հօր՝ Շէրիֆ Հիւսէյնի նամակներուն մէջ , ուր՝ Հիճազի վեհապետը, ոչ իսկ յիշատակութիւն մը կ'ընէ Անդրյորդանանի համար, երբ առդին՝ ուժգնօրէն կը պահանջէ Միջագետքի եւ Սուրիոյ ամբողջական անկախութիւնը :

Արդարեւ, 1920ին էր, որ Ջըրչիլ՝ իրրեւ Անգլիոյ գաղթային նախարար եւ Մաք Մահոնի կողմէ Արաբներուն եղած խոստումները յարդելու համար, Իրաքի գահին վրայ կը բարձրացնէ տարադիմի Ֆայսալը, եւ կը հրահանգէ Պաղեստինի մարզպան Սըր Հըրպըրթ Սամուէլին, կազմել Անդրյորդանանեան էմիրութիւն մը Սուրիայէն անջատուած եւ Աբդլլոյ հովանիին տակ :

Արդ, եթէ իսկապէս անհրաժեշտ է Մեծն Սուրիոյ մը կազմութիւնը, ուրեմն՝ այդ ծրագրի միակ հոգատարը, միակ պահանջատէրը, հանրապետական Սուրիան կրնայ ըլլալ, որովհետեւ ինչպէս կը բնորոշէ նաեւ Սուրիոյ նախկին փոխ-վարչապետ՝ Խալիտ էլ Ազըմ (այժմ վարչապետ), — «Անդրյորդանան ծնունդն է Պաղեստինի մասլսամն՝ Սըր Հըրպըրթ Սամուէլի հռչակած սահմանադրութեան, եւ ոչ Արաբական ըմբոստութեան»: (Ցայտարարութիւն Արաբական Դաշնակցութեան ժողովին մէջ, Գահիրէ, հոկտեմբեր 1947):

Այժմ հետաքրքրական է դիտնալ թէ ինչո՞ւ վեհապետ Ապտուլլահ ,եւ ոչ Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահը , Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը սեղանի վրայ կը դնէ :

Փորձենք պատասխանել՝ այս խիստ կարեւոր, բայց չատ բարդ հարցին :

Էմիր Ապտուլլահ միշտ յայտարարած է թէ ինք՝ Հաշիմական տոհմի վերջին գահակալը, եւ միակ արաբ վեհապետը Մարգարէի ընտանիքէն սերող, պատմական եւ ժառանգական իր իրաւունքը կը նկատէ պահանջել արաբական երկիրներու միութիւնը, որ իր հօրը ըմբոստութեան միակ նպատակն էր :

Ըստ իրեն, Մեծն Սուրիա մը միայն կրնայ արդելք ըլլալ օտար պետութեանց աշխարհակալութեան արշաւանքներուն եւ արտասահման երկիրներու միութեամբ է միայն, որ կարելի է դերծ մնալ արեւմտեան պետութեանց քաղաքական ազդեցութիւններէն :

Այն, անբնական եւ անիմաստ կը դտնէ նաեւ, նոյն լեզուն, նոյն մշակոյթը, նոյն աշխարհագրական կազմութիւնը ունեցող, արար քոյր երկիրներու տարբեր վարչաձեւերու տակ, իրարմէ անկախ մնալը :

Անդրյորդանանի վեհապետը, այս բոլորէն վերջ, կը մատնանշէ նաեւ, ռուսական վտանգը,

---

դաղափարներ, ըսելիք ունեցողը, սովորաբար, եւ օրինակելի լեզուով կը խօսի ու կը գրէ :

Լեզուն, անշուշտ, ինքնանպատակ չէ, միջոց է միայն: Բայց անհրաժեշտ միջոց՝ բարձր նպատակի մը համար: Զարգացած ու կատարեալ լեզուն ապացոյց է այդ լեզուով խօսող ազգի մտաւոր եւ հոգեկան բարձր մշակոյթի: Հետեւաբար ինչքան բարձր է նպատակը, ներկայ պարագային հայութեան ազգային դոյութիւնը, այնքան զօրաւոր պէտք է լինի այդ նպատակին ծառայող զէնքը, ներկայ պարագային՝ լեզուն :

Լեզուի մաքրութիւնն ու կատարելութիւնը միայն քերականական ու չարահիւսական օրէնքներու, կամ հայերէն բառերու եւ արտայայտութիւններու դործածութեամբ չըլլար, անհրաժեշտ է, որ բովանդակութիւնն ալ լինի անթերի: Շատ մը սխալ ասութիւններ այնքան կիրառուած են ու կը կրկնուին մեր մէջ, որ դարձած են սովորական, մինչդեռ իրապէս ականջ ծակող բաներ են:

Օրինակ՝ կը գրուի.— «Օտար հողի վրայ ոտքի տակ», որ նոյն իսկ դեղեցիկ կը նկատենք, մինչդեռ հողի «տակ»ը գոյութիւն չունի: Հողին «վրայ» է: Հորիզոնը երեւակայական չրջագիծ մըն է, «տակ» չունի: Հորիզոնի մասին ճշդրիտ հասկացողութիւն ունեցող մարդը չի կրնար մարսել այդ ասութիւնը: Ինչ որ սխալ է՝ չի կրնար դեղեցիկ լինիլ :

Կամ թէ չէ՝ յաճախ կ'ըսուի, մասնաւորապէս մեր տարագիր բեկորներու մասին.— « Օտար ափերու վրայ»: ՝ Ֆրէզնոյի Հայը, օրինակ, «օտար ափերու վրայ է», մինչդեռ ոչ ծով կամ դետ ունի, ոչ «ափ»: Ամբողջ դաղթահայութիւնը «օտար ափերու վրայ» է նատած: Պոլսեցիք տուին մեզ այս ասութիւնը, Վոսփորի իրենց դեղեցիկ ափերէն հմայուած, ու մենք ալ կը կրկնենք՝ առանց մանրադատնալու անոր անբովանդակութեանը :

Ափեւելեան հայերէնը գործածողներ, յաճախ, կը գրեն.— « Քիչ չանցած՝ մարդը եկաւ»: Քիչ չանցած՝ կը նշանակէ չատ անցած, մինչդեռ հեղինակը կ'ուզէ ըսել՝ քիչ ժամանակ անցած, չուտով :

Ամերիկահայը կ'ըսէ ու կը գրէ. `— «Ծխուր եմ, բայց չեմ կրնար օդնել»: «Օդնել» բառը ինչ գործ ունի այստեղ: Ջուտ ամերիկաբանութիւն մը, որ հայերէն լեզուի զգացումէ զրկուած ամերիկահայը կը կրկնէ թութակօրէն :

Աւելի դէշի հանդիպած եմ: Թերթի մը թղթակիցը գրած է եւ խմբագիրը հրատարակած՝ առանց սրբագրելու. «այսինչ այսինչեանը հոգաբարձութեան համար կը վազէ» : կ'ուզէ ըսել հոգաբարձական ընտրութեան թեկնածու է: Դարձեալ՝ զտարիւն ամերիկաբանութիւն մը: Եւ նման օրինակներով լեցուն է մեր մամուլը, մանաւանդ « հայաստանասէր» թերթերը: կը վազեն ու կը վազեն...

Որքան չատ խօսուի ու գրուի հայերէն լեզուի մաքրութեան եւ անվթարութեան մասին, այնքան լաւ: Խօսելէ ու գրելէ զատ, ուրիշ միջոց չունինք, դժբախտաբար: Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիան արտասահմանի վրայ ազդեցութիւն չունի եւ, ինչո՞ւ ծածկենք, հեղինակութիւն ալ չունի : Արտասահմանը մշակոյթի եւ լեզուի վրայ հսկող ու դեկավարող կեդրոն չունի: Լեզուի պաշտպանութիւնն ու զարդացումը ինկած է, ուրեմն առաւելապէս մտաւորականութեան վրայ: Այս ուղղութեամբ թափուած ու թափուելիք ամէն ճիգ արժանի է ամենաջերմ գնահատութեան :

Մեծ պարտականութիւն կ'իյնայ մասնաւորապէս մեր մամուլին վրայ: Մեր ժողովուրդի մեծ մասը հայերէն թերթ կարդալով կը մշակէ իր լեզուն: Եւ պէտք է որ թերթերը առանձնապէս խնամուած ու մաքուր լեզուով խմբագրուին: Արդար ըլլալու համար, պէտք է ըսել, թէ այս ուղղութեամբ ամէնէն չատ աշտցաւութիւն ցոյց կուտայ, առաւելադոյն ճիգ ու եռանդ կը թափէ Փարիզի «Ճառագայթը» :

Ս. ՍԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԻՆՉՊԷՍ ԴՐԵԼ ՍԿՍԱԻ ՍԻՊԻԼ

Պոլսահայ թերթի մը մէկ աշխատակիցը «Մասիս» գրական շաբաթաթերթի 1900ի հատորքածոն պրպտելով, դաեր է հարցարան մը,— Ինչպէս պարագաներու մէջ կատարուեցաւ ձեր առաջին հրատարակութիւնը:

Պատասխանողներէն մէկն եղած է ողբացեալ բանաստեղծուհին, Սիպիլ (Զապէլ Ասատուր), որ աշխարհաբարի քերականութեան դասընթացք մը պատրաստեց իր ամուսնին հետ, սերունդներ կրթելով:

Ստորեւ՝ իր պատասխանը, այնքան միամիտ եւ սրտառուչ.—

Առաջին հրատարակութիւնս՝ առաջին վիշտս եղած է: Հազիւ 13 տարեկան էի այնատեն եւ Սկիւտարի Ճեմարանը կ'երթայի: Ֆէլէկեանն էր մեր հայերէն դասատուն, պոհեմ բանաստեղծ, թափթփած փիլիսոփայի տարօրինակ տիպար մը: Ամէնքս ալ, պատկառոտ դուրդուրանքով կը պահէինք իր կողմէ սրբագրուած մեր շարադրութիւնները եւ մաքրի կը քաշէինք զանոնք: Իրեն համար, սրբագրելը՝ մեր սխալները ուղղել չէր: Հազիւ մեր շարադրութենէն երկու տող կը կարդար, ու կը սկսէր դրել, տողերուն վրայ, տողերուն միջեւ, մեր գրածները ընդելով, այնպէս որ կարելի էր գիտական վերնագրի մը տակ «Նարեկ»էն էջ մը օրինակել եւ իրեն ներկայացնել անվտանգ:

Օր մը, յանկարծ, Ֆէլէկեան կ'երեւայ սրահին մէջ. «Վաղը պիտի բացակայիմ, պատրաստութիւն մը ունի՞ք» կը հարցնէ: Այո, միասի,—տանուտեր ունինք, կը ճանչնանք միաբերան: Ու հոսկէ հոն՝ էջ մէկ էջ բան կը ճարեինք: Ոմանք սրբագրուած հին շարադրութիւններ քիչ մը փոխելով կը քշեն.ուրիշներ, վրաս կը վազեն, որ բանաստեղծի պէս բան մը նկատուած եմ դպրոցին մէջ, շատ մը ոտանաւորներ գոց գիտնալուս համար անշուշտ: Ես ես, տող մը մէկուն, տող մը միւսին դրելով, բացը կը մնամ, երբ կարդը ինծի կուգայ: Նոյն միջոցին, ընկերուհի մը օգնութեան կը հասնի եւ դրել կուտայ ինծի ծանօթ եկեղեցականի մը հետեւեալ տողերը.—

Ո՛հ ես աղքատ մի եմ օտար
Ես ոչ ոք ունիմ
Ոչ կարեկից, ոչ մըխիթար,
Այրի եմ ես այրիմ,
Եթէ ես լամ, իմ հեծութեանց
Իցէ՛ ոք լսող,
Այս վիշտերուս իմ անձկայրեաց
Ո՞վ է ըղդացող:
Ես օտարաց ուրախութեան
Մէջ մաս մ'ալ չունիմ,
Ամենայն ձայն հանդիսական
Սուտ է, սուտ վասն իմ:

Դասատուս կը հասնի, քիչ մը կը սրբագրէ եւ կը պատուիրէ դեռ չարունակել:

Սիմս մը եաքը, քահանայքը կ'ուղենայ, մեր շարադրութիւններէն մաս մը հրատարակել տալու: Ու իմ բացակայութեանս, ուրիշներուս կարդին, հատ մը տետրակէս կ'ընդօրինակէ ու կը մեկնի:

Քանի մը օրէն, «Հայրենիք»ին մէջ, իմ ստորագրութեամբ կ'երեւայ Սրբազանին ոտանաւորը, որուն ներքեւ հետեւեալ ինքնագիր տողերս կային, սրբագրուած՝ անտարակոյս, Ֆէլէկեանի կողմէ.

Թէ առաւօտ բերէ արեւ
Սկսն չէ ինձ բաւ,
Թէ արշալոյս տայ ինձ բարեւ
Զառնեմ զայն բնաւ,
Եւ թէ զեփիւռք դէմքէս թօշնած,
Ժըպիտ խնդրել զան,
Անդ դառըն չիթք իմ արտասուաց
Զայս տան պատասխան,
Թէ աղքատին ոչ է զեփիւռ
Ոչ ծաղիկ, ոչ երգ,
Նորա օրերն են մահաթոյր
Եւ կեանքն եղերերգ:

Ամէն կողմէ չնորհաւորութիւններ կը թափին, «փոքրիկ բանաստեղծ» կ'անուանէին զիս, ու ես միտքէս չեմ անցներ հարցնել ընկերուհւոյս, թէ որո՞ւ կը վերաբերին ինծի դրել տուած տողերը, ինչ որ ապահովաբար ինք ալ չի գիտեր:

Օր մը, հոգաբարձուներէս մին դասարան մտաւ, ձեռքը լրագիր մը, դասատուիս ականջին բան մը փսփսաց եւ երկուքն ալ ինծի նայեցան:

«Բանադողութիւն» վերնագրով յօդուած մը հրատարակեր էր մեկը: անտարագիր: Կրնաք հասկնալ յուզումս, ես բանադող, ես որ գաղափարը չեմ ունեցած այդ դողութեան: Հապա իմ աւելցուցած սեփական տողերս, որ բնաւ չեն յիշուած. ու երեւոյթները, որ կ'ամբաստանեն զիս: Իրարանցում մը տեղի կ'ունենայ դպրոցին մէջ. տեսուչ, ուսուցիչ, չեն ուզեր որ ես վիրաւորուիմ: Դասատուս իր վրայ կ'առնէ ամէն բան, հրապարակաւ հերքում մը կուտան, հազուեցնելով քիչ մը ճշմարտութիւնը:

Առաջին վիշտս եղաւ ասիկա եւ թերեւս առաջին լուրջ չայժառիթը, դրականութեան նկատմամբ ունեցած մեծ սիրոյս յայտնութեանը՝ ինծի համար:

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

LE MONDE (8 Դեկտ.).— Մութաֆեան ծագումով Հայ մըն է: Հետացած է իր բռնաբռնուած հայրենիքէն: Ու կը պահէ տակաւին իր մանկական տարիներուն սարսուռը: Տրամը կեդրոնական մասը կը կազմէ իր նկարչութեան: Իր բնանկարները ինչպէս իր «քոմփոզիսիօն»ները նկարուած են անկեղծ եւ խոր յուզումով: Ռընէ-Ժան

L'AUBE (9 Դեկտ.).— Մութաֆեանի մանկութեան տարիներուն կրած դառն յիշատակներուն հետ կը ներդաշնակուին իր կտաւները: Տաք են եւ կենսուրախ այդ կտաւները, ու նոյնիսկ իր բնանկարները Պրըթանյի մէջ նկարուած, բան մը ունին հեռաւոր Սեւ Ծովէն: Անոնց չրջագիծերը յուզիչ են եւ եղերական:— Ռընէ Տումերկ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Այս կիրակի առտու ժամը 10ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին (Atlantic) վրայ տեղի պիտի ունենայ Coupe de Provenceի խաղարկութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Մարսէյլի ոստիկանական խումբին հետ: Այս մրցումը յետաձգուած էր անցեալ կիրակի, տեղատարափ անձրեւին պատճառով: Կը յուսանք որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սիրահարները խուռներամ բազմութեամբ պիտի խրախուսեն երկու խումբերը, ամրապնդելով Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Մարսէյլի ոստիկանախումբին ընկերական յարաբերութիւնները:— Ջելիֆ

որ գաղափարական զոհի տակ հետզհետէ աւելի չեշտուած կերպով մուտք կը գտնէ արաբական երկիրներէն ներս, եւ որքան ատեն, որ արաբական երկիրները իրարմէ անջատ եւ տկար մնան, այնքան աւելի ռուսական թափանցումը հեշտ պիտի ըլլայ այդ երկիրներուն մէջ:

Թէ Աբդուլլահ Թաշաուր՝ այս բոլորը կ'ըսէ Մեծն Սուրիոյ հարցին լուծման նպաստաւոր դիտին մը պատրաստելու համար, այս մասին ոչ մէկ կասկած:

Բայց նոյն Հաշիմական ընտանիքին պատկանող եւ Անդրյորդանի հետ ազգականական կապերով միացած Իրաքը, որ ամենամօտ դրացին է Ռուսիոյ ազդեցութեան ենթակայ երկիրներուն, լրջօրէն մտահոգ էր հիւսիսային եւ արեւելեան սահմաններու պաշտպանութեամբ, իր երկրի շահերուն համար, կենսական կը նկատէ միանալ արաբական երկիրներու հետ, ամրապնդելու համար իր զինուորական եւ քաղաքական դիրքը:

Եւրոպական առաջ, պարսկական Սարպասականի մէջ խմորուող Քիւրտիստան մը, եւ քանիցս Իրաքի մէջ ծագած քրտական ապստամբութիւնները, որոնց վերջինը՝ կասկածներ կան խորհելու թէ ռուսական օժանդակութիւնը կը վայելէր, Իրաքի քաղաքական չրջանակներու ներչնչած էխորհրդային հաւանական թափանցումի մը վախը:

Իրաքի քաղաքական դէմքերէն, Նուրի Սայիտ փաշայի եւ խոամակալ Ապտուլիլահի յաճախակի տեսակցութիւնները Ապտուլլահ Թաշաուրին հետ ազդականական սրտով եւ սովորական այցելութիւններ չեն անշուշտ:

Թուրքիա, որ իր աշխարհագրական եւ քաղաքական դիրքով, ռուսական սպասնալիքի են՝ թակայ առաջին եղկիրն է, անդրեւսաքսոն եւ խորհրդային բախումի մը ընթացքին, իր հարաւային սահմաններու ապահովութեան համար, անհրաժեշտ կը նկատէ, զինուորապէս ուժեղ, բայց քաղաքանապէս Անգլիոյ ենթակայ՝ արաբական երկիրներու դաշնակցութիւնը իրագործել հետ:

Եւ այս ուղղութեամբ ալ, կը փորձէ մօտենալ արաբական երկիրներուն, բարեկամական եւ դրացնական համագործակցութեան անուշ խօսքեր ուղղելով անոնց: Իրաքեւթուրք դիւանագիտական մը կնքումը, եւ Թուրք մամուլին հրատարակութիւնները՝ արաբ եւ Թուրք բանակներու միջեւ սերտ դործակցութիւն մը պահանջող, ուշադրաւ երեւոյթներ են.: Ա՛ճանադրենք սակայն, որ Թուրք մամուլին ան կեղծ եւ անուշ այս առաջարկները ապաստանած արձագանդը չգտան արաբ. մամուլին մէջ, որ խոտորէն քննադատեց Թուրք նոր քաղաքականութիւնը՝ զայն որակելով նենդ, եւ արաբական չահերուն հակառակ:

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (56)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

— Ուստի, ըսաւ Թորոս, ես ձեզմէ քանի մը այծ եւ հովիւի մը դգեստ կ'ուզեմ, որ առանց թշնամիին կասկած յարուցանելու կարենամ իմ դիտողութիւններս ընել:

Եպիսկոպոսն ալ այսպէս ուզածն իրեն չնորհեց, վրայ ուրախ անմիջապէս իրեն չնորհեց, եւ ահա մեր Թորոսը՝ գլուխը հովիւի գտակ եւ վերարկու մը վրան ձգած՝ մինակուկ լեռներն ու հովիտները կը պտըտէր, եւ թէ որ իր այծերը բերդերուն չրջակայ ոստերը եւ թուփերը կը սիրէին՝ զարմանալի չէր:

Կը մտնէր երբեմն գիւղեր, կը տեսնէր հայ ժողովրդեան մռնչիւնը՝ ընդդէմ նախատող եւ հարստահարող յոյն վարձկաններուն, կը լսէր անոնց հայհոյութիւնները ընդդէմ հայ հաւատներուն. կը տեսնէր իրեն ծանօթ հայրենի կալուածները յափշտակող յոյն իշխաններուն գոռոզ ամբարտաւանութիւնը, եւ այսպէս ութ օր դիտելով, զննելով, Ալեքսանդրիոյ Ծոցէն մինչեւ Ամանոսի հիւսիսային ծայրերը չրջագայեցաւ՝ քայլ առ քայլ դրեթէ նշանելով մտքին մէջ ծառ, թուփ, ժայռ, բլուր, լեռ, բերդ, աւան, գիւղ եւ աւերակ:

Ամէն տեսակ մարդ, ճամբորդ եւ աւազակ, կողոպտող եւ կողոպտուած իր առջեւէն կ'անցնէին, ամէն ազգ, հայ, ասորի, յոյն, արաբ եւ Թուրքմէն իր չուրջը կը պտտէին:

Քսակ անտարբեր հովիւը անխօս եւ անչշունչ Մաթիանու հովիւին պէս՝ որ իր ժողովրդեան փրկութիւնն կ'երկնէր՝ կը չարունակէր իր ճամբան խորհրդածելով, եւ այսպէս հասաւ Ամուտա բերդին ստորոտը, իր այծերուն ընթացքը ուղղելով դէպի վեր, դրան հակառակ կողմէն տեսաւ պատանեկան նման ծակ մը պարիսպին վրայ, որ ժայռին վրայ հաստատուած էր: Այդ անառիկ բերդին չուրքի ճամբայ մը ըլլալը մակաբերեց յորդ անձրեւներու ժամանակ, կամաց մը փորձեց եւ տեսաւ թէ հանդիստ կրցաւ անցնիլ. Թուփերը՝ որ ծակին երկու կողմերը ծածկեր էին, զգուշութեամբ իր դաւազանով բաժնեց եւ բերդին մէջ չարունակեց իր ելքը, ու երբ երեք չորս մարդաչափ բարձրու թեամբ վեր ելաւ՝ հասաւ ծառազարդ դեղեցիկ հարթավայր մը, եւ քիչ մը անդին վայելուչ պալատանման բնակարան մը բերդին իշխանին: Ծառերու մէջ ծածկուած կը դիտէր տղոց խաղալը, կը լսէր կիներուն եւ ծառաներուն ձայները, եւ եթէ իրեն բնական առաքինութիւններէն խոհեմութիւնն իր մկկը չըլլար եւ չդիտնար սանձել իր քաջութիւնը, կրնար միայնակ ամրոցին տիրանալ, բայց անխոհեմ բան մը չընելու համար, նոյն զգուշութեամբ որով մտեր էր ներս, իջաւ փոքրիկ հեղեղատը եւ առանց թուփերուն վնասելու ելաւ դուրս եւ չուտ մը իր այծերն ալ հետացուց հոնկից, ինչպէս ա պահ մը իր դանձը թաղած տեղէն ամէն ոտքերու հետքերը կը ջանայ հետացնել:

Կը մնար իրեն իմանալ թէ՝ ի՞նչ էր անունը, եւ որո՞ւ կը վերաբերէր այդ բերդը:

Ուստի, աչքը սկսաւ պտտցնել եւ տեսաւ չրջակայ բլուրի մը ստորոտը քանի մը ցանուցիր տներ եւ հատ մը՝ ամէնէն հեռաւոր հոն իր փոքրիկ հօտին հետ չոկուեցաւ եւ զանոնք թուփերուն մէջ դրուելէն վերջ՝ վայելուչ տղայ մը տեսաւ տասը—12 տարեկան, որ կասկածոտ աչքերով իրեն կը նայէր եւ պատրաստ էր անհետանալու. պէտք էր տղուն բան մը դրուցել, եւ Թորոս տղուն անուշ ձայնով մը.

— Քուր մը տուր ինծի, տղաս, ըսաւ,

— Հիմա, պատասխանեց տղան եւ ներս վազեց:

Իսկ Թորոս, իբր յոդնած, նստաւ տունէն քիչ մը հեռու, եւ երբ տղան երեւցաւ իր փայտափոր ջուրի ամանով՝ լաւ մը խմելէն վերջը.

— Սիրուն տղեկ, ըսաւ, Աստուած քեզ օրհնէ, դուն որո՞ւ տղան ես:

— Վարոսենց Բարկէնին:

— Ձու հայրդ նոր հասաւ, այնպէս չէ՞:

— Այո, դուն կը ճանչնա՞ս զինքը:

— Իմ չատ բարեկամս է, հիմա ո՞ւր է, նե՞րսըն է:

— Այո, եթէ կ'ուզես կանչեմ:

— Լաւ, կանչէ որդեակ:

ՏԵՐՆՑ

ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՌԹԻԻ նամակա – տուննեքը գոց ըլլալով, «Ճառաջ»ի յաջորդ համա – րը լոյս կը տեսնէ երեքշաբթի օր :

Բուռն քողոքներ հողանցական արշաւանքին դէմ

Ապահովութեան Խորհուրդին եչ· օրուան նիս – տին մէջ, խորհրդային պատուիրակը, Պ· Մալիք, առաջարկեց բանաձեւ մը քուէարկել, վճռապէս նախայարձակ հռչակելով Հոլանտան եւ պահան – ջելով որ անմիջապէս ետ քաշէ իր զօրքը Ինտոնե – զիայէն : Պահանջեց նաեւ յանձնախումբ մը կազ – մել Ապահովութեան Խորհուրդին անդամներէն, որպէսզի հսկեն պարպումի գործողութեանց :

Առաջին առթիւ Մ· Նահանգներն էին որ բա – ցասական դիրք բռնեցին Հոլանտայի դէմ· բայց անոնք պարզապէս կը պահանջէին երկու կողմե – րէն դադրեցնել կրակը եւ ետ քաշել զինուորները : Աւստրալիան ալ ձայնակցեցաւ : Բայց խորհրդա – յին պատուիրակը շատ մեղմ գտնելով ամերիկեան բանաձեւը, վերոյիշեալ պահանջները դրաւ , բուռն բանախօսութեամբ մը :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ հաւանական չեն գտներ որ ընդհանուր խորհրդային բանաձե – ւը : Իրազեկներ զայն կը նկատեն ռազմախաղ մը, միջամտելու համար Հոլանտական Հնդկաստանի գործերուն, ճիշդ այն պահուն երբ Հոլանտա հա – մայնավարական վտանգ մը կը տեսնէ :

★ Վերջին լուրերու համաձայն, Հոլանտացի – ները կը շարունակեն զինուորական գործողու – թիւնները : Իրենց բանակին թիւն է 10.000 : Ունին բազմաթիւ օդանաւեր : Բանակը ուռեստ կը բաժ – նէ իր դրաւած նահանգներուն մէջ : Ինկլերը նա – հանջած տեղն կրակի կուտան ամէն բան : Հոլան – տացիները կը շարունակեն յառաջ խաղալ Ճաւայի եւ Պաթաւիոյ մէջ :

Հնդկաստան եւփաքիստան տնտեսական պայ – քար բացին Հոլանտայի դէմ, դատապարտելով Ինտոնեզիոյ մէջ կատարուած արշաւանքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՊԻՏԻ ՑԱՆՁՆՈՒԻՆ ամերիկեան երկու արդիական Թուրպիլանաւեր : Ամերիկացի նաւապներ Թուրքիա պիտի մնան քանի մը ամիս, վարժեցնելու համար Թուրք նաւապները :

ԶԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր բանակները մեծ պատ – րաստութիւններ կը տեսնեն, վճռականհարուած մը տալու համար Նանքինի : Կառավարութիւնն ալ կը հաւաքէ իր ուժերը : Եօթը հոգի մեռան Շանհայի մէջ, հրմշտուքի մը պահուն, երբ ոսկի գնել կ'ու – զէին :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ չեխ տեղա – կալ մը, ամբաստանուած ըլլալով թէ լրտեսու – թիւն կատարած է ի հաշիւ Մ· Նահանգներուն : Ուրիշ սպայ մըն ալ ցկեանս բանտարկութեան դա – տապարտուեցաւ, իբրեւ անդլիական լրտես :

ՍՊԱՆԻԱՑի զօր· Ֆերնանտէզի արտաքսումէն վերջ, երկրորդ զօրավար մը, Լիսթըր, ձերբա – կալուեցաւ Ապահովութեան Տեսչութեան կողմէ, երբ փար կ'ինկէր Փրակայէն հասած օդանաւէ մը :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆԳԸ ամերիկեան խորհր – դարանին պիտի ներկայացուի յունուար 5 —15ին, նախագահ Թրումըլի կողմէ, որ այս առթիւ երեք միլիառ տոլարի բացառիկ վարկ մը պիտի պա – հանջէ, զէնք եւ ռազմանիւթ ճարելու համար ան – դամակից պետութեանց :

ԱԹԵՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ Տրիպոլիսի մէջ դիւղակահարուեցան 13 համայնավարներ, որոնց եօթը կիներ են :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՄՋԵԱՆԻ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949 : Ամէն օր բա – ցի կէրակիէն, Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Մ· Ը· Մ·ի վարչութիւնը եւ բոլոր անդամները կը շնորհաւորեն Հ· Մ· Ը· Մ·ի նախկին վարչական եւ այժմ պատուոյ անդամ Պ· Յակոբ Կիւրճեանի ընդ Օր· Ջաւդուհի Դաբրիէլեանի եւ խոստմնալից բերդապահներէն Պ· Նազարէթ Նազարէթեանի ընդ Օր· Արաքսի Թորոսեանի ամուսնութիւնը : Այս առթիւ շնորհա – կալութեամբ ստացած են 1500 Ֆրանք նուէր Պ· Կիւրճեանէ :

Imprimerie DER AGOPIAN, (7 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԸՑ - ԲՈՑԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է, ինն երորդ տարեշրջանի բաժա – նորդագրութիւնը : Ապրուստի յարաճումն սղու – թեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրա – կան ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգին որոշուած է .—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 Ֆրանք :
ԱՆԳԼԻԱ , ՔԱՆԱՏԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպ – րոս եւ Պաղեստին 2 տոլար :
ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 Ֆրանք :
ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ է 95 թիւը (Նոյ·)ը եւ չուտով լոյս կը տեսնէ ճոխ եւ միչտ իմաստալից, օգտա – շատ բովանդակութեամբ : Թիւ 100ը լոյս պիտի տեսնէ բացառիկ բովանդակութեամբ :

Կը խնդրուի ՀԱԸ – ԲՈՑԺի բարեկամներէն դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդ – ներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանա – կին :

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչա – կան հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 Rue Damseme — Paris (13):

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐ ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ, ժա – մը 2ին 10, 4 rue Greuze, métro Trocadéro :

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու անդամները :

Մուտք 100 Ֆրանք : Խնջոյքի մասնակցութիւն՝ 150 Ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ

Տօնածառը՝ 25 Դեկտեմբեր , Շաբաթ օր ժա – մը 4ին կէսգիշեր, Մաղնոլի մէջ : Գեղարուեստա – կան ընտիր բաժինով : Պիտի երգէ նաեւ երգչա – խումբը :

Նուագախումբ եւ մատչելի պուֆէ : Կը հրա – ւիրուին բոլոր ծնողները եւ համակիրները : Ծախսերու մասնակցութիւն 100 Ֆրանք :

ՏՕՆԱԾԱՌ – ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

«Մանուկներու Օրուան» առթիւ կազմակեր – պուած Ֆր· Կ· Ֆաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ կրթական մարմնին եւ դպրոցի աշակերտութեան :

26 Դեկտեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ· Ը· Դ· Տան մէջ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ Ս· Ստեփաննոսի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ալֆորվիլի եկեղեցին , Նիկոմիդիոյ վաստակաւոր առաջնորդ Տ· ՍՏԵ – ՓԱՆՆՈՍ ԱՐՔ· ԳՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիշատակին : Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգող հայրենակիցներէ ներկայ ըլլալ : Ժամերգութիւն ժամը 8.30, Պատա – րագ 10ին :

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ԱՐՔ·Ի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս շաբաթ, Փարիզի Հայոց Ս· Ցուվհ· Մկր – տիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի պատարագ Ս· Ստեփաննոսի տօնին առթիւ եւ մասնաւոր հո – գեհանդիստ Նիկոմիդիոյ վաստակաւոր առաջնորդ Ստեփաննոս Արք· Ցուվակիմեանի յիշատակին :

Պատարագէն ետք հոգեբարձութիւնը կազմա – կերպած է մասնաւոր ընդունելութիւն ի պատիւ Դպրաց Դասին :

ՄՐՑՈՒՄ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ.— Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ա· խումբի ախոյեանական մրցումը տեղի պիտի ունե – նայ այս կիրակի C. S.Chaponny Ֆրանսական խումբ – բի դէմ, մեր մարզադաշտին վրայ ժամը 2ին : Սիրով կը հրաւիրենք մարզասէր հասարակու – թիւնը:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine եւ H· Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 28ԻՆ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

Լէյլա Պեստրխաւի

եւ իր խումբը : Բոլորովին նոր յայտագրով

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի Պուլ – վար Օսմոյի «Մատիսեան» խումբի դասախօսու – թիւնը այս երեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Պիտի դասախօսէ ընկեր ՊԱՐՍԱՄ ՑԱԿՈԲԵԱՆ : Ընկերներու ներկայութիւնը անհրա – ժեշտ է :

ԾՆՈՒՆԴԻ ԽՆՋՈՅՔ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապոյտ Աչքի Սէնթ Աննի մաս – նաճիւղի Ֆրանսական Ծնունդին առթիւ կազմա – կերպած է, ընկերահամակրական խնջոյք մը, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Թաղին դպրոցին մէջ : Գեղարուեստական դեղեցիկ բաժին :

Կը բանախօսէ ընկեր Ա· ՔԷՕՍԼԵԱՆ

Պիտի երգէ Սէնթ Աննի Ն· Ս· երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի :

ԽՆՋՈՑՔ ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Աչքի խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ վերջ : Գեղարուեստական բաժին : Համեղի ժա – ման մինչեւ երեկոյ :

Տէր եւ Տիկին Վ· Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Գ· Ակոնեաններ եւ զաւակները, Թորոս եւ Մառի Աւետիսեան (Ռումանիա), Պ· Թորոս Աւետիսեան (Պուլկար), Պ· Թորոս Փափազեան (Սոֆիա), Պ· Պ· Թորոս, Մանուկ, Արմենակ Աւետիսեան (Պու – էնոս Այրէս), ինչպէս նաեւ Հ·Ակօնեաններ, Թու – սարդիսեան, Սէֆէրեան ընտանիքները սրտի խո – րունկ կսկիծով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը իրենց մօր, մեծ մօր, աղգականին

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 75 տարեկան հասակին, ամսոյս 23ին իր բնակարանին մէջ յետ կարճատեւ հիւան – դութեան :

Թաղումը պիտի կատարուի երկուշաբթի, 27 Դեկտեմբեր ժամը 15ին : Հաւաքուիլ Agonayanի բնակարանը, Route de Viry à Grigny (S. et O.) Մարմինը պիտի ամփոփուի տեղւոյն գերեզմանա – տունը :

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայ իբր այդ ընդունիլ :

ՀՐԱՒԻՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Առաքելական ուղղափառ Հայոց Կրօ – նական ընկերակցութեան ընդհ·ժողովը տեղի պի – տի ունենայ 26 Դեկտ· կիրակի օր, ժամը ճիշդ 15ին, Փարիզի Ս· Ցուվհ·Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Ժողովի օրակարգն է .— 1. Ընթերցում եւ վա – ւերացում նախորդ ընդհանուր ժողովներու տուե – նադրութեանց :

2.— Ընթերցում վարչութեան տեղեկագրի :

3.— Ընթերցում հաշուեքննիչ յանձնաժողովի տեղեկագրի :

ՀԱՑԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աւան – դապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց անդրդեղէնին տեսակէտով : Հայկական Ֆրանսա գալէն ի վեր, ա – նոնց կարգ մը մասնագիտական անդրդեղէնները ընդհանրացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուե – ցան : Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հա – սունցած խաղողէն : Բայց Հայերու նախասիրու – թիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն աղուոր բաները զորս Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճա – չակեն երկար տարիներէ ի վեր : Առանց կարգին է մասնաւորապէս «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ըմպե – լին, որ մչտնջենական արեւի երկիրէն կը ներած – ուի, եւ որ չաքարեղէնի թորումէն ստացուելով, հեշտահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱՒՏԱՐԳԵԼԻՔ մըն է՝ «կռիւ»ի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ ,ինչպէս նաեւ կար – կամղակները եւ անուշեղէնները բուրումնաւէտող մը : Ան խառն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք «ՌՈՄ» : Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրա : եւտ ամէն յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար : Կը յանձնարարենք փնտռել 48°«ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն, որ իր ամենաբարձր աստիճա – նին կը միացնէ շատ ախորժելի բոյրը :

ԳԻՏԷՔ Թէ ԲԱՑՈՒԱԾ է

ՍԱՍՈՒՆԻԻ

Նոր, արդիական , գեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը : Եթէ կ'ուղէք հաճելի, ընտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ ԿԱՂԱՆԴԻ ընկերոջ մը հետ ճաշի մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝

ՃՈՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 28 Décembre 1948 Երեքշաբթի 28 ԴԵԿՏԵՄԲՐ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5730–Նոր շրջան թիւ 1141 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼԵՌՆ ՈՒ ԳԵՏԸ ԿԸ ԲԱՒԵՆ

Քիչ անգին պիտի կարդաք լուրեր այն իրականացումի մասին որ յառաջ եկած է Պոլսոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք խեղաթիւրուած տեղեկութեան մը: Բոմն պատկերազարդ պատմութիւնը՝ յաջորդով:

Այս առթիւ ալ, նորէն լեզու կը թափէ Թուրք մամուլը, թէ « Թուրք – Հայերը » սիրաշահելու, եւ թէ սպէն – ձորէն պատմութիւններ կրկնելու համար :

Աւելորդ է բացատրել թէ Թուրքիոյ ոեւէ մը Հայերը որեւէ մեղք չունին ոչ այդ յուշագրին, ոչ ալ ուրիշ արտասահմանեան ձեռնարկներումէջ:

Պոլսոյ այս նոր իրագործումին ալ տեղի պիտի չունենար, անշուշտ, եթէ յուշագրին յանձնուած մը ձախաւեր ձեւով մը հաղորդած չըլլային Մոսկուայի եւ Փարակայի անթելը եւ կապ մը թելերթեր:

Թուրքերը իրենք ալ չատ լաւ գիտեն այս պարագան, ինչպէս կը խոստովանի ծանօթ հրապարակագիր մը :

Բայց եւ այնպէս, Պոլսոյ եւ Անգարայի ամբոխավար թերթերը այս «պատահմունք»էն ալ կ'օգտուին, քարեր առասպելներ հիւսելու եւ ապազէգ կարդալու համար :

Այսպէս, նոր թերթ մը, «Հէր Կիւն», բաւական չհամարելով իր բուռն յարձակողականըմոսկուայի դէմ, հետեւեալ զռեհիկ պատմութիւնը կը սահեցնէ.

— « Պայան Էմին Ալի Զավլը, որ վերջերս Փարիզ գնաց, սապէս ըսեր է այնտեղի մարդոց.—Լաւ գիտցէք թէ Թրքահայերը ոչ կեղեքուած են, ոչ ալ ջարդուած: Մահաւանդ Հանրապետութեան չըլլանին Հայերը չափազանց եըջանիկ են, այնքան որ Հայաստան գացողներն անգամ կ'ուզեն համախումբ Թուրքիա անցնիլ. միայն թէ 1916—18ի ջարդերուն, կարգ մը «քօմիթէճի» Հայեր ղէնի ձեռին յարձակած են Թուրք անմեղ հայրենակիցներու օճախներուն վրայ: Արդարութիւնը եւ օրէնքը պարտն ու պատշաճը տնօրինած են անոնց եւ այսքան միայն »:

Ձենք դիտեր, տիկի՞ն է այս «պայան»ը (հանըմ) թէ օրիորդ: Ե՞րբ եկեր է Փարիզ, եւ որո՞ւ պատմեր է այս դարշելի զառանցանքը: ո

Ամէն պարագայի մէջ, արժանաւոր սանուհի մը կրնայ համարուիլ տխրահռչակ Յալիտէ Խոիպ հանըմին :

Երբ կիներն անգամ այսքան տգէտ եւ արիւնծարաւ ոգի մը կը մատնեն, երբ աւելի քան մէկ միլիոն զոհերու ողջակէզն անգամ կ'ուրանան, կրնաք տրամաբանել թէ ո՛րքան «բարեչըջուած է» Թուրքիան, 25 — 30 տարուան ընթացքին :

Թուրք թերթը չարունակելով իր «տեսութիւնները », կը յայտարարէ ի լուր աշխարհի (14 Դեկտեմբեր) .

— « Թրքական հողերու մէջ Հայերը պատմական ոեւէ իրաւունք չունին: Արեւելեան նահանգներու մէջ անոնք ոչ յիշատակարան ունին, ոչ արձան եւ կոթող, ոչ ալ որեւէ արձանագրութիւն: Վանայ բերդը կատարելապէս թրքական է:

« Սովիէթները Թող լաւ գիտնան թէ մենք պողպատէ չիղեր ունինք եւ մեր սահմանները անխորտակելի են եւ անանցանելի: եաղմա չհայ»:

Անգամ մը եւս կարդացէք,— Ոչ յիշատակարան, ոչ արձան, ոչ կոթող, ոչ ալ որեւէ արձանագրութիւն ...

Անշուշտ ըսել կ'ուզէ թէ բոլորն ալ սրբած – մաքրած, թրքացուցած են, որեւէ հայկական հետք չձգելու համար :

Թշուառականը չի գիտեր որ, եթէ նոյնիսկ ամէն ինչ փուշիացած ըլլայ, կա՛յ եւ կը մնայ պատմութիւնը, իբրեւ յաւիտենական վկայ: Մինչեւ անգամ թրքական պատմութիւնը: Եւ կան տակաւին Թուրքեր ալ, որ կրնան բաներ մը փսփսալ իր ականջին ...

Մնաց որ, միայն գետերն ու լեռները բաւական են, ապացուցանելու համար թէ որո՛ւ կը պատկանին «արեւելեան նահանգները » :

Գետերն ու լեռները ոչ միայն իրենց դարաւոր պատմութեամբ, այլեւ անուններով: Իրենց ներկայ տմայութեամբ եւ ամէհի, անմատչելիբարձունքներով: Իրենց երբեմնի արդասաբերութեամբ, ինչպէս արիւնազանգ յորձանքներով:

Թուրքը դարերով չըմբռնեց այդ գետերուն եւ լեռներուն ոչ լեզուն, ոչ ալ խորհուրդը:

Եւ պիտի չըմբռնէ, հակառակ բոլոր արիւնազանգ յաղթանակներուն:

Շ.

«Թուրիոյ Հայերուն ցաւուն»

ԾԱՆՕԹ ԳՈՒՇԱԳՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, Մոսկուայի անթելը եւ ուրիշ աղբիւրներ հաղորդելով հայկական յուշագրի մը յանձնումը ՄԱԿին, կ'աւելցնէին թէ Թուրքիոյ Հայերն ալ ուժ կուտան այդ պահանջներուն: Այս թիւրմացութիւնը ճշդուեցաւ Le Mondeի մէջ, Պ. Զօպանեանի միջոցաւ, որ կը խօսէր իբրեւ նախագահ Հայկ. Դատի յանձնախումբին :

Հրատարակուած սխալ տեղեկութիւնը մեծ խրտնութիւն պատճառեց Պոլսոյ մէջ, ուր իրաւասու անձեր անմիջապէս ասպարէզ իջան, թրքական կասկածները վերացնելու համար: Թուրք մամուլըն ալ վերածաց օգտուիլ առիթէն, կրակ տեղալու եւ հայկական պահանջները ժխտելու համար: Մինեւնոյն ատեն բարեխօսութիւններ հրատարակեց : Նոյնիսկ Անգարայի անթելը հետեւեալ զեկոյցը հաղորդեց Դեկտեմբեր 14ի դիշերը .

— « Լուրին ամէնէն ուշագրաւ կէտը այն է որ կ'ըսէ թէ ձեռնարկին ուժ կուտան Թուրքիոյ Հայերը: Այս վերաղրումը նողկանք եւ զայրոյթ յառաջ բերած է Թուրքիոյ Հայերուն մէջ»:

Անթելը յետոյ կրկնեց Նախկին երեսփոխան Պերճ Թիւրքէրի (Քէրէսթէճեան) մէկ նամակը , ուր կը հրաւիրէ Թուրք ազգը երբեք չկասկածիլ Թուրք – Հայերուն հաւատարմութենէն :

Պոլսոյ «Սոն Թէլէկրաֆ» թերթը հրատարակեց Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան ատենապետ Տօքթ. Փէշիմալճեանի եւ Ընդհանուր Ազգ. ժողովի ատենապետ Տօքթ. Անտէ Վահրամի լուսանկարները եւ յայտարարութիւնները, հետեւեալ խորագրով.— « Թուրքիոյ Հայերը զարմանքի եւ զայրոյթի մէջ»:

Առաջինը յայտարարած է.

— Թուրք հայրենակցի մը հանդամանքով բոլոր հայրենակիցներուս համար կատղած եմ եւ կը սիրեմ հայրենիքս :

Ձեմ կրնար երեւակայել որ Թուրքիոյ մէջ գտնուի նոյնիսկ միակ Հայ մը, որ թերթերուն նկարագրած ձեւով ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունեցած ըլլայ դուրսի ձեռնարկներուն հետ: Մեր կրօնական կամ հանրային հաստատութեանց վերաբերեալ խնդիրներու համար մենք կը դիմենք միմիայն հանրապետական կառավարութեան: Ուրիշ հեղինակութիւն չենք ճանչնար : Արդարեւ, երկու ամիս առաջ անձամբ Անգարա գացի եւ խնդրանքներ ներկայացուցի պատկան իշխանութիւններուն : Աւելցնեմ թէ արտասահմանի մէջ չկայ հայկական կազմակերպութիւն մը, որ Թուրքիոյ Հայերը ներկայացնէ եւ անոնց անունով խօսի: Կատարուած վերաղրումները պարզապէս քսութիւն են»:

Երկրորդն ալ, աւելի երկար խօսելով, ըսած է.

Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ ապրող ոչ մէկ հայ հայրենակից երբեք չի կրնար նման ձեռնարկի մը ուժ տալ եւ գործիք հանդիսանալ նման տեղ արարքի մը: Թուրքիաբնակ Հայերը կապուած են երկրին եւ ոչ ոքի փոխանորդութիւն տուած են դուրսը»:

★ Ցաջորդով՝ Թուրք թերթերու հրատարակութիւնները, եւ Պերճ Թիւրքէրի գետնաքարշ արտայայտութիւնը :

★ Նոյն օրերուն ամբոխավար թերթ մը, «Սօն Փոստա» կը գրէր թէ Տաւրոսեան կառախումբը Հալէպի կայարանը հասած ատեն, քանի մի հայ պատանիներ թշնամական ցոյցեր կատարելով, քարեր նետած են, թէ Թուրք մը միջամտած է եւ կռիւ ձգելով, Հայ մը մեռած, իսկ հոգի ալ ծանրապէս վիրաւորուած են:

Ցաջորդ օրն իսկ (17 Դեկտ.) «Ճիմհուրիյէթ»ի թղթակիցը վճռապէս հերքեց այս լուրը, «բոլորովին սուտ» հռչակելով զայն: Դէպքը պատահած է Պաղտատի մէջ, ուր պետեւի տղեկ մը քար նետելով կառախումբին, փոքր ծակ մը բացած է: Ուրիշ ոչինչ:

ԳՈՒՆԱՍՏԱՆի ամերիկեան զինուորական մարմնին հրամանատարը յայտարարեց թէ յունական բանակին դիմադրելը պէտք է դէնքի տակ մնան մինչեւ որ վերջնայ համաձայնաւարներուն դէմ մղուած պատերազմը : (Կառավարութիւնը կ'ուզէ արձակել հին զինուորները):

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ 260ի դէմ 323 ձայնով քուէարկեց 1949ի եւմտացոյցը, որ այժմ կը քննուի Հանրապետութեան Գորհուրդին կողմէ :

«Փաղ ի քարձուցս» եւ պատրաստութիւններ

Լատինական Գնունդի առթիւ ճառեր խօսեցան Պապը, Անգլիոյ թագաւորը եւ Մ. Նահանգներու նախագահը, բարեմաղթութիւններ ընելով խաղաղութեան համար :

Հռոմի քահանայապետին բնաբանն էր«Քրիստոնէական կամքը վասն խաղաղութեան»: Այս առթիւ ժխտեց թէ լատինական առածը,— «եթէ խաղաղութիւն կ'ուզես պատերազմի պատրաստուէ» — եւ թէ մխիթարներու հետեւեալ բանաձեւը — « խաղաղութիւն ամէն գնով»: Իր կարծիքով, առաջինը կասկածամտութիւն կը յարուցանէ, իսկ երկրորդը կը քաջալերէ անոնք որ նախայարձակում կը պատրաստեն :Հետեւաբար երկուքն ալ կը վտանգեն խաղաղութեան դաշը, առանց ուղելու: Հապա ի՞նչպէս ապահովել խաղաղութիւնը : Նիւթական դէնքերուն դէմ աղօթք եւ սէր պատուիրելէ վերջ, Պապը կը յանձնարարէ երբեք արժանապատուութեան խնդիր չդարձնել պատերազմի պարագայ մը կամ նոյնիսկ սպառնալիք մը, բռնի ուժի չդիմել, իրաւունքներ չահելու համար, որքան ալ արդար ըլլան եան. :

Անգլիոյ թագաւորին ձայնասփիւռ ճառը տեւեց ութ վայրկեան եւ թարգմանուեցաւ քառասուն լեզուներով: Աւելի չատ ներքին, ընտանեկան խնդիրներ չօշափելով, խաղաղութիւն եւ բարօրութիւն կը մաղթէր :

Նախագահ Թրումըն ալ իր ձայնասփիւռ ճառով չհետեց.— «Անգամ մը եւս կ'ուզեմ յայտարարել թէ ես խաղաղութեան համար կ'աշխատիմ, եւ պիտի շարունակեմ աշխատիլ: Մեծ խնդիրներ կան մեր առջեւ, ահա թէ ինչո՛ւ կրնանք ըմբռնել ուրիշ ժողովուրդներու խնդիրները: Իրրեւ ազգ մէկուկէս դարու պատմութիւն մը ունինք, բայց քրիստոնէութիւնը կը տիրէ 19 դարէ ի վեր եւ պիտի տեւէ »: Նախագահը իր պատգամը վերջացուց հատուած մը կարդալով Գործք Առաքելոցէն:

Ուրիշ պետական մարդիկ ալ հոգեշահ քարոզներ խօսեցան, Գնունդի առիթով: Խնդիրը այն է որ, միեւնոյն թափով կը շարունակուին զինուորական պատրաստութիւնները, ինչպէս ճակատներու յարդարումը:

Փարիզի ձախակողմեան թերթերը դառնօրէն կը գանգատին թէ կառավարութիւնը 40 միլիոն ֆրանքի վարկ մը կը պահանջէ, մասնաւոր Մոնթ – կոմբրիի սպայակոյտը տեղաւորելու համար Ֆոնթէնպլոյի մէջ: Միայն վերելակի մը հաստատման ծախքը 800.000 ֆրանք կը հաշուեն :

Իշխողները կը կարծեն թէ յառաջիկայ չարթու վերջացած պիտի ըլլայ Ատլանտեանի դաշինքին խմբագրութիւնը :

Ձայն մըն ալ Անգարայէն.— «Ուլուս», կառավարութեան կիսապաշտօնական օրկանը, խմբագրականով մը կը բացատրէ թէ «անհրաժեշտ է որ Թուրքիան մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին, որովհետեւ մեր երկիրը մեքենաբար գործի պիտի ձեռնարկէ, անմիջապէս դառնալով գործողութեանց կարեւոր խարիսխ մը»:

★ Գնունդը սովորական խրախճանքներով տօնուեցաւ Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ : Փարիզի մէջ արեւ էր, բայց չատ ցուրտ: Անգլիոյ մէջ ցուրտ եւ մշուշ: Մ. Նահանգներուն մէջ 236 հոգի մեռան զանազան արկածներու հետեւանքով:— Արտաքին նախարարութեան նախկին օգնականներէն Սըմնըր Ուէլս ուշաթափ ինկած էր ճիւնին մէջ, իր բնակարանին չրջակաները, առտուն կանուխ: Ոստիկանները պատահաբար գտան եւ տեսան որ ձեռքերն ու ոտքերը սառած են: Սրտի հիւանդութիւն ունենալով, ինկած է կէս ճամբան: Վիճակը ծանր է:

Հազարաւորներ կ'ախտուոին Սոֆիայէն

«Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Սոֆիայէն, Դեկտեմբեր 21 թուականով (յապաղած) .—

Կառավարութիւնը անհատներ եւ ամբողջ ընտանիքներ կ'աքսորէ Սոֆիայէն դէպի գիւղերը, խափանելու համար որեւէ ընդդիմութիւն մայրաքաղաքին մէջ: Դժուար է մանրամասնութիւններ ստանալ այս աքսորներու մասին: Կառավարական պաշտօնեաները եղած հարցումներուն կը պատասխանեն թէ աքսորականները նախկին ֆաշականներ են եւ քաղաքական ընդդիմադիրներ: Արեմտեան դեսպանական շրջանակներու մէջ հազարներով կը հաշուեն աքսորականներուն թիւը: Ստոյգ է թէ առնուազն 2000 հոգի արտաքսուած են այս տարի: Մեծ մասը ղրկուած է հիւսիսային Պուլկարիա , ուր անմիջապէս սահմանակից է ուրիշ համակարգավար երկիր մը, Ռումանիա: Հարաւային Պուլկարիոյ մէջ կրնան Գունաստան կամ Թուրքիա փախչիլ:

Սովորաբար չատ կարճ պայմանաժամ կը դրուի աքսորականներուն, ընդամէնը երեք օր՝ իրենց գոյքերը հաւաքելու համար : Փոխադրու –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԷՆ

ԱՆԼՈՒՐ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԴԱՂԹԱԿԱՑԱՆՆԵՐԷՆ, ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԹԷ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Միւնիխ, 15 Դեկտ.— Տօնական օրերէն առաջ, Միւնիխի միջազգային տարագիրներու «լակէր»ներուն վիճակը հանրութեան պարզելու նպատակով, զերմանացի ծանօթ լրագրողի մը ընկերակցութեամբ ճամբայ կ'ելլենք :

Մառախլապատ օդին, ինքնաշարժս մեծ դժուարութեամբ, դանդաղօրէն կը յառաջանայ, ճամբայ բանալով, մշուշէն անտեսանելի մարդկային ըստուերներէ մէջ: Մէկ ժամէն հազիւ կը հասնինք « Տախհաուէր »ի հսկայ եւ չարաշուք լակէրը (դաղթակայան), որուն անունը եւ տեսքը սոսկում կ'ազդէ անցորդներուն, իբրեւ նացիական համակառոյցներէն մնացորդ: Ժամանակ եւ պատերազմի ժամանակ հազարաւոր հրեայ ողջակէզներու դերեզմանը :

Աւելի քան տասը հազար զերմանացի՝ «Փլիւխլինկա», զաղթականներ հաւաքուած են հոն, Ջերմասլովաքիայէն, Աւստրիայէն եւ ուրիշ շրջաններէ, լքելով իրենց տուները, կալուածները եւ հարստութիւնները: Շուտերը, վաճառականներ, արհեստաղէտ եւ մտաւորականներ եղած են ժամանակին, իսկ այսօր կը ներկայացնեն աղքատ, յուսահատ եւ ողբալի վիճակ մը :

Կը մտնենք առաջին սենեակը՝ հազիւ չորս քառակուսի մեթր, որուն մէջ կը բնակի ինը անդամներէ բաղկացած ընտանիք մը՝ այր ու կին 7 զաւակներով: Մեծ մասը, աղտոտ եւ պատառոտուն ծածկոցներու տակ կծկուած կը պառկին, ոչ թէ քնանալու՝ այլ պաղէն պատսպարուելու համար :Սենեակը, ցնցոտիներու, քուրջերու, կոտրած ամանեղու ողորմելի խառնարան մը կը ներկայացնէ : Անձրեւն ու քամին, , առաստաղէն եւ լուսամուտի ճեղքերէն ազատօրէն ներս կը խուժէին: Բոլորին դէմքերն ալ մեղրամոմի նման ժպտուն , դէկանքէն ու անօթութենէն այտոսկրները դուրս ցցուած՝ կը յիշեցնէին պատերազմի ժամանակ նոյն չէին քին մէջ ի գործ դրուած հրէշային տանջանքներէն կմախացած զոհերը ... Տերունի հայրը, բանուորութիւն ընելով չարաթը 40 մարք կը ստանար միայն, եւ այդ դումարով պիտի կերակրէր բազմադաս ընտանիքը ... :

Երկրորդ սենեակը մտնելով, աւելի յուզիչ պատկերի մը ականատես կ'ըլլանք: Հոս ալ վեց հոգինոց ընտանիք մը, խեղճ ու ցնցոտիներով , կծկուած հոս ու հոն: Պատուհաններու վրայ ոչ մէկ ապակի : Մառաքարտով պատած, մութ ու խոնաւ սենեակ մը: Ընտանիքին հայրը մահամերձ, երկարած խշտեակի մը վրայ, աչքերը յառած, պատին վրայի Ս. Մարիամի նկարին, ժամերը կը համրէ աղաւնելու համար այս բազմացաւ աշխարհէն:

Գովը, արցունքէն լճացած, ուռած աչքերով կինը բազմած է: Պառաւ մայրը, փայտի չգոյութեամբ, կը ճղնի վառարանը վառել թուղթի կտորներով եւ տաքցնել հոգեվարք զաւակին սառած անդամները: Երկու փոքրիկներ ջուրի մէջ խաշած դեռնախնձորները կը լափեն, եւ կը վախնան որ մենք ալ մասնակից կ'ըլլանք իրենց ճաշին ... Այս թշուառ ընտանիքին մահամերձ հայրը, ժամանակին Տանցիկի քաղաքապետն էր ... :

Քաղաքական քանի մը խօսքերէն վերջ, յուզումով դուրս կ'ելլենք սենեակէն եւ կը մտնենք դիմացի երկրորդ սենեակը :

Ծերուկ ու կորաքամակ մարդ մը ծխամորճին մէջ, փոխան ծխախոտի, այլատեսակ չոր տերեւներ փշրած կը ծխէր: Ինքն ալ, սենեակի միւս բնակիչներն ալ սեւցած էին ծուխէն ու մուխէն: Թունաւորիչ զարշահոտութիւն: Այս տայտաբախ ծերուկը, պարտաւոր էր իր հինգ թոռները խնամելու եւ հոգալու, քանի որ անոնց ծնողները կարմիր բանակի կողմէ աքսորուած էին դէպի խորերը ... : Իրեն ծխիկներ եւ տղոց չօթլաներ կու տամ : Անդրացաւելի ուրախութիւնով կը յափշտակեն ձեռքէս : Ծերուկին ձեռքերն ու ոտքերը կը դողդողային չարունակ: Հարցուցի, ցուրտ՞ն կը դողաք, հայրիկ: Գլուխը չարժեց եւ ըսաւ.

— Աչքերս անանկ ահաւոր եւ քաղցելի բաներ տեսան որ, ապրիլս ալ հրաշք է: Սակայն , ապրիլ կ'ուզեմ, որպէսզի վրէժ լուծեմ, հակառակ ծեր ըլլալուս ... Միլիոններ կան ինծի պէս սպասող արդար վրէժի: Վայրենիները 13 տարեկանէն սկսեալ մեր կոյսերը լլկեցին եւ մատաղ երիտասարդները անպատուեցին ու ոչնչացուցին, կը կարծէ՞ք որ մոռնանք անոնց ըրածը:

Գերման զաղթականներու այս ահռելի թշուառութենէն յուզուած, բաւարար կը նկատենք մեր տեսածներն ու տեղեկութիւնները, եւ ինքնաշարժ նստելով կ'ուղղուինք դէպի միջազգային տարագիրներու կայանը, Ֆրայման, որ կը գտնուի IROի հովանաւորութեան տակ: Մշուշը բաւական մեղմացած ըլլալով ,քառորդժամ վերջը կը հասնինք հոն: Ահա Ֆրայմանի ընդարձակ քաղքը, որ 1945էն ի վեր, տեղ տեղ փոխադրուելով բազմահազար տարագիրներու կեդրոնը եղած է: Հարիւր հազարներով տարագիրներ հոն ատեն մը ապրած յետոյ փոխադրուած են.— Ռուսեր , Լեհեր, Ուկրանիացիներ, Հունգարներ, Ցոյներ, Թուրքեր ,Արաբներ, Հայեր: Մէկ մասը իրենց երկիրները զացած են, ուրիշներ ովկիանոսներէն անդին: Մեծ մասով Թուրքերն ու Ցոյներն են որ երկիր վերադարձած են: Խորհրդ. երկիրներէն եկած տարագիրներ չեն ուզեր վերադառնալ, քանի մնալի պատմութիւններ յիշելով: Կարգ մը ձախակողմեան թերթեր կ'ըսեն թէ այս տարագիրները «ֆաշիստներ» են: Իրականին մէջ, անոնք զէմ են թէ ֆաշականներուն եւ թէ բոլշեւիկներուն :

Բաղդատելով զերմանական լակէրին հետ, որուն ողբալի վիճակին ականատես եղանք, IROի այս միջազգային լակէրը աւելի բախտաւոր է: Որոշ մաքրութիւն կը տիրէ բակին եւ սենեակներուն մէջ: Բաւարար սնունդ, հագուստ, բժշկական խնամք, վառելանիւթ ու կարգ ու կանոն: Տարագիրները աշխոյժ, կենսունակ եւ առողջ :

Լրագրող բարեկամս, հակահրեայ ըլլալով, խիստ հետաքրքիր էր անոնց լակէրներու վիճակին, հետեւաբար խնդրեց որ, Հայերէն առաջ , այցելենք նաեւ Հրեաներու լակէրը:

Երեք քառորդ ժամ վերջը, անոնց լակէրին առջեւն էինք երբ մութը կոխած էր արդէն: Քաղէրնի մուտքին դուրսը թէ ներսը, լոյսերու մէջ ողողուած էր: Բազմաթիւ նոր ինքնաշարժեր, որոնց սեփականատէրերը Հրեաներ էին: Հարիւրաւորներ, խումբ խումբ կանգնած կը սակարկէին իրարու հետ: Առեւտրական կեդրոն դարձած էր կարծես: Մեր ինքնաշարժն ալ չորսպատեցին խումբ մը Հրեաներ, կարծելով թէ ծախելու ապրանք բերած կամ գնորդներ ենք :

Հոս ալ, քանի մը սենեակներ այցելեցինք: Պահակերը բոլորովին այլակերպ էր, կարելի չէր բաղդատել միւս կայան-զօրանոցներուն հետ:Մանաւանդ զերմանակալին հակապատկերն էր: Տեսակ մը զրախտ՝ անոնց զերեզմանին կամ դժոխքին փոխարէն: Բացի մաքրութենէն, որ այնքան ալ նախանձելի չէր, ամէն բան ճոխ ու կատարեալ էր: Սենեակներ, կարծես մթերանոց կամ խանութ ըլլային: Ռատիօներ, մեքենաներ, կերպասեղէնի, ուտելիքի յատկացուած խոշոր պահարաններ, պայուսակներ լեփ լեցուն: Բնակիչները, առողջ, դէր, կարմիր այտերով, եւ ուրախ տրամադրութեամբ: Անհամար երեխաներ, դեղեցիկ անկողիններով եւ չքեղ ձեռնակառքերով : Մեր ուշադրութիւնը դրաւեց Հրէուհիներու ութսուն առ հարիւրին «փափուկ վիճակը»: Կատակելով հարցուցի լակէրի վարիչին որ պատասխանեց լրջօրէն.

— Մեր ազգը չատ կոտորուեցաւ, ազգասիրութիւնը կը պահանջէ տեղը լեցնել, նոր երախաներով :

Կարելի չէ չնախանձիլ տեսնելով հրեայ ժողովուրդին այս բախտաւոր վիճակը, նոյնիսկ տարագրութեան մէջ: Արթնութեան եւ ճարպիկութեան մէջ, Հայերը վար չեն մնար, սակայն ինչ չափով որ, արտասահմանի բովանդակ Հրեաները կ'օժանդակեն անոնց, եթէ մէկ տասնեակրդը մեր հայ հարուստները ընէին իրենց տարագիր հայ եղբայրներուն, մենք արդէն վերկուած կ'ըլլայինք: «ԱՆԶԱՆ» է որ վերջերս սկսաւ աւելի հետաքրքրուիլ մեզմով :

Մեր վերջին այցելութիւնը Կռիւնվալտի հայկական զոյգ տաղաւարներուն էր, ուր կը բնակին 60ի մօտ տարագիրներ: Կարելի չէ բաղդատել զերմանակին յուսահատական վիճակին հետ, ոչ ալ Հրեաներուն ճոխութեան ու առաւելութեան հետ: Զգաւորութիւնը աչքի կը զարնէ: Մութ , խոնաւ եւ պաղ սենեակներ, անբաւարար սնունդ: Հակառակ ասոր (բացառութիւնները չհաշուելով) կենսունակ, կայտառ տարագիրներ, զուարթ դէմքեր, ժիր մանուկներ, կարգ ու սարք եւ ակնբեւ մաքրութիւն :

Ահա այսպէս է կեանքը եւ անիրաւ՝ կարգ ու սարքը աչխարհի : Մինչ ազատ ու բախտաւոր աղգեր, իրենց երկիրներուն մէջ, ընտանեկան բոյնեերուն չուրջը կը պատրաստուին Ծնունդը եւ Նոր Տարին տօնելու, բազմահազար հայրենազուրկ տարագիրներ՝ հեռու իրենց սիրելիներէն, միշտ պանդուխտ, օտար հորիզոններու տակ, տխուր ներկայով եւ անստոյգ ապագայով կը տուայտին: Ծնունդներն ու Նոր Տարիները անոնց համար չեն: կարօտը, վիշտը ու մղձաւանջն է անոնց բաժինը: Դեռ ո՞րքա՞ն ժամանակ այս վիճակը... Շատ բան կախում ունի պաշտպան պետութիւններու բարեացակամութենէն կամ տարագիրներու հարուստ ազգակիցներուն խղճմտանքէն:

ՄԱՔՍԻՄ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔՈՎ, ՎԵՑԱՄԱՍԵԱՑ 800 ՖՐԱՆՔՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՍ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ: ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԽ ՑԱՌԱԶԻՆ :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Զինական խառնարան

Օրուան հրատապ խնդիրն է Զինաստանի քաղաքացիական պատերազմը, որուն ելքը մեծապէս պիտի ազդէ Ասիոյ ճակատագրին, ինչպէս եւ միջազգային քաղաքականութեան վրայ:

Զինաստանի կարմիրները իսկապէս խորհրդային իշխանութիւն հաստատել կ'ուզեն :

Le Mondeի մէկ աշխատակիցը պրպտումներ կատարելով, որոշ լուսարանութիւններ քաղած է այս մասին:

— « Զինական համայնավար կուսակցութեան միակ նպատակն է ներկայիս սահմանել ճշմարիտ քաղաքական եւ տնտեսական ժողովրդապետութիւն մը, բառին քաղքենի (պուրժուա) առումով: Եթէ այս միջոցին մէկը փորձէր գործադրութեան դնել համայնավարական նկզբունքները, իբրեւ քաղաքական եւ տնտեսական դրութիւն, Զինաստանի մէջ համայնավարները իրենք առջինը պիտի ըլլային դիմադրող »:

Այսպէս յայտարարած է Լիու Շաօ Չէօ, Զինական համայնավարութեան ամէնէն մեծ տեսաբանը եւ կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրոյին ամէնէն հին անդամներէն մէկը: Ան է որ կը վարէ «քաղաքական դիծը», այն հողերուն մէջ որ համայնավար բանակներուն ձեռքն անցած են, աշնան մեծ յարձակումէն ի վեր :

— « Մենք համայնավարութիւն չենք ուզեր մեր երկրին մէջ, որովհետեւ կարելի չէ, սակայն մեր խէայը համայնավար խէալ մըն է, մարքսականութիւնը ըլլալով հիմքը մեր զաղափարին: Մենք կ'ուզենք Զինաստանը փրկել աւատապետութեան լուծէն եւ զարձնել ազատ եւ արդիական երկիր մը: Ան պիտի ըլլայ ամէնէն աւելի ժողովրդավար երկիր մը խառն կառավարութեամբ, միւս կուսակցութեանց հետ: Տնտեսութիւնը պիտի բաժնուի երեք մասի, Ա. Պետութիւնը որ պիտի ստանձնէ հանրային ձեռնարկներ, Բ. մասնաւոր տնտեսութիւնը, որ ամէնէն կարեւորը պիտի ըլլայ, Գ. զործակցականները: Ահա վաղուան Զինաստանի տնտեսական երեք ձեւերը» :

Շատ աւելի վերջը, երբ Զինաստան տնտեսական զարգացած մակարդակի մը հասնի, հետզհետէ պիտի անցնի ընկերվարական կամ համայնավար աստիճաններէ, այն ատեն ալ երկրին յատուկ պայմանները պիտի որոշեն կարգուսարքը: Թէ այդ ընկերվարութիւնը կամ համայնավարութիւնը եւ թէ առանց զործադրութեան միջոցները տարբեր պիտի ըլլան ուրիշ տեղ :

Օրինակ, երկրագործական բարենորոգումով (հողերու բաժանում), որ ազատագրեց գիւղացին իր զարաւոր թշուառութենէն, կը բացատրուի գիւղին յաղողութիւնը չինացի համայնավարներու եւ տարօրինակ արագ աճումը իրենց տիրապետութեան յանձնուած հողերու :

Զինական համայնավար Պետութիւնը Ա. Միութեան հաւասար բնակչութիւն մը ունէր մինչեւ Նոյեմբեր 15, կառավարականներու պարտութենէն վերջ, Մանչուրիոյ եւ Շանթունկի «ազատագրուած չրջաններուն» մէջ, 175 միլիոն ժողովուրդով :

Թէեւ հարաւային չրջանին մէջ ծնաւ չինական համայնավարութիւնը, սակայն ներկայիս գրաւած է երկրին հիւսիսային մասին կէսը, Դեղին գետին աւազանը, հնագոյն չինական հողը, Շանթունկը, Փէքինի ընդարձակ դաշտավայրը եւ Մանչուրիան : Այս փոփոխութենէն պատճառնե րէն մէկն ալ ձախընդ զէմ մղուած պատերազմն է (1937—1945) :

Հիւսիսի Զինացին խաղաղ, պահպանողական եւ լուրջ է: Կրթուած է եւ սքանչելի դինուոր, ահա թէ ինչու չինական համայնավարութիւնը ունի դիւցազնական եւ ժողովրդավար հանդամանք եւ կը դիւրացնէ դասակարգերուն կազմակերպութիւնը: Զինացիները ուրախ են որ ազատագրուած չրջանները կը «կառավարուին ժողովուրդին»կողմէ :

Տեղական ընտրութիւնները կը կատարուին ամէն Դեկտեմբերի: Ընտրութեանց նախօրեակին քաղաքացիները կը հրաւիրուին իրենց քննադատութիւնները ընել նախորդ տարուան ընտրուածներուն: Կիները հաւասար ազատութիւն կը վայելեն, քուէի հաւասար իրաւունքներով, 18 տարեկանէն սկսեալ: Երեսփոխանական ընտրութիւնները երեք տարին անգամ մը տեղի կ'ունենան: Հինգ ազատագրուած չրջանները տակաւին միակ կառավարութիւն մը չունին: Բանակը եւ համայնավար կուսակցութիւնը տեսակ մը կապ են զանոնք միացնելու :

Ամէն ազատագրուած չրջան ունի կառավարութիւն մը եւ խառն վարչութիւն մը, որ կը ներկայացնէ կուսակցութիւնները եւ դասակարգերը , մէջն ըլլալով բաժնուած հողերուն տէրերը, առեւտրականներ եւ «դրամատէրեր» : Եւ նահանգին մէջ վերջին ընտրութեան առեն 24.4 %ը միայն համայնավար էր, 71.7 %ը չէին պատկանիր որեւէ կուսակցութեան :

Երկրին տնտեսութիւնը եւ ընկերային կազմը

Մեռի՛ր, բարեկամս, մեռի՛ր...

Մեծ փափաք ունէր անմահանալու :

« Այս գրածներդ մանրուքներ են, օր մը պիտի կորսուին : Ճեմ մահու բան պիտի չմնայ քեզմէ», ըսաւ անցած օր :

— Իմ ուղածս ալատ է : Գոնէ մահուընէ ետքը կ'ուզեմ հանդիստ ընել խորչիս մէջ : Այնքան կը վախնամ անմահութենէ : Ջունիմ յետ մահու վտանգիրութիւն :

Սակայն ամէնքը ինձի պէս անխելք չեն : Կ'ուզեն անպայմանն անմահանալ :

— Ո՛հ, ա՛խ որքան կ'ուզեմ հրատարակուած տեսնել այս աշխատանքներս, հայկ. մշակոյթին, ազգին սիրոյն համար : Վաղը եթէ աչքերս փակեմ պիտի կորսուին :

— Ինչո՞ւ թերթերու մէջ չես տեղաւորեր զանոնք :

— Թերթերու մէ՞ջ : Չեն քաջալերեր : Մանաւանդ այս գրածներս գնահատելու կարողութիւն ունեցողնե՞ր ...

— Շատ չիտակ կը դրուցես : Այս գրածներդ ներկայ ժամանակաշրջանի մէջ հասկցող չեմ կարծեր թէ գտնուի : Բարեկամ, քեզի անկեղծ բան մը ըսե՞մ : Մեռիր, մեռիր ...

— Վա՛յ, դո՞ւն ալ կը նախանձիս ինձի :

— Նախանձի՞լ, ա՛խ, եթէ գիտնայի նախանձիլ հրաւիրակը իրար կ'անցընէի : Մեռիր, տղաս, մեռիր որ անմահանաս ...

— Հէ՞ : Ինչպէ՞ս թէ ...

— Մտիկ տուր : Եթէ այս ձեռագիրներդ ապահով տեղ մը ձգելով մեռնիս, օր մը, քու մահուընէդ ետքը ձեռք կ'անցընեն եւ կը սկսին քննել, գնահատել : Վերլուծել :

Ապագայ գրենց սերունդը, ակնոցները քիթերուն արմատէն կախած՝ կը թաղուին թուղթերուն մէջ : Ալ կը դարձնեն, ձախ կը շրջեն : Անոնց մէջէն խմաստնիք, գրական, «հասարակական» ուղիներ գտնելու համար :

Էջեր պիտի լեցնեն քու գործերդ քննելու գնահատելու համար :

« Հատորներ եւ հատորներ պէտք են, Թէքէեանի գանձին դնահատանքը կատարելու համար...», կ'ենթադրէ հիմակուընէ իսկ, «Արեւմուտք»ի մէջ, Վ. Կաբաեան :

Ուրեմն, սկսած է արդէն Թէքէեանի անմահանալու նախաւօնակը :

Քանի մը հատոր տուած է մեզի քաղորդ գրու միջոցին, գանոնք վերլուծելու, հասարակութեան ծանօթացնելու եւ սերունդներուն ուղեղին մէջ լաւ մը տեղաւորելու համար, հարիւրաւոր հատորներ եւ հարիւրեակ մը ալ տարիներու պէտք կայ : Կը տեսնե՞ս անմահութիւնը :

Տես, օրինակի համար, Աչեաստուր Արովեանը, որուն մահուան առաջին հարիւրամեակը տօնեցին անցած օր՝ երեւանէն մինչեւ Փարիզ :

Հատորներու համրանքը չկայ, Արովեանի մէկ երկու հատորճիկ գործերը վերլուծելու, քննելու համար :

Եւ տակաւին գալիք սերունդներուն ալ գործ եւ զբաղում կը մնայ այդ նիւթին վրայ աշխատելու : Ահա «մահով անմահանալ» ասոր կ'ըսեն :

— Ուրե՞մն : Որպէսզի հրատարակուին իմ ձեռագիրներս, գնահատուին եւ մահուընէդ ետքը յիշատակս, անունս մնայ՝ պէտք է մեռնի՞մ ... Ո՛հ, ընելիք այնքան գործեր կան : Մեռնի՞լ...

— Այո : Եւ սակայն մեռնելով չի վերջանար : Եթէ ան կողինդ մէջ ծուլօրէն փակելու ըլլաս աշքերդ ոչինչ կ'արժէ : Կարեւորը մեռնելու ձիւն է :

— ???

— Հապա՛ : Որհրդաւոր, թիփիճ, եզակի ձեւով պիտի մեռնիլ, ապա թէ ոչ օրուան սէրտէրները հարստացնելու միայն կը ծառայէ մահդ : Քանի մը դամբանական, մահագդ մը եւ այլեայլի :

Իսկ եթէ : Սակայն այսուհանդերձ ձեւ մը գտնես մեռնելու, օրինակ, բանախօսութիւն մը կը սարքես, լրացնելէ ետքը սանկ դուրս կուգաս գլխարկդ, վերարկուդ հոն, սրահին մէջ ձգելով : Կ'երթաս, կը կորսուիս եւ ոեւէ մէկուն լուր չես տար : Անշուշտ առաջուրէ, տանդ մէջ ձեռագիրներդ կ'ապահովես : Մաս մը թերթեր կը վճարես դրած վէպիդ մէջէն, կապը խանդարելու համար : Հաշուեթուղթեր կը թողուս սեղանիդ վրայ, քովը սոխով սեւ հացի կտորներ : Քանի մը կարկատան ղգեստներ կը կախես, եւն. :

Եւ կ'ելլես կ'երթաս անծանօթ ուղղութեամբ :

Իրարանցումը կը սկսի : «Վայ, մարդը սոխ ու սեւ հացով ապրեցաւ, «Ախ, այս ազգը արժէք չի դիտեր : Մե՛ղք, մե՛ղք :

Ալ ո՞ր մէկն ըսեմ : Թողած հին հագուստներդ անմիջապէս ազգային հարստութիւն կը նկատուին եւ թանգարան կը փոխադրուին :

Գրութիւններդ կը սկսին վերլուծել, իմաստ զուրկ տողերուդ բարձր միտքեր կը վերագրեն...

Եւ ուրի՛շ բաներ եւ ուրիշ բաներ....

Իսկ դուն դամբանիդ խորէն կը հրճուիս :

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԳՈՒԻԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ

Սիրելի հայրենակիցնե՛ր,

Տնտեսական յարաճուն տագնապը մէկ կողմէ եւ ցուրան ու ձմեռը միւս կողմէ կը ծանրացնեն ժողովրդական խաւերուն կացութիւնը : Այս պայմաններու մէջ մեր մտահոգութիւնները կ'երթան այն բոլոր անօգնական հիւանդներուն, բանտարկեալներուն, անկար ծերերուն, անեզուկ այրիներուն եւ դժբախտ երախաներուն, որոնց միշտ օգնած ենք մեր հնարաւորութեանցմէ ներս :

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը մնայուն եւ հաստատ աղբիւրներ չունի : Մեր միակ հարստութիւնը մեր անդամներու անդամատուրքերը եւ մեր հայրենակիցներու սրտաբուխ նուէրները կը կազմեն :

Իրեն եղած բազմաթիւ դիմումներուն գոհացում տալու առաջադրութեամբ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Դեկտեմբեր 26էն Յունուար 2 կը յայտարարէ «ԳՈՒԻԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ», կոչ ընելով իր անդամներուն, բարեկամներուն եւ հայրենակիցներուն տօնական այս օրերուն չմոռնալ մեր կարօտ հայրենակիցները :

Մեծ զոհողութիւն չէ որ կը խնդրէ ձեզմէ Ֆր. Կապոյտ Խաչը : Զրկեցէք ձեզ ճաշէ մը, ածուխէ մը, խաղալիկէ մը :

Հայ կիներ, դուն միշտդուրդուրոտ խնամք տարած ես կարօտ հայրենակիցներուդ, անտարբե՞ր պիտի մնաս համատարած կարիքի հանդէպ : Հայ այրեր, խորհեցէք անօգնական ծերերու եւ հիւանդանոցներու եւ սանատորիումներու մէջ անկողինները տառապած մեր հիւանդներու մասին : Հայ մանուկներո, տօնական այս օրերուն դուք որ երջանկութիւնը ունիք առատ ուտելիք եւ խաղալիկներ ունենալու, յիշեցէք այն դժբախտ երախաները որո՞ք զրկուած են այդ բոլորէն : Տուէք ձեր սրտաբուխ նուէրը, որքան ալ համեստ ըլլայ այն, սիրով եւ հնարկակալութեամբ կ'ընդունուի Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչին կողմէ :

Հայրենակիցներ, տուէք սիրով եւ այն դիտակցութեամբ որ որքան ալ փոքր ըլլայ ձեր նուէրը ան սահմանուած է ամօքելու դառնացած սիրտ մը, սրբելու անեզուկ այրիի մը արցունքը, երջանկութեան ժպիտ առաջացնելու կարօտ մանուկի մը դէմքին եւ յոյսի ծիլեր արձակելու հիւանդներու հոգիներու մէջ :

Որպէսզի ամէն ոք հնարաւորութիւն ունենայ իր մասնակցութիւնը բերել «ԳՈՒԻԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹԻՆ» նուիրատուութեան, մեքենադամուհիները կը չորհին համարակալուած եւ կնքուած թերթերով :

Նուէրներ կարելի է ղրկել նաեւ Շրջ. Վարչ. դանձապահին հասցէին.— Mme. Séréngulian, 15bis, rue d'Amélie, Asnières (Seine) :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ց. Գ.— Հասոյթին 50 %ը պիտի յատկացուի Պաղեստինի աղէտեալներուն :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, 20 Դեկտ. (յապաղած).— Մեծ յաջողութիւն դասաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարահանդէսը Դեկտեմբեր 18ին Hôtel de la Poste'ի չքեղ սրահին մէջ : Սրահը լեցուած էր մեծ բազմութեամբ, մանաւանդ երիտասարդներով եւ երիտասարդուհիներով : Հիւրեր եկած էին Սէն Շամոնէն, Լիոնէն, Շասէն եւ ուրիշ քաղաքներէ : Ներկայ էին նաեւ ֆրանսական թերթերու թղթակիցները, որոնք հիւրասիրուեցան մեր զոյգ նախագահներու եւ սկաուտական խմբապետ Հ. Զաքարեանի կողմէ : Քիչ վերջ ներս կը մտնէ Վիէնի փոխ նահանգապետը իր տիկնոջ հետ : Պատուոյ նախագահ Պ. Ն. Ալէքսանեան, երկու նախագահները, Պ. Պ. Տ. Փափազեան եւ Մ. Զօպօեանի, հիւրերը կ'ընդունին պատշաճ մեծարանքով :

Պարապարահր այնքան լեցուած էր որ հարկ եղաւ դուռները փակել : Այս տեսարանը դիս փոխադրեց 29 տարի ետ, Կիլիկիա, երբ տակաւին 12 տարեկան տղայ էի... (Ուրիշ առթիւ) :

Եւրոպական պարերը տեւեցին մինչեւ առաւօտ : Մեր հիւրերը մեկնեցան շատ գոհ տպաւորութեամբ, ջերմագին գնահատելով կատարուած աշխատանքը եւ կարգապահութիւնը : Ցաջորդ օրը Ֆրանսական թերթերը գովեստով խօսեցան Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասին :

Այս հանդէսով Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կլորիկ դումար մը ապահովեց : Աւտուան ժամը 5էն վերջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը եւ գործօն անդամները բոլորուեցան սեղաններուն չորք երկու ժամ եւս ոգեւորուեցան, բաժանելով պարպելով Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար : Ամէնէն վերջ խօսեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահը : — Մարդոսեան

հիմնուած են գիւղին վրայ : Ժողովուրդին 80 %ը գիւղացի է : Զինացի չինականին զարաւոր ցանկութիւնն է հողատէր դառնալ :

Շատ մը օտար դիտողներ կը նկատեն որ հոգային այս անհաւասար բաժանումն է պատճառը չին գիւղացիի թշուառութեան, անոր համար է որ կարելի եղած չէ ստեղծել իսկական ազգայինճարտարարուեստ մը, ան է որ խանգարած է երկրին միացումը եւ վերելքը : Քուօմինթանկի կառավարութեան հաստատած տիպար գիւղը երբեք տարբերութիւն չունի հին Զինաստանի գիւղէն, հակառակ երեւութական յառաջդիմութեան : Ինչպէս անցեալին՝ հողատէրը միշտ ալ ամենաարդ տէրն է : Իր փոխատուութեան դէմ առած դրաւները, գինք տեղական տնտեսութեան տէրը կը դարձնեն : Ըլլալով դրեթէ միակը որ կարդալ գրել գիտէ գիւղին մէջ, կառավարական նեկայացուցիչն է նաեւ հոն : Ան է որ կը հսկէ տեղական ոստիկանութեան եւ բանակին վրայ, որոնց ծախքին կը մասնակցի :

Իր տրամադրութեան տակ ունի գինեալ մարդիկ, իր ստացուածքը պահպանելու համար : Եւ եթէ Քուօմինթանկի կառավարութիւնը դրամի կամ գինուորի պէտք ունենայ, անոր է որ կը դիմէ, եւ ցորչափ այս պարտականութիւնը կը կատարէ, ազատ է իր ուզածին պէս կառավարել :

Ուրիշ լուսաբանութիւններ ալ՝ յաջորդով, լրացնելու համար պատկերը : Ա. Մ. Մ.

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (57)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Տղան նեղս գնաց, եւ քիչ մը ետքը Բարկէնին խիստ դէմքը երեւցաւ, որ երբ Թորոս տեսաւ այդ հովուական հագուստով՝ իր ահագին զաւազանին վրայ կռթնած՝ ըսաւ.

— Աստուած քեզ օգնական ըլլայ, Իշ...

— Բարկէն հայրիկ, վրայ բերաւ Թորոս, քեզ հետ առանձին խօսիլ կ'ուզէի :

Լաւ, շատ լաւ. Գրիգոր, ըսաւ տղուն՝ որ դրան քով կեցեր կը նայէր, դուն ներս գնա. եւ երբ տղան հեռացաւ.

— Ինչպէս հոս եկար, իշխանիկս, ըսաւ, ի՞նչպէս իմ տունս գտար :

— Դիպուածով. միայն ինձ պուտչէ, ի՞նչպէս է եւփիմէ, ի՞նչպէս էք դուք ։

— Փառք Աստուծոյ, արժանի չէի, սիրուհին հանդիստ է եւ ուրախ, ամէնքը ողջ առողջ դատ, իրաւ, շատ նեղութիւն քաշեր են իմ երթալէս վերջը, իմ Շուշիկս որբերը մեծցուցեր է տառապանքով. բայց տղաքը քանի մեծցեր են՝ հանդստութիւնը եկեր է. գերութեան հանգստութիւն. ինձմէ ալ բոլորովին յոյսերնին կտրեր են, ննջեցեալներուն կարգը անցուցեր են :

Բայց դուն, իշխանիկս, ի՞նչ կ'ընես աս հովիւի զգեստներով. չէ՞ս մտներ ներս, իմ տունս չէ՞ս պատուեր :

— Բարկէն, չեմ ուզեր ճանչցուիլ, դուն ինձ կրնաս ըսել թէ՝ ի՞նչ է աս բերդը :

— Որո՞ւն է, ո՞վ է հիմակուան տէրը :

— Ամուսայ բերդն է ,

— Այս Ամուսա բերդը քու հօրեղբայրդ Թորոս իշխանը Ասլ զարիպ Պիւլի իշխանին պարգեւ տուաւ, երբ Փռանգները գինքը իր երկրէն զրկեցին յաւիտանութեամբ եւ երբ վախստական՝ անոր ապաւինեցաւ : Հիմա մեր գերութենէն վերջհոտմ իշխան մը տէր եղեր է բերդին եւ կը բնակի իր ընտանիքով :

— Ո՞րքան բերդապահ կայ, կրցա՞ր իմանալ :

— Ոչ, իշխանս, այդ չհարցուցի : Եկ աս գիշեր մեզ մնացիր, մեր տղաքը կուգան տեղ ի տեղ կ'իմանանք : Թէ որ Տիրուհին իմանայ որ՝ օր մը մի՛չեւ այս դուռը եկար, երբ ինք ալ այս մեր տունակը կը բնակէր եւ ներս չմտար, շատ կը տխրի :

— Բարկէն, տղու պէս կը խօսիս, դուն գիտես որ ես նախ մեծ գործը՝ յետոյ ուրիշ ամէն բան դրած եմ. չարաթ մըն է ճիշդ այսօր՝ որ ես յարկի տակ չեմ պառկեր վախէս, որ չըլլայ թէ յանկարծ ժամանակէն առաջ մատնուիմ ...

— Բարկէնի խօսքը վկայ թէ մարդ չիմանար, թէ դուն աս գիշեր հոս անցուցեր ես, տղաքներս մէկու մը խօսք չըլլին, քու անունդ ան գամ չտուին ան օրէն՝ ուր իրարմէ բաժնուեցանք :

ՏԵՐՆՆԲ

« ՀԱՅՁԵԼԻՆ » ԵՒ « ՕԳՏԱԿԱՐ »Ը ԻՐԱՐ ԽԱՌՆՈՒԱԾ.— « ՑԱՌԱՋ » ՄԸ ՁՕՐՍ ԼՍԱ, ԸՆԿՈՑՋԻ ՄԻՋՈՒԿԻ ՄԸ ՊԷՍ ԼՑՑՈՒՆ :

թիւնները դժուար ըլլալով, խեղճերը ստիպուած են իրենց կարասիներն ալ ձգել: Գաւառի մէջ չատ քիչեր կրնան նոր կարասիներ ճարել :

Աքսորականները արտօնուած չեն տեղաւորը – ուելու Սոֆիայի չրջակաները : Բայց յաճախ կը թոյլատրուի իրենց նախընտրած գիւղը երթալ: Բախտաւոր են անոնք որ ազգականներ ունին: Մեծ մասը հարկադրուած է բնակարան փնտռել վայրի մը մէջ ուր ոչ մէկ կապ ունին: Շատեր չեն կրնար գործ գտնել եւ իրենց դոյքերը ծախելով կ'ապրին: Բոլորն ալ կը գտնուին տեղական համայնավար իշխանութեանց հսկողութեան տակ :

Աքսորականները մեծ մասով միջին դասա – կարգէն են եւ անշուշտ մեծնեղութիւններ կրկրեն: Կը յիշուին մինչեւ 70 տարեկան բժիշկներ: Այն ուսանողները որոնց ծնողները հակառակ են համաձայնած կարգուսարքին, ստիպուած են ձգել Սոֆիայի համալսարանը եւ դառնալ երթալ իրենց ընտանիքին հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ (Ինտոնեզիա) գինուորական գործողութիւնները վերջացած են, ինչպէս յայտարարեց հրամանատարը: Հոլանտա – ցիները գրաւեցին կեդրոնական ճավայի երկու կարեւոր դիրքերը, Մատիուն եւ Քէտէրի, ինչպէս եւ արեւմտեան նահանգը, Պաթան: Ապահովու – թեան Խորհուրդը որոշեց յանձնարարել երկու կողմերուն որ դադրեցնեն կրակը: Մերժուեցաւ խորհրդային բանաձեւը, որ կ'առաջարկէր նախայարձակ հռչակել Հոլանտան եւ ետ քաշել տալ անոր զօրքը: Հոլանտացիները արձակեցին տեղա – կան կառավարութեան անդամներուն մեծ մասը :

ԱՆԴԱՐԱՁԻՆ կը հետապրեն թէ ուսանողները ցոյց մը կատարելով, պահանջեցին կառավարու – թենէն միլոններ ձեռք առնել Միացեալ Ազգերուն հետ, պաշտպանելու համար Կիպրոսի Թուրքերուն կեանքը եւ գոյքերը, եթէ Անգլիացիները քաշուին եւ բոլշեւիկեան իշխանութիւն հաստատուի ...

ՍԵԼԱՆԻԿի մէջ գերի բռնուեցան 17 հոգի այն ապստամբներէն որոնք ռմբակոծեր էին քաղաքը, ուրբաթ օր, քաղաքացի մը սպանելով եւ ուրիշ 3 հոգի վիրաւորելով: Բոլոր ռումբերը ինկած էին արուարձաններուն մէջ, փոքր վնասներ պատ – ճառելով, ինչպէս կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷն հասած վերջին լուրերու համաձայն կռիւը կատաղօրէն կը շարունակուի հա – րաւային չրջանին մէջ, Նէճէվ : Թէ Հրեաները եւ թէ եգիպտացիները յարձակումներ կը կատա – րեն օդանաւերով եւ ցամաքային կռիւներով : Լու – րերը հակասական են, այնպէս որ կարելի չէ որոշ պատկեր կազմել վերջնական արդիւնքի մասին :

ՋԻՆԱՍՏԱՆի նախագահը, Ջանկ Քայ Շէք, « պատերազմի ոճրագործ» հռչակուեցաւ իր կնոջը եւ կազմակերպութեան 45 վարիչներուն հետ, համայնավար կուսակցութեան կողմէ, որոնք յաղթանակները կը ծանուցանէ այս առթիւ: Ազգայնա – կան ազբիւրէ կը հաղորդեն թէ չարժման մէջ դր – ուած են բոլոր օդանաւային եւ ծովային ուժերը, պաշտպանելու համար հիւսիսային Ջինաստանի վերջին ամրոցները, Փէքին (Փայփինկ) եւ Թիէն – ցին: Իրազեկներ կորսուած կը նկատեն Փէքինը :

Ի. ՄԻՈՒԹԵԱՆ քանի հանդպաշտութեանց եւ ինքնաւար չրջաններուն մէջ քուէարկութիւններ կը կատարուին, ժողովրդային դատաւորներ ընտ – րելու համար: Ընտրութիւնները սկսան Դեկտեմ – բեր 19ին եւ պիտի տեւեն վեց չաբաթ, մինչեւ փետրուար: Քուէարկելու իրաւունք ունին բոլոր այն քաղաքացիները որ 18 տարեկանէ վեր են : Դատաւոր կրնան ըլլալ անոնք որ լրացուցած են 23 տարեկանը :

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ դիւանը հրատարակեց իր տեղեկագիրը, որ բազմաթիւ մախուքներ, դեղ – ծումներ, մինչեւ անգամ գողութիւններ կը մատ – նանշէ վարչական գործողութեանց մէջ :

ԱՒՍՏՐԻՈՑ հաշուութեան դաշնագրին քննու – թիւնը պիտի սկսի Փետրուար 7ին, Լոնտոնի մէջ, եթէ ընդունուի Մ. Նահանգներուն առաջարկը :

16—20 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ ադամանդ եւ ուրիշ գոհարեղէններ գողցաւ յանգուգն աւազակ մը, րիւ տը լաւ փէ, Պուլբոնի վաճառատունէն, ցու – ցափեղկը խորտակելով: Մեղսակիցները կը սպա – սէին կառքի մը մէջ եւ բոլորը մէկ ան հետացան :

«ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ», կարմիր Տէյվիս ընդունելով հանրապետութեան նախագահին կողմէ, անոր ալ պարգեց իր ծրագիրը, ապահովե – լու համար խաղաղութիւնը :

ՃԱՓՈՆԻ 19 «պատերազմի ոճրագործներ»էն 17ը արձակուեցան ամերիկեան հրամանատարին կողմէ : (Երկուքը մեռած են բանտին մէջ) : Մեծ մասով նախկին նախարարներ եւ զօրավարներ են : — Ճափոնի խորհրդարանը լուծուեցաւ եւ նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին յունուարին :

ԱՆԶՆԱՄՊԱՆ եղաւ դնդ. Ֆասի, ազգ. պաշտ – պանութեան նախարարութեան բարձր պաշտօնա – տարի երէն : Գաղտնիքը չէ լուծուած :

ՍՈՒՐԻՈՑ կառավարութիւնը արդիլեց Լոնտոնի « Թայմզ»ը, չորս թերթական, մէկ ֆրանսական եւ երկու ամերիկեան թերթերու մուտքը :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒՄ

(ՀԱՁ ՎՇՏԻ ԵԻ ԱՋԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ.— 5 Յունուար, Ջորեք – չաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սինէմա Variétés-ի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել ձա – պուբեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սար – գիսեան Յակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

ՀԱՅ - ԲՈՑԱԽ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է, ինչպէսզի տարեչրջանի բաժա – նորդագրութիւնը: Ապրուստի չարաճուն սղու – թեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրա – կան ծախքերու չատելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգինն որոշուած է.—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպ – րոս եւ Պաղեստին 2 տոլար :

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ է 95 թիւը (Նոյ.)ը եւ չուտով լոյս կը տեսնէ ճոխ եւ միչտ իմաստալից, օգտա – չատ բովանդակութեամբ: Թիւ 100ը լոյս պիտի տեսնէ բացառիկ բովանդակութեամբ:

Կը խնդրուի ՀԱՁ – ԲՈՑԱԽի բարեկամներէն դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդ – ներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց չրջանա – կին :

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչա – կան հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 Rue Damseme — Paris (13):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

1949ի «ԳՈՑԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Շաբաթական պլոք, 22 նոր նկարներով զար – դարուած: Գին 130 ֆրանք :

Կրնանք թղթատարով ուղարկել: Franco 150 ֆր., Դիմել M. Keusseyan-ի 11 Place d'Aix, Marseille:

ՏԻԿԻՆ ՌԱՄԵԼԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան առ – թիւ, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նը – իրեն Տէր եւ Տիկին Տէր Ազարեան Ֆ. Հ. Կապոյտ Ասչի Անկէնի մասնաճիւղին: Նոյն մասնաճիւղին քանի մը ընկերուհիներն ալ նոյն առթիւ 2000 ֆր. կը նուիրեն Երուսաղէմի աղէտեալներուն, փոխան ծաղկեպսակի :

ԿԸ ՓՆՏՌԻ .— Տիկին Սրբուհի Պօյաճեան կը փնտռէ Պ. Միքայէլ Քիրէմիճեան (Սէօլէօզ – ցի, Պրուսա), Պ. Մելքոն Քիրէմիճեան, Զաւիկ Քիրէմիճեան, Անդիկ Քիրէմիճեան: Տեղեկա – ցնել Տիկին Սրբուհի Քիրէմիճեանի, 51 rue de la Défense: Issy les Moulineaux (Seine):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – HAIASTAN

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ամսագրին 21րդ թի – ւը (1948 Նոյեմբեր), կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն, այլազան բովանդակութեամբ :

Տարեկան բաժնեգին (Ֆրանսա) 280 ֆրանք: Ուրիչ երկիրներ՝ 450 եւ 400 ֆրանք: Հասցէ.— Hrant Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ !

Յառաջիկայ Փետր. 11ին Théâtre de l'Ambigue-ի մէջ մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացուի Լ. Շանթի «ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ» Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
10 Place Edouard VII
Métro Opéra, Madeleine եւ H. Caumartin
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 28ԻՆ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 21ԻՆ, ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ

Լէյլա Պետրեան

եւ իր խումբը: Բոլորովին նոր յայտագրով

ՇԱՎԻԼԻԷՆ Պ. Մ. Սարգիսեան 200 ֆրանք կը նուիրէ Շավիլի Ֆր. Կ. Խաչին իր մօրաքրոջ աղ – ջկան մահուան առթիւ (Կ. Պոլիս), փոխան ծաղ – կեպսակի :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌՋ կը հետեւի

Պ. Մելքոն Պետրոսեան (Անթոնիէն) վերջամ – սեայ «Յառաջ» կը նուիրէ ընկեր Յովնան Աբրա – համեանի (Վանէ) :

Արժանթէօյէն Պ. Քէչիչեան մէկ տարեկան « Յառաջ» կը նուիրէ իր եղբօր Պ. Ն. Քէչիչեանի, Ֆիլատէլֆիա :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ Դեկտ. 11 — 21

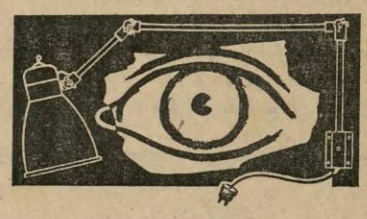
Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

ՍԵԹԻՖ Էլպ. Հազար, ՏԷՍԻՆ Գործ. Նոյեմ – բեր, Ս. ԺԵՐՈՄ Սիմ. 1200, Խոզ. Հազար, Վարդ. Հազար, Ս. Մէն. 1350, Կ. Ե. 500, ՊՈՄՈՆ Վ. Տ. Վ. 1200, Տ. Խ. 1200, Ղ. Տ. 1200, Գ. Պ. 1200, Ց. Տ. 1200, Ա.Թ. 2400, Ղ. Տ. 500, ՓԱՐԻԶ (20) Քուք. 700, ՄԱՐՍԷՑԼ Խ. Հայ. 1250, ՓԱՐԻԶ (8) Թիւֆ. 1450, Ah Լ. Հազար, Ս. ԺԷՐՈՄ Տ. Մ. 650, Ց. Դ. 1200, Գաւիտ. 1500, Գունէ. Հազար, ՎԻԷՆ Մ. Մ. 600, ՄԱՐՍԷՑԼ Փալ. 1200, Ոսկ. 800, Ս. ՄԱՐԿՐԻԹ Հայր. 800, ՎԻՐՈՎԼԷՑ Վ. Ա., ԿԱՐՏԱՆ ՓԻԷ., ՆԻՍ Մխ. 800ական, ՍԵՎՐ Կար. Հազար, ՓԱՐԻԶ Կես. Հայ. 850, (15) Թոք. 1600, ԹԱՐԱՐ Սող. 1600, ՄԱՐՍԷՑԼ Մ. Հաց. 1500, ՓԱՐԻԶ (7) Ա.Թ. 1650, ՊՐԻՒՔՍԷԼ Կալան. Հազար, ՆԻՍ Անդ. 800, ԼԱ ԹՈՒՐ ՏԷ ՓԷՆ Տաթ. 800, ԼԱ ՍԻՈՒԱ Բրու. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Գալ. 800, Ս. ԼՈՒ Գործ. Նոյեմբեր, ԻՎՐԻ Քոչ. 450, ՓԱՐԻԶ (5) Ջալ. 2 Հազար, ԷՍԹԱՖ Պէյ. 800, Օ– ՊՐՆԱ. Օհան. 1500, ԼԻՈՆ Գործ. Նոյեմբեր, ԼԻՈՆ Գ. Տ. Ա. 500, ՎԻՎԻԷ Աւագ. 1500, ԱՒՆՈՒՎԻԼ Սարաֆ. 1200, Հ. Ռէն Մով. 1350, ԼԸ ՓՈՆԹԻԼ Քիւրք. 800, ՖԻԼԻՓ Երէց. 800, ԳԼԱՄԱՐ Ցարթ. 800, ՓԱՐԻԶ (6) Թորոս. 1500, ՓԱՐԻԶ (2) Ռուճ. 800, ՇԱՎԻԼ Սամուր. 800 ֆրանք :

ՏՕՆԱԾՈՒՄ ԵԻ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

Յունուար 9ին, Իսիի Խրմեան Ակումբին մէջ: Իսիի դպրոցին հոգաբարձութիւնը կազմակեր – պած է դպրոցի մանուկ – ներու համար: Նոյն օրը ծնողքներն ալ պիտի հիւ – րասիրուին ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՈՎ մը: Տղոց պիտի բաժ – նուի ՊՏՈՒՂ եւ ՆԱԽՇՆԹՐԻՔ: Մուտքը ազատ է:

LA VUE
EST UN DES ELEMENTS
ESSENTIELS DE LA PRODUCTION
UN TRAVAIL MAL ECLAIRÉ PROVOQUE
LA FATIGUE, D'OU DIMUNITION DE LA
PRODUCTION
POUR ECLAIRER VOTRE TRAVAIL D'UNE
FAÇON RATIONNELLE, CHOISISSEZ UN
DES 25 MODÈLES DES LAMPES
ARTICULÉES
« CHARMA »

ETUDIÉS POUR LE BUREAU, L'ATELIER
ET L'USINE
AVEC DIFFERENTES FIXATIONS,
Plusieurs milliers en service aux Usines :
FORD, PANHARD, RENAULT, S. N. C. F.
THOMSON HOUSTON, etc.
LA LAMPE «CHARMA» ORIENTABLE EN
TOUS SENS EST TRES ROBUSTE
ET INDÉREGLABLE
Modèle à partir de 1500 Frs. (tout équipé)
Demandez la notice.
En vente chez votre électricien, à défaut,
à notre magasin de gros :
18, Bld. SAINT – JACQUES – PARIS (14)
Tél.: GOB. 33–27
DIRECTION: ATELIERS CHARLES MARTIN
Département Construction électrique
99, Bld. Haussmann – PARIS (VIIIème)
Industriels ! Demandez notre Brochure
« l'Augmentation de la Production par les **Petits riens**»

ԳԻՏԷՔ ԹԷ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍԱՍՈՒՆԻ

Նոր, արդիական, դեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը: Եթէ կ'ուզէք հաճելի, ընտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ կաղմնդի չէվկյոնի դիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝

ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԵԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 29 Décembre 1948 Չորեքշաբթի 29 Դեկտ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5731—Նոր շրջան թիւ 1142

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

1.— ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱ

Աւանդական սովորութիւն մը յարդելու հա-մար չէ որ դէմ կ'առնենք այս տողերը, երբ տարին իր վերջին օրերը կը բոլորէ :

Տարուան ընթացքին ալ, յաճախ առիթ ունե-ցած ենք ակնարկ մը նետելու Հայկական Աշխա-տասիրտին անցուդարձին վրայ :

Այս տարրական պարտականութեան մէջ, մե-զի օգնած են շատ մը թղթակիցներ ու աշխատա-կիցներ, համաձայն իրենց կարողութեան :

Գաղութները շատ աւելի դուրգուրանք եւ ու-շադրութիւն կը պահանջեն այսօր, իբրեւ հետե-ւանք համաւորած անհատականութեան : Կը պահան-ջեն ոչ միայն կազմակերպութիւն եւ աշխատանք, այլեւ ուսումնասիրութիւններ, ընկերային թէ տնտեսական :

կարելի՞ է արդիւնաւոր աշխատանքներ կա-տարել, առանց աչքի առջեւ ունենալու այս կամ այն համրանքին վիճակագրական պատկերը : Ա-նոր ելեւէջները՝ տարիներու ընթացքին : Այնոր նեղքին կեանքը՝ իր երդերով ու վէրքերով : Իր ճեղքերով եւ ճիղերով :

Մանաւանդ որ, ահաւասիկ ներգաղթի ձեռ-նարկն ալ աւարտական մօտենալ է : Քար լռութիւն, ինչպէս ուրիշ հիմնական հարցերու առթիւ :

Ինչ որ պիտի փորձենք տարեվերջի առթիւ, պարզապէս ընդհանուր տեսութիւն մըն է :

Պիտի մատնանշենք զանազան երեւոյթներ եւ դէպքեր, թէ հարեւանցի դաղափար մը տալով, եւ թէ իւրաքանչիւրին իր պարտքը յիշեցնելով :

Որո՞ւ համար դաղտնիք է թէ՝ տակաւին ու-նինք մեծ ու փոքր դաղութներ, որոնք ոչ միայն աւելի հեռուն չեն տեսներ, այլեւ իրենց երքին հոդերն ալ երեսի վրայ ձգած են : Շարժիլ, որոշել կը ձեւացնեն, առանց հաւատքի եւ յարատեւու-թեան :

Այս տեսակէտէն պերճախօս պատկեր մը կը ներկայացնէ Անգլիոյ փոքրաթիւ դաղութը, որ ամփոփուած է Լոնտոնի եւ Մանչէսթրի մէջ :

Երկուքն ալ միշտ ընդ առաջ կ'երթան հանրօ-գուտ ձեռնարկներու, հաւաքաբար թէ անհատա-պէս : Մանաւանդ Լոնտոնը դրամական յանձնա-ռութիւններ ստանձնած է Սուրիա – Լիբանանի, Էջմիածնի եւ Երեւանի հանդէպ :

Եւ սակայն, տեսակ մը անտիրութիւն կը մատնէ իրենց ներքին կեանքը : Եթէ ափ մը հիներ երբեմն չխլրտին, դաղութին անունն ալ պիտի մոռցուի :

Վերջերս լուրեր հրատարակուեցան Լոնտոնի ներքին կազմակերպութեան մասին :

Հաւատա՞նք թէ բախտաւորները կարելի պի-տի փորձեն, դոնէ իրենց զաւակներուն հայերէն սորվեցնելու համար, քանի որ ոչ բանուորներ կան, ոչ ալ թշուառներ :

Տժգոյն եւ մխօրնակ պատկեր մը կը ներկա-յացնէ հարեւան դաղութ մը, պելժիականը, հա-դար հոդի կամ քիչ մը աւելի : Մեծ մասը հաս-տատուած Պրիւսէլի մէջ, մնացեալը՝ Անվերս :

Այդ երկու քաղաքներէն ալ պարբերաբար տեղեկութիւններ կը ստանանք հանդիսական օրե-րու կամ դանազան ձեռնարկներու առթիւ :

Բայց, կը թուի թէ եղածն է որ կը մաշի — կը մաշեցնեն : Օդակները կը թուլնան հետզհետէ : Ինչպէս ամէն տեղ :

Եթէ աշխատակից մը կարենար ապացուցա-նել թէ գոնէ 250 պատանիներ եւ երիտասարդներ կրցած են հայերէն սորվիլ 25 տարուան մէջ...

Գոց դիրքեր են մանաւանդ Զուիցերիոյ եւ Իտալիոյ փոքրաթիւ դաղութները, իրենց ներքին կեանքով :

Պարբերաբար տեղեկութիւններ կը հրատարակ-ուին դանազան տօնակատարութեանց, հանդէսնե-րու կամ ներկայացումներու առթիւ : Բայց երկու-քին ալ ներքին՝ ընկերային կեանքը դժուար է պատկերացնել :

Զափազանցութի՞ւն պիտի ըլլար ենթադրել թէ՝ սերունդի, մտաւոր ժառանգութեան կապը շատոնց կտրուած է միջին սերունդին եւ նորերուն միջեւ :

Եթէ վէնետիկն ալ չըլլար ...

Շ.

ՊՈԼՍՈՅ ԹԱՂԱՒԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Պոլսոյ հայերէն եւ թուրքերէն թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (18 Դեկտեմբեր) :—

Ստոյգ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ նոր տա-րիէն սկսեալ վերջ պիտի տրուի անհատ մատա-կարարի դրութեան (Թէք Միւթէվէլլի) :

Հաստատուած է թէ ճիշդ եւ արդար են այդ մասին կատարուած բողոքները : Կառավարութիւ-նը որոշած է 1949էն սկսեալ դործադրել նո-դաֆի նոր օրէնքը, որ փոքրամասնութիւններուն կը վերադարձնէ հանրապատական հաստատու-թեանց մատակարարութիւնը :

Համաձայն նոր օրէնքին, անհատ մատակա-րարներուն պիտի յայտդեն ժողովուրդին քուէ-նեղով ընտրուած մատակարար մարմինները :

Նոր օրինագիծը երկկ յանձնուեցաւ Ազգ. Մեծ Ժողովին : Վարչապետի օդնականը բացատրած է թէ փոքրամասնութիւնները դժգոհ են անհատ մա-տակարարի դրութենէն եւ աւելցուցած թէ Էվգա-ֆի օրէնքը թերինեղ կը պարունակէր եւ նոյնիսկ անկարելի եղած էր դանձել այդ օրէնքին նախա-տեսած հինգ առ հարիւր հակակշռի իրաւունքը, որմէ 150 հազար ոսկի անդանձելի մնացած է մին-չեւ այսօր :

Այս բոլոր պատճառները թուելով Ֆայիք Ահ-մէտ Պարութճու ըսած է թէ կառավարութիւնը յարմար կը դատէ ջնջել նաեւ հակակշռի այդ ի-րաւունքը եւ ժողովուրդին քուէներով ընտրելի մարմիններու յանձնել հանրապետական հաստա-տութեանց մատակարարութիւնն ու հակակշիռը :

Ցանձնաժողովը ընդունած է վարչապետին օդնականին տեսակէտները եւ սկսած է յօդուած առ յօդուած քննել նոր օրինագիծը :

Այս պայմաններուն մէջ, օրերու խնդիր է այլեւս «թէք մրւթէվէլլի»ներու դրութեան ջնջումը :

Հետաքրքրական է որ պատրաստուի նաեւ կան-նադիր մը՝ ճշդելու համար մատակարար մարմին-ներու ընտրութեանց եղանակները :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Եկեղեցւոյ վարչութենէն կը խնդրեն ծանու-ցանել թէ հայրենակից մը ոսկեայ ծախքերուն վրայ 10.000 ֆրանք նուիրած է Երուսաղէմի աղէտեալներուն : Անոնցմէ ուրիշներ ալ պիտի հե-տեւին այս օրինակին :

★ *Ռօանի մէջ, 39.000 ֆրանք հաւաքուած է, ի նպաստ Արտաւազդ արք.ի : Մանրա-մասնութիւնները յաջորդով :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ կռիւները կը շա-րունակուին, հակառակ Ազահովութեան Խոր-հուրդին ազդարարութեան : Հոլանտական կառա-վարութիւնը պատասխանեց թէ տակաւին ի վի-ճակի չէ պատասխանելու Քննամութեանց դադար-ման հրամանին :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ կռիւներն ալ կը շարունակուին, Նէճէպի անապատին մէջ, հինդ օրէ ի վեր : Մահի ներկայացուցիչը այս առթիւ կը մեղադրէ Իսրա-յէլի պետութիւնը :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ նախագահը Ճանկ Քայ Շէք, յայտարարեց թէ համայնավարներու դէմ պատե-րազմը պիտի չարունակուի մինչեւ ծայրը : Կար-միրները նոր յաղողութիւններ կը ծանուցանեն : Միւս կողմէ միլոցներ կը խորհուին միջին ճամբայ մը դտնելու համար :

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՍԱԿԵՐԸ, նամակ, հեռա-ձայն, հեռագիր նոյնն պիտի աւելնան յառաջիկայ Ցունուարին, դոցելու համար 13 միլիառ Ֆր.ի բաց մը :

ՍԱՍՏԻԿ ՑՈՒՐՏԸ կը շարունակուի փարիզի մէջ : Առջի օր ջերմաչափը իջած էր ութ աստի-ճան : Եթէ մասնագէտներու հաւատանք, մօտերս պիտի մեղմանայ :— Տաքուկ արեւ մը Միջերկրա-կանի ափերուն վրայ (Նիս, Քան եւն.) :

«ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՆԻՐ» չհինելու եղանակ մը ցուցնելով, Ճարպիկ Ջոյն մը, Անթուան Ֆիչնցիս, յաջողած էր հաղարաւոր անուուկ ընտիր «լիւ-վարօ» ստանալ Քալվատոսի ագարակապանէն եւ ծախել Փարիզի Ճաշարաններուն : Ձերբակալ-ուեցաւ : Մեղսակիցներն ալ կը փնտռուին :

Բուռն միջադէպ մը Ազգ. ժողովին մէջ

40 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ ՎԱՐԿ ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Երկուշաբթի օր բուռն միջադէպ մը պատա-հեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ, երբ կը քննուէր կառա-վարութեան առաջարկը, 40 միլիոն ֆրանքի վարկ մը յատկացնելու համար Ցունիթնպլոյի դղեակին յարդարման, իբրեւ կեդրոն դաշնակից հրամա-նատարութեան :

Համայնավար երեսփոխան մը, Պ. Ախտոէ Կո-քիէ, ներկայացուցիչը այն շրջանին ուր կը զտ-նուի Ցունիթնպլօ, խստօրէն քննադատեց այս ա-ռաջարկը, եւ աւելի յառաջ երթալով ըսաւ թէ նոր Քոմանտանթուրա մը կը հաստատուի (ակնար-կութիւն դերմանական դրաւման հրամանատա-րութեան) : Ցետոյ պնդեց թէ արեւմտեան Միու-թեան ծրադիրը պատերազմի պատրաստութեան ձեռնարկ մըն է Մ. Միութեան դէմ : Այս յայտա-րարութեան վրայ վարչապետը եւ ազգ. պաշտպա-նութեան նախարարը՝ Պ. Ռամատիէ ժողովասրա-հէն դուրս ելան : Նախագահը ուշադրութեամբ կը հետեւէր որպէսզի բառեկարդութիւնը չխանգար-ուի : Երկու նախարարներուն բացակայութեան ա-տեն քննադատութիւնը չարունակեց ուրիշ հա-մայնավար մը, Պ. Մալառէ, որ ծանօթ է իբրեւ «Զօր. Ժուանվիլ» :

Այս վերջինը յայտարարեց.— «Պատմութեան մէջ առաջին անգամ է որ խաղաղութեան ատեն օ-տար սպայակոյտ մը կը հաստատուի մեր հողին վրայ : Մանաւանդ ծանրակշիռ տնօրինու-թիւն մըն է այս, իբրեւ պատրաստութիւն նախա-յարձակ պատերազմի մը Մ. Միութեան դէմ : Մի՛թքերը պղտորելու համար է որ կը խօսին խոր-հրդային նախայարձակման վտանգի մը մասին : Մեր վարիչները դիտեն թէ Մ. Միութիւնը տրեւէ պարագայի մէջ չի կրնար նախայարձակ դտնալ, քանի որ ընկերվարութեան երկիրն է» : Եւ իրեւ ապացոյց ամբաստանելով Մ. Նահանդները, եղրակացուց թէ «աշխարհագրութիւնը, պատմու-թիւնը եւ ողջմտութիւնը կը թելադրեն Ֆրանսայի մնալ դինակիցը Մ. Միութեան » :

Պահանջուած վարկը պաշտպանեց Պ. Թէթ-ժէն, նախկին պատերազմական նախարար, ի դէմս ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովին : Ը-սաւ թէ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը պիտի կազմակերպուի Ցախքերու եւ իրաւունքնե-րու կատարեալ հաւասարութեան հիման վրայ : «Մենք կ'ընդունինք փոխադարձ կախումը, այսին-քըն համերաշխութիւնը : Որովհետեւ անկա-խութիւնը առանձնութեան մէջ՝ պիտի նշանակէ ուրիշէն կախում ունենալ տկարութեան մէջ» :

ՈՉ ԱՒԱՆԶԻՆ, ՈՉ ԱԼ ԱՐԲԱՆԵԱԿ

Զօր. տը Կոլի կուսակիցներէն Պ. Միշլէյ, նոյնպէս նախկին պատերազմական նախարար, հե-տեւեալ հարցումները ուղղեց ազգ. պաշտպանու-թեան նախարարին.—

1.— Այս 40 միլիոն ֆրանքը հրամանատարա-կան կազմի՞ մը յատկացուած է թէ ուսումնա-սիրութեան :

2.— Այդ կազմը մինչեւ ո՞ր աստիճան պիտի միջամտէ մեր ազդային զերիչխանութեան :

3.— Այս զինուորական կազմը ենթակա՞յ է որ եւ է քաղաքական մարմնի :

Պ. Ռամատիէ բացատրեց թէ Արեւմտեան Միութեան սպայակոյտը, որ պաշտօնապէս ծա-նօթ է իրեւ Սպարապետութեան Մտրհուրդ, ստեղ-ծուեցաւ համաձայն Պրիւսէլի դաշնադրին 4րդ յօդուածին : Այդ առթիւ հաստատուեցաւ նաեւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարներու յանձնա-խումբ մը : Սպարապետութեան խորհուրդը, որ երկու անգամ ժողով դումարեց, հաւանաբար նո-րէն նիստի պիտի հրաւիրուի յառաջիկայ յուն-ուարին :

— « Այս խորհուրդը միջդաշնակցային ու-սումնասիրական մարմին մըն է, որ կը համախմբէ երեք ընդհ. հրամանատարութիւնները (ցամաքա-յին, ծովային եւ օդային) : Նախագահութիւնը — ոչ թէ հրամանատարութիւնը — ստանձնած է մա-ւէշալ Մոնթկոմըրի : Անոր դերն է միջնորդ հան-դիսանալ միւս զինուորական մարմիններուն մի-ջեւ : Ուրեմն ոչ մէկ միջամտութիւն կրնայ ըլլալ ազդային դերիչխանութեան դէմ, քանի որ սպա-րապետը ենթակայ է ազդ. պաշտպանութեան նա-խարարներու խորհուրդին, ուր ներկայացուցիչ-ներ ունին հինդ դաշնակից կառավարութիւնները : Բոլոր զինուորական որոշումներն ալ ենթակայ են դաշնակից պետութեան արտաքին նախարարներու խորհուրդին : Տակաւին գործակցութեան առաջին չրջանին մէջ ենք : Այս գործակցութիւնը պէտք է ընդարձակուի աստիճանաբար : Ազգ. դերիչխա-նութիւնէ հրաժարելու խնդիր պիտի ծագի՞ : Ես բան մը չեմ դիտեր այդ մասին : Մենք ոչ առանձ-նութեան, ոչ ալ արբանեակի քաղաքականութիւն մը կ'ուղենք » :

Ի վերջոյ պահանջուած վարկը քուէարկուեցաւ 418 ձայնով, ընդդէմ 181 համայնավարներու :

(Ուրիշներու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մեծն Սուրիոյ հարցը երէկ եւ այսօր

Դ.

Անցեալ տարի երբ Մեծն Սուրիոյ հարցը Սեզանի վրայ կը դրուէր, Թուրքիոյ արտաքին նախարարութեան ընդհ. քարտուղար Ֆէրիտան Քէմալ էրկինի ուղեւորութիւնը դէպի Ամման, պարզ զուգադիպութիւն մը չէր անկասկած։ Արդարեւ, Ապտալլա թագաւորի Անգարա այցելութիւնը (Յունուար 1948) կնքուած նոր համաձայնութիւնները, տարակոյս չեն ձգեր, թէ դիւանագիտական հանդամանք ունէին այդ խօսակցութիւնները։

Ապտալլահ թագաւորին Անգարա այցելութեան առթիւ, արձարծուեցաւ համախոհականութեան մը գաղափարը։ Մեծն Սուրիա՝ նախքայլը այս նշանաւոր միութեան իրագործման, կոչուած է ստեղծելու Արեւելեան խմբակցութիւն մը, որուն ջատագովը կը հանդիսանայ Անգարա։

Այս ուղղութեամբ՝ յատկանշական կը նկատուէր, Թուրք կառավարութեան այն որոշումը, որով իսլամական կրօնքի ուսուցումը կը վերահաստատուէր Թուրքիոյ բոլոր վարժարաններուն մէջ։ Ռատիօ – Անգարա, արաբերէն բաժնի դեկուցումներու ընթացքին, բազմաթիւ անգամներ կը հաղորդէր այս որոշումը, չեշտելով թէ Թուրքիա կը մնայ հաւատարիմ իսլամական կրօնքին։

Թուրքիոյ ընտրութիւնը Պաղեստինի հաշտարար յանձնախումբին մէջ, տեղի կուտայ դանդաղ մեկնութեանց։ Քաղաքական դիտողներու կարծիքով, Թուրքիա ուժ պիտի տայ արաբական տեսակէտին, ապրաշահելու համար արաբական երկիրներու բարեկամութիւնը, ի խնդիր համախոհականութեան մը։ Կարգ մը ծանօթ դիտիչներ Թուրքիոյ ընտրութիւնը կը նկատեն բարոյական յաղթանակ մը Անգլիոյ համար։ Փարիզի կիսապաշտօնական եւ լաւատեղեակ օրկանը, «Լը Մօնտ» կը գրէ — «Բրիտանական տեսակէտը, որ կը պաշտպանէր Կոմս Պերնատոթի ծրագիրը, կը նպաստաւորուի նոր առաւելութեամբ մը։—Թուրքիոյ ընտրութեամբ՝ Պաղեստինի հաշտարար յանձնախումբին մէջ, իրրեւ իսլամ պետութիւն, որ զանազան կապերով միացած է Անգլոյորդանեան միապետութեան» (14 Դեկտ. 948)։

Պաղեստինի եւ Մեծն Սուրիոյ հարցին հետզհետէ, սպասելի է որ Արեւելեան խմբակցութեան եւ համախոհականի միութեան երազը արձարծուի կրկին, ու սրտագին նոր կոչեր ուղղուին ի նպաստ Եգիպտոս — Անգլոյորդանան — Սէուտի — Արաբիա — Սուրիա — Իրաք — Իրան — Փաքիստան հսկայ միութեան մը, որուն միանալու հրաւէր ստանայ հաւանաբար Աֆղանիստան։

Այս առթիւ, պէտք չէ անտեսել նաեւ, յուշարի այն մեծ դերը, զոր կը կատարեն Մեծերը, փոքր պետութեանց մօտ, երբ հարցը կը դառնայ անշուշտ, Սեւ Ոսկին չուրջ։

Այն խուլ պայքարը որ կը մղուի կէս դարէ ի վեր Մեծն Սուրիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ քարիւղի տիրացման համար, կը չարունակուի տակաւին, եւ այսօր՝ երկու բարեկամ հսկաներ դէմ դիմաց անդիջող են այս հարցին չուրջ։ Այս ուղղութեամբ ուշադրաւ է Մեծն Բրիտանիոյ «դիւանագիտական ամրութիւնը», որ կարծես այն տպաւորութիւնը կը թողու թէ չհաղորդուած չէ Սէուտի Արաբիոյ քարիւղով։ Մօտ ապագայ ցոյց պիտի տայ ան – չուշտ թէ Ամերիկայի Մերձ. Արեւելեան քարիւղի քաղաքականութիւնը, ինչ անդրադարձումներ պիտի ունենայ Մեծն Բրիտանիոյ Միջին Արեւելեան քաղաքականութեան վրայ եւ ինչ պիտի ըլլայ Ալպիոնի հակազդեցութիւնը Մ. Նահանգներու դէպի արաբական երկիրները թափանցելու ձգտումին հանդէպ։

Նէճէպի հարցը, որ այնքան աղմուկ հանեց Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, խօսուն փաստն է մեր գրածին։ Նէճէպի անապատէն բլբլող քարիւղի հոտը, պատճառ կը դառնայ որ Ամերիկա եւ Անգլիա ինքնակոչ պաշտպաններ հանդիսանան, մին՝ Իբայէլի պետութեան, միւսը՝ Անգլոյորդանանի։

Տարակոյս չկայ թէ Անգլոյորդանանի վերջին որոշումը, առիթ տայ բուռն բանավէճերու Առաբական Դաշնակցութեան մէջ։ Արդէն Եգիպտոս, Սէուտի Արաբիա, Եմէն եւ Սուրիա աղդարարած են Ապտալլա թագաւորին, թէ երբեք պիտի չճանչնան Պաղեստինի կցումը՝ Անգլոյորդանանի։ Իրաքի դիրքը որոշ չէ տակաւին։ Հաւանական է, որ վերապահ դիրք մը բռնէ առայժմ։

Քաղաքական անկատ այս քարլերն ու տարաձայնութիւնները սակայն, կը ծառայեն Արաբական Դաշնակցութեան ուխտին խախտման։

Կանխահաս է տակաւին արտայայտուիլ Ապտալլա թագաւորին հետագայ քայլերու չուրջ։

Դարձեալ Զինաստանի մասին

Համաձայն Զինաստանի բոլշեւիկ դեկավարին բացատրութեանց, այն չրջանները որ կ'ենթար – կուին համայնավարութեան, հողային բարենորոգումը կուսակցութեան ծրագրինականքաքը կը կազմէ։ Բարենորոգման հետեւանքով, մեծ հողատէրերը, մէհեանները, սրբավայրերը, վանքերը դպրոցները եւզանազան հաստատութիւնները զրկուեցան իրենց հողային իրաւունքէն։ Հողը հասարակաց բաժնուեցաւ։ Միեւնոյն սկզբունքով բաժնուեցան նաեւ կենդանիները, տուները, գործիքները, եւայլն։ Հողատէրին ալ, միանգերուն հատարար բաժին մը տրուեցաւ։ Հողերու այս բաժանումը իսկական «յեղափոխութիւն» մը եղած է։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Զինաստանի համայնավար կուսակցութիւնը թերեւս միակն է ամբողջ աշխարհի մէջ որ կը ձգտի քաջալերել դպրամատիրութեան զարգացումը եւ ազգայնական նախաձեռնութիւնը, անտեսական դետնի վրայ։ Իրբեւ յետմնաց երկիր՝ Զինաստանը պէտք է որ ստեղծէ ճարտարարուեստ մը, եւ իր ներկայ աստիճանին վրայ, միայն դրամատիրութիւնը կրնայ իրեն օգնել։

Ամբողջ գրաւուած չրջանին մէջ, օրէնքն նպատակն է պաշտպանել եւ զարգացնել արտադրութիւնը։ Համայնավար կուսակցութեան հրահանգները կը դատապարտեն արհեստակցական միութիւնները «իրրեւ ձախ հակում» ունեցող, եթէ բանուորները ճնշումի բանեցնեն աշխատավարձը բարձրացնելու համար, ինչ որ կը վնասէ արտադրութեան։ Ամէն կերպով կը քաջալերուի դրամատուներու օժանդակութիւնը նոր ճարտարարուեստի զարկ տալու համար։

Գրաւուած չրջաններու մեծ քաղաքները դրամատիրական հանդամանք ունին իրենց առեւտրական դրասենեակով, դրամատունով, մասնաւոր գործատունով, խանութով։ Հոն ապրող Զինացիները դոհ են որ տեղական վարչութիւնները իրենց գործը կը դիւրացնեն։ Գրաւուած չրջաններուն մէջ ամերիկացի միսիոնարները զարմանքով տեսած են թէ դիւցազնին գնելու կարողութիւնը աւելցած է։ Զինացի համայնավար վարիչներ, Եունանի մէջ հրապարակաւ յայտարարեցին թէ Նանքինի վերջնական անկումը մէկ տարիէն կ'ամբողջանայ, փոխանակ 1951ին։ Անոնք աւելցուցին թէ այսուհետեւ Զինաստանի ժողովուրդին «ազատագրական կուսակցութիւնը» (համայնավար բանակ) դերազատ կառավարականքանակէն, թէ քանակով եւ թէ որակով (երկու միլիոն ինը հարիւր հազար կանոնաւոր զինուոր, առաւել մէկ միլիոն քաղաքապահ զինուոր, իսկ կառավարական զօրքը մօտ երկու միլիոն չորս հարիւր հազար է)։

Համայնավար բանակը ամբողջովին կազմուած է կամաւորներէ։ Այս բանակը ազգային եւ դիւցազնական հանդամանք ունի, իրրեւ հակասութիւն այն կառավարական զօրքին որ կէս – աւատական կը համարուի։ Ազատագրական բանակը» ինքզինք կը դերազանցէ չարժուն պատերազմի մէջ։ Իր կազմակերպութիւնը դնահատուած է նոյն իսկ օտարներէ։ Իր վարիչները կը հսկեն բարեկարգութեան։ Այս առթիւ հետեւեալ հրահանգները տրուած են զինուորներուն։— «Պէտք չէ որ ոչ ասեղի մը եւ ոչ ալ դերձանի մը գայ», «դիւղերը մի աղտոտեր»։ « Կիները հանդիստ ձգէ»։

Կը հաւաստեն թէ համայնավար բանակը որ եւէ օգնութիւն ստացած չէ Ռուսերէն եւ թէ զէնքերը մեծ մասով չինական են։

Բոլոր զինուորական գլխաւոր վարիչները եւ սպաները կուսակցութեան անդամ են։ Իրականին մէջ կուսակցութիւնն է որ կը հսկէ բանակին։ Զօրավար Զու Թէն, որ 63 տարեկան է 1910ին Գերմանիա գացած է պատերազմի արուեստին մէջ կատարելագործուելու։ Առաջին օրէն համայնավար եղած է եւ տիրացած մարքսականութեան։ Բոլոր վարիչները արդիականութեան եւ հնութեան խառնուրդ են, եւ քաջածանօթ չինական հողին։ Միայն Լիա Փօ Չէնկ միակն է որ զինուորական ուսումը առած է Ռուսիոյ մէջ։

Մ. Նահանգները տակաւին ճշդած չեն իրենց դիրքը համայնավար Զինաստանի հանդէպ եւ կը ճանչնան Նանքինի կառավարութիւնը, առանց մեծ համակրանք զգալու։ Արտաքին նախարարը, Մարշըլ միակն է որ չփում ստեղծած է համայնավար վարիչներուն հետ, երբ 1946 — 1947ին միջամտել ուզեց։ Ասիկա մեծ նշանակութիւն ունի, որովհետեւ ան է որ աճեցնապէս կը վարչէ Ամերիկայի չինական քաղաքականութիւնը։

Ամերիկացի հիւպատոսները կը մնան համայնավարներու գրաւած քաղաքներուն մէջ։ Ուշադրելի է որ չինական համայնավարութիւնը բոլորովին անկախ ըլլայ ռուսականէն.

Չինական համայնավարութիւնը, հիւսիսային Մանչուրիոյ մէջ Սիպերիոյ հետ 2000 քիլոմեթր հասարակաց սահմանագլուխ մը ունի։ Մեծ մասով այս սահմանագլուխները չատ մատչելի չեն։ Ձմբորդներու առեւտուրի համար փակ է։ 1946 — 1947ին ռուս «հիւպատոսական» երկաթուղիները տասնըհինգ օրը անգամ մը Խարպինէն կ'անցնէին Մանչուրի երթալու համար։ Ի. Միութիւնը դեռ կը ճանչնայ Նանքինի կառավարութիւնը, եւ կը պրպտի քառասուն հազար ճերմակ Ռուսերով, որոնք սովետական հպատակ դարձած են։ Ռուսերը եւ Զինացիները կ'ընդունին թէ ռուսական ազդեցութիւնը նուազած է Մանչուրիոյ մէջ։ Շատեր կը կարծեն թէ Ի. Միութիւնը չի կրնար տարածուիլ թէ արեւմուտքի եւ թէ արեւելքի մէջ։

Ա. Մ. Մ.

ԼԻՃԼՃԻ ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՑԹՆԵՐԸ

Քիւրտ պարուհի Լէյլա Պետրխան, միշտ թարմ եւ կայծկլտուն, դարձեալ կը վերակենդանացնէ Արեւելքի բոցավառ երկինքը Փարիզի թատերասրահներուն վրայ։

Հնդիկ եւ հոլիւտական գաղութներէ ընտիր պարողներ, այս անգամ ճոխ յայտագրի մը վրայ կ'ընկերանան իր պարագուխները, ան մեզի կը բացատրէ իր հեղինակած մէկ պարը.— «Միդայի առեւանդումը»։ Պահ մը եթէ, այս հովուերգութեան դրուագները կը պատկերանան մեր աչքին, տարաչխարհիկ հէքեաթի մը բովանդակ համայքովը։

Ձմեռայի գեղանի իչխանուհին երջանիկ կեանք մը կը վարէ իր ամուսնին հետ, դիւթական անտառի մը խորը։ Մինչ իչխան Ռամա զրաղած է իր սիրական ընկերուհիին փափաքած ոսկեղօծ եղջերուն որսալու, սաղայէլապետը կը խարէ զինուհին եւ կը փախցնէ։ Իչխան Ռամա վերադարձին կ'իմանայ եղելութիւնը թռչունէ մը, կ'երթայ առեւանգիչին բնակավայրը եւ կը փրկէ իչխանուհի Սիդան։

Ինտրա Քամաճոյա ճշմարիտ տիպարն է իր ցեղին։ Ձմեռայի այս սխրալի հէքեաթը պարեց մեհենական կշռոյթով մը, աչքերուն մէջ դնելով իր ներքին աուայտանքները, մինչեւ իսկ կռիւի տեսարանը գեղեցկացնելով չնորհալի արուեստականութեամբ մը։ Նաժիշտներու երամի մը միջեւ, Գելմանիա զացած է պատերազմի արուեստին մէջ կատարելագործուելու։ Առաջին օրէն համայնավար եղած է եւ տիրացած մարքսականութեան։ Բոլոր վարիչները արդիականութեան եւ հնութեան խառնուրդ են, եւ քաջածանօթ չինական հողին։ Միայն Լիա Փօ Չէնկ միակն է որ զինուորական ուսումը առած է Ռուսիոյ մէջ։

Մ. Նահանգները տակաւին ճշդած չեն իրենց դիրքը համայնավար Զինաստանի հանդէպ եւ կը ճանչնան Նանքինի կառավարութիւնը, առանց մեծ համակրանք զգալու։ Արտաքին նախարարը, Մարշըլ միակն է որ չփում ստեղծած է համայնավար վարիչներուն հետ, երբ 1946 — 1947ին միջամտել ուզեց։ Ասիկա մեծ նշանակութիւն ունի, որովհետեւ ան է որ աճեցնապէս կը վարչէ Ամերիկայի չինական քաղաքականութիւնը։

Ամերիկացի հիւպատոսները կը մնան համայնավարներու գրաւած քաղաքներուն մէջ։ Ուշադրելի է որ չինական համայնավարութիւնը բոլորովին անկախ ըլլայ ռուսականէն.

Չինական համայնավարութիւնը, հիւսիսային Մանչուրիոյ մէջ Սիպերիոյ հետ 2000 քիլոմեթր հասարակաց սահմանագլուխ մը ունի։ Մեծ մասով այս սահմանագլուխները չատ մատչելի չեն։ Ձմբորդներու առեւտուրի համար փակ է։ 1946 — 1947ին ռուս «հիւպատոսական» երկաթուղիները տասնըհինգ օրը անգամ մը Խարպինէն կ'անցնէին Մանչուրի երթալու համար։ Ի. Միութիւնը դեռ կը ճանչնայ Նանքինի կառավարութիւնը, եւ կը պրպտի քառասուն հազար ճերմակ Ռուսերով, որոնք սովետական հպատակ դարձած են։ Ռուսերը եւ Զինացիները կ'ընդունին թէ ռուսական ազդեցութիւնը նուազած է Մանչուրիոյ մէջ։ Շատեր կը կարծեն թէ Ի. Միութիւնը չի կրնար տարածուիլ թէ արեւմուտքի եւ թէ արեւելքի մէջ։

Ա. Մ. Մ.

Լէյլա Պետրխան ժուժկալ, այլ տպաւորիչ ճիգերու միջոցաւ մը արտայայտեց դեղանի իշխանուհիին սիրային ապրումները: Այս բոլորին հետ Ռեվերտի (սադայէլապետ) ներդաշնակ ամբողջութիւն մը կազմեց իր տիրական խաղարկութեամբ:

Եղիպտացի եղերամայրերու պարի մասին խօսած ամ արդէն, նոյն այս սիւնակներէն նախապատերազմեան օրերուն, Լէյլայի նուիրուած մէկ նկարագրութեանս մէջ:

Ուշադրաւ էին չնորհալին: Սիմֆիի «Մարվարի պարը», Ինժիւթանայի ժողովրդական բանահիւսութենէն, ինչպէս նաեւ «Ախսարան»:

Ռիւթ Պերկներ, ծիսական պարի ցայգաթիթեռնէն մին, «Զինական արձանիկ»ին մէկ համեմատիչ պատկերը ուրուագծեց նրբերանգ ձեռքձեւումներով:

Լէյլա Պետրխան իր բուռն եւ կրակոտ խառնուածքին հարազատ մեկնաբանութիւնը դուսւ «Սրտակիզ պար»ին մէջ, դոր արտայայտեց հզօր արուեստականութեամբ մը: Ցանկալի է որ յաջորդին վրայ մերթ ուրեմն նախկինէն մասեր, որոնց իր համբաւը կերտած էին սկզբնական շրջանին:

Ժողովրդական սրնդահար Բենօն իր թանկագին մասնակցութիւնը բերաւ այս պարի խնջոյքին, փոխն ի փոխ իր դափով եւ արինդով: Իր մէկ դեղջկական կտորը լաւագոյն ընդունելութիւնը դտաւ միջազգային բազմութենէն:

Եւրոպայի ջերմաջոցին մէջ Ամերիկի ծաղիկները չունչն եւ բոյրը, սէրերը, հրայրքները եւ յոյզերը, մեղի կը յիշեցնեն հնդկական զմայլելի ասացուածք մը:

— « Մի մոռնար անուշահոտել օդը եւ ծաղկազարդել այն հողը, ուր այնքան նուիրական դէմքեր կը դրկախառնուին ...

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՋԱՃՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՀԱՄԵՍՏ ԳԱՂՈՒԹԻ ՄԸ ՃԻԳԵՐԸ

ՊՈՒՏՈ, 22 Դեկտեմբեր.— Սիրելի «Ցառաջ», Նոր տպուռան սեմին Պուտոյի Կապոյտ Ծաչը տրաւ մեր ծաղկոցի առաջին հանդէս – ութնածառը: Անչուշտ այս առաջինը չէ եւ ոչ ալ վերջինը պիտի ըլլայ օտար ափերու վրայ: Քանի կ'երկարին պատերազմեան տարիները, մեր պարտքն է ճիգ մը աւելի փորձել, դիմադրաւելու հաղար ու մէկ փորձութիւններ: Այս մտահոգութեամբ ալ կ'աշխատինք բոլորը, բան մը աւելի փրկելու համար:

Այս կարգի աշխատանքներէն ոչ մէկը աւելորդ է բարոյապէս թէ նիւթապէս:

Կապոյտ Ծաչը ուղղակի բարիք է այս ճակատին վրայ: Մասնաւորաբար գաւառի հեռաւոր անկիւններուն: Անչուշտ Փարիզը աւելի բախտաւոր է իր դրօց – բրոցներով ..:

Կիրակի Պուտոյի թէ Սընոնի ծնողքներն ու բարեկամները հաւաքուած են Սընոնի ընկերվարականներու սրահը, լսելու համար իրենց զաւակներուն երգերն ի Մեսրոպեան բարբառը:

Ժամը 4ին Տիկին Ե. Կարապետեան բացումը կը կատարէ քանի մը խօսքով: Ահա դպրոցին աշակերտները, 25 հոգի բեմի վրայ: Կ'երգեն: Ցուզումով կը հետեւինք իրենց ճիգերուն, դաշնակով կ'ընկերանայ իրենց ուսուցչուհին Օր. Շաքէ Քէնտէրեան: Տիկին Ս. Հալաճեան Կ. Պոլսէ կողմէ կուտայ լայն զեկուցումը: Ապա եղեք ժամ առընդհատ իրարու կը յաջորդեն երգեր, արտասանութիւններ, մենախօսութիւններ, տրամախօսութիւններ եւայլն: Սրահը կը թնդայ ծափերով: Անո՞ւն կ'ուզէք, բոլորն ալ հայկականէր, հայկուհիներ:

Մի քնարարին աճուրդ մը: Շուտով կը դոյանայ, տասը հազար եօթը հարիւր ֆրանք: Գոհ են բոլորն ալ, թէ ծնողքները, եւ թէ կազմակերպող Պաչուհիները: Նոյն միջոցին աշակերտները իրենց ուսուցչուհիին կը յանձնեն փոքրիկ նուէր մը ի վարձ իր կատարած աշխատանքին: Կուգայ Կաղանդ – պապան իր աւանդական նուէրներով, կը բաժնուին նուէրները անխտիր բոլոր պզտիկներուն, դպրցական թէ ոչ: Իրիկուան ժամը 7ին կը բաժնուինք այս զեղեցիկ մթնոլորտին տանելով լաւագոյն յիշատակներ:

★ Ընդ առաջ երթալով «Ցառաջ»ի կոչին, ահաւասիկ քանի մը թիւեր մեր գաղութէն.—

Պուտոն մէկուսացած շրջան է: Մեր հայրենակիցներուն ընդհանուր թիւնէ 325, մեծ թէ փոքր: Կան ութսուն ամուսնացածներ: Տասնեակ մըն ալ ամուրիներ միջին սերունդէն: Ունինք բանական թիւով երիտասարդ – երիտասարդուհիներ:

Ընդհանուր զբաղումն է մանր առուտուրը: Քանի մը կօշկակարներ, փայլուն դիրքերու հասած, —ոմանք հայութենէ գրեթէ հեռացած— դերձակներ: Հիւանդանոցներու մէջ կան քանի մը Հայեր, որոնց միշտ օժանդակութիւն կ'ըլլան դաղութի կողմէ: Այդ հիւանդներու մէջ է նաեւ Շահան Շահնուրը:

Պուտոն նաւահանգիստ ըլլալով, վերջերս ականատես եղանք դէպի հարաւային Ամերիկա ուղեւորող մի քանի հարիւրաւոր Ամերիկա ազգի զինուորներու, որոնք մեծ ուրախութեամբ կը մեկնէին տուն, իրենց ընտանիքներուն մօտ, ուր ամէն ինչ պատրաստ էր զիրենք ընդունելու համար:

Ամերիկա ազգը, որ ամենէն հարուստ ազգն է աշխարհի վրայ, ամէն ինչ ըրաւ որ իր զինուորները ամենէն լաւ պայմաններու տակ ճամբորդեն: Ամէն մէկ զինուոր ստացաւ 300 ֆրանք, ամէն մէկ զինուոր ունեցաւ իր առանձին խցիկը, ամէն մէկ զինուոր ունեցաւ իր ուզած կերակուրը, ամէն մէկ զինուոր ունեցաւ իր ուզած ըմպելիքը, ամէն մէկ զինուոր ունեցաւ իր ուզած ժամանակը ճաշելու, ընթրելու, նախկինա, օգտուելով մեր պաշտպանողականին սրխալէն: Մեր մարզիկները առանց յուսահատելու անընդհատ կը հարուածէին հակառակորդին բերդը եւ այսպէս Ելգիմանեան չահեցաւ երկրորդ եւ Գեզեւեան երրորդ նշանակէտները: Բայց խաղը վերջացաւ 4ի դէմ 3, St. André'ի յաղթութեամբ: Մեր տղաքը իրենց կարելին ի գործ դրին, բայց կեդրոնի յառաջապահի մը պակասը միշտ զգալի է: Կը յուսանք թէ այդ պակասն ալ կը լրացուի նոր ուժերով:— Զ.

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՆ ԵՐԹԱԼ ...

Ինչպէս գրած էինք, գաղթականութեան Մի – ազգային Կազմակերպութեան միջոցաւ արտասահմանի մէջ պիտի տեղաւորուին այն հայ բժիշկները որոնք իրաւունք չունին գործելու Ֆրանսայի մէջ: Իրանեան կառավարութիւնը հետեւեալ պայմանները դրած է.—

1.— Թեկնածուները պէտք է բժշկութիւն ըրած ըլլան առնուազն հինգ տարի եւրոպական եկրի մը մէջ: Պայմանագիր պիտի կնքուի երկու երեք տարուան համար:

2.— Մասնագէտներ չեն ուզեր, այլ ընդհանուր բժշկութիւն գործադրողներ (անոնք միակ բժիշկները պիտի ըլլան շրջանին մէջ):

3.— Վարձատրութիւնը ֆրանսական դրամի արժէքով ամիսը 80 հազար է առաջին տարին, 85 հազար ֆրանք երկրորդ տարին, իսկ 90 հազար ֆրանք երրորդ տարին:

4.— Եւրոպական ձեւով բնակարան պիտի ունենան բժիշկները, տաքութիւնը եւ լուսաւորութիւնը ձրի:

5.— Դարմանատան մէջ, վեց ժամուան աշխատանքէ վերջ, ազատ են եւ կրնան բժշկութիւն ընել մասնաւոր յաճախորդներու:

6.— Երկու տարի վերջ, Իրանեան հպատակութիւն պիտի տրուի, ով որ խնդրագիր ներկայացուցած է:

7.— Նախընտրելի է որ ամուսնացած ըլլան բժիշկները, սակայն չունենան ընտանեկան ծանր բեռ, բնակարանային պայմաններուն համար:

8.— Նախապատուութիւն պիտի տրուի Ֆրանսախօս բժիշկներու:

9.— Թեկնածուները 50 տարեկանը անցած պէտք չէ ըլլան:

Դիմել.— Office Central des Réfugiés Arméniens, 6, Cité Martignac, Paris (7):

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը անդամ մը եւս կոտրեց 1948—1949 տարեշրջանի բոլոր Promotion d'Honneur եւ Division d'Honnueրի հաստոյիներու մրցանիչը: Երբ մեր մարզիկները իրենց մուտքը դրծեցին St. André'ի մարզադաշտին վրայ, մօտաւորապէս 2000 հանդիսականներու ծափերուն մէջ, 75.000 ֆրանքի հաստոյ մը դոյացած էր մուտքէն: Շնորհակալութիւն Հ Մ. Ը. Մ.ի բոլոր բարեկամներուն, որոնք բազմութեամբ եկած էին Մարսէյլի արուարձաններէն հանրակառքերով, սեփական ինքնաշարժներով եւ նոյնիսկ բեռնակառքերով: Տեղացիները ապշած կը դիտէին:

Առաջին կիսախաղին դնդակը մէկ սահմանէն միւսը կ'երթեւեկէր: Մեր մարզիկները քնաւ պէտք չունէին դնդակը օդէն խաղալու եւ եթէ փոքրիկ փոխանցումներով կատարէին իրենց խաղարկութիւը, կրնային առաջին կիսախաղին իսկ չահիլ յաղթութիւնը: Բայց հակառակը պատահեցաւ, St. André'ն է որ չահեցաւ նչանակէտ մը:

Երկրորդ կիսախաղին Ֆրանսացիք քիչ մը յոդնած կ'երեւէին: Մերոնք հաւասարեցան Գալստեանի գօրաւոր մէկ հարուածով: Հակառակորդը տասը վայրկեանի մէջ չահեցաւ երկու նչանակէտ, օգտուելով մեր պաշտպանողականին սրխալէն: Մեր մարզիկները առանց յուսահատելու անընդհատ կը հարուածէին հակառակորդին բերդը եւ այսպէս Ելգիմանեան չահեցաւ երկրորդ եւ Գեզեւեան երրորդ նչանակէտները: Բայց խաղը վերջացաւ 4ի դէմ 3, St. André'ի յաղթութեամբ: Մեր տղաքը իրենց կարելին ի գործ դրին, բայց կեդրոնի յառաջապահի մը պակասը միշտ զգալի է: Կը յուսանք թէ այդ պակասն ալ կը լրացուի նոր ուժերով:— Զ.

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՆ ԵՐԹԱԼ ...

Ինչպէս գրած էինք, գաղթականութեան Մի – ազգային Կազմակերպութեան միջոցաւ արտասահմանի մէջ պիտի տեղաւորուին այն հայ բժիշկները որոնք իրաւունք չունին գործելու Ֆրանսայի մէջ: Իրանեան կառավարութիւնը հետեւեալ պայմանները դրած է.—

1.— Թեկնածուները պէտք է բժշկութիւն ըրած ըլլան առնուազն հինգ տարի եւրոպական եկրի մը մէջ: Պայմանագիր պիտի կնքուի երկու երեք տարուան համար:

2.— Մասնագէտներ չեն ուզեր, այլ ընդհանուր բժշկութիւն գործադրողներ (անոնք միակ բժիշկները պիտի ըլլան շրջանին մէջ):

3.— Վարձատրութիւնը ֆրանսական դրամի արժէքով ամիսը 80 հազար է առաջին տարին, 85 հազար ֆրանք երկրորդ տարին, իսկ 90 հազար ֆրանք երրորդ տարին:

4.— Եւրոպական ձեւով բնակարան պիտի ունենան բժիշկները, տաքութիւնը եւ լուսաւորութիւնը ձրի:

5.— Դարմանատան մէջ, վեց ժամուան աշխատանքէ վերջ, ազատ են եւ կրնան բժշկութիւն ընել մասնաւոր յաճախորդներու:

6.— Երկու տարի վերջ, Իրանեան հպատակութիւն պիտի տրուի, ով որ խնդրագիր ներկայացուցած է:

7.— Նախընտրելի է որ ամուսնացած ըլլան բժիշկները, սակայն չունենան ընտանեկան ծանր բեռ, բնակարանային պայմաններուն համար:

8.— Նախապատուութիւն պիտի տրուի Ֆրանսախօս բժիշկներու:

9.— Թեկնածուները 50 տարեկանը անցած պէտք չէ ըլլան:

Դիմել.— Office Central des Réfugiés Arméniens, 6, Cité Martignac, Paris (7):

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ «Սուվետսկի, Պիսատել» հրատարակչականը լոյս ընծայեց, Ցակոբ Պաչատուրեանի թարգմանութեամբ, հայկական պատմուածքներու երկու հատոր: Այժմ կը պատրաստէ երիտասարդ հեղինակներու ժամանակակից պատմուածքներու դիրք մը:

ԵՐԵՒԱՆի թեատերը կը դրէն թէ ապճանա – դործ Ս. Ստեփա նեամն կ'աշխատի Պաչատուր Աբովեանի նոր յուշարձանի նախագծի վրայ: Ցուշարձանի տարբերակներէն մէկը կը պատկերացնէ թիկնոցով Աբովեանը՝ Զանգու գետին ափին վրայ կանգնած:

Աբովեանի երեք մեթր բարձրութիւն ունեցող արձանը պիտի կանգնի կրանիթէ պատուանդանի վրայ՝ զարդարուած սիւներով եւ անոր « Վէրք Հայաստանի» վէպէն զանազան դրուագներ պատկերացնող պղնձեայ խորաքանդակներով:

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Ես եկայ, քանի օր է անէն դուրս չեմ ելած որ յանկարծ համբաւ չտարածուի եւ Հոռոմները չարթնանան քու գալուդ համար:

Գրիգոր միայն առաջին անգամ քեզի տուեր է իմ անունս: Տիկին ու Դիմնիս դիչերները միայն դուրս կ'ելլենն օդ չնչելու համար: Եկ Իշխանիկս, ուրախացուր Բարկէնի տնակը:

— Լաւ, Բարկէն, քու կամքդ Թող կատարուի:

Եւ դնդէն ներս մտաւ. Բարկէնի ցուցուց ձեռքով իր հինգ վեց այծերը որ կ'արածէին. եւ ան կանչեց Գրիգորը՝ որ քշեց բերաւ այծերը՝ դոմը փակեց:

Բարկէնի տունը թէեւ պալատ մը չէր, բայց բնական դիրքովն ու՝ օդով ախորժելի բնակարան մըն էր բլրակի մը սոորոտը չինուած, մէկ կողմը ահագին խորաձորի մը վրայ կը նայէր՝ ուր կեն – դանի ջուր մը ժայռերու վրայէն չառաչմամբ կ'իջնէր, բլրակը եւ տնակը ծածկուած էին զանազան պտղատու ծառերու ճիւղերուն եւ տերեւներ – րուն մէջ, եւ որոնց չուքին տակ դեռնէն ուխտ տասը կանդուն բարձրութեամբ տախտակամած մը կար ընդարձակ, պարզ փայտէ նստարաններէ շրջապատուած եւ վանդակապատ, որ ամառ դիչեր – նեը նէրջարանի համար նաեւ կը ծառայէր այդ տաք երկիրներու մէջ:

Ձիշդ նոյն ժամուն ալ Շուշիկ իր երկու աղ – ջկանց եւ Եւփիմէի հետ սահարին վրայ ելած ներս – տած էին: Եւփիմէ իր առնացի զգեստները թողած իր սեռինները հագած իրօք թագուհի մը կ'երեւ – ւէր, եւ թագուհիի մը պատիւ կ'ընդունէր այդ լեռան քնակիչներէն, որոնց սիրտը իրենց հօրը անկարծելի դարձին համար անպատմելի ուրախութեամբ եւ չնորհակալութեամբ զեղուն էր, եւ այդ տիկնոջ համար Թորոսի եւ իրենց հօրը ազատարարը ըլլալը դիտնալով՝ երախտադէտ ակնածութեամբ եւ յարդանքով կը մօտենային իրեն իրեւ դերադոյն էակի մը:

Իսկ Եւփիմէ անոնց զեղեցիկ պարզութեան վրայ կը զարմանար, այդ սեւ՝ լայն՝ նշաձեւ աչքերուն կրակը կը դիտէր, որոնց մէջ թէպէտ լեռնային ազատութեան հոգին կը փայլէր, բայց աքանչելի հլութիւն մը ունէին ծնողական հրամաններուն՝ սեւ ոպնիազէ մազերնուն բարակ եւ խիտ հիւսքերը ուսերին բոլոր կը պատէր, եւ պարզ դունաւոր կտաւէ հագուստ մը անոնց երկայն եւ ճոխ հասակին միակ զարդարանքն էր:

Երբ Բարկէն իր հովիւ ընկերը առած տախտին մօտեցաւ, արդէն արեւը քաչուած եւ մութը սկսած ըլլալով հազիւ թէ կերպարանքները կ'ոտչուէին. ուստի աղջիկները իրենց հայրը տեսնելով ոտք ելան. Եւփիմէ տեսնելով Բարկէնը որ անծանօթի մը հետ վեր կ'ելլէր անտարբեր նայուածք մը ձգեց եւ զարձեալ աչքերը ջուրին սահանքին վրայ դարձուց երբ միտքը իր Թորոսին վրայ կը պտըտէր:

Իսկ երբ անծանօթը ձեռքը իր լայն կուրծքին վրայ դնելով ամաչկոտ ողջունեց եւ եկաւ Եւփիմէի մօտ նստաւ, ան առեն Եւփիմէ զայրագին եւ դիտող աչքեր զարձնելով այս համարձակութեան վրայ անոր երեսը նայեցաւ եւ Թորոսը ճանչցաւ. փոխուեցաւ բոլորովին եւ ուրախութեամբ ցատկեց ու վիզը փաթթուելով:

— Այս ի՞նչ կերպարանք է. կ'ըսէր, այս ինչ փոփոխութիւն:

Իսկ Թորոս կատակելով իրեն կ'ըսէր.

— Պէտք էր մոռնալ աղնուապետական զգաստարները որ Տորոսի ոսկեկան եւ ազատ լեռնականութեան վրայ ազդեցութիւն չունէին եւ թէ երբ Եւփիմէ անդոյ նստած էր ինք Թորոս այծ արածելով զիչերները բացօդեայ կ'անցնէր:

— կատակը մէկդի, ինչպէս ժամանակ դեռ աս կեանքը պիտի տեւէ:

— Դեռ մինչեւ վաղն իրիկուն:

— Անկից վերջը:

— Անկից վերջն զքեղ այս վայրենի լեռնականուհի Իշխանուհի պիտի հրատարակեմ:

— Իսկ հիմա

— կերակուրը պիտի ուտեմ քեզի հետ եւ պիտի երթամ:

— Գիչերո՞վ:

Հունգարիոյ հայրապետը ձերբակալուեցաւ իբրեւ լրտես

Կարտինալ Եոզէֆ Մինձենթի, Հունգարիոյ վեց միլիոն կաթոլիկներուն հովուապետը, որ հակողութե՛ տակ էր երկար տարիներ ի վեր, ձերբակալուեցաւ երկուշաբթի օր:

Ներքին նախարարը այս ձերբակալութիւնը հաղորդեց 16 բառերէ բաղկացած զեկոյցով մը, որ կ'ըսէ թէ կարտինալը ամբաստանուած է լրտեսութեամբ, հանրապետութեան ապահովութեան դէմ կատարուած ոճիրներով եւ դրամի մաքսանենգութեամբ (սեւ չուկայ):

Կարտինալը, որ 56 տարեկան է եւ Հունգարիոյ բոլշեւիկեան հանրապետութեան թիւ 1 թշնամին կը համարուի, ձերբակալուեցաւ Էսթերգոմի արքեպիսկոպոսարանին մէջ, Փշրթայէն 50 քիլոմեթր հեռու: Մեծ համբաւ չվայած էր զերմանական դրաման առնելու, իբրեւ ընդդիմադիր: Իր ամիսէ ի վեր պայքար կը մղէր կառավարութեան դէմ, որ կը պահանջէր ճանչնալ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը, դադրեցնել իր յարձակումները քարոզներով եւ հովուական թուղթերով, ընդունիլ պետութեան հսկողութիւնը ազատ (կաթոլիկ) դպրոցներուն վրայ եւն.:

Հունգարիոյ ժողովուրդին 70 %ը կաթոլիկ է, այնպէս որ ծանր հետեւանքներ կը սպասուին այս ձերբակալութենէն: Լուրը մեծ զայրոյթ պատճառեց Վատիկանի մէջ: Կարծողներ կան թէ պիտի բանադրուին բոլոր անոնք որ ուղղակի կամ անուղղակի մասնակցած են այս ձերբակալութեան: Այդպէս եղաւ Եուկոսլաւիոյ մէջ ալ, երբ Զաղրէպի Ստեփինակ ապքեպիսկոպոսը դատապարտուեցաւ իբրեւ պատերազմի ոճրագործ, երկու տարի առաջ:

Հունգարիոյ ժողովուրդին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը խորապէս կը յարգէ կաթոլիկ կարգինալ իբրեւ մեծ եւ սրբազան դէմք մը որ կը մարմնացնէր իրենց կրաւորական դիմադրութիւնը ընդդէմ բոլշեւիկեան լուծին:

13.000.000 ԱՒՏՈՐԱԿԱՆՆԵՐ Ե. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մ. Նահանգներու պատերազմական նախարարը, որ այս միջոցին Պերլին կը գտնուի, Բշ օր յայտարարեց թէ աւելի քան 13 միլիոն կալանաւորներ կը գտնուին Ե. Միութեան արգելարանները ուն մէջ, նոյնիսկ կիներ եւ մաս մը մանուկներ: Այս թիւէն դուրս կը մնան երկու միլիոն զերման գերիներ եւ քաղաքացիներ: Նախարարը չեշտեց.

— « Այս թուանշանները հիմնուած են խիստ վստահելի տեղեկութիւններու վրայ որ կատարեցայ իմ առաջարկով, քանի մը ամսուան ընթացքին: Ձորագականներուն ինը միլիոնը Ռուսեր են, երկու միլիոնը Գերմաններ, մնացեալները Լեհեր, Չեխեր եւ ուրիշ տասնեակ ազգերու զաւակներ: Նախարարը, որ Փարիզ, Հռոմ, Պոլիս եւ ուրիշ մայրաքաղաքներ ալ այցելած էր, խորապէս ազդուած է, տեսնելով այդ ազգերու «յարձակումն քաղաքականութիւնը ընդդէմ համաեւրական (բոլշեւիկեան) նախայարձակման»: Այս առթիւ աւելցուց թէ առ այժմ անհրաժեշտ չի դտներ աւելցնել Գերմանիոյ ամերիկեան զօրքը:

★ Նախագահ Թրումըն ճառ մը խօսելով երկուշաբթի օր, մեղադրեց Ե. Միութիւնը թէ «կը խափանէ միջազգային խնդիրներու խաղաղ լուծումը, չյարգելով իր յանձնառութիւնները»: Եւ աւելցուց.— «կը ցաւիմ որովհետեւ Ռուսիա, մեր մեծդաշնակիցը, բարոյական դրութիւն մը ընտիր բարոյական չէ: Ես կարդ մը համաձայնութիւններ կնքեցի Փոցտամի մէջ, ուրիշ համաձայնութիւններ կնքեցի Եալթայի մէջ: Ոչ մէկը յար գուեցաւ Ե. Միութեան կողմէ: Շատ կը ցաւիմ, որովհետեւ ռուս ժողովուրդը մեծ ժողովուրդ է: Եւ վստահ եմ որ եթէ ռուս ժողովուրդը ձայն ունենար կառավարութեան մէջ, այդ համաձայնութիւնները չպրգուած պիտի ըլլային»:

Նախագահը չկրցաւ դիտել տալ թէ «այդ մեծ երկրին մէջ կարգ մը պետական վարիչներ շատ կը փափաքին հասկացողութեան մը գալ մեղի հետ»:

★ Զօր. Քլէյ, Գերմանիոյ ամերիկեան հրամանատարը, յայտարարեց թէ երկարատեւ խաղաղութիւն մը պիտի տիրէ, չնորհիւ արեւմտեան Եւրոպայի տնտեսական եւ քաղաքական կացութեան բարւոքման:

ՄԱՌԼԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, ազդարարեց թէ Եուկոսլաւիա պիտի հարկադրուի արեւմտեան երկիրներուն ծախել իր հում նիւթերը, «եթէ կոմինֆորմի անդամակից պետութիւնները չարունակեն դրժել իրենց առեւտրական համաձայնութիւնները»:— Ձերբակալուեցաւ եմտական փոխ – նախարարը, Պլակոյե – վիչ, երբ կը փորձէր փախչիլ, մեծ գումար պետական դրամ իւրացնելով, ինչպէս կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը:

ՄԵԾ ՀԱՍԵՐԳ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱՍԻՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգչախումբին:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ. ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի 2 Յունուար, ժամը 2.30ին, Սալ Միւթիւալիթէի մէջ, հովանաւորութեամբ « Խաժակ » խումբի եւ Նոր Սերունդի եւ Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան:

Բոլոր ներկայ պզտիկները պիտի ստանան տոպրակ մը անուշեղէն Կաղանդ Պապային ձեռքէն: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի անդամները կը ներկայացնեն «Կեցցէ Հայլեզուն»:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻ ՄԷՋ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ

Արտասանութիւն, մանկական ներկայացում – ներ, պար եւ երգ: ՏՕՆԱԾԱՌ: Կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ: Այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Cercle Catholiqueի սրահին մէջ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

1949ի «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Շաբաթական պլոք, 22 նոր նկարներով զարդարուած: Գինն 130 ֆրանք:
Կրնանք թղթատարով ուղարկել: Franco 150 ֆր., Դիմել M. Keusseyanի 11 Place d'Aix, Marseille:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԵՒ ԹԼՑԱՄԵՂԱՆ

Ցունուար 9ին, Իսիի Մրիմեան Ակումբին մէջ:
Իսիի դպրոցին հոգաբարձութիւնը կաղանդի առթիւ տօնածառ մը սարքած է դպրոցի մանուկներու համար: Նոյն օրը ծնողքներուն ալ պիտի հիւրասիրուին ԹԼՑԱՄԵՂԱՆՈՎ մը: Տղոց պիտի բաժնուի ՊՏՈՒՂ եւ ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ: Մուտքը ազատ է:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ !

Ցառաջիկայ փետր.ի 11ին Théâtre de l'Ambigueի մէջ մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացուի Լ. ՇԱՆԹԻ » ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ »:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հողը

Հայրատ. Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան: Սքանչելի արձակ մը (պատմուածքներ Մուսա Լեռնէն), երիտասարդ գրող ԵԴ. ՊՕՑԱՔԵԱՆԷ, ընտիր տպագրութեամբ: Լաւագոյն կուզանդէյքը երիտասարդներու համար:
Դիմել ՑԱՌԱՋԻ: Գին 400 ֆրանք:

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՄԱՐԵԱՆ
Արեւելեան եւ Ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:
Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22
Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՓՈՐԹ Տ'ՕՐԼԷԱՆԻ մեթրոյի կայարանը այսուհետեւ պիտի կոչուի «Զօր. Լըքլէրց», ի պատիւ այնհերոսին որ կռուեցաւ Փարիզի ազատագրման համար:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հայ Կաթոյիկ Միաբանական Մարսէյլի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ 1949 Յունուար 13ին ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ.ի նոր սրահին մէջ, rue Convalescents: Ծնողները կրնան իրենց երեխաները ընկերանալ:

Նոյն մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Հ. Աւագեանէ հազար ֆրանք, Պ. Խորէն Հալաճեանի դառնադէտ մահուան առթիւ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կաթոյիկ Միաբանական Լիոնի մասնաճիւղը կազմակերպած է «Մանուկներու Օրը», 9 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle Ste. Cécileի մէջ (257bis rue Boileau) Lyon:

Փոքրիկներու կողմէ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, պարեւայլն: «Կաղանդ Պապան» բոլոր փոքրիկներուն նուէրներ պիտի բաժնէ անխտիր: Կը հրաւիրուին ծնողները եւ Լիոնի հայ հասարակութիւնը:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կաթոյիկ Միաբանական Պոմոնի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, 9 Յունուար 1949, կիրակի Պոմոնի դպրոցի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽՍԱՔԻ Պոմոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.
— 500 ֆրանք Տէր եւ Տիկին Ց. Պանտիկեանէ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին ԶՊՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ: 500 ֆրանք Պ. Մանուկ Մարկոսեանէ իր ծնողած հոգեհանգիստին առթիւ: Ընկ. Վ. Ելդովանեանէ 60 հատ դաւաթ իր զաւկին Գրիգորին ամուսնութեան առթիւ:

★ Ընկերը Վ. Ելդովանեանի զաւկին՝ Գրիգորի ընդ Օր. Մարի Պօյաճեանի ամուսնութեան առթիւ, կնքահայրը ընկերը Գրիգոր Փիլիկեան 2000 ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին, 1000 ֆրանք ալ Պոմոնի Նոր Սերունդին:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի 6 Մարտ, կէսօրէ վերջ, Salle de la Chimie: Կը խնդրուի նկատի առնել:

ՁԵԶԻ ՀԱՄԱՐ Ա.Լ ՀԱՃԵԼԻ ՉԷ

Պարտք վճարել թերթին առաքումը դադրիլէ վերջ: Կը խնդրուի առկախ հաշիւները փակել մինչեւ Դեկտեմբեր 31:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Տիկին Սրբուհի Պօյաճեան կը փնտռէ Պ. Միքայէլ Քիւրկմիտճեան (Սէօլէօզգի, Պրուսա), Պ. Մելքոն Քիւրկմիտճեան, Զաւիկ Քիւրկմիտճեան, Անդիկ Քիւրկմիտճեան: Տեղեկացնել Տիկին Սրբուհի Քիւրկմիտճեանի, 51 rue de la Défense: Issy les Moulineaux (Seine):

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54
Ձոխ մթերք դուլպայի «Ճօսէֆ»ի, ներքին ձերմակեղէններու, մանաւորապէս չրջուն վճռորդներու համար:

ԳԻՏԷՔ ԹԷ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՍԱՍՈՒՆԻԻ
Նոր, արդիական, դեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը: Եթէ կ'ուզէք հաճելի, ընտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ ԿԱՂԱՆԴԻ չէվէյոնի դիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝
ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յանձնում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ալեւեան
ՍՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿՑԱՑԱՐ
107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord
Հեռաձայն TRU. 02–20

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 30 Décembre 1948 Հինգշաբթի 30 ԴԵԿՏԵՄԲ.

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5732–Նոր շրջան թիւ 1143

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

2.— ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱ

Ներկայիս արեւմտեան Գերմանիան սահմա – նագիծը կը համարուի այն եւրոպային որ կը կոչ – ուի ժողովրդապետական :

Քանի մը խօսք ալ այդ մասին :

1945էն ի վեր, 2 — 3000 հոգինոց դաղութ մը կազմուած է Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանին մէջ (Շթութկարտ եւ Միւնխէն) : Միշտ մտահոգ՝ վազուան համար : Բազմութիւն մը որ ուշ – կա – նուխ պիտի տեղափոխուի, քաղաքական եւ տըն – տեսական պատճառներով :

Դժբախտաբար ոչ մէկ հեռանկար, բոլորը միեւնոյն երկրին մէջ համախմբելու : Արդէն իսկ չորս հովերուն յանձնուած, Քանատայէն մինչեւ Զիլի եւ Վենեցուէլա : Տասը – քսան անհատներէ կամ ընտանիքներէ բաղկացած կարաւաններով…

Եւ դեռ ցիրուցան համրանքներ՝ զանազան քաղաքներու մէջ,— Հայոէլզէրկ , Ֆրանքֆորթ, Համպուրկ, Պերլին :

Տարագիրներու բաւական կարեւոր թիւ մըն ալ նոյն անորոշութեան մէջ կը տառապի Սւեսերիյ եւ Իտալիոյ մէջ, առանց հաշուելու Վիէննայի քանի մը հարիւրնոց հին դաղութը :

Ակէ անդին՝ կարմիր գիծն է, սկսելով Պեր – լինի եւ Վիէննայի արեւելեան թաղամասերէն :

Ոչ մէկ վաւերական տեղեկութիւն՝ Զեխոսլո – վաքիոյ, Հունգարիոյ եւ Լեհաստանի մէջ ծուա – րած ալ մը Հայերէն, որոնք նախապէս ալ զան – ցառելի քանակութիւն մը կը կազմէին :

Գիտենք, միայն, որ ամէնքն ալ վայելած են բոլշեւիկեան կարգուսարքին «բարիքները» :

Շատեր, եթէ ոչ բոլորը, կորսնցուցած են ի – րենց առեւտրական դիրքը, ապրանքները և ստաց – ուածքները, դառնալով հասարակ բանուոր : Ո՛վ որ կ՚ուզէ հեռանալ, ստիպուած է պետութեան ձը – գել ամէն բան : Օրէնքը բացառութիւն չի ճանչ – նար բնիկին կամ օտարին համար :

Այլեւս լ՚ինչ խօսիլ ազգային մշակոյթի կամ ուրիշ հոգերու մասին : Նոյն ժժգոյն պատկերը , ինչպէս նոր կարգուսարքին առաջ :

Եւ ահաւասիկ պալքանեան երկու հայաշատ դաղութները, — Ռումանիա եւ Պուլկարիա :

Երկուքն ալ երբորդ տարին է որ կը բոլորեն , բոլոր-ովին նոր, նախապէս քիչ մը տանելի, բայց այժմ բիրտ կարգուսարքի մը տակ : Թուրդ բոլ – շեւիկեան դիկտատուրա, ընդ հովանեաւ ամենա – կալ Մոսկուայի :

Այս երկու դաղութները — իւրաքանչիւրը 25— 30.000 հոգի — ստիպուած են ամէն կապ խզել անցեալին հետ, եւ դլուխ ծռել բազմազան այլան – դակութեանց առջեւ : Ընկերային, տնտեսական թէ կրթական :

Իրենց դպրոցները, դասագիրքերն անդամ են – թակայ են տգէտ եւ անոպայ տարբերու, ինքնա – կոչ «Հայաստանասէր»ներու կամ «հայրենասէր»ներու քմահաճոյքին :

Պուլկարիոյ մէջ աւելի քան երկու տարի է որ բռնի կը դործադրուի «նոր » ուղղադրութիւնը, դպրոցներու, թերթերու թէ պաշտօնական դրու – թեանց մէջ : Ո՛վ որ համարձակեցաւ դլուխ վեր – ցնել,անմիջապէս կ՚արձանագրուի սեւ ցանկին մէջ, իբրեւ յետադիմական կամ ֆաշական, եթէ ոչ դաւաճան : Այլեւս ոչ պաշտօն , ոչ ալ հանդիստ :

Ո՞վ համրեց այս ամբաստանութեամբ եւ ու – րիշ պատրուակներով բանտարկուած կամ աքսոր – ուած դժբախտներու թիւը, սկսելով 1944էն…

Ո՞վ կրցաւ պարզել Ֆիլիպէի Մխիթարեան վարժարանին փակման պատճառները : Եւ դեռ ու – րիշ քսաններէլի դաղտնիքներ :

Ռումանիոյ մէջ որոշ չափաւորութիւն կը նշ – մարուի : Այնուհանդերձ կը մնան դանազան մար – միններ, բայց բուն իշխանաւորը «Հայաստանեան ճակատ»ն է, նոյն չինծու կարգուսարքով : —

Ուղղադրութիւնը չէ փոխուած , բայց, ինչ – պէս կը հաւաստէր ճամբորդ մը, Ա. Մխիթեանէն դրկուած դասագիրքեր կը թարգմանուին, դործա – ծուելու համար բոլոր դպրոցներուն մէջ :

Վերջերս « Հայաստանեան ճակատ»ը խիստ հրահանգներ եւ կոչեր ուղղեց ,պատուիրելով փու – թացնել նոր կարգուսարքին տարածումը եւ զօ – րացումը :

Անհրաժեշտ չէ մարդարէ ըլլալ, դուշակելու համար այս « հարուածային » դործունէութեան հետեւանքները :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՆՉԵՒ Ե՞ՐԲ ԱՑՍ ԲԱՐՔԵՐԸ

Ամերիկահայ թերթերը կը չարունակեն ըմտա – նեկան այցելութեանց, խնջոյքներու, նչանառութ – նեաց, հարսնիքներու ինչպէս եւ սուգերու պատ – կերազարդ նկարագրութիւններ հրատարակել :

Առէք որեւէ թերթ եւ պիտի կարդաք այնպէս մանրամասնութիւններ որոնք մատ խածնել պի – տի տային Պոլսոյ «դաղէթաճի»ներուն :

Երկու տարի առաջ, սգաւոր տիկին մը մէկ սիւնակի մէջ ոգեկոչելով իր ամուսնին մահուան տարեդարձը, կը պատմէր թէ չնիկն անդամ ամէն իրիկուն փողոցին անկիւնը սպասելէ վերջ, տուն կը դառնայ յուսահատ, չդանելով իր տէրը :

Իսկ հարսնիքի նկարագրութիւնները ամէն օր կը նորոդուին, կը ճոխանան զարմանահրաշ գիւ – տեղով :

Լուսանկարներ, հարս – փեսին ձօնուած ոտա – նաւորներ, պերճախօս ճառեր : Այլեւ պատմու – թիւններ համադամներու, արդուզարդի, խմիչք – ներու, պարերու եւ խաղերու :

Նմոյշ մը, վերջին թղթաթերէն քաղուած .

— « Ընդարձակ սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր : Հիւրերը ճոխ սեղաններու շուրջ բոլորուած վայելեցին համադամ կերակուրներ եւ զուարճու – ցիչ ըմպելիներ : Հարսը եւ փեսան ներս մտած ա – տեն, ծնողքն ու ազդականները դիմացնին պարե – լով կ՚երթային » :

Դուք ալ չէ՞ք փորձուիր «թամզարա» մը պա – րել, ներկայ չեւելով այս նկարագրութեանէն ...

Կարդ մը թերթեր երբեմն «վճ.» մը կը սահե – ցնեն նկարագրութեան տակը, իբրեւ չքմեղանք :

Ըսել կ՚ուզեն թէ «վճարուած է», իբրեւ ծա – նուցում :

«Զքմեղանքը յանցանքէն աւելի ծանր», կ՚ըսէ հին արեւելեան առածը :

ՎԱՀԷ

ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կ՚իմանանք թէ Դեկտեմբեր 20ին առաջին Թաղ. Խորհուրդը կազ – մուած է Սամաթիոյ մէջ, ժողովրդային քուէար – կութեամբ, բաղկացեալ երեք անդամներէ : Նախ – կին Թաղ. Խորհուրդի առենապետը, Բժ. Գրիք – ճեան Անդարա երթալով, բացառուած է էվդաֆի կեդր. վարչութեան թէ միայն իրենց թաղը նուա – զադոյն հարիւր հազար ոսկի վնաս կրած է, իրեւ հետեւանք անհատ մատակարարի դրութեան (թէք միւթէվէլլի) : Այս առթիւ պաշտօնական եղած է անհատ մատակարարը, Տիկին Արուսեակ Թոխ – մանեան, իբրեւ դեղձարար :

ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐ (bail) չունեցող առեւտրա – կան վարձակալները, արհեստաւորները եւն. պի – տի կրնան իրենց տեղերուն մէջ մնալ մինչեւ 1950 Յունուար 1:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ (Ժնեւ – կոյտ) ելմտական յանձնաժողովը մերժեց Ազգ. ժողովին քուէարկած ելմտացոյցը: Վիճաբանու – թիւնը կը չարունակուի ընդհ. ժողովին մէջ:

ՀԱՐԿԱՑԻՆ ԲԱՐԵՓՈԽՄԱՆ օրէնքը պիտի դործադրուի յունուար 1էն սկսեալ, մասնաւոր հրամանագիրներով :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ եւ կազի բանուորները կը սպառնան դործադուլ յայտարարել: — Միւս կողմէ մասնագէտներ ծրագիր մը կ՚որոճան , նո – րէն կրճատելու համար ելեկտրական հոսանքը :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հայրապետին՝ կարտինալ Մին – ձենթիի ձերբակալման առթիւ, կառավարական շրջանակներէ կը հաղորդուի թէ ամբաստանեալը կ՚ուզէր վերահաստատել Հապսպուրկներու դահը, թէ արեւմտեան պետութեանց միջամտութիւնը խնդրած էր, թէ ամէն բան խոստովանած է եւն.: Ուրիշ, ձերբակալութիւններ ալ կատարուեցան :

ՍԻՆԹ էթիէնի համայնավար օրաթերթը , « Լը Փարիզիէն», դատապարտուեցաւ մէկ միլիոն Ֆրանք տուգանքի, տնօրէնն ալ վեց ամիս բան – տարկութեան, ամբաստանուած ըլլալով թէ սուտ լուրեր տպած է վերջին դործադուլին առթիւ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱՊԱՆԱՒՈՒԵՑԱՒ

ԱՀԱԲԵԿԻԶԸ ԱՆԴԱՄ ԻՐ «ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԵՂԲԱՑ – ՐՈՒԹԵԱՆ» ՈՐ ԼՈՒԾՈՒԵՑԱՒ ՎԵՐԱԲԵՐՍ

Մահմուտ Ֆահմի էլ Նոքրաշի փաշա, Եգիպ – տոսի վարչապետը, երեքշաբթի օր սպանուեցաւ Գահիրէի մէջ, ներքին գործերու պաշտօնատան մուտքին առջեւ, 21 տարեկան ուսանողի մը կողմէ որ ոտիկան ձեւանալով իրեն մօտեցած եւ վեց գնդակ արձակած էր իրարու ետեւէ :

Համաձայն ոստիկանական տեղեկագրին, ա – հաբեկիչը, Ապտէլ Ահմէտ Հասան, բժշկական ու – սանող է Ֆուատ համալսարանին մէջ եւ անդամ « Իսլամական եղբայրութեան» որ լուծուեցաւ Դեկտեմբեր 8ին, իբրեւ դաւադրական կազմակեր – պութիւն : Ականատեսներ կը պատմեն թէ ուսա – նողը բարեւեց վարչապետը եւ կռնակէն զարկաւ, երբ ան կը սպասէր վերելակը մտնելու համար : Հարցաքննութեան առեն Ահմէտ Հասան ըսաւ թէ ոստիկանական համազգեստը գնած էր հին հա – դուստներու վաճառատունէ մը :

Սպանութենէն անմիջապէս վերջը ոստիկա – նական զօրաւոր չղթայ մը կազմուեցաւ պաշտօ – նատան չուրջը եւ ներսը մնացողները վար դըր – ուեցան, հարցաքննուելու համար :

Կառավարութիւնը հետեւեալ պաշտօնական դեկոյցը հրատարակեց , այս սպանութեան առ – թիւ .—

« Նոքրաշի փաշա մեռաւ ճիշդ այն պահուն երբ երկիրը ամէն առնէ աւելի պէտք ունէր ի – րեն,— իր ամուր հայրենասիրութեան, բացա – ռիկ քաջութեան, լայն փորձառութեան, հաղուա – գիւտ հասկացողութեան եւ կատարեալ պարկեշ – տութեան : Ան ինկաւ իբրեւ զոհ մը երբ կ՚երթար իր պաշտօնական պարտականութիւնները կատա – րելու ի սպաս հայրենիքին եւ թագաւորին» :

★ Սպանեալ վարչապետը 60 տարեկան էր , եւ ապագային ամենաբարձր դիրքերու հասած չը – նորհիւ իր ուշիմութեան եւ աշխատանքին, ինչ – պէս կը դրեն եգիպտական թէ օտար թերթեր : Ասպարէզին սկսած էր իբրեւ ուսուցիչ դաւառական քաղաքի մը մէջ : Եգիպտոսը չատ աւելի մեծ վար – չապետներ ունեցած է եւ Նոքրաշի փաշա միշտ կ՚ըսէր,— « Ես դիտեմ իմ կարողութիւններուս սահմանը» : Բայց, բոլորն ալ կը չեչտեն թէ Նոք – րաշի փաշա բացառիկ էր իր ուղղամտութեամբ , անկեղծութեամբ եւ հաստատակամութեամբ : Մերժած էր չատ մը չահաբեր պաշտօններ , նուիր – ուելու համար երկրին բարօրութեան :

Իր ուսումը կատարելադործած էր անդլիա – կան համալսարանի մը մէջ : 1919ին էր որ, տա – կաւին ուսուցիչ, ամբողջութեամբ նետուեցաւ ե – դիպտոսի անկախութեան պայքարին մէջ : Ցաճախ բուռն վէճեր կ՚ունենար Անդլիոյ հետ, բայց եւ այնպէս անդլիասէր կը համարուէր :

★ Իսլամական եղբայրութիւնը, որուն կը պատկանի ահաբեկիչը, կը մեղադրէր Նոքրաշի փաշան թէ անհրաժեշտ ուժգնութեամբ չի պայ – քարիր սիոնականութեան դէմ, թէ անդլիական քաղաքականութեան կը հետեւի եւն.: Եղբայրու – թեան վարիչը, Շէյխ Հասան էլ Պանա, վերջերս խնդրած էր թագաւորէն կամ փոխել կառավարու – թեան քաղաքականութիւնը, եւ կամ ուրիշներու յանձնել իշխանութիւնը :

Այս կազմակերպութիւնը , որ թունդ ազ – դայնական է, աւելի քան 800.000 անդամներ ու – նի : Իր լուծման պատճառներէն մէկն ալ այն է որ իրեն կը վերագրուին չատ մը քաղաքական սպա – նութիւններ :

★ Ֆարուք թագաւորը, որ 28 տարեկան է, սպանութեան լուրը իմանալէ անմիջապէս վերջը օդանաւային սպարապետի համազգեստը հագնե – լով, Նոքրաշի փաշայի բնակարանը գնաց, իր ցաւակցութիւնը յայտնելու համար կնոջ եւ զա – ւակներուն: Ցետոյ խնդրեց արքունի դիւանապետ Ապտիւլ Հաթի փաշային նոր դահլիճ մը կազմել :

Նոր վարչապետը , 40 տարեկանը անց, կը սե – րի մեծահարուստ ընտանիքէ մը : 20 տարեկանին երբ իրաւագիտական ուսանող էր, մահուան դա – տապարտուեցաւ իբրեւ յեղափոխական, բայց պա – տիժը վերածուեցաւ ցկեանս բանտարկութեան : Ցետոյ ազատ արձակուեցաւ, 1924ին հռչակուած ընդհ. ներումով : Այնուհետեւ ասպարէզ նետուե – ցաւ իբրեւ իրաւագէտ եւ քանի մը անդամ երեսե – փոխան ընտրուեցաւ : Եղած է նաեւ եմտական եւ փոխան ընտրուեցաւ : 1937ին միացաւ առողջապահական նախարար : 1937ին միացաւ Ահմէտ Մահէր եւ Նոքրաշի փաշան միասին կազմեցին Սաատեան կուսակցութիւնը կը կազմէին :

★ Ականատեսներ կը պատմեն թէ ահաբեկիչը փորձեց անճնասան ըլլալ, բայց ժամանակ չու – նեցաւ :

Սաատական կուսակցութեան հիմնադիրն ալ , Ահմէտ Մահէր փաշա, նոյնպէս սպանուեցաւ 1945ին, խորհրդարանին մէջ, երբ Եգիպտոս պա – տերազմ կը յայտարարէր Առանցքին դէմ : Իրեն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՏԱԼԻՆԱԿԱՆ ՈՂԵՆ

Ծանր տարի եղավ մեզ համար

Ծանր տարի եղավ մեզ համար։ Ամեն տեղ ամեն ինչ թանկացավ։ Ամեն տեղ ամեն ինչ պակասեց։ Ամեն տեղ ամեն ինչ դժվարացավ։ Ամեն տեղ ամեն ինչ ավելի ծանր դարձավ։ Ամեն տեղ ամեն ինչ ավելի դժվար դարձավ։ Ամեն տեղ ամեն ինչ ավելի ծանր դարձավ։ Ամեն տեղ ամեն ինչ ավելի դժվար դարձավ։

փեւտը, այդ յուշագիրը տրուելէ առաջ անոր պատճէնը տեսած, նոյնիսկ, թերեւս, ինք պատրաստած է զայն: Բայց բարեբախտաբար մեր մէջ ոչ Մարկոս կայ եւ ոչ ալ Սուրիոյ Հալիտ Պէք – Թաշը :

Այն թափառաշրջիկները, որոնց հրամայուած է Թուրքիոյ դէմ յուշագիր տալ, նոյնիսկ եթէ ցեղով հայ եղած ըլլան, Թուրք հայրենակից չեն եւ Թուրքիա չեն բնակիր: Այդ հայրենազուրկները որոնց պըտուքիւնները երբեմն կը կարդանք եւ նոյնիսկ երբեմն անոնց անստորագիր նամակները կը ստանանք, կը նշանակէ որ հիմա գործը «արդուհալճի»ութեան վերածեր են իրենց ստացած «հրամ» գրամներուն իրաւունքը չհեղուլ համար :

Շուտը կը հալէ, կարաւանը կը քալէ: Սակայն միակ դէպքութիւնը այս քսութեան, որուն մէջ խառնուած է նաեւ Թուրքիոյ հայ հայրենակիցներու անունը, այն հաւանականութիւնն է որ այդ հայրենակիցները գոնէ մէկ երկու օր, իրենց հանդիստը եւ անդորրութիւնը պիտի կորսնցնեն: Ես ալ այս տողերը կը գրեմ արդէն ոչ թէ բարբանջանքի մը իբր պատասխան, այլ այդ հայրենակիցները խորհելով եւ խօսքը իրենց կը թողում »:

«ԵՂԲՕՐ ՊԷՍ ԿՆԱՊՐԻՆ»

Ազիոնի նախկին երեսփոխան Պերճ Թիւրքէր (Քէրէսթէճեան) հետեւեալ նամակը հրատարակած է « Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ, ուր այս առթիւ կ'ըսէ թէ «Թուրքիոյ Հայերուն ամէնէն իրաւասու բերնէն տրուած այս պատասխանին վրայ բառ մը իսկ աւելցնել աւելորդ կը նկատենք»:

— « Ցաւսմով եւ պժգանքով կարդացի 13 Դեկտեմբեր « Ճիւմհուրիյէթ» թերթին մէջ «Սովիէթները կը դրդռեն Հայերն ու Քիւրտերը» խորագրով դրութիւնը :

Ցաւ կը զգամ տեսնելով որ կը շարունակուի այն նեխած քաղաքականութիւնը որու ձեռնարկուած է ցարական շրջանին եւ իւրացուած Սովիէթներուն կողմէ :

Ի վաղուց Ռուսերուն քաղաքական նպատակն է Թուրք հանրային կարծիքը գրդռել հայ տարրին դէմ եւ իրրեւ թէ ձնծղտող տալ անհաճոյ դէպքերու: Այս տմարդի քաղաքականութիւնը կը հետամտի Հայ անունը կրող քանի մը թափառականներ ձեռք ձգել եւ այս գործիքներուն միջոցաւ միշտ քարոզութիւն ընել Թուրքիոյ դէմ :

Փարիզի մէջ « Հայ ժողովուրդը պաշտպանող » ընկերակցութիւն մը կայ եղեր :

Աղնուական եւ հերոս Թուրք ազգին կ'ուզեմ պարզել թէ այն Հայերը որոնք երբեմնիկ են Թուրքիոյ մէջ ապրելով, ոչ միայն չեն ճանչնար եւ չեն ընդունիր նման ընկերակցութիւն մը, այլ եւ յիշեալ արուեստական ընկերակցութիւնը բացարձակապէս իրաւասու չէ յանուն Թուրքիոյ Հայերուն խօսելու, յուշագիր պատրաստելու եւ հոս ու հոն ցրուելու քարոզութեան յուշագրեր որոնք կը կրեն խորհրդային քաղաքականութեան վախը:

Ամէն եղկիր ունի իր իւրայատուկ արտաքին քաղաքականութիւնը: Բայց Սովիէթներէն կը պահանջեմ հրաժարիլ տմարդի ձեռնարկներէն, որոնք վաղուց կը հետամտին իրենց ազգ. քաղաքակա – նութիւնը հետապնդելու համար, Հայ անունը կրող տարրերէն քանի մը հոգի քաղաքական նպատակներու գործիք դարձնել : Ալ կը բաւէ :

Ոչ աղնուական Թուրք ազգ, ընաւ մի կասկածիր Թուրքիոյ մէջ քեզի հետ եղբօր պէս ապրող Հայերուն հաւատարմութենէն, ականջ մի կախեր արտասահմանի սադայէլական որեւէ քարոզութիւններուն (զորս առյաւէտ կը պախարակեն Թուրք – Հայերը) եւ արտասահմանի թշնամիներուն դէմ միշտ պաշտպանէ հաւատարիմ հայ եղբայրդ որ դիրկդ ապաստանած է»:

«ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ ՄԷԿ ՀԱՋՈՑԸ »

« Սօն Փօսթա» Դեկտեմբեր 14ին վերոյիշեալ խորագրով քաղաքական քրոնիկին մէջ նախ կը յիշէ թէ Ռուսիա որ Հայերը անընդհատ դրգռած է Թուրքիոյ դէմ, նախ խեղդած է հայկական անկախութիւնը եւ հայ անունին տակ երեւանի մէջ իր հաստատած կարգ մը մանկլաւիկներուն միջոցաւ իրենց երկրին ի նպաստ չատ մը պահանջներ ներկայացուցած:

« Սօն Փօսթա» չարունակելով իր խորհրդածութիւնները, կ'ըսէ.— Ձկայ այսօր մէկը որ անպիտանայ թէ Երեւանէ եւ նման վայրերէ բարձրացած ձայնը, տիրոջը ձայնը կրկնող չան մը հաջողցնելու տարբեր բան չէ: Դարձեալ միակ Թուրք մը չկայ եւ չի կրնար դատուիլ չգնահատող, թէ ՄԱԿի անդամներուն յուշագիր բաշխելու դէպքին հետ Թուրքիոյ Հայերը հեռաւոր կամ մօտաւոր ոչ մէկ առնչութիւն ունին. որովհետեւ այս Հայերը համզուած են որ Թուրքիոյ մէջ իրենց զոհած բարօրութեան ուրիշ ոչ մէկ երկրի մէջ պիտի կրնան տիրանալ եւ այնքան աւելն որ յարդելն երկրին օրէնքները, ոչ ոք կը խորհի դպիլ իրենց :

ՁԱՑՆԵՐ ԴԱԻԱՌԷՆ

39.000 ՖՐԱՆՔ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՀԱՄԱՐ

ՌՕՄ.— Պաղեստինի մեր աղէտեալ եղբայրներուն օգնութեան համար Ռօմի գաղութը դրամ ձեռնարկեց, նախագահութեամբ Ա.րատաւզդ արք.ի: Կարճ խորհրդակցութենէ մը վերջ, կ'որոշուի, անմիջապէս տալ տուն, խնայութէ խնայութէ պատիլ, եւ նուէրները հաւաքել: Այս պարտականութիւնը յանձն առին Ցակոբ եւ Մեսրոպ: Նախ քաղաքիս խանութներէն այցելեցինք: Կաթող. պատուիրակը, հակառակ իր տկարութեան, երկու խօսքով կը բացատրէր նպատակը:

Այսպէս խանութներէն վերջ տուները հանդիսելով, երկու ժամուան մէջ քաղաքին չորս կատարեցինք ինքնաշարժով եւ 12 — 14 ընտանիքներ հաւաքեցինք 39 հազար ֆրանք :

Ուրեմն եթէ հայ ժողովուրդը ամէն առեն այսպէս իր պարտականութեան դիտակցութիւնը ունենայ, ինչ աղէտ ալ պատահի, կարելի է մեղմացնել եւ ամոքել :

Այս առթիւ կը փութամ Ռօմանի սիրելի հայրենակիցներուն յայտնել մեր եւ Երուսաղէմի հայրենակիցներուն, անկեղծ շնորհակալութիւնը :

Մեսրոպ Թորոսեան

Ց. Գ.— Ա.հաւասիկ նուիրատուներու ցանկը.
— Ա. Մինասեան 5000 ֆրանք, Փափազեան 2 հազար, Խ. Յովհաննէսեան 5 հազար, Ղ. Պահամեան 2 հազար, Ա. Չէշմէճեան 2 հազար, Ց. Ալան – ճեան 3 հազար, Ց. Զալըմեան հազար, Բ. Թորոսեան 500, Գ. Քէօչկէրեան հազար, Ս. Պապաճանեան 500, Ցակոբ Զալըմեան 5000, Չիլճեան 2 հազար, Մեսրոպ Թորոսեան 10.000 ֆրանք: Գումար 39 հազար ֆրանք :

« ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ Ը

« Դաշնակցութեան Օր»ը մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ բոլոր գաղութներուն մէջ, դէսպառը քաղաքներէն մինչեւ յետին գիւղերը :

Պոսթընի մէջ, երկու հազար հայրենակիցներ նեղկայ էին չքեղ սրահի մը մէջ: Ոչ միայն Պոսթընի եւ մօտակայ արուարձաններու հայութիւնը ժողոված էր, կը գրէ « Հայրենիք», այլեւ տասնեակներով ընկերներ եւ համակիրներ եկած էին Փորթլէնտէն, Փրովիտենսէն եւ ուրիշ վայրերէ : «Միշտ հաւատարիմ Դաշնակցութեան դաւանանքին, պիտի աշխատինք, պիտի կռուինք մինչեւ որ իրականանայ մեր երազը — Ազատ, Անկախ ու Միացեալ Հայաստան», ըսած է օրուան նախագահը, ընկեր Լեւոն Տաղլեան : Խօսած են նաեւ Տիկին Օ. Քրմոյեան Օգն. Խաչին կողմէ եւ ընկեր Ճիմի Թաշճեան Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան կողմէ: Ամէնէն վերջ խօսած է ընկեր Դրօ, Հաչ Աբարանի հերոսը եւ Հայաստանի գինուորական հրամանատարը, որ իշխանութիւնը բոլշեւիկներու յանձնեց 1920 Դեկտ. 2ին: «Ազիզ եղբայրներս, մեր ժողովուրդին լաւագոյն բանները խռովարար ու գիժ կը կոչեն, որովհետեւ մենք կռիւ կը մղենք բռնակալութիւններու դէմ, որովհետեւ մենք կ'ուզենք որ հայ ժողովուրդը ըլլայ ազատ, անկախ: Մենք սիրով կ'ընդունինք ըլլալ խռովարարներ եւ գիժեր, եւ կը շարունակենք այդ ճամբան ուր մեզ պիտի տանի դէպի ազատութիւն եւ անկախութիւն: Բոլոր յեղափոխութիւնները ծնունդ են բռնակալութեան: Դաշնակցութիւնն ալ ծնունդ առաւ Թրքական բարբարոսութիւններէն: Երբ ժամանդ կը սպառնայ մեր գոյութեան, մեր մշակոյթին, մեր եկեղեցիին, հայ ժողովուրդը չի վախնար բռնակալներու ոչ սուրէն, ոչ ալ զնդակէն»:

★ Նիւ Եորքի մէջ տօնակատարութեան առթիւ խօսած են ընկերներ Ռ. Դարբինեան եւ Ժիրայր Միսաքեան: Այս վերջինը անդրկերէն ալ խօսած է երիտ. Միութեան, ինչպէս եւ ձայնասփիւռ ճառ մը: Ընկեր Դրօ խօսած է նաեւ Նիւ Եորքի մէջ :

ԹԱՀԹԱՃԵԱՆ, որ մեռաւ Պոլսոյ մէջ, ոսկերչութիւնը դարձուցած էր արուեստ մը: 1919ին, երբ Հայաստանի հանրապետութեան յիշատակ մը դրկել պէտք եղաւ Պոլսէն, Պ. Թահթաճեան յանձնուեցաւ այդ աշխատութիւնը, որ նրբին արուեստով մը քանդակեց ոսկիով եւ ադամանդով : Իսկ 1923ին Մուսթաֆա Քէմալին նուիրուած ոսկի գրիչին գրուագումը դարձեալ իրեն յանձնուեցաւ :

զար, Խ. Յովհաննէսեան 5 հազար, Ղ. Պահամեան 2 հազար, Ա. Չէշմէճեան 2 հազար, Ց. Ալան – ճեան 3 հազար, Ց. Զալըմեան հազար, Բ. Թորոսեան 500, Գ. Քէօչկէրեան հազար, Ս. Պապաճանեան 500, Ցակոբ Զալըմեան 5000, Չիլճեան 2 հազար, Մեսրոպ Թորոսեան 10.000 ֆրանք: Գումար 39 հազար ֆրանք :

« ՑԱՒԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (59)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

Ս Ե Ւ Ե Ր

— Գործի մարդուն համար դիշեր եւ ցորեկ դանազանութիւն չունին: Բայց ո՞ւր է Դիոնիս :

— Հոն վարը՝ սա ժայռին վրայ նստած կը խորհրդածէ ջուրին սահանքը դիտելով: Հայրիկ, հայրիկ, եկուր :

Սեւ չուքը շարժեցաւ, ելաւ եւսկսաւ դէպ ի տախտը գալ, եւ տեսնելով Թորոսը իր ուրախութիւնը յայտնեց ու նստաւ:

Ընտանիքը մէկ կողմէն կ'ամբողջանայինք, մեծ տղաքն ալ եկան եւ յարգանօք ողջունեցին Թորոսը եւ իրենց ծնողքը:

Բարկէնի ուրախութիւնը մեծ էր. պատուական մարդը չէր կրնար նստիլ վասն զի իր Իշխանիկը իրեն հիւր էր, եւ որիրեն ծանր կը թուէր՝ կը տեսնէր թէ ամբողջ դիշեր մը նաեւ իր տունը պիտի չկենար, բայց տղայ տարիքէն սովրած էր իշխաններուն չընդդիմանալ ուստի ալ չի համարձակեցան բառ մը աւելցնել, իսկ Թորոս .

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ, այս տղաքը Սարդիսին տունը դիտե՞ն , կարելի է դինքը հոս բերել տալ հիմա :

— Հիմա, Իշխան, տղաք, մէկերնիդ չուտ մը դացէք ըսէք Սարգսին իմ կողմէս որ հոս գայ :

Տղան մէկը թռաւ, չուտ մը անհետացաւ , երբ աղջիկները տախտին մէջտեղի կախուած կանթեղը վառեցին եւ սեղանը կը պատրաստէին՝ կերակուրը չեկած Սարդիս եկաւ, եւ ամէնքը նստան կերակուրի :

Սեղանին վրայ Թորոսի անսովոր զուարթութիւնը ամէնուն սիրտը ուրախութեամբ լեցուց, եւ եւթիմէ քանի մը անգամ կրկնեց թէ անտարակոյս առանց պատճառի չէր իր փեսային այս զուարթութիւնը.

Երբ սեղանէն ելան՝ Բարկէն ամէնքը հեռացուց տախտէն Թորոսի ակնարկութեամբ, Եւթիմէ, Դիոնիս, Բարկէն եւ Սարդիս միայն մնացին. հոն Թորոս դարձեալ կրկնեց այն հարցումները :

— Ամուսայ բերդին տէրը ո՞վ է :

— Ձեիմն անունով յոյն իշխան մըն է, քեռայրը Մամեստիոյ յոյն իշխանին :

— Ինչա՞փ բերդապահ զինուոր ունի ներսը այդ իշխանը :

— Խան՝ քան եւ հինգ հոգի մը կ'ելլեն ընդամէնը, նոյն չափ մըն ալ ծառաներ կան. թէ որ պէտք ըլլայ կրնա՞ն դինուիլ, եւ բերդին անառիկ դռներու եւ պատերու ամրութեանը նայելով, բաւական՝ մանաւանդ թէ չատ ալ են :

— Լաւ, ըսաւ Թորոս, վաղը մեր հայու տղաքներէն պատրաստ դինուած քանի հոգի կրնա՞ն ժողվուիլ անձայն անչչուչ :

— Ես քանի հոգի կրնամ ժողվել :

— Բայց լա՞ւ, ընտրուած եւ կորովի՞ :

— Կոստանդինէն լուր ունի՞ք :

— Կոստանդին այս առաւօտ տղայ մը դրկեր էր ինծի, գու վրադ լուր կը հարցնէր, եւ ինծի կ'իմացնէր թէ յետունի չափ մարդիկներով պատրաստ էր երեւալու, երբ եւ որ ժամուն իրեն լուր դրկուէր, կարմիր վանքերուն աւերակները՝ որուն շրջակայքը կը գտնուէր :

— Վաղը ճիշդ կէս օրին դուն հոս գտնուէ գու քսան մարդիկներովդ, բայց ոչ ժամ մը առաջ ոչ ժամ մը ետքը, նոյնպէս Կոստանդինն ալ լուր դրկէ նոյն ճշդութեամբ Ամուտա բերդին մեծ դրանաղեւ ճիշդ կէսօրին գտնուիլ, բայց ճիշդ :

— Լաւ, ՝

— Քեզ տեսնեմ Սարդիս, պէտք է ճիշդ ըլլալ:

— Իմ ճշդութեանս վրայ մի կասկածիր, Իշխան, բայց ...

— Ի՞նչ,

— Այսինքն, եթէ համարձակութիւն տայիք, այն պիտի ըսէի թէ Ամուտա բերդը վերջի ձգելու բան մըն է:

— Դուն պիտի չերթաս Ամուտա բերդին վրայ, եւ Կոստանդինն յարձակում պիտի չընէ. այլ կէս օրին ճիշդ կէսօրին հեռուէն իր խումբով մեծ դրան առջեւ պիտի կանգնի :

Սարդիս այլեւս պատասխան չտուաւ, եւ Թորոս աւելցուց .

— Ուրեմն, քալդ իմ Սարդիս , դնա եւ պատրաստուէ :

Երբ Սարդիս գնաց, Բարկէնին դառնալով Թորոս ըսաւ.

ԹԲՐՆԱՑ

յաջորդեց Նոքթրաշի փաշա: Կարճ ատեն մը վար-չապետութիւնը վարեց Սրտքի փաշա, բայց 1946էն ի վեր կառավարութեան դլուխը կը դըտնուէր Նոքթրաշի փաշա :

Պայմանագիր Ռուրի մասին

ՖՐԱՆՍԱ ՈՐՈՇ ԴՈՀԱՑՈՒՄ ԿԸ ՍՏԱՆԱՑ

Վեց դաշնակից պետութիւնները Դեկտեմբեր 28ին մամուլին յանձնեցին զեկոյց մը, որ կը պարզէ իրենց համաձայնութիւնը՝ Ռուրի շրջանին ճարտարագործութեանց մասին: Այս առթիւ կը-քուած պայմանագիրը կրնայ լեցնել «Յառաջ»ի երկու էջերը: Ահատասիկ հիմնական մասերը. —

1.— Պիտի ստեղծուի միջազգային վերստու-դիչ իշխանութիւն մը, Ռուրի ճարտարագործու-թեանց վրայ: Այս կազմակերպութեան գլխաւոր պաշտօնըպիտի ըլլայ կատարելհանքածուխի ,քոքի եւ պողպատի բաշխումը Գերմանիոյ եւ միւս ե-կիրներուն միջեւ: Միւս պարտականութիւնները պիտի ըլլան ապդելել որեւէ առեւտրական խորու-թիւն եւ պաշտպանել օտար շահերը Ռուրի ճար-տարագործութեան մէջ :

2.— Պիտի ստեղծուի զինուորական ապահո-վութեան պաշտօնատուն մը, հսկելու համար Գեր-մանիոյ իրական զինաթափութեան վրայ, Ռուրի միջազգային իշխանութեան հետ: Ճարտարագործ-նական զինաթափութիւնը ապահովելու համար, պողպատի տարեկան արտադրութեան մակարդա-կը պիտի մնայ անփոփոխ, — 10-7 միլիոն թոն: 1946ին Պըռնդի կողմէ առաջարկուած միջոցները պիտի գործադրուին, ապահովելու համար ընդհ. զինաթափութիւնը :

3.— Ճարտարագործութեանց սեփականու-թեան խնդիրը կը մնայ առկախ :

4.— Գրաւման իշխանութիւնները Գերմանիան պիտի ներկայացնեն Միջազգային Վերստուգիչ Իշխանութեան մէջ, մինչեւ որ գերմանական կա-ռավարութիւն մը հաստատուի : Այն ատեն այդ կառավարութիւնը կրնայ ընդունիլ համաձայնու-թիւնը եւ ստանձնել անկէ բխած պարտաւորու-թիւնները, բայց քուէարկութեան իրաւունք պիտի չունենայ, ապահովութեան կամ թերացումներու հարցերուն մէջ :

Այս պայմանագրով, Ֆրանսա որոշ զոհացում կը ստանայ: Բայց դոհ չերեւար ,դատելով մամու-լի լեզուէն: Ինչպէս կիսապաշտօնական «Լը Մոնտ»ն ալ դիտել կուտայ, զոյացած համաձայ-նութիւնը յանձնարարութեան մը համապատաս-խան, եւ վեց երկիրներու կառավարութեանց կը մնայ վերջին խօսքը: Միւս կողմէ, Անգլեւսաքսո-նները չեն փոխած իրենց տեսակէտը,— Գերման-ներուն յանձնել Ռուրի ճարտարագործութեանց սեփականութիւնը :

Աւելորդ է ըսել թէ Գերմանները զոհ չեն նոր պայմանագրին տրամադրութիւններէն: Բոլոր ո-համաձայնավար Գերմանները դիտել կուտան որ եթէ Ռուրը միջազգային հսկողութեան պիտի ենթար-կուի, նոյն կարգադրութիւնը պէտք է ըլլայ Ցը-րանսայի, Անգլիոյ, Պելժիոյ ճարտարագործական շրջաններուն համար :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷն հասած վերջին լուրերու հա-մաձայն, 500 Հրեաներ սպանուած, եւրկու օդա-նաւեր վար առնուած, ուրիշ երկու սաւառնակներ ալ վնասուած են հարաւային շրջանին մէջ, ինչ-պէս կը հաղորդէ Եգիպտոսի պատերազմական նախարարութիւնը:— Ապահովութեան Խորհուր-դի Գչ. օրուան նիստին մէջ, Սուրիոյ պատուիրա-կը, Ֆարէս էլ Խուրի, ամբաստանեց Հրեաները թէ խախտած են զինադադարը, տեղի տալով նոր կռիւներու: Իսրայէլի մարտանաւերը ռմբակոծեր են Կազան, որ պաշարուած է: Պատուիրակը աւել-ցուց թէ Հրեաները բռնաբարած են շատ մը քրիս-տոնէական եւ արաբական սրբավայրեր: Այս առ-թիւ անուններ ալ յիշեց,— մեհնաստաններ եւ կու-սանոցներ Գալիլիայի չուրջը, Ֆրանչիսկեան եկե-ղեցին Սիոն լերան վրայ, Կարմիր Խաչի հիւանդա-նոցը Հայֆայի մէջ, Ֆրանսական եկեղեցի մը Ե-րուսաղէմի մէջ եւն. :

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ հանրապետա-կան կառավարութեան անդամները արձակելու եւ կրակը դադրեցնելու հրաման արձակեց Ապահո-վութեան Խորհուրդը, բայց արդիւնքը անորոշ է տակաւին, ինչպէս Պաղեստինի մէջ: Հոլանտա կը չարունակէ զինուորական գործողութիւնները , սպասելով նոր տեղեկութեանց :

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՍԱԿԵՐՈՒ յաւելումը պիտի յայտարարուի տարեդլուխէն վերջ: Սովորական նամակները պիտի արժեն 15 Ֆրանք, հեռաձայնը՝ 12 Ֆրանք (բաժանորդ), հանրային վայրերու մէջ՝ 15 Ֆրանք եւն. : Կազին խորհրդարդ մեթրն ալ 17ուկէս Ֆրանքի պիտի բարձրանայ :

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԼԻԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հայ կազոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնա-ճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ 1949 Յունուար 13ին ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ.ի նոր սրահին մէջ, rue Convalescents: Մնողները կրնան իրենց երեխանե-րուն ընկերանալ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կազոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կազ-մակերպած է «Մանուկներու Օրը», 9 Յունուար , կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle Ste. Cécileի մէջ (257bis rue Boileau) Lyon:

Փոքրիկներու կողմէ պիտի ըլլան երգ, արտա-սանութիւն, պար եւայլն: «Կաղանդ Պապան» բո-լոր փոքրիկներուն նուէրներ պիտի բաժնէ անխը-տիր: Կը հրաւիրուին Ծնողները եւ Լիոնի հայ հասարակութիւնը :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կազոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը Մա-նուկներու Օրը կը տօնէ , 9 Յունուար 1949, կի-րակի Պոմոնի դպրոցի սրահին մէջ : Մանրամաս-նութիւնները յաջորդով :

ՏՕՆԱՃԱՌ ԼԱ. ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի 2 Յունուար, ժամը 2.30ին , Սալ Միւթիւալիթէի մէջ, հովանաւորութեամբ «Խաժակ» խումբի եւ Նոր Սերունդի եւՄարսէյլի Շրջ. վարչութեան :

Բոլոր ներկայ պզտիկները պիտի ստանան տոպրակ մը անուշեղէն կաղանդ Պապային ձեռքէն: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի անդամները կը ներկայացնեն «Կեցցէ Հայլեղուն»:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ

Արտասանութիւն, մանկական ներկայացում-ներ, պար եւ երգ: ՏՕՆԱՃԱՌ: Կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ: Այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Cercle Catholiqueի սրահին մէջ :

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ.— 5 Յունուար , Շորեք-շաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սինէմա Variétésի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել ձա-պուհան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սար-դիսեան Յակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

Ֆրանսահայ Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը: Կը խնդրուի նկատի ու-նենալ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ ! Յառաջիկայ Փետր.ի 11ին Théâtre de l'Ambigueի մէջ մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացուի Լ. ՇԱՆԹԻ » ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ »:

ԼԱ. ՍԻՈՒԱ.— Հ. Յ. Դ. Օրուան տօնակատա-րութեան առթիւ Պ. Հ. Քիւրքիճեան 2000 Ֆրանք նուիրեց «Խաժակ» խումբին իր մեծ հօր՝ Տօքթ. Հ. Քիւրքիճեանի յիշատակին :

ՄԱՐՍԷԼ.— Պ. Պ. Գառնիկ եւ Պապիկ ձա-բայեան փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. վեթ. Ֆոնտին, Այրի Տիկ. Ան-նա Անթիկեանի մահուան առթիւ: Ստանալ «Ցա-ռաջ»էն:

ՓԱՐԻԶԱԲՆԱԿ ՊԱՆԼԻՑԻՆԵՐԸ, իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Այրի Տիկին Յոհան-հիկ Պասմաճեանի , Տէր եւ Տիկին Միսաք Պաս-մաճեանի, Պ. Պ. Անանիկ եւ Սուքիաս Պասմա-ճեաններուն (Ամերիկա) , Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Խանէտանեանի եւ իրենց պարագաներուն, Միհ-րան Պասմաճեանի մահուան առթիւ: Յուղար-կաւորութիւնը կատարուեցաւ 27 Դեկտեմբերին , Ալֆորվիլի մէջ:

Օր. ՄԱՐՕ ԵԶՆԻԿԵԱՆ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ՏԻՎԼՃԵԱՆ
Ամուսնացած
La Garenne 18 Դեկտ. 948 Asnières

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բացուած է, ինքներդիք տարեշրջանի բաժա-նորդագրութիւնը: Ապրուստի յարաճուն սղու-թեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրա-կան ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեդին որոշուած է 1949 Յունուարէն սկսեալ՝

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԴԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 Ֆրանք:
ԱՆԳԼԻԱ , ՔԱՆԱՏԱ, Մ- ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, կիպ-րոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ իրաք 2 տոլար:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 Ֆրանք:

Կը խնդրուի ՀԱՑ – ԲՈՑԺի բարեկամներէն , դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդ-ներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթերիցենց շրջանա-կին :

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչա-կան հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 rue Damesme — Paris (13):

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Կիրակի 6 Մարտ, կէսօրէ վերջ, Salle de la Chimie: Կը խնդրուի նկատի առնել :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ բնիկ Սեբաստացի Մարիամ եւ Նազելի Պլէճեաններէն: Լուր ունեցողներէն եւ կամ զիրենք ճանչցողներէն կը խնդրուի իմացնել հե-տեւեալ հասցէներուն: Կ. Պաղտասարեան 41 rue Horace - Bertin, Marseille եւ կամ 502 East 79th. St. New York, City U. S. A.:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Տիկին Սրբուհի Պօյաճեան կը փնտռէ Պ. Միքայէլ Քիւրքիճեան (Սէօլէօզ-ցի, Պրուսա), Պ. Մելքոն Քիւրքիճեան, Զաւիկ Քիւրքիճեան, Անդիկ Քիւրքիճեան: Տեղեկա-ցնել Տիկին Սրբուհի Քիւրքիճեանի, 51 rue de la Défense: Issy les Moulineaux (Seine):

ԳԻՏԷՔ ԹԷ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՍԱՍՈՒՆԻ
Նոր, արդիական , գեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը: Եթէ կ'ուզէք հաճելի, ընտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ ԿԱՂԱՆԴի ընկերոջի պիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝
ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ
31 Rue d'Alexandrie Հեռախօս Gut. 92-65

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏ
ՄԵԾԱՐԱՆԱՑ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան :
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

Հաւեղ կեռակո՛ւր
ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS
Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ մխիթարական ա-ռեն մատչելի :
Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 31 Décembre 1948 Ուրբաթ 31 ԴԵԿՏԵՄԲՐ.

Թ. 8ԱՐԻ — 20e Année N° 5733—Նոր շրջան թիւ 1144 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԻՐԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԱՕՍՓԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

3.— ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Քանի մը խօսք ալ յունահայ գաղութի մա-սին, լրացնելու համար Եւրոպայի պատկերը :

(Մեր գաղութի մասին պիտի խօսինք առան-ձին: Մինչդեռ յիշենք նաեւ Հոլանտայի փոք-րաթիւ համրանքը, 70—90 հոգի, ցիրուցան՝ Լա Հէյի, Ամսթէրտամի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ):

Այլապէս դժբախտ պատկեր մը կը ներկայա-ցընէ պատմական Ելլադայի ափերուն վրայ ծուա-րած բազմութիւնը: Առաւելապէս իրրեւ հետե-ւանք ներքին պատերազմին որ կը տեւէ չորս տա-րիէ ի վեր :

Փոքր Ասիոյ աղէտէն վերջ, 1921—22ին, մի-չեւ 65—70 հազարի կը հասնէր Յունաստանի հայ տարագիրներուն թիւը :

Քաղաքական խաղերու հետեւանքով, հազա-րաւորներ Մակեդոնիայէն եւ Թրակիայէն քչուե-ցան դէպի կղզիները (1923—24):

Ապրուստի դժուարութիւնը եւ ուրիշ պատ-ճառներ նոր արտագաղթի մը մղեցին այս բազ-մութիւնը, մասնաւորապէս դէպի Ֆրանսա:

Այնուհետեւ գաղութին թիւը կը ներկայա-ցնէր քիչ – շատ հաստատուն վիճակ մը, — 30—35.000 հոգի: Մեծ մասով՝ երիտասարդներ :

Պատերազմէն առաջ քանի մը կարաւաններ մեկնեցան Հայաստան: Այս անգամ ալ՝ վեց կա-րաւանները, եւ համրանքը իջաւ 8—10.000ի :

Ուրիշներ 12.000 կը հաշուեն այս թիւը: Ամէն պարագայի մէջ, պարզուած են Թրակիոյ եւ Մա-կեդոնիոյ հայաշատ քաղաքները: Զանցառելի քա-նակութիւն մը կը ներկայացնեն Տէմէ Աղաճի, Քոմոթինիի, Քսանթիի, Տրամայի եւ Սէրէզլի մէջ մնացած Հայերը: Շատոնց զրկուած՝ դպրոցէ, իսկ հոգեւոր մխիթարութիւնը բախտին ձգուած:

Հազար – 1200 հոգինոց համրանք մը կը հաշ-ուէ Սելանիկը, իսկ մնացեալ մեծամասնութիւնը տեղաւորուած է հին Յունաստանի մէջ, գլխաւո-րաբար Աթէնքի շրջանը :

Որքան ալ սահմանափակ , քիչ – շատ բախտաւոր գաղութի մը այս վերջին մնացորդը յաճախ անկարելին կը փորձէ, պահելու համար իր դիմագիծն ու կորովը :

Երկիր մը ուր եղբայր եղբօր արիւն կը քամէ չորս տարիէ ի վեր, ուր տնտեսական կեանքը լուրջ վերակազմութեան կը կարօտի, բնականաբար մասնաւոր առաւելութիւններ չեն կրնար վայելել եկուորները :

Եւ սակայն, մեր հայրենակիցները յաջողած են փարատել չատ մը թիւրիմացութիւններ: Մաս-նաւորապէս Հ. Բ. Դաշնակցութիւնը արդիւնաւոր աշխատանք թափած է, այս ճակատին վրայ :

Տնտեսական հոգերէն զատ, որ դուռ բացեր է նոր արտագաղթի մը — դէպի Հարաւ. Ամերիկա — այս գաղութը անելի մը մատնուած է, դպրո-ցական խնդիրներու մէջ:

Բարեացակամութիւն չի պակսիր, բայց անփոփոխ կը մնան Մեթաքսասի օրով հաստատ-ուած օրէնքները, որոնք մեծապէս կը կաշկանդեն փոքրամասնութեանց դպրոցներու բացումը: Այն-պէս որ, եթէ չենք սխալիր, Աթէնքի մէջ անգամ, հազիւ քանի մը դպրոցներ արտօնուած են (Զա-ւարեան, Քոքինիա, եւ Կ. Պոլսի հովանաւորած կրթարանը, Ֆիլքս):

Այս դժնդակ պայմաններուն մէջ ալ, երիտա-սարդութիւն մըն է որ կը խլրտի հիւղաւաններու բոլորտիքը: Հողմավար սերունդ մը, որ ապրիլ-գլուխ անցած է հանրային գործունէութեան:

Ո՛ր գաղութին մէջ որ ունինք ներկայացուցիչ-ներ այդ սերունդէն, տարբեր ոգի մը կը վարէ տարագիր բազմութիւնները :

Ինչո՞ւ պիտի թմրէին Լոնտոնը եւ Պրիւսէլը , եթէ Փոլ ոգին ու եռանդը, հաւատքը տիրապե-տէին գոնէ միջին սերունդին մէջ :

Այնքան ցիրուցան եղանք, իրար խառնուե-ցանք որ, մէկը միւսին պակասը կրնար լեցնել իր ամբարած պաշարով եւ խանդավառութեամբ:

Շատ մը պարագաներու մէջ, պարզապէս պա-տրուակներ են միջավայրի անյարմարութիւնը եւ ուրիշ առարկութիւններ :

Այս ճշմարտութեան ամէնէն պերճախօս փաս-տերը պիտի գտնենք Միջին Արեւելքի մէջ, ուր հրաչքներ գործուած են 25 տարուան ընթացքին:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Շատոնց վարժուած ենք սա ժխորին որ պար-բերաբար կը խլացնէ ականջները, նոյնիսկ հե-ռուէ՛ հեռո՛ւ, Անգարայէն մինչեւ Եւրոպայի դուռները: Բայց եւ այնպէս ...:

Այս «անթեակալ» Հայերը քնաւ չեն ձանձրա-նար յուշագիր հասցնելու, բոլոր միջազգային ժո-ղովներու,— կը մտածեն մեր պարտատէրները եւ կը զարմանան անշուշտ մեր յուշագիրներու պա-հեստին համար, որ երբեք չսպառիր, ինչպէս որ զանոնք ներկայացնողն ալ ոչ ձանձրանալ եւ ոչ ալ յոգնիլ գիտէ:

Ինչքրին չահեկան կողմը այս չէ, սակայն:

Կարեւորը Թուրքիոյ մեր հայ հայրենակից – ներուն իրարանցումն է:

Նորէն հրապարակ իջած են կարգ մը մարդիկ եւ երդում պատառ կ'ըլլան թէ իրենք որեւէ կապ չունին այդ յուշագիրներուն հետ: Ոչ Թուղթին եւ ոչ ալ մեքանին գոյնը գիտեն եւ իրենք արդէն միայն «Հայ» ալ չեն, այլ Հայ – Թուրքեր են, եւ ամենահաւատարիմ հպատակները Թրքական ար-դար եւ իմաստո՛ւն հանրապետութեան»:

Այս փառաբանականն ալ յուշագիրներուն նը-ման բան մըն է: Ալ սովորական դարձած: Ոչ ոք նկատի կ'առնէ զանոնք: Իրենց նախագահին սըր-տին մէջ հայ ժողովուրդին համար կուտակուած ղգացումներուն վրայ կաթիլ մը մեղր չի կաթե-ցներ: Բայց բան մը կ'ապացուցանէ վերջապէս...

Այն որ՝ հանրապետական Թուրքիան, որուն համար տասը կտոր կ'ըլլայ Սէմ հօրեղբայրը, այն է, ինչ որ էր Արիւնոտ Սուլթանին Թուրքիան, դա-նէ Հայերուս համար: Սարսափի, արհաւիրքի իշ-խանութիւն մը, որուն առջեւ միշտ պէտք է բարե-ւի կենալ եւ երկրպագել:

Որքա՜ն դժուար է բան մը փոխել աչխարհի վրայ: Մանաւանդ հիմա:

Չեն փոխուիր ոչ յուշագիրները, ոչ զանոնք բա-տացողները: Ոչ Թուրքերուն դլուխը, ոչ ալ «վա-սըն արեւաչատութեան աղօթողներու անսպառ եռանդը :

ՍՕՍԻ

ԾՈՒՌ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Համայնավար պաշտօնաթերթը, « Իմանի – թէ», որ բուռն պայքար մը կը մղէ ներքին նախա-րարին դէմ (ընկերվարական), երէկ դառնօրէն կը դանդաղէր թէ Պ. Ժիւլ Մոք «Լեհ, ռումանացի , սպանիացի, չեխ աշխատաւորներու դէմ կատար-ուած հալածանքներէն վերջ, այժմ ալ կը հետա-պնդէ հայ եւ հունգար աշխատաւորները եւ կ'ար-դիլէ անոնց ժողովրդավար կազմակերպութիւն – ները »: Այս առթիւ «օտարատեաց նախարար» կը կոչէ Ժիւլ Մոքը:

Ապա յիշելով այդ կազմակերպութեանց լուծ-ման հրամանը, կ'ըսէ թէ անոնք որեւէ մեղք չու-նին «եթէ ոչ իրենց փաղումը ժողովրդապետու – թեան եւ Ֆրանսայի»: Եւ արտայայտելով «Ֆրան-սայի հանրապետականներուն զայրոյթը Ժիւլ Մո-քի առելութեան դէմ, կ'ըսէ թէ անոնք պիտի չվա-րանին պաշտպանել եկուոր աշխատաւորները կա-տարուած հալածանքներուն դէմ եւ միացնելով ի-րենց ճիգերը, պիտի պայքարին ժողովրդապետա-կան Միութեան կառավարութեան մը համար որ պիտի վերահաստատէ Ֆրանսայի ճշմարիտ կեր-պարանքը »:

Միայն այս վերջին տողերը բաւական են, հասկնալու համար թէ «Իմանի թէ» ի՛նչպէս կ'ըմ-բռնէ օտար աշխատաւորներու պաշտպանութիւնը:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ նոր կրճատումները պիտի գործադրուին յունուար 3էն սկսեալ, — 10 % առանին գործաժութեան, 33 % ճարտարագործ-ծութեանց համար: Ելեկտրական երկաթուղինե – րու երթեւեկն ալ պիտի կրճատուի :

ՊՈԼՍՈՑ պատր. տեղապահ Գէորգ արք. Արս-լանեանի դէմ ցոյց մը սարքուած է կէտիկ Փաշա-յի մէջ: Վաստակաւոր ուսուցիչ մը, Պ. Յովնան Փալադաչեան, աղդարարած է քարոզիչ վարդա – պետին թէ «էյիյուխ» պիտի պռոայ, եթէ ուղեն յիշել անարժան տեղապահին անունը :

Յրանասպի ներիհն հոգերը

ԵԼՄՏԱՑՈՑՑԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հանրապետութեան Նորհուրդը, որ կը փորձէ նախկին Մերակոյտին դերը կատարել առանց ա – նոր իրաւասութիւններն ունենալու, առջի օր փո-խեց իր դէրքը 1949ի ելմտացոյցին հանդէպ: Մինչ նախապէս կը մերժէր, այս անգամ 32ի դէմ 378 ձայնով որոշեց նախահաշիւը քննել յօդուած առ յօդուած :

Այս քաղաքականութեան մէջ վճռական դեր մը կատարեցին զօր. տը Կոլի կուսակիցները, ո-րոնք ժողովին մէկ երրորդը կը ներկայացնեն:

Անոնք նախապէս կը պահանջէին ամբողջու – թեամբ մերժել նախահաշիւը, առանց մանրամասն վիճաբանութեան. բայց չորեքշաբթի օր համոզ – ուեցան թէ կարելի պիտի չըլլայ մեծամասնու – թիւն կազմել այս դեռնին վրայ: Հետեւաբար փոխեցին իրենց ռազմավարութիւնը եւ այժմ պայքար պիտի մղեն, չարք մը փոփոխութիւններ առաջարկելով իւրաքանչիւր յօդուածի դէմ. ա – ռաջարկներ որոնք ընդունելի չեն կառավարու – թեան համար: Բայց եւ այնպէս, կոլականները կը յուսան վարկ չահիլ կարդ մը առաջարկներով :

Եթէ Ազգ. ժողովին կողմէ քուէարկուած նա-խահաշիւը մեծ փոփոխութիւններ կրէ, կառավա-րութիւնը կրնայ վերահաստատել սկզբնական ա – ձակը, երկրորդ ընթերցում մը պահանջելով Ազգ. ժողովէն :

Թերթերը կը դրեն թէ զօրավարին կուսակից-ներուն առաջարկներէն մէկը պիտի ըլլայ մերժել կարգ մը յաւելումներ ողելից ըմպելիներու եւ ժառանգութեան տուրքերուն վրայ, որոնցմէ 17 միլիառ ֆրանք եկամուտ կը սպասէ կառավարու – թիւնը, 140 միլիառի վրայ: Ցետոյ, անոնք չեն ուզեր որ կառավարութիւնը իրաւունք ունենայ նոր տուրքեր հաստատելու հրամանագիրներով, եթէ ծրագրուած 100 միլիառի փոխառութիւնը ամբող-ջովին չարձանագրուի մինչեւ 1949 ապրիլ 1:

★ *Վարչապետը, Պ. Քէօյ, որ միեւնոյն ա – տեն ելմտական նախարար է, չորեքշաբթի օր երկ-րորդ անգամ տկարութիւն մը զգաց, վիճաբանու-թեանց ընթացքին: Ինչպէս կը յիշուի, դեկտ. 15ին ալ ինկած էր Հանրապետութեան Նորհուր – դին դլխաւոր սանդուղքն վեր ելած ատեն: Իրա – վեկներ կը կարծեն թէ պիտի հրաժարի, չափա-զանց յոգնած ըլլալով: Ամէն պարագայի մէջ, պի-տի ձգէ ելմտական նախարարութիւնը: Իր դլխա-ւոր մտահոգութիւնն է ամբողջովին վաւերացնել եւ գործադրել նոր հաշիւը, «որմէ կախում ունի ոչ միայն Ֆրանսայի, այլեւ Մարշըլի ծրագրին ապագան» :*

Չորեքշաբթի օր վարչապետը յանկարծ դեղնե-ցաւ եւ երթեաց, երբ կը պատասխաներ ընդդիմա-դիրներուն: Հարկ եղաւ կէս ժամ դադրեցնել Հան-րապետութեան Նորհուրդին նիստը, բժիշկ մը կանչել եւ տուն դրկել վարչապետը :

★ *Վիճաբանութեանց ընթացքին, որ 13 ժամ տեւեցին, վարչապետ հետեւեալ դիտողութիւնը ուղղեց ընդդիմադիրներուն .*

— « Եթէ, ազատագրութենէն անմիջապէս վերջը, փոխանակ առանց պահեստի չէքերով քա-ղաքականութիւն մը վարելու, մեր քաղաքակա – նութեան հետեւած ըլլային, երկիրը կարեւոր օգ-նութիւն մը պիտի ստանար եւ պիտի կրնայինք վերաչինել մեր աւերակները » :

★ *Թղթատարական սակերէն վերջ, վախ կայ որ մեթրոյի եւ հանրակառքերու դիներն ալ բարձ-րանան :*

Արդարեւ, Սէնի նահանգային խորհուրդը, որ կը վարէ Փարիզ քաղաքին ելեմտուքը, կը խորհի 60 % աւելցնել մեթրոյի եւ հանրակառքերու դի-ները, դոցելու համար երեք միլիառ ֆրանքի բաց մը...

★ *Ազգ. ժողովին ելմտական յանձնախումբը հաւանած էր 30 % աւելցնել կազին դինը (խորա-նարդ մեթրը 17ուկէս, փոխանակ 13ուկէսի), դո-ցելու համար ութ միլիառի բացը: Նոյն ժողովին ճարտարագործական արտադրութեան յանձնա – խումբը մերժեց այս յաւելումը :*

★ *Ագարակապանութեան Դաշնակցութիւնը տեղեկագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն Փարիզի մէջ բանջարեղէններու եւ խոզեղէնի գի-ները 150—700 % աւելի են, բաղդատելով արտա-դրիչներուն վճարուած դիներուն հետ: Այսպէս, ատեպղինը (քառթ) եւ կաղամբը որ երկու Ֆր.ի կը ծախուին ագարակին մէջ, Փարիզի մէջ կ'ար-ժէն 17 ֆրանք, կանկառը (արթիչօ) կը ծախուի 155ի (դիւղին մէջ 35), դեռնախնձորը 11 (3ու – կէս), խոզի միսը 430ի (200), 12 հաւկիթը 264ի (200) եւայլն:*

(Ուրիշներու շարունակութիւնը հարդաւ Դ. Էջ)

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ բուռն գայրոյթ կը տիրէ, Ռուրի մասին կնքուած նոր համաձայնութեան հե-տեւանքով: Արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքագէտ-ները, թերթերը եւ աշխատաւորական վարիչները ուժգնօրէն կը բողոքեն: Կը վախցուի որ ընդհա-նուր գործադուլներ սարքուին :

«PETIT PAPA NOEL...»

Շաբաթ մըն է, եւ աւելի ոչ ամէն օր, եւ օրը մէկէ աւելի անգամներ ձայնասփիւռը ծանօթ երգ մը կը հնչեցնէ .— «Petit papa Noël»:

Երգը ընտանի է փոքրիկներուն, ինչպէս եւ պաղատական կանչ մը ուղղուած «Հայրիկ Ծնունդին կամ Հայր Կաղանդին, որպէսզի անտես չառնեն իրենց տան բուխերիկը եւ անոնց մէջ տեղաւորուած կօշիկները...

Մանուկ հոգիները չաթաթներով, ամխաներով հէքեաթ կը հիւսեն, իրենց անծանօթ, բայց սիրելի կաղանդ Պապային համբաւին ու անունին չորս ու ակնդէտ, անհամբեր կը սպասեն իրենց մանուկ երազներուն իրականացման: Ու կ'աղօթեն երգելով.—

Սիրելի հայրիկ Ծնունդ,
Երբ վար իջնես երկնքէն,
Հազա՛ր հազա՛ր խաղալիկներով՝
Խնդրեմ, չմոռնաս իմ պզտիկ կօշիկներս:

Ծնունդ, Նոր տարի – Կաղանդ...: Ո՛վ չի յուսար, ո՛վ չսպասեր բան մը, ո՛վ չաղօթեր բանի մը համար: Փոքրերը իրենց անմեղունակ, պարզունակ աղօթքներով, մեծերը իրենց հոգե – բով ու խորհուրդներով: Մէկը ի խնդիր իր ստանալիք նուէրներուն,— պուպրիկին, փայտէ ձիին, շաքարին, շոքոլային , միւսը իր ծրագիրներուն, իր առօրեային, իր «հանապազօրեայ»ին համար: Եւ աղօթքները կ'երկարին առ Աստուած, առ Ծնունդ, առ Կաղանդ, մերթ յուսակտուր, մերթ երազուն, մերթ եղերական...

Ու տարիները կ'անցնին հատիկ – հատիկ, սպիտակ մօրուքով Ծնունդ կամ կաղանդ պապաները կուգան ու կ'երթան համբոյրով , միօրինակ, առանց մեր եղազածը ըներելու, առանց մեր ցանկութիւնները իրագործելու...:

Երէկ Ծնունդ էր: Այս չաթաթ Նոր Տարի, կաղանդ :

— «Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ բարի Կաղանդ» :

= «Շնորհաւոր ըլլի , չնորհաւոր ...»:

Չկայ, կ'ըսեն, մեր վաստակը չի բաւեր: Ապրուստը սուղ է, չենք հասնիր , կը լսես ամէն կողմէ, բայց... վաճառատուները, փողոցները, հրապարակները լեցուն են բազմութիւններով: Փեղկերը զարդարուած են այլազան, գոյնզգոյն լոյսերով : Կրպակներու մէջ լեռնակուտակ դիզ – ուած են ամէն գոյնէ, ամէն տեսակէ, ամէն դինի յարմար ապրանքներ:

Ու ծխարներ, ծրարներ, ծրարներ... Հակայ, ծովածաւալ բազմութեան մէջ քիչեր կը տեսնես առանց ծրարի, առանց կապոցի :

Այսպէս է ժողովուրդներու, մարդոց կեանքը: Այսպէս եղած է միշտ, «ի վաղուց ամուի»: Ունինք կամ չունինք, նեղ թէ լայն ժամանակներու մէջ, մարդը յարմարած է իր ժամանակին: Եւ կեանքին իմաստ եւ բովանդակութիւն տուած է իր ոճերով, իր ուրախութիւններով :

Ամէն անգամ երբ Կաղանդին կամ Ծնունդին դռները կը հանինք, մեր սրտերը հասկնալի պատճառներով ուրախութենէ աւելի կը տրտմին: Այդ օրերուն հինուհին յիշատակներ է որ կ'արթնանան մեր մէջ: Մեր միտքը կը փոխադրուի ուրիշ, աշխարհ մը — հէքեաթներու աշխարհը — ու մենք տրտմութեամբ, կարօտով կը յիշենք այն բոլոր զուր տեսանք, ապրեցանք եւ որոնք չկան այսօր : Ժամանակի անջրպետովը բաժնուած ենք այլեւս: Այսօր այդ բոլորին յիշատակ մը միայն մնացած է մեզի համար :

Իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր ինքնայատուկ ձեւովը կը ոճէ Կաղանդն եւ Ծնունդը: Արդարեւ, երբ մեր երդիքներուն տակն էինք, բոլորովին այլ իմաստ ունէին այս եւ ուրիշ ոճները: Հայ մարդը, հայ ընտանիքը, հայ ժողովուրդը՝ մէկ խօսքով առանձին դոյն ու կերպարանք տուած էին մեր ոճներուն ու տաղաւարներուն : Խոր աւանդութիւններով կապուած էինք: Այսօր, հեռու մեր բնագաւառէն , մեր ծննդավայրէն ոճներն ալ իրենց դոյնը եւ կերպարանքը կորնչուցած են, բովանդակութիւն եւ իմաստ չունին: Եւ, դժբախտաբար մնացածն ալ հետզհետէ կը չքանայ :

Տասնեակ մը տարիներ առաջ, երբ հայրենի յիշատակները աւելի թարմ էին մեր մէջ եւ մենք տակաւին չէինք ընտելացած միջավայրին, այլ չուքով կը ոճէինք այս ոճները: Իրարու կ'այցելէինք, սեղան կը սարքէինք: Հայրենի երգն ու պարը կը թնդացնէինք եւ մէկ երկու օրուան համար մեր բնագաւառը իր բոլոր հարազատութեամբը հոս կը փոխադրէինք

Իսկ, այսօր... կամաց կամաց առադաստները կ'իջնեն: Կրակը տակաւ առ տակաւ կը մարի ու երէկը աւազ, լոկ յիշատակի մը կը վերածուի: Ինչո՞ւ: Աչխարհ մը խորհրդածութիւններ այս չարաբաստիկ «ինչու»ին առջեւ:

Ինչո՞ւ եղանք այսպէս, ինչո՞ւ պիտի ըլլայինք այսպէս, եթէ սա աշխարհ կոչուածը մեր տեսած ծէն տարբեր բան մը ըլլար, եթէ Նոր Տարիները, Կաղանդներն ու Ծնունդները իրենց իմաստն ու բովանդակութիւնը պահէին բոլոր ժողովուրդներուն համար :

Եթէ անհրաժեշտ էր աղաղակել կամ աղօթել, մանուկներու միամտութեամբ աղաղակեցինք ու աղօթեցինք տիեզերքի բոլոր ստուեր ծիներուն: Եթէ քաջալերիչ պէտք էր, չընկկեցանք: Եթէ արիւն կը պահանջէին, առատօրէն տուինք: Եթէ «տուրք» էր մեր վճարելիքը , անսահմանօրէն վճարեցինք: Եթէ արցունք էր մեր տալիքը, դարերու ընթացքին հայ մայրերու թափած արիւն արցունքով ծով դոյացաւ...

Դարերու ընթացքին հազարաւոր Ծնունդներ, Նոր Տարիներ կամ Կաղանդներ եկան անցան , բայց, Հայոց բուխերիկին մէջ զետեղուած կօշիկները միշտ պարապ մնացին :

Ոչ մեր մօտերը, ոչ մեր խնկիկը, եւ ոչ ալ մեր աղօթքները կրցան երկինքէն վար իջեցնել Հայոց բարի Կաղանդը, Կաղանդ կամ Ծնունդ Պապաները:

Անմեղուկան մանուկները տարին անգամ մը Petit Papa Noël կ'երգեն ու իրենց յոյսին ու հաւատքին վարձքը կը սպասեն:

Ե՞րբ, ե՞րբ մենք ալ մեր արդար վարձքը պիտի սպասենք...

ՄԻՄԱՔ ՄԻՐՃԷ

Եփրատի մայրութիւնը

ՄՄԲ.— Հատուած մը եւս թուրք գրագէտ Իսմայիլ Հապիպ Սէվիւէի գրէէն, «Ձայներ Հայրենիքէն» .—

Երբ Մուրատ եւ Գարասու միացան իրարու, երեւան եկաւ բուն Եփրատը, եւ եղաւ առոյգ, կենսուրախ գետ մը, լայնութեամբ եւ երկայնութեամբ :

Ամբողջ հայրենիքին ամէնէն հզօր ջուրը կեղրոնացաւ այստեղ: Ո՛վ զլուխ չիծռեր զօրութեան առջեւ : Ձախէն ու աջէն, բոլորը սկսան երկպատղել օգոստափառ Եփրատին : Ջուրեր եկան մարմրելով եւ նազանքներով հոսելով ընկուզենիներու հովանաւորած մարգերուն մէջէն, ուրիշներ փայլուն գայլախազները համբուրի հատիկներու պէս չաչեցնելով, եւ ուրիշներ կատաղի եւ անզուսպ , քանդեցին իրենց ճամբուն վրայ ծառերու ոստերն ու կոճղերը, եւ բոլորը եկան հալիլ մայր Եփրատի ծոցին մէջ: Գետը երեսը դարձուց դէպի արեւմուտք եւ սկսաւ արշաւել դէպի Մալաթիոյ դաշտադեաին: Եփրատ իր հոգին տուաւ այդ հողերուն, հետեւաբար այդտեղ ծառերը չէն բուսիր , այլ կը ժայթքեն պարզապէս , պտուղները չեն ջրոտիր , այլ մեղրի կը վերածուին, իսկ ոստերը ծաղիկ չեն բանար , այլ անսահման տարածութեան վրայ գունագեղ ոսկեհանդէս մը կը ցուցադրեն : Տօն է դաշտին համար : Ջուրը սիրահար է ջուրին: Եփրատ այդտեղ եկաւ մի միայն Թօհման գրկելու համար իր ծոցին մէջ : Զայն առնելէ ետք անմիջապէս փոխեց ուղղութիւնը եւ դարձաւ դէպի արեւելք :

Երկու ջուրերուն միացման կէտը Իսթանպուլ — պաղատատ ճամբուն ճիշդ մէջտեղն է : Այդտեղ է որ կը միանան նաեւ այն ճամբաները, որոնք Անատօլուն իրարի, Իրանն ալ Սուրիոյ սահմաններուն կը կապեն :

Դէպի հարաւ, գետը միշտ փնտռեց աղօթարանի ուղղութիւնը: Մեղք որ Տաւրոսները ցցուեցան իր դէմ, տմպածրար ամբարտակներով: Գետերը պիտեն սակայն հնազանդ ալ ըլլալ:

Եփրատ ըմբռնեց թէ պիտի չկրնայ յաղթել լերան, ուստի ճամբան փոխեց եւ նորէն արեւելք դարձաւ: Միայն թէ չմոռցաւ որ եւ է կերպով այս պարտութիւնը, եւ անչէջ առելութեամբ մը մինչեւ այսօր կը կրծէ լերան հիւսիսային սարալանջերը :

Իր երկարատեւ ուղեւորութեան մէջ , Եփրատ չատ մը հնազանդներ ցուցադրեց: Մերթ ջրվէժ մը ձեւացուց, 5—6 մեթր բարձրութեամբ եւ երկու հարիւր մեթր լայնութեամբ եւ դոլորշի ու փրփուր տարածեց իր չուրջը, խուլ դղրդիւնով մը: Եւ երբ Իզոր եկաւ, այս անգամ նոր քմայքներ ունեցաւ եւ սկսաւ ոստոստել ալեկոծ ամբարտակներու վրայ :

Անդին, Տէվէպօյնի մէջ, փորձուեցաւ պլլուիլ կրանիթէ թեմակողմի մը, 250 մեթր բարձրութեամբ :

Աւելի անդին, Թաչպաչի կողմերը, ձեւացուց մեծ ու պզտիկ կղզիներու խումբ մը: Եփրատ մերժեց միօրինակ կեանքը եւ ուզեց ապրիլ այսպէս հազարումէկ ձեւերով :

Քէօմիւրխան հասած է եւ գետը սկսած է յուզմնալ: Կարծես թէ չի հոսիր, այլ կը քնանայ, աւելի ճիշդ թմբիրի մէջ է: Ի՞նչ եղաւ արդեօք բիրն: Աբթնցիր, Եփրատ: Վտանգի փողը հնչած է արդէն եւ յանկարծ ընդոստ կը զարթնուս ,կը ցցուի եւ կը պատրաստուի կռիւի: Չէ՞ որ պատերազմ կայ, եւ հասած է Քէօմիւրխանի կիրճին դիմաց: Գետը այստեղ մղեց իր կեանքին ամէնէն դժնդակ կռիւը, եւ այս մարտնչումէն ծնան կիրճին սեպ փեռեկոտումները, զորս աշխարհագրութեան մարդիկը «Քանիոն» կը կոչեն:

Այնպիսի կիրճ մըն է Եփրատի հակառակորդը, որ ցցուած է հարիւրաւոր մեթր խորութեամբ, լայնքով եւ երկարութեամբ եւ սակայն Եփրատ յաղթեցաւ զայն սղոցել եւ իր կենսունակութիւնը յաղթեց կրանիթին :

Ինչ ստեղծեց այդ պատնէշը, որ սակայն փորձանաւոր բանտ մը եղաւ Իրեն: Պատերը չատ բարձր են, կարելի չէ դուրս ելլել: Երկարութիւնը անվախճան է, օրերով պէտք է համբերել: Ցերեկները դիչերները են այստեղ, երկինքը՝ պատառ մը կապոյտ միայն : Լոյսը վերէն սուրի մը չեղրին չափ է եւ հոն կը տիրէ ահարկու ամայութիւն մը, անվերջանալի դղրդիւն մը: Աղմուկը այնքան ուժեղ է որ կիրճին վերեւ թռառած կաղնիի պուրակները եւ միւռաղի նմանող ծառերը կ'օդօրուին գետին սարսուռներէն, եթէ հովը դադրած ըլլայ նոյնիսկ :

Ինչպէ՞ս կրնաք բանտել առիւծը գառագեղին մէջ: Ահա Եփրատը, որ պիտի խորտակէ իր բանտը, կ'իյնայ ու կ'ելլէ, կը պոռայ եւ կ'ոստնուս , եւ հեղհեղատներ կը կազմէ իր իւրաքանչիւր ընդվզումին :

Ծովերը մակերեսէն կը փոթորկին, իսկ գետերը ներքեւէն: Քամին դուրսէն կը սասկ ծովը, իսկ գետը իր իսկանկողնինտակէն :Եփրատայսպէս կը տոկայ այդ տաժանքին եւ կ'ողջունէ վերջապէս ազատութիւնը: Կը հասնի դաշտ, կը վտարէ վոթմոլիկը: Անցեալ ըլլայ, սկսելի Եփրատ :

Բայց ես չեմ կրնար այլեւս ուղեկցել քեզի , ո՛ Եփրատ: Դուն կը հեռանաս այդտեղ հայրենի հողերէն, արաբական անապատն է որ փռուած է հիմա քու առջեւ: Հոն հասար, եւ կը նմանիս այլեւս երկար եւ կապոյտ չնչերակի մը: Երթաս բարով, գնա դժոխք մը զովացնելու, բարի ճանապարհ քեզի, Աստուած օգնական ուժիդ :

Հայնց մը - Քհսապ

Քէսապ զուտ հայաբնակ գիւղաքաղաք մըն է որ կը գտնուի կասիոս լերան (Ճէպէլ Ագրա) ստորոտը: Լեռը ծովու մակերեսէն 1729 մեթր բարձր է, իսկ Քէսապ 720 մեթր է ծովէն: Ունի առողջարար կլիմայ եւ բաւարար ջուր: Օժտուած բնական այլազան գեղեցկութիւններով՝ գիւղաքաղաքս եթեան չարմար է: Տարիներէ ի վեր շրջանին կառավարիչն է ընկեր Սողոմոն Յովսէփեան, տէր իր պաշտօնին եւ բոլորէն սիրուած :

Կառավարական վիճակագրութեանց համաձայն Քէսապէն եւ շրջակայ գիւղերէն Հայաստան ներգաղթած են 2200 հոգի: Շրջանին մէջ դեռ կը մնան 3200 հոգի, որոնցմէ հազար հոգի զործի բերումով առաժամապէս հաստատուած են Սուրիա եւ Լիբանան :

Գաղութին մէջ կը զործեն երեք չարանուա – նութիւններ, որոնք ունին առանձին եկեղեցիներ՝ Հայաստանեայց, Հայ կաթողիկէ եւ Բողոքական: Մեծամասնութիւն կը կազմէն Հայաստանեայց Մայր եկեղեցւոյ զաւակները: Եկեղեցին, կը կչուի Ս. Աստուածածին: Հոգեւոր հովիւն է Մովսէս քհնյ. Շերիճեան որ զպրոցին բարձրագոյն դասարանին կրօնի դասեր կուտայ: Ունին հինգ հոգիէ բաղկացած թաղ. խորհուրդ մը:

Առաջին աչխ. համարտէն ի վեր Հ. Ց. Դ.ն ունի ժողովրդային գրադարան եւ երկչարկեան պեղեցիկ չէնք մը: Ունի աւելի քան 2000 կտոր ընտիր հայերէն, ֆրանսերէն, անգլերէն եւ արաբերէն գրքեր: Մօտ 1000 կտորը հայերէն: Ընթերցանութեան համար կըզաւձուի չնչինդրամ մը, գիրքերը կազմել տալու համար: Ունի ոչ վճարովի գրապահ մը:

Քէսապի լուսաւոր փարոսն է ժողովրդային տունը ուր կը գումարուին Դաչնակցութեան, Հ. Ց. Դ. Պատանեկան Միութեան, Հ. Օ. Մաչի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ ազձուիկներու ժողովները :

Ժողովրդային գրադարանին վարի յարկը սրճարան է ուր բացագձակապէս արգիլուած են օղին, գինին եւ նմանօրինակ խմիչքներ :

Ունի Ուսումնասիրաց Միութիւն մը կազմուած 1910ին: պատակն է Քէսապի մէջ երկրորդական վարժարան մը պահել: Այս Միութիւնը իր հաչուոյն կը պահէ Ուսումնասիրաց Միացեալ Բարձրագոյն ուիթդասարանեան վարժարանի վերին կարգերը: Մանաճիւղեր ունի Պէյրութի եւ Մ. Նահանգներուն մէջ, որոնք տարուէ տարի լայն օժանդակութիւն կը բերեն: Առաջին պատերազմէն վերջ բացուեցաւ վարժարանը եւ բաւական արդիւնաւէտ եղան, սակայն երկրորդ պատերազմին փակուեցաւ :

Հ. Ց. Դ. ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ որ երկար տարիներէ ի վեր դոյութիւն ունի, կը հաչուէ 82 դիտակից պատանիներ: Կ'ունենան կանոնաւոր ժողով, դասախօսութիւններ, պոյտներ: Նպատակն է հայ պատանին լաւ Հայ պահել :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկսեռ աչակերտներուն թիւն է 153: Ունի ութ դասարան: Երկսեռ պաչտօնէութեան թիւն է 9, որոնց երեքը ուսուցիչ, եւ 6ը ուսուցչուհի: Երկուքը, իրրեւ պատ –

կան ուսուցիչ կ'ուսուցանեն ամբողջին : Դպրոցի տարեկան ելեւմտացոյցն է 6000 ս. ոսկի որ կը գոյանայ կրթաթոշակներէն եւ Ս. Օ. Խաչի նըպաստէն, Ուս. Միութեան յատկացուած գումարէն եւ զանազան նուէրներէ : Մինչեւ հինգերորդ դասարան կ'աւանդուին հայերէն եւ արաբերէն, իսկ Ֆրանսերէնն ու անգլերէնը վեցերորդ դասարանէն ութերորդ բարձրագոյն դասարան :

ՀԱՑ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒՆ դպրոցը ունի 43 երկսեռ աշակերտ, բողոքականներուն դպրոցը՝ 32, իսկ Բարեգործականին դպրոցը 43 երկսեռ լուսաւորչական աշակերտ : Շրջանի դիւղերուն՝ Գայատուրանի, Էքիզ – Օլուգի, Գորգինայի եւ Պաղճըչադի մէջ ալ կան դպրոցներ, որոնց ելեւմուտքը կը հոգան տեղական միջոցներով :

Ս. Օ. ԽԱՉԸ, կանացի այս պատուական կազմակերպութիւնը տարիներէ ի վեր կը գործէ : Տեսակ մը օրհնութիւն է շրջանին համար :

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը գործէ տարիներէ ի վեր : Կը հաշուէ 62 եղբայրներ : Մասնաճիւղը կեչուած է մեծ դեր խաղալու, արժեցնելու համար իր կոչումը : Հայ արիներու մասնաճիւղը կազմուած է այս ամառ : Անդամներու թիւն է 42: Արծուիկներու մասնաճիւղը կազմուած է քանի մը տարի առաջ: Ունի 101 անդամուհիներ որոնց 84ը՝ Բէսապ, 17ը՝ Գալատուրան: Կ'ունենան կանոնաւոր ժողովներ, մարզանք, պատյաններ, ձեռագործի աշխատանք եւ զանազան ձեռնարկներ: Արծուիկները կը դառնան արծիւներ կեանք տալու համար նոր արծուիկներու :

Շրջանի եւ Բէսապի ժողովուրդին առողջապահական վիճակը դհացուցիչ է շնորհիւ Բժ. ընկեր Ա. Ինճէճիկեանի անխոնջ եւ անձնուէր գործունէութեան : Բժիշկը առաքելի համբերատարութեամբ կը հասնի բոլորին, մինչեւ դիւղերը :

Բէսապ տանող խճուղին շինուած է, եւ ամէն օր ինքնաշարժի կանոնաւոր սպասարկութիւն կայ Բէսապէն Լաթաքիա — Պէյրութ եւ Հալէպ: Գիւղաղնացութիւնը քաջալերելու համար ոչ մէկ միջոցի առջեւ կանգ կ'առնեն: Գիւղին մէջ կան կահաւորուած, մաքուր հանգստաւէտ հիւրանոցներ :

ԱՐՀԵՍՏՆԵՐ.— Արհեստներէն են դերձակութիւն, երկրագործութիւն, խանութպանութիւն, հողամշակութիւն, կօշկակարութիւն, որմնադրութիւն, օճառաշինութիւն, պղտամշակութիւն, ծխախոտամշակութիւն, չերամապահութիւն, դիներգործութիւն, կլայազործութիւն, մսագործութիւն եւայլն:

Գլխաւոր բերքերն են ծխախոտ, դափնիի իւղ, խոզակ, մեւաքս, խաղող, թուզ եւ զանազան պտուղներ: Արմտիքը հազիւ 4—5 ամիս կը բաւէ ժողովուրդին :

Ներածումներն են.— ցորեն, բրինձ, չաքար, քարիւղ, հանդերձեղէն, կօշիկ :

Արտածումներն են.— Խոզակ, մեւաքս, դափնիի իւղ, ծխախոտ եւ այլ մանր մունր բաներ: Արտածումը՝ ներածումէն անհամեմատօրէն նըւազ է :

Բէսապի միակ սրբավայրը, Պաղլում, կը գտնուի Թուրքիոյ սահմանին մէջ: Ամէն Վարդավառին շրջանին ժողովուրդը կը փութար հոն : Կը մղձաւէին ոչխարներ, կ'եփուէր հերիսա : Բայց այս բոլորը անցեալին ... Ց. Գ. Պ.

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԵՐ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ՏԷՍԻՆ, 27 Դեկտ.— Դեկտ. 18 շաբաթ երեկոյ պարահանդէս մը սարքուած էր Ֆր. Կ. Խաչիմանճիւղի կողմէ: Հ. Ց. Դ. Տան սրահը ամբողջ – նովին ամբոխ մը կար: Ժողովուրդը կը տեսնէ, կը գնահատէ ու կը քաջալերէ այն ձեռնարկը որ ազգային ոգի կը ներշնչէ :

Հանդէսի ընթացքին ներկայացուեցաւ Պէշիկթաշլեանի « Աւազակները » կատակերգութիւնը մէկ արարուածով, դեկավարութեամբ Տիկին Փափազեանի: Դերակատարները, մեր նորագոյն սերունդի ներկայացուցիչները, յաջողութեամբ տարբին իրենց դերերը: Իսկ Պ. Սահակ Պատմաճեանի, տոհմիկ տարազով պարեց կովկասեան պարեր: Ընկեր Մ. Կարապետեան մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր այն առեւտրականներուն ու անհատներուն, որոնք իրենց նուէրներով սատարեցին կազմակերպուած վիճակախաղին յաջողութեան :

Եւ ահա Դեկտեմբեր 26ի կիրակին: Ժնողներ կը փութան հանդիսավայր: Տօնածառ է կազմակերպուած Ֆ.Կ.Խաչի եւ Ազգ.դպրոցի կրթ.մարմնի կողմէ միասնաբար, «Մանուկներու Օր»ուան առթիւ: Շատչանցած սրահը կը լեցուի բերնէ բերան: Ցնծութիւնը համակած է բոլորին, մեծին թէ փոքրին : Մթնոլորտը երդ է ու բերկրութիւն: Ինչ աւելի քաղցր ու հոգեպարար քան թոռոմանքը մայրենի բարբառին սա օտարախօս անմեղ չերմներէն : Այստեղ է. բեմին վրայ, մեր հայրենի աշխարհը իր բազքերով ու անցեալ փառքերով, նաեւ լուսատու Յահը մեր տարտամ ապագային :

Ցրանսահայ դաղութին մէջ, վստահ եմ որ միակն է մեր դպրոցը թէ դաստիարակչական դետնի վրայ եւ թէ աշակերտներու քանակով : Պէտք է տեսնել ու ոգեւորուիլ եւ ինչո՞ւ չէ, հպարտանալ նաեւ: Արեւելքի հոտ մը կայ դպրոցին ներս եւ չունչը՝ Մեսրոպներու, Բաջնի Վարդաններու, ոգին՝ անյաղթ Հայկերու եւ Մեծն Տիգրաններու:

Ընկեր Հիւսեան բանալով հանդէսը, համառօտակի ներկայացուց կապոյտ Խաչի նախախնամական դերը , իր զանազան ձեռնարկներով: Մանաւանդ իր գլխաւոր ձեռնարկը — դպրոցը — զոր կը պահուի մեծ զոհողութեամբ, նեցուկ ունենալով ժողովրդական աջակցութիւնը, կրթական մարմինը ու մանաւանդ ուսուցիչ – ուսուցչուհի Տէր եւ Տիկին Մ. Փափազեաններու յարատեւ կամքն ու զոհաբերութիւնը:

Տարրական թէ բարձրագոյն դասարաններու աշակերտութեան կողմէ եղան 23 արտասանու – թիւններ ու արամախօսութիւններ՝ լաւագոյն հեղինակներէ : Նաեւ մանկական զեղեցիկ խմբերգներ ու մեներգներ՝ դասական հեղինակներէ թէ Հայաստանի ներկայ երգահաններէ, բոլորն ալ յաջող ու գնահատելի :

Կրթ. Մարմնի զանձապահը, ընկեր Ս. Առաքելեան կարդաց քառամսեայ գործունէութեան նիւթական տեղեկագիրը եւ հրաւիրեց ներկաները առատաձեռնութեամբ դիմաւորել Նոր Տարուան չնորհաւորական այցելութիւնները : Շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Պ. Արամ Միքայէլեանին— Պորտօ մեկնումի առիթով — իբրեւ կրթ. Մարմնի քարտուղար իր անձնուէր գործունէութեան համար :

Ապա ներկայացուեցաւ «Տօնածառին եռեւէն» թատերգութիւնը երեք արարով, հեղինակութիւն Տիկին Փափազեանի: Ցուղիչ խաղ մը, որուն դերակատարները, հակառակ իրենց տարիքին, յաջողութեամբ նեղ կայացուցիչնութիւնի տիպարները:

Քանի մօտաւարկաներ եւ տօնածառը վիճակախաղի դրուեցան : Տօնածառը չահեցաւ Պ. Զաւէն Քէչիչեան որ դարձեալ զայն նուիրեց Կ. Խաչին :

Փոքրիկ աղջիկներ հայկական պարզուն տարազներով պարեցին երեք գեղջկական պարեր չերմ գնահատութեան արժանանալով: Իսկ կաղանդպապան իր դասական կերպարանքով իր չուրջ համախմբած Ա. եւ Բ. դասարաններու մանուկները հայրական հոգածութեամբ կը լեցը անոնց բաղձանքները :

Կարգը այժմ Կ. Խաչի Տիկիններուննէր , որոնք սկսան աշակերտներուն եւ հանդէսին ներկայ փոքրերուն բաժնել փոքր ծրարներով խմորեղէն եւ անուշեղէն: Մեզի կը մնայ չնորհաւորել ձեռնարկուները եւ Նոր Տարուան սեմին մաղթել որ մեր դպրոցը միշտ կանգուն մնայ ու իր մշակները անկուն :— Գ. Պ.

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ.— Արտաւազդ Աբգ. Սիւրմէեան մեր գաղութին ալ այցելելով, հանդանակութիւն կատարեց Երուսաղէմի աղէտեալներուն համար: Այս առթիւ իրիկուան ժամերգութիւնը կատարեց Լիոնի Թորգոմ քահանային հետ եւ ամրաժեշտ գտաւ որ մենք ալ ունենանք հոգեւոր հովիւ մը, միեւնոյն առեն հայերէնի դաս տալու համար :

Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը թեկնածու մը կը փնտռէ ներկայ կոչով: Դիմել Y. Chirvanian, rue d ela Chène, Charvieu. par Pont de Cheruy, (Isère): Ց. Պ.

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Խաչի Սէնթ Աննի մասնաճիւղին հանդէսը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 25ին, ղպրոցի սրահին մէջ որ ամբողջովին լեցուած էր: Ընկեր Դաւիթ Սրապեան հանդէսին բացումը կատարելով բեմ հրաւիրեց Նոր Սերունդի « Սիփան » երգչախումբը, դեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի, որ երեք տարիէ ի վեր դաստիարակը եղած է Նոր Սերունդի «Քեռի» խումբին: Երգչախումբը երդեց «Ցառագ ընթացանք»ը եւ ուրիշ երգեր: Ապտասանեցին Գեղամ Շորոբեան, Պետրոս Մարգարեան, Վարդուհի Եղիկեան, Եղսաբէթ Տաճիկեան, Թադուհի Իքիճեան, Հ. Համբարձումեան իր մեներգով մասնիսացուց հանդիսականները, նոյնպէս Գեղամ :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Աստուր Քէօսէեան, որ պատմական փաստերով պարզեց հայ կնոջ դերը արեւմտեան Հայաստանի մէջ: Մինչ մահմետական կինը կը խարխափէր խաւարին մէջ, հայ կինը թռիչք առած կը թռչէր: Մեր պատմութեան մէջ եղած են կիներ որոնք ձգելով իրենց զարդն ու պերճանքը, հանգիստ կեանքը նետուած են ասպարէզ , նուիրուած Հայկ. Մշակոյթին :

Եզրակացնելով, խրախուսեց Կ. Խաչի անդամուհիները եւ հրաւիրեց հասարակութիւնը աջակցիլ ամէն կերպով: Յետոյ ժողովուրդը բոլոր – ուեցաւ սեղաններու չուրջ: Խնջոյքին ոգեւորութիւնը կրկնապատկուեցաւ Թորգոմի եւ իր զուակին՝ Վարդգէսի նուագով ու երգերով: Ուրախութիւնը տեւեց մինչեւ լոյս, հայրենի յուշերով:

Աստանդական

LA BATAILLE (10 Դեկտ.).— Մութաֆեան ներկայիս կը ցուցադրէ Galerie A. Weilի մէջ, ամբողջութիւն մը քանկարներու եւ «քոմփոզիսիոն»ներու, որոնց մեծագոյն մասը նկարուած է Պոըթանիի մէջ: Նկարուած շատ ակնդետ երանգաւորումով , այդ կտաւները կը մեկնեն բնութիւնը եւ զայն կը վերստեղծեն գոյի մէջ: Մութաֆեանի աշխատելակերպը շատ հաճելի է, իր կտաւներուն մէջ կը կերարկէ մեծ ազատութիւն մը:

Ժաք Լասէյը

CE MATIN (10 Դեկտ.).— Մութաֆեան կը ներկայացնէ Թուրքերուն վայրագութիւնը Հայաստանի մէջ ոչ միայն նկարչութիւնով, այլ մանաւանդ գոյնով, որուն եղեռնականութիւնը շատ կը պատշաճի իր հոգիին: Իր սէրը Ֆրանսայի որոյ, ծովեզերքներուն հանդէպ (Պոըթանիի մասնաւորապէս կը բացատրուի անով որ այդ եկրամասերը նմանութիւններ ունին իր երկրի դիմագիծերուն հետ: Իրրեւ Intimiste , Մութաֆեան կուտայ նաեւ իր կարողութեան չափանիշը առանին նկարներու մէջ, խոր ու հարուստ գոյներով:

Կրօ

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

— Աւելորդ է քեզի ալ դուրցել թէ՝ պատրաստ ինձի պիտի սպասես հոս՝ քուկիներովդ :

— Ցայտնի բան է, պատասխանեց Բարկէն:

Այն առեն Թորոս՝

— Մնաք բարեաւ, ըսելով Եւփիմէի եւ ամէն – մուն, իր հովիւի գլխարկը եւ ցուպը առաւ, իր այծերը առջեւ ձգեց եւ Ասորիներու վանքին ճամբան բռնեց, ուր Հայ Վարդապետը եւ Ասորի Մեծրապոլիտը սկսեր էին կասկածիլ իր ուշանալուն վրայ :

Եւ երբ կէս գիշերը անցած հասաւ, դուռը զարկաւ, երկայն արարողութիւնները կատարելով դուռը բացին եւ նեղս առին զինքն ու այծերը :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՅԱՋԻ ԴՐՕՇԸ

Առաւօտուն, Ասորիներուն վանքին դռները երբ բացուեցան, տասն երկու զինուած մարդիկներ դուրս ելան, եւ առջեւնին բոլորովին սպառազէն՝ արաբ ձիու մը վրայ հեծած ասպետը անոնց կ'առաջնորդէր. իր երկայն հասակը, իր անվեհեր եւ խոր նայուածքը մեզի յայտնի կ'ընեն թէ ո՞վ էր այդ անձը, որուն խաղալիք մըն էր ձիուն իւրաքանչիւր ծածանումնըը, եւ որ արդէն լեռներուն իրրեւ իշխան եւ տէր կը թուէր իր ընթացքին մէջ:

Լուռ եւ մունջ կ'ընթանային եռեւէն տասն եւ երկու երիտասարդները, այն Սեւ լերան խորտուբորտ ճամբանեղոսն վրայէն, երիտասարդը դրեթէ մոռցած էր թէ իրեն հետեւող մարդիկ կային, որոնց ճակտէն քրտինք կը վազէր, բայց ոչ յոգնած կ'երեւէին եւ ոչ լքուած:

Սակայն երբեմն իրենց քաջալերիչ աչք մը կը նետէր առանց երեք ընթացքը ընդհատելու, եր – բեմն նաեւ առանց արհամարհանքի եւ մանաւանդ թէ բարեգութ կերպով մը:

— Ուվ որ յոգնած է ձեղմէ, տղաք թող տուն դառնայ, կ'ըսէր :

Բայց ոչ ոք այս յորդորանաց հնազանդելու պատրաստութիւն կը ցուցնէր, եւ ամէն ոք հաստատ եւ կորովի իր ճամբան կը շարունակէր :

Երեք ժամ միակերպ այս ընթացքը շարունակ – կելէն վերջ, մեր Ասպետը՝ որ Թորոս ինքն էր, ժայռերու եւ թուփերու մէջ կեցաւ, ձիէն վար ցատկեց, եւ յանձնելով զայն տղաքներէն մէկուն,

— Դուք հոս, սա տեղ պէտք է սպասէք, ը – սաւ, մինչեւ որ փոքրիկ տասը տասներկու տարեկան տղայ մը ձեղի դայ, եւ ճերմակ դրօշակ մը ցոյց տայ, հետեւեցէք անոր անկասկած :

Այս խօսքերն ընելով սրացաւ եւ մեծաքայլ իջաւ լեռնէն վար, չտկուեցաւ Բարկէնին տունը՝ ուր առջի իրիկուն զինք տեսած էինք :

ԴԲՐՆՆՑ

«Կռակը դադրեցուցիչ»

... ԵՒ ՍԱԿԱՇՆ ԿՈՒԻՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդը կրկին հրամայեց որ կրակը դադրեցնեն Հոլանտական Հնդկաստանի եւ Պաղեստինի մէջ, եւ նախտերը յետաձգեց մինչեւ Յունուար 6: Եւ սակայն, Հոլանտա չուզեր համակերպիլ, դիտել տալով թէ կուինները պիտի դադրին Յունուարին: Իսկ Պաղեստինի մէջ զինուորական գործողութիւնները հետզհետէ կը ծաւալին:

Հոլանտական Հնդկաստանի կուիներուն առթիւ, Ս. Միութիւնը եւ Ուկրայնա ծանր մեղադրանքներ ուղղեցին Անգլեւսաքսոններուն դէմ եւ նորէն պահանջեցին պատժել Հոլանտան, իբրեւ նախայարձակ: Բանաձեւը մերժուեցաւ մեծամասնութեան կողմէ: Խորհրդային պատուիրակը, Պ. Մալիք, յայտարարեց թէ Անգլեւամերիկեան մեծամասնութիւնը կ'օգնէ նախայարձակ պետութեան:

Հոլանտացիները կը դանդատին թէ ձախայի ամենամեծ քաղաքը, Սուրաքարթա, որ կէս միլիոն բնակիչ ունի, «գրեթէ ամբողջովին մոխիր դարձած է»: Բնիկները քանդած են բոլոր մեծ չէնքերը, էլեկտրականութեան, կազի, ջուրի, երկաթուղիներու հաստատութիւնները:

★ *Պաղեստինի մասին կատարուած վիճաբանութեանց ատեն, բրիտանական պատուիրակը ժողովին հաղորդեց Գահիրէի անգլիական դեսպանատունէն հասած հեռագիր մը, որուն համաձայն իսրայէլի զօրախումբերը անցած են Եգիպտոսի սահմանագլուխը: Այսինքն քանի մը մղոն հեռու են եգիպտական էլ Արիշ քաղաքէն,— ուսկիսա մը՝ 30 մղոն դէպի ներս: Հրէական աղբիւրէ կը հերքեն այս լուրը: Կը կարծուի թէ հետազօտիչ զօրախումբ մը մտած է սահմանին ներս: Եթէ գործողութիւնը լուրջ հանգամանք առնէ, Անգլիան այ դիրք պիտի բռնէ, քանի որ 1936ի դաշնագրով յանձն առած է պաշտպանել Եգիպտոսը, որեւէ արշաւանքի դէմ:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՁԻ հունգարական դեսպանը, Կուլաչի, երկու անգամ տեսակցելէ վերջ խորհրդային դեսպանին՝ Պ. Լաւրիչեւի հետ, յանկարծ անհետացած էր, մեծ յուզում պատճառելով: Ի վերջոյ հաստատուեցաւ թէ դեսպանը Պոլիս զացած եւ ապաւինած է Թրքական կառավարութեան, չուզելով իր երկիրը վերադառնալ:

ԿՐԻՓի դէպքերը կը շառնան Փարիզի մէջ, թէեւ դեռ համաճարակի հանգամանք չունին: Օդերը մեղմացած են երկու օրէ ի վեր:

ԵՐԿՈՒ ԿԵՂԾ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ իրաւագէտ խորհրդականի մը բնակարանը մտնելով (Պուլվառ Մաժէնթա), կապեցին բերանը, կաշկանդեցին ազգական մը եւ սպասուհին եւ մէկ միլիոն ֆր. արժողութեամբ դրամ եւ գոհարեղէններ թռցուցին:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆՔԻՆ նախագիծը արեւմտեան պետութեանց յանձնուեցաւ Մ. Նահանգներուն կողմէ: Նախագիծը չատ կարեւոր տրամադրութիւններ կը պարունակէ Եւրոպայի պաշտպանութեան համար:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հայրապետին՝ կարտինալ Մինդենթիի ձերբակալութիւնը անախորժութեանց դէպք մը կը համարուի, Պիւտապէշի օրերէն ի վեր: Ա-միներ առաջ բարեկամներ խնդրած են եղեր որ հեռանայ, բայց կարտինալը մերժեր է, ըսելով թէ «հովիւ մը պէտք չէ լքէ իր հօտը»: Կալանաւորը պիտի դատուի մօտերս:

ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐի վարկ մը պիտի պահանջէ Մ. Նահանգներու նախագահը, չարունակելու համար «պաղ պատերազմը» 1949ի ընթացքին:

18 ԱՄԻՍ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ եւ 300.000 ֆր. տուգանքի դատապարտուեցաւ Տիժոնի հանքագործներու միութեան ընդհ. քարտուղարը, վերջին գործադուլներուն առթիւ:

ԵԳԻՊՏՈՍի սպանեալ վարչապետին՝ Նոքրաշէ փաշայի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մեծ չուքով: Իր կուսակցութեան պատկանող երիտասարդները դազաղին հետեւելով, կուլային եւ վրէժ կը պահանջէին Իսլամական եղբայրութեան դէմ որուն անդամ է ահաբեկիչը:

ԱԹԷՆՔԻՆԿը հեռագրեն թէ 140 ապստամբներ սպաննուեցան Քասթորիայի շրջանին մէջ եւ մըներացեալները փախան: Կառավարութիւնը հրամայեց 3000 քաղաքացիներ ձերբակալել Պելոպոնէսի մէջ, իբրեւ մեղսակից ապստամբներուն: Մինչեւ հիմա ձերբակալուած են 800 հոգի Քալամաթայի, 150 հոգի ալ Տրիպոլիսի մէջ:

ՈՒՂԱԿԻ ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ պարտք ունեցողները 10 % աւելի պիտի վճարեն, եթէ հաշիւները վճարած չըլլան մինչեւ Յունուար 1:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ պիտի դատուին 19 նախկին նախարարներ եւ Անտոնէսքուի կառավարութեան գործակիցները, իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Société Savantesի մէջ:

Տիր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐը:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐը ՄԱՐՍԷՒԼԻ ՄԷՋ

Տիր. Հայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը կազմակերպած է «Մանուկներու Օրը», 9 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle Ste. Cécileի մէջ (257bis rue Boileau) Lyon:

Փոքրիկներու կողմէ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, պար եւայլն: «Կաղանդ Պապան» բոլոր փոքրիկներուն նուէրներ պիտի բաժնէ անխտիր: Կը հրաւիրուին ծնողները եւ Լիոնի հայ հասարակութիւնը:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐը ՊՈՄՈՆի ՄԷՋ

Տիր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, 9 Յունուար 1949, կիրակի Պոմոնի դպրոցի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի 2 Յունուար, ժամը 2.30ին, Սալ Միւթիւալիթէի մէջ, հովանաւորութեամբ «Ծաժակ» խումբի եւ Նոր Սերունդի եւ Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան:

Բոլոր ներկայ պզտիկները պիտի ստանան տոպրակ մը անուշեղէն Կաղանդ Պապային ձեռքէն: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի անդամները կը ներկայացնեն «Կեցցէ Հայլեզուն»:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ
ԱՄԱՆՈՐի ԱՌԹԻԻ

Ատրասանութիւն, մանկական ներկայացում – ներ, պար եւ երգ: ՏՕՆԱԾԱՌ: Կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ: Այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Cercle Catholiqueի սրահին մէջ:

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ եւ ներկայութեամբ քաղաքապետին, Տիր. Կապոյտ Խաչին կողմէ այս կիրակի ժամը 3ին կէս գիշեր: Rue Voltaire, Salle Voltaire քաղաքապետարանին սրահին մէջ:

Նուագախումբ Սարեանի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Երգասան Ուզունեան կը ներկայացնէ

ՊԱՂՏԻԿԻ ՆՇԱՆՏՈՒԲը (գաւեշտ)

Նոր Սերունդը կը մասնակցի հայկական պարով:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտք 150 ֆրանք:

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐի ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉՔ)

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ.— 5 Յունուար, Զորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սինէմա Variétésի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել Ճաշասրահ Բուրեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սարգիսեան Յակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

×

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷնի մէջ, 8 Յունուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, St. Ermomontի սրահին մէջ, Rue Saleysel:

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը հրաւիրատոմսով:

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՄՃԵԱՆի
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949: Ամէն օր բացի կիրակիէն, Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին:

LILY ASHTON BAKER

ԸՆԿԵՐ ՑՈՎՀ. ՋԱԼԸՔԵԱՆ (ԿՈՆՋԱԼԷՍ)

Ամուսնացած, ԼՈՆՏՈՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՒԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԱՐՄԱՒ խումբը կիրակի 2 Յունուար առաւօտ ժամը 10ին:

ՎԱՆԱՄԵԱՆ խումբը կիրակի 2 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

ՀԱՑԱԱՏԱՆ ենթակոմիտէն կիրակի 2 Յունուար կէսօրէն վերջ ժամը 4ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիրակի 2 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

Ժողովին ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէին ներկայացուցիչները:

ՄՈՒՐԱՏ խումբը կիրակի 2 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Ժողովին ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹը

Կիրակի 6 Մարտ, կէսօրէ վերջ, Salle de la Chimie: Կը խնդրուի նկատի առնել:

CUIRS ET PEAUX

FOURNITURES POUR CHAUSSURES

Ets. GEROSC

(Տէր եւ Տիկոջ ԺԻՐԱՑՐ ՈՍԿԵԱՆ

13 Rue des Dominicaines

MARSEILLE

Tél. Colbert 76–39

« GEROSC» Տունը, ամանորի առթիւ, կը յայտնէ ջերմագին շնորհաւորութիւնները իր յարգոյ յաճախորդներուն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ բնիկ Սեբաստացի Մարիամ եւ Նազելի Պլէճեաններէ: Լուր ունեցողներէն եւ կամ պիրենք ճանչցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէներուն: Կ. Պաղտասարեան 41 rue Horace - Bertin, Marseille եւ կամ 502 East 79th. St. New York, City U. S. A.:

ՀԱՑ. ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետարանական Եկեղեցիներու նախագահ վեր. փրօֆ. ՄԱՑԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs:

Այս կիրակի քարոզին նիւթն է՝ «Ինչ է Ցաւիտենականը այս թռչող անցաւոր ժամանակին մէջ»:

ԳԻՏԷՔ ԹԷ ԲԱՑՈՒԱԾ է

ՍԱՍՈՒՆԻ

Նոր, արդիական, գեղեցիկ եւ ընդարձակ ճաշասրահը: Եթէ կ'ուզէք հաճելի, ընտանեկան տաք մթնոլորտի մէջ ԿԱՂԱՆԴի չէվէյօնի գիշեր մը անցընել, մի վարանիք, երթալու՝

ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆ

31 Rue d'Alexandrie *Հեռախօս* Gut. 92-65

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆի, (Sud - Est Récuperation), 2 Chemin de la Promenade, Lyon (Rh.):

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, *Հեռաձայն* Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Ճօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չջլուն վաճառորդներու համար:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN